

Г Е Ж А К

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

ИЗДАВАЛАЦ
СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

ВЛАСНИК
за српско пољопривредно друштво
Председник **Мирко Миљковић**

УРЕДНИК
БОЖИДАР Ђ. РАНКОВИЋ

ГОДИНА V (ЗА 1928)

55

У БЕОГРАДУ

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића, Бранкова 16., Телефон 249.
1928.

12783

Т Е Ж А К

ОСНОВА 1888 ГОДИНЕ

ИЗДАВАЊИ НА СРПСКО ПОСРЕДСТВО ЗА ПИСМА

СРПСКО ПОСРЕДСТВО ЗА ПИСМА

Универзитет
у Београду
Почта бр. 1000

Београд, Београд

1928

Издавачки Део
1928

А. Сарадници.

Објашњења: Бр. значи број листа, — Ст. значи број стране.

Аврамовић Ј. Илија. — Збор виноградара округа Крајинског Доп. Бр. 9., ст. 275.

Аџић М. Срејен. — Винова лоза и дивље лозе као Медоносне биљке. Л. Бр. 8., ст. 235., Бр. 9. ст. 269., Бр. 10. ст. 316.

Валентија Влад. — О просторијама где ћемо гајити свилене бубе Бр. 8. ст. 240. — Ваши Бр. 10. ст. 309. — Завршни радови око гајења Слилобуба Бр. 12. ст. 381.

Виноградов С. агр. инж. — Споменица поводом седамдесетогодишњице проф. др. Јулија Стокласа Бр. 20. ст. 644.

Видановић П. М. — Притке с јесени и зими водити из земље Бр. 1. ст. 20. — Празна места у виноградима боље је попуњавати с јесени и зими во у пролеће Бр. 3. ст. 70.

Винко Садар проф. — Бухачи на Хмељу Бр. 12. ст. 377.

Вукасовић Павле Др. — Крвава ваш и њен природни непријатељ Бр. 4. ст. 106. — Две рâne штеточине на воћкама Бр. 8. ст. 229. — Неке од разних штеточина лозе Бр. 9. ст. 260. — Гусенице које нападају купус Бр. 15. ст. 469. — Пивац оса стрним усевима Бр. 15. ст. 472. — Ситни црви П и О Бр. 15. ст. 477. — Зелена буба П и О Бр. 15. ст. 478.

Вишоровић М. Михаило. — Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу — усавршава се. Бр. 17. ст. 542; Бр. 18. ст. 577.

Геџ Фр. Милушин. — Болест код телади. Бр. 3. ст. 75. — Глисте као паразити у цревима домаћих животиња. П и О. — Бр. 6. ст. 174. — Лечење колике. П и О. Бр. 8.

ст. 233. — Сочне болести. Бр. 8. ст. 242. — Чврге на
кожи говеда П и О. Бр. 10. ст. 313. — Искоришћавање перја.
Бр. 11. ст. 347. — Лечење теглећих волова и супрасних крмача
П и О. Бр. 13. ст. 410. — У чему наш свет греша. Бр. 14.
ст. 446. — О унапређењу Свињарства. Бр. 17. ст. 546; Бр. 18.
ст. 583; Бр. 19. ст. 606; Бр. 20. ст. 640. — Оболење кресте и
отоци очију код живине П и О. Бр. 22. ст. 706. — Глисте
(филарије) у очима код волова П и О. Бр. 22 ст. 708. — Закон
о сузбијању и угишивању сточних зараза. Бр. 23. ст. 721.
— Како да се излечи крава заражена при вођењу са биком.
Бр. 24. ст. — Како се лече лишајеви на теоцима. П и О.
Бр. 24. ст. 765.

Градојевић Михаило Др. — Штитаста ваш на шљивама.
Бр. 18. ст. 561.

Донових Милан. — Кад треба попуњавати изумрле чо-
коте у винограду. Бр. 2. ст. 37.

Жикић Радивоје. — Практичне и јевтине стаје за свиње.
Бр. 1 ст. 12; Бр. 2. ст. 38.

Ивковић Косића. — Сејање семена од ливад. трава. Бр.
1. ст. 22. — Ђубрење вештачким ђубретом. Бр. 2. ст. 35. —
Шта треба да радимо са бујним усевима. Бр. 4. ст. 112. —
Надун. Бр. 8. ст. 226. — Једна болест код бресака. Бр. 8.
ст. 239. — Доба жетве. Бр. 12. ст. 383.

Иванић З. Стиван Др. — Не дувајте деци у лице. Бр. 1.
ст. 17. — Навикавајте децу на чистоћу. Бр. 3. ст. 72. — Слана
храна у бозести. Бр. 6. ст. 171. — Крајнци. Бр. 7. ст. 205.
— Главобоља. Бр. 7. ст. 273. — Знојење руку. Бр. 8. ст. 241.
— Лек Худовсцина П и О. Бр. 10. ст. 316. — Влажни екцем
кожна болест П и О. Бр. 11. ст. 352. — Исхрана преко лета.
Бр. 13. ст. 408. — Беснило. Бр. 15. ст. 475. — Дечији про-
ливи. Бр. 16. ст. 512. — Млеко као храна. Бр. 20. ст. 614. —
Алкохолна су пића штодљива по здравље људи П и О. Бр. 20.
ст. 640. — Зашто боли трбух. Бр. 21. ст. 664. — Соба за
спавање. Бр. 22. ст. 704. — Покривач за спавање. Бр. 23.
ст. 722. — Срчане болести и трудноћа. Бр. 24. ст. 759.

Јерemiћ П. Ђорђе. — Светомир Мих. Николић некролог.
Бр. 14. ст. 459.

Јосифовић Младен Др. — Болест на паприки П и О Бр. 16.
ст. 514. — аштита пшенице и јечма од болести главнице и

у винограду, основни је узрок, озледа на стаблу подлоге при обради П и О. Бр. 21. ст. 668.

Јовановић Ј. Александар. — О извођењу јаја — семена — свилубуба. Бр. 9. ст. 265. — Допис из Ваљева. Бр. 9. ст. 278. — Сириште и његова употреба. Бр. 11. ст. 343. — Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас. Бр. 13. ст. 411; Бр. 14. ст. 449; Бр. 15. ст. 480! Бр. 16. ст. 516.

Коларовић Ђ. — Пчаларимо и учимо народ како се пчелари. Бр. 6. ст. 162.

Кури Фрања. — Обнова винограда у Херцеговини. Бр. 11. ст. 516.

Лолић Н. Миливоје. — Кад и како је најбоље садити воћке. Чл. Бр. 24. ст. 757.

Локош Тим. Др. — Природне и вештачке ливаде. Бр. 4. ст. 98. — Ситан граор — љаскавац у пшеници П и О. Бр. 5. ст. 148. — Смеша ливадских трава П и О. Бр. 9. ст. 268. — Полегање жита П и О. Бр. 17. ст. 538. — Заоравање стрњике П и О. Бр. 19. ст. 594. — Чување кромпира П и О. Бр. 19. ст. 600.

Мајеровић Анђоније. — Треба ли закидати заперке и резивати вреже код лубеница. Бр. 12. ст. 380. — Зашто лубенице окренуте сунцу испуцају П и О. Бр. 20. ст. 637.

Машић Вића. — Илињача (колубарска) Бр. 1. ст. 8.

Милорадовић Милован. — Из Јагодине Доп. Бр. 12. ст. 659.

Милошев Миленко. — Нега озиме пшенице. Бр. 5. ст. 130. — Наше живинарство и његов значај. Бр. 23. ст. 728.

Миљковић Мирко. — Редовни 34. годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва. Бр. 7. ст. 193. — Пољопривредне Изложбе у Обласним Самоуправама. Бр. 14. ст. 433. — Потрошња хлебног жита у Краљевини С. Х. С. приказ. Бр. 14. ст. 452. — Куда ћемо нашу децу? приказ. Бр. 16. ст. 521. — Извештај са IX-те редовне Скупштине Удружења Извози ка — приказ. Бр. 19. ст. 610. — Повећање производње јечма. Бр. 22. ст. 689.

Миовић Ј. Пећар. — Пречишћавање вина помоћу филтера. Бр. 8. ст. 241. — Питање примене вештачких ђубрива. Бр. 20. ст. 631.

Бр. 11, ст. 351. — Ваши на говедима — лечење П и О. Бр. 11, ст. 352. — Кашаљ код прасади — лечење П и О. Бр. 11, ст. 353. — Појава крви из сиса код крава П и О. Бр. 17, ст. 545. — Угињавање пилаци од вашију — лечење П и О. Бр. 20, ст. 638. — Сточна Хигијена. Бр. 21, ст. 670; Бр. 22, ст. 709; Бр. 23, ст. 738. — Зашто овце слинаве. П и О. Бр. 24, ст. 761. — Зашто овце мокре крв. П и О. Бр. 24, ст. 762. — Зашто крава при мужи уздигне млеко? Бр. 24, ст. 763.

Мийровић Танасије Др. — Рецензија на књигу Ливадарство проф. Др. Јанка Вукасовића. Бр. 3, ст. 77. — Упутство за поткивање војно-државне стоке. Бр. 6, ст. 179. — Зашто крава не остаје стеона? П и О. Бр. 11, ст. 353. — Може ли се коњима давати раж у место овса — зоби П и О. Бр. 11, ст. 353. — Пољопривреда и Шумарство Аустрије. Бр. 13, ст. 417. — Белгијски коњ. Бр. 17, ст. 532. — Може ли се искористити пшенична јарма за гојење свиња П и О. Бр. 21, ст. 660.

Михаиловић Т. Пејтар. — Напредно Сточарство. Бр. 6, ст. 177.

Мохачић Хенрик инж. — Какве је успехе постигао неш правилник о увозу и промету вештачких ђубрива. Бр. 7, ст. 177.

Нешић Љ. Бора. — Штитаста (сочна) ваш на шљивама. Бр. 5, ст. 141. — Нов државни зајам и пољска привреда. Бр. 12, ст. 369. — Милован М. Милорадовић Некролог. Бр. 14, ст. 455. — Рад наших подружина. Бр. 15, ст. 488. — Пољопривредна Подружина у Јагодини. Бр. 17, ст. 523. — Прва пољопривредна изложба у Краљевом Селу. Бр. 17, ст. 552. — Извоз свежег воћа. Бр. 18, ст. 568. — Јесења обрада земље. Бр. 19, ст. 595.

Николић Тодор. — Гајење малаге П и О. Бр. 7, ст. 208.

Обласни Одбор — Смедерево. — Конкурс за пољопривредно особље. Бр. 19, ст. 621.

Парџковић Софроније. — Извештај са пољопривредне сбе у Високом. Бр. 24, ст. 770.

Пејковић Павле. — Илињача (Колубарка). Бр. 1, ст. 8. — Да старије воћке боље рађају. Бр. 1, ст. 18. — Сађење шљивака на крчевинама где је била букова шума. Бр. 3, ст. 74.

- Треба ли младим воћкама кору парати да боље расту П и О. Бр. 8. ст. 232. — Летња главичата салата. Бр. 11. ст. 356.
— Како да се прераде млади зелени ораси. Бр. 12. ст. 379.
— Извоз шљива у свежем стању. Бр. 17. ст. 539.

Пејровић В. Алекса. — † Виктор Верморел некролог. Бр. 8. ст. 244.

Пејровић Ж. Никола. — Течајеви за обуку сеоских девојака у пословима из домаћинства. Бр. 15. ст. 465. — Избор и чување резница домаће лозе за вијоке (калем-лоза). Бр. 18. ст. 565. — Рад приватне иницијативе на производњи калемова у области Крушевачкој. Бр. 19. ст. 613. — Огртање винограда. Бр. 21. ст. 661.

Пешић Сјасоје. — Кикирики. Бр. 6. ст. 166. — Анасон-лија. Бел. Бр. 24. ст. 768.

Појаднић С. Божа Др. — Метиљавост код стоке и средства за лечење. Бр. 12. ст. 371. — Искоришћавање изворске воде за рибњак П и О. Бр. 18. ст. 580; Бр. 19. ст. 602.

Појовић Јова. — Ровац. Бр. 12. ст. 375.

Појовић Коста. — Нешто из организације Газдинства. Бр. 3. ст. 65. — Коприва као зелена сточна храна. Бр. 4. ст. 111.

Пушниковић Д. — Савремени деловођа; друго попуњено издање — приказ. Бр. 9. ст. 273.

Ранковић Ђ. Божа. — У новој години. Бр. 1. ст. 2. — Штетни обичаји. Бр. 1. ст. 21; Бр. 4. ст. 112. — Здравствени покрет. Бр. 4. ст. 112. — Родни хибриди или непосредни произвођачи. Бр. 5. ст. 134. — Књижевна белешка — Пољопривредни Календар. Бр. 4. ст. 113. — Резидба винограда. Бр. 5. ст. 146. — Избор положаја за воћњаке П и О. Бр. 5. ст. 148. — Шасла Х Берландијери 41 В. Бр. 6. ст. 169. — Зрело или зелено калемљење винове лозе. Бр. 7. ст. 201. — О пламењачи на виновој лози. Бр. 9. ст. 257. — Пољопривредним писцима. Бр. 9. ст. 273. — Акција за сузбијање штитасте ваши. Бр. 10. ст. 305. — Виногради и воћњаци подигнути преступних година П и О. Бр. 10. ст. 315. — Нашим сточарима. Бр. 10. ст. 321. — Први винарски курс за сеоске домаћице и младиће при Еволошкој станици у Букову. Бр. 10. ст. 321. — Ваља ли пити воду после воћа. Бр. 10. ст. 323. — Извештај са сталне Међународне Комисије Пољопривредних

Удружења при Међународном Пољопривредном Институту у Риму. Бр. 11. ст. 356. — Монографија културе хмеља у Краљевини С. Х. С. од инж. агр. Јос. Тержана — Приказ. Бр. 12. ст. 384. — Гајење пернате живине од Драг. Ј. Грујића. Бр. 12. ст. 384. — Izgradnja savremenog svinjca од проф. инж. Пијуса Палињића — приказ. Бр. 12. ст. 385. — Са изложбе и сајма вина у Београду. Бр. 13. ст. 401. — Изложба наших производа у Берлину. Бр. 13. ст. 415. — Вештачко сушење усева. Бр. 13. ст. 416. — Опорезивање виноградских земљишта по новом закону о непосредним порезима. Бр. 14. ст. 437. — Одлучивање телади. Бр. 14. ст. 440. — Могу ли се багремова бурад употребљавати за вино П и О. Бр. 14. ст. 448. — Агрономски преглед. Бр. 15. ст. 487. — Кредит за обнову винограда. Бр. 16. ст. 197. — Љубљана у јесен. Бр. 16. ст. 519. — Изложба и сајам стоке у Загребачког Збора 1.—3.—IX. Бр. 16. ст. 520. — Велика окружна вољопривредна изложба у Дарувару. Бр. 16. ст. 520. — Међународни пољопривредни институт у Риму. Бр. 17. ст. 520. — Извоз вина у Чехо-Словачку. Бр. 18. ст. 585. — Изложба у Бања Луци. Бр. 18. ст. 595. — Додавање шири Калијум Метабисулфита П и О. Бр. 19. ст. 597. — Среска пољопривредна изложба у Слатини. Бр. 19. ст. 609. — Додавање сумпор-диоксида вину. Бр. 20. ст. 628. — Јесења изложба Загребачког Збора. Бр. 20. ст. 634. — Међународни Маслинарски Конгрес. Бр. 20. ст. 644. — Један успех Међународне Организације Пољопривредник. Бр. 21. ст. 657. — Прашак „Салико“ нема никакве практичне вредности при бистрењу вина П и О. Бр. 21. ст. 669. — Нашим извозницима пољопривредних и других производа. — Воћари! Сад је најбоље време за сузбијање штитасте ваши на шљивама. Међународни Пољопривредни Конгрес у Букурешту. Бр. 21. ст. 675. — Безалкохолна прерада воћа и грожђа — воћни сокови. Бр. 21. ст. 677. — Припрема земље за сађење винограда. Бр. 22. ст. 626. — Нега нових вина. Бр. 22. ст. 701. — Са Х. Загребачког Збора. Бр. 22. ст. 713. — Сађење винограда. Бр. 23. ст. 723. — Јесења и зимска резидба лозе П и О. Бр. 23. ст. 735. — Обновити виноград упола уништен од града и др. непогоде П и О. Бр. 23. ст. 737. — Ђубрење винове лозе. Чл. Бр. 24. ст. 756; — Просвета С. П. и Културно Друштво. Бел. Бр. 24. ст. 767. — Ресавски Гласник. Бел. Бр. 24. ст. 767.

— Вашари стоке у Тиролу. Бел. Бр. 24. ст. 768. — Вашари стоке за извоз у Д. Аустрији. Бел. Бр. 24. ст. 768. — Пољопривредне Новине. Бел. Бр. 24. ст. 768. — Нов начин поропаганде. Бел. Бр. 24. ст. 768.

Рајковић Сава. — Припрема семена стрвина за сетву. Бр. 16. ст. 501.

Самуровић М. Ј. — Може ли се повећати принос пшенице. Чл. Бр. 24. ст. 753.

Сиремић Драгућин. — Са сточарске изложбе у Лозници. Бр. 7. ст. 213.

Сшаменковић Никодије. — Народна Банка. Бр. 8 ст. 238. — Извозна Банка. Бр. 8. ст. 238. — Пример за углед. Бр. 8. ст. 239. — Извоза Бнанка. Бр. 16. ст. 518. — Преглед цена пољопривредних производа. Бр. 1. ст. 32; Бр. 2. ст. 64; Бр. 3. ст. 96; Бр. 4. ст. 128; Бр. 5. ст. 160; Бр. 6. ст. 192; Бр. 15. ст. 496; Бр. 16. ст. 528; Бр. 17. ст. 560; Бр. 18. ст. 592. — Народна Банка. Бр. 19. ст. 609. — Пажња пољопривредницима. Бр. 19. ст. 609. — Преглед цена пољопривредних производа. Бр. 19. ст. 624; Бр. 20. ст. 656; Бр. 21. ст. 688; Бр. 22. ст. 720. — Пољопривредници. Бр. 24. ст. 769.

Стојковић Веља Др. — Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу усавршава се. Бр. 17. ст. 542; Бр. 18. ст. 577.

Свијетановић Љубомир. — Креч и ђубре за шљиваке. Бр. 22. ст. 693.

Талан Адам. — О одабиривњу яромпира. Бр. 7. ст. 198.

Тодоровић Маша Марко. — Гајење поврћа. Бр. 4. ст. 104.

Тойаловић-Ђурић Милица. — Унесимо у школе цвеће. Бр. 6. ст. 177.

Трговачко Удружење у Александровцу (Жуја). — Стање винограда у Жупи Доп. Бр. 20. ст. 645.

Тосић Драгомир Др. — Пољопривреда и државни буџет. Бр. 2. ст. 44; Бр. 3. ст. 79.

Б. Садржина.

Објашњење: Бр. значи број листа; ст. значи страна; Чл. значи чланак; Бел. значи белешка; П и О значи питања и одговори; Доп. значи допис; Некр. значи некролог; Л. значи листак, и Књ. значи књижевни приказ.

І. Чланци општег привредног значаја.

У новој години Чл. Бр. 1. ст. 2.

Штетни обичаји Бел. Бр. 1. ст. 21; Бр. 4. ст. 112.

Пољопривреда и државни буџет. Бр. 2. ст. 44; Бр. 3. ст. 79.

Нешто из организације газдинства. Чл. Бр. 3. ст. 65.

Какве је успехе постигао наш правилник о увозу и промету вештачких ђубрива. Чл. Бр. 7. ст. 196.

Нашим сточарима од Генералног Конзула у Чикагу. Бел. Бр. 10, ст. 321.

Нов државни зајам и Пољска Привреда. Чл. Б. ст. 416.

Пољопривредне Изложбе у Обласним Самоуправама. Чл. Бр. 14. ст. 433.

Опорезивање виноградских земљишта по новоме закону о непосредном порезу. Чл. Бр. 14. ст. 437.

Извозна Банка. Бел. Бр. 16. ст. 518.

Међународни Пољопривредни Институт у Риму. Чл. Бр. 17. ст. 529.

Народна Банка. Бел. Бр. 19. ст. 609.

Преглед цена пољопривредних производа по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Новоме Саду: Бр. 1. ст. 32; Бр. 2. ст. 64; Бр. 3. ст. 96; Бр. 4. ст. 128; Бр. 5. ст. 160; Бр.

6. ст. 192; Бр. 15. ст. 496; Бр. 16. ст. 528; Бр. 17. ст. 560;
Бр. 18. ст. 592; Бр. 19. ст. 624; Бр. 20. ст. 656; Бр. 21. ст.
688; Бр. 22. ст. 720.

Месечни радови: Бр. 1. ст. 19; Бр. 3. ст. 75; Бр. 5. ст.
149; Бр. 7. ст. 209; Бр. 9. ст. 271; Бр. 11. ст. 355; Бр. 13. ст.
414; Бр. 15. ст. 484; Бр. 17. ст. 549; Бр. 19. ст. 608; Бр. 21.
ст. 674; Бр. 23. ст. 743.

Стање Пољопривреде у Краљевини С. Х. С. од 15. јула
1928. год. Бр. 15. ст. 485; Бр. 17. ст. 550.

Један успех Међународне Организације Пољопривредника.
Чл. Бр. 21. ст. 657.

Јесења употреба Чилске Шалитре. Чл. Бр. 21. ст. 659.

Закон о сузбијању и угушивању сточних зараза. Чл.
Бр. 23. ст. 721. — Преглед цена од 29. II. до 12. IV. 1927.
Бр. 24. ст. 784.

II. Ратарство са Ливадарством.

Сејање семена од ливадских трава. Бел. Бр. 1. ст. 22.

Ђубрење вештачким ђубретом. Чл. Бр. 2. ст. 35.

Природне и вештачке ливаде. Чл. Бр. 4. ст. 98.

Шта треба да радимо са бујним усевима. Бел. Бр. 4. ст. 112.

Нега Озиме пшенице. Чл. Бр. 5. ст. 130.

Ситан граор — љаскавац — у пшеници П и О. Бр. 5.
ст. 148.

Кикирики. Чл. Бр. 6. ст. 166.

Смеша ливадских трава. П и О. Бр. 9. ст. 268.

Доба жетве. Бел. Бр. 12. ст. 383.

Пивац на стрним усевима. Чл. Бр. 15. ст. 472.

Жути црви на кукурузу и пшеници. П и О. Бр. 15.
ст. 477.

Припрема семена стрнина за сетву. Чл. Бр. 16. ст. 501.

Полегање жита. П и О. Бр. 19. ст. 538.

Заоравање стрнике. П и О. Бр. 19. ст. 594.

Јесења обрада земље. Чл. Бр. 19. ст. 595.

Пажња пољопривредницима да нас не изненади суша.
Бел. Бр. 19. ст. 609.

Питање примене вештачких ђубрива. Чл. Бр. 20. ст. 631.

Повећање производње јечма. Ч. Бр. 22. ст. 689.

III. Градинарство (повртарство) и прерада поврћа.

Гајење поврћа. Чл. Бр. 4. ст. 104.

О одабирању кромпира. Чл. Бр. 7. ст. 198.

Летња главичата салата. Бел. Бр. 11. ст. 356.

Треба ли кидати заперке и орезивати вреже код лубеница. Чл. Бр. 12. ст. 380.

Зашто лубенице окренуте сунпу испуцају. П и О. Бр. 20. ст. 637.

IV. Виноградарство и винарство (подрумарство).

Притке с јесени и зими vadити из земље. Бел. Бр. 1. ст. 22.

Кад треба попуњавати изумрле чокоте у винограду. Чл. Бр. 2. ст. 37.

Празна места у винограду боље је попуњавати с јесени и зими но с пролећа. Чл. Бр. 3. ст. 70.

Родни Хибриди или непосредни произвођачи. Чл. Бр. 5. ст. 134.

Резидба винограда. Чл. Бр. 5. ст. 146.

Шасла Х Берландијери 41 В. Чл. Бр. 6. ст. 169.

Зрело или зелено калемљење винове лозе. Чл. Бр. 7. ст. 201.

Гајење Малаге П и О. Бр. 7. ст. 208.

Преишћавање вина помоћу филтера. Бел. Бр. 8. ст. 241.

О пламењачи на виновој лози. Чл. Бр. 9. ст. 257.

Обнова винограда у Херцеговини. Чл. Бр. 11. ст. 337.

Могу ли се багремова бурад употребљавати за вино? П и О. Бр. 14. ст. 448.

Кредит за обнову винограда. Чл. Бр. 16. ст. 497.

Избор и чување резница домаће лозе за вијоке (калем-лоза). Чл. Бр. 18. ст. 565.

Извоз вина у Чехо-Словачку. Бел. Бр. 18. ст. 585.

Додавање шири калијума-метабисулфита. П и О. Бр. 19. ст. 597.

Рад приватне иницијативе на производњи лозних калемова у Области Крушевачкој. Доп. Бр. 19. ст. 613.

Додавање сумпор-диоксида вину. Чл. Бр. 20. ст. 628.

Огртање винограда. Чл. Бр. 21. ст. 661.

Превремено сушење лозних чокота у винограду основни је узрок озледа на стаблу подлоге при обради. П и О. Бр.

Прашак „Силико“ нема никакве практичне вредности при бистрењу вина. П и О. Бр. 21. ст. 669.

Припрема земље за сађење винограда. Чл. Бр. 22. ст. 696.

Нега нових вина. Чл. Бр. 22. ст. 701.

Сађење винограда. Чл. Бр. 23. ст. 723.

Јесења и зимска резидба лозе. П и О. Бр. 23. ст. 723.

Обновити виноград у пола уништен од непогоде. П и О. Бр. 23. ст. 737.

Љубрење винове лозе. Чл. Бр. 24. ст. 756.

Анасонлија. Бел. Бр. 24. ст. 768.

V. Хмељарство.

Бухачи на Хмељу. Чл. Бр. 12. ст. 377.

Култура Хмеља у Београдској Области. Чл. Бр. 20. ст. 625.

VI. Воћарство (с маслинарством) и прерада воћа.

Олињача (Колубарка) са сликом. Чл. Бр. 1. ст. 8.

Да старије воћке боље рађају. П и О. Бр. 1. ст. 18.

Сађење шљивака на крчевинама где је била букова шума. П и О. Бр. 3. ст. 74.

Избор положаја за воћке. П и О. Бр. 5. ст. 148.

Треба ли младим воћкама кору парати да боље расту. П и О. Бр. 8. ст. 232.

Како да се прераде млади зелени ораси. Чл. Бр. 12. ст. 379.

Извоз шљива у свежем стању. Чл. Бр. 17. ст. 539.

Извоз свежег воћа. Чл. Бр. 18. ст. 568.

Воћари! сада је најбоље време за сузбијање штитасте ваши на шљивама. Бел. Бр. 21. ст. 675.

Креч и ђубре за шљиваке. Чл. Бр. 22. ст. 693.

Кад и како је најбоље садити воћке. Чл. Бр. 24. ст. 757.

VII. Сточарство.

Коприва као зелена сточна храна. П и О. Бр. 4. ст. 111.

Напредно сточарење. Бел. Бр. 6. ст. 177.

Прасад шумадијског соја за приплод. Бел. Бр. 8. ст. 242.

Нашим сточарима. Бел. Бр. 10. ст. 321.

Зашто крава не остаје стеона. П и О. Бр. 11. ст. 353.

Одлучивање телади. Чл. Бр. 14. ст. 440.

О унапређењу свињарства. Чл. Бр. 17. ст. 546; Бр. 18. ст. 583; Бр. 19. ст. 606; Бр. 20. ст. 640.

Белгијски коњ. Чл. Бр. 17. ст. 532.

Може ли се искористити пшенична јарма за гојење свиња!
П и О. Бр. 21. ст. 666.

Сточна хигијена. Чл. Бр. 21. ст. 670; Бр. 22. ст. 709; Бр.
23. ст. 738.

Вашари стоке у Тиролу. Бел. Бр. 24. ст. 768.

Вашари стокеза извоз у Доњу Аустрији. Бел. Бр. 24 ст. 768.

VIII. Сточно лекарство.

Болест код телади П. и О. Бр. 3. стр. 75.

Глисте као паразити у цревима домаћих животиња П. и
О. Бр. 6. стр. 174.

Лечење ождребљених кобила П. и О. бр. 6. стр. 174.

Надун Чл. Бр. 8. стр. 226.

Лечење колибе П. и О. Бр. 8. стр. 233.

Укоченост задњег трупа код јаради П. и О. Бр. 11. ст. 351.

Ваши на говедима — лечење П. и О. Бр. 11. стр. 352.

Кашаљ код прасади — лечење П. и О. Бр. 11. стр. 353.

Метиљавост код стоке и средство за лечење Чл. Бр. 12.
стр. 371.

Лечење теглећих волова и супрасних крмача П. и О. Бр.
13. стр. 410.

У чему наш свет греша? Чл. Бр. 14. стр. 446.

Појава крви из сисама код крава П и О. Бр. 17. ст. 545.

Оболење кресте и оток очију код живине П. и О. Бр.
22. стр. 706.

Глисте (филарије) у очима код волова П. и О. Бр. 22.
ст. 708.

Зашто овце слинаве. Бел. П. и О. Бр. 24. ст. 761.

Зашто овце мокре крв? Бел. П. и О. Бр. 24. ст. 761.

Зашто крава при музи уздиже млеко? Бел. П. и О. Бр.
24. ст. 762.

Како са излечи крава заражена при вођењу са биком?
Бел. П. и О. Бр. 24. ст. 764.

IX. Млекарство.

Сириште и његова употреба чл. Бр. 11. ст. 343.

X. Живинарство.

Јаја за насад кокошака и пловака у Добричеву и Кра-

Угињавање пилаци од вашију и лечење П. и О. Бр. 20.
ст. 638.

Наше живинарство и његов значај Чл. Бр. 23. ст. 728.

XI. Пчеларство.

Пчеларимо, и учимо народ како се пчелари Чл. Бр. 6.
ст. 162.

Винова лоза и дивља лоза као медоносне биљке Чл. Бр.
8. ст. 235; Бр. 9. ст. 269; Бр. 10. ст. 316.

XII. Свиларство.

Гајење свилобуба Бел. Бр. 6 ст. 177.

О просторијама где ћемо гајити свилене бубе Бел. Бр.
8 ст. 240.

О извођењу јаја (семена) свилобуба Чл. Бр. 9 ст. 265.
Завршни радови око гајења свилобуба. Чл. Бр. 12. ст. 381.

XIII. Рибарство.

Искористићавање изворске воде за рибњак. П и О. Бр.
8. ст. 580.

XIV. Шумарство.

Пољопривреда и Шумарство у Астрији. Чл. Бр. 13, ст. 417.

XV. Болести и штеточине на културном биљу; њихово сузбијање и њихови непријатељи.

Крвава ваш и њен природни непријатељ. Чл. Бр. 4. ст. 106.

Штитаста (сочна) ваш на шљивама. Чл. Бр. 5. ст. 141.

Две ране штеточине на воћкама. Бр. 8. ст. 229.

Једна болест код бресака. Бел. Бр. 8. ст. 239.

Неке од разних штеточина лозе. Чл. Бр. 9. ст. 260.

Допис из Ваљева о штитастој ваши на шљивама. Бр. 9.
ст. 278.

Акција за сузбијање штитасте веши. Чл. Бр. 10. ст. 305.

Ваши. Чл. Бр. 10. ст. 309.

Ровац. Чл. Бр. 12. ст. 375.

Бухачи на Хмељу. Чл. Бр. 12. ст. 377.

- Гусенице које нападају купус. Чл. Бр. 15. ст. 469.
Пивац на стрним усевима. Чл. Бр. 15. ст. 472.
Жути црви на кукурузу и пшеници. П и О. Бр. 15. ст. 477.
Ситни црви (зелена буба) на лишћу воћака, пасуљу и сунцокрету. П и О. Бр. 15. ст. 478.
Болести на паприки. П и О. Бр. 16. ст. 514.
Штитаста ваш на шљивама. Чл. Бр. 18. ст. 516.
Заштита пшенице и јечма од болести главнице и гари. Чл. Бр. 18. ст. 571.

XVI. Пољопривредне зграде, справе и машине.

- Практичне и јевтине стаје за свиње. Чл. Бр. 1. ст. 20;
Бр. 2. ст. 38.
Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу, усавршава се — измене и допуне на њој. Чл. Бр. 16. ст. 505.
Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу, усавршава се. Чл. Бр. 17. ст. 542; Бр. 18. ст. 577.

XVII. Задругарство.

- Земаљска Задруга за безалкохолну прераду грожђа у Ваљеву. Бел. Бр. 20. ст. 644.

XVIII. Пољопривредна настава и народно просвећивање.

- Унесимо у школе цвеће. Бел. Бр. 6. ст. 177.
Први виноградарски Курс за сеоске домаћине и младиће при Енолошкој станици у Букову. Бел. Бр. 10. ст. 321.
Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас. Чл. Бр. 13. ст. 411; Бр. 14. ст. 449; Бр. 15. ст. 480; Бр. 16. ст. 516.
Течајеви за обуку сеоских девојака у пословима домаћинства. Чл. Бр. ст. 465.

XIX. Сајмови, изложбе и предавања.

- Пољопривредна Изложба у срезу Ковачичком. Чл. Бр. 1. ст. 22.
Извештај са Пољопривредне изложбе у Обреновцу. Чл. Бр. 4. ст. 115.
Извештај са сточне изложбе у Лозници. Чл. Бр. 7. ст. 213.

- Са изложбе сајма вина у Београду. Чл. Бр. 13. ст. 401.
 Изложба наших производа у Берлину. Бел. Бр. 13. ст. 415.
 Љубљана у јесен. Бел. Бр. 16. ст. 519.
 Сајам и изложба стоке Загребачког Збора 1—3—X. Бел.
 Бр. 16. ст. 520.
 Велика окружна Пољопривредна изложба у Дарувару.
 Бел. Бр. 16. ст. 520.
 Прва окружна Пољопривредна изложба у Краљевом Селу.
 Бел. Бр. 17. ст. 552.
 Изложба у Бања Луци Бел. Бр. 18. ст. 588.
 Среска пвљопривредна изложба у Слатини. Бел. Бр. 19.
 ст. 609.
 Јесења изложба Загребачка. Бел. Бр. 20. ст. 643.
 Са X. Загребачког Збора. Бел. Бр. 22. ст. 713.
 Извештај са изложбе у Параћину. Чл. Бр. 22. ст. 713
 Извештај са изложбе у Високом. Чл. Бр. 24. ст. 770.

XX. Књижевност.

- Рецензија на књигу „Ливадарство“, проф. Д-р Јанка
 Вукасовића. Чл. Бр. 3. ст. 77.
 Пољопривредни календари. Приказ. Бр. 4. ст. 113.
 Упутство за поткивање војно државне стоке, приказ.
 Бр. 6. ст. 179.
 Сточне болести. Чл. Бр. 8. ст. 242.
 Пољопривредним писцима. Бел. Бр. 9. ст. 273.
 Савремени деловођа — друго попуњено издање, приказ.
 Бр. 9. ст. 273.
 Кврге на кожи говеда. П. и О. Бр. 10. ст. 313.
 Монографија културе Хмеља у Краљевини С.Х.С. приказ.
 Бр. 12. ст. 384.
 Гајење пернате животиње од проф. Драг. Ј. Грујића. Бр.
 12. ст. 384.
 Izgradnja savremenog svinјca, приказ. Бр. 12. ст. 385.
 Потрошња хлебних жита у Краљевини С. Х. С. приказ.
 Бр. 14. ст. 452.
 Агрономски преглед, приказ. Бр. 15. ст. 487.
 Куда ћемо нашу децу? приказ. Бр. 16. ст. 521.
 Извештај са X-ог редовног скупштинског удружења из-
 возника, приказ. Бр. 19. ст. 610.

Безалкохолна прерада воћа и грожђа — воћни сокови,
приказ. Бр. 91. ст. 677.

Ресавски Гласник. Бел. Бр. 24. ст. 767.

Пољопривредне Новине. Бел. Бр. 24. 768.

Нов начин Пољопривредне пропаганде. Бел. Бр. 24. ст. 768.

XX. Народно Здравље и исхрана (домаћинство):

Не дувајте деци у лице. Чл. Бр. 1. ст. 17.

Навикавајте децу на чистоћу. Чл. Бр. 3. стр. 72.

Здравствени покрет. Бел. Бр. 4. ст. 112.

Слана храна у болести. Чл. Бр. 6. ст. 171.

Крајници. Чл. Бр. 7. ст. 205.

Знојење руку. Бр. 8. ст. 241.

Како се познају укварене конзерве. Бел. Бр. 8. ст. 241.

Главобоља. Бел. Бр. 9. ст. 273.

Лек „Худовсцина“ П. и О. Бр. 10. ст. 316.

Ваља ли пити воду после воћа. Бел. Бр. 10. ст. 323.

Влажни екцем — кожна болест П. и О. Бр. 11. ст. 352.

Исхрана преко лета. Чл. Бр. 13. ст. 408.

Беснило. Чл. Бр. 15. ст. 475.

Дечији проливи. Чл. Бр. 16. ст. 512.

Млеко као храна. Ча. Бр. 20. ст. 634.

Алкохолна су пића штетљива по здравље људи. П. и О.
Бр. 20. ст. 640.

Зашто боли трбух? Чл. Бр. 21. ст. 664.

Соба за спавање. Чл. Бр. 22. ст. 704.

Покривач за спавање. Чл. Бр. 23. ст. 733.

Срчане болести и трудноћа. Чл. Бр. 24. ст. 759.

XXII. Друштва и скупови.

Народна Банка. Бел. Бр. 8. ст. 238.

Извозна Банка. Бел. Бр. 8. ст. 238.

Збор винограда округа крајинског. Чл. Бр. 9. ст. 275.

Међународни маслинарски конгрес. Бел. Бр. 20. ст. 644.

Међународни пољопривредни конгрес. Бел. Бр. 21. ст. 675.

XXIII. Зборови и конференције Српског Пољопривредног Друштва:

Позив на 54-ти годишњи збор Српског Пољопривредног
Друштва. Бр. 1. стр. 97; Бр. 5. ст. 129; Бр. 6. ст. 151.

Конференција Пољопривредника и економиста о држ. буџету за 1928./29. годину. Бр. 2. ст. 43; Бр. 3. ст. 79.

Делегати подружина за годишњи збор Српског Пољопривредног Друштва. Бел. Бр. 4. ст. 118.

54-ти редовни годишњи збор Српског Пољопривредног Друштва. Бр. 4. ст. 193.

Записник 54-тог редовног годишњег збора Српског Пољопривредног Друштва. Бр. 9. ст. 278.

XXIV. Остали рад Српског Пољопривредног Друштва и Подружина.

Позив на претплату. Бр. 1. ст. 11.

Члановима Пољопривредних Подружина. Бр. 1. ст. 28.

Пољопривредним Подружинама и Члановима Друштва и Подружина. Бр. 1. ст. 28.

Позив Пољопривредним удружењима за стварање Савеза Чл. Бр. 2. ст. 33.

Пољопривредним Подружинама и члановима Српског Пољопривредног Друштва за ориг. Вермолове прскалице, плави камен, детелину и рафију. Бр. 2. ст. 59; Бр. 3. ст. 92; Бр. 4. ст. 121; Бр. 5. ст. 154; Бр. 6. ст. 186. Бр. 7. ст. 218.

Велики вински сајам са изложбом вина, коњака и ракије из целе Краљевине С. Х. С. Бр. 4. ст. 114; Бр. 5. ст. 151; Бр. 6. ст. 181; Бр. 7. ст. 211; Бр. 8. ст. 225.

Пажња Пољопривредним Подружинама о Краљевој Помоћи. Бр. 6. ст. 188. Бр. 7. ст. 219.

Пољопривредним Подружинама и члановима Срп. Пољопривредног Друштва и Подружина саопштење о Међународном Пољопривредном Конгресу у Букурешту. Бел. Бр. 8. ст. 245.

Извештај са сталне међународне комисије Пољопривредних удружења у Риму. Чл. 11. ст. 356.

Допис из Јагодине о Женској Пољопривредној Подружини за конзервисање воћа и поврћа Чл. Бр. 12. ст. 395.

Са изложбе и сајма вина у Београду. Чл. Бр. 13. ст. 401.

Рад наших Пољопривредних Подружина. Чл. Бр. 15. ст. 488.

Пољопривредна Подружина у Јагодина за прераду воћа Чл. Бр. 16. ст. 523.

Пажња Пољопривредним Подружинама да ликвидирају своја дуговања по обвезницама. Бр. 19. ст. ст. 621.

Слава Српског Пољопривредног Друштва Св. Краљ Милутин. Бр. 21. ст. 674.

Пољопривредним Подружинама: упутство за вођење књига и руковање материјалом. Бр. 23. ст. 748.

Пољопривредници (наставак из 23. броја). Бр. 24. ст. 769.

Рад Срп. Пољопр. Друштва и Подружина. Бр. 24. ст. 770.

Свима Пољопривредним Подружинама (распис Бр. 11153). Бр. 24. ст. 778.

XXV. Разно.

Пример за углед. Бел. Бр. 8. ст. 139.

Воћњаци и виногради подигнути преступне године П. и О. Бр. 10. ст. 315.

Нашим извозницима Пољопривредних и других производа. Бр. 21. ст. 675.

XXVI. Записници седница Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва.

Записник	51	седнице.	Бр. 1. ст. 24.
"	52	"	Бр. 1. ст. 26.
"	53	"	Бр. 2. ст. 27.
"	54	"	Бр. 3. ст. 87.
"	1	"	Бр. 3. ст. 88.
"	2	"	Бр. 3. ст. 90.
"	3	"	Бр. 4. ст. 118.
"	4	"	Бр. 4. ст. 120.
"	5	"	Бр. 5. ст. 152.
"	6	"	Бр. 6. ст. 182.
"	7	"	Бр. 6. ст. 184.
"	8	"	Бр. 7. ст. 213.
"	9	"	Бр. 7. ст. 216.
"	10	"	Бр. 8. ст. 246.
"	11	"	Бр. 8. ст. 246.
"	12	"	Бр. 9. ст. 295.
"	13	свечане седнице.	Бр. 9. ст. 296.
"	14	седнице.	Бр. 10. ст. 323.
"	15	"	Бр. 10. ст. 326.
"	16	"	Бр. 10. ст. 326.

Записник	17 седнице	Бр. 10. ст. 329.
"	18 "	Бр. 11. ст. 361.
"	19 "	Бр. 11. ст. 362.
"	20 "	Бр. 12. ст. 387.
"	21 "	Бр. 12. ст. 389. са програмом рада.
"	22 "	Бр. 12. ст. 394.
"	23 "	Бр. 12. ст. 397.
"	24 "	Бр. 13. ст. 424.
"	25 "	Бр. 13. ст. 426.
"	26 "	Бр. 13. ст. 428.
"	27 "	Бр. 14. ст. 459.
"	28 "	Бр. 14. ст. 461.
"	29 "	Бр. 15. ст. 490.
"	30 "	Бр. 15. ст. 492.
"	31 "	Бр. 16. ст. 523.
"	32 "	Бр. 16. ст. 523.
"	33 "	Бр. 17. ст. 552.
"	34 "	Бр. 17. ст. 554.
"	35 "	Бр. 18. ст. 586.
"	36 "	Бр. 18. ст. 587.
"	37 "	Бр. 18. ст. 589.
"	38 "	Бр. 19. ст. 617.
"	39 "	Бр. 19. ст. 619.
"	40 "	Бр. 20. ст. 649.
"	41 "	Бр. 20. ст. 651.
"	42 "	Бр. 21. ст. 679.
"	43 "	Бр. 21. ст. 681.
"	44 "	Бр. 22. ст. 715.
"	45 "	Бр. 22. ст. 716.
"	46 "	Бр. 23. ст. 745.
"	47 "	Бр. 23. ст. 746.
"	48 "	Бр. 24. ст. 773.
"	49 "	Бр. 24. ст. 775.
"	50 "	Бр. 24. ст. 776.

XXII. Огласи.

Државни лозни расадник „Соколуша“. Бр. 1. ст. 29.
Бр. 2. ст. 60.

То је онај прави швајцарски цепни часовник. Бр. 1. ст.
29. Бр. 5. ст. 156. Бр. 9. ст. 202.

Сточари! Дистол. Бр. 1. ст. 30. Бр. 3. ст. 93; Бр. 4. ст. 126. Бр. 5. ст. 156. Бр. 6. ст. 189.

Твоје тело. Бр. 1. ст. 31. Бр. 7. ст. 220.

Двогодишње лозне саднице „на зелено“ калемите. Бр. 1. ст. 31.

Књига гајење пернате живине. Бр. 1. ст. 31; Бр. 3. ст. 92.

Семе конопљено. Бр. 2. ст. 59; Бр. 3. ст. 95; Бр. 4. ст. 127.

Товин. Бр. 2. ст. 60; Бр. 4. ст. 125.

Филинол. Бр. 2. ст. 61; Бр. 3. ст. 94.

Победница — Швајцарски сатови. Бр. 2. ст. 62; Бр. 6. ст. 189.

Швајцарски прашак за млеко. Бр. 3. ст. 92; Бр. 4. ст. 126; Бр. 5. ст. 157.

Голубије ђубре. Бр. 3. ст. 92; Бр. 4. ст. 125; Бр. 5. ст. 157.

Врло јефтино — Вагнерове пресе. Бр. 3. ст. 92; Бр. 4. ст. 125; Бр. 5. ст. 157; Бр. 6. ст. 190.

Штогод требате. Бр. 3. ст. 92; Бр. 7. ст. 221.

Јесу ли то зглавци? Бр. 3. ст. 95; Бр. 9. ст. 299.

Племевите воћке. Бр. 4. ст. 125; Бр. 5. ст. 157.

Рapid — преса за цигле. Бр. 7. ст. 221; Бр. 8. ст. 251; Бр. 9. ст. 300; Бр. 10. ст. 333.

Младо лице. Бр. 2. ст. 63; Бр. 8. ст. 250.

Ако те нешто мори. Бр. 4. ст. 127.

Пољопр. Подружина у Вел. Дренови. Бр. 5. ст. 154.

Сатови — Цеље. Бр. 5. ст. 155; Бр. 6. ст. 190; Бр. 7. ст. 224; Бр. 8. ст. 251; Бр. 9. ст. 300; Бр. 10. ст. 333; Бр. 11. ст. 367; Бр. 12. ст. 400.

Суперфосфат Д. Д. Бр. 5. ст. 155; Бр. 6. ст. 190; Бр. 7. ст. 224; Бр. 8. ст. 254; Бр. 9. ст. 302.

Ако желите да се допаднете. Бр. 6. ст. 188.

Виолине. Бр. 5. ст. 157; Бр. 6. ст. 188.

Праве Нехвилове прскалице. Бр. 5. ст. 159; Бр. 6. ст. 191; Бр. 7. ст. 223; Бр. 8. ст. 254; Бр. 9. ст. 303; Бр. 10. ст. 335.

Пријатељ здравих — утеха болесних. Бр. 6. ст. 187.

Саднице дивљака — јабука у расаднику у Приједору. Бр. 6. ст. 188.

Чилска шалутра. Бр. 7. ст. 219; Бр. 7. ст. 222; Бр. 8. ст. 252; Бр. 9. ст. 301; Бр. 10. ст. 334; Бр. 11. ст. 367.

Млинарско и воденично камење. Бр. 7. ст. 220; Бр. 8. ст. 249; Бр. 9. ст. 301; Бр. 10. ст. 334; Бр. 11. ст. 368; Бр. 12. ст. 400; Бр. 13. ст. 482; Бр. 14. ст. 464; Бр. 15. ст. 494. Бр. 16. ст. 527.

Виноградари! Винарство. Бр. 8. ст. 250; Бр. 13. ст. 431; Бр. 14. ст. 463; Бр. 19. ст. 622; Бр. 20. ст. 653; Бр. 21. ст. 685.

Бата — Земљорадницама. Бр. 11. ст. 366.

Кина Ламико. Бр. 7. ст. 222; Бр. 8. ст. 253.

Инж. Слуцки и Комп. Бр. 8. ст. 252.

Врт Цамоња — воћне саднице — цвећарство. Бр. 8. ст. 252.

Софоре јапанске. Бр. 8. ст. 253; Бр. 9. ст. 301.

Тачке (притеке) за виноград. Бр. 8. ст. 253; Бр. 9. ст. 301.

Доцкан! Бр. 4. ст. 126; Бр. 8. ст. 254.

Стечај за главног секретара Срп. Пољ. Друштва. Бр. 8. ст. 256; Бр. 9. ст. 304; Бр. 11. ст. 367; Бр. 12. ст. 399.

Тежаци и Господари — Варцарске косе. Бр. 10. ст. 334; Бр. 11. ст. 365; Бр. 11. ст. 368; Бр. 12. ст. 399; Бр. 12. ст. 400; Бр. 13. ст. 431; Бр. 13. ст. 432; Бр. 14. ст. 463; Бр. 15. ст. 494; Бр. 16. ст. 527.

Болесни! Читајте! Бр. 10. ст. 336.

✓Ценовник справа, алата и материјала Српског Пољо-привредног Друштва. Бр. 11. ст. 364; Бр. 16. ст. 526; Бр. 17. ст. 556.

Апарати за отварање ждрела. Бр. 13. ст. 432

Подружинама и члановима Срп. Пољ. Друштва на знање. Бр. 13. ст. 431; Бр. 14. ст. 464.

Конкурс. Бр. 15. ст. 495; Бр. 19. ст. 621; Бр. 20. ст. 655.

Прави пут до оздрављења живаца. Бр. 20. ст. 685.

Ценовник за виолине. Бр. 21. ст. 686; Бр. 22. ст. 718; Бр. 23. ст. 750; Бр. 24. ст. 779.

Осечка леваоница жељеза и творница стројева. Бр. 17. ст. 559; Бр. 18. ст. 591; Бр. 19. ст. 623.

Ципеле. Бр. 17. ст. 559; Бр. 18. ст. 591; Бр. 19. ст. 623. Бр. 20. ст. 654; Бр. 21. ст. 687; Бр. 22. ст. 719; Бр. 23. ст. 751.

Воћке — Флора. Бр. 19. ст. 222; Бр. 20. ст. 654.

Подмлађивање. Бр. 20. ст. 653; Бр. 21. ст. 686.

Болнима Калифлуид. Бр. 20. ст. 653; Бр. 21. ст. 686. Бр. 24. ст. 780.

Лосол. Бр. 20. ст. 654; Бр. 21. ст. 687; Бр. 22. ст. 719; Бр. 23. ст. 751; Бр. 23. ст. 782.

Првокласна калемљења лоза — Митинац. Бр. 22. ст. 718. Бр. 24. ст. 783.

Фула (памука) за калеме. Бр. 23. ст. 750.

Двогодишње винове лозе калемљене на „зелено“. Бр. 23. ст. 751.

Оферијам кромпиј. Бр. 24. ст. 780.

Бесплатан покрет — Шутнер, Љубљана. Бр. 24. ст. 782.

Остати здјели и избећи болест. Е. Х. И. Бр. 24. ст. 783.

XXVIII. Сlike.

Слика 1. Слика Њ. В. Краља Алектандра Првог. Бр. 1. ст. 3.

Слика 2. Илињача (Колубарка). Бр. 1. ст. 9.

„ 3. Збирна свињска стаја за суровије поднебље. Бр. 1. ст. 13.

Слика 4. Збирна свињска стаја за блажије поднебље. Бр. 1. ст. 14.

Слика 5. Покретна преграда са покретним браником за прасад. Бр. 1. ст. 15.

Слика 6. Покретна свињска стаја тип „Бокс“. Бр. 2. ст. 40.

„ 7. Колонија стаја тип „Бокс“. Бр. 2. ст. 40.

„ 8. Покретна свињска стаја тип А. Бр. 2. ст. 41.

„ 9. Колонија стаја типа А. Бр. 2. ст. 42.

„ 10. Зимовник потребних свињских стаја. Бр. 2. ст. 42

„ 10. Плодоред. Бр. 3. ст. 67.

„ 11. Израштаји у облику чворуга на гранама од убода краве ваши. Бр. 4. ст. 107.

Слика 12. Паразит краве ваши. Бр. 4. ст. 110.

„ 13. Јаја гусеница-лептира кукавичија суза. Бр. 5. ст. 139.

Слика 14. Употреба трокара. Бр. 8. ст. 227.

„ 15. Јабучар или јабучни жижак. Бр. 8. ст. 229.

„ 16. Парање коре из воћкама. Бр. 8. ст. 233.

„ 17. Паучар или гроздов завијач. Бр. 9. ст. 261.

„ 18. Жути мољац. Бр. 9. ст. 263.

- Слика 19. Петљасти мољац на грозду. Бр. 9. ст. 263.
„ 20. Са винарског течаја у Букову. Бр. 10. ст. 322.
„ 21. Зелено калемљене лозе резервни ластар. Бр.
11. ст. 339.
Слика 22. Млад ластар код зеленог калемљена. Бр. 11.
ст. 339.
Слика 23. Подлога која је накалемљења (на зелено). Бр.
11. ст. 341.
Слика 24. Како се калеми. Бр. 11. ст. 341.
„ 25. Непримљен калем са дивљим ластарима. Бр.
11. ст. 342.
Слика 26. † Милован М. Милорадовић управник држав.
лозног расадника у певзији. Бр. 14. ст. 457.
Слика 27. Гусеница великог дневног и ноћњег купусара.
Бр. 15. ст. 469.
Слика 28. Лептир велики купусар (женка) лептир мали
купусар, јаја великог купусара. Бр. 15. ст. 470.
Слика 29. Пивац на класу стрних усева. Бр. 15. ст. 473.
„ 30. Скочи-буба. Бр. 15. ст. 477.
„ 31. Тријер систем „Марот“. Бр. 16. ст. 502.
„ 32. Пастув Албијон д'ор белгијске расе. Бр. 17.
ст. 534.
Слика 33. Пастув белгијске расе „Сиксесер д'ере стар
две године. Бр. 17. ст. 535.
Слика 34. Кобила белгијске расе д'акос. Бр. 17. ст. 537.
„ 35. Корпа за брање шљива. Бр. 17. ст. 540.
„ 36. Изглед сепета. Бр. 17. ст. 541.
„ 37. Постоље за смештај сепета напуњени за тран-
спорт. Бр. 17. ст. 542.
Слика 38. Напуњени и смештени сепети за транспорт.
Бр. 17. ст. 542.
Слика 39. Гранчице шљиве начичкане штитовима вашију.
Бр. 18. ст. 563.
Слика 40. Измилеле младе ваши за време лета сисају
сок са листа. Бр. 10. ст. 563.
Слика 41. Скица за рибњак. Бр. 19. ст. 602.
„ 42. Пресек риљевине где се здравица не меша са
ораницом. Бр. 22. ст. 699.

- Слика 43. Риљање по парцелама. Бр. 22. ст. 700.
„ 44. Риљање помоћу чекрка. Бр. 22. ст. 700.
„ 45. Нослов врањ пресечен преко средине. Бр. 22.
ст. 704.
Слика 46. Шупаљ врањ пресечен преко средине. Бр. 22.
ст. 704.
Слика 47. Сађење винограда у квадрат. Бр. 23. ст. 725.
„ 48. Сађење лозе у троугао. Бр. 23. ст. 725.
„ 49. Сађење калемова винове лозе. Бр. 23. ст. 727.
„ 50. Изложба у Високом.
„ 51. Са изложбе у Високом Босна.

XXIX. Личне вести.

- † Виктор Верморел некр. Бр. 8. ст. 244.
† Милован М. Милорадовић некр. Бр. 14. ст. 455.
† Светозар Мих. Николић некр. Бр. 14. ст. 459.
Обласни Одбор у Сиједереву: Конгрес за пољопривредно
особље. Бр. 19. ст. 621.
Споменица поводом седамдесетогодишњице проф. Др.
Јулија Стокласа. Бр. 20. ст. 644.
Трговачко Удружење у Александровцу (Жупа). Стање
винограда у Жупи. Доп. Бр. 20. ст. 645.
-

ЦЕНОВНИК

Справа, алата и материјала, који се добија код Српског
Пољопривредног Друштва у Београду:

Калиметабисулфит у кристалу	кгр.	24.—
Азбест за филтрирање вина la	кгр.	60.—
Желатин за бистрење	"	3.—
Рибља бешика за бистрење вина	грам	1.—
Сумпор у шипкама	кгр.	25.—
Плави камен „Montecatini“ у џаковима од 100 кгр. 99%	"	9.—
Пл. камен Саксонија 99%	"	9.—
Рафија — првокласна	"	25.—
Сумпорни прах	"	5.—
Ручни запрашивачи за сумпор	ком.	70.—
Леђни	"	350.—
" " Нехвилови	"	400.—
" " Верморелови	"	1.000.—
Оригинални француски Малигани	"	700.—
" калциметри Бернарови	"	30.—
Солбар за прскање воћака	кгр.	12.—
Карбокримп хол. за прскање воћака	"	10.—
Дрворин	"	500.—
Прскалице патент „Аустрија“	"	510.—
" оригиналне „Верморел“	"	2.300.—
" за воће „Аустрија“ 50 л.	"	1.600.—
" " " „Верморел“ 25 л.	"	2.000.—
" " " " 50 "	"	1.200.—
" " " " 20 " аутоматске	"	25.—
Воћарске маказе — обичне	"	50.—
" " Кундеове	"	70.—
Маказе за ограду	"	15.—
" " овце	"	40.—
Ножеви за кресање воћака — обични	"	50.—
" " " Кундеови	"	28 и 32.—
" " " калемљење воћака Кундеови	"	30.—
Тестере за воће — најбоље	"	

Рез. федери за маказе	ком.	5.—
Кундеове белегије за оштрење кал. ножева	"	22.—
Ветрењаче домаће, масивне, са 6 сита	"	1.500.—
Ветрењаче Вагнер са 8 сита	"	1.350.—
Брусеве за косе — од природног камена	"	5.—
Ков " " — чаканац и бабица	"	15.—
Берила за воће, с кесицом	"	25.—
Трокари за говеда, са рез. кан.	"	50.—
Алке за бикове	"	15.—
Каштелово сириште — боца од $\frac{1}{2}$ кгр.	"	18.—
" " " " " " " " " " " "	"	30.—
" " " " " " " " " " " "	"	7.500.—
„Рapid“ — пресе за израду цигле	"	700.—
Еберхартов плуг ESB 5 R „Yota“	"	750.—
" " ESB 5 R „Servus“	"	850.—
" " ESB 4 R „Komet“	"	380.—
Двокрилне дрљаче средње	"	450.—
" " теже	"	750.—
" рилне " Сакове	"	700.—
Ливадске дрљаче	"	800.—
Сакови обртачи с 1 точком марка UW 5	"	850.—
" " с колицима " UW 5	"	500.—
" плугови лаки, са једним точком	"	450.—
Плугови Раинланд " " " " " "	"	650.—
" " D 6 MN (à la Sack)	"	500.—
Култиватори са 7 зубаца	"	850.—
Плугови систем „Венцки“ № 6	"	900.—
Дворедне сејалице за кукуруз — лакше 850 теже	"	3.000.—
Врстачне сејалице за жито од 11 реди	"	3.500.—
" " " " " " " " " " " "	"	1.750.—
Пресе за грожђе од 180 литара запремине	"	1.100.—
Муљаче за грожђе, најбоље, Мајфарт 32 см.	"	1.750.—
" " одвајање петелке "	"	1.200.—
" " воће — масивне и јаке	"	1.000.—
Сецкалице за сточну храну, најбољег квалитета, велике, са два ножа на точку, без педале	"	1.100.—
" са педалом, за кретање ногом	"	700.—
Сецкалице за сточну репу, бундеве, кромпир и др.	"	700.—
" " " " " " " " " " " "	"	2.200.—
Ручне вршалице	"	500.—
Копачица (прашач и огртач)	"	22—35
Рез. раоници за Сакове и Еберхартове плугове	"	500.—
Апарати за мочење жита, подесни и за обично испирање	"	500.—
Прекрупачи, за ручни погон	ком.	14.—
Патент — тегле „Reks“ од 1 литра запремине	ком.	14.—
" " Weissmann“ од 1 л.	"	23.—
" " " " " 2 " "	"	

Гегле за ред, са завршетом, од 1 кгр.	12.50
" " " " " " " " " " " "	7.—
" " од Мајолике, са металним поклопцем, за кућну потребу	18.—
Рез. гуме за тегле	1.—
Чилска шалитра — само на џак од 80 кгр.	3.90
Калц. цијанамид само на 100 кгр.	3.—
Семе од грахорице и грашка, озимих	8.—
" " ст. репе (црвене и жуте)	18.—
" " црвене детелине — пломбирано	28.—
" " луцерке — првокласне пломбиране	25.—
" " еспарзете	15.—
" " мухара селекционираног	7.—
" " пролетње грахорице	5.—
Тријери НАЈД-ови обични № 1б	1.700.—
" " " " " " " " " " " "	2.100.—
" " " " " " " " " " " "	2.250.—
" " " " " " " " " " " "	2.700.—
" " " " " " " " " " " "	3.000.—
" " " " " " " " " " " "	2.200.—

Најбољи Француски Универзални тријери сортирачи, марке „MAROT“, чисте све врсте жита, № 4, цена динара 4.200.—, № 5, цена 4.950.—, и № 6, цена 6.400.— динара. Овај последњи може да се употреби и као ручни, а удешен је и за мали мотор.

Ашови, лопате, мотике, косе, грабуље, гвоздене виле (виле су са држаљом) ком. 22.—

Сви рез. делови за прскалице Верморел могу се добити по засебном ценовнику, који се на захтев, шаље одмах и бесплатно.

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин.

У местима где постоје Пољопривр. Подружине, све поруџбине чинити преко њих — избегавати појединачне, јер су скопчане са већим трошковима. Пошиљке се и иначе могу слати само на званичне адресе: Подружине, Референте, За друге, Заједнице итд. а никако на адресе појединаца.

За ситније предмете, који се шаљу поштом, новац достављати унапред, а за крупније пошиљке, које иду железницом и лађом $\frac{1}{2}$ вредности унапред, на име капаре, а остатак по пријему робе.

Од слања новца унапред, изузимају се подружине које имају отворен кредит.

Пољ. Подружине и чланови имају уобичајени попуст.

Овај ценовник важи од 1. Јануара 1929 године.

Ценовник

Књига које се могу добити код С. П. Д. у Београду.

Гајење поврћа од Т. Владисављевића — са 97 слика	40.—	дин
Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића . . .	10.—	"
Болести и штеточине гај. биљака од Ранојевића . . .	10.—	"
Одломци из Аграрне политике од Грковића . . .	5.—	"
Зимски Тежаков рад од Д. Лапчевића	3.—	"
Земљорадничке Коморе од Др. Б. Марковића . . .	5.—	"
Споменица 50 год. С. П. Д.	5.—	"
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића . . .	2.50	"
Дечји пољ. клубови од Др. В. Стојковића . . .	2.—	"
Мара живинарка	2.—	"
Поуке о пољопр. газдовању од М. Ђурића . . .	10.—	"
Наука о пољопр. газдовању од М. Дунића . . .	25.—	"
Млекарство од А. Г. Јовановића	10.—	"
Конзерв. воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. С.	3.—	"
" " " " сушењем	12.—	"
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3.—	"
Берба и прерада шљива од Др. В. Стојковића . .	15.—	"
Предлози С. П. Д. за трговинске уговоре	3.—	"
Путна пољопр. настава у Италији од Др. В. С.	8.—	"
Подизање врбе за плетарство од Д. Лапчевића . .	3.—	"
Подизање живинарника од А. Г. Јовановића . . .	2.—	"
Конзервисање јаја од А. Г. Јовановића	1.—	"
Извештај о пољопривреди округа Ужичког . . .	12.—	"
Пчеларство од Ј. П. Јовановића	12.—	"
Једна погодна кошница од Ј. П. Јовановића . . .	10.—	"
Дадан-Блатова кошница од Б. Мићића	4.—	"
Винарство за школе и народ од Б. Ђ. Ранковића .	30.—	"
Успомене из живота П. Т. Тодоровића	10.—	"
Земљорадничкова читанка од Р. Вулића	5.—	"
Употреба калиметабисулфита од Б. Бошковића . .	2.—	"
Ливадске траве и њихов избор од Др. Локота . .	7.—	"

Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубр. од Николића	10.—	"
Све о кукурузу од Николића	25.—	"
Пшеница и раж од Николића	10.—	"
Кромпир у домаћој употреби од Зечевића	10.—	"
Поуке о поткивању стоке од М. Митровића	10.—	"
Хипологија (гајење и дресирање коња) од Цветковића	50.—	"
Пољска привреда у пословицама од Др. М. Влајинца	55.—	"
Луцерка и детелина од Николића	15.—	"
Грожђани мољци од Вукасовића	3.—	"
Воће и воће од Б. Тодоровића	60.—	"
Привредне зграде (са 500 цртежа) од В. Несторовића	80.—	"
Бактерије и болести (латиницом) од Др. А. Вуковића	25.—	"
Свињска куга од Др. Пласаја	5.—	"
Јагодичасто воће од П. С. Петковића	5.—	"
Широмер и његова употреба од Бошњака	10.—	"
Расе оваца у Србији (порекло) од Др. Т. Митровића	7.—	"
" " " " (вуна)	20.—	"
Гајење питомих зечева од Радојчића и Симића	15.—	"
Гајење и трговина хмеља од Д. Арсића	20.—	"
Гајење лана и конопље од В. Радовановића	5.—	"
Гласник С. П. Д. I свеска	15.—	"
Пољопривредни Речник I свеска	20.—	"
Преглед излагача на изложби С. П. Д. 1926. год.	бесплатно	
Гајење јахаћег коња од Газданова	15.—	дин.
Наука о храћењу домаће стоке од Др. Климера	60.—	"
Гајење пиварског јечма од Др. Радића	10.—	"
Радна стока у пољопривреди од Др. Влајинца	5.—	"
Правни савети за тежаке од Лапчевића	3.—	"
Ливадарство од Вукичевића	25.—	"
Трговина свежим воћем од М. Савића	5.—	"
Израда качкаваља од А. Јовановића	2.—	"
Заразне болести домаћих животиња од Др. Кондића	20.—	"
" " " " " " Др. М. А.		
" Петровића	20.—	"
Вранчићеви доживљаји од М. А. Сјуена	12.—	"
Извођење и нега пилића од М. Ђурића	3.—	"
Агрономски преглед I	20.—	"
Социјална агрономија од Чајанова	20.—	"
Куда ћемо нашу децу — ђаже од Ристића	30.—	"
Обезбеђење стоке од Др. В. Стојковића	40.—	"
Гајење и нега шљива од Никетића	6.—	"
Потрошња хлебних жита у С. Х. С.	20.—	"
Гајење живине од Грујића	40.—	"
Обрађене површине (статистика) 1925—6 и 26—7	35.—	"
Сељачки кредит од Бајкића	50.—	"

Црни пришт од Др. А. Вуковића	25.—	»
Поткивање војно-држ. стоке од М. Цветковића	40.—	»
Наша куварица на селу од Пешићке	2.50	»
Историја гајења памука код нас од Др. Влајинца	25.—	»
Виноградарство од Никетића	30.—	»
Прскање и запрашивање лозе (плакат) од Ранковића и Петровића	2.—	»
Комплети Тежака за 1913, 1922, 1924, 1925, 1926, 1927 и 1928 год. по	20.—	»
Пољопривредни календари за 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926, 1927 и 1928 г. по	3.—	»
Пољопривредни календари за 1929 год.	10.—	»

Новац за књиге слађи унапред на адресу: Српско Пољопривредно Друштво — Београд (Немањина ул. бр. 11). Код кувовине преко 100.— динара даје се 20% попуста. Књиге се шаљу о трошку Друштвеном.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Илази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Примљени рукописи за штампу не враћају се. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Својим многобројним члановима,
читаоцима и сарадницима Српско Пољопривредно Друштво и Уредништво „Тежака“ честитају и желе срећну
НОВУ 1928. ГОДИНУ!

У новој години.

Наступајући у нову 1928. годину, бацимо, по обичају, поглед на стару 1927. год. и учинимо преглед, шта је она дала нама пољопривредницима.

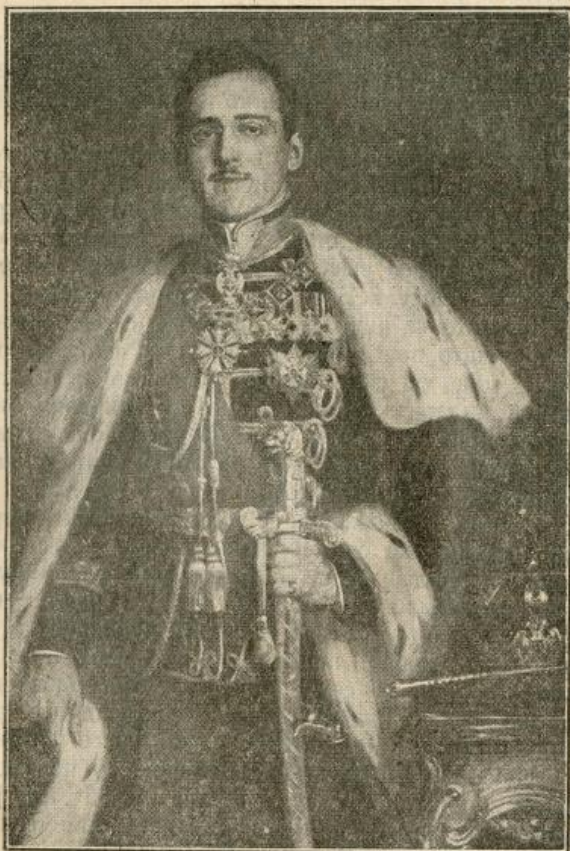
У погледу жетвених приноса 1927. година била је једна од најгорих послератних година, од којих у осталим ниједна није била нарочито издашна за земљорадника. Неке су биле сувише кишне, као претпрошла, неке сушне, а међу овим последњим прошла носи првенство. Како је и најгора кишна година за већину наших крајева боља од најбоље сушне године, то је очито, да је са прошлом и сувише сушном годином мало ко од пољопривредника задовољан. Многи би јој био захвалан, да му је дала барем довољно хлеба!

Пошла сушна зима, па и безкишно пролеће, веома су неповољно утицали на ницање и бокорење стрних усева и да није било у априлу и мају нешто мало кише, остали бисмо без зрна стрнине; овако се могло ипак нешто пожњети, и ако је принос био врло слаб, негде једва упола од редовног.

Окопавине су још горе прошле, нарочито кукуруз и кромпир. У многим крајевима берба кукуруза је била завршена у августу. Управо тада је посечена шаша, јер клипа, зрна, није уопште ни било. И многи, ко се тим интересовао, могао је јесенас видети на појединим нашим железничким станицама, у плодним равницама, где се из вагона истоварује кукуруз, купљен да исхрани становништво тих крајева, које је одувек хранило друге.

Ништа боље нису прошле ни ливаде, како природне, тако и вештачке. И тамо где је одувек било воде довољно, земљиште се толико исушило и запекло да је и ту било потребно наводњавање. Али одакле, кад су сви потоци и мање реке били пресушили.

Као за пакост и шљива, која многе наше крајеве исхрањује, а другима доноси лепе узгредне приходе, мало је родила, а где је добро и понела, ту је због суше много опала или је остала сувише ситна, неугледна, тако да за сушење није била добра. То је био разлог,

Н. В. Краљ Александар I

Највиши Заштитник Српског Пољопривредног Друштва.

што је Српско Пољопривредно Друштво морало одложити за ову 1928. годину изложбу сувих шљива, коју је јесенас о својој Слави намеравало приредити.

Јабуре су понеле местимично и осредње, као у осталом и све друго воће, али је ипак због добре цене воћа у свежем стању сваки, ко је имао дрвећа на роду, узео лепу пару од продатог воћа.

Као и воћњаци, тако су и виногради ове године дали мање приноса него обично, али је грожђе било у већини случајева врло добре каквоће. Много је грожђа продато и у свежем стању за јело, у земљи и у иностранству, а једна већа количина грожђане шире извезена је у Пешту и Беч, где је добро уновчена.

Као што се види, земљорадник је ове године још једино нешто новца могао добити од продаје грожђа, вина и воћа, од свих својих пољопривредних производа. Један доказ више, колико су увиђавни они домаћини, који су искористили на време она земљишта и положаје, који нису били за другу културу, засадив их воћкама и виновом лозом.

Истина, земљорадник је имао још један непредвиђени приход, ако се тако може назвати новац, који је добио од продаје стоке, и то не само оне, коју би у редовним приликама продао, него и радних и приплодних грла, којих се је силом околности и тешка срца многи морао лишити, јер није имао чиме да их зими исхрани. Ту се, у сточарству, ова рђава година најтеже осећа, а још теже ће се осећати идућег пролећа, и идуће године, кад затреба радне снаге и приплода!

Цене пољопривредних производа, у погледу прошлеходишњих, добре су, али која „вајда“, кад је онај који треба да те произведе продаје, принуђен да их од трговаца купује. За многе би пољопривреднике, било боље, да су цене пољопривредних производа мање!

Вредност динара остала је преко целе године готово иста. Та би чињеница у једној доброј пољопривредној години била од врло повољног и видног утицаја на развој трговине и привреде у опште, овако, у овој рђавој години, и ако је тај утицај у ствари био

исти, он није могао да се видно испољи због других неповољних чиниоца.

Питање јефтиног земљорадничког кредита, које је требало у нашој чисто пољопривредној земљи одавно решити, тек је прошле године озбиљно стављено на дневни ред и току године многе су формалности извршене, али на жалост до краја године није се могло доћи до крајњег решења, т. ј. да се почне са издавањем јефтиног кредита за пољопривредне сврхе. И стога што то питање није у своје време било решено, у току прошле године искрсло је једно готово још теже питање: како да се регулишу дугови, у које је запао многи земљорадник, нешто својом кривицом, нешто неродним годинама, и највише рђавом прѢхом својих производа, које је морао продавати јефтино, док је своје потребе скупо подмиривао.

У току прошле године доста је постигнуто у погледу задобијања страних тржишта за наше најважније пољопривредне извозне производе, јер смо закључили неколико трговинских уговора са оближњим страним државама, ма да смо можда за неке од ових пољопривредних производа могли добити повољније ставове, да смо били попустљивији према страним индустријским производима, који се увозе у нашу земљу. У жељи да развијемо домаћу индустрију, не смемо ићи дотле, да угушимо домаћу пољопривреду, од које сви живимо!

Не упуштајући се у излагање других више или мање важних привредних догађаја из прошле године, јер би нас то далеко одвело, морамо се ипак на крају дотаћи још једног од њих, јер је од огромне важности за напредак села, а то је стање нашег пољопривредног задругарства. У току прошле године искрсли су такви догађаји, који озбиљно прете даљем развоју и напретку задругарства, тако да је то озбиљно забринуло сваког оног, који познаје огромну моћ, коју задругарство има за обезбеђење напретка села.

*

Чему се можемо поучити из прошлости, и то ове најближе из 1927. године, и шта да пожелимо за будућност, и то опет најближу за нову 1928. годину?

Искуство нас учи, да са сетвом усева, нарочито у пролеће са сетвом окопавина, не смемо задоцнити. Готово сваке године боље пролазе они, који своје њиве посеју рано кукурузом, него они, који ма из кога разлога одоцне. То је стога, што према нашем поднебљу, ми обично оскудевамо у киши, у влази, у оно време кад је она потребна. Како нам се од стране стручних лица наговештава један низ сушних година, то ни ове 1928. године не би смели одоцнити са сетвом пролетњих усева. Шта још треба радити у борби против суше и за осигурање исхране стоке рано с пролећа, писано је у последњим бројевима „Тежака“ о томе опширно. Због тога је и Министарство Пољопривреде — Одељење за Ратарство — издало неколико разних поучника и летака, који говоре о борби против суше, те их сваки, ко се тим интересује, може тражити од Министарства и добиће их бесплатно.

Колико утрина, колико раскрсница, колико окрајака крај њива, ивица крај стаза и путева и других подесних места, која не доносе никакве или слабе приходе, а која би, ако би се засадила подесним врстама и сортама воћа, давала добрих прихода, нарочито овако рђавих година, као што је била 1927. година. Наше свеже воће и грожђе сваким даном све се више тражи од иностранства, па то треба искористити. Потребне воћне саднице и резнице и калемове винове лозе сваки може набавити из свог среског расадника, а где ових нема од најближих државних расадника, који их продају по врло ниским ценама.

Има много крајева, који због рђавих саобраћајних средстава и веза не могу извозити и продавати воће, па им с тога оно пропада готово неискоришћено, и ако би се могло са мало труда и са потребним знањем прерадити у пекмезе — мермеладе и др. производе, који се дуго чувају и лакше преносе. И ту би удруживање у задруге, у пољопривредне подружине било од преке потребе и велике користи.

На сточарство морамо обратити нарочиту пажњу. Унапредићемо га, ако побољшамо каквоћу наших ли-

вада и пашњака, ако у наше плодореде уведемо гајење пићних биљака, ако одабирамо приплодна грла по њиховој вредности и обратимо пажњу на њихову негу у стаји. Колико је случајева, где неки имућнији домаћин држи по неколико десетина грла крупне стоке, која му поједе и црно иза ноката, а од које нема ни онолико користи, колико би му их дао један пар добрих радних коња и две-три добре краве.

Ми у већини случајева обрађујемо земљу још врло примитивно, онако како су је обрађивали наши стари, кад је та земља била неиспошћена, јака и кад су издатци били ништавни. Наши издатци пењу се из дана у дан, па се стога морамо постарати и да приходе повећамо. А повећаћемо их, ако у наш посао, пољопривреду, уложимо поред труда још и знања и капитала. Пољопривредно знање најбрже ћемо стећи, ако нашу децу шаљемо у оближње пољопривредне школе, где ће се годину-две дана бесплатно, о државном трошку, обучити у свему, што им је за живот на селу потребно, па ће то ширити доцније и међу оне своје суграђане, који нису били у школи. Потребан пак капитал имаћемо, ако га можемо уштедети од редовних прихода, што је најбоље; ако не, оно оснивањем месних задруга за пољопривредни кредит, преко којих ће држава давати врло јефтин кредит за све радове, којима се унапређује сеоско газдинство.

У овоме правцу наћи ће потпоре сваки добар пољопривредник и код *Српског Пољопривредног Друштва у Београду*. Ово Друштво већ скоро 60 година благотворно дела на унапређењу нашег села преко својих Подружина. Оно члановима својих Подружина пружа разноврсне користи, ширећи пољопривредна знања преко свог листа „Тежака“ и свога „Пољопривредног календара“ и других разних својих поучних књига, а тако исто и живом речју и примером многобројним пољопривредним предавањима у народу. Оно члановима Подружина пружа и материјалне користи, јер их снабдева са најбољим пољопривредним справама, семеном, плавим каменом и другим потребама и то са

најнижом ценом, са врло малом или никаквом зарадом, а поред тога и дајући на почек и без интереса. Што тако може радити, Друштво има да благодари Држави, која му поред сталне новчане потпоре даје и друге повластице у поштарини и др., а нарочито својим многобројним редовним члановима, који га у овом хуманом раду на унапређењу села искрено помажу.

Све ове користи може уживати сваки наш пољопривредник, ако се упише за члана најближе Подружине Српског Пољопривредног Друштва и положи годишњи улог од 40 динара. Оснивање нових Подружина није везано ни са каквим тешкоћама, те их треба што више оснивати. Сваки пољопривредник, који зна за Српско Пољопривредно Друштво, који је члан или Друштва или Подружине, треба да ради на оснивању нових Подружина и на уписивању нових чланова у Подружине, које постоје, јер ће на тај начин ојачати рад Српског Пољопривредног Друштва, те ће оно својим члановима још веће користи пружати.

Бож. Ђ. Ранковић

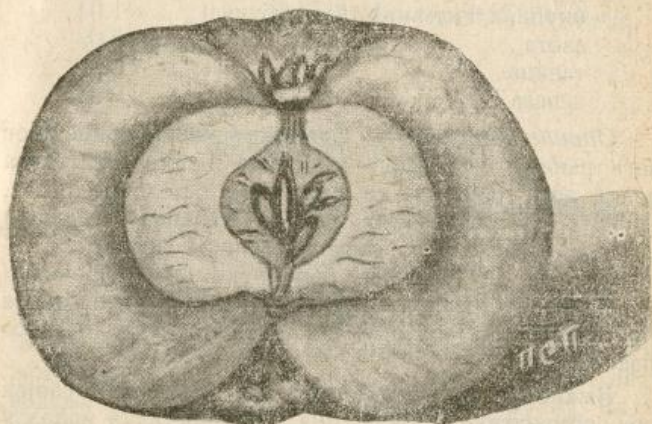
ИЗ ВОЂАРСТВА

Илињача (Колубарка)

Као типична сорта она се налази највише у срезу колубарском, области ваљевској, одакле је пренета у суседне срезове: тамнавски и ваљевски. Исто тако виђа се у срезу качерском, пожешком, па и у подринској области. У срезу јасеничком — Паланка (смедереврска) позната је под именом „Колубарка“.

Особина плода. — Плод је врло крупан округласто-пљоснат, са мало приметним кришкама, које се ка чашици завршавају. Обасут је беличастим па и по којим мрким тачкицама ближе дршци — петељци. Сазрева у јулу, о Илинудне, по чему је добила назив „Илињача“. При пажљивој берби и добром чувању, може

се очувати и до краја месеца октобра. *Чашица* је полуотворена са малим листићима. *Петељка* је кратка, осредње дебљине и не излази изван удубљења. Удубљење је около петељке плитко, покривено звездасто-кафастим пругама, које дају плоду карактеристични изглед. *Љуска* је танка и глатка, у ладу у лишћу зеленкасто-жута, према сунцу жућкаста, а на јачем сунцу прошарана гдешто црвеним уздужним пругама. *Месо* је бело, сочно, испочетка доста чврсто, слатко-киселог укуса. *Семена кућица* је полуотворена, средње величине и дугуљаста. У *собицама* смештене су по једна или по две семенке осредње крупноће. (Сл. 2)

Сл. 2. — Пресек плода илињаче (смањен).

Стабло је снажног пораста, издржљиво, успева скоро на свима положајима и земљишту, које није подводно ни суво. Отпорно противу болести и штеточина. Родност је обилна. *Лишће* је крупније од осталих сората јабука. *Цвећа* почетком априла, када и стрекња и колачарка, а раније од сенабије.

Анализа плода. — По извршеној анализи Државне Пољопривредне Огледне и Контролне Станице у Топчидеру у току 1926. састав плода био је овакав:

просечна тежина	440 грама
број и тежина плода	$\frac{8}{0.5}$
хоризонтални — попречи промер	9.4 см.
вертикални — уздужни промер	7.3
дебљина љуске — коже	0.02
специфична тежина	0.943
влаге	89.96
% сока	99.92
„ сувог екстракта	9.96
„ укупно сувог остатка	10.035
„ ћеличног ткива	0.077
„ укупног шећера	8.63
„ укупних киселина (као јабучна)	1.04
„ азота	0.03
„ танина	0.02
„ пепела	0.28

Опште напомене. — Илињача у новије време због свога ранијег сазревања, крупноће и пријатног укуса као и лепе боје све се више тражи и добро плаћа, нарочито на београдској пијаци. Као врло крупна и осетљива сорта, а због своје трговинске вредности, заслужује, да се пажљиво бере руком или нарочитим берилкама. Исто тако приликом транспортовања треба обратити особиту пажњу, да плодови буду како треба упаковани.

Важно је напоменути, да ова сорта због својих горе поменутих особина има будућности за извоз у иностранство, нарочито у Немачку. О овоме се уверио један од потписатих (П. С. Петковић) приликом бављења у Немачкој с јесени 1926. год., када је са собом понео неколико плодова од ове сорте и изложио на видним тржишним местима свежег воћа. Она је тамо привукла нарочиту пажњу и допадање од стране немачких купаца свежег воћа из иностранства. Нарочито се Немцима допада њена крупноћа, јер је 1926. год. било тако крупних плодова, да су понеки достизали тежину близу једног килограма.

Због њених одличних привредних и трговинских

особина, ми је особито препоручујемо нашим пољопривредницима, да је размножавају. Ваљаност њена за трговину у томе је, што она стасава у доба, када се почињу правити разна теста од воћа и њена потрошња таман траје, док не стасају остале наше накселе сорте јабука.

Калемгранчице — вијоке могу се добити у срезу колубарском преко среског економа, а нарочито код Драгутина Креманца, пољопривредника из Мионице, који има доста лепих дрвета ових јабука.

Вића П. Матић и П. С. Петковић

Читаоцима „Тежака“

Моле се читаоци „Тежака“ да **обнове претплату** за лист за 1928. г. до 15. јануара, у противном обуставиће им се од тог времена даље слање листа.

У исто време извештавају се читаоци, да ће лист у 1928. години излазити **два пута месечно**, 1. и 15. у месецу, **на два штампана табака**, у облику књижице, у место досадашњег излажења сваке недеље, а само на једном штампаном табаку. На тај начин „Тежак“ неће изгубити ништа у обиму, а добиће много у томе што ће у сваком броју моћи доносити много већи број чланака из свију грана пољске привреде.

За чланове Подружина претплата остаје иста као и до сада, а за претплатнике, који нису чланови Подружина, годишња претплата стаје 30 динара за нашу Државу, а за иностранство 65 динара, а полаже се код свију пошта на чековни рачун Друштва бр. 50350 или на улутницу.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО.

ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗГРАДЕ

Практичне и јефтине стаје за свиње

Стаје, у којима стока проводи преко дана извесно дуже или краће време, од великог су значаја за успешно гајење стоке, мада на први поглед њихова важност не изгледа тако велика. Задатак сточних стаја није само да заштите домаће животиње од невремена, претеране хладноће и жеге — већ и да су све прилике, које владају у њима, такве, да осигурају стоци што бољи и здравији боравак — т. ј. оне морају бити довољно простране, видне и чисте са довољно свежега ваздуха и тако саграђене да одговарају свима захтевима гајења одређене врсте животиња. Са чисто газдинског гледишта оне морају бити саграђене из што јефтинијег материјала и на такав начин, да трошкови грађења буду што мањи, како би следствено томе били мањи и трошкови гајења.

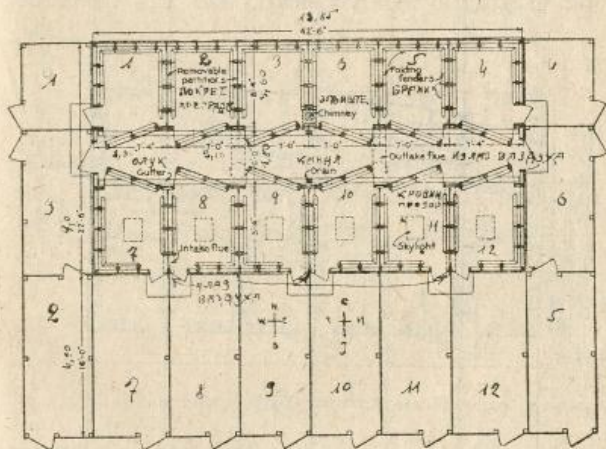
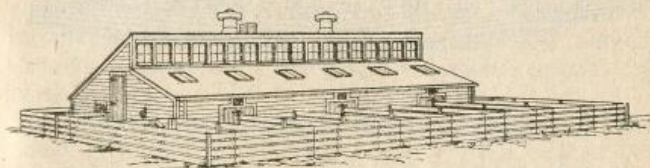
Према томе правило за све сточне стаје следеће је: Све сточне стаје морају бити саграђене од таквог материјала и на такав начин, да је у њима боравак стоке што удобнији и здравији и да је заштитни задатак стаје потпуно изведен — а поред тога да се материјал, из кога су оне саграђене може набавити лако за малу цену и да се грађење стаје од тога материјала може извести брзо, лако и јефтино.

Овако схватање важи и за свињске стаје, супротно укорењеном мишљењу код нас, да није никаква штета и опасност што су оне крајње загађене и саграђене на најбеднији начин. (Ако се томе придодају и други узроци несавесног гајења, онда је разумљиво, зашто код нас бесне са толиком жестином разне свињске заразе, од којих наше свиње тако страховито страдају).

Културни народи на основу искуства и разних испитивања дошли су до сазнања, да тако не сме да буде и да свиња, и ако на први поглед изгледа најпрљавија животиња на свету и да сав тај гад врло лако

подноси, у ствари толико није, већ да и она захтева знатне чистоће, одређене топлоте, светлости и свежега ваздуха поред других услова гајења, јер се иначе не може правилно развијати и дати већег и бољег приноса. Заиста није никаква вештина одгајити што већи број грла свиња беднога изгледа, већ је то: правилно извести гајење, са што мање трошкова и истерати грла на тржиште у што повољнијем облику.

У томе циљу код тих народа извођене су најразноврсније зграде за свиње, почевши од најмодернијих,

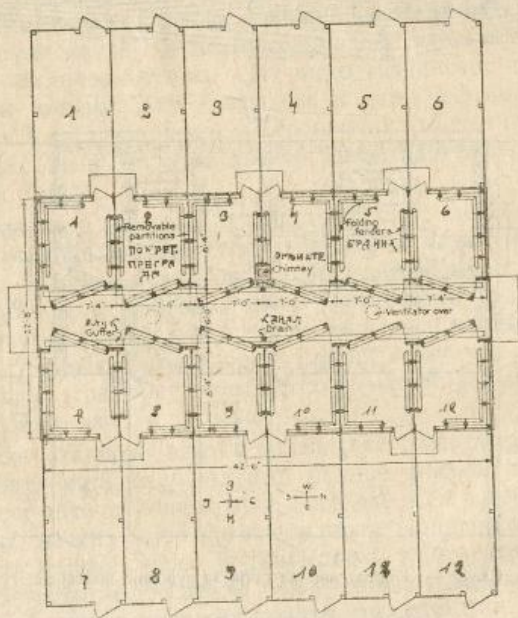
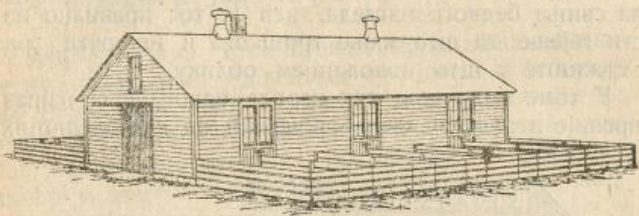

Сл. 3. — Збирна свињска стаја за суровије поднебље.

грађених од бетона и гвожђа, до најпростијих, од дрвета.

Код нас су још прилично ретки одгајивачи свиња на велико, код којих би се рентирало грађење скупо-

цених стаја за свиње од т. зв. тврдог материјала, стога ћемо ми говорити само о овим другим, које су практичне и јефтине и тиме погодне за наша средња и мала газдинства.

Сл. 4. — Збирна свињска стаја за блаже поднебље.

Тих стаја има двојаких:

- 1-о Сталних (непокретних) или збирних и
- 2-о Покретних или појединачних (индивидуалних)

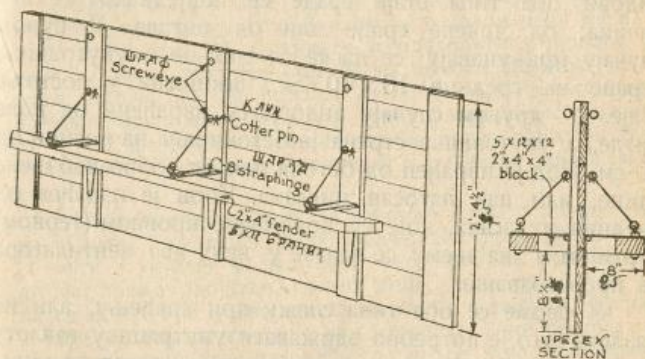
Прве су zgodније тамо, где се располаже са мање простора и где је држање свиња везано само за једно одређено место (н. пр. у самом селу), те се мора изводити т. зв. стајско гајење, као и тамо, где је клима суровија, било због великих хладноћа, било због жега.

Друге су пак погодније тамо, где се располаже великим просторима на утринама, пашњацима, ливадама, воћњацима и на већим салашима, где се може изводити тако звано слободно гајење, врло корисно за свиње.

1 Сталне стаје — збирне. — Оне се граде у два облика: један за суровија хладна поднебља, а други за топлија, блажа. У суштини ова се два облика стаја не разликују њиховим унутрашњим распоредом, већ само начином грађења и својим положајем према странама света.

Унутрашњи распоред оба типа следећи је (види слику 3 и 4):

По средини стаје иде службени ходник широк око 1,80 метра. Са обе стране ходника налази се по шест

Сл. 5. — Покретна преграда са покретним браником за прасад.

оделења за приплодне крмаче (свако одељење за по 1 од њих), која су подељена покретним преградама од дасака високим 75—80 см. (види сл. 5.) Дуж истих, као и спољних зидова, иду на висини од 30 см. покретни одбојници широки 25—30 см. Ови су одбојници у

обичним приликама уздигнути уза стране оделења — а спуштају се у доба, када крмача има малу прасад, да их не би приликом легања згњечила и угушила. Оделења су широка око 2,10 метра, а дуга око 2,60 метра. Цела страна оделења, која се граничи са службеним ходником, састоји се из врата, широких исто толико колико и службени ходник, тако да се при отварању врата ходник прегради, чиме се лакше рукује са грлима при истеривању напоље. У самим вратима израђен је валов за храну са покретним поклопцем. Дуж и испод свију ових врата пружа се олук за скупљање пиштивине и прљаве воде приликом испирања валова и оделења. Сва четири олука нагнути су ка средини, где увиру у одводни канал. На средини стаје налази се зидано огњиште ради загревања стаје приликом великих хладноћа, јер је потребно да се топлота стаје за свиње креће између 10° — 16° С. Око саме стаје налазе се ограђени испусти за свако оделење по један. Спољни зидови оба типа стаја граде се подједнако на два начина: од дрвене грађе или од цигала. У првом случају прикуцавају се даске са спољне и унутрашње стране на гредице 10×10 см., побивене у постоље стаје. У другом случају зидови су израђени од пола цигле, а унутрашња страна је бетонирана на висини од 80 см. Под је израђен од бетона или од добро набивене глине, или пак патосан циглама. Кров је израђен од гредица и дасака, које су покривене кровном (терном) хартијом и на њему се налазе у врху два вентилатора за проветравање.

У овоме се оба типа слажу при грађењу, али из разлога што је потребно одржавати унутрашњу топлоту стаје на истој висини, т. ј. избећи што је могуће више утицај јаких хладноћа и жега, затим да у стаји има што више светлости и свежега ваздуха и најзад због расподеле и размештаја спољних испуста јављају се извесне разлике.

Службени ходник код стаја за суровија поднебља пружа се дуж линије запад—исток, и ту се налазе и службена врата — код оних за блаже поднебље

пужа се линијом север—југ. Код првих са северне стране нема никаквог отвора, док се код других отвори — прозори и врата налазе на све четири стране. Следствено томе овај други тип, за блажа поднебља, има изглед обичне куће, са бочним испустима, услед чега се могу градити и за већи број оделења од 12. — Нижа ивица крова налази се на 2,20 метра изнад тла, а виша на 4,0 метра.

Инж. агр. Радивоје Жикић.

(Свршиће се).

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ

Не дувајте деци у лице

Одојче и мало дете не могу без туђе помоћи. Све што год му треба, морају му старији дати, а у првом реду мати. Морају га и нахранити и окупати и преповити и носити. Ако нема разумног старијег, који ће му помоћи, не може се одржати. Одојче без ове помоћи умрло би још првих дана по рођењу. Али и мало дете је у толикој мери зависно од мајке, да се без њене неге и помоћи не би могло одржати. Живот и здравље детета, његов напредак и развитак зависе само од те неге.

Овом приликом хоћу да говорим само о једној ствари из те неге. Код нашег света влада једна врло рђава навика. И мати и укућани и цео свет, ако хоће да покажу своју љубав према одојчади и малој деци, чине то обично тако, да се може пре назвати штетним него корисним. Уносе се детету у лице, па га љубе или му тепају. Ако се носа, опет се окрене дете лицу старијега, па му се пева или прича. А ништа штетније од тога обичаја.

Дишући, ми избацујемо из својих плућа покварен ваздух, избацујемо ситне капљице, па чак и заразне клице. Све то удише дете из наших уста и све то улази у његова нежна плућа. Један велики број заразних болести као грип, кашљеви, крајници преносе се на тај начин. Али и опасније болести као велики кашаљ, заушњаци, мрасе, срлет, гушобоља могу се пренети на тај начин. Не морају то бити болесници, који

својим ваздухом преносе ове болести на децу; чак и здрави могу их тако преносити, нарочито одрасли.

У овом погледу нарочито треба нагласити, да се на одојчад и малу децу овим путем најчешће преноси туберкулоза. И доказано је већ поодавно, да се најчешће и највише заражују одојчад у првим данима живота туберкулозом. Ако су мати или неко од укућана туберкулозни, па се уносе деци у лице, кашљу, говоре, тепају му из милоште, избацују са капљицама свога даха и бакциле туберкулозе. Дете их удише и мора се заразити. Ти бацили, који излазе из уста болесника имају врло велику јачину заражавања, а дечја плућа су неотпорна и нежна, те у толико их је лакше заразити.

Велики број обољења код деце долазе од овог неразумног изражавања љубави. Треба знати, да је ово врло опасно по здравље детета. Дете је неразумно, али одрасли морају бити разумни, па га чувати од свега онога, што му може нанети штете. А ово се бар даје лако отклонити. Никада се и не треба уносити детету у лице. Ако се носи, треба га окренути тако, да не удише ваздух, који издише онај, који га носи. Али не треба му ни тепати ни забављати га на тај начин. Није то љубав, што може нанети штете здрављу. Права љубав, је разумно опхођење с дететом и чување његовог здравља.

Др. Ст. З. Иванић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Имам једну доста стару крушку, која не рађа сваке године. Молим за одговор, шта треба да предуздем, па да редовно рађа?

Милан Манчић,

земљ. из с. Гњилана — Пирот.

Одговор: Да у опште старије воћке, а нарочито крушке, редовно и боље рађају, треба предузети ово:

1) На круни треба све осушене и излишне гране уклонити, да има довољно приступа ваздуха и светлости, како би се могао образовати и одржати плод.

2. Стару — испуцану кору остругати, маховину и лишајеве одстранити помоћу нарочите четке од челичних жица, како би кора постала чиста и светла.

3) Кад је тако очишћено, онда треба стабло и дебље гране окречити са раствором кречног млека, коме се дода један део чисте говеђе балеге и један део воћног карболинеума*). Балега даје већу лепљивост кречу, а карболинеум уништава преостале штеточине. Кречном млеку додаје се 5% карболинеума. Ово се врши преко зиме.

4) С јесени треба земљу около воћке ашовом прељирати, да се омогући приступ ваздуха, светлости и топлоте.

5) Ако воћке нису бујне, треба их ђубрити, најбоље *шечним ђубрењом* и то: латрином (људски измет), пишевином — мокраћом, ђубретом голубијим и од живине, које се у води лако раствара. Течно ђубре равномерно се разлива — упија у земљу, а дејствује врло брзо. Може се ђубрити с јесени, с пролећа и преко лета. На лакшим земљама ђубри се при површини земље, а на тежим, када се ископају плитки шанчеви — јарци или рупе наспрам обима круне воћке, па се по ђубрењу одмах затрпа земљом. При ђубрењу лети, разблажи се што више водом, јер би при сувом и топлим времену штетно утицало на саму воћку. 5—6 канте пишевине или 3—5 канте размућене у води латрине довољно је за веће и старије крушке.

На овај начин ђубрене старије крушке образују више родних гранчица и пупољака, те отуда и боље роде.

П. С. Петковић

БЕЛЕШКЕ.

Радови у јануару. — *На дому и двору.* — Свођење рачуна за прошлу годину и инвентарисање имовине. Састављање плана за обраду земље за нову годину. Спремају се поруке (за семе, справе, саднице, лозу и др.) ради извршења овог плана. Прегледање локала (просторија) и материјала; извр-

*) Може се купити под називом „Лохсол“ код Хрватске Индустије катрана Д. Д. Загреб.

шити потребне исправке. Где се зими врше, наставља се вршидба. Чисти се и треби се (решета се и тријерише) жито и остало зрневље. Ново жито се лопата и кукуруз се претура. Продаја: жита, сламе, сена, кромпира. Прегледање и оправка трапова и утрапљених плодова у подруму; издвајање и одбацивање покварених плодова, да би се спречило даље кварање здравих. Прегледање туршије и мењање пресола, ако то буде потребно; прегледање и осталог смока и укуваних плодова у остави, и палење сумпора у одајама, где се залегла плесан (буђ). Рад у казаници. Рад на плетарству, резбарству и истали ручни рад. Поправка справа. Читати поучне књиге.

Око стоке и живине. — Пратити температуру (на термометру) у стајама за стоку, нарочито где је млада стока (телад и јунад, ждребад, јагњад и прасад), па где је потребно поправљати затворе (врата и прозоре) ради утопљавања. Гојење (товљење) одлучене стоке: волова, крава и оваца (нарочито овнова — шкопаца). Смањивање (редукција) оброка радној стоци, ако не ради теже послове. Мотрити на правилно храњење музара (спремање сечке, крижање репе и т.д.). Почиње јагњење. По лепом времену изгон крупне стоке напоље, а овце могу пробавити на паши и по стрњикама од 10 до 16 часова. Мркање оваца за летње јагњење. — У живинарнику, где живина ноћу борави, подастирати више сламе или стајског гноја, ради одржавања топлоте. Прозоре и врата добро затварати.

На њиви и ливади. — Поправљање јаркова и разора за отицање воде са засејаних површина и ливада. Провођење нових планова за одводњавање и наводњавање. Извожење и растурање стајског гноја (ђубрета) на парцеле, које треба гнојити. Сабирање камења и крчење трња и шипрага по њивама и ливадама. Кошење сите и папради, који могу да замене сламу за простирање стоци. Оправка старих путева и грађење нових. Неговање (кресање) живе ограде и оправка плотова. Вађење морске репе (топинамбура, чичоке) према потреби за храњење стоке.

У градини (ђовршњању). — Риљање и подубљивање (риголовање) незасејаних парцела. Изношење и растурање стајског и вештачког гноја на парцеле, које треба да се гноје. Припремање потребног материјала за оснивање топлих леја; оправка оквира и прозора за то, и спремање заклона од ветра. Постављање топлих леја, сејање семена од одабраних раних сората за топле леје (ротквица, грашка, кеља, цветног купуса — карфиола, пасуља, краставаца, кромпира, салате, келерабе, тиквица, бостана).

У воћњаку и расаднику. — Кад време буде блажије предузима се резање (кресање) воћака. Кречење стабала кречним

млеко. Риљање око воћака, ради утамањивања инсеката (и њихових ларва) прикривених у земљи. Скидање гусеничних гњезда и утамањивање јаја и чаура осталих инсеката. Гнојење воћака. Риљање у воћном растилу и семеништу и мешање са гнојем и осоком. Набавка и припремање потребног воћног семена. Сеча сувих воћака.

У винограду и подруму (пивници, клети). — Изношење гноја и слагање овога на четвртасте гомиле покрај винограда. Чишћење и оправљање јаркова и јама за заустављање земље. Оправка зидова и поравњивање излоканих заравањака (тераса). Оправка оgrade и путева. Дубоко риљање за нове сардове. Порука потребне лозе за подлогу и вијоке (калеме) ради калемљења. Скупљање материјала (маховине, струготине, песка) ради стратификовања и оправке сандука за то. Прегледање и оправка просторија са калемљење и стратификовање. Дубоко риљање у рпоришту и по потреби мешање са згорелим гнојем. — Чешће прегледање младог вина. Доливање. Разливање старог вина у боце (бутеље, флаше), али само кад је време напољу суво и ведро. Затварање и брижљиво утапљавање подрума због јаких мразева. За уништавање плесни и осталих шкодљивих гљивица (које изазивају болести винске) палити сумпор у подруму сваке суботе у вече, па недељом не улазити у подрум. Одржавати потребну чистоћу у подруму и брисати чешће бурад и остале подрумске судове. Празна бурад задимити сумпором, па окренути их с враћем доле, према поду.

На пчеланику. — Пчеле оставити на миру. Чувати их од мишева и штетних инсеката. Градити нове кошнице и оправљати пчеларски прибор.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба, која треба да су изложена утицају зимске хладноће. Риљање за дудов садник; гнојење дудара.

Штетни обичаји. — Наш свет много полаже на туђе мишљење. Пре него што ће неко нешто да уради, готово увек помисли, шта ће о том његовом поступку рећи његов сусед или село.

Та наша особина не би била од штете, кад би се ми сви хтели утркивати, ко ће боље и корисније послужити и себи и ближњему, и селу и држави, него би напротив била од велике користи по наш културни напредак. Само на нашу штету, овакви људи и овакви поступци нисту тако чести. Много чешће наилазимо обратно, на људе који желе само да се истакну над другим, па ма чиме то било: да понесу лепше и скупље одело; да натрпају на себе што више накита; да што више потроше на славу, на свадбу; да имају што лепше

кочије, па и „фијакар“; да што више новца баце на пиће и свирачима о заветинама; да се што мање виде на корисном раду, а што више на „господском“ ленствовању и т. д. У томе се иде често пута тако далеко, да се људи са супротним особинама извргавају поругама; да су „циције“, да не умеју живети, као да се живот и уживање састоје у нераду. Још нешто, ретки су код нас и међу радним људима они, који ће у раду истрајати докле се год осећају способним, него чим нешто мало зараде, одмах сматрају да имају право на одмор, да живе од ренте, дајући новац на зајам, док се у страном свету стечени новац у једном раду мањег обима, одмах улаже у веће предузеће, тако да се са увећавањем капитала увећава и производња. Зато док се код нас развија „зеленаштво“, дотле се код других развија индустрија.

Притке с јесени и зими водити из земље. — После свршене бербе грожђа, притке у винограду треба поводити и сместити на сувом месту, у колиби или баш и напољу, сложити их у купе, окрећући заострени крај горе, да би био изложен промаји. Када се узме у обзир да притке у винограду нису потребне све од бербе па до Благовести, што износи скоро $4\frac{1}{2}$ месеца и по зими, када је у земљи највећа влага и када притке управо труле, онда је јасно колико су, виноградари у добити, ако притке с јесени и зими ваде и на овај начин штите од трулења. Трошак, који се око вађења, а затим поновног намештања притака учини, исплати се, када се узме у рачун, да ће се притке на овај начин одржати у целости много дуже, и да се у току године неће имати тешкоћа око подизања гица палих од ветра због истрелог коља.

М. П. В.

Сејање семена од ливадских трава. — У месецу фебруару скупити триње испод стогова или камара доброга сена и по снегу посејати. Снег се постепено топи и пада на земљу, и чим отопле дани оно клија, и то одлично. Да се не би сејао и коров, много је боље купити смешу ливадских трава.

К. Ив.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА

Прва пољопривредна изложба у срезу Ковачичком

Од стране Пољопривредне Подружине Српског Пољопривредног Друштва била је приређена сточарска изложба у Дебељачи за срез ковачички. Тога истог дана био је познати велики вашар у Дебељачи, те је изложбу посетило много

више пољопривредника, него што би, може бити, иначе било, нарочито пошто је ово прва пољопривредна изложба у томе крају.

Од гостију били су на изложби присутни: изасланик Господина Министра Пољопривреде и Воде инспектор, г. Никола Белобрк, изасланик Обласног Одбора Београдске Области г. Дг. Суботин, изасланик Српског Пољопривредног Друштва подписати, народни посланик г. Костић и други многобројни гости из Дебљаче и околине.

Изложба је отворена око 10¹/₂ часова. Пре отварања изложбе узео је реч изасланик Господина Министра Пољопривреде и Воде и у свом говору нарочито истакао користи, које имамо од приређивања изложба. За њим је говорио подписати и између осталог изнео рад Српског Пољопривредног Друштва и његов утицај на унапређењу пољске привреде у нашој земљи, за овим је отворио изложбу и одмах се приступило разгледању изложене стоке.

Било је изложено 178 грла, и то: пастува 38, кобила 24, омица 16, бикова 13, крава 27, овнова 6, оваца 24, коза 2, нерастова 14 и крмача 14.

Пастува је било највише расе нонијус, између којих је било неколико врло лепих. Остало је било расе гидран, липицанер и мелеза енглеске расе.

Код кобила није било чистих раса, већ мелеза, где је највише преовлађивала крв нонијуса, а било је и неколико полукрвних енглескиња, а тако исто и код омица није било чистих раса, већ мелеза разних раса.

Код бикова је било: један сименталске расе, а остало подолске; међу којима је такође неколико врло лепих грла.

Крава је било: две фрајбуршке расе, од којих је једна била врло добра и одмах на изложби и продата, већи број подолске расе, и мањи број сименталске расе.

Овнова је било цигаја и мерино расе, а тако исто и код оваца.

Код нерастова било је монгулица, јоркшира и мелеза (јоркшира и монгулица); ови последњи били су врло добри. Крмача је било расе бекшири и мелези.

Козе су биле санске расе.

Изложени број стоке, као што видимо, није велики. Узрок овако малом броју изложене стоке лежи у првом реду у томе, што је ово била прва сточарска изложба у овом крају, те су пољопривредници, не схватајући довољно важност и користи, које имају од изложбе, са мало поверења гледали на ту прву изложбу. Други узрок био је тај, што је на дан пред изложбу падала целог дана киша, те пољопривредници, из удаљенијих места, нису довели пријављену стоку.

Награда на изложби раздељено је у вредности 20.000 дин.: у пољопривредним справама, алату и пољопривредним књигама. Затим издате су 20 похвалница Српског Пољопривредног Друштва и 12 диплома Министарства Пољ. и Вода.

Две прве награде код пастува и бикова издате су у вредности по 1000 динара, поред дипломе Министарства Пољ. и Вода.

Изложба је приређена из средстава, која су добијена као помоћ од Министарства Пољ. и Вода, Српског Пољ. Друштва и Области Београдске.

Са ове прве изложбе послати су поздравни телеграми Његовом Величанству Краљу и Господину Министру Пољопривреде и Вода.

Борисав Љ. Станисављевић

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

51., одржане 7. децембра 1927. г. у Друштвеном дому у Београду:

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п. председник Др. Т. Митровић, чланови: П. Петковић, Н. Петровић, С. Партонић, Б. Ранковић, С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Станисављевић и М. Стојановић, и гост Др. Б. Попадић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

837) 50. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

838) 48. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и одлуке: а) да се откупи 30 књига „Упутство за поткивање в. д. стоке“ по 40 дин. са 25% попушта; б) да се оглас за „Винарство“ не наплаћује, пошто је у истом означено Друштво као предавац; в) да се предузму мере, да се у новом поштанско-телеграфском закону унесу повољне одредбе за Друштво; г) да претплата на Тежак у идућој години буде за земљу 30 дин., а за иностранство 65 и д) да се Тежак штампа без корица.

II

Прочитан је записник 51. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

839) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

840) да се прима знању, да је прегледана каса и нађено стање исправно;

841) да се одбије молба г. Ч. Матејића, којом тражи накнаду путних трошкова за одлазак у В. Градиште, ради ликвидације Подружинског дуга, пошто га Друштво није овластило да на рачун Друштва путује.

III

842) Прочитан је записник 48. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено: да се набави 25.000 кгр. луцерке од Пратенсе а из Болоње, по понуђеној цени, стим да плаћање буде 30 дана по пријему робе. Од Севера и Ком. да се набави: 3500 кгр. црвене детелине и 2500 кгр. сточне репе, по понуђеним условима.

IV

Прочитан је записник 48. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

843) да се по неизвршеним тачкама програма рада предуму мере за њихово извршење и то: по тач. 3. да се допуни Одбор новим члановима; по тач. 17. да се позове раније изабрани Одбор да спреми предлог и по тач. 34. да поједини ужи одбори спреме предлоге за измену и допуну правила. Што се тиче тач. 33. од ње да се одустане, пошто у том правцу ради Мин. Пољопр. и Вода, а Друштву би требала јака новчана средства за извођење исте. Тачке 31. и 32. да се одложе за идућу годину, из финансијских разлога;

844) да се исплати по 200 дин. хонорара за одржана предавања обл. пољопр. референту из Сарајева и ср. пољ. рефер. из Бос. Крупе.

V

По осталим предметима одлучено је:

845) да попис робе изврше г. г. Н. Петровић, С. Партонић и П. Петковић, са дневницом од 60 дин. Попис да изврше за 10 дана, почев од 20. о. м. и поднесу Управи извештај о попису као и предлог по осталим тачкама означеним и реферату књиговође;

846) да г. Б. Ранковић остане уредник Тежака до Годишњег Збора, када то питање опет ставити на дневни ред;

847) да се о уредби за унапређење сточарства, поднесе извештај Министарству, како су предложили г. г.: председник и п. председник.

Саопштења и предлози:

848) По предлогу члана г. М. Стојановића, да Друштво потражи кредит с обзиром на предстојеће набавке, одлучено је: да се на подлози хартија од вредности узме зајам од Држав. Хипотекар. Банке и да г. г.: Председник и п. председник виде код Народне Банке, да ли се може добити зајам до 500.000 дин. За набавке такође да се искористе сви фондови, који се налазе на приплоду.

849) По предлогу члана г. Б. Станисављевића, да се укину заменици код ужих Одбора, Одбор одлучује: да се предлог усвоји.

52., одржане 14. децембра 1927. г. у Друштвеном Дому у Београду:

Били су присутни г. г.: П. председник Др. Т. Митровић, чланови: П. Петковић, М. Стојановић, С. Партонић, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Д. Спремић, В. Матић и А. Рашковић, и секретар Секције инжињерско-техничке и технолошке г. Љ. Малетић, редован члан.

Председавао п. председник г. Др. Т. Митровић.
Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

850) 51. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник;

851) 49. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник и одлуку да садржај Тежака изради г. Б. Ранковић. Што се тиче прештампавања у засебну књигу одговора на разна питања, штампаних у Тежаку, претходно да се изведу одговори и да се види, колико ће стати штампа, па онда да се донесе одлука;

852) 5. седнице Секције за сточарство и ветеринарство. Одбор прима знању прочитани записник стим, да се замоли Секција за што скорије одлуке по истакнутим питањима.

II

Прочитан је записник 52. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

853) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

854) да се штампање Тежака у идућој половини године уступи штампарији Св. Сава, за 4350 дин. у 8000 примерака и 275 дин. свака даља хиљада, као најповољнијем понуђачу,

Прочитан је записник 49. седнице Набављачког Одбора. па је одлучено:

855) да се набави по понуђеним условима:

10 вагона плавог камена од Монтекатини,

250 кгр. гледичја од Т. Владисављевића и

25000 кгр. луџерке од А. Ебеншпангера, пошто је фирма

„Пратензе“ одрекла испоруку. Рок испоруке крај јануара и крај фебруара.

IV

Прочитан је записник 49. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

856) да се исплати по 200 дин. хонорара ср. економима у Кавадару и Фочи за одржана предавања;

857) да се Подружини у Аранђеловцу пошаљу 30 примерака Подружинских Правила;

858) да се прима знању маршрута инспектора за обилазак Подружина у правцу: Јагњило код Младеновца—Аранђеловац—Савинац код Г. Милановца—Мрчајевци—Чачак—Краљ во—Рашка—Нови Пазар—Постење—К. Митровица—Приштина—Урошевац—Гиљане—Скопље—Куманово—Врање—Предејане—Лесковац—Чифлук—Ниш—Алексинач—Житковац.

V

859) По реферату инспектора, да је основана Подружина у Брусу и да је испунила све услове за пријем у састав, одлучено је: да се прими стим, да се региструје за 1928. годину.

VI

860) По понуди Браће Радојловића за прскалице Нехвил, новог модела, одлучено је: да прскалицу прегледају чланови г. г.: Б. Ранковић, Н. Петровић и С. Партоњић.

861) По реферату секретара секције инжињерско-техничке и технолошке о пројекту уредбе о давању дозвола за искоришћавање водених снага, одлучено је: да се реферат усваја у целости и да се достави Мин. Пољоприв. и Вода.

VII

Саопштења и предлози:

862) П. председник саопштава да је ишао у Двор о Слави Њ. В. Краља и уписао се у Дворску књигу. Одбор прима знању.

863) П. предс дник саопштава, да је ишао у Народну Банку и информисао се о кредиту. Одбор одлучује: да се узме зајам на подлози хартија од вредности и да се предложи Годишњем Збору измена правила, да Управа може узимати сезонски кредит.

864) П. председник предлаже, да се набави 100 комада столица. Одбор одлучује: да предлог проучи набављачки Одбор.

Са овим је седница закључена.

Члановима Пољопривредних Подружина.

Права, која су чланови Подружина овога Друштва у 1927. год. имали да за свој улог од 40 динара примају „Тежак“ и Пољопривредни Календар, престала су крајем године за све оне, који се не постарају, да одмах у почетку идуће 1928. године положе свој члански улог и тиме своја права обнове.

Како претплата на „Тежак“ од нове године за оне који нису чланови Подружина износи 30 динара, а практичне Пољопривредне поуке са календаром за ту годину 15 динара, то су сви чланови Подружина доста повлашћени, јер за 40 динара свега добијају и „Тежак“ и поуке са календаром, поред овога у ту суму им се рачуна и чланарина, која такође повлачи повластицу у набавкама свих потреба од Друштва.

Скреће се пажња члановима Подружина, да се пожуре и своје улоге за 1928. годину уплате, како би и сва права своја обновили.

Пољопривредним Подружинама и члановима Друштва и Подружина.

За набавке пољопривредних справа, прскалица, семена луцерке, црвене детелине, мухара, сточне репе, плавог камена и рафије за 1928. годину Друштву је потребна велика сума новаца.

Да би Друштво горње потребе благовремено набавило и својим Подружинама и члановима на време испослало, а с обзиром на то, што оно моментано нема прикупљен толики капитал и што Подружине Друштву дугују велику суму новаца, то се Друштво овим обраћа свима својим Подружинама са молбом и препоруком:

1) *Да све Подружине, које Друштву дугују по отвореном рачуну, за ову и раније године, измире своја дуговања неодложно до краја 1927. године.*

2) *Да све Подружине, које имају ма колику гоштовину, ња и ако не дугују, ову пошаљу Друштву на рачун набавака*

за идућу годину, за коју ће се приликом поруџбина извршити обрачун, и

3) Да Подружине и од својих чланова прикупиљају при поруџбини по једну половину вредности порученог семена, ѓлавог камена и прскалица и шаљу Друштву у најред, рачунајући цене овако: Верморелова прскалица око 520, а Нехилова — патент Аустрија 480 дин. од ком., плави камен око 8, семе луцерке 32, црвене детелине 30, сточне репе 15, мухара 4 и рафије 25 динара од једног килограма. Утврђене цене објавиће се накнадно преко Тежака.

Испорука поруџбина вршиће се по реду пријема ових. Ко пре поручи и пошаље половину вредности поруџбине, он ће поручено пре и добити.

Подружине, које желе да добију кредите за идућу годину, нека до конца године измире стара дуговања и још у току јануара поступе по чл. 3. Подружинских Правила.

Све Подружине Друштва и сви чланови Подружина добијају 5% попушта од одређених цена означених потреба на поруџбине од преко 100 динара.

Бр. 12751. Из Канцеларије Српског Пољопривредног Друштва 15. децембра 1927. год. у Београду.

О Г Л А С.

Државни Лозни Расадник „Соколуша“ Биоград Н/М располаже ове јесени 1927. и идућег пролећа 1928. год. следећим воћним садницама, воћним младицама — дивљаницама, дрвљем и шибљем и то:

I. Воћне саднице (3—5 год. старе, полувисоког узраста): 1. *Коштинчаво воће*: а) вишње; б) трешње; в) кајсије; г) брескве све по дин. 5.— по комаду. 2. *Језграсно воће*: а) бадем кмд. по дин. 5.— б) орах кмд. по дин. 6.— 3. *Јагодасто воће*: а) смокве кмд. по дин. 3; б) бокор јагода по дин. 0.10.

II. Воћне младице — дивљанице (једно или двогодишње): а) магриве (*Prunus Mahaleb*) кмд. по дин. 0.30.—

III. Дрвље и шибље: а) багрем и лудово дрво (једно или двогодишње); за 1000 комада дин. 100.— б) бели дуд (мурва) издајесе бесплатно.

За паковање и превоз воћака до паробродске станице у Биограду Н/М рачунаће се за сваку воћку или дуд дин. 1., а за 1000 кмд. дрвља и шибља дин. 30.—

Исто тако расадник располаже следећим врстама резница (*кључића*) америчке лозе: 1. *Rupestris Du Lot* (Monticola); 2. *Riparia x Rupestris Schwarzmann*; 3. *Riparia x Berlandieri Teleky* Br. 8. B; 4. *Riparia x Rupestris Ganzin* Br. 1.

Цена резница је следећа: 1000 резница I класе заједно с паковањем дин. 115.—; 1000 резница II класе заједно с паковањем дин. 50. Пријаве за лозу ослобођене су таксе (чл. 2. тач. 1. Правилника за извршење закона о државној трошарини, таксама и пристојбама)

Одговарајући износ за наручене воћке и паковање или за наручену лозу треба слати непосредно овој управи и унапред.

Из Управе Државног Лозног и Воћног Расадника бр. 1011. Соколуша, 26. новембра 1927. год.

То је онај прави

швајцарски џепни часовник

којега зато највише хвале, купују и другима препоручују јер **најдуже траје без оправке**, јер показује време тачно на минуту, те спада међу најбоље швајцарске часовнике, **и ако је тако јефтин:**

Бр. 100. Џепни часовник Анкеров строј—Ремонтоар-Роскопф само **49** Дин. 60 п.

Бр. 111. Анк-ров строј Ремонтоар—Роскопф са трогодишњим јемством само **69** Дин. 20 п.

Бр. 105. Први швајцарски буџет илник поуздан Анкеров строј. 3 год. јемство Доплатом (повуком) или уз новац послат унапред само **64** Дин. 20 п.

Нема ризика! Што ти се не свиђа, то се замењује, или ти се враћа новац.

На целом свету чувени ИКО-часовници у злату, сребру, никлу, најлепших објекта, часовници у виду нарукница, ланчићи, прстењ, богати избор прикладних **дрова** и потребних предмета налазите у великом ценоникну са сликама, који ћеш на захтев примити бесплатно од

Светске куће часовника **H. SUTTNER** Ljubljana Brg 950.

СТОЧАРИ!

У времену несолидне конкуренције, *на шпешу пошршача*, последњих дана нови произвођачи имитираних лекова противу метиља пронели су лажне вести, *да је забављена израда и продаја*

„ДИСТОЛА“

који се и даље израђује и са којим су се леком до сада на хиљаде и хиљаде сточара уверили у његову велику и неоцењиву вредност, која не оставља никакве рђаве последице у лечењу стоке противу метиља.

Чувајте се фалсификата, сличних јефтиних препарата лажног ДИСТОЛА и лажних вести. Тражите оригиналне кутија ДИСТОЛА са жигом: на малим капсулама за овце ћирилицу

ДИСТОЛ

на великим капсулама за говеда латиницом

DISTOL

упуства и бесплатно испитивање измета даје

„КАШТЕЛ“

фабрика хемијско-фармацеутских производа а. д.

КАРЛОВАЦ

ДЕПО ФАБРИКЕ „КАШТЕЛ“ А. Д. БЕОГРАД

Кр. Милутина 44 телефон 32-69.

Твоје тело

Изискује негу, да би остало здраво. — За исправну негу тела успешан је већ од дједовских времена прави фелеров миомирисни „Елсафлуид“. Он приводи ослабљено тело к новој снази и свежини оживљује нерве, ојачава мишице и жиле, то прија свим дјеловима тјела.

Трљања и мазања Елсафлуидом поспешују опток крви, те тако уздржавају тело вазда отпорним и чврстим за рат. Умивање Елсафлуидом јачају уморене очи, те умирују нерве и утажују боли У спољашњој и унутрашњој употреби пружа поуздану заштиту против кишнице, инфлуенце, грипу, заразних болести и назеби. Разводњен одличан је за испирање, за грло, уста и грклан.

Више од 30 година Елсафлуид је обљубљен због многостране његове спољашње и унутарње употребљивости, као поуздано домаће средство и косметикум — Јаче од француске виновице.

Захтевај у апотекама и подесним радњама и у најмањим местима изричити „Фелеров“ прави Елсафлуид, у покусним флашицама по 6 дин., у двоструким по 9 дин., или специјалним флашама по 26 дин. Ако не нађеш прави, наручи директно поштом, но тада долази јефтиније што више поручиш одједном, јер са омотом и поштарином стоји:

9	покусних или 6 двоструких или 2 специјалне флаше	62 дин.
18 12 4 102
54 36 12 250

Адресу наручите јасно: Апотекар

3—1

Eugen V. Feller u Stubici Donjoj Elsatrg 366 (Hrvatska)

Дво-годишње на зелено калемите!

Лозне саднице (ожиљени калемови) ожиљене саднице Америч. лозе 1—3 годишње воћне саднице, воћне дивљачице и калемите руже. „Стручна производња“ од свих страна призната као најбоља са најсолиднијом послугом. Ценовници бесплатно.

Јанко Шарић

дипл. стручњак за виноградарство и воћарство

Петроварадин — Мајур (Срем).

6—6

Књига гајење пернате живине

од проф. Драг. Ј. Грујића дата је у штампу и биће готова кроз месец дана. Ко жели да прикључи своје оглаше у ову књигу, нека се одмах обрати на адресу:

проф. Драг. Ј. Грујић,
управник Обл. Пољопр. Станице
Крушевац.

3—1

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду Цене за 100 кгр.

Од 20. — XII — до 27. — XII — тек. год.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара		динара		кило-	дин.	динара		динара		кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	300	322	292	322	—	300	322	300	307	297	305	90.000	297	307
Раж	—	—	260	260	—	—	—	295	295	290	290	—	—	—
Јечам	250	250	240	240	—	—	—	250	270	245	265	10.000	245	270
Овас	247	255	240	250	—	—	—	255	255	252	252	10.000	252	255
Кукуруз	207	242	204	237	—	218	235	210	235	205	232	1.250.000	205	235
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	207	437	200	425	200.000	200	437
Мекиње	195	195	190	190	—	—	—	200	200	195	195	—	—	—
Пасуљ	380	395	370	380	—	—	—	365	380	360	375	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	—	—	260	485	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекmez од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	570	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	110	120	105	115	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 4II — 4II.75 дин.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Позив Пољопривредним Удружењима за стварање Савеза

Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва у Београду предузео је рад на оснивању Савеза свих наших пољопривредних друштава, упутивши им овај апел:

„Тешка пољопривредна криза, у коју је запала наша земља, а која је последица и осталим привредним кризама, позива нас да и ми настанемо свим силама, да отклонимо то несносно стање и помогнемо, да се вратимо у нормални економски живот.

Наша пољопривредна друштва најпозванија су, да помогну решењу овога питања и упуте га правилним

путем, јер им и правила предвиђају циљ: унапређење целокупне пољске привреде, села и сеоског живота.

Али овако разједињени ми неможемо да испунимо задатак, коме смо се посветили, и због тога морамо бити свесни, да на нас пада већи део одговорности за овакво економско стање.

На иинтернационалном конгресу пољопривредних друштава, који је одржан у Риму, у новембру о. г. и који је поглавито сазван у циљу уједињења и одбране пољопривредних интереса, ради подизања културе и благостања, који су главни чиниоци реда и мира у свету, наша се земља појавила са делегатима разних пољопривредних удружења, који нису знали један за другог и који нису имали један предлог и једну жељу! Дакле, узимамо учешћа на светском Конгресу да се договарамо, како да помогнемо светску пољопривреду, а нисмо стигли да уредимо ствар код своје куће.

Због те разједињености, пољопривредна друштва немају својих представника ни у Дирекцији за Пољопривредни Кредит, ни у Тарифном Одбору, ни у Привредном Савету и у опште ни у једној институцији, у којима се решавају витална питања по пољопривреду, односно по државу, која једино од успеха у пољопривреди и зависи! Због тога је пољопривреда запостављена и пропада све више и више, пропадају нам силни капитали, пропада нам село, односно народ, оскудни смо у свему, државни буџет нам је у дефициту, а ми и даље ћутимо и идемо све тежим данима! Тако више не може и не сме бити; ми као пољопривредници позвани смо, да будемо први саветодавци владе, јер највише и дајемо, а не да будемо толико потцењивани да нас у опште и не узимају у обзир!

Ми смо уверени, да и вас то бедно стање боли, и да и ви бринете: како да се помогнемо? Ми смо такође уверени да сте и ви дошли до закључка: да ово стање могу поправити само пољопривредници. И напослетку ми смо уверени и у то, да сте и ви мишљења: да пољопривредници треба одмах да приступе послу преко својих друштава, *али само у заједничком, искреном и неуморном ваду.*

Ето, ми смо вам изнели у кратким потезима потребу да удружимо своје силе и знање и да образујемо југословенски савез пољопривредних друштва, који би енергично и свима дозвољеним путевима радио на поправци овога стања, кад већ немамо Пољопривредне Коморе, да се она о овоме брине.

Једино на тај начин моћи ћемо да изађемо из ове тешке ситуације, а доцнија покољења биће нам за то захвална.

Нама је част молити братско Друштво, да о овоме предлогу размисли и извести нас што скорије, да ли је начелно за образовање Савеза, и кад би било најзгодније да се сазове конференција ради договора и евентуалне организације. Такође молимо, да нам пошаљете ваша правила и пословник.

Овај апел упутили смо: Кметијској Дружби—Љубљана; Пољопр. Удружењу—Сомбор; Пољоприв. Друштву Н. Сад; Пољоприв. Друштву Панчево; Коњорејском Друштву Љубљана; Српском Пчеларском Друштву Београд; Чебеларском Друштву Љубљана; Друштву Оплемењивача Биља Осек; Рибарском Друштву Сарајево; Покрајин. Савезу Виноградара Сплит; Покрајин. Тежачком Савезу Сплит; Удружењу виноградара и воћара Марибор; Удружењу виноградара Вршац; Удружењу произвођачких шећерана Стари Сивац; Удружењу Хмељара Нови Сад.

У случају да смо изоставили које Друштво, ми вас молимо, да му ви доставите овај апел у име наше и замолите га, да нам такође пошаље своја правила и пословник.

У очекивању ми вам шаљемо братско поздравље и поштовање.“

ИЗ РАТАРСТВА

Ђубрење вештачким ђубретом

Да би се једна биљка могла развијати и напредовати, она мора у земљи наћи биљних хранљивих делова.

Биљних хранљивих састојака иначе у земљи нема довољно, а непрестаном жетвом одузимамо их из земље, те их има све мање и у најбољем земљишту, и наравно да је жетвени принос из године у годину мањи.

Ми ове хранљиве делове, које смо жетвом одузели, морамо земљи да повратимо, а то се може само ђубрењем.

За ђубрење је најбоље стајско ђубре, које има у себи оне хранљиве састојке, који су потребни за пораст биљног тела. Али пошто сваке године стајског ђубрета имамо све мање, а обрађивање земље се све више шири, те се стајским ђубретом не може да подмири потреба, то су учени људи пронашли вештачко ђубре. Вештачких ђубрива има више врста, али ми ћемо навести само за сада два најважнија, а то су: *суперфосфат* и *чилска шалиштра*.

Суперфосфат иде на 1 хектар око 300 кгр. Употребљава се пред сетву озимих усева и одмах се заоре. Овако треба урадити и за пролећне усеве, али га рано с пролећа пре сејања треба заорати. У *винограде пре но што се одгрну*. У башти пре првог копања. У опште је најважније да пре сетве већ буде у земљи и са њом се добро измеша.

Суперфосфат се сеје као и семе, само и овде треба пазити да се равномерно сеје, а не негде више, а негде мање.

Чилска се шалиштра несме земљом затрпати, већ се баца с пролећа, када усев никне, у 2—3 пуга, у размаку 2—3 недеље. Иде на 1 хек. код стрних усева 100—150 кгр. а код кукуруза, кромпира, рете, винограда и баште на 1 хек. 150—300 кгр. Она се употребљава или сама или меша са суперфосфатом.*)

К. Ивковић.

*) Опширније види у књизи „Поуке о ђубрењу“, која се, као и вештачко ђубриво, добија код С. П. Друштва у Београду.

Кад треба попуњавати изумрле чокоте у винограду¹⁾

Многи од наших виноградара са села и вароши врше попуњавање својих винограда зрелим ожиљеним калемовима, без обзира на старост и стање винограда.

У принципу треба водити рачуна, да до тога попуњавања не долази и пазити приликом сађења новог сада нарочито на ово:

1.) На избор подлоге и сорте као и на добро однеговане калемове, који се саде;

2.) да је земљиште добро нивелисано и за сађење приправљено, а у случају влажности да је извршена и дренажа;

3.) да сађење врши сам виноградар, или да за то има увек стручну радну снагу.

Кад би се горе наведеног виноградари придржавали, не би се дешавало, да се многи нови садови не приме или да већ примљено чокоће изумре.

Из недовољне пажње приликом сађења или због других узрока, увек се дешава да по неки чокот ослаби, или да се у току вегетације осуши и онда се прибегава попуњавању винограда.

Та попуњавања из више узрока не успевају:

1.) Недовољно светлости за ново посађени чокот, јер се налази у друштву других старијих и већ развијених чокота;

2.) и ако добро припремљено земљиште у почетку, оно се за две до три године збије, те отежава примање новог калема;

3.) приликом обраде непажљиви радници често униште у винограду такав нов сад и т. д.

Да би наши виноградари били на чисто са тим стварима, а избегли стално попуњавање својих винограда и излишне трошкове, треба увек да се држе ових начела:

¹⁾ У исто време и одговор на питања г. г.: Милорада Јовановића из Свилајнца и Јордана Локвенаша из Прилепа.

1.) Попуњавати по могућству с јесени, само младе винограде, и то винограде до пет година старости са зрелим ожиљеним калемовима, најбоље старости винограда где попуњавање вршимо: виноград стар три године попуњавати са двогодишњим или трогодишњим зрелим калемовима;

2.) винограде старе преко пет година попуњавати прпорцима америчке лозе, својствене томе земљишту, пак онда калемити на зелено;¹⁾

3.) винограде преко петнајест година старости не попуњавати, већ ако су сувише разређени, треба их искоришћавати, пуштајући их на род још коју годину, па приступити крчењу и сађењу нових винограда.

Узроци што наши виноградари не воле да крче своје старе винограде су: немање довољно новчаних средстава, да старе искрче и нове подигну и што не би хтели за једно извесно време остављати кућу без грожђа и вина. Да би ублажили први разлог, а потпуно задовољили други, треба стари за крчење виноград поделити на пет једнаких парцела, па сваке године крчити и садити једну од њих, тако да у року од пет година добијемо нов виноград, чије су две парцеле већ на роду. Тако радећи, никада нећемо остати без грожђа и вина, а лакше ћемо поднети те новчане терете, јер не вршимо исплату за крчење и подизање винограда у једној години, већ за пет година.

Милан Доновић,

управник Државног лозног расадника
Буково — Неготин.

ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗГРАДЕ

Практичне и јефтине стаје за свиње

(Свршетак)

Код првих пак, из разлога што северна страна несме бити са отворима, јавиле су се извесне измене.

¹⁾ Прпорака свију сората америчке лозе, који су код нас у употреби, има на продају Државни Лозни расадник у Букову код Неготина.

Да би се добило што више светлости, кров се гради из два дела. Нижи део, нагнут ка југу, има за свако одељење испод њега по 1 отвор за кровни прозор. Од горње ивице вишега крова, нагнутог ка северу, ка нижем крову спушта се страна сва испуњена прозорима окренутим ка југу. На тај начин стаја добија довољно светлости. Доње ивице оба крова налазе се на висини од 1,50 метра. Горња ивица нижега крова на 2,20 метра, а вишега на 3,50 метра. Из истога разлога, због кога је овде наступила измена крова, морао се изменити и начин проветравања. Са јужне стране изнад враташца за испуст стоке из два одељка налази се у зиду четвртаст отвор, на кога се поставља четвртаста цев саграђена од дасака, а која се пружа све до службеног ходника. Кроз ту цев улази свеж ваздух у стају. (Ова се цев нарочитим поклопцем затвара приликом јаким хладноћа). Испарења и искоришћен ваздух излазе на вентилатор постављен на горњем крову. И распоред испуста је овде другачији. Испусти се налазе само дуж јужне, западне и источне стране — те стога ове стаје не могу садржати више од 12 одељења, т. зв. боксова.

II. Покретне појединачне стаје — боксови. — То су мале кућице, грађене само за по једну приплодну главу (крмачу или вепра), када се изводи слободно гајење.

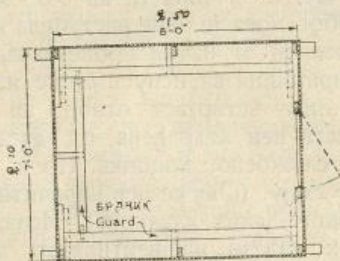
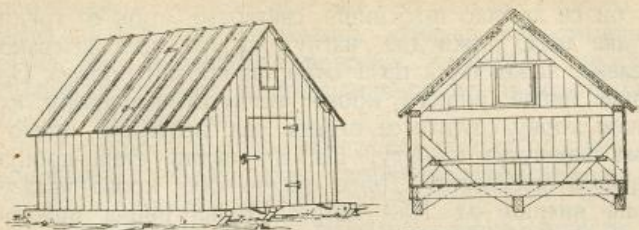
А тих кућица има два типа и то:

1-о Са кровом и бочним странама и

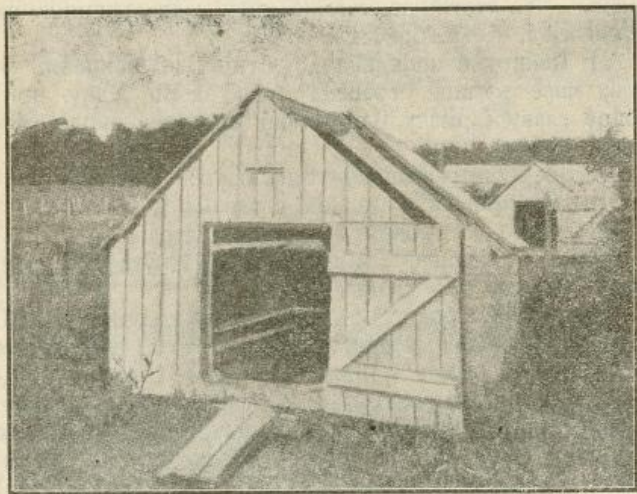
2-о Само са кровом без бочних страна.

Прва се називају тип „бокс“, а друга тип „А“, пошто личе на ово слово.

Код типа „бокс“ постоље (под) широко је 2,10 метра, а дуго 2,50 метра, састављено од избушених дасака, (ради бољег одржавања сувоте бржим истицањем пиштевине), ослања се на три уздужне гредице. Са сваке стране постоља полази навише прост зид од гредица и дасака (бочне стране високе су око 80 см. а цела кућица од пода до врха крова око 1,80—2,0 м.) Дуж сваке стране налази се одбојник (браник) за пра-

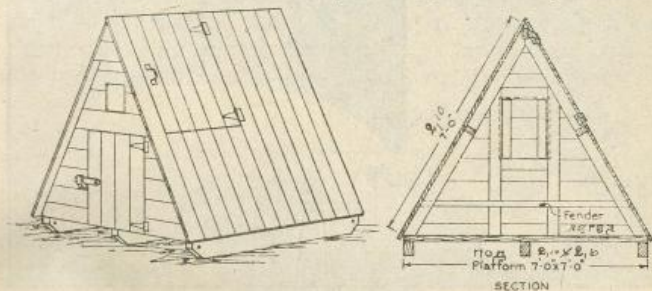
Сл. 6. — Покретна свињска стаја, тип „бокс“.

Сл. 7. — Колонија стаја тип „бокс“.

сад истих размера и на истој висини, као и код сталних зграда. С предње стране налазе се излазна врата од дасака, више којих се налази прозорчић, на чијем је раму разапето памучно платно ради бољег проветравања. На задњој страни испод крова налази се други створ, који се затвара обичним дрвеним капком (види сл. 6). Кров је обичан и на предњем делу изнад излазних врата са обе стране до половине израђен је у виду капка, ради лакшег чишћења.

Тип „А“ (види сл. 8) разликује се од предходног

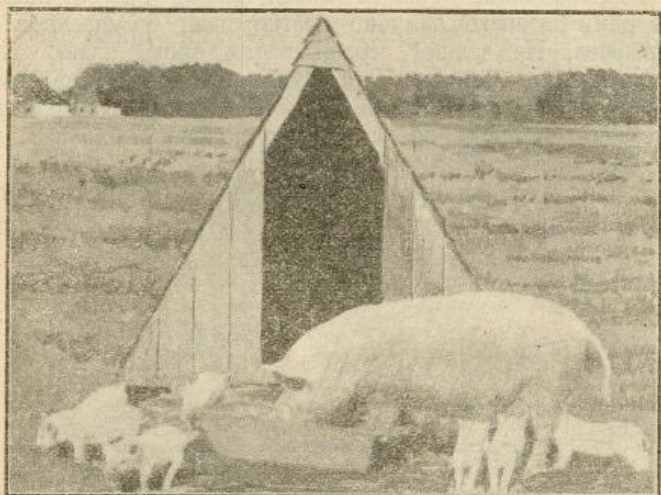

Сл. 8. — Покретна свињска стаја, тип „А“

по томе, што нема бочних страна, а браник за прасад налази се само дуж задње стране. Под чини квадрат од по 2,0 метра свака страна, а пресек равностран троугао, чије су стране исте дужине. Овај тип практичнији је од предходног у толико, што се за његово грађење троши мање материјала — али зато код предходног грла имају више слободног простора.

И код једног и другог типа валов за храну налази се изван кућице у ограђеном испусту. Ако кућица стоји дуже време на истоме месту, онда валов треба премештати с времена на време на друго место у испусту, како животиња, табанањем на једном истом месту не би уништила травни покривач. Ако пак располажемо довољно великим простором, онда се на гредице, које држе под кућице, наместе точкићи, те се кућице с времена на време помере на свеж део попасишта. У том случају валов се причврсти стално поред врата кућице.

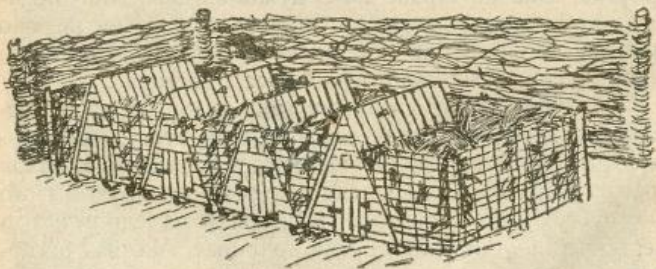
Овако гајење свиња у овим малим кућицама врло је практично изводити по луцериштима и детелиштима.

Сл. 9. — Колонија стаја типа А.

у воћњацима, пошто ови својом сенком дају довољно хладовине, а опалим воћем нузгредне хране.

Када наступе јаке хладноће, да се не би морала

Сл. 10. — Зимовник покретних свињских стаја.

подизати већа збирна стаја, чиме би се много повећали трошкови гајења, ове се кућице скупе на једно место.

све једна до друге у истом реду. Са стране и позади њих изради се мрежа од дирека и жице или летава, грања, па се међупростори испуне сламом помешаном са стајским ђубретом скоро све до врха крова. На тај се начин унутрашња топлота приближно одржава на истој висини. Да би се то још више појачало, изради се на размаку од 2 метра од ове гомиле сламе и кућица плот са северне, источне и западне стране у облику слова П ради заштите од хладних ветрова. Он треба да је висок најмање 3 метра, а може бити саграђен од најпростијег материјала — врљика и грања, облепљених блатом, да би се запушили већи продори.

Инж. агр. Радивоје Жикић

РАД С. П. ДРУШТВА.

Конференција

Пољопривредника, економиста и пријатеља пољопривреде, коју је приредило Српско Пољопривредно Друштво у своме дому у Београду, на дан 18. децембра 1927. г. Реферисао инж. г. Д-р Др. гомир Ђосић, асистент Београдског Пољопривредног Факултета, о теми: „Пољопривреда у буџету за 1928/29. годину.

Д-р Т. Мишровић, председник Српског Пољопривредног Друштва, отвара конференцију у 9 часова, поздравља присутне у име Срп. Пољопр. Друштва и захваљује им, што се интересују за истакнуто питање, које је од необичне важности по пољопривреду. Српско Пољопр. Друштво сматра за дужност да износи на јавност питања пољопривреде, која је у очајном стању, и да се о њима дискутује. Једно од таквих питања јесте и буџет пољопривредне струке, који игра важну улогу за њено унапређење. Овом приликом жели да истакне, да држава има огромне губитке, што је пољопривреда примитивна. Те губитке држава може смањити само тако, ако у буџет уноси потребне и довољне кредите за њено унапређење. Данашњи ступањ пољопривреде не даје земљораднику ни толико прихода да има довољно за живот, већ мора да иде у варош да ради! Ми морамо због тога да се стидимо од странаца. Овако запостављање пољопривреде

довешће државу дотле, да неће имати буџетска покрића, као што је на пример сад случај са доходарином, за коју не може да нађе покрића, и ако износи само око 100 милиона динара. Дакле, дотле смо дотерали, да су нам финансије исцрпљене! Ако држава не буде давала кредите за развитак привредних грана, не можемо се надати никаквом добру и напретку.

Моли референта г. Д-р Драг. Ћосића, да прочита свој реферат.

I

Др Драг. Ћосић.

Пољопривреда и државни буџет.

...Ствари се морају решавати и гледаћи у овој земљи кроз призму пољопривредних интереса. Ови интереси су прави народни и државни правилно схваћени интереси, и то је оно што нам даје моралне снаге, да истрајемо до краја у борби за стварање или и намењање тога пољопривредног менталитета..."

Овај наслов узет је само због своје краткоће; он је међутим делимично нетачан, а делимично непотпун. Пре је требало рећи: *Наша пољопривреда у буџетив прихода и пољопривреда некојих других земаља у њиховим буџетивима расхода.* Јер не постоје пољопривредне установе у нашем буџету расхода; слишћене су једним потезом пера оних, који праве буџет.

Друга је ствар, међутим, кад се тиче буџетских прихода. Пољопривреда је овде у сваком раздеоку на првом месту. Хтело се можда, да јој се накнади, што је занемаривана у буџету расхода!

...Ми се не можемо упуштати овде ни у какве апстрактне ствари; желимо, да изнесемо само неколико простих чињеница, простих до очигледности, и које ће се састојати у овоме: *да видимо колико динара даје годишње пољопривреда држави, и с друге стране, колико држава одвоји од тога, од те суме, од те искристалисане радне снаге нашег народа, за усавршавање његовог рада, за унапређење наше пољопривреде.* — Тиче се, дакле, простих ствари: утврдити ове односе простим рачунским радњама, сабирањем и одузимањем. Затим, на основу постављених премиса извући закључке, који се намећу, утврдити тиме начин нашег државног газдовања, и показати по могућству, куда ће нас одвести такав рад.

Није случајно, што смо ми приморани, да се оволико занимамо око ових проблема, који су на дневном реду ових кон-

ференција. Ми чинимо ово што чинимо, и овако како чинимо због тога, што осећамо при свем осталом, да појаве ове врсте имају дубоке узроке, много дубље но што то на први поглед изгледа. Један бачен поглед на историју пољопривредног развитка у Европи то несумњиво потврђује. Било је борбе око извојевања достојног места пољопривредној науци и њеним установама.

Ради се данас у нашој земљи само о томе, *хоћемо ли ми успети да тешке последице експериментисања и лушања избегнемо, и да пођемо јединим и правим путем, којим иду најпредни народи, или ћемо морати да пустимо да се постојећи путеви понови оно, што је већ дугим и скупим искуством код других народа утврђено и обичено као штељно и нерационално.*

У историји развитка пољопривредне науке и технике у Европи постоји и један *огроман парадокс*. Ево у чему је он:

Најнапреднију пољопривреду имају оне земље, које по својој економској структури важе као индустријске *par excellence* (Немачка, Ческа). Тамо је најразвијенија свест о значају пољопривреде, јер то је питање хлеба, питање исхране — једна скоро инстинктивна и најосновнија потреба. Обрнуто: у чисто пољопривредним земљама свест о значају пољопривреде развија се врло споро. *Несумњиво недостаје један изражен пољопривредни менталитет у овим последњим земљама, и у нашој земљи нарочито.* То провејава кроз читав државни и јавни живот. Зна се, на пример, да нема никаквих развијених друштвених покрета као израз таквог менталитета или са циљем његовог развијања, осим неких новијих друштвено политичких. Читава та страна је потпуно запуштена.

Отуда и ова чудна ствар, да ми доказујемо данас јавно потребу пољопр. институција. Ту лежи узрок и тој невероватној смелости да се једним потезом пера руши читав низ пољопривредних институција, које су с муком и са жртвама створене.

И да је се неким чудом остварила мисао о оснивању *Земљорад. Коморе* у нашој земљи у своје доба, онако како је то тражио у једној својој одличној студији данашњи Министар Финансија Г. Д-р Б. Марковић, зацело се данас не би могло овако да ради, јер би Земљор. Комора морала да се бори против таквог начина државног газдовања у односу према пољопривреди.

Пољопривреда је главна грана наше народне делатности уопште. Пољопривредна производња улази у целокупан наш извоз са 72⁰/₀, па и преко тога. Али оставимо све то на страну; узмимо само да та пољопривреда, управо они који се баве пољопривредом предаду директно годишње држави око 4—5

милијарди динара у облику разних пореза за њену организацију и администрацију. Значи, дакле, да је пољопривреда ортак у овој заједници бар са 50% целокупних материјалних жртава, које се за њу учине. Па по чему онда да пољопривреда мора да се задовољи са мрвицама државне трпезе. Зар пољопривредник да подиже школе за трговину и занатство, за чиновнике и попове, а да их не подигне за себе самог!?!...

И ако држава као целина црпе огромне приходе баш из пољопривреде; и ако су правилно схваћени битни државни најразноврснији интереси у потпуном складу са максималним развитком пољопривредне продукције, ипак меродавни фактори нису могли да нађу средстава да би разним мерама потпомогли овај развитак. Зато су поједине установе и извесне категорије стручњака просто укинули, а извесне пренели на обласне самоуправе. Само мали број је могао наћи места у пројекту државног буџета за 1928/29. годину.

Кад је овако рађено, свакако да би било природно да је и мишљење тих меродавних фактора врло високо о способности тих наших самоуправа за вођење ових деликатних послова. Међутим ствар стоји сасвим обрнуто. За ово бисмо имали фрапантних примера и у самом држању појединих обласних самоуправа у овом питању, када им је понуђен овај пренос, а даје нам своје мишљење и сам г. Министар Финансија.

У предлогу Закона о непосредним порезима у делу „Мошиви уз предлог закона о непосредним порезима“ II део: Напомене уз поједине пореске облике — у 4. глави: „Формални део законског предлога“ — на стр. 69. — Г. Министар Финансија каже текстуелно ово:

„Без сарадње политичких самоуправних јединица, извршење овог пореског закона не да се ни замисли, а те јединице нису још свуда ни фиксиране, а камо ли једнообразне“.

Дакле, кад треба што успешније скупљати данак, онда ове установе нису још довољно сигурне за тај посао. А када треба тај неписмени народ просвећивати, економски образовати и унапређивати — онда су самоуправе красна ствар, јединствена прилика, да се на њих пренесу те веома важне пољопривредне установе!

Једно мерило кад су у питању интереси маса, друго кад су у питању *фискални* интереси државе.

И та два мерила, управо та необјективност, — која се често среће у нашем јавном раду, то нами даје право да подижемо свој глас протеста и критике противу таквих поступака...

Да се не би међутим, погрешно схватило наше гледиште о важности самоуправа за развитак нашег народа, морамо да подвучемо извесне ствари.

Не само што нисмо противу самоуправа, него смо на-
против *за најширу народну самоуправу*. Тога код нас још
нема, и покушава да се инаугурише на један чудноват начин.
Ми мислимо, да је то ствар осакаћена још у самом свом по-
четку, иначе не би несумњиво доживели да нам се претва-
рају у области малени окрузи предратне Србије.

И ови слаби покушаји *деконцентрације*, који су далеко
од праве *децентрализације*, не могу због тога ни у којем
случају да се одобре без икакве резерве и да се сматрају
као неко савршенство, које се не сме критиковати.

И још нешто. Бити противу преношења свих институ-
ција с државе на области, у једном одређеном историском
моменту, ни у којем случају не значи бити противу принципа
народне самоуправе. То значи напросто, гледати реално на
наше прилике, и рећи отворено, за шта је та самоуправа,
сада, у даном моменту, способна. Не угушити је дакле, још
у колевци, и компромитовати њен правилан развитак још у
самом почетку.

*Народна самоуправа је наша велика нада, и ми хоћемо
да је систематски оспособимо за извршење њених дели-
катних функција.*

Ми идемо толико далеко, и то подвлачимо, да ми ве-
рујемо, да ће бити пољопривредних установа које ће цветати
у извесним одређеним областима, а у другим ће вегетирати,
или се чак и угасити. То значи, да смо ми за *самоуправу*,
за развитак свих могућих институција у њеном окриљу, *кад
год је то могуће*, а не допуштамо, да се са њима експери-
ментише на државни, и на народни рачун, и на рачун самих
обласних самоуправа.

Наше становиште у питању преноса пољопривредних
установа на области је ово: Због ембрионарног стадијума
развића наших малобројних пољопривредних установа било
би најбоље, да се *самоуправама* оставе одрешене руке, па да
оне и поред ових које постоје, и паралелно са њима, осни-
вају и своје. На тај начин број ових установа би се повећао,
а за нашу земљу неће бити никад опасности, да ће се пре-
машити нужан број пољ. школа, пољ. станица, селекционих
станица, огледних поља, пољопр. учитеља и референата.

Ово би био и најцелисходнији начин, да се тачно по-
каже, које самоуправе могу да воде успешно такве установе,
па њима предавати и државне, ако држави заиста толико
тешко пада да унапређује *пољопривреду*, од које *буквално живи*.

Има неколико важних, врло важних момената, који им-
перативно налажу, да се иде овим путем. Имамо ми, у првом
реду, своје сопствено искуство. Имамо искуство многих дру-
гих земаља. Има ту и један наш специјалан унутрашњи ра-
злог: *шопално помањкање пољопривредног менталитета*, који

се мора тек створити. Његово одсуство је до очигледности тачно, јер се не би ни могле, ни смеле десити грешке, које ми и желимо да исправимо. Има, на крају, у нашој земљи и *пољопривредних стручњака*, и то из 12 разних земаља, а формираних у 37 разних светских универзитета и школа. Морало се је чути њихово мишљење о тој ствари, јер не видимо никакве оправдане и логичне разлоге, који би њих уклањали од решења тога питања, а допуштали, напротив и на жалост, да их решавају нестручњаци, или у најмању руку потпуни лаици у овим стварима. Њихово мишљење је јасно и једнодушно: *не смеју се сада преносити пољопривредне установе на обласне самоуправе због ембрионарног развоја једних и других*. Не може и не сме да решава питања ове замашности та *суверена нестручност*, која прети да нам дође главе. Мора се једном престати с тим, и ми морамо дићи глас противу тога начина рада.

II

Пољопривредне установе у буџету расхода.

Пољопривредне Огледне и Контролне Станице.

Какве су то установе, и чему оне служе?

Пољопривредне Огледне Станице као установе представљају еминентно синтезу науке и технике — синтезу теорије и праксе. То су установе, које представљају најважније гране стручњачке активности и стваралачког рада у агрономији.

Оне су луча за читав рад на примени рационалних мера на унапређењу пољопривреде једне земље.

То је данас битан елемент у комплексу потребних установа за напредак пољопривреде.

Говорити о њиховој важности, и бранити њихов опстанак и функцију у једној пољопривредној земљи, више је него чудно. Па ипак, ми смо приморани и то да чинимо.

Њихов је број минималан у нашој земљи: свега пет ћете наћи у пројекту буџета. И узалуд ћете се трудити да нађете ма и једну на простору од Београда до Ђевђелије, или од Пирота па тамо до западне Босне. Нигде ни једне. Као да све цвета на томе огромном пространству!

Министарство Пољопривреде је почело нешто на њиховом оснивању, скромно, са оснивањем појединих одсека само, због штедње, па доцније да их развије у комплетне или делимичне станице. Имало је селекционе одсеке у Добричеву, у Лесковцу, у Скопљу, у Модричу, у Косачићу. Мислило је да пође даље, на Косово, на Овче Поље, у Пелагонију. Али је једним потезом пера слишћено и оно што је већ било. Све у интересу штедње.

Поштеђено је свега 5 таквих станица, и то осакаћених: нека не може имати директора, друге су без шефова одсека, трећа без асистената, лабораната, служитеља.

Целокупан њихов буџет је 2,200.000.

Сведене су на минимум; приморане су да вегетирају; место да им је допуштено да дишу пуним плућима, да развију пуну активност.

Што су расадници за производњу благородног воћа и дрвећа, — то су станице требале да буду за специјализацију агронома. То су морале бити пепиниере за елиту агронома. Тамо треба сваки после студија да проведе најмање 2—3 године. Оно што се покаже најбоље, талентирано, изузетне вредности, остављати тамо да настави *истраживачко-научни* рад наше земље; оно остало разаслати на терен, у народ, у школе, као референте, среске и обласне, или као наставнике. Сваки по својој способности, по својим склоностима, и према државној потреби.

Тако су оне схвћене у срећном и ламетном свету. Тако се третирају и као такве се цене и искоришћавају.

Код нас су их прогласили за луксуз. И почели да даве и да их коче још у њиховом ембрионарном стању.

Преношење на области слаба је утеха. Оне су такве природе, да би се тамо брзо угасиле, баш и кад би се нашло покриће за оних 173 милиона за пренете институције на области.

Ове установе не могу и не смеју да служе партијама. Чим почне по њима да барата партиска или партизанска рука, оне аутоматски престају да служе ономе, чему су намењене. Још више, оне престају да функционишу у опште.

* * *

Код нас се често копира иностранство: и у ономе што треба и у ономе што не треба. Најчешће у овом последњем.

Да видимо, како стоји иностранство са овим пољопр. огледним установама. Можда су нашли тамо наши финансијери примере укидања ових установа, или бар примере њиховог преноса са државног буџета на самоуправе.

Далеко би нас одвело да узимамо све земље. Оставимо Америку са њеним рекордним бројем Пољопр. Колежа и Огледних Станица. Оставимо Француску и Италију са њиховим најновијим пољопр. програмима, са *batallio de la grano*; да се не поредимо ни са Немачком, која води свет својим примењеним, па и пољопр. наукама.

Узмимо ми, две најближе земље: и то једну више индустријску по својој структури, и пољопривредно напредну, као што је Чехословачка и Румунију, чисто пољопр. земљу,

али још знатно заосталу, и која има још много да уради у томе правцу.

Да видимо, шта ове земље чине за институције ове врсте. Ево како стоји ствар Пољопривредних Станица у овим земљама:

Чехословачка има у државном буџету за ове сврхе: дин. **32.465.926.**

Толико дакле само у државном буџету.

Субвенција државна, на буџет чистих самоуправних огледних установа износи суму од дин. **12.000.000.**

Дакле на ове сврхе свега **44,** милиона динара.

Ако упоредимо са оним, шта ми дајемо данас, **2.200.000** динара — онда долазимо до закључка, да ми дајемо равно **20 пута мање** за ове сврхе, или само за **2.000%** мање него Чехословачка.

Таква слика се добије, када се упоредѐ ове горње цифре. Али како *неповољно* то *упоређење* мора *бити* за нас, ако ми *то схватимо* у *релативности* *проучености* наших *пољопр. фактора* и *оних* у Чехословачкој.

Онда то поређење показује не само ту разлику у цифрама, *него све одсуство свести* о значају тих установа за напредак једне земље. То је, то одсуство свести, најопасније за нас, то је оно што прети да нас сломи!

Сваки зна где смо ми, а где је Чехословачка, и у културном погледу у опште, и у културно-просветном погледу села нарочито, о у стручном напретку пољопривреде.

Па ипак, ипак, они су нашли да су те установе једна народна потреба, а ми, ми смо их огласили за луксуз!

Али оставимо за моменат напредну Чехословачку. Пређимо на Румунију. Она има од нас бољу пољопр. продукцију, већи принос по хектару код многих усева, ма да се то објашњава донекле и извесним погоднијим околностима производње у њеним черноземним плодним долинама.

Румунија има у свом државном буџету за 1927. годину равно **35.000.000** динара за *Пољопр. Огледне Станице* и *Угледна Пољопр. Добра*.

* * *

Дакле, ниједна од тих држава није избрисала из свог буџета расхода пољопривреду, ни она индустријска *par excellence*, Чехословачка, ни ова чисто пољопривредна — Румунија.

Пољопривредна настава у буџету

Непотребно је понављати оно, што се већ зна и што је речено о значају пољопр. наставе за унапређење пољопривреде. Давно пре нас пречишћено је питање односа науке и технике-теорије и праксе.

Исто тако у погледу броја школа ми смо већ раније обавештени. Да видимо сада само материјална средства, која се дају на ове установе.

Пољопривредна настава у централи — Да не идемо далеко. Да узмемо нами ближе земље.

У Румунији постоји у Министарству не *одељење*, него *Дирекција за пољопривредну наставу и пољопр. пропаганду*.

Годишњи буџет ове Дирекције за спољну службу и институције износи дин. **50,000.000**.

У Чехословачкој Одељење за Пољопривредну наставу и Пољопр. Огледе је најглавније у Министарству. Оно има под собом све државне школе и огледне станице, и контролу над свим самоуправним заводима ове врсте. Успело се, да се од целе те моћне организације пренесе код нас само један мали део, и свакако без великог значаја, и то формално — *само фирма*: Одељење за Пољопривредну Наставу и Пољопривредне Огледе. Сада по овом пројекту буџета, није ни она, фирма, остала.

Ово одељење у Чехословачкој располаже бројно стручним особљем; четири стручњака — инспектора имају за задатак да прате рад наставе и огледа у целом свету и да о томе реферишу кроз стручне листове или на конференцијама, како би били обавештени сви стручњаци.

Велики број инспектора је $\frac{3}{4}$ времена на терену, у сталном контакту са директорима установа. Њихове реформе су увек резултат реалних потреба, искуством потврђених.

О делатности тих институција и њиховог стручног особља могле би се писати читаве књиге.

У ову сврху држава даје дин. **56,052.964**. Самоуправе троше на исте сврхе неколико десетина милиона динара. Да видимо сада, где смо му на овоме пољу.

Највећи скандал, јавни скандал, који се је могао десити у нашој пољопривредној земљи, несумњиво је укидање *одељења за пољопр. наставу* и Пољопривредне Огледе.

Од 69 разних одељења у Централној Управи, нашло се да су нарочито непотребна 2 и словом два одељења: *Одељење за Пољопривр. Наставу и Пољопривредне Огледе и Одељење за виноградарство и воћарство* у Министарству Пољопривреде. Све друго је било нужно и оправдано.

Ово одељење није било дотирано ни пре свог укидања као што треба. Један широк план рада за деценије унапред стално му је недостајао, то је било очевидно у много случајева. И у колико га је било код појединих стручњака, он често није био главно мерило у раду. Интервенције партијских људи могле су га мењати из основа. Ретко који Министар да није својим доласком сасвим игнорисао рад свога

предходника и почињао са оним, што је њему изгледало најважније. Због тога није могло бити никаквог континуитета.

Шта има данас код нас држава у својим рукама од пољопр. школа?

Свега штри — и словом *штри* пољопр. школе у целој земљи, и то средње.

Укупан буџет ових установа је око 3₅ милиона динара.

Дакле, Румунија 50 милиона, Чехословачка преко 56 милиона, а ми, ми 3₅ милиона дајемо из државног буџета за ове установе.

Истина, у буџету Мин. Просвете има и других пољ. установа: *два пољопр. факултета* — један у Београду, други у Загребу. То су они, којима се свакодневно прети укидањем.

Да видимо, шта се на њих даје у овом буџету.

Укупан њихов материјални расход је (300+374 хиљ.) 674 хиљаде динара.

Лични расход су око два милиона и триста хиљада.

Укупно нешто мање од 3 милиона.

Међутим на све Универзитете у земљи издаје се 70 милиона.

Значи да је пољ. наука и техника заступљена међу осталим наукама у буџету у нашој земљи са 4₃⁰/₁₀₀, док је у Чехословачкој са 10₄⁰/₁₀₀, а у Румунији са 9₈⁰/₁₀₀.

Пример Чехословачке у овом погледу нарочито је поучан за нас. На 5,700.000 земљорадника, и на површини од 140.483 km² она има три високе пољопривредне школе, са укупним годишњим буџетом од 13,153 425 дин. (8 220.891 kr.). Ми на 9 милиона земљорадника, и 250 000 km² површине имамо свега две, са 3 милиона динара, па и то нам се чини стално као непотребно!

* * *

На прошлом Конгресу пољопривредника изнео је један говорник, да су пољопривредне школе давале у извесним крајевима наше земље жандарме и финансије.

С тим је, изгледа, хтео да укаже на неуспех тих школа. Каква и колика заблуда!

На супрот томе, ми кажемо:

Камо среће, да су сви наши жандарми, или бар шефови њихових станица прошли кроз ниже пољопривредне школе.

За финансије би се морали првенствено примати они, који су свршили једну такву школу.

И њихова писменост и опште образовање били би много виши, те би у јавној служби боље послужили и много би се допринело за стварање једног општег пољопривредног менталитета, који овој земљи *шопално недостијаје* и то највише у полицијској и финансијској средини, а које су у сталном додиру са широким слојевима народа.

Заблуда је, дакле, заблуда тешка, сматрати да може бити штете у овој земљорадничкој земљи од оних, који су прошли кроз пољопривредне школе ма кога степена, па ма чиме се они бавили у животу. То за земљу може бити само од користи.

Пољопривредни референти.

Постоје данас пољопривредни референти у свима земљама. И у онима које су најнапредније, и у онима најзаосталијим. Њихови задатци одређени су приликама у којима делају.

Пре тридесетак година установљени су и код нас у маленој Србији.

Функционисали су све до сада. Избрисани су из пројекта новог државног буџета, и остављено је свега 33 — на сваку област по један.

Целокупан издатак за њих је 3,252.040.

Какви могу бити разлози за овакво поступање?

Је ли штедња? — Не може бити, јер су остављени сви други срески референти, осим пољопривредних. Значи, да је и неки посебан разлог.

Да видимо, у чему је ствар.

Задатци пољопр. референата су најделикатније природе. То би морали бити прави учитељи народни. То су пионири народног напретка и благостања.

Пребацило им се често, да то нису били у пуној мери. Али зар је то њихова кривица! — Узрок лежи у неразумној штедњи, због које се није дало на путне трошкове само 2—3 милиона, па да се у најважнијем билансу, у *економској активностии народа* покаже стострука добит.

Нико није толико вапио за тим, да пољопр. стручњаци престану бити канцеларијски људи, као они сами. Постоји и наш формални законски предлог у рукама г. Министра, којим смо тражили реформу стручног пољопр. рада у народу, по коме би сваки стручњак морао провести од $\frac{1}{2}$ до $\frac{2}{3}$ свога времена *обавезно* и без *изузетка* на терену свога реона.

Ни до данас није се ништа учинило од меродавних у томе правцу.

Они су кривци, ми на њиховом јерсином смело указујемо, они морају одговарати, ако имај кадар људи, по њиховом мишљењу, није дао задовољавајуће резултате.

Ишло се још даље!

Рекло се, да ти људи често нису довољно квалификовани за свој широк пропагаторски рад.

Због тога је отпочело спремање млађих генерација, које би несумњиво постепено замениле старије. Основани су факултети, али сада се каже, да су и они сувишни.

Раде, међутим, сасвим супротно ономе, што ми стручњаци тражимо.

Место пропагатора, које ми тражимо, они постављају жупанима референте. Место независне и слободне стручњаке за акцију, за широку и свестрану акцију у народу, они их остављају у канцеларији.

Не, нисмо ми криви, што рђаво иде!

Учинили смо ми као савесни стручњаци доста. Обавестили смо, и ако с доста муке, све, које је требало обавестити.

На жалост, већина меродавних немају доста времена да ствар проуче, да простудирају, да се довољно обавесте, па да приступе изради и извођењу једног широког плана.

Хладна, научничка и стручњачка реч слабо се чује.

Мора доћи одмазда за такав рад. Осветиће нам се то љуто. Почело је већ у велико, и то је само почетак.

Привредна криза је последица пољопривредне кризе.

Нека нам покажу меродавни фактори свој рада на савезу таквих прилика. Они га немају, они његову вапијућу потребу не разумеју.

*

Ми тражимо да се те тешке погрешке исправе.

Апелујемо на свест оних, који је имају, да спрече такав неразуман рад на организацији мера за унапређење пољопривреде и за једино здраво решење привредне кризе у опште.

Нека се пољопр. референти оставе на својим местима.

Нека се одвоје од полицијских власти.

Нека носе сами одговорност за свој рад.

Бити, напротив, немилостив према онима, који су несавесни и не врше предано и ваљано свој рад, а ослањају се на своје партијске моћне пријатеље, који их задржавају у служби.

Једном речи, нека се *реорганизује* пољопр. служба у народу, онако како је то већ учињено у напредним земљама.

* * *

Министарство Пољопривреде изнело је у своје експозеу расходе и приходе државних лозних расадника. Они су већ у том степену развића, да почињу да покривају своје трошкове. За коју годину, па ће биланс прихода и расхода бити у њихову корист. То су установе, које тек улазе у период потпуног развитка.

Ове установе су у осталом већ учиниле много на унапређењу пољопривреде, нарочито воћарства и виноградарства.

Према томе није могао бити разлог њиховог скидања с буџета у штедњи, па ипак је то учињено.

Да видимо сада, мило реалније, у цифрама, да ли та пољопривреда допринеси нешто тој државној заједници, и у коликој мери, кад тражи да се из општих средстава буџета троши на њено развијање, на њено унапређење.

Да почнемо прво са извозом.

Ево како је стајао наш извоз за последње две године:

1925. — 8.904 милиона

1926. — 7.800 милиона.

У тој суми извоза пољопривреда учествује:

1925. — са 5.402 милиона

1926. — са 5.084 милиона.

Или: са 63% односно 64% — а ако се узме у обзир шумарство, ове цифре достижу висину од 6.750 милиона — скоро 80% и од 6.098 милиона или 78%.

То је пољопривреда глобално узета у билансу извоза.

Тих година имали смо и биланс активан, а већ ове године нагло и јако опадамо.

Од каквог је то значаја за нашу валуту и за наш престиж у свету, непотребно је нарочито да наглашавамо.

Застанемо за моменат пред овим цифрама.

Је ли могуће сада, да се држава дезинтересира за прогрес или опадање једне такве гране народне активности, која се пење до ових невероватно високих граница.

Чему онда има да служе државне институције, ако се занемарује оно што је битно у овој земљи: *пољопривреда*.

Зар има и једне земље на свету, која би тако поступала, којој би при оваквом стању ствари биле сувишне баш оне институције, које раде на развиту најглавније народне делатности.

Зар нам Бугарска, Румунија, Чехословачка, Грчка — не показују сасвим обрнуте примере?

Зар нам невероватна активност Совјетске Русије у овом правцу ништа не каже?

Пред данашњом Турском имаћемо да црвенимо, јер је недавно био један *њихов интернационални конкурс* за 20 пољопривредних стручњака за њихове Огледне Станице и пољопривредне школе.

И то, што је најгоре, послао ми је овај конкурс један мој бивши професор из Париза, коме сам прошле године причао да имамо незапослених инжењера пољопривреде, а он из колегијалности шаље, не би ли ти незапослени инжењери Југословени хтели да иду у М. Азију, да раде на унапређењу пољопривреде у Турској. Десетак наших колега чека одобрење за исељавање у Канаду, док наша необрађена, за-

пуштена и неискоришћена плодна поља остају без стручњачке делатности!

Дошло је ошпишао шај нехајл, што неразумевање, шај рђав рад на пољу унапређења наше пољске привреде.

Да видимо сада, макар летимично, како учествују поједине гране наше пољске привреде у извозу, а шта држава чини за њихово унапређење.

1. Пшеница се извози са осталим стрним житима за близу 1 милијарду динара.

Она је таквог квалитета, из многих крајева, да ћемо изгубити светско тржиште, а већ данас добивамо најмање цене од свих других земаља.

У Солуну трговци одбијају 15% на нечистоћу при куповини, а пре неки дан донео је примерке са Косова г. Тасић, индустр. млинар из Скопља и каже да $\frac{3}{4}$ иде у тријерске отпатке, толико је та пшеница слаба и рђава.

То је на Косову.

А није боље ни у многим другим крајевима.

Основало је Министарство Селекционе Станице, чији је адатак поправка жита, али су избрисане из буџета. Било је у питању свега 2—3 милиона динара годишње.

Дакле, држава не налази ни паре да помогне и усаврши ову производњу, чији извоз само достиже око милијарду — ја и да не говоримо о унутрашњој производњи.

2. Извоз кукуруза креће се између $1\frac{1}{2}$ —2 милијарде динара годишње, а нема ни једне установе у држ. буџету, која би се бавила проучавањем мера за његово унапређење.

3. Извоз воћа достиже 400 милиона, а није остављен ни један расадник на држ. буџету за унапређење ове гране.

4. Исти је случај са индустр. биљкама, које прелазе 400 милиона динара.

5. Наше сточарство, та једина и најважнија нада за ублажавање пољопривредне кризе и за прилагођавање најбољем типу газдовања код нас, сточарство, које даје за извоз близу милијарду динара, није добило места у држ. буџету ни с једном установом, која би радила на његовом унапређењу. Све, ама све је збрисано.

Остављене су само ергеле, које се баве најчешће одгајивањем тркачких коња, па и оне су с муком ишчупане.

(Свршиће се).

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
53, одржане 21. децембра 1927. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић и чланови:
Н. Петровић, П. Петковић, С. Партонић, С. Ратковић, А.
Рашковић, М. Стојановић, Б. Станисављевић и Б. Ранковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. В. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

865) 52. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

866) 50. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и одлуку, да се и у идућој години шаље Тежак бесплатно ђачким читаоницама пољопривредних школа.

II

Прочитан је записник 53. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

867) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

868) да се прими од Подружине из Ср. Митровице 500 дин. у отплату дуга стим, да остатак исплати најдаље до 1. априла 1928. г.

III

Прочитан је записник 50. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

869) да се набави 10.000 кгр. рафије од А. Ебеншпангера по понуђеној пени и условима, а лиферовање да буде концем фебруара или почетком марта;

870) да се набави од М. Хорњака за мустру 1 дрљача дводела од 50 кгр. и 1 од 60 кгр.;

871) да се прима знању извештај о прегледу робе, коју је вратила Сарајевска Подружина стим, да се мањак и оправке ставе Подружини на рачун.

IV

Прочитан је записник 50. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

872) да се исплати 200 дин. пољоприв. референту из Бања Луке на име награде за одржано предавање;

873) да се препоручи Аграрној Заједници из Чуруга, да се њени чланови упишу за чланове тамошње Подружине, и преко ње врше набавке.

V

По осталим предметима одлучено је:

874) да се у Тежаку штампа реферат г. Др. Драг. Ђосића „Пољопривреда у буџету за 1928/29. г.“ који је изнео на конференцији пољопривредника, економиста и љубитеља пољопривреде, одржаној 18. ов. м. у Друштвеном дому, па да се прештампа у засебну књижицу у 1000 примерака;

875) да се начелно усваја извештај Одбора за вински сајам, који се има приредити у месецу марту о. г. За директора сајма одређује се г. Милутин Стојановић.

VI

Саопштења и предлози:

876) Председник саопштава, да је Друштво изгубило редовног члана Михаила Петрића, арт. капетана и бив. свог дугогодишњег чиновника, који је активно сарађивао на Друштвеним пословима. Одбор устајањем и са: „Бог да га прости“ одаје пошту покојнику.

877) Члан г. М. Стојановић саопштава, да је предато на анализу Топчидерској Огледној Станици 50 сората воћа, и да ће анализе бити штампане у Летопису станице. Али, ради потпуности извештаја, било би добро да се анализиране сорте фотографишу и слике унесу у Летопис. Одбор усваја предлог и одобрава да се на ту сврху изда 1000 динара.

878) Члан г. М. Стојановић предлаже да се сазове једна Конференција, на којој да се продискутује питање: Шта треба урадити за пољопривредни напредак Јужне Србије. Одлучено: да се питање о сазиву Конференције стави на дневни ред за идућу седницу.

879) Члан г. С. Партонић предлаже да се упутити протест, зашто Српско Пољопривредно Друштво нема члана у Привредном Савету. Одбор одлучује: да се протест упутити Мин. Трг. и Индустије и да се тражи да и Друштво буде заступљено у Савету. Такође да се о овоме извести г. Мин. Пољоприв. и Вода и моли да захтев Друштва потпомогне.

880) Члан г. Б. Ранковић предлаже, да се образује Савез свих пољопривредних друштава у земљи, како би могли заједнички да бране и заступају интересе пољопривреде. Одлучено: да г. Ранковић спреми циркулар за идућу седницу.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д.

Друштво је поручило прскалице оригиналне Верморел, плави камен Монтекатини, рафију Мајунга Хохприма, семе луцерке и детелине, као и све друге сезонске потребе, а роба ће почети да стиже у Феруару месецу.

Скреће се пажње свима којима је поменута роба потребна, да *поруџбине изврше још сада и да шаљу кайару*, јер ће се и експедиција вршити по реду поруџбина. Цене ће ускоро бити утврђене и објављене у засебном ценовнику, који ће се послати свима, који га буду тражили.

Цене горњих артикала стално су у скоку, те је потребно да се сваки благовремено снабде са овом робом по умереној цени, јер ће доцније свакако бити скупља. Обраћамо пажњу на вашу партију *Еберхаршових плугова „Сервус“ и „Комеш I“ (марка Дивљи вейар)*, јер су набављени врло повољно (*без увозне царине*), а чије су цене означене у последњем броју Тежака од прошле године, те препоручујемо сваком да их сада набави, јер ће доцније бити знатно скупљи, пошто се царина ускоро опет уводи.

Књига гајење пернате живине

од проф. Драг. Ј. Грујића дата је у штампу и биће готова кроз месец дана. Ко жели да прикључи своје огласе у ову књигу, нека се одмах обрати на адресу:

проф. Драг. Ј. Грујић,
управник Обл. Пољопр. Станице
Крушевац.

3—2

СЕМЕ КОНОПЉЕ, сорте са финим танким влакном за ткање. Ценовник и за друга семена бесплатно, шаље **Тима Владисављевић, Београд.**

Производња и трговина семена
Карађорђева ул. 85.

3—1

Молимо чланове Подружина и претплатнике „Тежака“ да се заузму око уписивања нових чланова и претплатника. Имена таквих чланова штампаћемо.

Државни Лозни Расадник „Соколуша“ Биоград Н/М располаже ове јесени 1927. и идућег пролећа 1928. год. следећим воћним садницама, воћним младинама — дивљачицама, дрвљем и шибљем и то:

I. **Воћне саднице** (3—5 год. старе, полувисоког узраста): 1. *Кошћичаво воће*: а) вишње; б) трешње; в) кајсије; г) брескве све по дин. 5.— по комаду. 2. *Језграсто воће*: а) бадем кмд. по дин. 5.— б) орах кмд. по дин. 6.— 3. *Јагодасто воће*: а) смокве кмд. по дин. 3; б) бокор јагода по дин. 0'10.

II. **Воћне младике** — дивљачице (једно или двогодишње): а) магриве (*Prunus Mahaleb*) кмд. по дин. 0'30—

III **Дрвље и шибље**: а) багрем и дудово дрво (једно или двогодишње): за 1000 комада дин. 100.— б) бели дуд (мурва) издајесе бесплатно.

За паковање и превоз воћака до паробродске станице у Биограду Н/М рачунаће се за сваку воћку или дуд дин. 1., а за 1000 кмд. дрвља и шибља дин. 30.—

Исто тако расадник располаже следећим врстама *резница (кључића) америчке лозе*: 1. *Rupestris Du Lot (Monticola)*; 2. *Riparia x Rupestris Schwarzmann*; 3. *Riparia x Berlandieri Teleky Br. 8. B*; 4. *Riparia x Rupestris Ganzin Br. 1.*

Цена резница је следећа: 1000 резница I класе заједно с паковањем дин. 115.—; 1000 резница II класе заједно с паковањем дин. 50. Пријаве за лозу ослобођене су таксе (чл. 2. тач. 1. Правилника за извршење закона о државној трошарини, таксама и пристојбама)

Одговарајућим износ за наручене воћке и паковање или за наручену лозу треба слати непосредно овој управи и унапред.

Из Управе Државног Лозног и Воћног Расадника бр. 1011. Соколуша, 26. новембра 1927. год. 3—3

Т О В И Н

прашак

за товљење свиња

До сада најбоље и најуспешније средство за товљење свиња.

Товин даје свињама добар апетит и дјелује благотворно на пробавне органе.

Особито успешно дјелује код оних свиња, које се не могу помати.

Као што Товин за свиње, тако исто дјелује и Товин за благо.

Цијена Товин за свиње I омот од 300 гр. д. 15
 „ „ „ благо I „ „ 1/2 кгр. „ 18

Поштом разасиље:

Ljekarna SV. ĆIRILU i METODU

F. PRAUNSPERGER, Naslednici

Zagreb, Starčevićev Trg 18

Одобрено по Министарству Народног Здравља на
основу тачних покушаја под бројем 50700

Код **МЕТИЉАВОСТИ** оваца и говеда одлично покушано средство.
Од професора и власти у ту — и иностранству испитано с одличним резултатом. Не садржи никаквих штетних твари. Сигурно дејство. Јефтино

ФИЛИНОЛ

Савесна
фабрикација
под сталном контролом стручњака, према томе су искључени сви неуспеси

КАРЛ БУХНЕР и СИН А. Д., Минхен

Главно стовариште:

дипл. инж. хем. **МИЛАН РОЈАН, Загреб, Петрињска ул. 3.**
Телефон 11-03 Телеграф МИРО

При поруџбинама „Филинола“ молимо да се тачно
означи, да ли ће се лечити говеда или овце, затим
колико грла и од прилике које тежине.

Наш се препарат може да добије у свакој апотеци
или код горњег главног стоваришта, које ће одмах
наруџбу да изврши.

Победница

у натечају за најјефтинију цену јест
Сутнеров

први швајцарски будилник Бр. 105

са поузданим анкеровим стројем који уз трогодишње јемство стоји ипак само

64. Дин.
20 п.

Исто тако **први швајцарски
цепни часовник Бр. 100** анкер-
ров строј—Ремонтаар-Роскопф само

49. Дин.
60 п.

Анкер-Ремонтаар-Роскопф Бр. 111 са тро-
годишњим јемством само

69. Дин.
20 п.

Доплатом (повуком) или уз новац послат унапред.

Нема ризика!

Што ти се не свиђа, то се замењује или ти се враћа новац. Велики ценовник са сликама о часовницима, ланчићима, свако-врсне златине и сребрине, као и ценовник о стотинама других корисних предмета, дневне употребе, добићеш бесплатно, ако пошаљеш тачну своју адресу 1—1

Светској кући **H. SUTTNER** Ljubljana Бр. 950

СТОЧАРИ!

У времену несолидне конкуренције, на *шешу дошрошача*, последњих дана нови произвођачи имитираних лекова противу метиља пронели су лажне вести, да је *забрањена израда и продаја*

„ДИСТОЛА“

који се и даље израђује и са којим су се леком до сада на хиљаде и хиљаде сточара уверили у његову велику и неоцењиву вредност, која не оставља никакве рђаве последице у лечењу стоке противу метиља.

Чувајте се фалсификата, сличних јефтних препарата лажног ДИСТОЛА и лажних вести. Тражите оригиналне кутија ДИСТОЛА са жигом: на малим капсулама за овце *hirilinu*

ДИСТОЛ

на великим капсулама за говеда латиницом

DISTOL

упуства и бесплатно испитивање измета даје

„КАШТЕЛ“

фабрика хемијско фармацеутских производа а. д.

КАРЛОВАЦ

ДЕПО ФАБРИКЕ „КАШТЕЛ“ А. Д. БЕОГРАД

Кр. Милутина 44 телефон 32-69.

15—9

Младо лице

може да се сачува до у касну старост, ако се о тому настоји још пре но је лице почело да вене. Младаљачку свежину ваља подржавати, док није минула. — Употребљавајте за негу свог тела, свог лица, својих руку, своје косе:

1.) Фелерову праву кавкаску помаду за заштитију лица и коже, она углађује боре и бразготине, чини кожу гипком и нежном, уклања појаве старења, ствара младост и лепоту. Изненадиће те, коликом брзином нестају сунчане пеге, напуклине коже, руменило коса, приштићи, масне бубуљице и сваковрсне мане коже.

2.) Фелерову јаку помаду за пораст косе, која спречује испадање власи преране седине одстрањује перут, умекшава крту косу и чини ју гипком, бујном, те поспешује пораст власи.

За покус 2 лончића од једне или по један лончић од сваке Елса помаде већ са омотом и поштарином 38 дин.

За покус пет (5) комада Елса сапуна 52 динара већ са омотом и поштарином.

у твојем је интересу да пошаљеш ноџац у напред, јер ако поручиш поузећем (доплатом) по-скупљају се горе наведене цене за 10 дин. ради веће поштарине, — Поруџбине адресирај јасно:

Apotekar Eugen V. Feller u Stubici Donjoj
Elsatrg 366 Hrvatska

12—5

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист

„Тежак“.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.

Од 1. — I — до 10. — I — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара				кило-	дин.	динара				кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	302	217	295	315	—	—	—	300	312	297	310	270.000	297	312
Раж	280	280	270	270	—	—	—	295	295	285	285	—	—	—
Јечам	250	250	240	240	—	—	—	250	270	245	265	20.000	245	270
Овас	250	255	245	250	—	245	250	260	260	250	250	20.000	250	260
Кукуруз	215	260	210	258	—	212	260	225	247	215	240	620.000	215	247
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	207	437	200	425	100.000	200	437
Мекиње	205	210	205	205	—	—	—	200	200	195	195	20.000	195	200
Пасуљ	380	380	370	370	—	—	—	365	380	360	375	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	570	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 417—419.50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баџи и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Примљени рукописи за штампу не враћају се. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Нешто из организације газдинства.

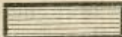
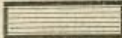
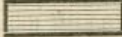
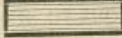
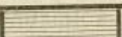

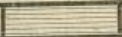
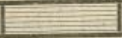
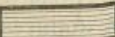
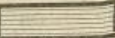
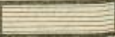
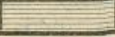
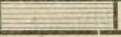
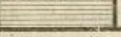
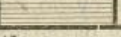
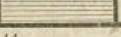
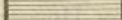
Као што је познато, напредак у пољопривреди западних народа настао је од онда, од када су они почели да боље обрађују и ђубре земљу, када су увели бољи плодоред, кад су почели употребљавати боље семе, и нарочито од када су почели употребљавати вештачка ђубрива. Свака од ових мера, кад се је придружавала ранијима, увећавала је и дејство ранијих, и све оне заједнички много су више вредиле, него њихов збир у појединачном деловању.

Један од најважнијих корака у напретку пољопривреде западних народа био је *увођење гајења црвене детелине*. Детелина је поправила земљу непосредно

и посредно. Непосредно тиме, што је њено корење пробило доње непрпусне слојеве земље и отворило их приступу влаге, ваздуха и корења других усева, као и тиме, што је детелина привела земљи знатне количине азота из ваздуха, и на тај начин увећала богаство њене биљске хране. Посредно пак тиме, што је детелина дала пољопривреднику знатне количине сточне хране, па се је подигло сточарство. Боља стока боље је могла да обради земљу, а од бројније стоке, храњене на јаслама, добивано је више ђубрета, па се је земља могла и боље ђубрити. Увођење гајења црвене детелине у некоме газдинству значи за њега историјски обрт на боље, и то како с обзиром на подизање ратарства, тако и с обзиром на подизање сточарства.

И у нашој отаџбини има крајева, где пољопривредници данас без детелине не би могли опстати. Тако је у *Словенији* и у некојим деловима *Хрватске*, па се тамо види и заиста врло напредно сточарство. Но, у великом делу наше отаџбине на жалост није тако. Али, ми не смемо због тога називати немарнима наше пољопривреднике у тим крајевима, јер међу њима има и врло ваљаних, који би хтели да буду бољи, и који су већ много пута кушали да учине нешто, али нису имали успеха, а напросто због тога, што у великом делу наше отаџбине црвена детелина неће да успева, или неће сигурно да успева. Под таквим приликама нема смисла силом покушавати са увођењем црвене детелине, јер је то скопчано с великим ризиком.

Гајењу црвене детелине има код нас још једна велика сметња, а та јесте: код нас још свако тера и напаса стоку по свима њивама широм, па се тиме највише штете наноси баш онима пољопривредницима, који хоће да се поправе и буду напреднији од њихових чукундедова. Тешко оној њиви, засејаној с детелином, на коју узму мерак потричари-чобани. Они знају, да неће бити кажњени, сем што ће платити штету, ако их ухвате, а ако их не ухвате, ником ништа. Казне за потрицу нема, већ само глобе, а хуља се

I. Поље	II. Поље	III. Поље	IV. Поље
1928.			
	Пш. *	К.	О.
1929.			
	К.	О.	Пш. *
1930.			
	О.	Пш. *	К.
1931.			
	Пш. *	К.	О.
1932.			
К.		О.	Пш. *
1933.			
О.		Пш. *	К.
1934.			
Пш. *		К.	О.
1935.			
К.		О.	Пш. *
1936.			
О.	К.	Пш. *	
1937.			
Пш. *	О.	К.	
1938.			
К.	Пш. *	О.	
1939.			
О.	К.	Пш. *	
1940.*2			
Пш. *	О.		К.
1941.			
К.	Пш. *		О.
1942.			
О.	К.		Пш. *
1943.			
Пш. *	О.		К.
1944			
	Пш. *	К.	О.

Сл. 10. Плодоред.

боји само — *башина*. Но ову ће тешкоћу уклонити правда и закон.

Прва сметња, тј. да црвена детелина неће добро и сигурно да успева у многим нашим крајевима, много је важнија, али се и њој може доскочити. Осим црвене детелине, која најбоље успева у влажнијим крајевима, имамо ми још једну, још одличнију и бољу врсту детелине, која успева најбоље баш у сувљим нашим крајевима. То је *луцерка*. Американци зову је краљицом свих биљака, и то не без разлога, јер она то име пуним правом и заслужује. Данас нема скоро бољег пољопривредника, који нема по комадић земље засејан луцерком. И сваки од нас знаде, каква је то благодет, кад се и по највећој суши има где закосити и накосити сочне зелене пиће за стоку на јаслама. Нема ни тога пољопривредника, коме не би било познато, каква земља остаје иза луцерке, кад се ова разоре. На старом луцеришту не треба ђубрета, па ипак све расте као на некој крчевини или новини. Па ипак, поред свега тога ми ове благословене биљке гајимо размерно врло мало, и не користимо се благодетима, које нам она пружа. Нарочито је жалосно, што ми луцерку гајимо само по градинама и окућницама, а никако у пољима, где би њеном помоћу за десетак година могли да препородимо све наше њиве. Томе *њивском гајењу луцерке* намењени су и они редови, па наводим и план, како да то изведемо. Ево како:

Прво треба све наше оранице да попишемо на табаку хартије и да нацртамо у маломе и од прилике њихове планове. Имамо ли само један комад, треба да га поделимо у четири дела; имамо ли два комада, треба сваки поделити у два дела, итд. — Имамо ли више од четири комада, треба да их групишемо у четири групе, које су по површини по прилици једнаке, дакле да сву земљу поделимо на четворо. *Најбољу четвртину земље засејаћемо луцерком, и што већ године 1928. у месецу априлу, а каснијих година боље је сејати у месецу августу — септембру.* О сејању луцерке биће још говора другом приликом. Преостале три

четвртине земље засејаћемо тако, да на једној четвртини буде пшеница, на једној кукуруз, и на једној овас. На овој последњој четвртини, где је овас, не морамо сејати баш само овас, већ на место овса можемо сејати и грашак, пасуљ, граорицу или јечам, кукуруз за зелену пићу ит.д., само не смео сејати јесење стрно жито, или пак кукуруз за семе.

Ђубрити треба само танко, и то сваке године иза зоби, а пре сетве пшенице, дакле ђубрити под пшеницу. Ако се не даје више од 180 мц. ђубрета по хектару, и ако је ђубре зрело, то је и за пшеницу врло добро, а исто и за усеве после ње. После три године ђубри се иста њива поново, ђубри се дакле: *шанко, али често*. Из приложеног плана види се, који усев у којој години долази на прво, друго, треће и четврто поље. Косим цртама обележена су поља луцерке, а на осталим пољима назначена су почетна слова оних усева, који следе један за другим. На тај начин прећи ће за 12 година луцерка преко свих наших њива, а да ће их поправити, то није потребно ни спомињати, јер то сви знамо. Знак звездице — * — поред речи Пш значи да се пшеници даје сточно ђубре.

У газдинству има још једна ствар од велике важности, а то је: *да су радови добро распоређени и да се сваки рад свршава у право време*. Погледајмо распоред радова нпр. године 1931—32.: У пролеће год. 1931. имамо прво почетком марта да посејемо овас на IV пољу; после тога до средине априла спремамо земљу за кукуруз на III пољу, и у априлу свршимо сетву; почетком јула свршава се жетва пшенице на II пољу; средином јула жетва овса на IV пољу; друге половине јула праши се стрњика на II и IV пољу; крајем месеца августа — почетком септембра оре се II поље за сетву нове луцерке и посеје се луцерка до средине септембра; друге половине септембра извози се сточно ђубре на IV поље, које се одмах заорава, и тиме је земља за пшеницу пођубрена и два пута орана, спремна дакле за јесењу сетву, која се свршава прве половине октобра. Месеца октобра бере се кукуруз с III

поља, затим се ово поље оре дубоко за сетву овса у години 1932. — Поље са старом луцерком, тј. поље I, опаса се до зиме, и сад и она долази на ред да се разоре пре зиме, и то за сетву кукуруза у години 1932. — У пролеће године 1932. сеје се прво оvas на III поље; затим се I поље према потреби обрађује до почетка априла, спрема за сетву кукуруза.

Ко мало о томе размисли, тај ће разабрати, шта значи моћи све свршити у право време. А ко буде једанпут своје њиве обрадио и засејао у право време, и како треба, тај ће то идуће године осетити на жетви, и приметити на својој стоци.

Ми смо једна млада нација с непомућеним умом и разумом, па треба што пре да окренемо на боље, јер овако, као до сад: и срамота је и грехота.

Шабач

К. Поповић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Празна места у виноградима боље је попуњавати с јесени и зими но у пролеће.*)

Оно исто правило, које важи за сађење воћака с јесени, важи и за винову лозу. Јесење сађење, дакле, увек је од веће вредности но пролећно, због тога што се земља око засађених биљака потпуно слегне и вегетација засађених биљака у пролеће отпочне готово заједно са онима, које нису пресађиване. Ово пак има значаја за доцнији пораст, јер чим биљка застане у порасту, оне са стране одмах је гуше, одузимају јој кисеоника, светлости, хране, живот. Из тих разлога јесење је сађење боље и може се рећи једино за препоруку, када се попуњавају празна места у виноградима. Сађење се врши и зими по лепом времену.

*) В. чланак „Кад треба попуњавати узумрле чокоће у винограду“ у 2. броју „Тежака“.

Да би се зајемчило правилно развиће засађених калемова на празним местима у виноградима, треба рупе за сађење да су ископане бар 50 см. дубине и толико исто ширине, којом приликом треба горњи слој земље од 25 см. ставити на једну, а доњи такође од 25 см., на другу страну, да би приликом сађења доња земља дошла горе, а горња оплођена доле. Приликом сађења водити рачуна да се лоза сувише положено не сади, а нарочито на стрмим положајима, како услед спирања земље не би жиле остале доцније изван земље. Шта више за препоруку је, да се на јако стрмим теренима, где је спирање земље веће, поред гушег сађења нпр. 0·90—1·15 м., калеми саде не у вертикалном правцу земљишног центра, већ у вертикалном правцу дотичног терена. Дубина сађења такође зависи од положаја: на висоравнима и мањим узвишицама сади се тако да је спојено место равно са површином земље, а на стрмим положајима за 4—5 см. дубље. Жиле се на калему за $\frac{1}{3}$ поткрешу и летораста пресеку на 1 окце, па пошто се замоче у размућену говеђу балегу да би се земља за жиле боље залепила, калем се стави у ископану рупу и ситна земља руком на жиле убаци, па око жила притисне. Пошто је рупа за $\frac{1}{3}$ земљом испуњена, метне се једна лопата потпуно сагорелог стајског ђубрета — најбоље говеђег — и остала земља убаци да рупу испуни. Око калема се земља нагази и загрне да лоза не би измрзла.

С пролећа око Младенаца земља се око калема пажљиво одгрне, да би се мањи слој од 8—10 см. поново нагрнуо. Земља преко калема чува окца да се не би осушила, док не потерају у ластаре.

Засађеним калемовима на празним местима у виноградима мора се преко лета указивати већа нега, чешће око њих копкати да их трава не гуши, а већ прскање бордовском чорбом против пероноспоре мора да се на време и чешће обавља, јер засађени калемови као ближи земљи и са мање промаје дуже задржавају росу, те имају више услова за појаву болести.

Било да се на овај начин саде на празним местима

у виноградима ожиљени калемови, било прпорци америчке лозе, који ће се доцније на зелено калемити па потапати, за препоруку је да се то изврши што раније пре почетка пролећа.

М. П. Видановић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Навикавајте децу на чистоћу.

Одојче је беспомоћно. Мати му је све. Кад му не би било неге мајке, оно би убрзо угинуло. А половину неге одојчета чини чистоћа.

Бактерије и гљивице избацују непотребне производе свога тела у средину у којој живе. Кад се ти непотребни састојци, који су у исто време и штетни, нагомилају, оне изумиру, па ма колико још хране било у тој средини. Гљивице, које чине да грожђани шећер превире у алкохол, изумру пре него што употребе сав шећер за своју исхрану, јер их сам алкохол, кога су оне произвеле, убија.

Кад бисмо беспомоћно дете оставили неочишћено и неопрано у лучевинама и изметинама, које избацује, и оно би морало угинути. Али не треба га оставити у њима стално, довољно је, да се не очисти и не преповије чисто после свршене нужде, па да се оштети његово здравље.

Човек лучи и кроз кожу те штодљиве материје у виду зноја. Поред тога и спољна нечистоћа се слаже на нашу кожу.

Одрастао човек сам се чисти и пере од тога. Али одојче то није у стању. Мати треба нарочиту пажњу да обрати у овом погледу, па да најтачније и најсавесније чисти своје дете. Многе мајке држе да је довољно, ако дете окупају изјутра. Често ће се дете наћи влажно, често се оставља по неколико сати у тој влази, има случајева, да је дете по цео дан влажно. Непре-

станом мокри у исто одело, а мати га не пресвлачи. И таква деца одају од себе неугодан задах на мокраћу, Али није само та непријатност. Та деца и пате од тога. Разни оједи и лишаји коже, красте, па чак и неке унутрашње болести настају од ове нечистоће.

Још је много већа штета, што се дете навикне на нечистоћу, па ни доцније, кад ојача, не обраћа на то пажњу.

Навикавање детета на чистоћу почиње већ с првим даном после рођења. Већ по порођају дете треба окупати и повити у чисте пелене. И доцније треба то редовно чинити. Али није довољно само га изјутра окупати. Чим дете мокри или сврши велику нужду, треба га одмах расповити и у чисто и суво преповити. Дете мокри чешће пута преко дан, а велику нужду има обично два пут. Не треба се ленили, него га одмах очистити, а ако треба и млаком водом запрати и прашком засути. Боље је сваки пут то учинити, него мучити и себе и дете, кад се услед нечистоће дете разболи.

Највише услед нечистоће долази до запаљења коже и оједа између ногу. А те болести могу понекад да буду врло тврдоглаве. Па услед нечистоће коже и стезања у пелене долази код осетљиве деце и до чирева, што је још опасније.

Али још из малена децу треба привикавати и реду, да врше нужду изван свога одеа. Понеке матере привикну своју децу на чистоћу још у првим месецима живота, али деца су у то доба још врло мало разумна, па научено брзо забораве. Већ у трећој четвртини прве године сва су деца толико разумна, да их можемо и овоме привикавати. Најбоље се привикну деца вршењу нужде, ако се изјутра после храњења наместе, да сврше нужду, а затим опет доцније преко дана. Тиме се постиже, да се деца навикну на један ред и извесно време за ове потребе. Исто тако и у вече пред спавање треба понудити да сврше нужду. Ако се деца озбиљно овом послу приучавају, већ у петој четвртини

године неће мокрити ни преко ноћи пода се, ако су иначе потпуно здрава.

Много је теже с одојчадима, која мокре често пута у једном сату. Али и ту се треба трудити, да се одвикну од те навике.

Кад дете постане разумније, те осети значај казне, треба га и кажњавати, ако не слуша, наравно никад казнама, које му могу нанети штете здрављу.

У случају да се дете не може навикнути на чистоћу, треба питати лекара за савет.

Још с даном рођења дете ступа у школу живота. Прва учитељица му је мати и њена је дужност, да своје дете обучава и привикава свему ономе, што ће му бити корисно у животу. А прве поуке морају се тицати здравља. Како се дете у детињству обучи чувати здравље, тако ће се и управљати целог свог живота.

Др Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: 1922. године искрчио сам букову шуму и на истом земљишту посадио шљивак. Од тога времена сваке године осуше ми се по 10 комада. Рекоше ми, да то долази услед тога, што шљивине жиле наиђу на преостале букове труле жиле. Молим за одговор, шта треба да радим?

Митар Гачић,
земљод. из Лознице.

Одговор: Свакојако, да је земљиште, на коме су посађене шљиве, влажно, те су услед тога заостале букове жиле прешле у трулеж, па кад на њих наиђу шљивине жиле и оне се заразе, почну трулити и доцније цела воћка угине.

Против ове болести тешко је бранити се, јер се одмах не примети, а доцније већ је касно, да се могу засађене воћке спасти.

На таквим местима не треба подизати воћњаке, али ако се то ипак жели, онда треба све заостале бу-

кове жиле пажљиво извадити, направити јаркове да се вода острани и земља добро осуши.

П. С. Петковић.

Питање: Теле, старо 9 месеци, које је било до пре 15 дана здраво, сада је почело, да кашље и када се накашље, наступи јако бректање, које траје по читав сат. Дисање је као код човека, који има ману срца.

Крета Ђувиз — Слатина.

Одговор: У питању су назначена само два симптома (знака) болести — бректање и кашаљ, по којима је немогуће одредити болест. Једино, што се може тврдити, то је да је по среди нека од болести органа за дисање. Само пажљив преглед болесне животиње од стране ветеринара омогућио би утврђивање болести, јер има више разних болести, код којих се јављају поменути знаци. Зато је најбоље у овом случају, да сопственик теле приведе на преглед оближњем ветеринару.

Обреновац.

Милутин Фр. Гец,
срески ветеринар.

БЕЛЕШКЕ.

Радови у фебруару. — *На дому и двору.* — Прегледање, оправка и набавка ратарских справа, алата и прибора. Прегледање трапова, и отварање по лепом и благом времену ради проветравања. Лопатање жита и претурање кукуруза. Пробирање кромпира за семе. Зимска вршидба се довршује. Прегледање сењака и камара, и скупљање што је расгурено, а избацивање трулога на гомилу гноја мешанца (компоста). Кречење зидова у сточним стајама. Набавка гнојива. Продаја хране која претиче.

Око стоке и живине. — Настављају се радови од јануара. Кобиле се ждребе и обратити већу пажњу на њих и ждребад. Издвајање непотребних и неупотребљивих мршавих грла за продају. Продаја товље-

ника. — Живина почиње носити. Спремити јој угодна места за ношење и обезбедити је од узнемирења. Налагање јаја у машине за извођење пилића (инкубатори) и пажљиво одржавати потребну температуру, и вршити остале послове око машина. Живина се испушта на даље проходање, кад год време допушта. Стаје у подне отварањем врата и прозора ветрити.

На њиви и ливади. — Настављају се радови из јануара. Приступа се орању на оцедним местима и за ране пролетње усеве. Угарење за кукуруз и репу. Може се у блажијим пределима, и на лакшим земљама, сејати: грашак (пољски), грахорица, боб (пољски, где се сеје за стоку), пролетњи овас, мак, па и јарица (пшеница). Расађује се морска репа. Дрљање озимица (само по сувој земљи). Плевљење ових и избацавање корова. — На ливадама се такође настављају радови из прошлог месеца. Извози се осока и заливају се њом ливаде (нарочито кад је на њима још снег, или после кише), и то најбоље на саоницама или са двоколицама. Чупају се некорисни корови, нарочито мрзозац. Разгрћу се кртичњаци и мравињаци, као и балега од стоке. — Превршују се и режу врбе за добивање витака за плетарство и везивање.

У градини. — Живљи рад на риљању. Скупљање корова и спаљивање. Спремање обичних леја за сејање и сађење градинарских усева. Земља у лејама треба да је уситњена за 10 см. дубине. Сејање: грашка, боба, спанаћа, першуна, паштрњака, салате и сађење лука белог и црног; прво сејање карота (кратких мркава—шаргарепа), заједно са ротквицама за рану потрошњу (холандска). Сејање у леје расаднице семена за расад: кеља и купуса за рану потрошњу, цветног купуса (карфиола), широколисте салате, паприка, патлицана. Ако време допусти, могу се, при крају месеца, садити и кромпири (Маржолен и Виктор), па наместити на кућице ових четвртасте оквице са прозором ради покривања за случај да време заладни и због мразева. Припрема се земља за шпаргле. Расађују се јагоде. Чисте се и проређују стари јагодњаки.

У воћњаку и расаднику. — Ваде се из растила саднице за расађивање, пакују и продају. Саднице које су задржане за расађивање урове се косо положене у меку земљу. Размеравање и копање јама за сађење воћних садница. Довршивање резања јабучастих воћака, трешања и шљива. Чишћење воћака од гусеничних гнезда. Чишћење стабала од маховине и лишаја, и кречење; уклањати изданке (адвентивне).

У семеништу припремати земљу за леје. Стратификовати воћно семе у влажном песку. Прошлогодишње младице (из семеништа) расађују се у растилу на већа растојања ради калемљења; слабије се при расађивању ниже срезују, да би ојачале. Припремају се вијоке (калемгранчице), везују по сортама и утрапљају на склонитом месту у расаднику.

У винограду и подруму. — Наставља се дубоко риљање за нове садове. Риљевине се поравњују (планирају) и размеравају за сађење. Копају се јамићи за сађење. Подоштравају се притке. Оправља се жица и диречичи у виноградима, где ови замењују притке. Набавља се лоза за подлоге и вијоке (домаћа). — У подруму спремају се судови за претакање. Чисте се и крече зидови.

На пчеланику. — Чувати кошнице од мишева и осталих непријатеља. Слабе народе прихрањивати. Пчеларски прибор доводити у ред.

Код свилюбуба. — Чување јаја свилюбуба, која треба да су изложена утицају зимске хладноће. Риљање за дудов расадник, гнојење дудова.

КЊИЖЕВНОСТ.

Ливадарство: од проф. Јанка Вукичевића, Директора Н. Пољопр. Школе у Бутмиру — Илици код Сарајева. Цена 25 динара.

Књига има 88 штампаних страна великог формата, садржи 83 слике, које објашњују текст. Писац је ис-

црно изнео у кратким потезима све, што би било потребно знати о ливадама. У почетку писац објашњава појам ливаде, износи поделу ливада. Даље говори о ливадским земљиштима, која су подесна за ливаде. Више пажње писац је посветио припреми земљишта за вештачке ливаде и времену сетве.

Највећи и најзначајнији одељак књиге јесте о ливадским биљкама, које писац дели на: слатке траве-gramineae, — лептирнице-leguminose, миришљаве траве, киселе траве, корови и отровне биљке. У овом одељку веома је важно изношење корова и отровних биљака, с којима треба упознати наше пољопривреднике, јер су штетне по здравље стоке. Говорећи о појединим биљкама, писац даје и њихову оцену за исхрану стоке. Врло многе слике биљака доприносе њиховом бољем упознавању од стране читаоца.

У књизи писац говори о семену ливадских биљака, о смеши семена и начину сетве. Даље о нези ливада, наводњавању и одводњавању, о штеточинама, о спреми сена, о отави и попаши.

Изузев неких ситнијих штампарских грешака, једина замерка овој књизи била би, што нам писац није приказао садање стање нашег ливадарства, што нам није дао неких ботаничких анализа биљака, које сада на њима расту, што би било од великог значаја.

Књига је написана лаким стилем, популарно, да је и мање школовани пољопривредници лако могу разумети, а како сам писац каже, придржавао се наставног програма прописаног за ниже пољопривредне школе.

Поред личног десамнаестогодишњег искуства, писац се служио првокласном страном литературом.

С обзиром на рђаво садашње стање нашег ливадарства и врло великог значаја по наше будуће сточарство, ми препоручујемо ову корисну књигу читаоцима „Тежака“. Књига се може добити код Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

22.-XII-927. г.

Београд.

Др. Тан. Митровић.

Конференција

пољопривредника, економиста и пријатеља пољопривреде, коју је приредило Српско Пољопривредно Друштво у своме дому у Београду, на дан 18. децембра 1927. г. Реферисао инж. г. Д-р Драгомир Ђосић, асистент Београдског Пољопривредног Факултета, о теми: „Пољопривреда у буџету за 1928/29. годину.

(Свршетак)

Како било да било, тек ево како је пољопривреда заступљена у буџету расхода за 1928/29. годину.

Укупан буџет Мин. Пољопривреде и Воде износи 138 милиона.

Од тога иде Дирекцији за пољ. кредит 50 милиона; за воде 40 милиона; на разне друге стране и ветеринарство 18 милиона; за централу и за пољопривреду и њено унапређење око 30 милиона.

Одмах видите једну аномалију. У Министарству, које се зове Мин. Пољопривреде, даје се свега 18% буџета за пољопривреду.

И овде долазе:

3 Пољ. Школе; 5 Пољопр. Огл. Станица; 33 Обл. референта; 2 Енолошке Станице и гајење пастува — ергеле.

Према свему томе, у целокупном буџету расхода ово Министарство фигурира са 1.25%.

За чисту пољопривреду даје се од укупног државног буџета цигло 0.27%. И заједно Пољопр. установе и Ветеринарство улазе у буџет свега са 0.41%.

То је уникум на земљи.

Не постоји више ниједан сличан случај у свету.

Ми бијемо рекорд у небризи за пољопривреду.

* * *

Тако стоји са пољопривредом у буџету расхода, и као што видите, имао сам права, што сам рекао у почетку, да је наслов реферата нетачан, јер учешће у држ. буџету расхода са 0.27%, односно са 0.41%, је скоро равно 0.

Да, тако стоји са буџетом расхода.

Али да видимо, како ствар стоји са буџетом државних прихода и директним учешћем пољопривреде и пољопривредника у њему. Наглашавам, дакле, речи „директним учешћем“.

и стављам сасвим на страну то, што је у основи пољопривреда код нас извор све националне економске делатности. — Узимама у обзир само оно, колико пољопривредници, они који од ње живе, унесу годишње у државну касу, даду држави ради њене администрације и организације.

Истина, ми овде немамо неких матемачки тачних података, добивених научним методама истраживања, јер је то врло тешка ствар, ма да би то било могуће наћи на пр. код проф. Брдлика у Прагу за Чехословачку, и код Dr Laur-a за Швајцарску.

Ми смо морали да истражујемо ове цифре на прилично примитиван начин, и трудили смо се увек да оне буду испод стварности, како би имале више снаге.

У буџетској 1926/27. години тај обол пољопривреде био би око 5.584,244.382,5 т.ј. око 50% целокупног прихода.

Овде улази:

1. Непосредни порез;
2. Посредни порези: трошарина, таксе, царина и царинске таксе;
3. Монополи: дувана, соли, петрола, жижица и ц.-папира;
4. Приходи привредних Министарстава.

У буџетској години 1927/8. сво учешће износи око 5.005,970.300.

У 1928-29. години, према предлогу државних прихода ова сума износи око 5 000,000.000 динара.

Као што се из овога види, то директно учешће пољопривреде у државним приходима креће се стално око 50%. Дакле, пољопривредници унесу директно из својих прихода у државну касу око 5.000,000.000 динара, а држава не може из тих општих средстава, тога народног, тога земљорадничког новца да нађе, рецимо, циглих 200 милиона места оних 30, за пољопривредно просвећивање тога народа и за његово економско побољшање и јачање.

* * *

Државне потребе се стално развијају, и то би било природно, ако је то развијање у складу са потребама правог народа. А да би се те повећане потребе могле подмити, треба ојачати тај народ да може да их поднесе, да не клецне под њима.

Величина буџета земље је сасвим релативна ствар и његово повишавање и смањивање је питање, шта може народ да поднесе.

Оснажите економски масе, па ће лакше поднети и државне дажбине.

Код нас међутим ова страна проблема савршено је заостављена.

Не може се од народа тражити све, а не дати му ништа.

Нема нико права да му у редовним приликама узме толики новац — толику суму искристалисане радне снаге, и искапалог зноја — а да му, без преке потребе, ускраћује све оно, што ради у правцу олакшања и унапређења главног народног занимања — пољске привреде.

Онај, који учествује у том предузећу, које се зове држава са 50% капитала, неће да очекује милостињу да му се удели, а хоће да се поштују оне установе, — и оне првенствено и пре свих осталих, чија делатност има за циљ његово економско, социјално, интелектуално и морално развиће.

Смањите на другој страни; почните редом; скрешите диспозиционе фондове — а не полазите баш од онога, што је земљи најпотребније. **Не сеците грану, на којој стојите!**

У томе кроз неправедном и ничим неоправданом поступању има ствари, пред којима човек има да стане од чуда.

Зна се, на пример, колико пољопривреда трпи због оскудице у кредиту.

И шта држава чини?

Има дирекцију за кредит, којој додељује 50 милиона годишње за целу земљу, а целокупан годишњи кредит Народне Банке за трговину, банкарство и индустрију прелази милијарду динара.

Да би иронија била већа, пољопривреда учествује са 10 милиона у тој огромној суми.

Д-р Мићеровић: Захваљује г. Д-р Ћосићу, што није жалио труда да нам у овом свом одличном реферату изнесе стање пољопривреде у бројевима и изјављује, да ћемо наставити борбу да изнесемо пољопривреду на плећима. Затим отвара дискусију и позива говорнике да се јаве за реч.

Вића Машић, нар. посланик, захваљује се референту на опсежном реферату и радује се појави младих школованих пољопривредника, који се овако идејно интересују тешким и запостављеним проблемом напретка пољопривреде. Приликом скупштинске дискусије о овогодишњем буџету није могао да дође до речи и да исказе, у каквом се тешком стању налази пољопривреда, али ће се старати да то учини у буџетској дискусији за 1928-29. г. и да изложи стање које је г. референт изнео. Потрудиће се, да са овим упозна и заинтересује што већи број посланика и да са њима утиче, да се одмах приступи јачању и унапређењу пољопривреде. Предлаже, да школовани економисти спреме предлог закона о установљењу среских школа за сеоску омладину обојег пола, где би се поред пољске привреде изучавало и домаће занатство, а он ће лично помагати и сарађивати на свима таквим пословима.

Ђура Цамоња, агроном и власник расадника „Врш“ сматра реферат као оптужницу, коју треба предати државном

тужиоцу да кривце изведе на суд. Ово очајно стање пољопривреде и невођење рачуна о њеном унапређењу мора сваког да забрине. Крајњи је час, вапију пољопривредници, да се озбиљно помогне пољопривреди! Захваљује Срп. Пољопр. Друштву, што је и овом приликом дало могућност да се разговоримо, како да се извучемо из овог очајног стања. Као делегат Конгреса Пољопривредника, који је недавно одржан иницијативом Срп. Пољопр. Друштва, обишао је са осталим делегатима Председника Владе и Помоћника Мин. Финансија, ради предаје резолуције и они су им казали да се са резолуцијом слажу, међутим већ сутра дан излази позната уредба, која брише све пољопривредне установе. Чињенице, које је изнео г. референт, вапију за помоћ и кад би се код нас радило како треба, не би никад било привредне кризе. Сви причају, да смо пољопривредна земља, а нико неће да пољопривреди помогне! Моли новинаре да не износе на јавност ову нашу пољопривредну срамоту, док се не договоримо, шта ћемо и како ћемо да се помогнемо. О доношењу какве резолуције по изнетом реферату, не треба трошити речи, јер смо доста резолуција донели, па су остале мртво слово на хартији. Замера г. В. Матићу, што напада опозицију да омета рад; али он је уверен да опозиција напада владу само зато, што није дала оно што треба, иначе сваки корисан и позитиван успех владе, опозиција би поздравила. Ако влада својим посланицима ускраћује реч, онда они треба један по један да положе мандате, па ће се влада тргнути. Цифре које су изнете у реферату, казују нам да идемо у пропаст, и зато треба да енергично радимо и да се боримо против краха! На челу наше државе стоји најбољи Владалац (узвици живео Краљ!) и морамо се Њему обратити и рећи: Хајде Господару, помози нам и спасавај нас! Само тако ако наш Владалац узме то у своје руке, можемо се надати успеху. Што се тиче наше консуларне службе, она је неактивна и то каже из личног искуства.

Dr. Урош Стајић, агроном, слаже се са мишљењем г. Цамоње да је реферат г. Тосића једна оптужба, и кад би се доставио свима посланицима у нашем парламенту, многи би од њих требали да узму капе, па да иду кући, јер је досадањим радом парламента упропашћена пољопривреда. Турска у погледу напретка пољопривреде боље стоји од нас. Она у последње време решава питање пољопривредног кредита правилније и модерније но ми. Овакав рад наших водећих кругова, води у пропаст народ и државу. Жалосно је стање, да $\frac{2}{3}$ наших произвођача купује хлеб, а велики број и од глади скапава. Он је имао прилике да говори о нашој пољопривреди са председником владе Чехословачке републике, који се чудио нашем државном газдовању. Наш пољоприв-

вредник од своје производње носи само 20% на тржиште, док швајцарски пољопривредник носи 50%, што доказује да је наша производња минимална и да се нема подлоге за разрез и наплату пореза. Наш ће народ посрнути под теретима, а то значи пропаст. Наш парламент није састављен тако, да штити масе народа. Овакав рад упропастиће и политику и државу. Предлаже, да се реферат г. Ђосића штампа и разда свима народним посланицима, а извод из овога да се штампа преко јавних гласила и јавност заинтересује.

Вића Матић, народни посланик, одговара г. г.: Ђ. Цамоњи и Д-р У. Стајићу, који су казали да треба да да оставку на посланички мандат, кад не може да добије реч и брани позиције пољопривредног буџета. Кад би његова оставка била од користи и успеха по пољопривреду, он би је одмах поднео; али пошто се тиме неће постићи жељена корист, то он остаје да прибира људе око себе и ствар пољопривреде креће напред. То је за струку много корисније.

Милушин Стојановић, начелник Мин. Пољопр. и Вода, уверен је да многи од нас нису били свесни овако страшних цифара и података какве је референт изнео. Боји се, да се не нађу људи из других држава, који ће ове податке прештампати. Излаже незгодност уредбе о преношењу пољопривредних установа на области, по којој су ипак све установе осуђене на брзу пропаст, јер кредит предвиђен за њихово издржавање, нема покрића у буџету. По уредби је такође предвиђено, да ће кредите за пољопривредне установе делити Министарство Финансија место Мин. Пољопривреде, које би за ово било много компетентније. Моли присутне, да сви пораде, да се јавно мњење продрма, разбуди и заинтересује за напредак пољопривреде и пољопривредника.

Д-р. Доброслав Б. Тодоровић, професор Пољопривр. Факултета: Спољна је форма равнотежа између прихода и расхода, али буџет треба да покаже и унутрашњу равнотежу т. ј. равнотежу између кредита појединих струка, која је много важнија. Међутим то у овом пројекту буџета није показано. У буџету не видимо пољопривреду, односно видимо је само као извор. Има једна чињеница, која је томе узрок, а која лежи у менталитету наших фактора, који се не осврћу на потребе пољопривреде. Ми треба да им тај менталитет променимо и да им на те потребе скренемо пажњу. И случај са Привредним Саветом, у коме нема ни 2—3 лица, која су упућена у пољопривреду, потврђује нам то. Дакле, ми треба у правац рада да унесемо и промену менталитета и структуре. Г. Вића Матић напоменуо је о образовању интерпарламентарног клуба пољопривреде и у томе га треба помоћи. Али неће бити довољно да тај клуб само ради, него и да дође овде ради обавештења. Ових дана подељена је народним

посланицима једна књижица „Наука и стручне школе у служби пољопривреде“, и ако ју је г. В. Матић прочитао, онда не може да се задовољи са једном пољопривредном школом у срезу. Нама треба минимум хиљаду пољопр. школа, на чему морамо нарочито да настојимо.

Др. Шустер, чиновник Дирекције за пољопривредни кредит. Г. г. референт и предговорници изнели су црно и тешко стање у коме се пољопривреда, њен напредак и пољопривредници налазе. Речено је, да ипак има једна светла тачка, а то је закон о пољопривредном кредиту. Жали, што мора и на ту светлу тачку да баца сенку, јер по том закону немамо никакве трагове рада и изгледи су, да ће Дирекција морати да ликвидира, јер нема кредита за издржавање, нити се даје одређена сума за обртни капитал. Према томе, и ова установа угасиће се као и многе друге корисне установе.

Драгољуб Јоксимовић, адвокат. Ми осећамо и видимо да није добро нашој пољопривреди, али није добро ни на осталим пољима и зато треба тражити лека. Референт нам је дао лепе упоредне цифре и не само да су Чехословаци на том пољу бољи, него су бољи и на осталим пољима. Кад је у 1919. г. говорио Крамаржу о организацији нашег Министарства Спољних Послова, које би било извор за сва обавештења, и кад му је казао, колики је наш буџет за то одређен, он је само слегао раменима. Дакле, нама недостаје организаторски дух, па поступно ићи напред. Треба путем пропаганде заинтересовати јавно мишљење, а не кријући како мисли г. Ђ. Цамоња. Ако се упитамо, колико има код нас људи који знају шта се може учинити на пр. од једног производа селекцијом, можемо одговорити да их и нема осим стручњака. Дакле због свега тога треба јавност упознавати и заинтересовати путем предавања, упознавања и упоређења са другим земљама, па се можемо надати успеху. Иначе је изlišно очекивати по буџету кредите за земљорадњу, за коју не влада никакво интересовање.

Ђира Ђирковић, заснуйник фабрике „Каштел“ такође предлаже да се реферат г. Ђосића оштампа и достави поред осталим и пољопривредним Подружинама, од којих тражити да га продискутују и доставе своје мишљење.

Милушин Стојановић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода допуњава свој ранији говор саопштењем, да се у Министарству Просвете ради нов закон о основним школама, по коме ће настава трајати у место 4 године, 8 година, а у прво време 6 година. У тим вишим разредима код сеоских школа има да преовлађује пољопривредна настава. За ту наставу требаће 5—6000 агронома, којих за сада немамо, и због чега ће морати ту дужност да врше у прво време учитељи, који за овај посао сада немају стручне спреме. А да би се

учитељи оспособили за тај посао, мораће да се школовање у учитељским школама повиси на 5 година стим, да се у последњој години изучава само пољопривреда. Такође за тај циљ могу да се искористе и данашње ниже пољопривредне школе. Такви учитељи биће способни да у неколико дају деци знања из пољопривреде. Мисли, да ће се са овим предлогом успети, а у том правцу треба да ради и Српско Пољопривредно Друштво. Ако се у томе успе, створиће се други менталитет код народа и онда ће моћи да се друкчије говори о значају пољопривреде.

Борислав Нешић, инспектор Српског Пољопр. Друштва каже да је за овакву реформу и крах пољопривредне струке криво Министарство Пољопривреде и Вода, које је у последње време било готово најнеактивније у одбрани пољопривредних установа у државном буџету.

Др. Танасије Мишировић, подпредседник Српског Пољопр. Друштва, саопштава да више нема пријављених говорника, стога моли да резимира рад конференције: Жеља је свих, да се реферат штампа са дискусијом и да се растури нарочито међу народним посланицима, да се са овим упозна Скупштина и Влада. Иначе не би имало смисла, ако би се задржали само на конференцији између четири зида. Жали што није било присутно више народних посланика, да чују овај реферат и ову дискусију. Наводи случај и са Привредним Саветом у коме нису заступљени ни Пољопривр. Факултети, ни Срп. Пољопр. Друштво, ни Господарско Друштво нити друге установе, које су за то стручне и које би знале да уреде све како треба. Овај наш данашњи рад није оптужба, али мора да нас боли, што нема никог да се осврне на наше потребе. Српско Пољопривр. Друштво установило је после Конгреса један одбор са задатком, да дела на све стране за пољопривреду, да приређује предавања, конференције и све што иде у корист пољопривреде. Г. Ђ. Цамоња рекао је да смо били код Њ. В. Краља (усклици живео Краљ!), који нам је обећао помоћ и препоручио, да Га с времена на време извештавамо о нашем раду. Ми смо такође чули од једног говорника, да наши земљорадници купују хлеб, и ми не смемо да дозволимо да се тако што дешава у једној пољопривредној земљи, јер нема силе која ће моћи да дисциплинује гладног. Такође се усваја и предлог г. Ћ. Ђирковића и овај данашњи рад доставиће се пољопривредним Подружницама на мишљење. Стараћемо се, да сва пољопривредна питања износимо на дневни ред, а наилазићемо на такве ствари, које ће да нас зграњавају, као што су на пример: немање сточне хране ни за три месеца; немамо потребан број коња за мобилно стање; огроман губитак због минималне производње и још многа

друга питања. Дакле, ми ћемо се трудити да нађемо пута за побољшање, а молимо народне посланике да схвате стање, у коме се налазимо.

Годишњи зборови Подружина: До данас су одржале своје редовне годишње скупштине ове Подружине: у Рибнику код Трстеника и Сопоту 1. јануара; у Крушевцу и Жуковцу код Књажевца 2.; у Калањевцима—Живковцима срез качерски 8.; у Високом—Босна 9.; у Јагодини Женска Пољопривредна Подружина 10. и у Краљевом Селу 12. јануара.

Подружине у Аранђеловцу и Чачку заказале су своје редовне годишње скупштине за 15. јануар ове године.

Пољопривредна Подружина у Нишу сазвала је годишњу скупштину својих чланова за 29. јануар ове године (по новом).

Пољопривредна Подружина у Крупњу није могла одржати заказану скупштину 9. јануара т. г., те је исту сазвала за 19. јануар.

Скреће се пажња свима осталим Подружинама на чл. 17. Правила за Подружине и моле се да редовне годишње скупштине својих чланова у сваком случају одрже до краја овога месеца и даље по правилима постоје.

Један пример за похвалу и углед. Пољопривредна Подружина у селу Рибнику код Трстеника, одржала је редовну годишњу скупштину својих чланова 1. овога месеца.

Подружина је основана 12. априла прошле године и у 1927. год. имала 87 чланова. На годишњој скупштини обављеној 1. овога месеца, за чланове ове Подружине уписало се за 1928. годину 152 пољопривредника из Рибника и околних села. У прошлој години Подружина је од Друштва набавила и својим члановима раздала пољопривредних справа и материјала у вредности од 40.000 динара.

Председник је ове Подружине г. Влада Лапчевић, учитељ у том селу, који у Подружини ради и отправља готово све послове уз искрену сарадњу чланова управног и надзорног одбора.

Живели и хиљадили се овакви учитељи и просветитељи народни и њихови сарадници, на које треба да се угледају сви пријатељи пољопривредног и народног напретка, а нарочито државни економи.

Делегати Подружина за годишњи збор Друштва. Скреће се пажња Подружинама, да на основу последњих измена и допуна Друштвених Правила одобрених од Госп. Министра Пољопривреде и Вода, (види Тежак за 1927. г. страна 404), имају права да на збор Друштва шаљу на сваких 50 својих чланова по једног делегата.

Подружине које имају испод 50 чланова могу на збору бити представљене са једним делегатом.

Да би Подружине Друштва биле што јаче заступљене на годишњем збору и број делегата био што већи из унутрашњости, моле се Подружине да настану, да што већи број чланова упишу, да би и број њихових представника био већи.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
54., одржане 28. децембра 1927. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Н. Петровић, П. Петковић, М. Стојановић, С. Партонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

881) 53. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

882) 51. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и одлуку бр. 696 за откуп Ливадарства од Ј. Вукичевића.

II

Прочитан је записник 54. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

883) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

884) да се не могу давати прилози Друштвима, која их траже од овог Друштва, пошто је и оно хумано и ужива помоћ.

III

Прочитан је записник 51. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

885) да се набави од К. Николића и Ком. по 100 раоника за плугове Сервус и Комет;

886) да се набави од П. Миовића 50 кгр. азбеста за филтровање вина;

887) да се одбије понуда М. Стаменковића за вршалице, пошто нису комплетиране, не тражи се тај систем и пошто их пољопривредници купују на отплату, који начин продаје Друштво не практикује.

IV

888) Прочитан је записник 51. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено: да се исплати по 200 дин. награде за одржана предавања обл. пољопр. референту из Сплита и ср. економу из Босиљграда.

V

889) По молби Подружине из Берана и по мишљењу Инспектора, одлучено је: да јој се не може одобрити кредит, пошто је већ конач годичне, него ће јој се одобрити за идућу годину, кад рад обнови и пошаље улог.

VI

890) Прочитан је записник 2. седнице Одбора за вински сајам, па је усвојено: да се одбор прошири, о чему да се нови чланови извисте. Такође да се тражи мишљење о приређивању сајма и морална помоћ обл. пољопр. референата, управа пољопр. школа и управника држав. лозних и воћних расадника.

VII

Саопштења и предлози:

891) По предлогу члана г. Б. Ранковића, одлучено је: да се упуту поздравни телеграм Српској Матици у Новом Саду, поводом прославе стогодишњице.

Са овим је седница закључена.

1. одржане 4. јануара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.председник Д-р Т. Митровић, чланови: С. Партонић, П. Петковић, Д. Спремић, С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, Б. Ранковић и А. Рашковић, и гост Ј. Стојановић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

1) 54. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

2) 52. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник, као и одлуке бр: 715, 716, 717 и 719.

II

Прочитан је записник 1. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

3) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

4) да се тражи мишљење од адвоката г. О. Благојевића, да ли Друштво може да прими меницу по дугу бив. обл. пољопр. референта С. Станковића, па ако може, онда тражити од Станковићевог адвоката да јави имена жираната и пошаље званичне доказе о њиховом имовном стању;

5) да се тражи доказ од К. Пејића, помоћн. ср. економа из Лебана, да је обрачун за Календаре предао својој економи;

6) да се прими знању, да је прегледана каса и нађено стање исправно.

III.

Прочитан је записник 1. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

7) да се усвајају продајне цене за воћарски алат Кувде;

8) да се прима знању, да ће фирма Ебеншпангер испоручити 12.000 кг. луцерке, а за остатак од 13.000 кг. да се траже понуде;

9) да се набави од Севера и Ком. 1000 кг. семена еспарзете.

IV

Прочитан је записник 1. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

10) да се одбије молба Ф. Васића, пошто Друштво не даје позајмице појединцима;

11) да се препоручи молба Фојничке Подружине Мин. Унутр. Дела, да јој се уступи стара зграда среског поглаварства.

V

12) По молби новоосноване Подружине у Борчи и по мишљењу инспектора за Подружине, одлучено је: да се прими у састав, пошто је испунила све услове.

VI

13) По прочитању извештаја Комисије за инвентарисање одлучено је: а) да се одобрава расход растура и књига које нису за продају, али да се направи списак и изнесе вредност; б) да се за сваки откуп књига специјално решава о проценту у корист Друштва, и в) да се одобравају и остали предлози о смањивању продајних цена расходу неупотребљиве робе и преправци дрљача, о чему такође сачинити списак и изнети стварне и разлику вредности.

VII

По осталим предметима одлучено је:

14) да се пројекциони апарат не може дати на послугу Средњој Пољопривредној Школи у Ваљеву, пошто је незгодан за транспорт, а осим тога постоји ранија одлука да се на појамицу не даје;

15) да се одговори Удружењу Југословенских Агронома, да ће их Друштво морално помоћи у раду, као што је то и до сада чинило.

VIII

Саопштења и предлози

16) По предлогу П. председника, да се спреми буџет до 20. о. м. Одбор одлучује: да се предлог упути Финансијском Одбору.

17) По предлогу члана г. А. Рашковића да Друштво прибави једно земљиште ради пробе справа и вршења огледа, одлучено је: да се моли Мин. Пољопр. и Вода, да да Друштву на привремену употребу 10 ха земље у Топчидеру више среског расадника.

Са овим је седница закључена.

2., одржане II. јануара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: М. Миљковић, п. председник г. Д-р Т. Митровић. чланови: Д. Спремић, С. Партонић, С. Ратковић, Н. Петровић, П. Петковић, Б. Станисављевић, А. Рашковић, В. Матић, Б. Ранковић и М. Стојановић и гост Ђ. Ђирковић, редовни члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

Прочитани су записници:

18) 1. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

19) 1. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и одлуку: да се скупљачима претплатника на Тежак даје 10% за труд на сваких десет претплатника и да се претплата на Тежак задржава од хонорара сарадника и који се даје продавачима, за одржана предавања, ако нису претплатници. Што се тиче корицења Тежака, то питање да се упути Финансијском Одбору на мишљење.

II

Прочитан је записник 2. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

20) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 данара;

21) да се прима знању, да је прегледан и оверен рачун изравнања за 1927. год.;

22) да се прима знању, да су прегледани рачуни изложба Врањске и Фојничке, и да су као исправни оверени;

23) да се одобрава издатак 200 дин. и 10 календара, као напојнице о православној новој години, службеницима поште, телеграфа, железнице и др.

24) Прочитан је записник 2. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено: да се набави 10.000 кгр. луцерке од А. Ебеншпангера и 15.000 кгр. грахорице од Б. Тепли-а по попуњеној цени и условима.

IV

Прочитан је записник 2. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

25) да се исплате хонорари за одржана предавања по предлогу стим, да се у будуће предавања врше до 1. новембра;

26) да се прима знању извештај члана г. Д. Спремића о изложби у Лозници стим, да се упути уреднику Тежака;

27) да се има у виду Беранска Подружина, приликом прављења распореда за изложбе;

28) да се г. Јаловичићу не може дати помоћ да одржи предавања, пошто је кредит исцрпљен;

29) да се прима знању извештај инспектора о извршеним прегледима Подружина стим, да Одбор спреми конкретне предлоге за идућу седницу, као и да спреми измену и допуну Подружинских правила. Осим тога одобрава се инспектору три дана за службени одлазак на скупштину чачанске Подружине, ако у дневном реду буде његово предавање. Такође да се пошаље бесплатно Мрчајевачкој Подружини 10 неисписаних похвалница.

V

30) По прочитању извештаја Комисије за инвентарисање о вредности растура и смањивању цена роби, која је скупа и тешко се продаје, одлучено је: да се растур одобрава, као и смањење цена роби означеној у изводу под 1, 2, 3, 14 и 15; ово да се објави преко Тежака, Прив. Прегледа, Политике и Времена. Остала роба да се употреби за награде о изложбама.

VI

Саопштења и предлози:

31) По позиву Главног Савеза Земљорадничких Задруга на Конгрес, одлучено је: да се званично не учествује, док се види, која је Управа законита;

32) Прочитане су Божићне честитке од Жуковачке и Фојничке Подружине и г. М. Маленице. Одбор прима знању са: Живели!;

33) Члан г. М. Стојановић реферише о питању ослобођења Друштва од поштарине по новом закону. Одлучено: да се понови молба и нарочито напомене рад Друштва у Јужној Србији.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д.

Друштво је поручило прскалице оригиналне Верморел, плави камен Монтекатини, рафију Мајунга Хохприма, семе луцерке и детелине, као и све друге сезонске потребе, а роба ће почети да стиже у Феруару месцу.

Скреће се пажње свима којима је поменута роба потребна, да *поруџбине изврше још сада и да шаљу кајару*, јер ће се и експедиција вршити по реду поруџбина. Цене ће ускоро бити утврђене и објављене у засебном ценовнику, који ће се послати свима, који га буду тражили.

Цене горњих артикала стално су у скоку, те је потребно да се сваки благовремено снабде са овом робом по умјереној цени, јер ће доцније свакако бити скупља. Обраћамо пажњу на нашу партију *Еберхаршових њугова „Сервус“ и „Комеш I“ (марка Дивљи вејар)*, јер су набављени врло повољно (*без увозне царине*), а чије су цене означене у последњем броју Тежака од прошле године, те препоручујемо сваком да их сада набави, јер ће доцније бити знатно скупљи, пошто се царина ускоро опет уводи.

Књига гајење пернате живине

од проф. Драг. Ј. Грујића дата је у штампу и биће готова кроз месец дана. Ко жели да прикључи своје огласе у ову књигу, нека се одмах обрати на адресу:

проф. Драг. Ј. Грујић,

управник Обл. Пољопр. Станице Крушевац.

3-3

Др. Бастера ШВИЦАРСКИ ПРАШАК ЗА МЛИЈЕКО

Прашак Др. Бастера уведен је у највећим швицарским мљекарствима, а препоручују га за побољшање млијека сви познати стручњаци. Изврсно дјелује на желудац и пробавне органе, чисти крв те поспјешује пробаву. Упоробом овога прашка предускрће се надутости (напухнутости) код блага, а сасвим је искључено крваво дојење. Швицарски прашак за млијеко Др. Бастера не би смио мањкати ни у једној економији, јер својим изврсним дјеловањем пружа прву помоћ код обољења блага.

Сталном упоробом Швицарског прашка Др. Бастера постају краве нападно крвке и живахне.

Цијена 1 омоту од пол кгр. дин. 25. Поштом разашиле

Ljekarna Sv. CIRILU I METODU
Mr Fileus Praunspenger, Naslednici
ZAGREB Starčevićev Trg 18. 2-1

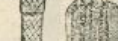
ИМАМ на продају 2—3 вагона голубијег гнојива (ђубрета) које је изврсно за баштованлук и воћарство. Упитати код **Миливоја Лотића** Вел. Кикинда Банат.

ВРЛО ЈЕФТИНО!

Две Wagner-ове пресе за сено, за покретање мотором неупотребљаване (нове), по цени од 8 и 10.000 динара продаје Српско Пољопривредно Друштво — Београд.

Немањина улица бр. 11

Телефон 4-93

Што год треbate

за себе, за своју породицу, за свој дом, за поклоне, налазите у најбољој врсти уз најјевтњије цене у великом красном илустрованом ценовнику са слимама, који можете да примите

потпуно бесплатно.

У том ценовнику налазите часовнике, златнину и сребринину, једала, перорезе, маказе, алат, бријачке потребе, посуђе и т. д. — Засебно одељење за одевне предмете и рубље, чарапе рукавице, ципеле за мушкарце, жене и децу. — Надаље сукна, тканине и одељење за тоалетне предмете. — Засебно одељење за глзбала. — Захтевајте овај ценовник бесплатно од светске отпремне куће

H. SUTTNER, u Ljubljani br. 950

Сточари!

15—20

Према званственим и практичним ошитима у читавом свету, противу **метиљавости** ниједан имитирани производ у деловању није постигао каквоћу

„ДИСТОЛ“-а.

Ако је један имитирани производ јефтинији од оригиналног

„ДИСТОЛ“-а,

то је он у пракси ради процентуалног мањег деловања, **ипак скупљи.**

Израда **дистола** под сталном је контролом бујатричке клинике ветеринарског факултета у Загребу (Проф. Др. Рајчевић).

Гарантујемо за сваки успех у лечењу, ако се Дистол употреби по прописном упутству.

Лажне су вести, да је забрањена израда и продаја Дистола. **Чувајте** се фалсификата, имитираних препарата и лажног Дистола.

Тражите само оригиналне кутије **Дистола** са жигом:

на малим капсулама за овце **хирилицом ДИСТОЛ**

на великим капсулама за говеда **латиницом ДИСТОЛ.**

Дистол се продаје у свима **апотекама** и **дрогеријама.**

Сва упутства и обавештења шаље бесплатно

„КАШТЕЛ“

фабрика хем.-фармац. производа а. д. **Карловац** и

Депо фабрике „**Каштел**“ **А. Д. Београд**

Телефон бр. 32-69

Краља Милутина бр. 44.

Одобрено по Министарству Народног Здравља на
основу тачних покушаја под бројем 50700

Код **МЕТИЉАВОСТИ** оваца и говеда одлично покушано средство. Од професора и власти у ту — и иностранству испитано с одличним резултатом. Не садржи никаквих штетних твари. Сигурно дејство. Јефтино

ФИЛИНОЛ

Савесна
фабрикација
под сталном контролом стручњака, према томе су искључени сви неуспеси

КАРЛ БУХНЕР и СИН А. Д., Минхен

Главно стовариште:

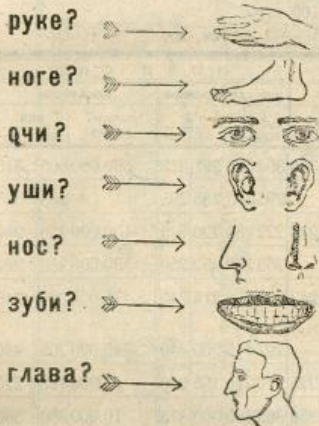
дипл. инж. хем. **МИЛАН РОЈАН**, Загреб, Петрињска ул. 3.
Телефон 11-03

Телеграф МИРО

При поруџбинама „Филинола“ молимо да се тачно
означи, да ли ће се лечити говеда или овце, затим
колико грла и од прилике које тежине.

Наш се препарат може да добије у свакој апотеци
или код горњег главног стоваришта, које ће одмах
наруџбу да изврши.

Јесу ли то зглавци?

који теби узрокују боли, или ти цело тело задаје патње? Ако те дражи у грлу, ако осећаш студен у ногама, тад је и теби дана прилика, да се убедиш, коликом брзином ово зло одстрањује старо, обљубљено народно средство и козметикум, већ по нашим дедовима употребљаван прави, миомирисни фелеров „Елсафлуид“. — Ако си често душевно или телесно заморен, назебао, промукао, имадеш кијавицу, ако те чешће сналазе реуматични болови, те осећаш чешће слабост, тад

неш трљањем, мазањем и умивањем са Елсафлуидом и ти доскочити овом злу. Неколико капи и за унутарњу употребу. То спречава тегобе у стомаку, и прија ванредно.

У апотекама и подесним радњама захтевај фелеров прави Елсафлуид у покусним флашицама по 6 дин., у двоструким по 9 дин., или специјалним флашама по 26 дин. Ако поручиш директно поштом, тад стоји са омотом и поштарином 9 покусни, или 6 двоструких, или 2 специјалне флашице 62 дин. насупрот 27 покусних, или 18 двоструких, или 6 специјалних флашица само 139 динара. Адресу означити јасно:

EUGEN V. FELLER u Stubici
Donjoj Elsatrg 366 Hrvatska.

12—6

СЕМЕ КОНОПЉЕ, сорте са финим танким влакном за ткање. Ценовник и за друга семена бесплатно, шаље Тима Владисављевић, Београд.

Производња и трговина семена
 Карађорђева ул. 85.

3—2

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 10. — I — до 25. — I — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуђа		тражња		закључено		понуђа		тражња		закључено			
	динара				кило-грама	дин.		динара				кило-грама	дин.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до		од	до
Пшеница	307	330	300	328	—	310	330	300	320	297	315	860.000	305	315
Раж	280	280	270	270	—	—	—	295	305	285	295	—	285	305
Јечам	230	250	228	240	—	230	230	222	285	220	275	130.000	220	280
Овас	250	255	245	250	—	—	—	260	260	250	250	30 000	250	260
Кукуруз	220	260	215	250	—	217	247	230	250	215	240	3,470 000	220	245
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	207	445	200	440	740.000	205	440
Мекиње	155	227	150	225	—	150	225	210	220	195	210	80.000	195	220
Пасуљ	300	370	250	360	—	350	350	365	380	360	375	10.000	360	380
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	280	530	275	520	—	315	315	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	570	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	120	120	110	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 427.50—428 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Примљени рукописи за штампу не враћају се. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 54. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36., 37., 38. и 39. Друштвених Правила 18. марта 1928. године у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор у 9 час. пре подне.
2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.
4. Подноси се предлог о задужењу Друштва у смислу чл. 23. Друштвених Правила.

5. Подноси се предлог о подизању Друштвеног дома.
6. Подноси се предлог о изменама Друштвених правила.
7. Подноси се предлог статута о установљењу фонда

почив. Паје Т. Тодоровића, бив. председника.

8. Овлашћење Управног Одбора за измену Пословника, у смислу чл. 49. Правила.

9. Подносе се на решење писмени предлози Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре Збора.

10. Избор подпредседника и пет чланова Управе.

II. Избор почасних и редовних чланова.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на Збору имају редовни чланови и изасланици Подружина (чл. II. и 32. Правила).

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјима.

Бр. 1278. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 1. фебруара 1928. године, у Београду.

Природне и вештачке ливаде.

Ливаде се свуда обично деле на две главне врсте: *природне* и *вештачке*. Природне су ливаде постале без икаквог посредовања човека, и ако је у њиховом искоришћавању и побољшавању, разуме се, и рад човека неопходан. Док вештачке ливаде увек постају по вољи и по извесном плану човека, који унапред одређује за њих и место и земљиште и састав трава, које ће расти на ливади. Природне ливаде за свој постанак обично не потребују никаквог рада од човека, док вештачке потребују исте радове, што и обичне њиве. Економска дакле разлика између природних и вештачких ливада потпуно је јасна, и то у корист природних. Оне су јефтиније од вештачких — у моменту њиховог постанка. Али то још не значи, да су оне и

рентабилније, корисније, а и у своме квалитету једнаке, или да су природне боље, него вештачке. То може бити и тако и онако; а зависи од тога, какве су природне ливаде, и какве вештачке. Према томе треба да вршимо и даљу поделу ливада на извесне групе, које опет могу и морају бити врло различне по својим особинама и по свом квалитету, по својој вредности.

Најбоље су природне ливаде тако зване *ниске*, *влажне*, са природним периодичним наводњавањем, ако су при томе и земљишни услови доста повољни. То су не само природне, већ и *шталне* ливаде, које могу да трају готово вечно, у колико и природни услови — земљишни, водни, климатски — остају исти, без важних промена. На човеку овде остаје само да држи такве ливаде у чистом стању — од сваких непотребних и штетних за ливаду биљака, од свега, што доноси случајно вода на ливаде, од кртичњака и т. д. Састав трава на таквим бољим ливадама обично је доста повољан и те су траве дуготрајне, које се осим тога донекле могу и саме по себи засејавати, особито чим косидба задоцни и бар неке, раније траве већ даду зрело семе. У сваком случају ми видимо још и до сада целе рејоне са таквим природним ниским, влажним ливадама, н. пр. у долинама неких река, које постоје готово стотине година без вештачког потсејавања подесних смеша ливадских трава. Истина, да то тако не сме бити даље, јер без савремене културе таквих ливада и њихови приноси постају све мањи и мањи, дакле и њихова се рентабилност доводи у питање, особито чим се услови газдовања мењају у правцу веће интензивности. У напреднијим земљама сада се сматра да принос сена од ливада не сме бити испод неких 25—30 твара по хектару. А бољи приноси рачунају се од 50 и више твара. Као потпуно добар принос сена сада се сматра — при интензивној и рационалној култури — нешто око 100 твара по хектару. И има таквих напредних земаља, где се овај — да кажемо — идеални принос правилно култивисаних ливада већ постиже. Овај идеал обавезан је свуда

за интензивно газдовање. Али количина је таквих — ниских, влажних — сталних ливада, разуме се, ограничена. Такве ливаде могу да се зову — *апсолутне* ливаде, јер земљишта, на којима оне постоје, према природним условима овог места, готово и нису способна ни за што друго, осим ливада. За пољопривредника готово нема никаквог рачуна, да претвара такву ливаду, рецимо, у њиву, јер водни услови таквог места не би били повољни за обичне њивске усеве. Даље ове боље ниске ливаде могу још да се зову — *масне, богате*, јер овде ливадске траве од саме природе богато су обезбеђене са хранљивим састојцима, неопходним за најбоље успевање трава. Таква је трава група природних ливада — ниских, влажних, масних, сталних, готово апсолутних. Количина њихова, као што је казано, ограничена је од саме природе — одговарајућим условима и факторима, неопходним за природни постанак таквих ливада.

Много опширнија је друга група такође природних ливада, које ипак могу бити од довољне вредности и користи само при услову — претходних *мелиорација* од стране пољопривредника. То су тако зване *тресетне* ливаде, које постају доста добре ливаде само после правилног њиховог исушивања, одводњавања. То је доста озбиљна и скупа ливадна мелиорација, која је опет апсолутно рентабилна, те при рационалној култури — и апсолутно неопходна. У Немачкој н. пр., где је било неколико милиона хектара тресета, способних са претварање у тресетне ливаде, ова мелиорација (т. ј. основно побољшавање) врши се већ одавно и са одличним успехом. Према податцима специјалне опште станице за културу тресетних ливада у Бремену — 1911. године — приносена на таквим ливадама — на 55 различних места — био је просечно од 50 до 80 твара по хектару на „ниским“ тресетним ливадама и од 56 до 86 твара на „високим“ — на 29 различних места. А принос на појединим, најбољим местима био је чак и до 120—150 твара по хектару. Ако ми упоредимо ове податке

Бременске станице са средњим приносима ливаде у опште у Немачкој — према државној статистици, видећемо, да тресетне ливаде могу да дају приносе много веће од средњих приноса у Немачкој. Наиме приноси ливадског сена по хектару били су у Немачкој: 1893|97. г. — 35,88 тов.; 1898|902. г. — 40,92; 1903|907. — 42,96; 1908|912. — 42,08 товара. Да покажемо још један интересантан пример значаја мелиорације тресета — на име у Русији, где само у рејону тако званог „Полесја“ (северно-западне губерније) количина тресетних површина достиже готово 10 милиона хектара. Почињући од 1873. године па до 1899. год. тамо је радила „комисија генерала Жилинског“, која је извршила одводњавање — путем канала — на површини око 3 милиона хектара ових тресета. Свега је било проведено око 5000 километара канала, чиме је било постигнуто исушивање до 500.000 хектара тресета. На целој овој површини постале су доста добре тресетне ливаде са нормалном — за Русију — продукцијом сена, — нешто од 20—40 товара по хектару. Утрошено је било на ову мелиорацију око 5 милиона рубаља, т. ј. по 10 руб. на један хектар. Овај расход на мелиорацију слободно је могао бити враћен у народни приход готово од једногодишњег приноса сена по хектару.

Има природних ливада и по шумама. То су т. зв. *шумске* ливаде, које опет постају без сваког вештачког утицаја човека. Разуме се да ботанички састав трава на шумским ливадама, а у вези са тиме и квалитет сена, па и величина приноса сена на шумским ливадама слабији су, него на бољим природним ливадама — ниским влажним и добро уређеним тресетним ливадама. Иако и овде обично преовлађују тако зване *слашке* *траве* из фамилија граминаеа и легуминоза, али обично — друге врсте и варијетети ових трава, а и при другим условима развића, вегетације: засењавање шумских ливада од стране шуме утиче више мање неповољно на вегетацију трава, а и влаге у шумском земљишту обично има мање, него на бољим природним ливадама. Утиче и положај шумских ливада: отворене на југ и

на исток шумске ливаде обично су боље, него отворене на север и запад, — углавном због ветра и због осветлења. Боље шумске ливаде опет могу да дају два откоса годишње, и ако мањег размера и слабијег квалитета, него друге — боље природне ливаде.

Најзад бива понегде и понекад, обично омањих њивских, или Пољских природних ливада. Оне постају у низинама, које дуго време у пролеће обично остају под водом и за то не могу да буду искоришћене за обичне њивске усева. Зато остају као ливаде или пашњаци. Ова група природних ливада, разуме се, нема особитог значаја, али се при тачнијем и детаљнијем проучавању и класифицирању ливада у земљи опет морају узети у обзир. Обична државна статистика такође морала би засебно (одвојено) рачунати приносе различних група природних и вештачких ливада. Тада би статистички податци више одговарали стварности и били би више поучни за народно газдовање. Тако н. пр. државна статистика Краљевине С.Х.С. показује средњи принос ливада у земљи свега нешто око 15 твара по хектару; т. ј. принос — врло слаб. Свака обична сељачка култура — жито, кукуруз и т. д. — рентири се овде много боље, него такав принос ливадског сена. Немци код себе сматрају да принос сена испод 20, чак и 25 твара, већ није рентабилан, и да је такву ливаду боље претворити у њиву.

Али из ових статистичких података ми још никако не можемо закључити да се ливаде у Краљевини С.Х.С. у опште не рентирају. Сигурно је, да неке врсте ливада у држави дају много веће приносе, и то — вероватно — више природне, особито влажне ливаде, и ако — изгледа — њихов квалитет није баш потпуно задовољавајући. Док друге ливаде, које неће ући у групу правих природних ливада, дају можда и још слабије приносе, него што показује државна статистика. А то су те ливаде, које сељаци стварају привремено после њивских усева, чим они примете, да је земљиште већ доста исцрпљено од њивских усева и да треба дати земљишту одмор. То је као нека врста

угарења на њивама. На неких 5—10 година сељак престаје да на овој земљи сеје жито и кукуруз, а оставља њиву за те траве, које природа сама засеје. Познато је, да на таквим њивама прве две-три године избијају већином различни корови, а добре траве само у незнатој количини. Али што се даље продужује такав „угар“ на њиви, тим се више развијају боље ливадске траве, дугогодишње, и „угар“ се заиста претвара у више мање добру ливаду. Дакле, како да сматрамо такве ливаде: да ли су оне *природне* или *вештачке* ливаде? Сједне стране оне су природне, јер сељак обично не преорава њиву, коју пушта под ливаду и не сеје на њој вештачке смесе одговарајућих ливадских трава, што би било можда и рационалније и корисније. Тада би ми могли имати потпуно вештачку ливаду. Али с друге стране постанак такве ливаде — из њиве — може се сматрати као вештачки. У сваком случају да не споримо само о речима — нека то буде једна врста *привремених*, иако *природних*, ливада, обично — *високих* и *сувих*, врло екстензивног карактера, зато обично — и са малим приносима, и са slabим квалитетом сена, особито у првој години постанка таквих ливада. Док развитак ратарства у земљи стоји на ниској висини, док је ратарство екстензивно и за брже, рационалније успостављање плодности њивских земљишта народ још нема ни довољно средстава, ни довољног искуства, — примена такве врсте „угарења“ земље, пуштање њено под „траве“ — ма да и не под најбоље — можда се и не може сматрати, као апсолутно нерационално. Овде се понекад види чак и права „народна“ економија, проста народна — сиромашна — рационалност, која ипак, разуме се, није нешто задовољајуће. Напредна пољопривреда мора да се чак и бори са таквим „ливадама“, т. ј. да их претвара у праве *вештачке* ливаде, са усевом или појединих жељених трава, као што је луцерка, црвена детелина и т. д., или — извесних, најкориснијих — у местним приликама — смеша ливадских трава. Тада би пољопривредник добио две користи: и

„угарење“ би земље било постигнуто — до извесне мере — усевом трава, а и приноси сена на културним вештачким — њивским — ливадама били би много већи и са бољим квалитетом сена. За нашу земљу, то је, изгледа, једно од најбитнијих и најважнијих не само ливадарских, но и целокупно пољопривредних питања. Јер са таквим — полуприродним, привременим, врло екстензивним „ливадама“, ако оне преовлађују у земљи, не може бити озбиљног напретка целене пољопривреде.

Може се казати, да у напредним земљама, где пољопривреда уопште има интензиван карактер, сада преовлађују вештачке ливаде, тачније — вештачко ливадарство, јер ту и на природним ливадама пољопривредник примењује толико много рада и капитала — за мелиорације, за ђубрење и за површну обраду ливада, — да ту и праве природне ливаде у ствари постају доста блиске вештачким. Тим више што се и освежавање састава ливадских трава, путем периодичног засејавања вештачких смеша трава, овде изводи све више и више. Дакле, главна одлика вештачких ливада од природних — то је њихова привременост, периодичност и њихова одређеност у саставу трава. Систем рада је ту готово исти, као и у ратарству. А овде, да не говоримо више и не понављамо више, можемо да се позовемо на већ штампани раније наш чланак — „Састављање ливадских смеша и њихов усе“, као и на нашу књижицу — „Ливадске траве и њихов избор“, која је изашла у издању Српског Пољопривредног Друштва.

Д-р Тим. Локот,
професор универзитета.

ИЗ ГРАДИНАРСТВА.

Гајење поврћа.

Према добу, у коме се налазимо, и према трошковима и наметима, које морамо сносити, морамо водити оштру борбу за опстанак, — борбу, да се подмире потребе.

Да бисмо ово могли савладати и потребе подмирити, морамо мислити на што бољи и рационалнији рад — привређивање и штедњу.

Добри економи и вредни земљорадници увек при почетку нове године састављају свој привредни план за текућу годину.

Ко хоће савремено да живи, он мора и радити савремено. Зато морамо и гајити све оне биљке, које нам доносе веће користи, међу којима поврће заузима прво место.

Гајење поврћа и његова употреба за храну на селу мало је одомаћено, па ми баш због тога и хоћемо да учинимо ове напомене, како би се бар од сад више гајило.

Гајење поврћа је један приносан посао за свакога, а нарочито за земљорадника. Он има довољно земље, а већина и довољно радне снаге, да поред гајења других усева може узгредно да гаји и поврће, које је потребно за домаћу исхрану, а претек за продају.

Поврће је лака и здрава храна, а при том и јефтина, а може се са малог парчета земље имати леп приход. Са малог парчета земље може се преко године скинути по неколико врста усева.

Морамо напоменути и то, да ми за нашу домаћу потребу увозимо доста поврћа и дајемо преко 50,000.000 динара; по статистици увоза у прошлој 1927. г. дато је само за црни лук увезен из Италије и Маџарске 21 милион динара. У место да ми узимамо милионе код овако Богом обдарене земље, ми дајемо толике милионе само за црни лук. Ово је за жалење — да ми привредна земља увозимо поврће.

Марко-Маша Тодоровић,
ЕКОНОМ.

Молимо чланове Подружина и претплатнике „Тежака“ да се заузму око уписивања нових чланова и претплатника. Ко прикупи више од 10 претплатника, може задржати 10⁰/₁₀ од прикупљене претплате.

Крвава ваш и њен природни непријатељ¹

О крвавој ваши на јабукама већ је писано у нас. У свом раду „О крвавој ваши“, који је објављен у „Економу“ од 1924. г. Павле Петковић износи начин живота инсекта и разна средства, која се употребљавају у борби против њега.

Бавећи се у Француској, дала ми се прилика да се изближе упознам с начинима борбе, који се у тој земљи употребљују против крваве ваши и мислим, да ће и читаоци „Тежака“ радо о том нешто чути.

Крвава ваш пореклом је из Америке. У Европи се најпре појавила у Француској, отприлике пре једног столећа, а из Француске раширила по целој Европи. То је засада једна од најопаснијих штеточина на јабукама.

Крвава ваш живи највише на јабукама, али се може наћи и на другим воћкама, па чак и на шипражју по шумама. У околини Београда виђао сам је на крушкама, али изгледа, да се на њима не осећа понајбоље.

На јабукама ваш се налази било на гранама било на самом корену, и то увек на деловима старим годину дана. Изгледа, да она најпре напада гране, па затим силази и на корен, и тако заражене воћке убрзо се суше.

Младе крваве ваши личе на све остале биљне ваши, тако честих у нас. Оне се обично не удаљују од мајке, већ остају све у групи крај ње, забијају своје сисаљке у кору, не померају се више с места и хране се сишући сок биљке. На њиховом телу убрзо затим почну се јављати нарочите дуге кончaste творевине беле боје као дуги бели конци и заодену га потпуно. Како ваши живе у групи, то се сви ти конци поме-

¹) Научно име крваве ваши јесте: *Eriosoma* или *Schizoneura lanigera*.

шају и својом белом масом потпуно скрију тела вашију. По њима је лако још издалека открити штеточине. Ако се беле масе згњече, црвена крв вашију обоји их, и услед тога и дошло је име — крвава ваш.

Као што се види, крваву ваш лако је запазити и познати.

За две до три недеље, у колико је топлије, утолико брже, младе крваве ваши потпуно израсту и мере до 1,5 м. м. ширине и 2,5 м. м. дужине. Оне тада започну, саме, без оплођавања, да рађају живе младунце и свака може око педесет нових вашију да роди. За време лета осам до дванајест нараштаја се јаве.

Услед сталног надражаја нападнута места затекну, а затим у току година на њима се почну стварати гуже, често велике као песница (сл. 11.) Ако на повређена места доспе нека од заразних клица, које нападају биљке, заражена места започну трулити, или сушити се, или се појави рак и друге биљне болести, од којих воћка убрзо гине.

Пред јесен јављају се међу безкрилним крилате крваве ваши. Међу њима има мужјака и женака и после спаривања свака женка положи по једно јаје, тако звано зимско јаје, из кога ће, обично тек идућега пролећа, изаћи мала ваш.

Крилате ваши шире заразу, нарочито ако погодан ветар дува, ер их он носи и често на врло велике даљине. И младе безкрилне ваши, изгледа, наједном почну напуштати, услед непознатих узрока, заражено дрво и

Сл. 11. — Израштаји у облику чворуга, гука и т. д. на грамама, изазвани убодима крваве ваши.

иду на све стране, тражећи нове, здраве воћке да и њих заразе. Али највећи кривац за ширење кржаве ваши сам је човек. Било зараженим садницама, било зараженим калемовима, он је пренео ваш из краја у крај, из земље у земљу. Тако је и у нас ваш унесена из Мађарске и за пар година заразила је целу земљу. А где се једном појави, као што ћемо видети, тешко је затрти је. И боље је предупретити да зло не дође, но после га лечити.

Да видимо, како се можемо бранити од кржаве ваши.

Разна средства досада опробана су већ против штеточине, и сва дају врло добре резултате, само, ти су резултати, на жалост, кратког века. Ма које средство да употребимо, и ма како добро да га применимо, увек по неколико вашију избегну општу погибелъ и за кратко време наново толико се намноже, као да их нисмо ни таманили. Јер су кржаве ваши необично плодне. Ако предпоставимо да свака ваш рађа 30 младих, дакле мање но у истини, онда од једне једине ваши, од пролећа до јесени, у току осам нараштаја добићемо 656.100.000.000 вашију.

Можете ли замислити шта значи тај број? Дакле од једне једине ваши заостале негде у пукотини коре, или од ваши, која је остала жива за време чишћења воћке, јер су је тела других вашака с њиховим воскастим концима спасла од пропасти, за пар недеља изродиће се не милиони већ десетине, стотине милиона нових вашију.

Разумљиво је дакле што су воћари у зараженим крајевима Француске почели очајавати да ће уопште моћи успети да савладају тако опасног непријатеља, док се незаражени крајеви чувају кржаве ваши као куге, и ако се она случајно где појави, не остају на миру, док огњиште заразе не униште.

Сем тога, успемо ли и да очистимо воћњак од штеточине, ветар може лако донети из других воћњака крилате ваши и наново ће се зараза појавити. А пошто кржава ваш може живети узгред и на дру-

гом дрвећу сем воћака, то би требало прегледати и све шумарке, све дрвеће око воћака и свуда уништити ваш, ако је буде било.

Као што се види, све би то захтевало и сувише труда, а успех би био слаб. И једино што остаје, то је стално и непрекидно чистити воћке од заразе, и дакле излагати се сталном трошку, или пак пронаћи неког непријатеља кржаве ваши, који ће за нас радити, свуда крраву ваш тражити и уништавати.

Да би се помогло земљорадницима у борби, директор париске ентомолошке станице Г. Д-р Маршал, почео је проучавати детаљно крраву ваш још у току рата. Он је видео убрзо, да у Европи кррава ваш нема својих особитих природних непријатеља, и да се услед тога може без препрека множити и ширити.

Треба знати да већина штетних инсеката имају своје природне непријатеље, било птице, било нарочито друге инсекте, који их тамане и ометају њихово прекомерно множење. Да није тако, наше ливаде, шуме њиве и воћњаци били би већ одавно уништени од разних штеточина.

Требало је, дакле, наћи природне непријатеље кржаве ваши, и пошто је она пренесена из Америке у Европу, то је њене природне непријатеље требало у Америци и тражити. То је г. Маршал и урадио и заиста, у постојбини кржаве ваши убрзо је нађен један њен опасан непријатељ, један њен паразит.

Непријатељ кржаве ваши је једна малена осница, дуга око 2 м.м., дакле скоро једва видљива. (Сл. 12). Она припада реду опнокрилаца, има 4 крила, а боје је црне и жуте. (Њено латинско име је *Aphelinus mali*).

Оса полаже своја јаја у тела биљних вашију, и то по једно јаје у сваку ваш. Из јајета излази ларвица и живи и расте у ваши, хранећи се њеним органима, а када је потпуно израсла и појела сву унутрашњост ваши, претвара се у лутку, која убрзо даје одраслог инсекта. Он напушта испражњену кожу ваши, спарује се и женке траже нове, здраве ваши, да их својим јајима заразе. За време лета седам до осам нараштаја

мушице се јаве, дакле отприлике колико и нараштаја кржаве ваши. Само мушица је плоднија од ваши, јер свака може да снесе око 60 јаја и убије по 60 вашију. У тој мушици можемо, дакле, имати једног од нецењивих помагача и можда средство да у неколико сузбијемо кржаву ваш.

Из Америке оса је с доста труда пренесена у Француску и у њој одомаћена. Када сам крајем прошле године посетио г. Маршала, рекао ми је да су у Африци,

Сл. 12. — Паразит кржаве ваши (звани *Aphelinus mali*), њен највећи природни непријатељ: I) одрасли паразит; II) испразњена кожа поједене ваши с отвором (a) кроз који је изашао одрасли паразит.

у Француским колонијама Алжиру и Тунису, добијени врло добри резултати употребом мушице. У свима местима, где је оса донесена, кржава ваш почиње да се мало по мало губи, а ако је и има, она не причињива много штете. У самој пак Француској постигнути успеси још нису задовољавајући. У извесним крајевима оса је успела да се одржи и да се множи, и кржава ваш почиње да се у мањем броју јавља; у другим пак крајевима није било никиквог успеха. Најзад ми је обећао, да ће и нами послати исту мушицу, те да се и у нас почне с опитима.

Ако ти опити буду успели, моћи ћемо, захваљујући проучавању и раду светских научењака, као г. Маршала, и ми сами се спасти од напасти, која прети да онемогући гајење јабука, и то се спасти на леп и лак начин, без икаквог труда и трошкова по наше земљораднике.

Д-р П. Вукасовић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Да ли је коприва препоручљива као зелена сточна храна.

Сава Ђурић, насељеник
из Душановца код Скопља.

Одговор: Коприва је биљка топлијих крајева. Где она расте, знак је, да је тамо земља врло богата. На мршавај земљи коприва не расте.

Опажање Ваше, да је коприва одлична храна за стоку, свиње и живину, сасвим је тачно. Успркос тога нисам ни у једној књизи о храћењу стоке могао наћи податке о њеној хранљивој вредности. Али ја мислим, да је њена вредност већа, него вредност најбоље зелене детелине, и да је особито богата у беланчевини. О томе би се могли уверити опитом, ако би н. пр. једну краву хранили младом копривом, а другу детелином, па мотрили, колико и каквог је млека свака од њих дала, и да ли је добила или изгубила на тежини. Овакав опит био занимљив и за науку у опште. Толико што се тиче хранљиве вредности копривине.

Коприва је трајна (вишегодишња) биљка. Сродна је конопљи, и ње има белојке и црнојке. Верујем, да се најлакше може размножити комађем корења, слично као хмељ, коме је она такођер сродна. Ја држим, да би као пићна биљка црна коприва била боља него бела, јер је дуже сочна и зелена, али и у погледу тога требало би вршити опите. Дакле: извршите опите као што Вам препоручујем, па Ви онда нас поучите. Покаже ли се успеха, онда ћемо у Огледној Станици испитати хранљиву вредност коприве, као и то, да ли је вредно њу гајити као пићну биљку.

Иначе ће Вас занимати, да је коприва биљка, која даје и добро влакно за пређу, финије од конопљиног.

Шабаци

К. Поповић.

Шта треба да радимо са бујним усевима. — Прошле су јесени ратари рано посејали озиме усеве, а пошто је јесен врло повољна била за њихово напредовање, јако су нарасли и бујни. Стога их је најбоље с пролећа по сувом времену са овцама редом по мало запасивати, или дрљачом лако подрљати. Неки и косе.

У Банату су и с јесени по пшеници пуштали овце.

К. Ив.

Штетни обичаји. — Изгледа, да ми најмање умемо да ценимо вредност времена и свог личног рада. Није реткост видети сељака, да дотера на оближњу пијаци на колима товар дрва, који прода по тако ниској цени, да му се не исплати ни надница за запрежну стоку. Или видите на пијаци здраво, одрасло мушко или женско чељаде, способно за рад, где са торбицом жита, кукуруза, са неколико комада јаја, или једном кокошком, вендом паприке проведе на пијаци цело пре подне, док то не прода за неколико динара, колико не износи ни пола његове радне наднице. Можемо навести још много сличних примера. Има случајева, где се чељад, честим одласком на тржите по потреби и без потребе, исквари, те тражи прилику да оде до „чаршије“ и без икакве стварне потребе, не носећи на тржиште ништа или износећи на пијаци десет пута једну исту ствар, која се може одмах продати.

Да је за наш свет „време новац“, као за многе друге, сви ови послови могли би се свршавати са много мање трошка и под бољим условима продаје или куповине путем *набављачких или произвођачких задруга*, посредством једног или више овлашћених задругара, који се у овом послу разумеју, а остали задругари могли би своју радну снагу искористити на друге послове, на повећање производње.

Расадник среза битољског у Битољу има на продају 50 000 ком. дивљачица од шљива џанарика по цени 200 дин. од 1000 комада.

Подвоз на државним железницама бесплатан је.

„Здравствени покрет“. Изашао је из штампе први број овог месечног листа за ову годину са пробраном садржином. Лист је орган Савеза Здравствених Задруга у Београду, чији се број из године у годину све више пење. Годишња претплата износи 12 динара, а шаље се на адресу: Савез Здравствених Задруга, за „Здравствени Покрет“. Београд — Скерлићева ул. бр. 24.

Пољопривредни Календари. Почетком сваке године наши пољопривредници добијају неколико лепо уређених „Пољопривредних Календара“, који им корисно послуже као календари у току године, и поред тога још корисније им служе у току године и за читав низ следећих година као практична пољопривредна читанка, у којој налазе савета за многе ствари, које их као земљораднике интересују.

Поред „Пољопривредног Календара“ Српског Пољопривредног Друштва, који добијају сви чланови Подружина Српског Пољопривредног Друштва бесплатно, а нечланови за 15 динара, и који је ове године штампан на 30 табака и садржи најпотребније знање — извод из свију грана пољске привреде, добили смо на приказ још и ове календаре:

„*Gospodarski Kalendar*“ Хрватско - Славонског Господарског Друштва (у ликвидацији). Уредник Д-р Алберт Огризек, професор Загребачког Универзитета. Садржи низ одабраних чланака из свију грана пољопривреде. Цена му је 11.50 дин. Добива се на адресу: Hrv. Slav. Gospodarsko Društvo. Zagreb, Gundulićeva ulica broj 18.

„Задружни Календар“ Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга у Београду, који је и ове године марљиво уредио г. Ђорђе Петковић, уносећи у њега низ чланака практичне и поучне пољопривредне садржине. Штампан ћирилицом, на 17 табака.

„Zadrukar“, календар Хрватских Сељачких Задруга, у Загребу, штампан латиницом на 12 штампаних та-

бака са неколико пробраних чланака из пољопривреде и пољопривредног задругарства из пера познатих наших пољопривредних стручњака.

„*Džepni Poljoprivredni Kalendār*“, који ево већ трећа година уређује наш познати пољопривредни књижевни радник професор Д-р В. Мандекић. Овај календар садржи, као и календар Српског Пољопривредног Друштва, практични извод из свију грана пољске привреде са великим бројем практичних и корисних података, који сваки час требају земљораднику. Величина и облик овог календара је једног обичног „нотеса“, који увек собом може човек носити. Може се добити од уредника на адресу: D-r V. Mandekić, Kipni Trg 7. Zagreb.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, Министарства Трговине и Индустрије и Народне Банке приређује у своме дому у Београду, Немањина ул. бр. 11

Велики Вински Сајам

са изложбом вина, коњака и ракије из целе државе С. Х. С.
од 22. до 25. априла (гравња) 1928. год.

Излагачи за вински сајам и изложбу вина излагаће вино само у боцама од 7 децилитара и то од сваке врсте вина по 8 боца а од сваке врсте коњака и ракије по 2 боце.

Излагачи који не желе учествовати на сајму већ само на изложби вина излагаће од сваке врсте вина по 2 боце, а од сваке врсте коњака и ракије по 1 боцу.

Посетиоци сајма добиће могућност да по спремљеном каталогу окушају све врсте изложених вина.

Детаљнија упутства за сајам и изложбу даваће следећи повереници:

за Северну и Јужну Србију: г. М. Стојановић, дир. винског сајма при Срп. Пољоприв. Друштву у Београду;

за Хрватску и Славонију: г. Милан Хржић, пољ. референт код Вел. Жупана у Загребу;

за Далмацију: г. Ивон Билић, конобарски надзорник при Вел. Жупану у Сплиту;

за Словенију: г. Јосиф Забавник, клетарски надзорник код Вел. Жупана у Марибору;

за Срем, Банат и Бачку: г. Станко Шнајдер, виноградар. надзорник у Петроварадину.

за Херцеговину: г. Душан Х. Једличка, обл. пољопр. референт у Мостару.

Предузета је најживља акција, да се на овај први вински сајам за целу државу заинтересује што већи број домаћих и страних купаца.

Српском Пољопривредном Друштву.

Према решењу Управног Одбора С. П. Друштва од 7. септ. пр. год. Бр. 10.227. отишао сам на изложбу говеда и коњских грла, коју је приредила наша Подружина у Обреновцу.

У очи дана изложбе, 8. октобра, стигао сам у Обреновац у 9 часова пре подне, а пошао сам из Београда истог дана у 6 час. ујутру лађом. Скоро целога тога дана падала је киша са малим прекидима. Изгледало је да због тога ружног времена неће моћи бити приређена ни изложба ни трке, за коју су се тркачи спремали и већ се налазила већина њих са својим коњима у шталама механским у Обреновцу.

Сутра дан 9 ов. месеца, када треба изложба да је сређена није било ни једног грла. Било је полуоблачно, а киша није падала, те је било изгледа, да ће грла тога јутра доћи на изложбу. На пијаци обреновачкој, где се минулих година изложба приређивала, било је тако велико блато да није могло бити речи о томе да се изложба ту одржи.

И зато је Управа Подружине умолила општину Обреновачку, да јој уступи земљиште на вашаришту општинском, где би се приредила изложба а уједно и трке на истом земљишту. Општина је то једва одобрила.

Од 9 часова ујутру почели су приводити говеда и коње, који су се поред изложбе и за трку пријавили. То довођење грла било је поступно тако да се није имало времена да се испуне прописи отварања изложбе и да се том приликом држи говор од изасланика Српског Пољопривредног Друштва о користи утакмице и каже која поучна реч о сточарству и пољопривреди у опште.

Док су се говеда још прикупљала, коњска грла доведена су раније, те је одмах оцењивачки суд приступио оцени грла изложених за награду. Кад се то свршило, већ се искупила и говеда и прешло се на оцену од стране оцењивачког суда и изложених говеда, који се посао свршио до 12 и по часова.

Одатле је известан део излагача отишао у гостионицу г. Боже Вајса у Обреновцу те је гледао поучан филм у биоскопу, који је приказао г. Бора Милутиновић, инжињер агроном о вештачком ђубрету и разлици у усевима, који су нађубрени вештачким ђубретом и оних који нису ђубрени. Али је посетиоца биоскопа било размерно врло мало, јер су се излагачи задржали на изложби због поделе награда за изложена грла и за добивене трке.

Пошто се време одржало без кише, и ако је било облачно, објављено је да ће се трке коњских изложених грла извршити од 3 часа по подне. Али се трка почела изводити читав сат и више касније, јер је публика стално придлазила и плаћала седишта, од кога су новца грла награђивана. На изложби је се пријавила и награђена грла по приложеном прегледу и то: (В. стр. 117):

Из овог прегледа види се да се за изложбу пријавило знатно више говеда но што је на изложбу дошло. Томе је узрок ружно време, али се због тога није могла изложба и даље одлагати, пошто је двапут одлагана.

Подружина Српског Пољопривредног Друштва у Обреновцу својим досадашњим изложбама и тркама учинила је, те се коњарство у срезу посавском знатно унапредило и у полету је, јер се одгајивачи свесно

Ред бр оделења	Наименовање	Привидно се за трку и изложбу		Награђено наградом										Издато награде	Издато у натура. Сејалица за кулегура	
		Допуно на изложбу и трку	Допуно на изложбу и трку	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	XI	X			
				Д И Н А Р А										дин.		
I група говеда																
1	Краве са теладима	47	29	600	300	150	50	50	50	50	—	—	—	—	1.250	1
2	Телад мушка и женска I год.	52	24	300	150	50	50	50	50	50	—	—	—	750		
3	Двогода мушка јунак	58	45	400	200	100	50	50	50	50	—	—	—	900		
4	Двогода жен. јунак	27	20	400	250	100	50	50	50	50	—	—	—	950		
5	Бикови	25	17	600	300	150	50	50	50	50	—	—	—	1.250	1	
II група коња																
1	Кобила са ждребадима	48	21	600	300	150	50	50	50	50	—	—	—	1.250	1	
2	Ждребад мушка и женска I год.	31	17	300	100	50	50	50	50	50	—	—	—	750		
3	Двогода мушка ждребад	41	17	400	200	100	50	50	50	50	—	—	—	900		
4	Двогода женска ждребад	34	22	400	200	100	50	50	50	50	—	—	—	900		
5	Омјаци	29	16	400	200	100	50	50	50	50	—	—	—	900		
6	Пастуви преко 3 г.	27	15	600	300	150	50	50	50	50	—	—	—	1.250	1	
Издато за изложбу укупно:												11.050	4			
I трка																
1	Двогода грла	8	8	800	300	150	—	—	—	—	—	—	—	1.250	—	
II трка																
2	Трогода грла	4	4	1.200	400	200	—	—	—	—	—	—	—	1.800	—	
III трка																
3	Четворогода грла	4	4	1.200	400	200	—	—	—	—	—	—	—	1.800	—	
IV трка																
4	Општа	4	4	1.500	400	200	—	—	—	—	—	—	—	2.100	—	
Издато награде за трку укупно:												6.950	—			

интересују гајењем најбољих коња. То служи за похвалу Подружини и одгајивачима овога краја.

Напредак се опажа и у гајењу говеда, јер су се одгајивачи јаче заинтересовали и почели су одабирати чистија грла, после поратне мешавине у приплодним расама говеди. Опазило се понеко чисто симентаско грло, а запажена су и грла колубарског соја, којима се почела поклањати већа пажња, због њихове издржљивости у опште.

25. октобра 1927. г.
Београд.

Иzasланик друштва,
Вића П. Матић.

Делегати Подружина за годишњи збор Друштва. Скреће се пажња Подружинама, да на основу последњих измена и допуна Друштвених Правила одобрених од Госп. Министра Пољопривреде и Вода, (види Тежак за 1927. г. страна 404), имају права да на збор Друштва шаљу на сваких 50 својих чланова по једног делегата.

Подружине које имају испод 50 чланова могу на збору бити представљене са једним делегатом.

Да би Подружине Друштва биле што јаче заступљене на годишњем збору и број делегата био што већи из унутрашњости, моле се Подружине да настану, да што већи број чланова упишу, да би и број њихових представника био већи.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
З., одржане 18. јануара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: С. Партоновић, П. Петковић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, А. Рашковић, В. Матић, Д. Спремић, М. Стојановић, и Б. Ранковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

34) 2. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

35) 2. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

II

Прочитан је записник 3. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

36) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

37) да се укоричи 20 Тежака у тврдом повезу и 100 у меком.

III

Прочитан је записник 3. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

38) да се набави од Севера и Ком. по 50 кгр. семена од дивљих крушака и јабука;

39) да се набаве за рачун Министар. Пољоприв. и Вода кречомери и ебулиоскопи, кад се кредит отвори;

40) да се одобрава куповина конопљаног семена по извршеној поруџбини стим, да Председништо и у будуће може вршити хитне закључке.

IV

Прочитан је записник 3. седнице одбора за израду програма рада, па је одлучено;

41) Да се усвајају предложене мере, које је одбор предложио у циљу заштите Друштвених и Подружинских интереса, поводом извештаја инспектора о његовом инспекцијском путу;

42) да се набави 3—400 ком. јаја од добрих носиља и бесплатно изда Сибничкој Омладинској Дружини.

V

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

43) да се прими у састав новооснована Подружина у Крњеву, пошто је испунила све услове;

44) да се Подружини у Рибнику одобрава кредит од 45.000 дин.

45) да се прима знању извештај инспектора о путу у Чачак стим, да се од Мин. Пољ и Вода тражи карбокримп ради бесплатног раздавања.

VI

46) По питању приређивања винског сајма, а пошто су приспели извештаји повољни, одлучено је: да одбор до краја ов. мца изради проглас стим, да се сајам одржи у другој половини априла ов. г.

VII

Саопштења и предлози:

47) Прочитано је писмо Нишке Подружине, којим извештава, да поклања Друштву, Мин. Пољ. и Вода, Народној

Банци и г. А. Рашковићу, фотографије са своје изложбе из 1925. г. Одбор прима знању са захвалношћу.

48) Председник саопштава, да је присуствовао помену пок. Др. Ј. Цвијића. Одбор прима знању са „Слава му“.

49) Члан г. С. Партонић предлаже да ужи Одбори држе седнице у одређене дане. Одлучено је да седнице држе: набављачки одбор у понедељак, финансијски у уторак, за извршење програма рада у четвртак, а књижевни у петак.

Са овим је седница закључена.

4., одржане 25. јануара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, чланови: А. Рашковић, П. Петковић, Д. Спремић, М. Стојановић, С. Партонић, Б. Ранковић, С. Ратковић, и Н. Петровић и гост Ћ. Ђирковић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

50) 3. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

51) 3. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

II

Прочитан је записник 4. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

52) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

53) да се начелно прима предлог буџета за 1928. год. стим да се на идућој седници утврде дефинитивне цифре.

III

Прочитан је записник 4. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

54) да се одбију понуде: Т. Недељковића за плугове; М. Тежака за рибље брашно; Ж. Папића за копачице и дрљаче; К. Кобре за градинарско семе и Севера и Ком. за луцерку;

55) да продајна цена грахорице буде 5 дин. килограм;

56) да се набави од Нехвила 30 ком. бамбусових цеви са припадајућим деловима, пошто се оне траже.

IV

57) По молби Подружине из Краљевог Села за кредит, и по мишљењу Инспектора за Подружине, одлучено је: да јој се одобри кредит од 15.000 динара стим, да га може искористити с обзиром на број чланова.

V

58) Прочитан је записник 3. седнице Одбора за вински сајам, па је усвојен стим, да г. М. Стојановић сврати у Загреб ради нужних информација, и да један од чланова иде у Вршац а евентуално и у Лесковац и Власотинце, ради пропагирања изложбе и придобијања излагача. Осим тога одлучено је: да се члановима призна по 100 динара дневнице од седнице, и да им се изда за ситне трошкове 1.000 динара

VI

По осталим предметима одлучено је:

59) да се прими знању одговор Мин. Пољопр. и Вода, односно траженог земљишта у Топчидеру;

60) да се прима понуда Држав. Добра Беље да о годишњем збору приреди изложбу селекционисаног семена и одржи предавање о селекцији биља;

61) да на прославу седамдесетогодишњице г. К. Главинића иду г. г.: Др. Т. Митровић, који да га поздрави и Н. Петровић;

62) да се телеграфски поздрави прослава С. Дацова из Софије;

63) Да се уважи оставка В. Пешића писара, коју подноси на службу због болести;

64) да на Светосавску прославу на Универзитету иде г. Б. Ранковић.

VII

Саопштења и предлози:

65) прочитан је позив студената Београдског Универзитета на Светосавску забаву. Одбор прима знању.

66) Прочитан је поздрав Подружине из Сенте са годишњег Збора. Одбор прима знању са Живели!

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д.

Друштво је поручило прскалице оригиналне Верморел, плави камен Монтекатини, рафију Мајунга Хохприма, семе луцерке и детелине, као и све друге сезонске потребе, а роба ће почети да стиже у току овог месеца.

Скреће се пажње свима којима је поменута роба потребна, да поручбине изврше још сада и да шаљу кајару, јер ће се и експедиција вршити по реду поручбина. Цене ће ускоро бити утврђене и објављене у засебном ценовнику, који ће се послати свима, који га буду тражили.

СТЕЧАЈ

Бачко Пољопривредно Удружење у Сомбору расписује стечај за следећа места:

Једног управитеља,
Једног Секретара, и
Једног Благајника.

Ова места може компетент, који буде изабран заузети чим избор буде правомаћан.

Компетенти морају знати у говору и писму државни језик, а пожељно је, да поред овога говоре евентуално немачки и мађарски.

За управитеља осим тога се тражи да је свршио економску високу школу, и да по могућству има праксу у економским пословима.

Компетенти имају своје сведошбе о школској спреми и о проведеној пракси поднети у овереном препису најкасније до 18. фебруара о. г. господину Д-р Стевану Максимовићу градоначелнику, пословном председнику Бачког Пољопривредног Удружења.

Своје захтеве у погледу хонорара имају рефлектанти назначити у својим понудама.

1—1

Управа.

ЦЕНОВНИК

Справа, семена и др., што се може добити у магацину Српског Пољопривредног Друштва у Београду:

Азбест (прима, бели) за филтр-апарате	60	дин.	кгр.
Желатин за бистрење вина	80	"	"
Калиум метабисулфит	24	"	"
Рибља бешика	1	"	гр.
Калциум карбонат	15	"	кгр.
Сумпор у шипкама за бурад	25	"	"
Сумпор у праху за виноград	5	"	"
Рафија мајунга прима — на путу			
Плави камен „Монтекатини“	8	"	"
Град за вино — виномер	35	"	КОМ.
Град за ракију — алкохолотетар	35	"	"
Ручни апарат за прање боца	250	"	"
Ручни апарати за запушав. боца	35	"	"
Муљаче за грожђе — „Мајфарт“	1150	"	"
Пресе за воће, малину, парадајз и др.	250	"	"
Пресе за грожђе од 180 л.	1750	"	"
Пресе за грожђе од 250 л.	3450	"	"
Запрашивачи ручни	70	"	"
Запрашивачи леђни „Нехвилови“	350	"	"
Запрашивачи леђни „Верморелови“ на путу			
Ебулиоскопи „Малиган“	400	"	"
Калциметри „Бернар“	700	"	"
Прскалаце „Аустрија“	500	"	"
Прскалице „Верморел“ — на путу			
Прскалице за воће „Аустрија“, на колицима са бамбусовом трском од 4 м.	2500	"	"
Маказе за лозу и воће — обичне	25	"	"
Маказе за лозу и воће — „Кунде“	50	"	"
Маказе за живу ограду	70	"	"
Маказе за гус. гнезда	30	"	"
Тестерице за воће	30	"	"

Ножеви воћарски — обични	40	дин. ком.
Ножеви воћарски — „Кунде“	50	„ „
Ножеви калемарски „Кунде“ 10 см.	35	„ „
Ножеви калемарски „Кунде“ 9 ¹ / ₂ см.	32	„ „
Белегије за оштрење ножева	22	„ „
Четке (челичне) за маховину	20	„ „
Федери (челични) за маказе	3	„ „
Плугови Сакови № 4 са 1 т.	500	„ „
Плугови Сакови № 6	800	„ „
Плугови Рајланд (а ла „Сак“ № 4)	480	„ „
Плугови Рајланд (а ла „Сак“ № 6)	650	„ „
Плугови лаки обртачи (са 1 точком)	500	„ „
Плугови Сак — обртачи (са 1 точком)	800	„ „
Плугови Сак — обртачи са колицима	850	„ „
Плугови Еберхартови № 5 — лаки	700	„ „
Плугови Еберхартови № 5 — „Сервус“	750	„ „
Плугови Еберхартови № 4 — „Комет“	880	„ „
Дрљаче дводелне	500	„ „
Дрљаче троделне	800	„ „
Дрљаче ливадске	700	„ „
Копачице „Кумулус“	600	„ „
Копачице „Сак“ — теже	600	„ „
Сејалице за кукуруз — двореди	900	„ „
Сејалице за кукуруз — лакше двореди	850	„ „
Сејалице врстачне 13 р	3500	„ „
Сејалице врстачне 11 р.	3000	„ „
Круњачи за 1 клип	850	„ „
Круњачи за 2 клипа	1700	„ „
Круњачи ручни	120	„ „
Сечке за ст. храну — мање	700	„ „
Сечке за ст. храну — веће	1380	„ „
Сечке за ст. храну — веће	1500	„ „
Сечке за ст. храну са елеватором	1800	„ „
Ветрењаче „Циклон“ са 10 сита	1500	„ „
Ветрењаче Х. и Шранц са 12 сита	2600	„ „
Ручне вршалице	2500	„ „
Сточне вршалице са сламотресом	4000	„ „
Геплови за вршалице	1500	„ „
Тријери „Мајер“ № 1 а ¹ / ₂	2200	„ „
Тријери „Хајд“ № 1 а	2200	„ „
Тријери „Хајд“ № 1 1	2600	„ „
Тријери „Хајд“ (сортирачи) П/а	2600	„ „
Гредељи за „Сакове“ плугове	100	„ „
Колица за „Сакове“ плугове	250	„ „
Раоници за „Сак.“ плугове № 6 и Еберх № 5	30	„ „
Раоници за „Сак.“ плугове № 7 и Еберх. № 4	35	„ „
Цртала за „Сакове“ плугове	30	„ „
Табани за „Сакове“ плугове	10	„ „

Плазови за „Сакове“ плугове	20	дин.	ком.
Ланци (пар) за „Сакове“ плугове	80	„	„
Шрафови за „Сакове“ плугове	3	„	„
Даске за „Сакове“ плугове № 6	70	„	„
Кључеви за „Сакове“ плугове	5	„	„
Ков за косе (чаканац и бабица)	15	„	пар
Брусеви за косе од природног камена	4	„	ком.
Трокари за говеда	50	„	„
Алке за бикове	15	„	„
Сириште у боци од 1/2 л. 25.— од 1 л.	40	„	боца
Дистол за говеда капсула	9	„	ком.
Дистол за овце капсула	3	„	„
Калц. цијанамид (само на 100 кгр.)	3, ¹⁰	„	кгр.
Патент — тегле од 1 л.	14	„	ком.
Патент — тегле од 2 л.	23	„	„
Тегле од мајолике — беле	18	„	„
Тегле за мед од 1/2 кгр. 7.— од 1 кгр.	12, ⁵⁰	„	„
„Санас“ боце од 1 л. за безалкохолне сокове	25	„	„
Семе од багрена	22	„	кгр.
Семе од гледича	22	„	„
Семе од грахорице	5	„	„
Семе од ст. репе (црвене и жуте)	15	„	„
Семе од црвене детелине (пломбирано)	30	„	„
Семе од луцерке (пломбирано)	32	„	„
Семе од мухара —			
Семе од еспарзете —	15	„	„
Семе од енглеске траве	25	„	„
Семе од дивљих јабука	80	„	„
Семе од дивљих крушака	90	„	„

Напомена. — Сви резервни делови за прскалице „Верморел“ наручени су и њихове ће цене бити објављене у засебном ценовнику.

Све се цене подразумевају франко друштвени магацин у Београду. За мање пошиљке (поштом) слати *новац унапред*, а за веће, које се шаљу возом-лађом 1/2 вредности унапред. Поштански пакети се не могу у опште слати на доплату, нити се могу слати *на адресу поједанаца*, те се скреће пажња члановима и осталим пољопривредницима да своје поруџбине врше преко *Пољопривредних подружнина и Државних Економских или Ојштинских Судова и Земљорадничких Задруга*.

Чланови и Подружине имају 5% попушта од горњих цена.

Подружине, које имају отворен рачун, нека поручују само оно, што ће сигурно продати, јер се узете ствари неће натраг примати.

ТОВИН

прашак

за товљење свиња

До сада најбоље и најуспешније средство за товљење свиња.

Товин даје свињама добар апетит и дјелује благотворно на пробавне органе.

Особито успешно дјелује код оних свиња које се не могу помати.

Као што Товин за свиње, тако исто дјелује и Товин за благо.

Цена Товин за свиње 1 омот од 300 гр. д. 15

" " " благо 1 " " 1/2 кгр. " 18

Поштом разашиле:

Лјекарна СВ. ЦИРИЛУ I МЕТОДУ

F. PRAUNSPERGER, Nasljednici

Zagreb, Starčevićev Trg 18

ИМАМ на продају 2—3 вагона голубијег гнојива (ћубрета) које је изврсно за баштованлук и воћарство. Упитати код Миливоја Лотића Вел. Кикинда Банат.

ВРЛО ЈЕФТИНО!

Две Wagner-ове пресе за сено, за покретање мотором неупотребљаване (нове), по цени од 8 и 10.000 динара продаје Српско Пољопривредно Друштво — Београд.

Немањина улица бр. 11

Телефон 4-93

ПЛЕМЕНИТЕ ВОЋКЕ

продаје и разашиле повуком из сопственог расадника

Властелинство Гладнош — Бешка.

Ценовник на захтев.

2—1

А и како да не буде тако, кад часовник не вреди! Заштити себе од овакове судбине, па купи себи часовник код ове стручне часовничарске фирме, која посјеђује властиту фабрику часовина у Швајцарској, па само зато може да продаје праве швајцарске часовнике готово

уз изворне фабричне цене

Цепни часовник бр. 100 Анкер-Ремонтар-Роскопф добивате за циглих 49 дин 60 п. будилник Бр 105 са поузданим швајцарским анкеровим стројем уз трогодишње јемство за циглих 64 дин. 20 п. Сутнерови часовници са заштићеним маркама ИКО, ОМИКО и АХО, који се могу добити у разним ценама од злата, сребра, никла, уживају светски глас. Многе слике ових часовника, часовника — у виду гривне, ланчића, прстенова, минђуша и сву осталу златнику и сребренину, као и корисне дарове, прикладне предмете дневне потребе садржи велики каталог који се бесплатно разошиље свакому ко га затражи од

Светске куће часовника Н. SUTTNER
LJUBLJANA Br. 950.

Сточари!

16—20

Према знанственим и практичним опитима у читавом свету, производу **метилхлорида** ниједан имитирани производ у деловању није постигао каквоћу

„ДИСТОЛ“-а.

Ако је један имитирани производ јефтинији од оригиналног

„ДИСТОЛ“-а,

то је он у пракси ради процентуалног мањег деловања, **илак скупљи.**

Израда **дистола** под сталном је контролом бујатричке клинике ветеринарског факултета у Загребу (Проф. Др. Рајчевић).

Гарантујемо за сваки успех у лечењу, ако се Дистол употреби по прописном упутству.

Пажње су весте, да је забрањена израда и продаја Дистола.

Чувајте се фалсификата, имитираних препарата и лажног Дистола.

Тражите само оригиналне кутије **Дистола** са жигом:

на малим капсулама за овце **хирилицом ДИСТОЛ**

на великим капсулама за говеда **латиницом ДИСТОЛ.**

Дистол се продаје у свима **апотекама** и **дрогеријама.**

Сва упутства и обавештења шаље бесплатно

„КАШТЕЛ“

фабрика хем.-фармац. производа а. д. **Карловац** и

Депо фабрике „Каштел“ А. Д. Београд

Телефон бр. 32-69

Краља Милутина бр. 44.

Ако те нешто мори

ако осећаш болове, купи у којој апотеки или подесној радњи Фелеров прави миомирисни „Елсафлуид“. Трљај сваког јутра и вечери болна места, па ће те изненадити и обрадовати брзина и благотворност, којом Елсафлуид утажује твоје боли. Ако си здрав употреби Елсафлуид за испирање грла, за умивање тела. Бићеш благодаран и остаћеш веран Елсафлуиду.

Свакодневна нега тела са Елсафлуидом награђује те бистром главом, јаким нервима и здравим сном, заштићује те од кијавнице, од грипе, од болести, па ти тако ствара радост живота. — А и у унутарњој употреби заштићује неколико капи на шећер или млеку од nelaгодности, грчева и сл., те прија стомаку. Већ наши родитељи и дедови обичавали су да употребљују Фелеров Елсафлуид споља и изнутра као поуздано домаће средство и козметикум за читаво тело. Јачег је и бољег дејствовања но француска виновица.

Захтевај у апотеки или у којој подесној радњи и у најмањим местима изреком „Фелеров“ прави Елсафлуид, у покусним флашицама по 6 дин., у двоструким по 9 дин., или специјалним флашама по 26 дин. Ако прави не добијеш поручи директно поштом, а тада је тим јефтиније што више поручиш одједном, јер са омотом и поштарином стоји:

9 покусних или 6 двоструких или 2 специјалне флаше	62 дин.
27 18	139
54 36	250
 12	

Адресу означите јасно: Апотекар

12-7

Eugen V. Feller u Stubici Donjoj Elsatrg 366 (Hrvatska)

СЕМЕ КОНОПЉЕ, сорте са финим танким влакном за ткање. Ценовник и за друга семена бесплатно шаље Тима Владисављевић, Београд.

Производња и трговина семена

Карађорђева ул. 85.

3-3

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 25. — I — до 10. — II — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара				кило-	дин.	динара				кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	грама	од	до		
Пшеница	310	340	307	338	—	310	338	317	340	315	330	1,440.000	315	340
Раж	280	280	270	270	—	—	—	305	305	295	295	—	—	—
Јечам	230	260	225	240	—	225	230	222	285	220	275	20 000	220	285
Овас	250	255	240	250	—	—	—	260	260	250	250	80 000	250	260
Кукуруз	228	260	225	250	—	225	252	235	252	230	245	4,940 000	230	252
Брашно пшенично	—	—	—	—	—	—	—	220	475	210	460	810.000	210	475
Мекиње	215	225	210	215	—	—	—	210	220	200	210	100.000	200	220
Пасуљ	300	370	320	360	—	—	—	365	365	360	360	20.000	360	365
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	280	530	275	520	—	315	315	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	570	580	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	120	120	110	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмель	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 434.50—436.50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Примљени рукописи за штампу не враћају се. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 54. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36., 37., 38. и 39. Друштвених Правила 18. марта 1928. године у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор у 9 час. пре подне.
2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.
3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.
4. Подноси се предлог о задужењу Друштва у смислу чл. 23. Друштвених Правила.

5. Подноси се предлог о подизању Друштвеног дома.
6. Подноси се предлог о изменама Друштвених правила.
7. Подноси се предлог статута о установљењу фонда почив. Паје Т. Тодоровића, бив. председника.
8. Овлашћење Управног Одбора за измену Пословника, у смислу чл. 49. Правила.
9. Подносе се на решење писмени предлози Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре Збора.

10. Избор подпредседника и пет чланова Управе.

11. Избор почасних и редовних чланова.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на Збору имају редовни чланови и изасланици Подружина (чл. 11. и 32. Правила).

Посетиоци збора имају права на повластицу од 50% у вожњи на државним железницама, стога железничку карту треба сачувати за повратак.

За време збора Дирекција Државног Добра „Беље“ приредиће изложбу селекционисаног семена и њен изасланик одржаће једно предавање о селекцији семена.

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјима.

Бр. 1278. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 1. фебруара 1928. године, у Београду.

Нега озиме пшенице

Наши пољопривредници после обављене сетве озиме пшенице обично не ступају ногом више на ту њиву све до саме жетве. Не ступају зато, што код њих влада то убеђење, да је пшеница усев, који не тражи никакве неге. Истина, да озима пшеница сразмерно мало неге тражи, али ни то мало јој наш пољопривредник не даје. Осим тога се ни обрада земљишта за сетву пше-

нице не обавља како треба, него, обично у највећој журби, јер се код нас пшеница сеје највише после кукуруза, чија је берба у септембру или октобру месецу. А то је време већ и за сетву пшенице, и природно је, да се тада нема времена за два орања, т.ј. за ваљану обраду, него се често једва уграби времена и за једно орање и у највећој журби одмах сеје. Као што видимо, ни сама обрада земљишта за сетву пшенице се не обавља како треба, а уз то се још никако не негује, те се према томе не можемо ни надати добром жетвеном приносу. Тако пак данас не би требало и не би смело да буде, кад знамо, да од пшенице сразмерно врло мали жетвени принос добијамо (просечно око 8,5 мет. центи, твара од хектара). То се нарочито види при упоређењу са другим напредним државама, које добијају двоструку и троструку количину од хектара (20—30 м. центи). Осим тога пшеница је један од најважнијих наших производа за извоз; а и нами самима она даје најглавнију храну, даје нам „хлеб насушни“. Баш због тога смо дужни, да чиме год можемо њен принос повећамо.

Да видимо сада, у чему се састоји нега озиме пшенице. Најглавнија нега је *пролетње дрљање пшенице*. Дрљати пшеницу у пролеће, потребно је из више разлога. Као први разлог можемо навести растресање земљишта, које се преко зиме редовно сабије. Тако збијено земљиште не допушта продирање ваздуху и влази до корена биљке, и тиме је спречава у порасту. Осим тога са растресањем горњег слоја земљишта конзервише се (сачува) влага у земљи. Другим речима, онемогући се услед растресеног (прашњавог) горњег слоја нагло испаравање земљишта, што је исто тако од велике важности за пораст биљке, нарочито у току лета (одбрана од суше). И још једну корист имамо од дрљања пшенице у пролеће, а то је уништавање корова. Често и у доста великој количини видимо у изниклој озимој пшеници у пролеће разне једногодишње корове, који се са дрљањем пшенице успешно могу да униште.

Остаје нам сада још да видимо, како се и када дрља озима пшеница. Најбоље је пшеницу дрљати са гвозденом дрљачом, чији се зубци заривају у земљу и тиме је добро растресају и коров уништавају. Подрљана пшеница не показује лепу слику, јер се она једва види из земљишта. Али тога се не треба бојати, јер само од тако подрљане можемо очекивати потпун успех.

Што се тиче доба, када треба дрљати пшеницу, не може се баш тачан датум одредити, јер зависи у многоме, какво је време а и земљиште. Најбоље је дрљати, кад видимо да је већ изникао коров по пшеници. А то је крајем марта или током априла месеца. Не смемо дрљати сувише влажно (док се још лепи земља за клинове), а не ваља ни сувише суво земљиште дрљати.

Успех дрљања је код пшенице сејане у редове (машином) увек бољи, него код сејане омашке (руком).

1923. год. уверио сам се лично у корисност дрљања на своме имању у Жабљу, где сам са подрљане површине на њиви добио прско 1 мет. центе више зрна од 1 јутра (1600 квад. хвати), него са неподрљане површине. Осим тога је зрно било чистије (без корова) и крупније од онога са неподрљане површине.

У негу пшенице, осим дрљања, спада и *ваљање пшенице*, и то у случају ако она преко зиме измрзне. То се дешава најчешће на растреситом хумусном земљишту. Мраз у том случају покрене (извуче) из корена пшеницу. Чим време допусти, ваља такву пшеницу што пре поваљати, да би је повратили на место и омогућили њен даљи развитак. У противном случају ће нам пшеница пропасти. Као што видимо врло је важно да знамо то, да се у случају потребе можемо помоћи. Ваљање се обавља са тежим ваљком. Осим тога неки ваљају пшеницу и кад је сувише бујна, и то пре влатања, да би јој тиме успорили пораст и сачували је од полагања.

У неким нашим крајевима не само да неупотребљују ваљак, него га и не познају, ма да је то врло

једноставна справа, да би је сваки пољопривредник тако рећи сам могао направити.

У негу пшенице спада и *вршно сасецање* пшенице у пролеће, ако је сувише бујна, те има изгледа на полагање. То се може радити са српом или косом. Може се и са овцама да опасе таква пшеница. Само се не смеју да задржавају на њој овце дуго, да је не би много опасле, него толико само, да одгризу врхове од ње.

Спада у негу пшенице још и *шребљење од корова* и то од вишегодишњег корова, који са дрљањем нисмо могли уништити. Ту долазе у првом реду паламида и апта, бурјан. Њих морамо са нарочитим рашљастим ножем, или са руком да ишчупамо (искоренимо), јер се друкчије не можемо од њих ослободити.

Дешава се и то, да између пшенице изникне и по која раж. То је само због непажње, када се у семе пшенице за сетву помеша и семе од ражи. Њега је у семену тешко издвојити од пшенице, зато ако хоћемо да нам семе пшенице чисто буде, морамо то учинити још док је раж у влату (зелена). Ако је има много, најбоље је са косом посећи влатове, одмах по влаћању, јер она раније извлата и вишља је тада од пшенице, те се тај посао лако може обавити.

У негу пшенице на крају можемо уврстити и пролетње *ђубрење слабога усева*. Може да се догоди због закашњене сетве, због неповољне зиме (тај случај је код нас прошле године био), или због разних штеточина (инсеката), да усев у пролеће буде слаб, неразвијен. У овом случају томе није узрок земљиште (земљиште може и најснажније да буде), већ горе наведени случајеви. Ако је такав усев штета преорати, можемо га са ђубрењем поправити. Обично се за ту сврху употребљује чилска шалитра. С пролећа се по сипа по усеву око 50 кг. ч. шалитре на 1 хектар. Тако ђубрење ч. шалитром помаже само на добрим, јачим земљама, јер се тиме усев брзо оснажи (избуја), па ако је земљиште снажно, те усев и касније добија довољно хране, онда ће и даље лепо напредовати. На

слабим земљиштима пак може тако ђубрење и да шкоди, јер са посипањем чилском шалитром усев нагло ојача, исцрпе услед тога и земљиште јаче, те касније оно није у стању да га и даље довољно исхрањује.

То су главнији радови око неге озиме пшенице. Пролетње дрљање треба довољно, сваке године и неизоставно да обављамо, јер ће нам оно показати свагда, било мањи или већи успех. Остале пак радове треба да обављамо, када се за њих укаже потреба.

Београд

Миленко Милошев,

ниж. агр.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Родни хибриди или непосредни произвођачи*)

Наше виноградаре, као у осталом и све виноградаре у свету, одавно јако интересује питање нових родних хибрида винове лозе, који су отпорни према криптогамским болестима (пламењача, оидијум) и довољно отпорни против филоксере или ако то нису, онда се калеме на отпорну америчку подлогу. Стога је „Тежак“ сваке године овом питању поклањао нарочиту пажњу, доносећи за своје читаоце најновије резултате, који су постигнути у том правцу, нарочито у Француској, где се сваке године испитује вредност тих хибрида. (В. чланке: „Родни хибриди или непосредни произвођачи“ у Тежаку за 1925. г. бр. 38 и 39; „Резултати постигнути прошле године у Француској са гајењем родних хибрида“ и „Непосредни произвођачи“ у Тежаку за 1926. год. бр. 10 и 14; „Од којих сораџа винове лозе да подижемо винограде“ и „Пошрошња вина од непосредно родних хибрида“ у Тежаку за 1927. год. бр. 6 и 15). Досадашњи резултати

*) У исто време одговор на питања г. г. Милентија Марковића, из Борача и Душана Т. Радуловића, из Лознице.

у главном се свде на то: да међу родним хибридима има неких, који заслужују пажњу својом отпорношћу према криптогамским болестима и уз то добром родношћу, али каквоћа грозђа од те лозе и вина још није таква, да би се могла мерити са каквоћом рода домаће винове лозе. Стога је читаоцима „Тежака“ препоручивано, да своје винограде обнављају *накалемљивањем добрих сораша домаће лозе на ошторне америчке подлоге, јединим начином, који се досада показао као добар*. Саветовано им је, да се не лакоме и не поводе за примамљивим рекламама појединаца, који за добре паре продају неке од ових родних хибрида и то од најлошијих и код нас под разним звучним именима. Напомињано је, да се и наша држава интересује овим питањем и да је забранила увоз и продају ових хибрида код нас и да ће и новим законом о вину вероватно бити забрањена продаја шире и вина од свих досада познатих родних хибрида.

Па ипак и поред свега тога многи су виноградари нестрпљиви и желе што пре да дођу до ових родних хибрида и да имају своје сопствено искуство и наравно да га скупо плате. Ево шта нам ових дана пише наш читалац г. Милентије Марковић, трговац из Борача (срез гужански): „Из ранијих година дознао сам да је у Хрватској, у селу „Божјакову“ (вероватно Божјаковина), размножена проста винова лоза, звана „Беловар“ (вероватно Делаваре), којој не досађује пероноспора ни филоксера, а даје одлично вино“.

Као одговор г. Марковићу, поред онога што смо горе изнели о вредности свих родних хибрида, па и овога, кога он назива „беловар“, да пустимо нашег читаоца г. Душана Т. Радуловића, трговца из Лознице да му одговори. Ево шта нам он пише: „1925. године подигао сам виноград од 5.000 чокота и то од лозе зване „далматинка“, која се не прска нити запрашује и којој *иламењача и вајтра збиља ништа не може*. Ово је сада трећа година винограду и одиста је лепо родио, али ми се његово грозђе не допада: *лице се је створило у кожу и густу смесу, а и мирис му*

се осећа и гроздови су доста мали. Виноград је на једном вису, као кубе, где у свако доба дана има сунца и увек довољно ветра и промаје, Земља је отворенија и са жутим крупним песком. Молим С. П. Друштво за ујуш, како и на који начин да овај виноград прекалемим и којом домаћом сортом“.

Као што се види, нашем читаоцу г. Мирковићу бољи одговор од С. П. Друштва не треба, него што му га даје опет наш читалац г. Радуловић. Јер лоза „далматинка“, коју г. Радуловић сада хоће да прекалеми, није ништа гора ни боља од „беловара“ (дела-варе), ако није и иста сорта, јер се код нас ти називи мешају. Можемо само да додамо, да тврђење г. Радуловића „да пламењача и ватра овој лози збиља ништа не може“ није тачно. Јер и ова лоза подлеже болестима, само теже него домаћа лоза, али она је засађена на врло добром месту, на коме како г. Радуловић сам каже „има увек довољно ветра и промаје“, а ту оидијум и пламењача слабо што могу и нашој домаћој лози.

Г. Радуловићу пак на његово питање, како да прекалеми новоподигнути виноград, не можемо сада у детаљима одговорити, јер нам то простор листа не дозвољава, али га упућујемо на чланак: „О калемљењу винове лозе“, који је изашао у 15. броју „Тежака“ за 1924. годину, у коме је описано, како се то прекалемљевање врши с пролећа калемљењем у процеп и у лето калемљењем зелених ластара. На ово ћемо се питање прекалемљевања по могућству вратити у једном од наредних бројева „Тежака“. За нове читаоце „Тежака“, који немају „Тежак“ из прошлих година, напомињемо, да се комплети „Тежака“ за годину 1913., 22., 24., 25., 26. и 1927. годину могу добити укори-чени код Српског Пољопривредног Друштва и у њима они могу наћи многих корисних података и објашњења по свима пољопривредним питањима.

Бож. Ђ. Ранковић

ШТЕТОЧИНЕ И БОЛЕСТИ КУЛТУРНИХ БИЉАКА

Борба против штеточина за време зиме

Већ више пута писано је у Тежаку о неговању воћака за време зиме. И сигурно да нема земљорадника, који чита свој лист, а да не зна, да у зиму треба окопати — прериљати — земљу око воћака, да треба отклонити све суве гране, а са здравих грана поскидати гусенчија гнезда и сасушене плодове, ако их има и, најзад, да стабло и дебље гране треба премазати неком од чорба против болести и штеточина.

Али иако сви земљорадници то знају, мали број од њих то чини. А то је за сваку осуду, јер то мало труда око воћака биће богато награђено. Довољно је знати, од каквог је значаја само по сузбијање болести и штеточина нега воћака за време зиме, па је никада више не занемарити.

В.ћина болести и штеточина, које нападају воћке, презимљује на њима или у њиховој близини. За време зиме, ако смо вољни, лако ћемо наћи времена да их бар делом унишtimo, и тако предупредимо да нам не штете.

Ларве и гусенице многих инсеката, као н.пр. малог и великог мразовца, јабучног смотавца или јабучног црва, крушкове и шљивине осе и т.д. зимују у земљи, недалеко од стабла воћке. Понеке од тих гусеница још се у току зиме претварају у лутке и у одрасле и топлијих зимских дана излазе лептири из земље, пењу на воћке и носе по њима јаја, из којих ће у рано пролеће изаћи гусенице. Остале штеточине чекају прве топле дане, па да се појаве и нападну било пупољке, било тек развијено лишће или тек зачете плодове.

Ако прекопамо земљу око воћака једном или два пута, уништићемо делом и сву ту гамад. Још није касно да то учинимо, јер не треба мислити да се земља прекопава у зиму, да би мраз уништио штеточине. На жалост, штеточине су отпорније спрам зиме, но што се то мисли, и могу се и потпуно смрзнути, а затим

откравити, па да им ништа не буде. Ми сами морамо побити штеточине, а то ћемо учинити, ако земљу добро иситнимо, јер при ситњењу земље неке од ларва ћемо повредити, у других пак разбити заклоне, који их штите. Још је понајбоље позвати и живину у помоћ. Она ће, чепркајући по иситњеној земљи, пронаћи ларвице и лутке штеточина и потаманити их.

Али све штеточине не презимљују у земљи. Многе од њих живе стално испод коре воћака, бушећи више мање дуге и кривудавае ходнике, друге пак презимљују на гранама и стаблу као штитасте ваши, или у пукотинама коре, као крвава ваш. Велики број инсеката, пре но што угине у јесен, полаже јаја било на глатку кору грана и гранчица, било на само стабло или у пукотине његових старих кора. Најзад многе гусенице презимљују у гнездима, на гранама воћака.

И те штеточине можемо лако уништити.

Прво и пре свега гусеничја гнезда треба поскидати и спалити. Исто тако скинути и уништити лако видљива јаја лептирова званих кукавичја суза и главоња.

Јаја кукавичје сузе јако су ситна, али их обично има у великим количинама, по 400 до 500, наређаних у виду прстена око гранчице. Боје су мрке, као и кора, али се ипак лако запазе (сл. 13).

Гранчице са јајима треба одсећи и спалити, или јаја састругати и уништити.

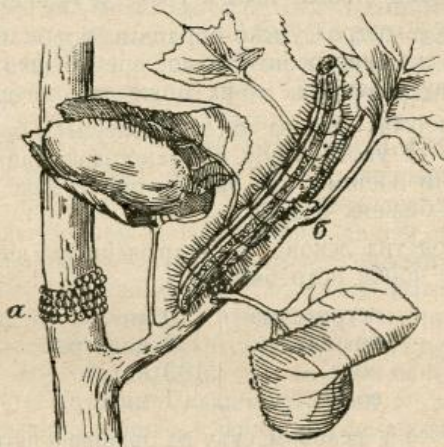
Јаја главоње налазе се у гомилицама од 300 до 500 на самим стаблима. Гомилице су више мање кружног облика, пупчасте у средини, жуто мрке боје и доста подсећају на печурку звану труд. Само ако се изближе загледају, види се, да се састоје из дебелог слоја ситних, мрко жутих длачица, а испод длачица налазе се врло ситна, жућкаста јаја.

Све те гомилице јаја треба пажљиво састругати и спалити,

Против осталих штеточина под кором или на кори воћака боримо се мазањем, или још боље, прскањем воћке с неком од чорба против болести и штеточина.

Обично се препоручује да се воћке окрече раствором кречног млека.

Кречно млеко само по себи слабо је средство. Оно не продире у пукотине испод коре и не убија јаја инсеката, ни клице биљних болести, с којима у додир долази. Зато кречно млеко треба заменити бордовском

Сл. 13. — Јаја (а) и гусеница (б) летгира кукавичја суза.

чорбом, којој ће се додати извесна количина петролеума (гаса).

За 100 литара те чорбе потребно је:

плавог камена (бакарног сулфата)	2 кил.
креча	4 "
петролеума	10 лит.
воде	90 "

Чорбу треба овако справити:

У великом суду растворити најпре у 25 лит. воде плави камен. Справити у мањем суду кречно млеко, додајући кречу мало по мало, само 5 лит. топле воде. У тако справљено кречно млеко сипати лагано петролеум, мешајући стално, а затим пресути све у раствор плавог камена, и то мало по мало и исто тако стално

мешајући. Допунити до 100 литара с водом и чорба је готова.

Петролеумска-бордовска чорба доста је скупа, али је једно од најбољих средстава против болести и штеточина воћака. Нарочито се добар успех постиже, ако се њоме воћке не премажу, већ прскалицом испрскају, и то како само стабло, тако и гране и гранчице.

Пошто је петролеумско-бордовска чорба и сувише јака, то се сме употребити само пре но што се пупољци почну развијати, јер их може лако сагорети.

Има и јачих лекова од петролеумско-бордовске чорбе. Они се употребљују код јако заражених воћака са штитастих вашиха, или ако су воћке биле јако нападнуте од биљних вашију.

Један од тих лекова је петролеумска чорба. За 100 лит. те чорбе потребно је:

петролеума	10 лит.
брашна	8 килогр.
воде	100 лит.
соде	1 килогр.

Најпре се у великом суду од брашна и петролеума направи тесто, сипајући мало по мало брашно у петролеум, а затим се дода, исто тако у малим количинама, неколико литара воде и све добро измеша. У другом суду раствори се сода у 10 л. воде, сипа у раствор петролеума, наново добро измеша и дода се довољно воде до 100 лит.

Петролеумска чорба употребљава се само у зиму и у малим количинама, због своје јачине.

Иако смо већ на измаку зиме, још није касно да се учини оно, што се до сада из дана у дан одгајало, и за то мало посла, бићемо сигурно обилно награђени.

Др. П. Вукасовић.

Штитаста (сочна) ваш на шљивама*)

Поред до сада познатих болести и штеточина на воћкама примећена је 1913. год. код нас и *штитаста ваш* на шљивама и од тада се почела ширити таквом брзином и јачином, да, ако овако и даље продужи, она ће нам шљиваре упропастити и уништити онако, како нам је у времену од 1882. до 1897. године, филоксерa уништила винограде на домаћој лози.

И ако сте скоро сви, који сте данас присутни овом великом скупу, чланови Подружине, те сте свакојако читали „Тежак“ бр. 28 од 1925., бр. 8 и 38 од 1927. године, а поред тога многи од вас из праксе — очигледних примера знате у неколико изглед штитасте ваши, ипак сматрам да је потребно, да вам и овом приликом укратко опишем њен изглед, живот и штетно дејство по излагањима г. г. Др. Јулија Вагнера, Косте Поповића и Љубомира Стјепановића, чијим сам се радovima за ово предавање служио, и по искуству свом и својих другова, који су до сада на овоме радили.

Штитаста ваш на нашим шљивама је инсекат из реда пољских стеница — ваши. Има је са крилима и без крила. Врло је ситна и тешко се на први поглед примети, док се добро не загледа. Крилата ваш лако прелази са зараженог на незаражено дрво. Она има врло јаку рилицу — сисалку, којом прободе кору на млађим гранама и гранчицама до дрвенасте масе, и њоме сиса сокове, којима се воћка храни, ометајући њено развијање и живот. Чим настану топли дани с пролећа, женке почну носити ситна јаја, из којих се већ у мају излегу младе ваши, које после 3—4 недеље толико одрасту да и оне почну јако штетно дејство и ношење јаја, из којих се, кад је спољна топлота око 20° С понова излегу младунци, и т. д. до јесени. Једна женка снесе 1000 2000 ситних јаја. Њено размножавање појачава и то, што женка носи јаја и ако од мужјака није оплођена.

*) Предавање, које је на годишњој скупштини Чачанске Пољопр. Подружине 15-1- ове год. одржао Бор. Нешић, инспектор за Подружине Срп. Пољ. Друштва

У времену, кад ваш сиса сокове у највећој мери (јуни, јули и август), онда има и много њених измета, којима се храни и јако се развија једна врста гљивице, која у овом времену толико нападне гране, гранчице и лишће, да цела воћка изгледа чађава, као да је под њом паљена кровина. Отуда је народ првих година појаву штитасте ваши називао „чађ на шљивама“.

Млади инсекти имају изглед ситних беличастих пегица, а доцније добијају угаситију боју и постепено имају сличан изглед боје коре на дрвету.

У јесен ваш прелази са ситних на јаче гране и гранчице, ту образује свој штит — покривач, који има изглед ситних бобица по боји доста сличних кори дрвета, ту презими, а на пролеће кад време отопли, пробуди се — оживи и носи јаја из којих, као што напред рекосмо, чим топлота порасте на 20° С, легу се млади инсекти.

Као што видимо, штитаста ваш јако се и брзо множи, а кад се овоме дода и чађ од гљивице, која је последица њене појаве и која затварањем пора на лишћу омета примање хране из ваздуха, онда она представља врло озбиљну и врло велику опасност за наше шљиваре, те је неопходно потребно да се што пре, и то сви, постарамо и употребимо сва средства за њено уништавање.

Ја ћу вам укратко рећи, шта ко од именоване господе стручњака препоручује за уништавање штитасте ваши, а рећи ћу вам и то, које је средство од означених употребом код нас показало добре резултате.

Г. Дг. Јулије Вагнер за уништавање штитасте ваши препоручује Кругерову петролеумску емулзију, коју сачињава $\frac{1}{3}$ биљног сапуна, $\frac{1}{3}$ воде-кишнице и $\frac{1}{3}$ петролеума-гаса. Ако се емулзија не може справљена набавити, оно се справља овако: 5 килогр. иситњеног чистог сапуна и 5 лит. кишнице ставити на ватру. Кад се овај раствор скине са ватре — онако још добро врућем, додаје се 5 литара чистог американоског петролеума-гаса. Мешање смесе врши се што боље све, док се потпуно не охлади. Он за хлађење препоручује

баштованску пумпу са ситним ситом на улазу — излазу и увлачењем и потискивањем смеса се преко ситног сита добро измеша и брже охлади. Овом емулзијом може се служити, а да се не разблажује, у ком је случају дејство њено повољније. Ако се хоће да се емулзија разблажи у интересу штедње, онда се то чини тако, да се на један део емулзије додаје пет делова кишнице и добро измеша. Са овом емулзијом се четком (на дрвету - мотки) премажу сви надземни делови воћке. Овај начин и по г. Вагнеру препоручљив је само за млађе воћњаке-шљиваре са ниским крунама, где се четком може да ради, а за старије воћњаке и одрасла дрвета није препоручљив.

Г. Коста Поповић препоручује раствор карболинеума—Карбокримпа—Дендрина јачине 5:100. Раствор може бити са обичном водом или са благим — slabим кречним млеком. Ако се прскање воћњака врши пре кретања сокова, т.ј. пре но што су пупољци нарасли, онда се може узети и јачи раствор — до 7⁰/₁₀.

Поред овога г. Поповић препоручује и ова средства: Петролеум овако справљен: На 1 литар петролеума (гаса) налије се 1 литар вруће сапунице (скувано $\frac{1}{2}$ кг. простог сапуна у води). Затим се смеши дода толико воде да буде 50 литара, па се све добро измеша и употребљава — прска се, кад нема кише и мрза.

Дувански расол — раствор или цеђ. На 1 кг. овога дуванског расола дода се неколико литара сапунице справљене кувањем 1 килограма простог сапуна и дода се воде толико да буде 100 литара, добро се промеша и врши употреба.

Шпирит-шпиритус. На 1 литар простог шпиритуса (или 4—5 литара обичне ракије) наспе се неколико литара сапунице, добијене од скуваног 1 кг. простог сапуна, дода се воде да буде свега 100 литара, добро промеша и употребљава. Г. Поповић вели да се раствор петролеума, дуванског расола и шпиритуса могу разблажени и за време вегетације употребити.

Г. Љубомир Стјепановић из стеченог искуства и сазнања приликом путовања по Чехословачкој, ради

студирања по овом питању, препоручује као најбоље и најсигурније средство за уништавање штитасте ваши раствор Карбокримпа — Карболинеума — Дендрина јачине 10 : 100.

Г. Стјепановић препоручује опрезну употребу карболинеума и то само у времену, кад вегетација мирује — спава, дакле у времену, кад на воћкама нема ни листа ни развијених пупољака, а то је јесен, зима и рано с пролећа.

Што се тиче мог искуства у борби противу штитасте ваши и искуства, које су ми изложили г.г. Жика Тодоровић, држав. економ среза трнавског после вршених опита прошле године у среском расаднику у Чачку и г. Јаков Н. Николић, школовани економ из Паковраћа, који је по мом упуту прошле године вршио прскање свога воћњака са раствором карбокримпа — карболинеума, ја бих вам свима, као сигурно и поуздано доказано средство противу штитасте ваши препоручио раствор карбокримпа — карболинеума јачине 7—10 на 100 литара воде првенствено кишнице.

Прскање воћњака — шљивара — шљива и других воћњака има се вршити само у времену, кад вегетација мирује, т.ј. преко целе јесени, зиме и рано с пролећа, пре него што сокови крену, и то само у данима, кад је температура изнад нуле и кад нема кише, снега или ветра. Раствор карболинеума 7—10 на 100, толико је јак, да штитасту ваш, кад се сви надземни делови воћке пажљиво испрскају, потпуно уништи, али зато уништи не само све зелене делове на воћки већ и пупољке, кад су ови почели да се развијају.

Код млађих шљивара са мањим воћкама и ниском круном прскање се по тихом дану може вршити обичном прскалицом за лозу, а код старијих са одраслим крунама, прскање се врши прскалицама са продужним цевима од бамбусове трске.

За прскање великих шљивара и по простору и по одраслим воћкама, употребљавају се нарочите Нехвилове прскалице на колицима и са продужним цевима за растурање раствора по највишим гранама и границима.

Раствор карбокримпа уништава не само штитасту ваш већ и све друге инсекте, који се налазе на кори стабла и гранама воћака, па чак и јаја гусеница. Само за крваву ваш треба јачи раствор 40—50%, са којим се места, где кржаве ваши има, пажљиво премазују четком.

Прскање са раствором карбокримпа треба пажљиво вршити, јер је отрован, а онај, који ради са њим треба да погодним наочарима заклони очи и од какве грубље материје да има рукавице.

Цена карбокримпу — карболинеуму је око 10 динара 1 килограм. За једну одраслу воћку треба 3—4 килограма раствора, што значи да би трошкови за једну одраслу воћку око прскања изнели око 0,60 дин.

Да би прскање шљивара и других воћака имало жељено дејство, морају се у воћњаку — шљивару пре прскања извршити ови радови:

1) Окресати са воћака све суве гране и гранчице и уклонити сувишне гране (оне, које се једна о другу тару), затим очистити са стабала стару кору, маховину и лишаје, па све покупити изнети и спалити.

2) Око воћака прекопати земљу у ширини круне, а по могућству и цео простор и то у јесен, преко зиме или рано с пролећа поорати.

3) Постарати се да се воћке или цео простор шљивара пођубри.

4) Настати да сви суседи у својим воћњацима предузму исте мере и прскање својих воћњака.

Код незаражених воћњака и воћака штитастом ваши, треба сваке године бар један пут извршити кречење стабла и јачих грана, а код заражених поред кречења и најмање једно прскање раствором карбокримпа, а за сваку сигурност и два прскања — једно с јесени, а друго рано с пролећа.

За набавку карбокримпа — карболинеума, као и за набавку мањих и већих прскалица и цеви за ове обрађати се Српском Пољопривредном Друштву или његовим Подружинама.

На крају напомињем, да не заборавите, да повољно

дејство карбокримпа не искључује опите и са другим средствима упоредо са овим, него је на против за препоруку.

Бор. Нешић,
инспектор Подруж. С. П. Друштва

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

РЕЗИДБА ВИНОГРАДА

Питање: Имам виноград, који режем на кондире од два окца, али ми никада неће да роди, но само избијају добри шибљици, вилдани. Молим за објашњење, како да режем виноград, да би добио род.

Кукљин.
12.-II-1928. г.

Костантин М. Николић,
земљ.

Одговор: У вашем питању нису наведени сви податци, које би требало знати, па да се на њега да тачан одговор. Али, како нам је питање достављено доцкан, то га нисмо могли враћати и тражити те податке, него одговарамо у опште, да би из тога одговора ви могли извући на време поуку, која вам треба.

Резач винограда мора добро познавати живот винове лозе, па да може добро орезати један чокот. Он мора знати, да има родних и неродних једногодишњих ластара. Неродни су они једногодишњи ластари, који су избили непосредно из старе вишегодишње лозе, односно из главе чокота. А родни су они једногодишњи ластари, који су избили из двогодишње лозе. Ако је некоме ово неразумљиво, да објаснимо другим речима: Сви зелени ластари, који у току пролећа и лета избијају непосредно из гице, неродни су (и зову се млазеви, водопије или како их ви називате „вилдани“). Кад с јесени ови „вилдани“ сазру и с њих опадне лишће, ми их не можемо резати на род, јер су на њима сва окца неродна, него те водопије орезамо на једно окце и тако орезан ластар зовемо „резник“. У току идућег пролећа и лета из оног једног окца на ре-

знику избија зелени ластар, који не доноси рода, али кад се тај ластар с јесени здрвени и са њега спадне лишће, онда се он може резати на род или како кажемо „на кондир“, јер је то једногодишњи ластар, који је избио из двогодишњег. Као што се види, родни ластар морамо спремати две године унапред.

Али ни сва окца на родном ластару нису родна, нити подједнако родна, и то зависи од више узрока. Има добро родних сората винове лозе, где су сва окца на родном ластару родна, као што је на пр. прокупац (каменичарка), а има сората, где прво па и друго окце на родном ластару, почев оздо од главе чокота, нису родна, као што је на пример смедеревка. И сад ако неко на смедеревки остави кондире од два окца, природно је да неће имати рода.

Најзад треба знати да и једна иста сорта винове лозе није увек исте родности. Ако је једна сорта винове лозе, која је иначе добро родна као на пр. прокупац, засађена на плодној, влажној земљи, или ако је на бујној подлози као што је рупестрис ди Лот, или ако је година кишна, она постаје мање родна, те се на њој тада не смеју остављати кондири на једно или два окца, него остављати дуже кондире од 3 до 4 окца, па и лукове од 5 и више окаца.

Има још других околности, које утичу на родност, али их нећемо све рђати, јер сматрамо да са овим податцима може да се објасни, зашто је ваш виноград неродан. Ако сте, дакле, остављали кондире на прошлогодишњим резницима правилно, т. ј. онако како смо горе објаснили, онда значи да остављена два окца на кондиру нису родна, било што је сорта лозе неродна (ако је смедеревка), било што је бујна земља, било што је подлога бујна (рупестрис-ди Лот) и у том случају *пустите дуже кондире, на три, четири окца*, па ако је лоза сувише бујна, што се види по дебљини ластара, онда оставите понегде и по један лук од 5—6 окаца дужине. Ако ни то не помогне, а верујемо да ће сигурно помоћи, онда нам се обратите за објашњење идуће јесени раније, али са свима по-

датцима: колико је година виноград стар, од које је сорте, на којој подлози и на каквом земљишту, знате ли тачно шта је резник, а шта кондир, колико кондира и резника остављате на чокоту и какве су бујности једногодишњи ластари.

Бож. Ђ. Ранковић.

*

Питање: Имам њиву окренуту северу, осредњу као житарицу. Земља је црвена глина, дубока са 5 до 6% креча. Шта је рентабилније, засадити је лозом или шљивама?

Битољ.

Коста Ристић, зван.

Одговор: С обзиром на климатске прилике вашег краја, као и на то да је описано земљиште окренуто северу, ваша њива није за виноград, али се може употребити за воћњак. Коју ћете пак врсту воћа изабрати: јабуку, шљиву, дуњу, или коју другу, зависи од тога, која од тих врста има бољу прођу на тамошњем тржишту, имајући у виду и то, која од ових врста воћа у непосредној близини најбоље успева.

Бож. Ђ. Ранковић.

*

Питање: Ове године у нашој околини никао је по њивама, посејаном пшеницом, и **ситни граор** — љаскавац, тако да га негде има више од пшенице. Сејано је чисто семе пшенице. Молим за одговор, како да се од овога спасемо.

Доња Рача.

Радисав Милановић, земљ.

Одговор: Да ли је заиста и тачно свуда у околини, за коју пише г. Милановић, семе пшенице пажљиво било чишћено на тријерима, који сигуно одвајају ситно округло семе различних биљних врста граора од зрна пшенице? Најсигурније је средство против таквог корова, као што је граор, што боље чишћење семена за сетву, што се постиже тријерисањем. Али истина је, да се понекипут и на њиви, усејаној са чистим семеном, појави неки коров. То је обично због тога, што на њиви може остати велика количина коровног семена и ту лежати понеколико година и проклијати, кад му година буде подесна. Дакле, треба пазити увек и на

што бољу обраду и прашење земљишта при сваком усеву. Најзад у крајњем случају треба да се примени на време чак и плевљење пшенице, ако нема других начина, да се коров обори.

Др. Тим. Локот,
професор Универзитета.

БЕЛЕШКЕ.

Радови у марту. — *На дому и двору.* — Прегледање житница, и утамањивање жишка затварањем пукотина и рупа, или замазивање ових катраном и карболинеумом. Семена за сејање брижљиво пречистити и натапати у растворе противу главнице, најобичније у раствору *плавог камена* (на хектолитар — 100 литара — воде 1 килограм камена). — По свршетку рада у казаници очистити казане и апарате.

Око стоке и живине. — Повећати оброке стоци за рад. Обраћати пажњу на распасивање кобила. Забрана паше по ливадама и детелиштима. Старати се о бољој храни за јагњад која се зими јагње, да би созрела за клање. Одбијати прасад, па штројити ону, коју не треба остављати за запат. — Живина пробавља дуже време напољу, и ношење јаја се повећава. Насађивати живину.

На њиви и ливади. — Дрљање озимица. Растура се по овима, ако је усев слаб и проређен, шалитра (нитрат натрона). Старија детелишта (луцеришта) се гипсују (растура се прашак од гипса — садре); наредичава места потсејати. Продужује се обрађивање и припремање земље. Износи се гној на њиве за пролетњу сејидбу. Сеје се: јарица, пролетњи овас, пролетњи јечам, грашак, грахорица, сочиво (лећа), детелина, луцерка и грахорка (еспарзета), мак, лан, жезетрга (цикорија за кафу), њивска мрква и дуван (у лејама расадницама). Саде се: кромпир, морска репа (гопинамбур), и хмељ за оснивање хмељника. Окопава се озима олајна репица.

Спрема се земљиште за нове ливаде. Дрљају се ливаде обичном — но боље ливадском — дрљачом. Сакупља се маховина и избације. — Сађење врба за плетарство и везивање земље по влажним местима (око јаркова).

У градини. — Припремање земље и сетва: у *лејама*, ротквица и мрква, раних купуса, раних келераба и цветног купуса; а напољу (у одељењима); боба, грашка, спанаћ, кисељака, мрква, першуна, ротквица, целера; саде се и лукови.

кромпири, шпаргла и расађује се рани купус и кељ. Раније посејани спанаћ стиже за потрошњу као и раније посађени лукови. Изводе (семењаче) купуса, кеља, мркава и т. д. изнети из трапова и посадити на сунчана места у градини. — Чисте се јагодњаци и расађују јагоде.

У воћњаку и расаднику. — Завршује се орезивање воћака. Обрађивање земље око воћака и прављење чинија. Завршује се скидање гусеничних гнезда. Истражује се на воћкама црвена (крвава) ваш (нарочито на јабукама), и предузима се употреба средстава за утамањивање (петролеумска маст ради замазивања пукотина). Сађење воћних садница и оснивање нових воћњака. Уз сваку садницу у воћњаку треба да буде претка, за коју се садница привеже да се не дрма. У расаднику: калемљење (присађивање, цепљење, навртање) „спајањем“ и „на припој“ (и по старијем начину „у процеп“). Орезати прошлогодишње окуланте.

У винограду и подруму. — Одгртање винограда који се у јесен загрћу. Кад се земља просуши, откопава се око чокота до побочних жила и сасецају се, равно до чокота горње жиле (подгушњаци), нарочито оне које избијају из вијоке (изнад калемљеног места). Љуштење испуцане коре и убијање инсеката и ларва испод ове. Прање чокота раствором зелене галице у циљу сузбијања црњевине (антракнозе). Празна места у винограду попунити калемљеним положницима од прошле године. Калемљење „на сталном месту“ у новим садовима у којима је дивља лоза (спајање, процеп). Резидба чокота. Побивање притака и привезивање лукова за жице. Растурање вештачког гноја. Прва копча. — Калемљење „из руке“ и стратификовање лозе. Прпорене резница и калемова. Сађење риљевина прпорцима или калемовима. — У подруму, пролетње претакање. Проветравање подрума. Испитивати нова вина и лечити преврнута. Уједињавање вина („купажа“). Разливање у боце.

На пчеланику. — Преглед кошница топлих дана. Прихрањивање. Чишћење кошница. Удруживање.

Код свилюбуба. — Чување јаја свилюбуба. Не спречавати утицај зимске хладноће. Сузбијати влагу ваздуха. Температура не сме прећи 12 Ц. Припрема одаја за лежење јаја и гајење свилюбуба. Сађење дудових садница.

Молимо чланове Подружина и претплатнике „Тешака“ да се заузму око уписивања нових чланова и претплатника. Ко прикупи више од 10 претплатника, може задржати 10⁰/₁₀ од прикупљене претплате.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, Министарства Трговине и Индустрије и Народне Банке приређује у своме дому у Београду, Немањина ул. бр. 11

Велики Вински Сајам

са изложбом вина, коњака и ракије из целе државе С. Х. С.
од 22. до 25. априла (травња) 1928. год.

Излагачи за вински сајам и изложбу вина излагаће вино само у боцама од 7 децилитара и то од сваке врсте вина по 8 боца а од сваке врсте коњака и ракије по 2 боце.

Излагачи који не желе учествовати на сајму већ само на изложби вина излагаће од сваке врсте вина по 2 боце, а од сваке врсте коњака и ракије по 1 боцу.

Посетиоци сајма добиће могућност да по спремљеном каталогу окушају све врсте изложених вина.

Детаљнија упутства за сајам и изложбу даваће следећи повереници:

за Северну и Јужну Србију: г. М. Стојановић, дир. винског сајма при Срп. Пољоприв. Друштву у Београду;

за Хрватску и Славонију: г. Милан Хржић, пољ. референт код Вел. Жупана у Загребу;

за Далмацију: г. Оскар Ивон-Билић, конобарски надзорник при Вел. Жупану у Сплиту;

за Словенију: г. Јосиф Забавник, клетарски надзорник код Вел. Жупана у Марибору;

за Срем, Банат и Бачку: г. Станко Шнајдер, виноградар. надзорник у Петроварадину.

за Херцеговину: г. Душан Х. Једличка, обл. пољопр. референт у Мостару.

Предузета је најживља акција, да се за овај први вински сајам за целу државу заинтересује што већи број домаћих и страних купаца.

Делегати Подружина за годишњи збор Друштва. Скреће се пажња Подружинама, да на основу последњих измена и допуна Друштвених Правила одобрених од Госп. Министра Пољопривреде и Вода, (види Тежак за 1927. г. страна 404),

имају права да на збор Друштва шаљу на сваких 50 својих чланова по једног делегата.

Подружине које имају испод 50 чланова могу на збору бити представљене са једним делегатом.

Да би Подружине Друштва биле што јаче заступљене на годишњем збору и број делегата био што већи из унутрашњости, моле се Подружине да настану, да што већи број чланова упишу, да би и број њихових представника био већи.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
5., одржане 1. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, А. Рашковић, Д. Спремић, Б. Ранковић, П. Петковић, С. Ратковић, Б. Станисављевић и М. Стојановић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитани су записници:

6) 4. седнице Књижевног Одбора. Одбор прима прочитани записник;

68) 4. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

II

Прочитан је записник 5. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

69) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

70) да се одобрава кредит од 600 дин. држав. ср. економу из Мионице;

71) да се Друштвене повеље могу продавати Подружинама по 10 динара комад, али допуњене стим, да их потпишу председник и секретар Подружине као издаваоци;

72) да се осигурање робе повери Београдској Задрузи као најповољнијем понуђачу, на 10 година по понућеним условима.

73) да се предложене измене и допуне у Подружинским Правилима исправе по учињеним примедбама, и изнесу идућој седници на решење.

III

Прочитан је записник 5. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено;

74) да се прикупе понуде за још 5 вагона плавог камена, пошто је тражња велика;

75) да се извести Банатски Савез Срп. Земљ. Задруга, да ће им се понудити плави камен и прскалице, кад се приме и кад се проведе калкулација.

IV

Прочитан је записник 4. седнице Одбора за Вински Сајам, и пошто је саслушан извештај директора изложбе о путу у Загреб и Марибор, одлучено је:

76) да се за сајам и изложбу прима пиће само у боцама и у ограниченој количини. Боце по потреби да набави Друштво или овласти поверенике, да они то учине. Пробе да се точе на сајму, а за точиоце да се узму ђаци Општинске Цветарске Школе, за које спремати храну овде. Пријаве да се примају само преко повереника. За Словенију да се узме за повереника г. Забавник, а за Херцеговину један од пољопривредних референата. Свима повереницима дати по 300 дин. за поштанске таксе, растурање и лепљење плаката и др. Предложени први плакат прима се стим; да се штампа по 3000 ком. ћирилицом и латиницом и да штампање погоди Одбор. Места на стелажама неће се наплаћивати, већ само засебна оделења. Такође да се наплаћују улазнице и похвалнице. Садањи стелажи да се прераде, пошто не одговарају циљу, а Одбор да прикупи понуде од столара и предложи, која је понуда најповољнија.

V

77) По молби новоосноване Подружине у Ђаковици, а на основи мишљења инспектора за Подружине, одлучено је: да се прими у састав, пошто је испунила све услове.

VI

По осталим предметима одлучено је:

78) да извештај о раду у 1927. години прегледају сви чланови Књижевног Одбора и г. г.: М. Стојановић и Н. Петровић;

79) да се прима и предложени дневни ред за Годишњи Збор, који објавити у Тежаку и замолити дневне листове да га и они обзнане;

80) да се члану г. С. Партонићу уважи оставка на чланство у Финансијском Одбору и да се преведе у Одбор за

извршење програма рада, а г. П. Петковић, члан Одбора за извршење програма рада, да иде на рад у Финансијски Одбор;

81) да поводом смрти Бране Јакшића, управника „Косанчића“ и редовног Друштвеног члана, Друштво приложи венац од 500 динара.

VII

Саопштења и предлози;

82) Прочитан је поздравни телеграм са Скупштине Подружине из Ниша. Одбор прима знању са: Живели и срећан им рад.

83) Председник г. Др. Т. Митровић извештава да је био са чланом г. Н. Петровићем на прослави седамдесетогодишњице г. К. Главинића, и да га је поздравио у име Друштва. Одбор прима знању.

84) Члан г. Б. Ранковић извештава, да је присуствовао Светосавској прослави Београдског Универзитета. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д

Друштво је поручило прскалице оригиналне Верморел, плави камен Монтекатини, рафију Мајунга Хохприма, семе луцерне и детелине, као и све друге сезонске потребе, а роба ће почети да стиже у току овог месеца.

Скреће се пажње свима којима је поменута роба потребна, да поручбине изврше још сада и да шаљу кайару, јер ће се и експедиција вршити по реду поручбина. Цене ће ускоро бити утврђене и објављене у засебном ценовнику, који ће се послати свима, који га буду тражили.

ОГЛАС

Пољопривредна Подружина у Великој Дренови области Крушевачке има на продају 200.000 првокласних ужиљених калема винове лозе, који су комисијски прегледани од пољопривредног референта. Цена је умерена.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“
који се штампа у 10.000
примерака и залази у најна-
предније сељачке домове
по свима крајевима наше
Отаџбине.

На знање!

Српско Пољопривредно Друштво је добило оригиналне Француске Верморел прскалице, а продаје их по динара 510 комад. Подружине и чланови С. П. Д. имају 5% попушта од ове цене. Новац слати унапред, на чек. рачун бр. 50.350, до-дајући још дин. 10 по комаду, на име експедиционих трошкова и паковања.

4—1

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамски наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сатова за гођиоду од никла дин. 14, од дубле злата дин. 22, од сребра дин. 50. Дамске огрлице дин. 20, 30, 48, бриљески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, прстени дин. 40, 80, 130. разашиле у великом избору велетрговина

R. Stermecki, Celje br. 78.

Сатови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и злата израђене су красно и солидно у цељским шворницама. Пишите одмах по велики ценовник, са више хиљада слика, у којем ћете наћи шакођер и фотографске апарате, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

16—1

ГОСПОДАРИ! Употребљавајте вештачка ђубрива
а нарочито СУПЕРФОСФАТ

јер

СУПЕРФОСФАТ

јача влат, поспешује зриобу, даје сигурну повишицу природа, побољшава зрно, даје првокласно семе, произвађа здраво биље.

СУПЕРФОСФАТ као и остала вештачка ђубрива и смесу К А С нуђа уз најповољније дневне цене

Фосфат Д. Д.

за промет и трговину уметним гнојивима,
Загреб, Мажуранићев Трг бр. 4.

Бројав: ФОСФАТ, Загреб.

Телефон 18-39

Све упуте у правилну употребу вештачког ђубрива бесплатно.
Заступства: у свим већим местима.

5—1

То је онај прави

швајцарски џепни часовник

којага зато највише хвале, купују и другима препоручују јер **најдуже траје без оправке**, јер показује време тачно на минуто, те спада међу најбоље швајцарске часовнике, **и ако је тако јефтин:**

Бр. 100. Џепни часовник Анкерсов 49. Дин.
строј—Ремонтоар-Роскопф само 60 п.

Бр. 111. Анк-роп строј Ремонтоар— 69. Дин.
Роскопф са трогодишњим јемством само 20 п.

Бр. 105. Прави швајцарски буџетни 64. Дин.
поуздан Анкерсов строј, 3 год. јемство Доплатом (повуком) или уз новац послат унапред само 20 п.

Нема ризика! Што ти се не свиђа, то се замењује, или ти се враћа новац.
На целом свету чувени ИКО-часовници у злату, сребру, никлу, најлепших облика, часовници у виду наруквица, ланчани, прстењ, богати избор прикладних дарова и потребних предмета налазите у великом ценовнику са сликама, који ћеш на захтев примити бесплатно од

Светске куће часовника **H. SUTTNER** Ljubljana Bg 950.

Сточари!

17—20

Према званственим и практичним опитима у читавом свету, противу **метилдрозина** ниједан имитирани производ у деловању није постигао каквоћу

„ДИСТОЛ“-а.

Ако је један имитирани производ јефтинији од оригиналног

„ДИСТОЛ“-а,

то је он у пракси ради процентуалног мањег деловања, **и пак скупљи.**
Израда **Дистол** под сталном је контролом бујатричке клинике ветеринарског факултета у Загребу (Проф. Др. Рајчевић).
Гарантујемо за сваки успех у лечењу, ако се **Дистол** употреби по прописном упутству.

Лажне су вести, да је забрањена израда и продаја **Дистола**.
Чувајте се фалсификата, имитираних препарата и лажног **Дистола**.
Тражите само оригиналне кутије **Дистола** са жигом:

на малим капсулама за овце ћирилицом **ДИСТОЛ**
на великим капсулама за говеда латиницом **DISTOL**.

Дистол се продаје у свима **апотекама** и **дрогеријама**.

Сва упутства и обавештења шаље бесплатно

„КАШТЕЛ“

фабрика хем.-фармац. производа а. д. **Карловац** и

Депо фабрике „Каштел“ А. Д. Београд

Телефон бр. 32-69

Краља Милутина бр. 44.

Др. Бастера**ШВИЦАРСКИ ПРАШАК ЗА МЛИЈЕКО**

Прашак Др. Бастера уведен је у највећим швицарским мљекарствима, а препоручују га за побољшање млијека сви познати стручњаци. Изврсно дјелује на желуцац и пробавне органе, чисти крв те поспјешује пробаву. Упоробом овога прашка предусрће се надутости (напухнутости) код блага, а сасвим је искључено крваво дојење. Швицарски прашак за млијеко Др. Бастера не би смио мањкати ни у једној економији, јер својим изврсним дјеловањем пружа прву помоћ код обољења блага.

Сталном упоробом Швицарског прашка Др. Бастера постају краве нападно крпке и живахне.

Цијена 1 омоту од пол кгр. дин. 25. Поштом разашиле

Ljekarna Sv. CIRILU I METODU
Mr Fileus Praunspenger, Naslednici
ZAGREB Starčevićev Trg 18. 2—2

Виолине од дин. 95, тамбуре од дин. 98, грамофони од дин. 345, ручне хармонике од дин. 85. нав. и сва глзбала по ванредно ниским цијенама добијате код

Meinel & Herold

творница глзбала, грамофона и хармоника.

Maribor br. 144

Тражите бесплатан цијеник!

20—1

ИМАМ на продају 2—3 вагона голубијег гнојива (ђубрета) које је изврсно за баштованлук и воћарство. Упитати код **Миливоја Лотића** Вел. Кикинда Банат. 3—3

ВРЛО ЈЕФТИНО!

Две Wagner-ове пресе за сено, за покретање мотором неупотребљаване (нове), по цени од 8 и 10.000 динара продаје Српско Пољопривредно Друштво — Београд.

Немањина улица бр. 11
Телефон 4-93

ПЛЕМЕНИТЕ ВОЋКЕ

продаје и разашиле повуком из сопственог расадника

Властелинство Гладнош — Бешка.

Ценовник на захтев.

2—2

Уредништво и администрација „**Тежака**“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Ако желите да се допаднете

ако желиш да будеш леп, да уздржиш своје лице младеначки свежим, своју кожу еластичну и баршунасто меку, своју косу лепу и бујну, тад употребљавај за свакодневну негу лепоте:

1. „ЕЛСА“ сапуне здравља и лепоте, што нису тек намирисани тоалетни сапуни, већ садрже медицинске опробане састојине доброг дејствовања, које продиру у Твоју кожу, те ју уздржавају здравом, лепом, младом, а спољашњост младеначки свежом. „Фелерови“ прави сапуни здравља и лепоте јесу:

„ЕЛСА“ лиђанов млечни сапун

„ЕЛСА“ од жумањка сапун

„ЕЛСА“ глицерински сапун

„ЕЛСА“ бораксов сапун

„ЕЛСА“ за бријање сапун

„ЕЛСА“ катранов (шампон) сап.

Опробај их. Никада више нећеш штети да се служиш другим сапуном.

За покус 5 комада Елса сапун 52 дин., већ са омотом и поштарином

2 Фелерову праву кавкаску помаду за заштиту лица и коже, она углађује боре и бразготине, чини кожу гипком и пежном уклања појаве старења, ствара младост и лепоту.

Изненадиће те коликом брзином нестају сунчане пеге, напуклине коже, руменило носа, приштићи, масне бубуљице и сваковрсне мане коже.

3. Фелерову јако помаду за по-раст косе која спречава испадање власи, прерано сеђине, уклања перут, умскишава крту косу и чини ју гипком, бујном, те поспешује пораст власи.

За покус 2 лончића једне, или по један лончић од сваке Елса помаде, већ са омотом и поштарином за 35 дин.

У Твојем је интересу, да пошаљеш новац унапред, јер ако поручиш повуком (доплатом) поскупљују се горе наведене цене за 10 дин., ради веће поштарине. Порудбине адресирај јасно:

Апотекару EUGEN V. FELLER u Stubici Donjoj

Eisatrg 366 — Hrvatska.

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва. Друштво не прима одговорност.

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

**Од стручњака признате као најбоље
НОВО.** Франц Нехвиле израдио је за ову годину
нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.**
Стручњаци за прскалице, пишу о том новом мо-
делу, поред осталог и следеће: Са прскалицом
Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље ви-
ноградара, јер је новом конструкцијом прскалица
Аустрија сасвим из основа усавршена, како у по-
гледу рада, тако и опреме. — Тражите опис пр-
скалице Аустрија Модел 1928

Прскалице Аустрија могу се добити:

у **Главном Савезу Српских Земљорадничких
Задруга** — Београд. **Код Српског Пољопривредног Друштва** — Београд, и у свима већим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

Браће П. Радојловића

гвожђара — Београд

6-1

куп.

текућ

чл. 23

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 11. — II — до 27. — II — тек. год.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД								НОВИ САД															
	понула				тражња				закључено				понула				тражња				закључено			
	динара								кило-грама				динара								кило-грама			
	од		до		од		до		од		до		од		до		од		до		од		до	
Пшеница	335	355	330	345	—	—	—	—	340	347	328	345	1,090.000	328	347									
Раж	280	320	270	300	—	—	—	—	315	315	305	305	—	—	—									
Јечам	230	250	225	245	—	—	—	—	245	305	240	295	100.000	240	305									
Овас	250	255	240	245	—	—	—	—	260	260	250	250	40.000	250	260									
Кукуруз	240	270	230	265	—	230	26	—	255	267	247	260	5,320.000	247	267									
зршио шенично	225	225	215	215	—	—	—	—	240	485	225	475	590.000	225	485									
Мекиње	—	—	—	—	—	—	—	—	210	210	200	210	240.000	200	220									
Пасуљ	350	370	320	360	—	—	—	—	365	365	360	360	10.000	360	365									
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Сено	120	120	110	110	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—									

Ратна штета 452 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштањске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирчо Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

ПОЗИВ

На 54. Редовни Годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва, који ће се одржати на основи чл. 36., 37., 38. и 39. Друштвених Правила 18. марта 1928. године у Друштвеном дому у Београду, са овим дневним редом:

1. Председник или његов заменик отвара Збор у 9 час. пре подне.

2. Подноси се извештај о раду Друштвене Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.

3. Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину, која почиње 1. јануара.

4. Подноси се предлог о задужењу Друштва у смислу чл. 23. Друштвених Правила.

5. Подноси се предлог о подизању Друштвеног дома.

6. Подноси се предлог о изменама Друштвених правила.

7. Подноси се предлог статута о установљењу фонда почив. Паје Т. Тодоровића, бив. председника.

8. Овлашћење Управног Одбора за измену Пословника, у смислу чл. 49. Правила.

9. Подносе се на решење писмени предлози Друштвене Управе, Подружина и појединих чланова, који су поднети Управи најмање на 15 дана пре Збора.

10. Избор подпредседника и пет чланова Управе.

11. Избор почасних и редовних чланова.

Што се од овог дневног реда не сврши на дан Збора, продужиће се сутрадан.

Право гласа на Збору имају редовни чланови и изасланици Подружина (чл. 11. и 32. Правила).

Посетиоци збора имају права на повластицу од 50% у вожњи на државним железницама, стога железничку карту треба сачувати за повратак.

За време збора Дирекција Државног Добра „Беље“ приредиће изложбу селекционисаног семена и њен изасланик одржаће једно предавање о селекцији семена.

Позивају се редовни чланови да на овај Збор дођу, а Подружине да упуте своје изасланике са потребним пуномоћјима.

Бр. 1.278. — Од Српског Пољопривредног Друштва, 1. фебруара 1928. године, у Београду.

Пчеларимо и учимо народ како се пчелари.*)

Уморноме човеку треба да се одмори, сиромашноме да се помогне, очајнику потстицања да не клоне, утученом од брига разоноде, огорченоме да се оследи.

Али, где је та забава, где је тога рада, где је то место, где је сласт, ко је тај, ко би могао то учинити?

*) По жељи пишевој прештапавамо из листа „Српски Пчелар“, који излази у Н. Саду, овај његов апел упућен гг. свештеницима.

Све то може учинити прави али несебични пчелар. Ако је тај пчелар још свештеник или учитељ, још ће му то лакше поћи за руком, јер они су увек у вези са народом, свештеник више са одраслима а учитељ са децом.

Зато баш, што је међу учитељима и свештеницима све мање пчелара него што их је некад било, кад су учитељи и свештеници били први и најодушевљенији учитељи пчеларства, и што ми се многа г. г. учитељи правдају, да им је незгодно пчеларити због доста честих премештаја, зато се овим приказом обраћам браћи свештеницима и онима који ће бити свештеници, зато што су они сталнији.

Брате свештениче, пчелари и омили маломе човеку пчеларење, уведи га у земаљски рај, а то је лепо удешен пчелињак, изнеси му за углед малу али срчану и неуморну пчелу, па ћеш постићи све оно, што напред истакох и усрећићеш малога човека, омилићеш живот сиромашу, за којег је и створена пчела, коју с правом наши стари назваше „стадо сиротињско“.

Пчела је заиста стадо сиротињско, јер и пуки сиромаш може набавити то стадо. Мало је малих људи који могу купити кућу, земљу, виноград и т. д., али сваки може купити кошницу, од које ће са малим трудом и трошком доћи до пчелињака, који ће му временом помоћи, да дође и до кућице и до парчета земље. Нису ретки случајеви, да су се мали људи пчеларењем искобељали од сиромаштва, да су окренули леђа крчми, да су збацили са себе леност, да су омрзли на тумарање по селу и дерање клупа и рогљева, а заволели кућу своју, а тиме и нехотице поправили иму-так свој.

Мршава је храна малога човека, која једва достаје, да исхрани чопорак деце, а о послastiцама ни мислити не сме, камо ли говорити, мада деца по природном нагону грамзе за послastiцама, јер су потребне телу њиховом, а кад тај мали газда постане пчелар, не само што му мед доноси први новац у кућу, него и дечица његова имају прилике да осете сласт „небесне хране“ —

меда, и да тако уносе у своја слабачка тела храну, која их не само јача, него и чува од разних особито вратних болести, јер мед има у себи „благодатх паче всѣхх совершених, да всакх ѿ негох вкшациій обрацетх благополучное здравіе“. (Требник). Мед доноси здравље у куће и румени деци обрашчиће.

Јесте, тако може пчеларење да преобрази човека. Али као што „мед док се не куса, дотле није сладост“, тако и пчеларење није поезија привреде за онога, ко није пчеларио и ко не зна пчеларити. Зато ако хоћемо, да малог човека усрећимо пчеларством, морамо га увести у ту дивну привредну струку.

А ко је пречи да пружи руку „малима“, које је наш Спаситељ толико љубио и љуби, него свештеник, особито ако је и сам пчелар.

Много је било свештеника, а има их још, које је баш пчела одушевљавала, да су могли да иду за Христом и да његову најузвишенију науку проповедају правом апостолском ревношћу, не рачунајући на грешну добит. Познајем браћу свештенике, који ми признадоше, да им је, уз цркву, пчелињак једино место, управо лечилиште, где су одмарали душу и опорављали тело и где су најбоље своје проповеди смишљали. Доста је било свештеника, који су пчеларећи могли да пристојно живе са својом породицом, да децу своју подижу на ноге, а да зато не буду на терет никоме, а најмање „малима“. Пчеларење је многе свештенике сачувало, да нису, због брига за живот своје породице, и из страха за незбринуту старост своју, подлегли искушењу, па пали у редове оних, које је Спаситељ истерао из храма.

Па кад је пчеларство добро дошло свештенику, јер и он спада међу оне, који су остављени сами себи, и о којима се слабо води брига, куд и камо би боље дошло онима „малима“, који су његову старању поверени.

Кад је у истину пчела створена „на ползх человеккхмих“ и кад је пчеларство велик помагач свештенику у његовој пастирској служби, има ли за свештеника захвалнијег занимања, него да крај свештеничке своје

службе и сам пчелари и да уз то учи мале људе, како се пчелари. Истичем, да и у том послу пример мора ићи напред према речима песника: „добар пастир јер што каже ином, све то својим потврђује чином“. Без примера, речи су ништа.

Али како ће свештеник да учи својега парохијанина, и да му да пример како се пчелари, кад ни сам не зна да пчелари; а како ће да зна, кад није имао прилику да научи пчеларити?! У богословијама се данас то не учи. Старијих свештеника који су били одушевљени пчелари и који су знали пчеларити, па и друге научили, све је мање а млади свештеници не могу да наставе њихов рад, јер би требало и њих неко да учи.

У Карловачкој Богословији било је друкчије. У њој је предавано пчеларство богословима, да и њима буде од користи, као што је многима и било, а и да га шире међу својим парохијанима.

Гледајући у будућност бистрим својим умом, тадашњи ректор карловачке богословије, архимандрит Иларион Руварац, дивно је уочио потребу, да се пчеларство предаје у богословији.

Не могу а да овом приликом не изнесем речи ученог архимандрита Илариона, што их је пре половине века изрекао, кад је разгледао пчелињак Јов. Живановића.

То је било г. 1878. Кад му је Живановић све расјаснио и одговорио на разна питања, архимандрит Иларион изрече ове значајне речи:

„Та пчела је онда створена баш за богослове. Богослов, кад дође у село за пароха, неће имати боље, племенитије, корисније и после својих парохијских дужности одморније забаве, него што је забављање са пчелом, а имаће и задовољства и радости од материјалне користи, коју ће му пчела донети, па ка томе служиће за углед својим парохијанима. Благо парохијанима, који се могу угледати на својега пароха. Парох не треба да је само научен богослов, него треба да зна и нешто економије, како би могао упутити своје парохијане, како се рационално води економија. По ре-

шкрипту би требало, да је одавно подигнута катедра руралне економије и велика је погрешка, што у богословији није до сада подигнута, зато ако бисте ви хтели да предајете у богословији пчеларство, које је грана економије, ви бисте велико добро учинили нашем заводу*. И т. д. (Срп. Пчелар XI, с. 93).

Те мудре речи архимандрита и ректора Илариона потпуно се подударају са мојим искуством и доживљајима за време моје 42 године свештеничке службе и преко 30 година пчеларења, и имају и данас потпуну своју вредност, можда већу, него онда кад су изречене.

Зато, ко би данас наредио, да се пчеларство предаје у богословијама, подигао би тиме себи трајну задужбину, јер би учинио велико добро и свештеницама и народу. Свештенику би било пчеларење ослонац, да лакше постигне циљ своје службе, а народ особито мали људи, имали би у својем свештенику не само молитвеника и старатеља душа, него и учитеља, који га зна ушутити, како да тегобе данашњега доба лакше сносе.

Учимо пчеларити, да будемо у стању друге научити. Пчела својим примером храни душу а медом тело, па зато учимо народ пчеларењу, да буде здравији и душом и телом.

Радимо док је дан!

Б. Коларовић.

ИЗ РАТАРСТВА.

Кикирики.*)

Кикирики (*Arachis hypogea*) је биљка једногодишња, из фамилије легуминоза, одомаћена у Бразилији и раширена као културна биљка у топлијим крајевима. Од 18. века почели су неговати кикирики у Малој Азији

*) Одговор на питање г. Будимира Нешовића, из села Лознице.

и Балкану на погоднијим и климатски подеснијим местима, где је добре резултате давао.

Кикирики је биљка, као што је напоменуто, једногодишња, која тера неколико четвороугластих стабљика, дужине 30—45 см., некад правих али обично положених и преко 1 м. дугачких.

Лист је јајолик или јајасто-дугуљаст. У пазуху између листа и стабљике смештени су бели или жути цветићи, које појединачно рано прецветавају. После прецветања продужује се цветна дршка ка земљи и ускоро се убада у њу; оне дршке које се у року од неколико сати после цветања не забоду у земљу, пропаду.

Оплођени семенак нарасте у земљи и претвори се у смежурани, набрани плод, који је везан са кончастим влакном за стабљику горњег дела нарочито зеленог.

Мехуна је 3—5 см. дугачка, преко 1 см. дебела, тамније и бронзасте боје; у њој се налазе 2—3 семенке, ређе 4—5, са црвеном површином и белом унутрашњошћу. То што ми зовемо кикирики, то су семена, која се из мехуне ваде и прже.

Употребљавају се на место лешника и бадема. Пресовањем се добија зејтин. Најфинији се употребљава за јело, а лошијег квалитета за израду сапуна.

Од одпадака приликом цеђења зејтина справљају се погаче, које се употребљавају за храњење крава мазара, јер садрже 45—50% протејина, 7—9% масти и 25% безазотних материја.

Кикирики гајени у тропским пределима имају више зејтина, него у земљама суптропским или мање топлим.

Сората нема много, а оне се разликују величином семена и по садржини зејтина.

Најбоља сорта је из Сенегала, т. зв. Руфиска — Rufise — после долази Шпанска, Costa Rico, из средње Америке.

Кикирики најбоље успева на пешчаној лапорачи или пешчаној глинуши, једном речју на растреситој земљи, где лакше продире у земљу, правилно и лакше развије плод.

Сеје се са мехунама или само семе у времену када и кукуруз.

Мехуне треба пре сађења потопити у воду, па чим набубре, сеју се у редове на 1 метар одстојања, а 15 см. семе од семена или у оцаке на 1 м. ред од реда, а на 80 см. оцак од оцака, у коме треба ставити до 10 семенки у једнаком одстојању.

Обрада се састоји у овоме: На добро обрађеној и очишћеној од корова земљи поникле биљчице плевити, окопавати, а по том их нагртати у циљу помагања да се цветне дршке што пре забоду у земљу.

Берба почиње пред првим мразевима, или где ових нема, кад почну биљке да жуте; или се врши претходно проба: извади се најмлађа мехуна (при врху стабљике) и притиском међ прстима истера семенка: ако је ова чврста и са обмотачем који се љушти, онда је време берби.

Ако се буди из каквих разлога одоцни са бербом, семенке кикирики лако проклијају на самој њиви, што не треба дозволити и излагати се штети.

Берба се обавља овако: веће површине засејане овом биљком ваде се плугом обрточем, земља се растресе, и биљке се ваде помоћу раденика руком.

Пре бербе потребно је све стабљике сасећи да не би сметале приликом орања.

Кикирики извађене из земље отресу се од прилепљене земље — глине, оставе неко време да се просуше, па затим скупљају на гомилице, слажући у мале пластиће око колца побијеног у земљу, да их не би ветар растурио.

Према времену овако скупљене биљке у гомилице могу остати 2—4 недеље, а кад се потпуно осуше и семе у мехунама постане тврдо, онда се откидају кикирики обично руком.

Влага највише смета, због чега се кикирики морају чувати на промајним и сувим местима.

На местима, где се производе у великим количинама кикирики, постоје фабрике за прераду кикирики, удешене на нарочита одељења са стелажама за сушење.

тамо се мехуне чисте и одстрањује последњи остатак земље, која је била још остала залепљена и сасушена.

Најбоље сорте се чак глачају помоћу мермерне прашине да би добиле сјај.

Прашина, којом се глачају кикирики, одстрањује се помоћу за то удешених вентилатора.

Кикирики произведени у мањим количинама могу се, ради лепшег изгледа, мешати са мермерном прашином или туцаним белутком, па помоћу дрвене лопате, на дрвеном или цементном поду, мешати и пребацивати, да се мехуне потпуно очисте од последњег остатка прилепљене земље и да добију сјај, па се на крају помоћу ветрењаче потпуно очисте чауре од прашине.

Очишћене мехуне чувају се на промајним и сувим местима ради јела или продаје.

Несушени кикирики не могу остати више од 6—8 недеља; јер се зејтин, који се налази у семењу, почиње кварити и тиме семе постоје неупотребљиво.

Кикирики се сеје на 1 ха до 25 кграма.

Принос са 1 ха на 1500 кграма.

Скопље.

Спасоје Пешић,

управник Држ. Лоз. Расадника.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Шасла x Берландијери 41 В.

Ова је лоза добијена укрштањем између домаће француске сорте винове лозе, зване шасла и америчке, дивље лозе, зване берландијери. То је један од француско-америчких хибрида, који се у пракси показао као одлична подлога за земљишта, на којима не само обичне подлоге рипарија и рупестрис нису подесне, него на којима не могу успевати ни друге много отпорније подлоге према кречу. Ово је тако рећи једина употребљива подлога за кречне земље и за суве иловачасте кречуше, које садрже око 60% креча. Она успева

на кречним земљама са плитком ораницом и кречњачком каменитом здравицом, на којој свака друга подлога подлеже хлорози-жутици лишћа. Она успева такође и у иловачастим кречушама, сувим и тврдим.

На многим виноградским положајима у околини Пирота она једино може да опстане, стога је тамошњи виноградари много траже.

Она је и за многе суве, кречне земље у Јужној Србији једина подлога будућности, нарочито у крајевима, где нема много воденог талога.

Али ова подлога има једну ману, а та је да се теже ожиљава и даје мањи број сраслих калемова, него обичне подлоге. Међутим кад се предузму потребне мере, проценат ожиљавања прпорака достиже 75%, а проценат при калемљењу достиже до 50%. Ево шта нам о томе пише г. Милоје Гојаковић, који је један од оних наших ретких пензионера, који се вратио натраг у село — у Горње Лисичје код Скопља — и ту под тешким приликама засновао једно угледно пољопривредно добро и подигао свој воћни и лозни расадник: „На шасла х берландијери 41 В окалемо сам (прошле године) и у сандуке спаковао 9.980 резница и све са прокупцем. При вађењу из сандука отпало је врло мало, а из прпришта сам добио калемова:

1) ванредне класе	1450
2) прве класе	5400
3) друге класе, која је такође добра	380

Свега: 7230

Са овом подлогом имао сам увек слабе резултате, стога сам је увек, па и прошле године мало калемно. Овог пута постигао сам, као што видите, одличан резултат, како и у проценту примања тако и у квалитету. Незнам тачно, али мислим, да сам овај резултат постигао због тога, што сам резнице пред калемљење држао 12 дана у води, а у сандуке метнуо више материјала и у стратификали одржавао добру влагу. У осталом и ове године овако ћу радити, па ћемо видети резултат, а сад мислим да калемим од ове сорте повише, јер се много тражи...”

Процент, који је постигао г. Гојаковић, заиста је одличан, јер се шасла х берландијери 41 В теже ожиљава, до 70⁰/₁₀, и калемови теже срашћују и примају се, до 50⁰/₁₀, а он је, као што се из његовог писма види, добио 72⁰/₁₀ добрих калемова. То је одиста реткост, али то показује, да се добрим радом и пажњом постиже и добар резултат.

За резнице од сората, које се теже ожиљавају, употребљава се један од ових начина, па да оне лакше ожиле:

1) Стратифицирање у врло мало влажном песку;
2) потапање и држање у води; најбоље у текућој води и потопивши резнице у воду само доњим дебљим крајем, највише до 15 см.;

3) љуштење, засецање коре при дну резнице, а да би то лакше ишло, резнице се доњим крајем превлаче преко једног гвозденог чешља са оштрим зубцима; и

4) размсркавање резница на доњем крају са једним дрвеним маљићем, што није за препоруку, јер се у пукотинама дрвета могу залећи микроби трулежнице.

Као што се види, г. Гојаковић је за повећавање процента ожиљавања резница употребио најбољи начин, т. ј. потапање у води и постигао је добар резултат и то ће вероватно и ове године постићи, ако тако буде радио.

Бож. Ђ. Ранковић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Слана храна у болести.

Наш народ и сувише слано једе. Не може се тврдити да је со само зачин, јер је она организму неопходно потребна за изградњу соне киселине желудачног сока, који служи за варење. Али за ово је потребно око два грама соли дневно, а ми узмемо скоро 10 и више пута веће количине.

Али за извесне болести за само успешно лечење

потребно је со свести на најмању меру, па чак је за извесно време и потпуно престати узимати. Код тих болести неће помоћи никакви лекови, ако се болесник не може одрећи соли.

На првом месту, кад оболе бубрези, потребно им је што већа поштеда од сваког напрезања. Со има улогу у организму да прикупља воду. А у колико више воде има, у толико бубрези имају више посла. Али обустављање употребе соли спречава и друге поремећаје. Без соли ће лакше проћи отоци код водене болести. Ако се чувају јако слане хране болесници са срчаном маном или запаљењем бубрега избећи ће стварање отока и скупљање воде у трбушној дубљи. Чак и гојазност захтева дијету без соли. Со тражи велике количине воде. Код гојазних људи та се вода задржава у салу. Али со се не сме употребљавати и у случају реуматичних отока, запаљења плућне марамице с водом, неких разних болести као шарлаха и мраса.

У свима овим случајевима со има неповољна дејства, јер тражи воду и задржава је у организму, дражи бубреге и преоптерећује их сувишним радом. Велике количине соли не само да спречавају лечење болести, него је чак и погоршавају. И први је услов за такве болеснике, да се одрекну, бар за извесно време, сланих јела. То се може постићи на више начина. Исхрана без соли мора се управљати по овим начелима: 1) употребљавати поглавито млеко, али ни њега не више од једног литра дневно; 2) хлеб непосољен; 3) масло, кајмак, сир непосољени; 4) ако се употребљава месо, не треба га солити; кувано јести, али чорбу не; 5) зелен и поврће искувати, па воду одлити, а за јело употребити само кувано поврће; 6) никакво јело не сме се солити.

Већини људи овај начин исхране је врло мучан. Они не могу да га поднесу, изгубе прохтев према јелу, па чак добију и одвратност, услед чега и недолечени прекидају диету.

Да би се ово избегло, треба болеснику препоручити такву храну, која већ по себи не садржи и не

тражи много соли и која је укусна и без ње. Исто тако важан је и начин справљања.

Мало соли садрже све намирнице у сировом стању. Али за справљање хлеба употребљује се 0.5—0.75% соли, сољење масла, кајмака и сира 1% соли, за супу 0.50—1% за печење 1%, за суво месо 7% соли. Докле се масло, кајмак па и сир могу и неслани јести, неслано месо и неслан хлеб немају укуса. Због тога код строге неслане диете код запаљења бубрега треба избегавати сва та слана јела, али и разне друге зачине као што су бибер, паприка, роткве, целер и тд.

Црни непосољен хлеб је укуснији од белог, кисело млеко укусније од слатког, црно месо укусније него бело, од поврћа укуснија су несољена: спанаћ, карфиол, репе, шпартле, напослетку све врсте воћа. Према томе треба и бирати та средства за исхрану, ако је потребна неслана диета.

Хладна јела лакше се једу неслана него топла. Јаја се могу засладити или спремити слатко као колачи или напиток. Месо треба пећи на жару или кувати с поврћем. Не треба употребљавати цигерицу, бубреге, мозак, а месо само ако лекар одобри. Слатководне рибе могу се кувати у пари са сосом од патлиџана.

Чорбе се могу употребљавати од воћа, млека, карфиола и патлиџана. Нарочито је пријатно средство за исхрану оболелих од запаљења бубрега сос од патлиџана.

Исхраном ових болесника мора им се дати довољна количина свих потребних хранљивих састојака, па и најпотребнија количина соли. Али сувишак соли, који здрави употребљују као зачин и надражај за бољи апетит, ови болесници морају изоставити. Никакав лек и никакав лекар не могу помоћи у њиховој болести, ако се они не могу одрећи сланих јела. Ово је у највише случајева довољно само на једно извесно време. Али покадкад је потребно и на дуже, па чак и на цео живот. Са тим болестима дуге и дуге године се могу дочекати, ако се избегава оно, што их надражује и појачава.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Имам кобилу, стару 5 година, код које се сваке године при ношењу ждребета појављује рана на трбуху, ближе предњим ногама, од пупка удаљена 5 см. а у величин дводинарке. Из ране отиче стално жута вода. Кад се кобила ождреби, рана се залечи.

Сараорце.

Милоје И. Живковић. земљ.

Одговор: Према вашем опису, кад се рана на трбуху код кобиле појави, поступите овако:

Сваки дан испирајте рану са млаком водом, која је претходно прокувана, а потом је добро намазати са једном *тинкџуром* (Tinct. Jodii) која се може добити у дрогерији. *За све време лечења ваља кобилу чисто држати — добро тимарићи.*

Овако ћете рану лечити све дотле, док не зарасте. А ако ово не помогне, обратите се за помоћ тамошњем ветеринару.

М. Митровић,

марв. лекар.

Питање: Имам једног коња расе полу арапске, старог 7 година. Приликом избацавања измета приметио сам некакве мале глисте — црве, беле боје, на глави имају четири пијавке, а до главе имају црне прутце, од половине пошав репу одједном су сведени. Код коња сам приметио при тимарењу, кад га по трбуху тимарим са четком или притискујем рукама, одлаже задњим ногама, као да осећа бол, понекад баца поглед на стомак, понекад предњим ногама копа и репом млати. Шта треба радити?

Урош Лaziћ,

школовани економ из Д. Љубоваје.

Одговор: Глисте, које живе као паразити у цревима домаћих животиња, могу бити од две врсте: пљоснате и ваљкасте и то је прво, што је у питању требало назначити, каквог су облика. Али пошто је у питању коњ, то је сигурно, да имамо посла са неком врстом округлих глиста, јер су пљоснате глисте (пантљичаре) реткост код једнокопитара (коња, мазге и магарца). Од округлих глиста у цревима код коња живе у главном три разне врсте: аскарини, оксирини и

стронгле. *Аскар*и су слични детињој ваљкастој глисти, дугачки су 15—20 сантиметара. *Оксири* су мањи, 4—10 сантиметара и од њихове половине одједном су сведени на дебљину мало пунијег влакна. Трећа врста *сйронгле* краћи су 1—2 сантиметара и нису сведени као оксири. Према овоме, како је питање постављено, вероватноћа је, да имамо посла са оксирима, јер су само они одједном „сведени“, само што остали опис у питању не одговара потпуно њима.

У сваком случају сви ови ваљкасти црви, који живе у цревима једнокопитара, имају сличан начин живота и размножавања, на сличан се начин врши и зараживање, а један је исти и начин лечења, те према томе ми ћемо у одговору говорити о оксирима, пошто је вероватноћа, да са њима имамо посла, а исто важи и за остале ваљкасте глисте са малим изузетком у појединостима. Оксири живе у цревима коња и то нарочито у дебелом цреву. Они су слободни, т. ј. нису учвршћени за слузокожу црева, док се стронгле држе припијене за исту. Све се ове глисте множе ношењем јаја, која се са изметом избацују напоље — а код оксира специјално женка, кад је оплођена у цревима, излази на чмар, где се учврсти и носи јаја. Она снесе већу количину јаја, која су помешана са лепљивом течношћу жуте боје и залепи их на кожи око чмара. Кад снесе јаја, женка падне на земљу и угине. Она снесена јаја још на кожи почну да се развијају, а за дан-два, кад се осуши течност, падну на простирку. Сад кад са простирком каква животиња — коњ, мазга или магарац, поједу та јаја, она се у цревима развијају у одраслу глисту.

Кад се ове глисте налазе у цревима једне животиње у већој количини, — а то је скоро увек случај, јер се животиња сама и даље све више заражује, једући јаја са простирке, онда те глисте могу да проузрокују болове у стомаку — „колике“ — да учине да коњ мршави и кадкад, да проузрокују смрт, нарочито стронгле. Код зараженог коња оксирима, око чмара на кожи види се она улепљена маса жућкасто

мрке боје, која садржи јаја. Ова лепљива маса изазива свраб, те се услед тога коњ чеше, млати репом и одлаже ногама.

Лечење. — *Избећи даље зараживање*, први је услов лечења. То се постиже вођењем нарочите бриге, да коњ не једе простирку испод себе, изношењем ђубрета на место, где је стоци приступ забрањен; затим у случају оксира треба скидати ону лепљиву течност око чмара, која је пуна јаја и спаљивати је. Исто тако треба уништавати одрасле глисте, које се са изметом избацују, нарочито приликом лечења.

Има више разних лекова, који се могу употребити да коњ избаци глисте. Најзгоднији је овај начин лечења: у вече у очи дана, кад ће се давати лек, не треба дати коњу ништа да једе, а ујутру „на гладан стомак“ дати 40—80 грама чистог терпентинског зејтина (Essence de térébenthine) купљеног у апотеци помешаног са 100 грама обичног зејтина за јело или ланеног уља. Количина терпентина зависи од величине и старости грла. У овом случају (7 година стар коњ полу-арапске расе) треба дати 50 грама. После лека не дати коњу одмах да једе, јер лек боље дејствује на празан стомак. Лек дати флашом. Ово се лечење може поновити после 15—20 дана.

Исто тако добро дејство има и Sulfure de carbone 50—60 грама у 200 грама ричинуса.

Разуме се после лечења дати бољу храну коњу и извршити чишћење стаје и уништавање избачених глиста.

Обреновац.

Милутин Гец,
срески ветеринар.

БЕЛЕШКЕ.

Напредно сточарење. — На бадњи дан г. Алекса Томић, трг. из Лесковца, купио је од Пољопривредне Школе у Лесковцу 1 јагње за 400 динара. Јагње је тежило 20 кг., а било је старо 50 дана. Од „*џештерског*“ је соја оваца, а припло-

ћено је у Пољопривредној Школи у Алексинцу, која је премештена у Лесковац. Ретко се може добити овакво лепо однеговано јагње од пољопривредника и на Ђурђевдан. Јагње је изазвало читаву сензацију! — Сељаци су дуго говорили о јагњету, као о неком чуду.

Када се смишљено сточари, онда се за 1 јагње добије 2—3 пута више, но што пољопривредници добијају с јесени за своје овце и овнове.

Интересовање за овим сојем оваца врло је велико код професионалног сточара — овчара из околине, те је школа у приплодне сврхе продала неколико једногодишњих овнића по 600 дин. од комада.

Овако се паметно сточари!

П. Т. М.

Гајимо свилубубе. — Дудови ће ускоро олистати. Време је дошло, да се занимамо гајењем свилубуба, овим корисним бубицама, које доносе свакоме ономе користи, који им посвети само мало од свога времена. Сви они, који увиђају све већу скупоћу живота, не треба да забораве, да ће им ова драгоцена гусеница донети знатне приносе. Ниједна жетва не нуди и не даје брзо толико користи, колико берба кокона. Мада изискује извесну негу, а нарочито добре хигијенске прилике, гајење свилубуба је врло лак посао, који захтева од оних, који се њиме баве, готово незнатне издатке и мало времена, од прилике 40 дана, да би се добио производ, чија је продаја осигурана по цени више него што се данас плаћа, имајући у виду садању вредност природне свиле. Гајењем једне унције семена — јаја свилубуба од 25 грама — може се зарадити просечно за месец дана рада око 1000 динара.

Одгајивачи свилубуба у Италији увиђају боље од нас све користи, које се могу добити од свиларства и њихов број не престаје да се повећава, тако да је њихова свиларска производња од 37 милиона килограма сирових кокона, колико је произведено 1921. год., достигла у 1924. години огромну цифру од 57,000.000 килограма чаура. Зар ове цифре нису поражавајуће, кад се упореде са нашом производњом, која износи данас једва 1,000.000 килограма.

Пољопривредници! одазовите се овом позиву, гајите једну до две унције семена — јаја свилубуба (природно према количини дудовог лишћа, радној снази и простору), чиме ћете учинити услугу не само вама самими, већ и вашој земљи, јер се подизање народног благостања може постићи само са повећањем увек све веће и сваковрсне народне производње.

В.

Унесимо у школе цвеће! — Како је мртва одаја без цвећа! Као тело без душе. Нарочито зими, кад падну магле

и снег покрије оголело дрвеће, поља и ливаде. И како је једнолик и досадан приказ по нашим учионицама, где се шћућуре дечица по клупама, међу сурим школским зидинама! Још кад сам била дете, увек ме је зими спопадала сета у школи. Кад бих дошла кући и заливала своје цвеће или хранила птице, мачке и псе, живахнула бих.

Дете је вижљаст, живахан створ, коме треба *сталне промене и кретања*. У њега свака ћелица расте, непрестано се мења и кроз њу струје сокови. Злочин је затворити га са немим, мртвим стварима. А има ли чега живљег и променљивијег од цвећа? Оно се мења стално: клија, расте, буја, зри и умире. И дете га прати, гаји, живи са њиме и кроз њега сазнаје живот и кретање органске природе. Кроза њ сазнаје законе, што владају живим делом природе, кроз њега оно расте и размишља, поред њега постаје добро, племенито, од њега учи да воли лепо и да цени живот.

То су модерни педагози лепо запазили и извели су дете у природу, у поље, у шуму, на реку и ливаду или су, где то није било могуће, *унели природу у школу кроз цвеће, птице и рибе*. Ја сам имала прилике, да посетим врло велики број школа у: *Бечу, Амстердаму и Женеви*: Све се њихове школе, нарочито т. зв. радне школе (*Arbeitsschule, l'école active*) и *забавишта* одликују тиме, што су њихове учионице пуне цвећа у лонцима, вазнама, или окићене венцима. Све женевске школе имају слике Песталоција, која је увек окићена венцем свежег цвећа. Затим свуда има по неколико кавеза са птицама певачицама и по неколико акваријума са воденим биљкама, рибама и воденим животињима. Њих сама деца гаје са пуно љубави и старања.

Како је само весело у тим школама будућности! Како је живахно, ведро и лепо седети и учити у соби, у којој дише још неко сем вас! Кад ујутру деца дођу, одмах трче да виде: шта је цветало, шта је никло, шта је листало. Или се окупе око кавеза, чисте их и хране, своје љубимце. Ниједно од ове дечице неће скинути тичије гнездо, нити ће откинути који лист, јер га познаје, воли и цени.

А како су суморне наше школе, како неразумна, неука и дивља наша деца! Но јесу ли она крива? Не, ми смо криви што их не научимо, што им не овеселимо школу цвећем, птицама и рибама. *Унесимо у наше школе цвеће*, па ћемо из њих истерати много незнања, свирепости, разорних тежњи и лености. Уносећи у њих цвеће, унећемо смисао за добро, лепо и истинито!

Женева

Милица Ђурић-Топаловић

Упутство за поткивање војно-државне стоке, — од Милана К. Цветковића, ветеринар. пуковника, са прилогом слика на 10 табака. Издање Министарства Војске и Морнарице, Београд 1925. године.

По својој обради, ова књига од 106 штампаних страна, са многобројним сликама, које објашњавају текст, представља реткост у нашој стручној књижевности, те се можемо радovati, што је угледала света. У књизи има и четири таблице, у којима су изнесени подробни податци за поједине врсте потковица.

Техника правилног поткивања стоке мало је позната ширим народним слојевима, те се до сада ослањала само на знање и искуство мајстора поткивача. Па и међу овим последњима мало је вештих мајстора. Многи од њих, било из непознавања самог заната било из несавести, правили су такве грешке, да су оне и војску и приватне сопственике стоке скупо стајале. Дешавало се врло често, да мајстори поткивачи или њихови помоћници, изучив занат површно, укују стоку при поткивању. Чим оде из поткивачнице или кратко време по поткивању, коњ зарамље, осећа све веће болове у копити и не може да ради. Ако је сопственик грла из вароши ни по јада, али је велика штета за пољопривредника са села, који оставља важне радове у пољу и мора у варош поткивачу да исправи грешку. Није реткост да се укивањем клинца у меснати део копите ова зарази, коњ болује, не ради ништа, троши се за његово лечење, па се у извесним приликама доводи у питање и способност грла за рад. И за војску и за пољопривредника ово је велика штета. Значи, да се приватни сопственици стоке морају сами упознати са техником поткивања, и да не треба да се ослањају више само на вештину и знање мајстора поткивача.

То се даје постићи помоћу поменутих књиге нашег познатог писца М. Цветковића, у којој је јасно и разговетио изнесено све што је потребно знати о поткивању. Прилозима слика, од којих су неке израђене у боји, објашњено је све што је у тексту речено, само треба при читању појединих одељака отворити дотичне слике, односно анатомски лист и пажљиво прочитати објашњење текста. Овим начином појачава се још више лако разумевање, брзо схватање и дуже памћење онога што се прочитало.

Књига је подељена у два дела. У првоме делу говори се о анатомској грађи копите, па тек у другом о поткивачком материјалу и самој техници поткивања. С обзиром на задатак књиге, оваква подела сасвим је оправдана. Ван сваке је сумње,

да се прво темељно мора познавати грађа и склоп неког предмета, па да се тек после тога са њим нешто ради. И у овом случају мора се познавати грађа и склоп копите, ако се жели правилно ударање потковице. Непознавање иначе сложене грађе копита проузрокује и погрешно поткивање, особито ударање клинаца, који место да прођу само кроз рожину, одлазе у меснати део копите и проузрокују тамо лакше или теже повреде

У првоме делу говори се: о костима копите и ноге; о зглобовима копите и ноге; о органима за кретање копите и осталих делова ногу; о еластичним ткивима копите; о крвним судовима ноге и копите; о нервима ноге и копите. Даље се прелази на разлагања: о рожини са својим пододељцима и рожној обући као целини; о положају појединих ткива копите, као и о грађи и саставу копитног рога; о растењу копитног рога; о величини копите; о знацима здраве копите и доброг састава копитног рога. У састав првог дела улазе још и ови важни одељци: о ставу ноге и облику копите; о кретању; о неговању копите и њеном трошењу на ивици носача (са потковицом и без ње); уопште о правилним ставовима и облицима копите код њих; о ходу како са неправилним ставовима; о манама на удовима и у самој копити; уопште о копити, о ставовима и ходу мазги.

Из садржаја првог дела читаоци се потпуно упознају са грађом копите и ногу до предњег колена (ручја) и скочног зглоба (ножја), а уз припомоћ лепих слика добијају јасну представу о интересантном склопу коњских ногу. Последњи одељци првог дела немају значаја само за поткивање, већ су општег значаја и велике важности по наше пољопривреднике. Из њих се може научити, какав је правилан став коњских ногу, какве су њихове мане, па према томе и општа способност коња са таквим ногама, што је важно знати при куповини радног коња. Као опште правило важи, да код радног коња морају бити здраве ноге, па после и остали делови и органи.

У другом делу говори се прво о циљу поткова, о користи и штети од поткивања, о потковицама уопште, о клинцима и ступцима и о врстама поткова. У овом последњем одељку изи сено је све у појединостима о разним врстама потковица и што је најважније, изнесене су и дате све димензије, по којима се могу израдити потковице. За мајсторе поткиваче и за индустрију потковица ово је од огромног значаја, а приватни сопственици могу по мерама и облицима из књиге тражити од мајстора, да потковице за његовог теглећег коња или вола буду онакве, само поткивање онако изведено, како је прописано. После овога тек говори се у дру-

гоме делу: о извођењу поткова уопште код правилне и здраве копите; о поступку са коњима при поткивању; о поткивању копита неправилних облика, код неправилних ставова и кретању коња; о поткову неправилних копита и најзад о поткивању волова.

Други део, који говори о самој техници поткивања и о материјалу, веома је важан. Поменули смо већ, да се погрешним радом могу изазвати повреде копита укуивањем, али сем тога, погрешним обликом потковица, стварају се и погрешни облици копита. Гвоздена потковица чврсто притегнута уз копиту омогућује овој последњој развијање само по облику потковице. Ако потковица нема добро савијене кракове, по њима се стварају и бочне стране копите, које немају више природну заобљеност, већ се исправљају. Ако су задњи крајеви потковице стешњени, и копита временом постаје стешњена у петам. Дакле, од правилне копите, стварају се временом неправилне због неправилно израђених потковица.

Према целокупном распореду грађе, књига има веома складну целину, којој унеколико шкоде извесне штампарске грешке, које је требало исправити. Иначе књига се може топло препоручити свима нашим пољопривредницима, који се интересују поткивањем и правилним потковом своје стоке. Књига може послужити као врло добар уџбеник. Истина је да она носи наслов: *„Уџбу за поткивање војно-државне стоке,“* али без обзира на то, књига се односи на правилно поткивање стоке уопште. Они, које не интересује први део, у другоме делу, где се говори о извођењу поткивања и материјалу, наћи ће лепих поука. *Књига се може добити код Српског Пољопривредног Друштва, по цена од 40 динара.*

Др. Т. М.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, Министарства Трговине и Индустрије и Народне Банке приређује у своме дому у Београду, Немањина ул. бр. 11

Велики Вински Сајам

са изложбом вина, коњака и ракије из целе државе С. Х. С.
од 22. до 25. априла (травња) 1928. год.

Излагачи за вински сајам и изложбу вина излагаће вино само у боцама од 7 децилитара и то од сваке врсте вина по 8 боца а од сваке врсте коњака и ракије по 2 боце.

Изагачи који не желе учествовати на сајму већ само на изложби вина излагаће од сваке врсте вина по 2 боце, а од сваке врсте коњака и ракије по 1 боцу.

Посетиоци сајма добиће могућност да по спремљеном каталогу окушају све врсте изложених вина.

Детаљнија упутства за сајам и изложбу даваће следећи повереници:

за Северну и Јужну Србију: г. М. Стојановић, дир. винског сајма при Срп. Пољоприв. Друштву у Београду;

за Хрватску и Славонију: г. Милан Хржић, пољ. референт код Вел. Жупана у Загребу;

за Далмацију: г. Оскар Ивон-Билић, конобарски надзорник при Вел. Жупану у Сплиту;

за Словенију: г. Јосиф Забавник, клетарски надзорник код Вел. Жупана у Марибору;

за Срем, Банат и Бачку: г. Станко Шнајдер, виноградар. надзорник у Петроварадину.

за Херцеговину: г. Душан Х. Једличка, обл. пољопр. референт у Мостару.

Предузета је најживља акција, да се за овај први вински сајам за целу државу заинтересује што већи број домаћих и страних купаца.

Делегати Подружина за годишњи збор Друштва. Скреће се пажња Подружинама, да на основу последњих измена и допуна Друштвених Правила одобрених од Госп. Министра Пољопривреде и Вода, (види Тежак за 1927. г. страна 404), имају права да на збор Друштва шаљу на сваких 50 својих чланова по једног делегата.

Подружине које имају испод 50 чланова могу на збору бити представљене са једним делегатом.

Да би Подружине Друштва биле што јаче засупљене на годишњем збору и број делегата био што већи из унутрашњости, моле се Подружине да настану, да што већи број чланова упишу, да би и број њихових представника био већи.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
6., одржане 8. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Парто-

нић, П. Петковић, Н. Петровић, Д. Спремић, С. Рагковић, Б. Ранковић, М. Стојановић, Б. Станисављевић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

85) Прочитан је записник 5. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

86) Прочитан је записник 5. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено, да се усвоји.

III

Прочитан је записник 6. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

87) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

88) да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

IV

Прочитан је записник 6. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

89) да се усваја предложени списак робе и књига, који се имају издати као награде на изложбама у овој години;

90) да се набави 15 прскалица за воће, систем Нехвил;

91) да се одобрава куповина 10 ливадских дрљача;

92) да се набави још 10.000 кгр. луцерке од Ђ. Милутиновића, по понуди бр. 1399. У вези са овим одлучено је: да се семе и друга берзанска роба даје Подружинама на кредит за 30 дана, што им саопштити преко Тежака и расписом. Од осталих поручиоца тражити половину вредности унапред, а другу половину узимати повуком. Од овога изузимају се државне установе.

V

Прочитан је записник 4. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

93) да Одбор у будуће држи седнице уторником;

94) да се усвајају предложене измене и допуне у Правилима за Подружине.

VI

Прочитан је записник 5. седнице Одбора за вински сајам, па је одлучено:

- 95) да се штампање првог плаката уступи штампарији „Св. Сава“ за 1.660 динара;
96) да се прима предложени упут за поверенике;
97) да се одобрава издатак од 255 дин. за мустру стелажа.

VII

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

98) да се приме у састав нове Подружине у Страгарима и Милошевцу, пошто су испуниле све услове;

99) да се одобрава кредит Подружинама: у Аранђеловцу 30.000 дин. стим, да га може користити с обзиром на број чланова; у Сребрници 10.000 дин.; у Ражњу 10.000 дин. и у Сопоту 30.000 динара.

VIII

100) По питању подношења предлога годишњем збору, одлучено је и утврђен је текст предлога за сезонско задужење и предлога за подизање новог Друштвеног дома.

IX

101) По питању утврђивања дневног реда за конференцију свих Секција, одлучено је да се на дневни ред стави: а) питање о подизању новог Друштвеног дома; б) избор секретара Секција и в) предлози за избор почасних и редовних чланова.

X

Саопштења и предлози.

102) Члан г. М. Стојановић предлаже да се у програм рада за ову годину предвиди и приређивање курсева за сеоске домаћице из помоћи, која би се за тај циљ добила од Мин. Пољ. и Вода. Одбор усваја предлог стим, да Књижевни Одбор са г. М. Стојановићем израде правила о овоме и предложе план и организацију за извођење ових курсева.

103) Члан г. М. Стојановић предлаже, да се помоћ за предавања и курсеве добијена од Мин. Пољопр. и Вода употреби одмах на предавања с демонстрацијама о сузбијању штитасте ваши на шљивама. Одбор усваја предлог и одлучује да план о овоме израде г. г.: Б. Ранковић, Н. Петровић и П. Петковић.

Са овим је седница закључена.

7., одржане 13. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник др. Т. Митровић и чланови: М. Стојановић, П. Пет-

ковић, С. Партонић, Н. Петровић, С. Ратковић, Д. Спремић,
А. Рашковић, Б. Ранковић и Б. Станисављевић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

104) Прочитан је записник 6. седнице Управног Одбора,
па је одлучено да се прими.

II

105) Узет је у претрес предлог буџета за 1928. г., па
је одлучено да се прими, како га је саставио финансијски
Одбор с тим, да се у 24. позицији дода: Пољопр. Речника
и Гласника С. П. Д.

III

106) Саслушан је извештај и предлог одређеног Одбора
за сузбијање штитасте ваши, о распореду предавања са демон-
страцијама, па је одлучено: да се предлог усвоји и на тај
циљ утроши до 30.000 динара. Подружинама, које немају
прскалице и цеви, послати на рачун Друштва.

IV

107) Прочитан је записник 6. седнице Књижевног Од-
бора, па је одлучено да се усвоји са предлозима: о откупу
књига од др. М. Влајинца, о оснивању фонда † П. Т. Тодо-
ровића, о измени Друштвених правила и о приређивању курса
за домаћице код Подружине у Рибнику.

V

Прочитан је записник 7. седнице Финансијског Одбора
па је одлучено:

108) да се прима знању, да су прегледани и оверени
рачуни преко 1000 динара.

109) да се уступи А. Пацановском корицење Тежака,
Записника и деловодног протокола, за 1140 динара по ње-
вој понуди.

VI

Прочитан је записник 7. седнице Набављачког Одбора
па је одлучено:

110) да се набави од Савеза Сељачких Задруга из За-
греба 100 канта карбокримпа по 10 кгр. и да се овлашћује
председништво да може накнадно вршити поруџбине с об-
зиром на тражњу;

111) да продајна цена приспелом семену буде: црвеној детелини 30 дин., сточној репи 15 дин., еспарзети 15 дин., семену јабука 80 дин. и семену крушака 90 дин.;

112) да се прикупе поруџбине за чилску шалитру, па онда да се изврши набавка.

VII

Прочитан је записник 5. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

113) да се помогне молба Подружине из Санског Моста, да може приредити томболу у корист своје касе;

114) да се набави 200 јаја јаребичастих талијанки, за Омладинску Дружину у Сибници стим да догодине врати;

115) да се тражи објашњење од Подружине из Скопља, поводом представке председника Надзорног Одбора;

116) да се замоли Мин. Пољопр. и Вода, да поклони Основној Школи у Жеровници на Косову извесну количину лозних и воћних калемова ради пропаганде;

117) да се штампају Подружинска Правила у 2000 примерака.

VIII

118) По молби Подружине из Тополе К. и на основи мишљења инспектора за Подружине, одлучено је: да јој се одобри кредит од 15.000 динара.

IX

Саопштења и предлози.

119) По питању штампања Годишњег Извештаја одлучено је да се штампа у 600 односно 1000 примерака, ако разлика у цени не буде велика. Понуде да прикупи председништво и најповољнијем понуђачу уступи штампање.

120) Директор винског сајма г. М. Стојановић предлаже списак 20 повереника за Северну и Јужну Србију. Одбор усваја списак и одлучује, да се повереницима изда према величини виноградарског подручја по 50 или 100 динара аконто режијских трошкова, што укупно износи 1.500 динара.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д.

Друштво је добило оригиналне француске Верморел-прсналице, а продаје их по Динара 510.—; оригиналне запрашиваче Торпиљ по Дин. 400.— и првокласну рафију „Maјунга Нохприма“, чија је цена Дин. 25,50 по килограму (код куповине целе бале Динара 25.— по кг.)

Подружине и чланови имају 5% попушта. Новац слати унапред, изузев Подружина, које имају отворен рачун, на чек.

рачун Бр. 50350 код Поштанске Штедионице — Београд, до-
дајући по 10.— динара на име експедиционих трошкова по
комаду (прскалице и запрашачи) односно по бали (рафија).

Скреће се пажња Подружинама и члановима да се стрпе
са поруцбинама плавог камена, јер ће га Друштво имати до-
вољно и на време, али још несме да почне са довозом истог,
док се питање царине не реши, пошто су предузети кораци
код надлежних да се, и за ову сезону, плави камен ослободи
царине. — Цена камену биће објављена преко Тежака, а и
нарочитим расписом.

„Пријатељ здравих“ „Утјеха болесних“

тако називаху већ наши родитељи и дједови прави, миомирисни
„Фелоров“

„ELSA-FLUID“

који утажује бол, тако називају већ више од тридесет година
верни потрошачи ово обљубљено народно средство и косметикум,
те у многим захвалницама вазда на ново благодаре правом „фе-
леровом“ Елсафлуиду, што не нагињу лако назебама, кијавици
инфлуенци, грипу, кашљу, промуклости, што не пате од бесанице
нервозе, слабости.

Јер, шта је узрок таквом тегобама? У већини случајева узрок
је недостатна нега тела и лоши опток крви.

А чиме ли се најбоље негује тело, а чиме ли се поспешује кр-
воток на најнешкољдљивији и најпријатнији начин? Трљањем, уми-
вањем, и мазањем помоћу Фелоровог Елсафлуида, који је при-
ређен од сокова (есенција) многих лековитих травка, те код
спољашне као и унутарње употребе једнако прија стомаку, као и
читавом телу.

Опробај! Доскора ћеш постићи весело расположење, добар тек
за јело, вољу за рад, осетићеш се свеж и као подмлађен.

А где да набавиш јевтино прави Фелоров Елсафлуид?

У апотекама и свим подесним радњама, где год га тражиш.

Свуда плаћан за једну покусну флашицу 6 дин., једну двоструку 9 дин., једну специјалну
флашу 26 дин., или ако га поручиш поштом, тада те стоје са паковањем и поштарином
9 покусних, или 6 двоструких или 2 специјалне флашице 62 дин. насупрот 27 покусних
или 18 двоструких или 6 специјалних флашица само 139 дин. Адресу назначи јасно:

Eugen V. Feiler u Stubici Donjoj Elsatrg 366 (Hrvatska)

Пажња пољопривредним подружинама.

Његово Величанство Краљ Александар I, Највиши Заштитник овога Друштва, благоволео је доделити Друштву из прихода Дворских Пољопривредних Добра помоћ од 10.000 динара, из које ће се суме издавати награде оним лицима у унутрашњости земље, који у 1928. години буду најактивнији у раду код народа на унапређењу пољске привреде.

У седници Управног Одбора Друштва од 20.-II-ове године одлучено је: да се из горње помоћи издају награде по једном лицу у оним Пољопривредним Подружинама, које су имале највише чланова у овој години, извршиле највише набавки од Друштва пољопривредних справа, семена, материјала и помоћних средстава за савременије начине рада у пољској привреди и ове разделе својим члановима, а Подружине одговориле свима својим обавезама према Друштву и члановима.

Лице, које, за овакав рад Подружине, буде имало највише заслуга, предлагаће за награду управа Подружине на крају ове године, а оцену предлога и додељивања награда вршиће Друштво.

Бр. 1973. — Од Српског Пољопривредног Друштва 2. марта 1928. год.

ОГЛАС

Државни Лозни и Воћни Раднички Садник у Приједору. — Босна, има још за продају од садница дивљачица јабука II. класе 28.000 комада: Продајна цена садница 100 комада 5. динара и новац слати у напред, а паковање и експедиција наплаћује се доплатом по стварном загарантованом износу.

За упите и одговоре слати поштанску марку од 1. динар или дописну карту. 1—1

СОФОРЕ ЈАПАНСКЕ двогодишње саднице, медоносно и украсно дрво, 1000 садница 150 динара, продаје Радосав М. Живановић економ — Крагујевац. 3—1

Виолине од дин. 95, тамбуре од дин. 98, грамофони од дин. 345, ручне хармонике од дин. 85. нав. и сва гласбала по ванредно ниским цијенама добијате код

Meinel & Herold

творница гласбала, грамофона и хармоника.

Maribor br. 144

Тражите бесплатан цијеник!

Победница

у натечају за најјефтинију цену јест
Сутнеров

прави швајцарски судилник Бр. 105

са поузданим анкеровим стројем кој
ји уз трогодишње јемство стоји ипак
само **64.** Дин.
20 п.

Исто тако **прави швајцарски
цепни часовник Бр. 100** анкер
ров строј—Ремонтоар-Роскопф само **49.** Дин.
60 п.

Анкер-Ремонтоар-Роскопф Бр. 111 са тро
годишњим јемством само **69.** Дин.
20 п.

Доплатом (повуком) или уз новац послат унапред.

Нема ризика!

Што ти се не свиђа, то се замењује или ти се враћа новац.
Велики ценовник са сликама о часовницима, ланчићима, свако
врсне златице и сребрине, као и ценовник о стотинама других ко
рисних предмета, дневне употребе, добићеш бесплатно, ако по
шаљеш тачну своју адресу 1-1

Светској кући Н. SUTTNER Ljubljana Бр. 950

Сточари!

17—20

Према знанственим и практичним опитима у читавом свету, про
тиву **меткљавости** ниједан имитирани производ у деловању није
постигао каквоћу

„ДИСТОЛ“-а.

Ако је један имитирани производ јефтинији од оригиналног

„ДИСТОЛ“-а,

то је он у пракси ради процентуалног мањег деловања, **ипак скупљи.**

Израда **дистола** под сталном је контролом бујатричке клинике
ветеринарског факултета у Загребу (Проф. Др. Рајчевић).

Гарантујемо за сваки успех у лечењу, ако се Дистол упо
треби по прописаном упутству.

Лажне су вести, да је забрањена израда и продаја Дистола.

Чувајте се фалсификата, имитираних препарата и лажног Дистола.
Тражите само оригиналне кутије **Дистола** са жигом:

на малим капсулама за овце **ИРИЛИНОМ ДИСТОЛ**
на великим капсулама за говеда латиницом **DISTOL.**

Дистол се продаје у свима **ап текма** и **дрогеријама.**

Сва упутства и обавештења шаље бесплатно

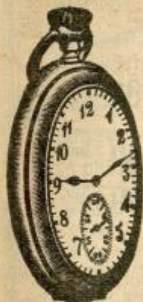
„КАШТЕЛ“

фабрика хем.-фармац. производа а. д. **Карловац** и

Депо фабрике „Каштел“ А. Д. Београд

Телефон бр. 32-69

Краља Милутина бр. 44.

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамски наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сатова за гојйоду од никла дин. 14, од дубле злати дин. 22, од сребра дин. 50. Дамске огрлице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, ирсџени дин. 40, 80, 130, разашиле у великом избору велештговина

R. Stermecki, Celje br. 78.

Сатови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и злати израђене су красно и солидно у целским шворницама. Пишите одмах по велики ценовник са више хиљада слика, у којем ћете наћи шакођер и фотографске апарате, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

16—2

ГОСПОДАРИ! Употребљавајте вештачка ђубрива
а нарочито СУПЕРФОСФАТ
јер

СУПЕРФОСФАТ

јача влат, поспешује зриобу, даје сигурну повишицу природа, побољшава зрно, даје првокласно семе, произвађа здраво биље.

СУПЕРФОСФАТ као и остала вештачка ђубрива и смесу К А С нуђа уз најповољније дневне цене

Фосфат Д. Д.

за промет и трговину уметним гнојивима,
Загреб, Мажуранићев Трг бр. 4.

Брзојав: ФОСФАТ, Загреб.

Телефон 18-39

Све упуте у правилну употребу вештачког ђубрива бесплатно.

Заступства: у свим већим местима.

5—2

ВРЛО ЈЕФТИНО!

Арпаџик, турски путер пасуљ, на велико и поштанским пакетима. Продаја пољских имања. Најбоља веза за Јужну Србију. — Народна Привредна, Скопље.

Две Wagner-ове пресе за сено, за покретање мотором неупотребљаване (нове), по цени од 8 и 10.000 динара продаје Српско Пољопривредно Друштво — Београд.

Немањина улица бр. 11.

Телефон 4-93

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

Од стручњака признате као најбоље

НОВО. Франц Нехвиле израдио је за ову годину нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице, пишу о том новом моделу, поред осталог и следеће: Са прскалицом **Аустрија Модел 1928.** испуњене су све жеље виноградара, јер је новом конструкцијом прскалица **Аустрија** сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Прскалице **Аустрија** могу се добити:

у **Главном Савезу Српских Земљорадничких Задруга** — Београд. **Код Српског Пољопривредног Друштва** — Београд, и у свима великим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД
Браће П. Радојловића

гвожђара — Београд

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 27. — II — до 12. — III — тек. год.

Пољопривредни, мљински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара		динара		кило-	дин.	динара		динара		кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	грама	од	до
Шевица	335	355	330	345	—	330	355	335	347	330	340	325.000	330	347
Раж	320	320	300	300	—	—	—	310	315	300	310	20.000	300	315
Лечам	245	250	240	245	—	—	—	245	305	240	295	20.000	240	305
Овас	250	250	240	245	—	245	245	260	260	250	250	10.000	250	260
Кукуруз	247	275	245	270	—	250	270	250	267	245	260	5,350.000	245	267
Брашно шенично	225	225	215	220	—	—	—	230	480	220	470	410.000	220	480
Мекиње	225	225	220	220	—	—	—	207	217	200	210	60.000	200	217
Пасуљ	350	370	320	360	—	—	—	365	365	360	360	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра- хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	120	120	110	115	—	116	116	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	150	150	145	145	—	150	150	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Смељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 432 - 443.50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баџи и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Редовни годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва.

У недељу 18. марта ове године одржан је у Београду по реду 54. редовни годишњи Збор Српског Пољопривредног Друштва. У збору је узео учешћа велики број чланова Пољопривредног Друштва из Београда и унутрашњости; изасланици Пољопривредних Подружина, Г. Министра Пољопривреде и Вода и Бачког Пољопривредног Удружења.

Збор је отворио Председник Друштва г. Мирко Миљковић. Он је поздравио све учеснике једним топлим говором, потсећајући их на улогу, коју је Пољопри-

вредно Друштво играло у прошлости, на рад у садашњости и план за будућност; позвао чланове и изасланике Пољопривредних Подружина да својим трудом још више подигну углед Друштва у народу.

У своме даљем говору изнео је у кратким потезима: преглед рада Српског Пољопривредног Друштва у прошлој години, која је била неродна и појачала пољопривредну кризу; упутио апел на пољопривреднике: да свима средствима прошире пропаганду за што јачу производњу. Са мало свести и штедње у потрошњи страних луксузних производа, више труда и доста добре воље да удвостручимо домаћу пољопривредну производњу, спашћемо се пољопривредне кризе, осигураћемо економску независност и очувати снагу наше земље. Истакао: да је Друштво својом акцијом на Пољопривредном Конгресу одржаном у Новембру и Конференцији у Децембру прошле године, изазвало живо интересовање код широких маса пољопривредника и утицајних фактора за судбину пољопривредних школа и установа и изразио бојазан: да ће се претрпети национална штета, ако држава бригу о пољопривредном просвећивању пренесе на обласне самоуправе. Затим је говорио о пољопривредној пропаганди: пољопривредном књижевношћу, приређивањем изложба, курсева, предавања, о спровођењу Друштвеног рада у народу преко Пољопр. Подружина и т. д.

На дневном је реду, као друга тачка програма рада, било: читање извештаја о раду Друштвене управе у прошлој години; годишњи рачун прихода и расхода и извештај о целокупној Друштвеној имаовини. Како је тај извештај раније штампан и на 15 дана пред Збор разаслат члановима Друштва, Пољопривредним Подружинама и раздат осталим учесницима Збора, одмах се прешло на општу дискусију о раду. Чињене су неке умесне и неумесне примедбе, све у жељи да рад Друштвени у будуће буде још интензивнији, плоднији и да донесе позитивније резултате. Могло се још запазити: да критика није била жучна, већ напротив разложна и одмерена. Могло се чути у дебати лепих и

похвалних речи за рад Пољопривредног Друштва, Збор је симпатично пропратио изјаву изасланика из Пријепоља, који је између осталог на Збору рекао: да његовом забаченом крају није нико тако помогао као Српско Пољопривредно Друштво. — Збор је усвојио извештај и дао разрешницу Управном Одбору за његов рад у прошлој години.

После се прешло на трећу тачку дневног реда: Подноси се на одобрење буџет прихода и расхода за текућу годину која почиње 1. јануара. Збор је примио буџет, како га је Управа предложила.

Затим је Збор одобрио предлог Управе: да се у смислу Чл. 23. Друштвених правила Друштво може задужити код Народне Банке један милион динара (сезонски зајам), ако се укаже потреба за ово задужење.

Примљени су предлози о подизању Друштвеног дома, пошто је питање о сопствености земљишта, на коме су Друштвене зграде, дефинитивно решено и Друштво добило тапију; даље су примљени предлози: О изменама друштвених Правила; о установљењу фонда поч. Паје Т. Тодоровића бив. председника Пољопр. Друштва; о овлашћењу Управног Одбора за измену Пословника у смислу Чл. 49. правила.

Најзад је приступљено избору подпредседника и пет чланова Управе који су, према правилима Друштва иступили и избору редовних и почасних чланова. Изабрани су: за подпредседника г. Др. Танасије Митровић доцент Пољопривредног Факултета и досадањи подпредседник Друштва, а за чланове: г. г. Божидар Ранковић, Александар Рашковић, Вића Матић, Сава Ратковић и Тима Владисављевић семенар из Београда. Збор је после овога међу заслужним људима за пољску привреду и Пољопривредно Друштво изабрао повећи број почасних и редовних чланова, чија ћемо имена саопштити на засебном месту.

По подне истог дана у 4 часа, одржао је успело предавање г. Б. Ферлинц Управник Огледне Станице са имања „Беље“: О селекцији семена. За време збора и предавања лепо примерци селекционисаног семена

ратарских усева са Беља били су изложени и приказани пољопривредницима, који су са великим интересовањем и допадањем разгледали ову колекцију и стекли уверење: да само одабрано, здраво и чисто семе даје добру жетву.

Карактеристично је да се у прошлогодишњем раду Друштва огледа тежња: за проширењем свога рада, да изађе из оних уоквирених граница. Поред тога: на Збору, из говора учесника, са великим интересовањем запажен је покрет за боље старање и заштиту пољопривредника, јер некадањи начин старог живота све више
 М.

Какве је успехе постигао наш Правилник о увозу и промету вештачких ђубрива.

Изашла је скоро једна критика овог нашег новог Правилника, са главном замерком, да отежава промет вештачких ђубрива.

Слободан сам да изнесем моја искуства са Правилником у мариборској области, имајући у виду латинску пословицу „*tales sunt aquae quales fontes*“, (какав извор, таква вода), т. ј. слаби познаваоци тумаче слабо најбоље прописе. Истина је, да је Правилник веома комплициран и да комплицира особито рад и не олакшава промет вештачким ђубривима, која имају мали постотак хранљивих састојака. Ја потпуно разумем, да је у интересу ствари, да се допушта увоз на пр. Томасовог брашна са 18,5% фосфорне киселине, јер транспорт 17% брашна из Француске стаје исто толико као да би имало 19%. А кад се увози 10 вагона брашна са 19%, приштеди се подвоз једног вагона, кад би имало брашно само 17%. Није истина да фабриканти и продаваоци Томасовог брашна у иностранству не знају, колико % фосфорне киселине има Томасово брашно. Нека анализирају робу, па ће одмах видети, је ли спо-

собна за увоз у нашу краљевину. Исто тако вреди и за наше трговце, који лако добију пробе од инострansких фабриканата, које дају нашим Пољопривредним Огледним и Контролним станицама у анализу. На тај начин није могуће, да би наш човек имао штету, кад купује ђубриво у иностранству.

Правилнику се пребацује, да роба чека у магацинима царинарнице дуго на решење Агрикултурне и Огледне Станице, али се заборавља сасвим, да и друга роба може лежати у царинскоме магацину, док се не изврши анализа у царинској хемијској лабораторији. Док се не изврши анализа у царинској хемијској лабораторији, не плаћа увозник никакве лежарине. А кад је то могуће код калијеве соли, код минералног уља и свиле, чини ми се да је могуће, да ти прописи важе и за наша вештачка ђубрива, која су потребнија, него туђи парфими и тоалетни сапуни, који исто тако не плаћају никакве лежарине све дотле, док се не анализирају у царинској хемијској лабораторији. Вели се, да анализе трају врло дуго. Био бих весео, кад бих свршио све анализе у 48 сата, јер је то минимум времена кад се хоће анализирати роба прописно на све начине.

Правилник о увозу и промету са вештачким ђубривима показао се добар у мариборској области и сваки увозник сматра као само од себе разумљиво, да му се пломбирају цакови са вештачким ђубривима.

Као први успех чини ми се тај, да долазе сад код нас само пунопроцентна ђубрива у промет. Други постигнут успех је тај, да нема више малопроцентних гнојива у промету. Као трећи успех схватам онај, да се баве са трговином вештачких ђубрива само пољопривредне задруге и да су шпекуланти излучени из ове трговине. Четврти успех је тај, да наш Правилник фаворизира нашу народну индустрију под истим условима, и да остану новци нашег земљорадника у рукама нашег радника и нашег индустријалца и да се стеку порези наше индустрије у порезне касе наше државе и да будемо сасвим независни од туђине.

Није истина, да је контрола вештачких ђубрива

тако потребна у унутрашњем промету, кад знамо, да тргују сад у мариборској области са вештачким ђубривима скоро искључиво пољопривредне задруге и земљорадничка друштва. Већ самопомоћ тражи од земљорадника да купују вештачка ђубрива у задругама и да не купују ђубриво на кило по дућанима. Земљорадници, који воде задруге и друштва, немају никакав интерес да фалсификују, кваре вештачка ђубрива.

Зато сам весео, да имамо сад тај Правилник, као што је садашњи. Можда би могао бити и бољи, али је сигурно да је идеалан и примеран према начину трговања пре, кад су имале и земљорадничке задруге Томасово брашно само са 12% фосфорне киселине.

Инж. Хенрик Мохорчић,

Директор Пољопривредне Огледне и Контролне Станице
у Марибору

ИЗ РАТАРСТВА.

О одабирању кромпира.

За време ратних и поратних година у велико је назадовала производња кромпира, квалитативно и квантитативно, и то у толикој мери, да ће требати толико времена, да се дигне на предратну висину. Главни узрок томе лежи у дегенерацији (изрођењу) кромпира, а и лошој обради. Утицајем тих чињеница умањује се принос кромпира из године у годину. То умањење приноса још увек се приписује поглавито утицају разних болести, а негде нису узете у обзир остале непогодности и штетне стране.

Непобитна је чињеница, да разне болести и штеточине умањују принос кромпира, но што је најгоре, те болести, а нарочито штеточине, доприносе једном важном узроку умањења родности кромпира, а то је *дегенерација* — закржљавање.

Пре се је узимало, да је немогуће гајити кромпир

из семена, већ само из кртола, па су у томе тражили узрок дегенерацији. Ово мишљење противи се данашњој науци, која не допушта природни изузетак код кромпира, т. ј. да се не може гајити из семена, већ противно допушта гајење разних сората кромпира са разним одликама, а баш из семена. Овакови одгајени типови кромпира поред тога, што дају бољи и већи принос, отпорнији су против разних болести и штеточина, па и против саме дегенерације.

Знакове, по којима можемо судити, да нека сорта кромпира подлеже дегенерирању, познајемо за време раста и то по слабом клијању, слабом развоју и слабој лози. Кртоле таквих биљака су бледо-воденасте, сасвим ситне и у 90% случајева су неправилног облика. При јелу неукусни су.

Ово моје тврђење о дегенерирању кромпира доказујем provedеним покушајима.

Обилазећи по повереном ми подручју у селу Б., потужио ми се је иначе добар пољопривредник В. Б. да упркос добре обраде, доброг ђубрења и доброг састава земљишта, већ неколико година како нема кромпира. Покушао је, каже, са прскањем раствором плавог камена, додавао је вештачког гнојива, али узалуд. Замолио ме је за савет, шта да учини, а да подигне принос кромпира, јер да му је кромпир потребан, пошто гоји много свиња, а што без кромпира не може. На питање одакле је набавио семе за садњу и када, одговорио ми је да незна, јер да је то семе наследио од оца и тако, да га сади сам даље. Није чудо! Пуних 20 година већ је сам свој господар, а семе није мењао, већ увек садио једно те исто из године у годину.

Некако у исто време потужи ми се други господар К. М. из села М. са тужбом истог садржаја. Прегледавши кромпир одређен за садњу код једног и другог установио сам, да је кромпир скроз на скроз закржљао (дегенериран). Будући, да је било време садњи, а они нити су имали средстава, нити су били вољни, да купују друго семе, а да ипак начиним оглед, дао сам код сваког изабрати по 1 м. здравијег кромпира у величини јајета (јер крупнијег није било).

Са изабраним семеном направио сам замену између та два сопственика. Садњу сам одредио у исто време, земљишта сам дао припремити подједнако, код садње узео сам размак 50×50 см. Присутствовао сам садњи у једном и у другом месту, а између којих места размак изнаша 15 км. У сваком месту узео сам 2 једнаке површине у величини од 180 чет. хвати, на које сам засадио на прву изабраних и замењених 100 кг. кромпира, а на другу површину 100 кг. његовог властитог домаћег семена.

Током лета пратио сам развој и напредак посађеног кромпира, па сам могао констатовати већ за време раста, велику разлику у развоју. Док на парцели засађеној са замењеним кромпиром није било никаквих знакова било које болести, дотле је на другој површини, где је посађен домаћи кромпир, био много слабији развој, а било је и пероноспоре. У очи сазревања почело се на њиви засађеној са домаћим кромпиром увијати лишће, чему узрок нисам могао установити, док је у исто време на површини посађеној са замењеним кромпиром, лоза била посве здрава, развој и зрење нормално.

Био сам присутан код вађења кромпира у јесени на оба места, па сам установио ове резултате: Код В. Б. у селу Б. на површини засађеној са замењеним семеном кромпира родило је 1692 кг. и то лепог, здравог, крупног кромпира, док је на површини са домаћим семеном родило тек 900 кг. кромпира и то посве ситног и неправилног облика. Кромпир са површине прве т. ј. од замењеног семена, био је посве другог, бољег укуса, него онај са површине друге, — засађене са домаћим семеном.

Код К. М. из села М. код вађења кромпира у јесени установио сам овај резултат: На површини са замењеним семеном родило је 1800 кг. сасвим здравог и правилно развијеног кромпира, док је на парцели другој засађеној са домаћим кромпиром родило тек 1116 кг. ситног и за јело неукусног кромпира.

За сељака — малог пољопривредника од особите:

је важности дакле периодична замена семена кромпира и то барем сваке 4 или 5 године, па ће тиме избећи смањивању природа кромпира квалитативно и квантитативно.

Осим измене семена кромпира за сађење сузбијањем и спречавати дегенерацију још и овим:

1.) Избором семена, при чему морамо пазити, да узимамо само сасвим здраве кртоле, а које не треба да буду мање од јајета. Ако су ситнији, при клијању, недостане резервне хране, па се биљка правилно не развије, а као таква нема никакве отпорности против разних болести, па ни против дегенерације. Најбоље је одабирати кромпир за семе при вађењу с јесени, па га одвојено од осталог спремити за сађење.

2.) У колико нам се у току године појаве ваши или филоксеру на лози кромпира, морамо да предузмемо прскања са раствором плавог камена и креча, који припремимо на исти начин као и за виноград.

3.) Ако морамо куповати семе, треба обратити нарочиту пажњу да то семе буде здраво и чисто.

Не заборавимо на све напред изнесено, па ће нас многа изненађења мимоићи, а принос кромпира повећати квалитативно и квантитативно.

Адам Талан,
срес. пољопр. референт
Слатина.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Зрело или зелено калемљење винове лозе?*)

У старим границама Србије употребљавани су пре рата, а и сада се примењују, два начина калемљења винове лозе: 1) зелено калемљење са полагањем или

*) У исто време и одговор на питање г. Д. Мирковића, из Макаца, код Вел. Градишта.

без овога и 2) зрело калемљење енглеским спајањем са стратификовањем и прпорењем.

Од ова два начина први примењују мањи сопственици, нарочито они, који су удаљенији од државних лозних расадника, а други пак државни и приватни лозни расадници. Сама ова чињеница да се и један и други начин примењује, показује да они имају својих добрих и рђавих страна, које се, на основу искустава, могу овако резимирати:

1. Калемљење зелених ластара врши се на пољу. Према томе успех калемљења зависи од топлоте и влаге, која на пољу влада док се калемљење врши и док се на спојном месту не створи калус. Ако је време повољно, спајање се врши одлично, много боље него код зрелог калемљења, што је сасвим природно, јер младе ћелице зелених ластара лакше међу собом срашћују и лакше се на спојном месту ствара веза између судова подлоге и вијоке, него код очврслих ћелица зрелих ластара. Ако је пак време неповољно, не само што је проценат примања мањи, него је и код примљених калемова спојно ткиво много лошије но код зрелог калемљења.

Зрело калемљење врши се међутим у соби; калемови се стратификују у сандуцима, где се помоћу маховине и струготине одржава потребна влага, па се затим сандуци уносе у собу, у којој се одржава и повољна топлота, тако да се спајање вијоке и подлоге врши увек под истим и повољним околностима, што чини да се спајање изврши, и ако не одлично као код зеленог калемљења, извршеног под повољним околностима, а оно *увек* добро.

2. Ожиљавање зелених калемова обично врши се полагањем, у ком случају гиџа-мајка храни калем, док се не ожили, што доприноси добром ожиљавању.

Ожиљавање пак зрелих калемова, као и одсечених зелених калемова врши се прпорењем, те у овом случају ожиљавање у многومه зависи од резервне хране, којом подлога располаже. С претпоставком, да се за подлогу узимају само добро здрвењене резнице, ожиљавање калемова у прпоришту може бити боље

него код зелених положених калемова, само ако се заливање редовно и како треба вршити; искуство је показало, да заливање калемова у прпористу не сме бити ни сувишно, да сва подлога буде обливена водом, нити овлашно, да вода пре испари него што дође до жилица, већ да се придолазак воде подеси тако да се само слој земље између банкова добро овлажи, у ком се случају жилице од подлоге, тежећи за влагом, издужују и лепо развијају.

3. Зрело калемљење врши се много брже него зелено, што је од велике важности за производњу калемова у већем броју.

4. За извођење зрелог калемљења потребно је више спреме и материјала, јер за то калемљење треба припремити локал, где ће се калемљење вршити, сандуке, маховину, струготину, сумпор и др., док за зелено калемљење све то није потребно.

Из предњег излагања добрих и рђавих страна једног и другог начина калемљења, може се извести следећи закључак:

Зелено калемљење могу применити и примењују га поједници, који калеме мали број калемова за своју потребу, јер производња на велико овим начином није ни лако изводљива ни за препоруку због тога, што се овај начин може применити само за једно релативно кратко време почетком лета, те се за већу производњу не може наћи довољан број вичних калемара, а ако се и нађе, надзор над њима је отежан и што успех калемљења код овог начина не зависи од нас, те рђава година може упропастити предузетника на велико.

Зрело пак калемљење могу применити и примењују га велики државни и приватни лозни расадници, јер они располажу потребном стручном спремом, локалима и прибором и овим начином најмање стављају на коцку уложени труд и новац.

Пошто се само зрелим калемљењем може задовољити огромно потраживање калемова, то се тај начин мора употребљавати све донде, док се обнова винограда не изврши потпуно, па се тек онда — за попуњавање

и делимичну обнову старих винограда — може уопштити калемљење зелених ластара, као бољи начин, ако се дотле не буде нашао бољи и јефтинији пут за размножавање.

Сва ова теоријска разлагања потврђују се и примерима из праксе. Тако у виноградима Винодељско-вођарске Школе у Букову, као и у виноградима појединих приватних лица из околине Неготина, запажено је: 1) да су виногради, подигнути са зеленим калемовима, у већини случајева дуговечнији од винограда, подигнутих са зрелим калемовима, што доказује да је спајање код првих калемова боље извршено и да се због тога код њих на спојном месту циркулација сокова врши са мање препрека; 2) да при истом начину резидбе пре пророди и више рађа, док је млад, виноград, подигнут од зрелих калемова; али доцније, услед тога што се циркулација сокова, иначе успорена на спојном месту, са старашћу још више успорава, овај виноград пре доспе до оне границе, кад је притицај сокова тако мали, да не може отхранити грозђе, те се мора приступити његовом крчењу. У колико је афинитет између подлоге и вијоке мањи, у колико се виногради лошије негују, у толико ће пре наступити смрт винограда, било да је он подигнут од зрелих, било од зелених калемова, само што ће при истим приликама и истој нези пре угинути први но други.

Да би се све ово могло тачније испитати и проверити, потребно је, да се при свима већим лозним расадницима установе опитне парцеле са зрелим и зеленим калемовима и запажања у току година бележе и предају јавности.

Што се тиче процента примања код поменути два начина калемљења у стању сам дати следећи преглед процента примања зрелих калемова, произведених у расаднику Винодељско-Вођарске Школе у Букову код Неготина у току 1920. г. према податцима добијеним од г. Милана Алексића, тадањег руковаоца тога расадника; ова година била је повољна за производњу калемова, али је

претходна 1919. год. била градобитна са кишном јесени, тако да су резнице и вијоке биле веома лошег квалитета:

НА ИМЕНОВАЊЕ		Процент примања	
вијока	подлога	у сандуцима	у прпоришту
прокупац	Р. ди Лот	100	63
прокупац	34 Е. М.	97	76
ризлинг	Р. порталис	93	88
ризлинг	Р. ди Лот	88	58
ризлинг	А. Р. Г. № 1	100	33
ризлинг	Берланд. № 1	98	53
ризлинг	34 Е. М.	83	77
ризлинг	Б.×Р. 157 ¹¹	81	50
ризлинг	Солонис	100	76
ризлинг	Р.×Р. № 101 ¹⁴	100	50
ризлинг	Р.×Р. № 3306	84	65
скадарка	Р. порталис	81	89
скадарка	34 Е. М.	100	60
скадарка	№ 157 ¹¹	100	39
скадарка	Р.×Б. № 301 А	99	47
смедеревка	Р. порталис	61	65
смедеревка	Р. ди Лот	98	70
шасла бели	Р. порталис	94	80
шасла бели	Р. ди Лот	96	43
шасла бели	Б. № 1	85	74
ц. тамњаника	Р. порталис	93	53
ц. тамњаника	Р. ди Лот	81	69
португизац	Р. порталис	89	76
португизац	Р. ди Лот	88	61
семијон	Р. ди Лот	98	42
семијон	Р. порталис	99	73
чауш	Р. ди Лот	78	45
багринка	Р. порталис	97	49
Средњи проценат примања		92	62

Бож. Ђ. Ранковић

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Крајници.

Врло често се јавља код деце запаљење крајничних жлезда, али има и одраслих, који пате од ове болести.

Крајничне жлезде налазе се у ждрелу. Оне представљају извесну предстражу за организам, као и друге

жлезде нашег тела. Кад клице продру у наш организам, и дођу до жлезда, у њима се отпочне борба организма против нападача.

Разне клице, које изазивају гнојење, али и клице, које изазивају извесне заразне болести, као клице шарлаха, гушобоље, запаљења мозга, грипе, трбушног тифуса, могу dospети и до крајничних жлезда и изазвати запаљење. Жлезде отекну, зацрвене, па и загноје.

Често пута је повод за појаву ангине *назоб*, нарочито у влажно и хладно време, кад се овлаже ноге, много говори или дише на уста. Хладна влага одузме много топлоте организму, услед чега се отпорност жлезда смањи, те клице могу да продру у њихову унутрашњост и да се јаче развијају.

Са запаљењем жлезда јављају се тешкоће и болови при гутању. Болесник говори кроз нос и тешко отвара уста. Пљувачка се лучи у већој мери. По неки пут се осећа и задах из уста. Болест још у почетку јавља се са јаком и великом ватром, главобољом и замором.

Ангина има неколико врста, а деле се било према изазивачима, који су их проузроковали или према слици обољења. Али никад се не сме лакомислено узети ова болест и оставити болесника без нарочите неге и лечења, јер и најневинији, по изгледу, крајници могу врло тешке последице имати, па чак и смрт изазвати. Што још више чини опаснима крајнике, то је чињеница, да и извесне врло опасне заразне болести, као што су дифтерија и скрлет, а и грип, мале богиње и још неке, могу почети и с крајницима. Због тога је веома потребно болесника одвести лекару, да он утврди природу обољења.

Али баш и обични крајници могу довести до извесних тешких обољења. У првом реду може доћи до запаљења и других органа, нарочито средњег увета, затим жлезда на врату, јер се из оболелог крајника клице могу пренети и у ове друге органе.

Отрови, које производе ове клице, могу се пренети још и даље. Врло често се дејством тих отрова

јавља *запаљење бубрега*. Клице пак могу се пренети и у зглобове, те болесни оболи од *реуматизма зглобова* са отоцима и великом ватром. Још је тежи случај, ако се клице расеју крвотоком по целом организму, те дође до *шровања крви*, од којих често и умиру болесници. Али клице из ангине могу се населити и у срчане мишиће, затвараче или срчану кесу, те се јавља *запаљење срчаног мишића, затварача, срчане кесе*. После ових обољења могу остати и сталне срчане мане. Изазивачи ангине могу изазвати и запаљење плућне марамнице, запаљење сржи коштане, па и запаљења свих слузокожа.

Још чешћи су случајеви, да се после једног запаљења крајничних жлезда, за дуг низ година појављују с времена на време крајници. Болест постане кронична. На сваки назеб или ослабљење тела, болесник добије своје крајнике. Али и ови кронични крајници имају и даљих последица по организам. Услед њих се јављају запаљења бубрега, општи отоци свих зглавова, срчане мане, запаљења вена, запаљења слепог црева, нервоза.

Као што се види из овог кратког прегледа, крајници ни најмање нису тако безазлени, као што се у обичном животу мисли. Болеснике од крајника треба врло пажљиво неговати, ако се желе избећи неповољне последице.

Прва потреба сваког болесника од крајника јесте да се стави у постељу, без обзира на његово опште стање. Деца често лако подносе крајнике, живахна су, хоће да се играју, несташна су. И поред тога треба их приморати да легну.

Даље што се може и сме учинити пре него што болесника види лекар, састоји се у правилној исхрани оболелог. Треба му давати само ону храну, која не надражује. Ту долази у првом реду млеко, а затим топли тејеви или чај. Не треба му дати слану храну, а исто тако ни чврсту.

Потребно је старати се и о томе, да болесник има уредну столицу. Ако му се задржи, треба га прочистити.

Око врата могу се ставити хладне облоге, па преко тога обавити сув пешкир.

Напоследку сме се болеснику према узрасту дати и нешто аспирина, да би се избегла обољења реуматичне природе. Место аспирина сме се болеснику дати и кинин.

Врло је опасно оно, што се врло често код нас ради. Задувљује се у грло нишадор, или чак има случајева, да се прстима гњече крајници. Ово друго је нарочито врло опасно, јер баш тим насилним повредама крвних судова у жлездама може се клицама створити пут, да продру у друге органе и изазову теже последице.

Из разлога, што крајници врло често могу бити само први знаци заразних болести, које треба благовремено лечити убризгавањем серума, а затим што баш и сами крајници могу изазвати и тежа обољења, најбоље је потражити што пре лекара и питати га за савет.

Дг. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Спремио сам да овог пролећа калемим и стратификујем већи број лозе, а рад сам да окалемим више малаге, па како малага код нас, под нашим поднебљем, тешко успева, мало траје, брзо се губи, то молим за упутство: како би могао и на који начин да поменути сорту подигнем да истраје дуже време.

Милован Радојевић,

члан Пољopr. Подружине из Голобока.

Одговор: Пошто је малага пореклом из Шпаније, то је природно да јој наша клима није подесна за правилно развијање и дуг живот.

Малага тражи велику топлоту, заклон од јаких ветрова и топлу и суву јесен за сазревање грожђа и ластара.

Према овоме може се код нас садити само на су-

вим и чисто јужним положајима, који су заклоњени од јаких северних и источних ветрова, и то у мањој размери, јер често страда у цвету од најмањег ветра.

Сем овога, запажено је, да малага дуже траје, кад је накалемљена на подлогама које се препоручују за кречне земље, него на подлогама за безкречна земљишта.

14.-III-1928. год.

Смедерево.

Тодор Р. Николић.

обл. пољ. секретар.

БЕЛЕШКЕ.

Радови у априлу. — *На дому и двору.* — Кречење домова и проветравање. Чишћење и спремање семена од усева које још треба сејати. Прегледање житница. Спремају се сламарице (асуре) за покривање осетљивијег поврћа на случај слане (у априлу и мају).

Око стоке и живине. — Старати се да стока за рад буде добро храњена, те стога треба одвојити за њу што више суве хране (сена, сламе и др.). Осталој стоци, нарочито млечној, поступно додати зелену храну, а од ове најпре стиже за употребу: раж са грашком посејани рано с јесени, септембра а после ових и руменика (инкарнатска детелина). У блажијим пределима стиже за прво кошење и луцерка. Опасивање кобила. Букарење свиња. Пошто је престала попаша ливада, овце се хране зеленом ражи (са и без грашка), зеленим јечмом, сејаним рано с јесени као и раж, репицом и слачицом за пићу. Лучење јагњаци и шкоплење мушких. — Живина почне да квоче, те се насађује. Бирати мирно и склонито место.

На њиви и ливади. — Где је у плодореду задржан угар, сад се оре први пут. Озима пшеница сејана врстачном сејалицом праши се коњским прашачима. Исто тако и озими јечам, оvas, пролетњи грашак, боб и мак; окопавање морске репе. Плевљење паламиде, дивље слачице и турчинка, и избацивање из њиве. Припремање земље и сејање: репе, женетрге за кафу, луцерке, детелине (сејање у пролетњи јечам или оvas), грахорице, грахорке (еспарзете); сејање вучца, кукуруза, пасуља, дулека, диња и лубеница, проса, сирка (метле); сађење кромпира. Коси се раж, оvas, репица као зелена пића, руменика, луцерка, детелина и др. Растура се, где је потребно, шалитра (нитрати) и суперфосфат. — На ливадама се наставља дрљање и скупљање маховине. Прво наводњавање, које може бити по-

мешано са осоком. Спроводи се дренажа (исушивање подземним цевима).

У градини. — Припремање земље и сејање пасуља (граха), као и свих осталих ђева који нису посејани прошлог месеца. Сејање у одељењима: краставаца, диња и лубеница. Стасавају за потрошњу: лукови, спанаћ, кисељак, шпартле, салата, першун, паштрњак, мркве ротквице и рани грашак, рани кромпир (у топлим лејама и оквирима). Расађивање цвећа.

У воћњаку и воћном расаднику. — Многе врсте воћака су у цвету и замећу плод. Да би се сачувале од мразева и слане, прикупити материјал за произвођење дима, и палити кад је опасност да ће се ноћу смрзнути. На палметама (шпа-лирима) не уклањати зелене изданке, док не прође опасност од слане. — У расаднику се продужава калемљење, а сад и по начину „под кору“.

У винограду и подруму. — Завршује се побијање притака и жице. Наставља се калемљење подлога на сталном месту. Завршује се калемљење за столом; стратифицирани каламови се прпоре. Завршује се сађење нових садова. Лачење (откидање неродних и непотребних ластара). Снабдети се средствима за сузбијање болести и штеточина лозних (плови камен и креч противу пламењаче — пероноспоре, зелена галица противу црњевине — антракнозе, сумпорни прах или цвет противу оидиума — плесни) и справама (апаратима) за употребу тих средстава (прскалице, запрашивачи и др.) Прво прскање противу пламењаче треба неодложно предузети чим ластар израсте за 10—20 сантиметара. — У подруму завршује се претакање. Редовно доливање бурзди. Чешће прегледање вина у бурадима и у боцама, да би се благовремено предузео рад у случају појаве какве винске болести. Празан бурад по претакању одмах опрати и задимити сумпором.

На ђеланику. — Крајем априла може почети ројење, Лета проширити. Проширивање легла. Примена вештачких основа.

Код свилобуба. — Извођења јаја свилобуба постепеним загревањем до 20°.

Прибор за гајење да је готов. Кад се гусенице излегу, почиње храњење и неговање.

Уредништво и администрација „Тежака“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, Министарства Трговине и Индустрије и Народне Банке приређује у своме дому у Београду, Немањина ул. бр. 11

Велики Вински Сајам

са изложбом вина, коњака и ракије из целе државе С. Х. С.
од 22. до 25. априла (травња) 1928. год.

Излагачи за вински сајам и изложбу вина излагаће вино само у боцама од 7 децилитара и то од сваке врсте вина по 8 боца а од сваке врсте коњака и ракије по 2 боце.

Излагачи који не желе учествовати на сајму већ само на изложби вина излагаће од сваке врсте вина по 2 боце, а од сваке врсте коњака и ракије по 1 боцу.

Посетиоци сајма добиће могућност да по спремљеном каталогу окушају све врсте изложених вина.

Детаљнија упутства за сајам и изложбу даваће следећи повереници:

за Северну и Јужну Србију: г. М. Стојановић, дир. винског сајма при Срп. Пољоприв. Друштву у Београду;

за Хрватску и Славонију: г. Милан Хржић, пољ. референт код Вел. Жупана у Загребу;

за Далмацију: г. Оскар Ивон-Билић, конобарски надзорник при Вел. Жупану у Сплиту;

за Словенију: г. Јосиф Забавник, клетарски надзорник код Вел. Жупана у Марибору;

за Срем, Банат и Бачку: г. Станко Шнајдер, виноградар. надзорник у Петроварадину.

за Херцеговину: г. Душан Х. Једличка, обл. пољопр. референт у Мостару.

Предузета је најживља акција, да се за овај први вински сајам за целу државу заинтересује што већи број домаћих и страних купаца.

**Управном Одбору Српског Пољопривредног Друштва
Београд**

Одлуком Управног Одбора одређен сам као изасланик Друштва да присуствујем отварању изложбе сточарске у Лое-

ници, области подринске, коју је област уз припомоћ Друштва приредила на дан 23. октобра 1927. г., о чему ми је част поднети овај извештај:

Изложба је одржана на Лозничком вашаришту. На овом великом простору направљена су и ограђена одељења за све врсте изложене стокe и предмета сточних производа. На средини изложеног простора врло је лепо направљена покривена трибина, украшена са сликама и тробојкама, одељења су правилно распоређена, те је целокупан изглед изложбе на све посетиоце чинио врло леп утисак.

У девет и по часова пре подне извршено је освећење изложбе на свечан начин уз учешће изасланика, излагача и посетиоца. По извршеном освећењу Велики Жупан подринске области отворио је изложбу лепим језгровитим говором о значају изложбе и о старању Области за пољску привреду и њено унапређење. После његовог говора добио је реч потписати, који је у кратком говору објаснио значај Српског Пољопривредног Друштва, о његовом старању око унапређења пољске привреде и сарадње око приређивања ових изложба и уједно изручио поздрав Друштва и Друштвене Управе. После овог говорио је пољопривредни референт подринске области о унапређењу сточарства и оснивању сточарских задруга. Сви ови говори са највећом пажњом саслушани су и са одушевљењем пропраћени.

После извршеног отварања изложбе приступљено је разгледању исте, а оцењивачки судови процени и награђивању изложених грла.

На изложби била су изложена говеда, коњи, овце, свиње, живина, сточни производи (сир, кајмак и вуна).

У оцењивачком одбору били су г. г.: Коста Поповић, директор пољопр. школе у Шапцу, Љубисав Петковић, облас. пољопр. референт, Велимир Јанковић, обласни ветеринар, Борисав Брадић и Милан Ступар, супленти пољопр. школе, Маринко Којић и Петар Лазић, држ. економи.

Рад Оцењивачког Одбора вршен је пажљиво, строго и правилно.

Од свих изложених грла награђено је 96 у готовом новцу и справама у укупној вредности 25.000 динара.

Поред великог броја посетиоца ове изложбе из варошице Лознице и околине изложбу су посетили поред Вел. Жупана г. Ж. Рашковића још и г. Љуба Степановић, обласни пољопр. референт тузланске области, изродни посланици г. Михаило Ранковић и г. Жика Димитријевић, председник обласног одбора г. Обрад Ђекић и чланови г. Света Пантелић и Тихомир Васић.

Ова изложба по броју изложбених грла и каквоће истих као и према броју излагача и посетиоца потпуно је успела.

Она је дала доста верну слику сточарства тога краја као и пут којим треба поћи ка унапређењу истог.

Износећи укратко овај извештај, сматрам за највећу дужност истаћи Управи похвалан рад подринске области њених преставника и чланова на унапређењу пољске привреде, а специјално на држању и приређивању ових изложба као и рад око припреме изложбе од стране г. Петковића, обласног референта и г. Петра Лазића ср. економ.

С поштовањем,
Драг. Ј. Спремић,
чл. Управе

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

8., одржане 28. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г. чланови: М. Стојановић, Д. Спремић, С. Партонић, А. Рашковић, Б. Ранковић, С. Ратковић и Н. Петровић и гост г. Драг. Ј. Грујић, редовни члан.

Председавао члан Управе г. Б. Ранковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

121) Прочитан је записник 7. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се прими.

II

122) Прочитан је записник 7. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји као и предлог, да се Нижој Пољопр. Школи у Прокупљу поклони по 1 књига од Друштвених издања од којих има више.

III

Прочитан је записник 8. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

123) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

124) да се одбије захтев Мин. Народ. Здравља, да Друштво плати болничке трошкове за Д. Живковића, који је био на пракси у Чехословачкој и тамо се разболео, што је Друштво било само посредник на смештању младића на пракси.

IV

Прочитан је записник 8. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

125) да се рафија продаје: у детаљу по 25.50 дин., а на целу балу 25.— динара;

126) да се нова партија прве колекције модела воћа (33 примерка) продаје по 1.500 динара;

127) да се траже понуде за цакове и цакчиће;

128) да се набави од М. Кана из Братиславе 1000 кгр. маниле, по понуђеној цени и условима;

129) да се узме у комисион 1000 кгр. „Солбара“ против штитасте ваши, од „Раве“ А. Д.

V

Прочитан је записник 6. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

130) да се не може повећати награда тузланској области за држање практичних предавања о сузбијању штитасте ваши;

131) да се омладинским Дружинама у Катуну и Штрпцу да 360 ком. јаја од јаревичастих талијанака стим да догодине врате исту количину. Одбор са г. Рашковићем да изради програм рада у Дружинама, а од Мин. Пољопр. и Вода да се тражи помоћ за рад у Дружинама;

132) да се прима пријава Д. Михаиловића, из Власоти-наца, за такмичење по стечају у одељку V;

133) да се на идућој седници претресе упутство за рад у Подружинама.

VI

Прочитана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

134) да се приме у састав нове Подружине у: Деспотовцу, Мојсињу, Прњавору и Приштини, пошто су испуниле услове;

135) да се одобрава кредит Подружинама у: Чачку 50.000 дин.; Сараоцима 8.700 дин.; Затоњи 7.500 дин.; Владимирцима 11.129 дин.; Ариљу 21.000 дин. и Влашком Долу 14.000 дин.;

136) да се прима знању да је расписан стечај и други предлог за држање практичних предавања о сузбијању штитасте ваши.

VII

Прочитан је записник 7. седнице Одбора за вински Сајам, па је одлучено:

137) да се израда стелажа уступи Јовану Чаревићу као најповољнијем понуђачу, по 105 дин. од комада за руке. Набављачки Одбор да купи 100 ком. дасака за ногаре и потребну количину ексера;

138) да се траже повуде за 10 и 20 хиљада етикета за боце;

139) да се прима знању извештај директора сајма о путу у Вршац и споразуму са председником немачког виноградарског удружења о учешћу на изложби. Такође се усваја предлог, да се за повереника у Б. Цркви одреди г. М. Хел, бив. виноградарски надзорник, коме послати упутство, платне и 100 динара аконто трошкова.

VIII

140) Прочитано је решење Управе Двора, којим извештава да је Њ. В. Краљ на дан крштења Краљевића Томислава одредио 10.000 динара за награде оним лицима у унутрашњости, који у овој години буду најактивнији у раду код народа на унапређењу пољске привреде. Одбор прима решење знању са узвиком: Живео Краљевић Томислав! Затим је одлучено, да Одбор за извршење програма рада одмах разради решење у духу одлуке, које да се штампа у Тежаку.

IX

141) По питању кредитирања установа, по њиховим тражењима, одлучено је, да се кредит да по предметима бр. 2036, 2044 и 2170, а по предметима бр. 1877, 2073, 2102, 2163 и 2172 да се не може дати.

X

Саопштења и предлози:

142) Прочитано је решење Мин. Пољопр. и Вода, којим додељује Друштву 30.000 дин. за домаћински курс у Рибнику код Трстеника. Одбор прима знању са захвалношћу стим, да курс одмах отпочне рад, а члан г. Н. Стојановић да се постара за учитељицу и помоћницу.

143) Прочитано је решење Генерал. Дирекције Држ. Железница о повластици за посетиоце Друштвеног Збора и решења Мин. Пољ и Вода и Управе Држав. Монопола, о одобреном одсуству службеницима за Друштвени Збор. Одбор прима знању.

144) Прочитан је одговор Главне Дирекције Беља, да ће о Друштвеном Збору приредити изложбу селекционисаног семена и да ће њен шеф селекционе станице одржати предавање. Одбор прима знању.

145) Прочитана је захвалност г. г. браће Јакшића, на изјави саучешћа поводом смрти њиховог брата Бранимира и на положеном венцу. Одбор прима знању.

146) Прочитано је писмо г. М. Јакшића, којим извештава да поклања Друштвеној библиотеци Тежак за 1912., 1913., и

1914. годину, ради успомене на покојног брата Бранимира. Одбор прима знању са захвалношћу.

147) Секретар реферише, да је на основи одлуке Управног Одбора председништво уступило штампање Годишњег Извештаја штампарији „Привредни Преглед“ као најповољнијем понуђачу. Одбор прима знању и одлучује: да се и штампање буџета уступи истој штампарији за 240 динара у 400 примерака.

148) Прочитана је молба економа г. Н. Стаменковића за два дана одсуства. Одбор одлучује: да се одсуство одобри.

149) Члан г. Б. Ранковић предлаже, да се поклони једна колекција књига Нижој Пољопр. Школи у Тетову а у смислу одлуке бр. 122, и да се у буџету предвиди позиција која да гласи: „на поклон књига Пољопривредним Подружинама, Омладинским Дружинама и другим установама 10.000 дин. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

9. одржане 29. фебруара 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Д. Спремић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, М. Стојановић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

150) Прочитан је записник 8. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се прими.

II

151) Прочитан је записник 8. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено: да се записник усвоји са предлозима: да се откупи 100 књига „Наша куварица на селу“ по 2.50 дин. са 20% попушта и један Ратни Албум за 750 динара.

III

152) Прочитан је записник I. Конференције свих Секција, па је одлучено: а) да се усвоји предлог за установљење ужег одбора са задатком, да проучи питање о подизању новог Друштвеног дома, у који да уђу поред досадањих чланова г. г.: М. Миљковић, председника, Др. Т. Митровића, председника и А. Рашковића, члана Управе, још и ови чланови Секција г. г.: Д. Маслић, Св. Гођевац и Б. Милутиновић; б) да за идуће две године буду секретари Секција г. г.: Д. Николић и Др. М. Јосифовић за земљорадњу; Др. Б. Попадић и

Др. К. Кондић за сточарство и ветеринарство, С. Вучетић за шумарство и лов; Љ. Малетић за инжињерско-техничку и технолошку и Б. Милутиновић за пољопр. установе, организације и законодавство; в) да се приме предлози за почасне и редовне чланове осим оних под бр. 17, 19, 20, 22, 23, 25, 26, 27, 33, 34 и 35 и г) да се приме сви предлози Подружине за редовне чланове у целости.

IV

Прочитан је записник 9. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

153) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

154) да се не може изаћи на сусрет ђачкој читаоници Средње Пољопривредне Школе у Марибору, пошто се нема буџетске могућности.

V

Прочитан је записник 9. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

155) да се набави још 20 Нехвилових прскалица за воћке;

156) да се набави од Т. Владисављевића 600 кгр. багровог семена;

157) да се прскалице Верморел продају по 510 динара, запрашивачи Торпиљ по 400 дин., а делови за прскалице по цени коју искалкулише магационер;

158) да се одобрава набавка 1000 кгр. пшенице, 100 кгр. рајграса, 200 кгр. глатке жице и 2 ручне косачице за траву.

VI

Прочитан је записник 7. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

159) да се изузетно одобри Ваљевској Подружини кредит од 30.000 динара, по обвезници какву је поднела;

160) да се Грабовичкој Подружини продужи рок за исплату дуга до 1. августа о. г., али да представку потпише цео Управни и Надзорни Одбор;

161) по тражењима која се односе на расписана практична предавања о сузбијању штитасте ваши одлучено је: да се економима ср. пожешког и митровичког пошаљу делови за прскалице, али да их плате, да се економу ср. царевоселског пошаље прскалица са прибором с тим, да је по употреби чува као Друштвену својину, и да се не може усвојити предлог економа и Подружине на Руднику и економа из Г. Милановца, да предавања одрже у свима општинама, пошто је одређен кредит на то распоређен;

162) да се замоли г. И. Калуђеровић, ср. пољоприв. референт из Ст. Бара, да одржи предавање о гајењу маслина код Подружине у Петровцу Н|М., зашта му признати награду од 200 динара;

163) да се усваја текст расписа, који се има објавити преко Тежака, о давању награда из помоћи Њ. В. Краља оним лицима из унутрашњости земље, која у овој години буду најактивнија у раду код народа на унапређењу пољске привреде.

VII

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

164) да се прими у састав нова Подружина у Врањи, пошто је испунила све услове;

165) да се одобрава кредит Подружинама: у Каменици В. 7.500 динара; у Лазаревцу 9 000 дин.; у Плевљу 24.000 дин. и у Макцима 15.000 дин., који кредит може да користи према броју чланова с тим, да прва два месеца не даје отплате.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

166) да се изда Т. Аритоновичу дупликат похвалнице, коју је добио на скопској изложби, по наплати државне таксе;

167) да се одобрава кредит по актима бр. 2552 и 2562;

168) да се тражи понуда за воћне прскалице „Плац“.

IX

Саопштења и предлози:

169) Члан г. Н Петровић предлаже; да се замоли Централни Хигијенски Завод, да помогне акцију око сузбијања штитасте ваши на шљивама. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама и члановима С. П. Д.

Друштво је добило оригиналне француске Верморел-прскалице, а продаје их по Динара 510.—; оригиналне запрашиваче Торпиљ по Дин. 400.— и првокласну рафију „Maјунга Нонприма,“ чија је цена Дин. 25,³⁰ по килограму (код куповине целе бале Динара 25.— по кгр.)

Подружине и чланови имају 5% попушта. Новац слати унапред, изузев Подружина, које имају отворен рачун, на чек. рачун Бр. 0350 код Поштанске Штедионице — Београд, до-дајући по 10.— динара на име експедиционих трошкова по комаду (прскалице и запрашачи) односно по бали (рафија).

Скреће се пажња Подружинама и члановима да се стрпе са поруџбинама плавог камена јер ће га Друштво имати до-вољно и на време, јер је наручено 15 вагона, и испорука ће одмах отпочети, пошто је питање царине повољно решено. Цена камену биће објављена преко Тежака, а и нарочитим расписом.

Пажња пољопривредним подружинама.

Његово Величанство Краљ Александар I, Највиши Заштитник овога Друштва, благоволео је доделити Друштву из прихода Дворских Пољопривредних Добара помоћ од 10.000 динара, из које ће се суме издавати награде оним лицима у унутрашњости земље, који у 1928. години буду најактивнији у раду код народа на унапређењу пољске привреде.

У седници Управног Одбора Друштва од 20.-II-ове године одлучено је: да се из горње помоћи издају награде по једном лицу у оним Пољопривредним Подружинама, које су имале највише чланова у овој години, извршиле највише набавки од Друштва пољопривредних справа, семена, материјала и помоћних средстава за савременије начине рада у пољској привреди и ове разделе својим члановима, а Подружине одговориле свима својим обавезама према Друштву и члановима као и оним лицима, који у току године оснују више подружина и успехе покажу.

Лице, које, за овакав рад Подружине буде имало највише заслуга, предлагаће за награду управа Подружине на крају ове године, а оцену предлога и додељивања награда вршиће Друштво.

Бр. 1973. — Од Српског Пољопривредног Друштва 2. марта 1928. год.

НЕПОСРЕДНО ИЗ ЧИЛЕ стигао је на Сушак брод са ЧИЛСКОМ ШАЛИТРОМ

Захваљујући укинућу увозне царине и сниженој транспортној тарифи, ово најбоље азотно гнојиво, како за озиме тако и

за пролетње усеве продају по знатно сниженим ценама следеће фирме:

- У Београду: Прометно Друштво „Село“ Босанска ул. 85 Српско Пољопрредно Друштво Немањина 11
- У Скопљу: Пољопривредна Банка за Јужну Србију

- У Црвеники: „Црвенка“ фабрика Шећера;
- у Суботици: „Зорка“ Д. Д.
- У Вуковару: Паја Угљешин, трг.
- У Новом Саду: „Аграриа“
- У Сомбору: Дезидер Ледерер

За вагонске наруџбине обратита се: г. Иви Царинићу, Карловац (Хрватска)

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целој Балкану, увек на стоваришту има у свим димензијама и за мелу по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

Твоје тело

Изискује негу, да би остало здраво. — За исправну негу тела успешан је већ од дједовских времена прави фелеров миомирисни „Елсафлуид“. Он приводи ослабљено тело к новој снази и свежини оживљаје нерве, ојачава мишице и жиле, то прија свим дјеловима тјела.

Трљања и мазања Елсафлуидом поспешују оптиок крви, те тако уздржавају тело вазда отпорним и чврстим за рат. Умивање Елсафлуидом јачају уморене очи, те умирују нерве и утажују боли. У спољашњој и унутрашњој употреби пружа поуздану заштиту против кишнице, инфлуенце, грипу, заразних болести и назеби. Разводњен одличан је за испирање, за грло, уста и гркљан.

Више од 30 година Елсафлуид је обљубљен због многостране његове спољашње и унутарње употребљивости, као поуздано домаће средство и косметикум. — Јаче од француске виновице.

Захтевај у апотекама и подесним радњама и у најмањим местима изричећи „Фелеров прави Елсафлуид, у покусним флашицама по 6 дин., у двоструким по 9 дин., или специјалним флашама по 26 дин. Ако не нађеш прави, наручи директно поштом, но тада долази јефтиније што више поручиш одједном, јер са омотом и поштарином стоји:

9	покусних или 6 двоструких или 2 специјалне флаше	62 дин.
18	„ „ 12 „ „ 4 „ „	102 „
54	„ „ 36 „ „ 12 „ „	250 „

Адресу означите јасно: Апотекар

12—7

Eugen V. Feller u Stubici Donjoj Elsatrg 366 (Hrvatska)

Што год треbate

за себе, за своју породицу, за свој дом, за поклоне, налазите у најбољој врсти уз најјевтиније цене у великом красном илустрованом ценовнику са сликама, који можете да примите

потпуно бесплатно.

У том ценовнику налазите часовнике, златнину и сребрину, једала, перорезе, маказе, алат, бријачке потребе, посуђе и т. д. — Засебно одељење за одевне предмете и рубље, чарапе, рукавице, шипеле за мушкарце, жене и децу. — Надаље сукна, тканине и одељење за тоалетне предмете. — Засебно одељење за глазбала. — Захтевајте овај ценовник бесплатно од светске отпремне куће

H. SUTTNER, u Ljubljani br. 950.

ДНЕВНА ПРОДУКЦИЈА 3000 КОМАДА ЦИГАЉА
са „РАПИД“ ручном пресом

израђују 3 радника ОД ЧИСТЕ ЗЕМЉЕ (БЕЗ ДОДАВАЊА ВОДЕ)
ИЗВРСНЕ ЦИГЉЕ

Уштеда времена и новца

Дуготрајна гаранција

РАПИД АГЕНТУРА и КОМИСИОНА РАДЊА Ген. заступништво
пат. „Рapid“ ручна преса за цигље Велики Бечкерек, Обала Принцезе
Јелене 4. Заступништва у свим већим градовима
од кратког времена налазе се више стотина ком. у раду

МУЧИ ЛИ ВАС

СЛАБОСТ
НЕРВОЗА
МАЛОКРВНОСТ
НЕУРЕДНО ВАРЕЊЕ
ИЗНЕМОГЛОСТ

МАЛАРИЈА

онда је најглавније да про-
чистите и обновите
вашу крв.

ПИЈТЕ РЕДОВНО
крз 4 - 6 недеља

„КИНА ЛАМИКО“

Тиме ћете ојачати мишиће и
цело тело.

**ПОВРАТИТ ЋЕТЕ ИЗГУБЉЕНО
ЗДРАВЉЕ**

то највеће богатство. „Кина Ла-
мико“ добија се у већим апоте-
кама и дрогеријам. Са плаћеном
поштарином стаје свака флаша
40 дин. а уз сваку флашу ша-
љемо бесплатно поучну књижицу
о чувању и обнову здравља.
Поруџбине адресирати:

ЛАБОРАТОРИЈА „ЛАМИКО“
Београд, Кондина 16.

2-1

Арпаџик, турски путер па-
суљ, на велико и поштанским
пакетима. Продаја пољских
имања. Најбоља веза за Јуж-
ну Србију. — Народна При-
вредна, Скопље.

ВИСОКА ЗАРАДА.

преко 3.000 дин. мјесечно, пружа
се марљивим особама, Загреб, пошт.
претинац 391. Приложити марку за
одговор.

Српском Пољопривредном Друштву
стигла је Чилска Шалитра и продаје је по
3.90 дин. од кгр.
Продаје се само на џак од 100 кгр.
Чланови имају уобичајени полуст 5%.

Молимо чланове Подружина и претплатнике „Те-
жака“ да се заузму око уписивања нових чланова и
претплатника. Ко прикупи више од 10 претплатника,
може задржати 10% од прикупљене претплате.

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

**Од стручњака признате као најбоље
НОВО.** Франц Нехвиле израдио је за ову годину
нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.**
Стручњаци за прскалице, пишу о том новом мо-
делу, поред осталог и следеће: Са прскалицом
Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље ви-
ноградара, јер је новом конструкцијом прскалица
Аустрија сасвим из основа усавршена, како у по-
гледу рада, тако и опреме. — Тражите опис пр-
скалице Аустрија Модел 1928.

Прскалице Аустрија могу се добити:

у Главном Савезу Српских Земљорадничких
Задруга — Београд. Код Српског Пољоприв-
редног Друштва — Београд, и у свима ве-
ћим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД
Браће П. Радојловића

гвожђара — Београд

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамски наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сатова за годину од никла дин. 14, од дубле злата дин. 22, од сребра дин. 50, дамске огрице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, прстени дин. 40, 80, 130, разишље у великом избору велетрговина

R. Sternecki, Celje br. 78.

Сатови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и злата израђене су красно и солидно у цељским творницама. Пишиће одмах по велики ценовник са више хиљада слика, у којем ћеће наћи шакођер и фотографске апарате, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поручбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац. 16—2

ГОСПОДАРИ! Употребљавајте вештачка ђубрива
а нарочито СУПЕРФОСФАТ

јер

СУПЕРФОСФАТ

јача влат, поспешује зриобу, даје сигурну повишицу природа, побољшава зрно, даје првокласно семе, произвађа здраво биље.

СУПЕРФОСФАТ као и остала вештачка ђубрива и смесу К А С нуђа уз најповољније дневне цене

Фосфат Д. Д.

за промет и трговину уметним гнојивима,
Загреб, Мажуранићев Трг бр. 4.

Брзојав: ФОСФАТ, Загреб.

Телефон 18-39

Све упуте у правилну употребу вештачког ђубрива бесплатно.

Заступства: у свим већим местима.

5—2

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Раниковић

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО

уз помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, Трговине и Инду-
стрије, Народне Банке и Београдске Општине приређује у своме
Дому у Београду — НЕМАЊИНА УЛ. БР. 11, (у парку Министар-
ства Финансија)

ВЕЛИКИ ВИНСКИ САЈАМ

СА ИЗЛОЖБОМ ВИНА, КОЊАКА И РАКИЈЕ ИЗ ЦЕЛЕ ДРЖАВЕ С.Х.С.

од 22. до 25. априла (травња) 1928. год.

За овај први вински сајам, који се за целу државу при-
ређује у Београду, пријавило се до сада више од 2000 излагача
са око 5000 боца разноврсног вина из свију винородних кра-
јева наше земље.

Сви наши виноградарци, трговци са вином у земљи и на страни, хотелијери, гостиничари, кафеџије, као и љубитељи доброг вина имају интереса да посете овај сајам, јер им се овим даје ретка прилика, да на лак и zgodан начин могу упознати прави квалитет разноврсних вина из свију наших крајева и центара винарске трговине.

Посетиоци сајма имају право на повластицу у пола цене железницом за све класе. Легитимације за ову повластицу могу се добити код свију обласних и средњих пољопривредних референата, код повереника за овај сајам и код Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Немањина ул. бр. 11., по цени од 12 динара. Легитимације треба оверити на полазној железничкој станици.

Сваки посетилац винског сајма, плативши УЛАЗНИЦУ од 10 ДИНАРА, добиће штампан каталог, по коме ће моћи ДА БЕСПЛАТНО ОКУША СВА ИЗЛОЖЕНА ВИНА. У павиљону сајма могу се добити чисте, неупотребљаване чаше за кушање вина и ракије.

Павиљон сајма у горе означене дане биће отворен од 7—12 и од 15—19 часова.

Свечано отварање винског сајма у недељу, 22. априла у 9 часова пре подне.

У П Р А В А.

ИЗ МАРВЕНОГ ЛЕКАРСТВА.

Надун.

Надун се појављује код преживара врло често, а нарочито с пролећа, кад се прелази са храњењем стоке од суве на сочну — зелену храну, и од њега оболело грло, ако се одмах не лечи, често угине за врло кратко време. Највише од свију пићних биљака изазивају га луцерка и црвена детелина.

Да би се стока могла сачувати од надуна, треба је пажљиво хранити. Никад не треба стоци полагати свежу и влажну пићу, но данас је покосити за сутрашње храњење, пошто се провене.

С почетка у пролеће треба траву мешати са сувом

храном, док се сасвим не пређе на чисту траву и на њу грло навикне.

Стоку не треба истеривати на пашу детелине, нипошто док је она мокра или росна.

Но често се догоди, да стока умакне у детелиште и ту се добро наједе свеже пиће и добије надун. С тога је врло потребно да сваки пољопривредник — сточар зна шта је то надун и како се лечи.

Појава надуна познаје се по томе, што се грло узнемири, престане јести, почне осећати болове, намешта се да балега и мокри, али ретко да у томе успе. И у колико се више развијају гасови, у толико осећа веће

Сл. 14. Употреба трокара.

болове и наступа тешко дисање, трбух се напне и чмар код оболелог грла нешто испадне напоље.

Чим се то примети, треба звати марвеног лекара, али како се врло чешће дешавају случајеви да у близини нема марвеног лекара, то је сточар принуђен да сам спасава оболело грло.

Дакле, чим се болест примети код грла, може се помоћи трљањем гужвама од сена или сламе по левој страни трбуха, или трљањем мотком по трбуху, коју два лица држе, један с једне, други с друге стране

грла, при том подићи главу грла, извући му напоље језик, па га голицати штапићем при дну језика, ради изазивања подригивања. И ако се болест још није у велико развила, ова средства биће довољна да се грло спасе опасности.

Ако се види да и ова средства не буду помогла, најбоље је средство ово:

Оболелом грлу метнути у уста попреко један дрвени клипак, дужине 35—40 см. а тањи од руке и чврсто га завезати за рокове, па терати га у шетњу у касу, али не сувише јако. За то време растворити у неком суду креч. Обично се узме на 4—5 литара воде 50 грама негашеног креча, размутити и оставити да се сталожити. Ово се кречно млеко врло брзо сталожити и добије бистра кречна вода. Од ове воде напуни се пуна једна пивска флаша од 7 деци, грло се приведе, глава дигне и сва му се ова течност сручи у грло, и продужи терање грла у касу. За кратко време, после употребе овог лека, грло почне да балега и мокри, а трбух почне да спласњава, и онда је опасност прешла, па се клипак скине, а грло остави на миру да се одмара.

Но понекад се дешава да се болест у последњем тренутку примети, те напред поменута средства није вајде употребљавати, и тада се мора што брже начинити отвор на бурагу, да кроз њега гас из бурага изађе. За то се употребљава *Шрокар*, а то је последње средство спасавања грла. То је нож, који је само на врху оштар и има своју канију. Он се са канијом удара с леве стране у бок на три прста од кука у косо ка предњем делу тела тако снажно да уђе у бураг с канијом. (Види слику 14). Канија се држи прстима, а нож извуче, да кроз њу гасови пролазе. Да се канија не би запушила, треба је чешће прочакати неким прутућем. Канију треба држати, док сав гас не изађе, а затим рану карбоном водом замазати. Она брзо зарасте. Неки ошишају длаку на боку где се удара трокар, премажу тинтуром јода, а ако се то нема, јаком ракијом.

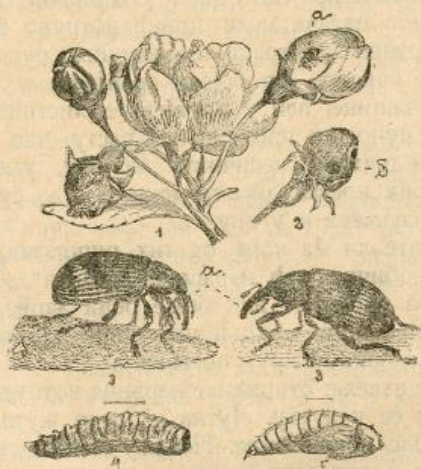
После овога грло треба врло пажљиво хранити са сувом храном по мало али чешће, а после болести на две-три недеље може се хранити као што је хранено и пређе.

К. Ивковић.

ШТЕТОЧИНЕ И БОЛЕСТИ КУЛТУРНИХ БИЉАКА.

Две ране штеточине на вођкама.

Пре но што су се цветни пупољци јабука и крушка и развили, а они су већ нападнути од два жишка:

Сл. 15. Јабучар или јабучни жижак. — 1.) Цветни пупољци с јабучаром (а) природне величине: 2) заражен пупољак с отвором (б) кроз који је жижак изашао: 3.) жижци јако увеличани (рилица је обележена са словом а); 4.) ларва и 5.) лутка жишка.

јабучара или јабучног жишка и крушковог жишка*). Први напада јабуку, а други крушку.

*) Научно име јабучара је *Anthonomus pomorum*, а научно име крушковог жишка је *Anthonomus pruni*.

Жишци се лако разликују од осталих тврдокрилаца својим рилом или кишом т. ј. дугим и уским продужењем предњег дела главе. На врху рила налазе се уста са својим разним деловима, а при основици виде се пипци обично на лакат посавијени.

Јабучар је мала буба дуга око 4 до 5 мм. Телу му је мрко црно, дугуљасто, јако пупчасто, и обрасло ситним и врло честим длачицама сиве боје. Задњи део тела шири је од предњег и на њему се виде две беличасте, попречне, косе пруге. Рило је јако развијено.

Штеточина се јавља почетком пролећа, понајчешће априла месеца. Мужјаци и женке најпре се спарују, а затим женка пробуши својим рилом цветне пупољке и у сваки положи по једно јаје. Отприлике за недељу дана из јајета излази мали црвић потпуно бео, и започне се хранити унутрашњим деловима пупољка. Док потпуно не израсте, он поједе прашнике и тучак, изгризе дно чашице, али у круничине листиће не дира. Нападнути пупољци продуже да расту као и здрави, достигну и њихову величину, па тада, уместо да се отворе, а они постану рђасто мрки, као да су са мрза или ветра спаљени и угину.

Отворите ли ма који од тих пупољака, у њему ћете наћи обично већ израслог „црвића“, дугог око 6 мм. Глава „црвића“ или боље рећи ларве, јер то је његов прави назив, мрко је црне боје, а тело пак прљаво бело и јако у круг посавијено.

За две недеље отприлике ларвица потпуно израсте и претвори се у лутку. Лутка је бледо жута, с црним очима и врло покретљива. Недељу дана касније лутка се претвара у одраслог жишка, а он напушта пупољак за два — три дана, пошто је прогризао мали, округли отвор. Тада смо обично већ при крају маја.

Крушков жишак нешто је већи од јабучног жишка, и мери око 6 мм дужине, иначе му јако наличи. Он напада пупољке крушака још у јасен и пошто их је пробушио рилом, полаже у сваки по једно јаје. Младе ларвице излегу се у пролеће, и као и у претходне штеточине поједу све делове пупољка, не дирајући само

у његов омотач. Заражени пупољци разликују се лако од здравих својом бојом без сјаја — рекло би се као да су спржени од слане. Ларвица крушковог жишка развија се исто онако као и ларвица јабучара и у свему јој наличи. Одрасли жишци јављају се крајем априла, почетком маја.

Оба жишка велике су штеточине. У околини Београда обично по 50% цветних пупољака у крушака уништени су, из године у годину, од стране крушкова жишка. Што се пак тиче јабучара, он је само једне године (1889) причинио у Француској штете за више од 60 милиона франака, а сваке друге, треће године упропасти највећи део цветова. Сигурно да и у нас пустоши јабучаре, али пролази неопажен, те се његов штетни рад приписује злој години, мразу, или можда неком ветру, који је неког одређеног дана дунуо*).

Остаје нам да видимо, како да се одбранимо од зла.

Прво и пре свега, у колико је могуће, треба током априла скупљати и уништавати заражене пупољке. То се скупљање може лакше извршити на јабучама, но на крушкама, јер ако се гране јабука добро протресу, већина заражених пупољака опада. Најбоље би било скупити их тада у платно разасртро под воћком и уништити их.

Нега воћака преко зиме, о којој је већ чешће било говора у Тежаку, исто тако утиче неповољно на ширење оба жишка и не треба је ни у ком случају занемарити.

Најзад много се препоручује и скупљање одраслих јабучара, чим се појави пролеће. Оно се врши, пре но што су жишци започели с полагањем јаја, и то обично јутром облачног дана и без ветра. Жишци се тада налазе на јабучама, и треба их стрести на пољаве или платно распрострто испод воћке, скупити их и уништити.

*) И у Француској прост народ верује, да пун месец у рано пролеће, или како га они зову „црвен месец“, може тако грдне несреће и чуда допринети. Разуме се да су то све глупости, и да месец није за то ни најмање крив, већ да кривица треба на другом месту тражити.

Има и других средстава против штеточина, као прскања воћака разним отровима, али к чему и о томе говорити, када се све то у нас још не може применити.

Д-р П. Вунасовић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

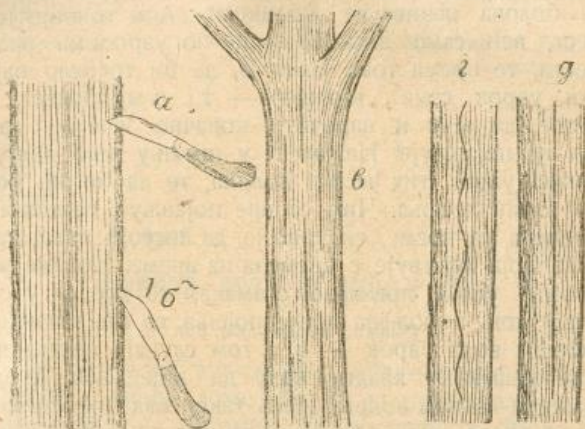
Питање: У пољопривредној поуци за III разред на једном месту стоји: „младим воћкама треба још и кору парати нарочитим ножем, да боље расту.“ Како ме ово интересује, а бавим се воћарством, молим да ми се објасни, у чему се састоји парање коре воћака, зашто се парају, код које воћке се употребљава, кад — које време и каквим нарочитим ножем?

Мил. Михајловић,
учитељ у Трућевцу, ср.
деспотовачки.

Одговор: Парање коре обавља се априла и почетком маја, како би причињене ране зарасле до месеца августа и да не би преко зиме таква места промрзла. Пара се само кора са врхом оштрог калемарског ножа, пазећи да се дрво не засече, јер тада рана остаје дуже времена отворена, па се може појавити болест рак као и крвава ваш на јабукама. (Сл. 16 а. неправилно, б. правилно парање коре). Пара се стабло по дужини, најбоље са северне, источне или западне стране а такође и гране са доње стране. Најбоље је, ако се стабло пара местимично у краћим зарезима унаоколо у дужини највише 30—40 см. (сл. 16 в.); неправилно парање показује сл. 16 г и д. Кривудава парање (сл. 16 г.) опасно је, јер ране теже зарасту. Исто тако дубоко парање штетно је.

Воћке се парају, ако је стабло слабо развијено, а круна је снажног пораста, те се на њему не може одржати. То долази највише отуда, ако су воћне саднице брзо одгајене у расаднику са slabим — тањим стаблом, па као такве засађене на сталном месту у воћњаку. Код неродних воћака парање коре може се извести

са повољним резултатима, али се у том случају и гране парају. Парањем коре регулише се правилно кружење сока, спречава његово местимично нагомилавање и повећава родност воћке. Ако се не врши правилно, стварају се ране, омете пораст воћке, услед чега се временом

Сл. 16. — Парање коре на воћкама.

и осуши. Слабе и болесне воћке не треба парати, а код коштичавог воћа треба бити веома обазрив. Правилним парањем код коштичавог воћа, спречава се појава болести смолоточине, а снажним и неправилним, може њена појава и да се изазове.

Према томе при парању воћа бити веома обазрив и вршити га само у означеним случајевима.

П. С. Петковић.

Питање: Имам кобилу, која има колику у стомаку. Спао сам је по упутству у нашем календару, али се не може да излечи за навек, већ чим пије више воде, одмах је нађе помелута болест.

Душан Милошевић,
из Трњана, ср. морав., обл. нишка.

Одговор: Под „коликом“ код коња подразумевају се болови у стомаку и цревима (органима за варење),

који се испољавају нарочитим држањем оболелог грла: оно је узнемирено, копа ногама, леже и устаје, ваља се, често пута је тако рећи изван себе и не пази како ће и где пасти. Коњ при том окреће главу ка трбуху, као да хоће да покаже, где га боли. И та манифестација болова назива се „коликом“. Али то није једна болест, већ само знак за више по узроцима разних болести, те према томе јасно је, да би требало најпре знати узрок саме „колике“ — т.ј. саму болест, ако се хоће, да лечи и нарочито коначно излечи, да се више не појављује. Нажалост у питању није довољно назначен узрок тих честих колика, те да би ми могли рећи начин лечења. Чим се оне појављују периодично, с времена на време, сигурно је, да постоји неки стални узрок, који дејствује с времена на време. Колике могу долазити услед прехладе стомака, те ако се у овом случају коњ побољева после појења, то би значило, да је хладна вода узрок — и у том случају лек је прост — не давати му хладну воду да пије, већ је увек ублажити топлим водом. Исто тако, код тих осетљивих грла и рђава храна изазива колике — зато обратити пажњу и на то. Узрок коликама може, да буде и то, што коњ има глисте у стомаку и цревима. Зато обратити пажњу на балегу и ако се у истој налазе глисте, онда поступити по упуту, кога смо дали у Тежаку бр. 6. за ову годину, на питање Уроша Лазића из Љубовађе. У сваком случају коња не треба држати на дијети, *већ хигијенски га хранити и појити*: давати му чисту, непокварену храну без прашине и не хладну воду. Још, што би врло добро регулисало рад органа за варење, то је да му се да сваког дана, 15 дана узастопце, по 30 грама горке соли (Sulfate de soude), које купити у апотеци. Ова се со може помешати у зоби или дати у води.

Кад већ наступи случај обољења од „колике“, онда треба коња вадати и трљати га и нарочито *не дати му да се ваља*, јер при ваљању може, да „увеже црева“, — чему после нема лека. Даље добро је „клизирати“ га млаком водом и сапуницом — а најбоље

је позвати ветеринара, који ће коња према самом узроку лечити. Мој је крајњи савет Душану Милошевићу, да потражи ветеринара у среском месту и да му он детаљно прегледа коња и према стварном стању коња, да упут за коначно отклањање узрока „колика“ код његовог коња.

Обреновац.

Милутин Ф. Гец,
ср. ветеринар.

ЛИСТАК

Проф. Срет. М. Аџић

Винова лоза и дивље лозе

— као медоносне биљке*) —

Овамо долазе: винова лоза, дивља лоза или вињага, и америчке дивље лозе, које се употребљавају за калемљење на њих питомих, или културних. Прве две, наше, прапореклом су из Мале Азије, а трећа је из Америке. Све су три ове врсте *врло медоносне*.

1.

а) **Винова лоза** (*Vitis vinifera*, L); цвета по правилу априла, а прелази и у мај; дужина лозе је од неколико метара, кад јој се допусти рашћење; иначе је њена висина на чокоту према начину гајења, обично 1—1,5—2 метра; на шпалирима је дужа.

Народна имена су јој: винова лоза, винолоза, лоза (а и: лоза, и лоза — на Хвару и у Брибиру); лозје; трс (чокот с лозом), трсје; вински трс, винска трта; чокот, чокрља; пањ (чокот с лозом), виња лоза.

Као што је напред речено, винова лоза цвета по правилу у априлу, и то ранке нешто раније, позне врсте позније. Али се цветање винове лозе не завршава

*) Ова је монографија из другог издања мог „*Медоносног Шибља и дрвећа*“, које се сад израђује.

свагда у априлу, већ се понекад *продужује* *цвећање* и до краја јула; тада из позних цветова постаје јагурида. — Директор Пољопривредне Школе у Илоку, тврди у службеном извештају, да је: виђао цвеће на виновој лози „од 28. маја до краја јула“, а пчеле да су то цвеће походиле. — На тај начин треба *винову лозу уврстати у ред дугоцветног медоносног шибља.*

Из овога горњег излази, да је цвеће винове лозе од велике користи пчеларењу. — Али су с друге стране, и пчеле несумњиво од још веће користи за винограде, него ли што су виногради за пчеле.

Ово питање треба извести овде на чистину, јер у овом питању има у народу много заблуда и необавештености.

2.

Користи од пчела за винограде врло су велике, тако, да по некипут пчеле спасавају читав виноградски годишњи род.

У пољопривредним круговима освештана је истина, да су све воћке редовно плодносније у насељима, где има пчеланика, него што је случај у насељима без пчела. Чак су забележени случајеви, да су у годинама са много кише за време цветања воћака, ипак насеља са пчелама често имала воћа, и ако мање него обично родне године, док у оближњим насељима без пчела нису имали воћа ни за јело. — Откуда је то тако? Људи, без дужег размишљања, одлучивали су загонетку тако, да је узрок до земљишта, до влаге, или тако нечег видног и обичног. Тек у размерно новије време нашли су ботаничари, да плодитост воћака зависи поглавито од инсеката, *а нарочито од пчела*, које веома много помажу оплођавање воћака, на најприроднији начин, преносећи на својим длакама, на крилима итд., одлодни прашак од воћке на воћку исте врсте. Тај посао врше

пчеле, од отварања првих цветића, па до последњих, свакодневно, од јутра до мрака.

Тако је с воћем. Али *што исто врше пчеле и на виновој лози*, као и на воћкама.

На тај начин не остане неоплођен ни један цветић винове лозе, те онда буде више зрна на гроздовима, а и целих плодних гроздова буде на чокоту више но обично, и *него што би било да није било пчела*, јер неоплођени гроздови угину одмах по престанку цветања.

б) Овде је напред речено, да неких година *могу пчеле да спасу неки део плода виноградског, па и цео плод*, те да буде размерно доста грожђа, где без њих не би било можда ни једног зрна. — То заиста бива оних година, кад за време цветања винове лозе навале свакодневне и дуготрајне кише, које оквасе цветни оплодни прах, и залепе га за круничне листиће, те не могне доћи сув до жигова на тучковима. А без тога не може бити зачетка плода. — Ако такве кише настану *до отпочетку* цветања винове лозе, ма било и само дан, два, а не *пред развијање* првих цветића, онда ће пчеле моћи учинити ванредних услуга виноградима и виноградарима, само за она два, три дана пред кишу. Јер, пчеле једва чекају цвеће винове лозе, па чим се сгану први цветићи отварати, ето њих на њима, те им, тражећи и сисајући нектар, изврше оплодњу, па киша после не може да спречи развијање већ приметног плода у оним првим ресцветалим цветићима. На тај начин пчеле спасу онолико плода, колико се буде пре кише отпочело развијати лозиних цветића: ако су били дани врло топли, онда више, ако ли мање топли — мање. Гроздови тада буду, реави, ретки, али крупног зрневља. — Где, пак, нема пчела ма и близу винограда, ту у оваквим приликама могу остати виногради без зрна грожђа.

Ово треба добро да запамте сви виноградарии, али и сви пчелари.

Увећавање плодноности винограда уопште, с једне стране, и сјасавање плода неких година, с друге стране, главне су и врло велике користи, које пчеле чине виноградима.

в) Трећа је корист виноградима од пчела у томе, што оне врше *благошворно ојлођавање укршћањем!*

Данас је свим сточарима и живинарима позната утврђена истина, да су тако зване укрштене расе боље у сваком погледу од неукрштених: и крупније су и продуктивније су, и издржљивије су, па чак су и на изглед лепше. Тако је, где је оплодња стоке извршена од мушкараца и женки од неблиског крвног сродства. Где је, пак, оплодња извршена међу јединкама блиског сродства, ту је све обратно од горњег, и све некорисно за привредника. Исто је тако и код пернате живине.

Али је исти такав случај и код биљака, па и код винове лозе!

— Наставиће се —

БЕЛЕШКЕ.

Народна Банка сваке године помаже пољопривреду. Ове године ставила је Народна Банка Српском Пољопривредном Друштву 25.000 динара са налогом, да се ова сума употреби за набавку средстава за уништавање штитасте ваши. Пољопривредници шљиварских крајева наше Отаџбине и овом приликом изјављују Управном Одбору Народне Банке захвалност на учињеној помоћи.

Извозна Банка је међу првима похитала да олакша пољопривредницима борбу противу штитасте ваши и купила пет комада Верморелових прскалица са продужним цевима. Ове прскалице (по жељи Банке) одмах су упућене Пољопривредној Подружини у Ваљево, да их ова стави својим члановима на расположење ради употребе.

Пошто за сузбијање овог шљивиног непријатеља треба много средстава, која пољопривредници не могу сами приловити, нити се ова сва од Државе могу очекивати, то би

требало да и остале институције, банке и удружења притекну у помоћ пољопривредницима, како би ови могли спречити пропадање шљивара.

Пример за углед. — Обласни Одбор Београдске области претплатио је 100 примерака пољопривредног листа „Тежака“ за 1928. год. стим да се раздају бесплатно пољопривредницима у Области преко сеоских основних школа.

Овај пример Београдског Обласног Одбора је за похвалу и углед осталим одборима.

Једна болест код бресака. — Док сам био са службом у Жупи, у сваком сам тако рећи винограду виђао по коју брескву. Њу виноградари врло радо саде и негују због узимања малог простора у винограду, и малог хлада. Али ретко које године да им се род на бресквама онако развије и дозри, како би требало. Крајем априла или почетком маја нахвата се нека беличаста навлака на листу и младим ластарићима брескве. Лишће се заковрчи и по њему избију неки пликови (мехури), а летораста закржљају и идуће године осуше се. А ако се овај случај узастопа 2—3 године понови, бресква јако закржља и добије смолоточину и брзо угине.

Ову болест код бресака производи једна врста гљивица.

Да би се ова болест код бресака могла отклонити, треба болесне леторастеће — гранчице с јесени сасећи и спалити их.

Овако болесну воћку треба прскати бар три пута бордовском чорбом, мало јачим раствором но што се лоза прска: Први пут рано с пролећа, други пут после цветања, а трећи пут када се лист развије.

К. Ивковић.

За сузбијање штитасте ваши на шљивама. — Од главног Монопол. Стоваришта готове робе добили смо ово саопштење:

„Према захтеву Министарства Пољопривреде Бр. 7540/28. год. Управа Државног Монопола својом наредбом Пр. Бр. 8238. од 9. марта т. г. ставила је у дужност овом Стоваришту да набави:

3 бурета и 120 кантица à 5 кграма дуванског екстракта, који ће бити потребан за уништај биљних штеточина, појављених на биљкама, а нарочито на шљивама.

Како је ово Стовариште набавило означену количину дуванског екстракта, то му је част доставити вам ову преставку, с молбом да исту изволите до знања ставити пољопривредним установама и пољопривредницима у области Београдској, а по могућству и оштампати га у листу „Тежак“.

Стовариште наводи и то, да је цена дуванског екстракта следећа:

У бурадима, која су тешка нето кгр. 203 и која ће се само као пуна давати, рачуна се 10 дин. од кграма, а једна кантица од 5 кграма динара 70.

Бурад и кантице иду бесплатно.

О просторијама, где ћемо гајити свилене бубе. — Многи се устежу да гаје свилене бубе, мислећи да тај посао захтева неко нарочито подешавање локала. Међутим, сваки се простор може употребити и искористити за ту сврху под условом: да не буде влажан и да се може лако загревати и проветравати.

Свилене бубе потребују за време њиховог кратког живота извесну топлоту (20° — 25° C), а нарочито чист ваздух, који је у толико више потребнији, у колико се приликом гајења на малом простору нагомила што већи број свилюбуба (гусеница).

Некада, па врло често и сада још, у *место да се обнавља што чешће ваздух*, сви отвори на просторијама, у којима су се гајиле свилене бубе, затварани су што боље, а под изговором да се обнови ваздух, сагореване су у њима најразноврсније материје, које су, мешајући се са прљавом прстирком и задахом угинулих гусеница, утицале на повећање заразе код свилених буба.

Не заборавиши никада, да се само са често обнављаним проветравањем одржава чистота просторија, у којима гајимо свилене бубе.

Такође је велика заблуда и грешка, да се свилене бубе држе у замраченом простору, јер светлост, напротив, утиче повољно на њихово здравље и чини их отпорним. Међутим, добро је заштитити их од непосредног дејства сунца, стављајући завесе на прозоре.

Неколико следећих упута послужиће новим одгајивачима да одреде количину гусеница, коју ће моћи одгајити, имајући у виду дудово лишће и просторије, које имају на расположењу:

Да би се исхранило око 40.000 свилених гусеница, добијених од једне унције семена — јаја свилюбуба од 30 грама, обично се узима, да је потребно 1000 килограма дудовог лишћа.

Површина леса или столова, на којима ће се гајити свилюбубе, треба да буде око 60 квадратних метара. Ова површина пак захтева један локал, чија запремина износи најмање 100 кубних метара, јер је потребно оставити у њему места за пролаз одгајивача, а између леса размак од прилике 0.40 м.

В. В.

Пречишћавање вина помоћу филтера. — У ово доба године вино се обично претаче и у напреднијим крајевима уједно и пречишћава. Од свих досадањих начина пречишћавање вина најуспешније је помоћу модерних филтера на азбест, јер цео талог остане у азбесту, а овако пречишћено вино остане потпуно чисто и бистро као суза. Даљна предност оваквог начина пречишћавања састоји у томе, што овакво вино није тако лако изложено квару, јер је чисто.

Данас се не може замислити један винар и овећи виноградар без једног доброг филтера. И ако су ови по Србији и Ј. Србији прилично уведени, посебно код овећих винара, хотела а у задње време чак и код разних кафеџија, ипак све то није довољно, јер се још много и много вина лети поквари услед недовољне неге.

Без једног доброг филтера тешко је дати вину потребну негу.

То су увидели винари у напреднијим земљама, тако да чак и најмањи виноградар и најнезнатнији механџија и кафеџија имају свој филтар, тако да нити једна кап вина не иде изгубљена.

Ово треба да и код нас буде и зато се набавка ових филтера топло препоручује.

Детаљнија упутства о филтрирању и нези вина могу се наћи у књизи „Винарство“, која се добија код С. П. Друштва као и филтери и др. винарске справе и потребе.

Знојење руку је врло непријатна ствар. Заблуда је, што се мисли, да је штетно, ако се сузбија. Напротив, штетно може бити само ако се оставља без лечења. Лечење се може предузети прањем руку масним формалинским сапуном, нарочито ако се уз то неколико пута преко дана руке помажу 1—3% танинским шпиритусом, а у вече се попраше 1½% салицилним прашком или леницетним пудером.

Ако руке испуцају или окоре услед знојења, добро ће чинити мазање хебраном диахилон-машћу, којој треба додати 5% ихтиола. Машћу се намажу руке преко ноћ. Поред овога у новије време у употреби су и други лекови као вестозол-маст, ургон, хидрофугал.

У тешким, тврдоглавим случајевима мора се лечити Рентгеновим зрацима.

Како се познају укварене конзерве? — Конзерве рђаво справљене, затворене и чуване могу се укварити и постати веома опасне по здравље. У њима се под утицајем клица образују врло опасни отрови. Отворене конзерве можемо познати да су укварене по изгледу, по мирису и укусу. Покварене конзерве имају труо изглед, прљаву боју, заударāju и непријатног су укуса. Ако се пажљиво испитују, могу се познати и кад су у мањој мери покварене.

Затворене конзерве познају се, јер су им данца испупчена и муњају се. Такве конзерве су обично зарђале на местима, где су залепљене.

Али поред ових видљивих промена има случајева, да су потребна и нарочита хемијска и бактеоролошка испитивања.

Јаја за насад од јаребичастих и белих талијанка, вианота, плимес рока и од пекишких пловака по 2 дин. комад продају угледно добро „Добричево“ и Пољопривредне Школе у Туприји и Краљеву.

Прасад шумадијског соја за приплод продаје Пољопривредна Школа у Краљеву по цени од 10 дин. један килограм живе мере.

КЊИЖЕВНОСТ.

„**Сточне болести.** — Ручно јеванђеље за земљораднике — сточаре са поукама о заразним болестима домаћих животиња, постанку, чувању, лечењу и сузбијању истих.“ Написао Дг Михајло Петровић, марвени лекар из Лесковца. Пишчево издање. 1927. год. 93 стране in 8°. Цена 20 динара.

Неоспорна је чињеница, да наш народ трпи велике штете од сточних заразних болести и да је један од главних разлога њиховом постојању код нас необаштеност и још више немарност нашег пољопривредног света према њима. Ово најбоље може да осети један ветеринар, који ради у народу и који се сваког тренутка сусреће са предрасудама и неупућеностима тога света, које често пута граниче са злочином. Разбити заблуде у томе погледу, обавестити тај свет, да има основне појмове о сточним болестима, то је први задатак свих оних, који хоће нешто да ураде на томе пољу. И овој књижици је тај циљ. Писац је у разумљивом стилу изложио све оне истине, које треба да зна сваки онај, који се бави сточарством.

Врло је тешко писати популарне књиге из области чисте науке, нарочито медицине. Нарочито је тешко подесити те књиге за нашу средину, за наше село, где се на жалост врло мало и врло ретко чита. И још нешто, популарисање медицине (људске и сточне) често пута може да да и сасвим супротне резултате од оних, којима се тежи, стварајући надрилекаре, нарочито ако износи начине лечења, опширне знаке болести, те се онда долази до оног стања, да један такав лаик, немајући потребне спреме да болест утврди, на једној болести изређа целу патологију и употреби све лекове, „па еда ће један помоћи или бар неће ни један шкодити“..... А

највише шкоди пропуштено време... Па и кад се зна, која је болест, још увек остаје индивидуални однос према болести, кога једино лекар може одредити. И у овој књизи има, поред драгоцених истина, које свако треба да зна, и тих упута о лечењу, који могу бити и штетни по сточарство. Тако на пример код беснила, упутство о упоуреби лимуновог сока за рану од уједа бесног пса, може више штете да нанесе него користи, заваравачући уједеног и његову породицу, која може на томе да се заустави. Али срећом, одмах је уз то додато истим курзивом, да треба одмах ићи лекару и даље у Пастеров Завод.

Има ова књига и својих мана. Две су јој главне: релативна опширност, и рђав распоред градива. Велим релативна опширност, јер је опширна за публику, којој је намењена, а рђав распоред градива, јер је требало унети више система у тај распоред и дати више места стварима, које су од важности по ту читалачку публику, а скратити оне, које имају мање важности. Ветеринарско-полицијске мере, профилаксија (дезинфекција и заштитно цепање) најважније су ствари у једној оваквој књизи, а патологија и историски део појединих болести имају много мању важност, док је књизи г. Петровића сасвим обратно. Глава изложена под „Знаци болести“ чини нам се сасвим депласирана бар у том облику, у каквом је у овој књизи изложена. За публику, којој је намењена, требало би градиво боље распоредити, дати свакој ствари онолико места, колико она то заслужује, тако да главне истине падају у очи. Па и код излагања самих болести требало је исте излагати по једној системи, познатој у науци, групишући их било по узроцима било по органима или најзад по симптомима, што би читаоцу олакшало, да се може снаћи.

Иначе са научног гледишта све су чињенице изнете у главном тачно, довољно јасно, изузимајући по неке ствари, које се и у науци још дискутују.

Општи утисак је, по нашем мишљењу, да ова књига не може бити „ручно јеванђење за земљораднике — сточаре“, нарочито наше, али да је несумњиво од користи за школоване и добро писмене људе, којима, а према томе и околини, може добро послужити. Зато ја њима и препоручујем са жељом да књига г. Петровића искористи ове моје напомене и опаске приликом другог издања, које му ја убрзо желим.

Књига се може добити код Српског Пољопривредног Друштва.

Милутин Фр. Гец,
српски ветеринар.

НЕКРОЛОГ.

† Виктор Верморел

Октобра 13. пр. г. умро је, напрасно, у Паризу, а свечано сахрањен у свом родном месту Вилфраншу, познати француски индустријалац, виноградар и писац Виктор Верморел, оснивач и сопственик чувене Верморел-фабрике у својој 79. години живота.

Име покојног Верморела није непознато нашим читаоцима, али ипак сматрам за потребно да о њему проговорим неколико речи.

Каријера (живот и рад) пок. Верморела може послужити као пример пожртвовања и истрајности, без обзира на сметње и препреке у животу. Отац пок. Верморела († Антон Верморел) био је обичан радник, али је ипак успео да, године 1847., отвори једну скромну радионицу, где је израђивао неке пољопривредне машине: ветрењаче, тријере, буњкалице и сечке.

Године 1865. ступи Виктор Верморел у радионицу свога оца као обичан шегрт у својој 15. години, не стигавши чак ни да заврши своје школовање. Рад младог Верморела одмах се је познао, јер је сиромашна радионица почела израђивати још и вршалице, гепле, коњске грабуље и др.

Да би се колико толико усавршио у свом послу, млади Верморел проводи неко време у Немачкој, као механичар, а доцније 1870. г. учествује у француско-пруском рату.

Године 1871. умре му отац, те млади Верморел прими сад већ проширену и напредну фабрику свога оца. Од те године па до 1880. видимо младог Верморела где ради на геологији, хемији и ботаници а нарочито на *проучавању филоксере*, која се је тих година појавила, када је изабран и за председника тамошњег Научног Друштва и од тада су, сваке године, излазили његови многобројни радови, од којих је најважнија *Амџелографија*, коју је радио са познатим стручњаком Виалом, а која је највеће и најпотпуније дело ове врсте. — Поред књижевних дела, пок. Верморел је скоро сваке године усавршавао и лансирао по једну нову машину: справу за употребу сумпор-угљеника противу филоксере; нову савршенију прскалицу; топ за одбрану од града и т. д.

Овај плодносан и користан рад прекинуо је светски рат, када се В. Верморел ставио на службу отаџбини и савезницима, израђујући нарочиту врсту плуга за затрпавање телефонских жица и спасавши на тај начин много живота, а још више се прославио употребом своје прскалице за парализање отровних (загушљивих) гасова, чиме је такође спасао на хиљаде француских и савезничких живота.

Пок. Верморел је први основао лабораторију за научна

испитивања (поред своје фабрике и о свом трошку), а затим покренуо и лист „Пољопривредни и Виноградарски Напредак“ („Le Progrès Agricole et Viticole“). Био је сенатор, члан Националне Пољопривредне Академије, Кавалер Легије Чисти, члан Вишег Пољопривредног Савета, и т. д.

Нашим Читаоцима су добро познате Верморелове виноградарске справе, а нарочито чувена и у целом свету позната његова прскалица, коју Српско Пољопривредно Друштво већ неколико деценија пропагира, набавља и препоручује, а и да не говоримо о запрашивачима, сушницама, топовима противу града и т. д., те се с правом може рећи, да је и он заузео једно видно место у нашем виноградарском напретку, обнављању старих винограда, употреби савршенијих справа, и т. д., а више наших сората грождџа он је описао у својој Ампелографији — уз сарадњу наших познатих стручњака. Рад Српског Пољопривредног Друштва и његових чланова јако је ценио и симпатисао. Смрћу пок. Верморела С. П. Д. губи једног великог сарадника и пријатеља, али се надамо да ће оно сву потпору и помоћ наћи у новом шефу Верморелових предузећа, у његовом сину г. Едуарду Верморелу, пољ. инжењеру и индустријалцу.

А. В. П.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

Пољопривредним Подружинама и члановима Друштва и Подружина.

Министарство Пољопривреде и Вода са актом бр. 9419/III од 24. марта т. г. саопштило је Друштву, да ће се по извештају нашег Генералног Конзулата у Румунији према предлогу међународне комисије за пољопривреду, крајем маја месеца 1929. године у престоници Румуније Букурешту одржати међународни Пољопривредни Конгрес. Седнице Конгреса трајаће три дана, а затим ће се правити разни излети по Румунији, који ће трајати 5—10 дана ради обиласка пољопривредних и индустријских центара и установа.

Тачан датум Конгреса и други детаљи саопштиће се накнадно.

Ставља се предње до знања свима члановима Друштва и Подружина ради управљања.

Бр. 4099 од Српског Пољопривредног Друштва 27. марта 1928. год.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

10. одржане 4. марта 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, и чланови: Д. Спремић, М. Стојановић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Н. Петровић и П. Петковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

170) По питању сузбијања штитасте ваши члан Управе г. Б. Ранковић реферише, да је Мин. Пољопривреде и Вода добило кредит од 1,000.000 динара, који ће ставити Друштву на расположење за тај циљ. Кредит има поступно да се утроши давањем набављених средстава на почек и испод куповне цене. После дискусије, која се развила по овоме питању, одлучено је:

а) да Друштво начелно прими на себе, да набавку и растурање средстава изврши у колико је могуће хитније;

б) да се одмах прикупе понуде за 250 ком. воћних прскалица, и од домаћих фабрика за инсектициде до суме од 100 хиљада динара;

в) да се одмах поручи од Верморела 400 ком. продужних цеви по 0.50 мет. и од Нехвила 100 ком. бамбуса по 3 мет.; и

г) да се подела прскалица и инсектицида изврши по правилнику, који да израде чланови Управе г. г.: П. Петковић, Б. Станисављевић и Д. Спремић и инспектор за Подружине г. Б. Нешић. Кад правилник усвоји Управни Одбор, да се пошаље Министарству Пољопривреде и Вода на одобрење.

Са овим је седница закључена.

II., одржане 7. марта 1928. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Д. Спремић, Б. Ранковић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

171). Прочитани су записници 9. и 10. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се приме стџм, да се набавка прска-

лица и инсектицида против штитасте ваши изврши, кад Министарство Пољопривреде и Вода стави Друштву кредит на расположење.

II

172). Прочитан је записник 9. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено: да се усвоји.

III

173). Прочитан је записник 1. седнице Секције за Сточарство, па је примљен знању.

IV

Прочитан је записник 10. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

174). Да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

175). Да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

176). Да се не може дати прилог Одбору за подизање дома културе у Скопљу, пошто је и Друштво хумана установа и издржава се од помоћи.

V

Прочитан је записник 10. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

177). Да се предлог за набавку прскалица и инсектицида против штитасте ваши учини, у смислу одлуке бр. 171;

178). Да се од заступништва за продају чилске шалитре узме један вагон ове, са плаћањем за тридесет дана, али без акцепта;

179). Да се има у виду понуда Занат. Савеза за воћне прскалице;

180). Да се одобрава извршена набавка по поручбинама 2200 кгр. суперфосфата и 200 кгр. рајграса;

181). Да се може директно набавити 1000 кгр. семена од конопља, пошто има тражње, а ако буде тражња већа, онда да се прикупе понуде.

VI

Прочитан је записник 8. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

182). Да предложену измену правила о омладинским дружинама, претресу посебице поједини ужи одбори, па се затим изнесу пред Управни Одбор;

183). Да се Подружинама у Скопљу и Варварину по-

клони по једна књига од оних Друштвених издања, које оне немају у својој књижници, а Друштво их има више на стовишту;

184). Да се ср. економу из Бугојна изда 300 динара награде за одржана практична предавања о сузбијању штитасте ваши. Препис његовог извештаја, из кога се види, да се ова ваш налази и на липама, доставити г. Др. П. Вукасовићу. Такође тражити од осталих продавача, да заражене границе шаљу само за г. Др. Вукасовића. Цео рад на сузбијању штитасте ваши оштампати у књигу по завршеном послу;

185). Да сукоб између Управног и Надзорног Одбора Скопске Подружине извиди један члан Управе или један чиновник, приликом одласка у тај крај;

186). Да се замоли ср. економом из Књажевца да одржи тродневни калемарски курс са стратификовањем лозе код Подружине у Жуковцу, зашта му дати отсеком 300 дин. у име трошкова и награде.

VII

Прочитан је записник 8. седнице Одбора за вински сајам, па је одлучено:

187). Да се прима знању, да је за повереника у Б. Цркви одређен г. Ника Банић на место г. М. Хела, који је болестан;

188). Да се прима знању, де је израђен упут за рад повереника;

189). Да се прима знању, да су упућене молбе: Општини Града Београда за новчану помоћ и ослобођење од трошарине изложбених предмета, и Министарству Саобраћаја за повластицу у вожњи за посетиоце сајма и за бесплатан транспорт предмета за сајам;

190). Да се прима знању припрема услова за учеснике на сајму и изложби.

VIII

191). Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине о кредитирању Подружина, па је одлучено да се кредит одобри Подружинама: у Приштини 5.500 дин., у Мојсињу 15.000 дин., у Крупњу 5.000 дин. и у Варварину 10.000 дин.

IX

По осталим предметима одлучено је:

192). Да предлог о аграрној кризи проучи г. Др. Т. Митровић, па реферише Управном Одбору;

193). Да се не може усвојити молба г. Н. Петровића, хидротехничара, да буде примљен за редовног члана, пошто се противи правилима;

194). Да се не могу изнети пред Годишњи Збор предлози г. г.: Т. Рајчића да се у Друштвена правила унесе допуна да је Друштво ванпартијска установа, јер је Друштво досадашњим својим радом то доказало, а осим тога политика се у правилима не спомиње и стога предлогу нема места, и Љ. Петковића: ко има да уђе у Управни Одбор, јер би било неумесно ограничавати вољу Збора, пошто кандидацију чланова за Управни Одбор може сваки члан с правом гласа, да врши по свом нахођењу;

195). Да се одобре привремени кредити по актима Бр. 2700, 2803, 2810, 2942. 2948 и 2955; по бр. 2303 сачекати обвезницу, а бр. 2949 одбити.

X

196). По прочитању нацрта правилника о употреби кредита од 1,000.000 динара, који ће се добити од Министарства Пољопривреде и Вода за сузбијање штитасте ваши и других инсеката, одлучено је: да се правилник дефинитивно прими и предложи Министарству на одобрење.

XI

Саопштења и предлози:

197). Прочитано је решење Министарства Вера, којим извештава да је одобрило одсуство за Годишњи Збор свима службеницима, који су чланови Друштва. Одбор прима знању.

198). Прочитана је захвалница г. С. Дацова на честитци педесетогодишњице културног рада. Одбор прима знању.

199). Прочитан је позив Немачког Пољопривредног Друштва на изложбу у Лајпцигу. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целој Балкани, увек на стоваришту има у свим димензијама и за мељаву по умереној цени.

Повлашћено предузеће

Младо лице

може да се сачува до у касну старост, ако се о тому настоји још пре но је лице почело да вене. Младалачку свежину ваља подржавати, док није минула. — Употребљавајте за негу свог тела, свог лица, својих руку, своје косе:

1.) *Фелерову праву кавкаску помаду за заштитну лица и косе*, она углађује боре и бразготине, чини кожу гипком и нежном уклања појаве старења, ствара младост и лепоту. Изненадиће те коликом брзином нестају сунчане пеге, напуклине коже, руменило носа, приштићи, масне бубуљице и сваковрсне мане коже.

2.) *Фелерору јаку помаду за пораст косе*, која спречава испадање власи, прерано седиње, одстрањује перут, умекшава крту косу и чини ју гипком, бујном, те поспешује пораст власи.

За покус 2 лончића од једне или по један лончић од сваке Елса помаде већ са омотом и поштарином 38 дин.

За покус пет (5) комада Елса сапуна 52 дин већ са омотом и поштарином.

у твојем је интересу, да пошаљеш новац унапред, јер ако поручиш поусећем (долплатом) покупују се горе наведене цене за 10 дин., ради веће поштарине. — Порудбине адресирај јасно

Апотекар Eugen V. Feler u Stubici Donjoj
Elsatrg 366 Hrvatska

3.) *Елса-сапуне здравља и лепоше*, што нису тек намирисани тоалетни сапуни, већ садрже медицинске опробане састојине доброг дејствовања, које продиру у твоју кожу, те ју уздржавају здравом, лепом, младом, а твоју спољашњост младеначки свежом. Фелерови прави сапуни здравља и лепоте јесу:

Елса-мљано млечни сапун
ЕЛСА од жумањка сапун
ЕЛСА-глицерински сапун
ЕЛСА-бораксов сапун
ЕЛСА-каштанов (шампун) сапун.
ЕЛСА за бријање сапун.

Опробај их. Никада више нећеш хтети да се служиш другим сапуном.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 динара.

ДНЕВНА ПРОДУКЦИЈА 3000 КОМАДА ЦИГАЉА

Са „РАПИД“ ручном пресом

израђују 3 радника ОД ЧИСТЕ ЗЕМЉЕ (БЕЗ ДОЛАВАЊА ВОДЕ)
ИЗВРСНЕ ЦИГЉЕ

Уштеда времена и новца

Дуготрајна гаранција

4-2

РАПИД АГЕНТУРА и КОМИСИОНА РАДЊА Ген. заступништво
пат. „Рапид“ ручна преса за цигље Велики Бечкерек, Обала Принцезе
Јелене 4. Заступништва у свим већим градовима
од кратког времена налазе се више стотина ком. у раду

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамске наручни саји дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сајова за гођоду од никла дин. 14, од дубле злати дин. 22, од сребра дин. 50. дамске огрлице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, ирсћени дин. 40, 80, 130, разашиле у великом избору велетрговина

R. Stermecki, Celje br. 78.

Сајови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и злати израђене су красно и солидно у целским шворницама. Пишиће одмах по велики ценозник са више хиљада слика, у којем ћеће наћи шакођер и фотографске апарате, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

16-4

Нашу техничку радњу, која се налазила близу 40 год. у Кр. Милана ул. 66, преселили смо у зграду Хотел „Париз“ Теразије 27

Осим техничког материјала прве врсте имамо и пумпи за наводњавање и делова за жетелице.

Инж. М. Слуцки и Ко.

1—1

НЕПОСРЕДНО ИЗ ЧИЛЕ

стигао је на Сушак брод са

ЧИЛСКОМ ШАЛИТРОМ

Захваљујући укинућу увозне царине и сниженој транспортној тарифи, ово најбоље азотно гнојиво, како за озиме тако и

за пролетње усеве продају по знатно сниженим ценама, следеће фирме:

У Београду: Прометно Друштво
„Село“ Босанска ул. 85
Српско Пољопривредно
Друштво Немањина 11

У Скопљу: Пољопривредна Банка
за Јужну Србију

У Црвеници: „Црвенка“ фабрика
Шећера;

у Суботици: „Зорка“ Д. Д.

У Вуковару: Паја Угљешин, трг.

У Новом Саду: „Аграрина“

У Сомбору: Дезидер Ледерер

За вагонске нарудбине обратити се: г. Иви Царинићу, Карловац (Хрватска)

Воћне саднице

у свим врстама и облицима, украсно грмље, украсно дрвеће, далије (георгине), перене, (трајно цвеће) ит.д. ит.д.

Цвeћe

у лонцима из стакленика у најлепшим врстама, разноврсне луковике и гомољи, разне палме и друге зелене биљке, разно цвеће и зелене, ит.д. ит.д.

Семење

у свим врстама од поврћа и цвећа, као и пољопривредно семење, вртларски и господарски алат, уметно ђубре, ит.д. ит.д.

„ВРТ“ ЦОМОЊА И ДРУГОВИ, ДРУШТВО С. О. Ј.

Средишница: Марибор

подружница: Београд, Топчидерски друм бр. 3.

Захтевајте ценеке и понуде!!!

1—1

МУЧИ ЛИ ВАС

СЛАБОСТ
НЕРВОЗА
МАЛОКРВНОСТ
НЕУРЕДНО ВАРЕЊЕ
ИЗНЕМОГЛОСТ

МАЛАРИЈА

онда је најглавније да прочистите и обновите вашу крв.

ПИЈТЕ РЕДОВНО
кроз 4 6 недеља

„КИНА ЛАМИКО“

Тиме ћете ојачати мишиће и цело тело.

**ПОВРАТИТ ЋЕТЕ ИЗГУБЉЕНО
ЗДРАВЉЕ**

то највеће богаство. „Кина Ламико“ добија се у већим апотекама и дрогеријам. Са плаћеном поштарином стаје свака флаша 40 дин. а уз сваку флашу шаљемо бесплатно поучну књижицу о чувању и обнову здравља. Поручбине адресирати:

ЛАБОРАТОРИЈА „ЛАМИКО“
Београд, Кондина 16.

2—2

Арпаџик, турски путер пасуљ, на велико и поштанским пакетима. Продаја пољских имања. Најбоља веза за Јужну Србију. — Народна Привреда, Скопље. 3-3

СОФОРЕ ЈАПАНСКЕ двогодишње саднице, медоносно и украсно дрво, 1000 садница 150 динара, продаје Радосав М. Живановић економ — Крагујевац. 3—2

Тачке (притке) за виноград

нарочито катранисане за трајност (по 20 год.), израђује и разашиле за све крајеве: **Матеја Матић**, индустријалац **Вршац** (Банат) — *Ценовник и понуде шаљу се сваком на захтев.* 2—1

Српском Пољопривредном Друштву стигла је **Чилска Шалитра** и продаје је по 3.90 дин. од кгр.

Продаје се само на џак од 80 кгр.

Чланови имају уобичајени попуст 5%.

Молимо чланове Подружина и претплатнике „Тежака“ да се заузму око уписивања нових чланова и претплатника. Ко прикупи више од 10 претплатника, може задржати 10% од прикупљене претплате.

А и како да не буде тако, кад часовник не вреди! Заштити себе од овакове судбине, па купи себи часовник код ове стручне часовничарске фирме, која посједује властиту фабрику часовника у Швајцарској, па само зато може да продаје праве швајцарске часовнике готово

уз изворне фабричне цене

Џепни часовник бр. 100 Анкер-Ремонтоар-Роскопф добивате за циглих 49 дин 60 п. будилник Бр 105 са поузданим швајцарским анкеровим стројем уз трогодишње јемство за циглих 64 дин. 20 п. Сутнерови часовници са заштићеним маркама ИКО, МИКО и АХО, који се могу добити у разним ценама од злата, сребра, никла, уживају светски глас. Многе слике ових часовника, часовника — у виду гривне, ланчића, прстенова, мишуша и сву осталу златину и сребренину, као и корисне дарове, прикладне предмете дневне потребе садржи велики крaси луксузни ценовник, који се бесплатно разашиле свакому ко га затражи од

Светске куће часовника Н. SUTTNER
LJUBLJANA Br. 950.

ГОСПОДАРИ! Употребљавајте вештачка ђубрива
а нарочито СУПЕРФОСФАТ
јер

СУПЕРФОСФАТ

јача влат, поспешује зриобу, даје сигурну повишицу
природа, побољшава зрно, даје првокласно семе, произ-
ваћа здраво биље.

СУПЕРФОСФАТ као и остала вештачка ђубрива и
смесу К А С нуђа уз најповољније дневне цене

Фосфат Д. Д.

за промет и трговину уметним гнојивима,
Загреб, Мажуранићев Трг бр. 4.

Брзојав: ФОСФАТ, Загреб.

Телефон 18-39

Све упуте у правилну употребу вештачког ђубрива бесплатно.

Заступства: у свим већим местима.

5-4

Уредништво и администрација „Тежака“ не
прима одговорност за садржину приватних огласа.

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

**Од стручњака признате као најбоље
НОВО.** Франц Нехвиле израдио је за ову годину
нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.**
Стручњаци за прскалице, пишу о том новом мо-
делу, поред осталог и следеће: Са прскалицом
Аустрија Модел 1928. испуњене су све жеље ви-
ноградара, јер је новом конструкцијом прскалица
Аустрија сасвим из основа усавршена, како у по-
гледу рада, тако и опреме. — Тражите опис пр-
скалице Аустрија Модел 1928.

Прскалице Аустрија могу се добити:

у Главном Савезу Српских Земљорадничких
Задруга — Београд. Код Српског Пољопр-
вредног Друштва — Београд, и у свима ве-
ћим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД

Браће П. Радојловића

гвожђара — Београд

СТЕЧАЈ

ЗА ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Српском Пољопривредном Друштву потребан је **главни секретар**, који мора имати вишу или бар *средњу пољопривредну школску спрему* са дужом *пољопривредном праксом* и добрим познавањем пољопривредних прилика у земљи, као и свих административних послова.

Кандидати који имају вишу школску опрему треба да имају најмање 6 година праксе, а они са средњом школом 10 година.

Годишње су принадлежности су 36.000 динара.

Кандидати уз молбу треба да приложе преписе својих докумената и опис свога живота и рада.

Првенство имају они који знају какав страни језик.

Пријаве се примају до 15. маја ове године, које треба слати на адресу: **Српском Пољопривредном Друштву Београд — Немањина улица бр. II.**

Бр. 4541 од Српског Пољопривредног Друштва
10. априла 1928. год. у Београду.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштаиске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

О пламењачи на виновој лози

О овој опасној болести винове лозе било је често речи у „Тежаку“, али с обзиром на огромне штете, које она редовно сваке године наноси иоле неопрезном винограду, сматрамо да треба о њој проговорити коју реч, и сада, пред доба, кад се она појављује на младим ластарима и лишћу винове лозе и кад треба предузети прво, најважније прскање винове лозе раствором плавог каменог и креча.

О томе шта је пламењача, или како се научно зове, пероноспора, да напоменемо само да њу изазива једна жива биљчица, гљивица, на тај начин што њена клица, звана спора, ситан трунић, голим оком невидљив, у

капљи росе на листу и по топлом времену, клија и развија се у један дугачак, опет голим оком невидљив, кончић, који уђе у лист винове лозе, ту се грана, сише сок из ћелица листа, док их не уништи, па излази на наличје листа, као пепељасто ткиво, на коме рађа безброј ситних нових спора, које ветар даље разноси по винограду. Ово развијање и размножавање пламењаче иде врло брзо, тако, да ако се против болести ништа не предузме, она у току године уништи све лишће, па и род винове лозе. Ако се прво прскање не изврши на време и са довољно јаким раствором бордовске чорбе, друга навала болести је много јача, тако да се против ње тешко може борити. Стога је од велике важности прво прскање винове лозе.

Ми већ неколико година у „Тежаку“ препоручујемо, да се за прво прскање винове лозе узима већа количина плавог камена и креча, него што се то до сада чинило. Многи су нас послушали и нису се покајали, јер су увек имали бољи резултат, него они виноградари, који још и данас употребљавају за прво прскање само 1 кгр. плавог камена.

Сузбијање пероноспоре врши се правилно и са успехом на овај начин:

Обично се врше 4 прскања: **прво**, кад су ластари око 10 см. дужине; **друго**, чим се гроздићи појаве, а пре цветања, пазећи при том да се гроздићи добро попрскају; **треће** одмах по цветању, а **четврто** прскање пре појаве шарка, пазећи и при овим прскањима да и гроздови буду добро порошени.

Тако се ради у редовним годинама, али ако се појаве нарочито повољне околности за развијање болести, т.ј. учестају топле, тихе кише, без ветра, онда број прскања повећати на 5, 6, па и више. Главни је да на лишћу винове лозе и грожђу буде увек капљица бордовске чорбе. Ако је опасност од пламењаче велика, треба по потреби прскати и за време цветања, па чак и за време тихе кише. Треба радити брзо, јер се дешава да оно винограда, што виноградар опрска пре

подне остане здраво, а оно што остави после подне, пламењача уништи.

Поред броја прскања и времена, кад се она врше, важно је исто тако обратити нарочиту пажњу на **каквоћу плавог камена и јачину бордовске чорбе**. Плави камен треба да је чист и јак, зато га треба узимати само из оних радњи, које гарантују његову чистоћу и јачину најмање од 98%. За чланове Српског Пољопривредног Друштва, Управа Друштва набавља увек првокласан плави камен.

Да бордовска чорба буде добра, **треба узети за сва прскања**, па и за прво и друго, **два килограма доброг плавог камена** на сто литара воде, а у случају јаке навале пламењаче треба узети чак и три кгр. плавог камена.

Уз ово **треба узети и потребну количину креча**, тако да он неутрализује, засити плави камен, што се познаје по томе, што црвен лакмусов папир замочен у овако неутрализовану чорбу поплави и ту боју задржава и кад се испере у води. Није још добра чорба, у којој плав лакмусов папир поцрвени и таквој чорби треба додавати још креча, све док у њој плави лакмусов папир не остане и даље плав или црвени лакмусов папир не поплави.

Количина креча зависи од његове чистоће; обично треба 600 до 700 грама скоро печеног креча, у праху, на сваки килограм плавог камена, то јест **на два килограма плавог камена узети један и по килограм чистог негашеног креча, а на три килограма плавог камена два килограма чистог негашеног креча**. Ако се употреби гашени креч, узети онда двапут већу количину него негашеног. И поред овога треба вршити пробу лакмусовим папиром, као што је горе показано.

Креч се врло добро чува, не скамени се, кад се угаси. Једина му је мана, што се не зна колико такав креч садржи воде, стога ако се при справљању бордовске чорбе употреби гашен креч, треба увек огледати чорбу лакмусовим папиром.

Креч у праху, негашен споро печен, врло је добар

и он се данас највише употребљава, али пошто се он постепено на ваздуху скамењује, то треба узимати само скоро печен креч.

Чорба се справља овако: у једном однивеном бурету одмери се количина воде, рецимо да стаје 200 литара. Одмери се затим плави камен: ако хоћемо чорбу од 2% јачине, онда на 200 л. воде узме се 4 кгр. плавог камена, метне се у корпу или џак и спусти у буре да се раствара.

У другом каквом дрвеном суду угаси се потребна количина креча, т. ј. у овом случају на 4 кгр. плавог камена узме се 2,5 кгр. живог, негашеног креча или 5 кгр. угашеног креча.

Кад се плави камен раствори и кречно млеко расхлади, онда се постепено, на махове, сипа све кречно млеко кроз какво сито у раствор плавог камена и стално меша. Пред крај треба вршити пробу лакмусовим папиром, да видимо да ли је чорба неутрализована.

Да би чорба боље пријањала уз лист, може јој се додати на сваких 100 литара, један литар оплављеног, посног млека.

Пре употребе, чорбу треба промешати.

Бож. Ђ. Ранковић

ШТЕТОЧИНЕ И БОЛЕСТИ КУЛТУРНИХ БИЉАКА

Неке од раних штеточина лозе.

Чим се пупољци зачну развијати, па све док у јесен грожђе не сазри, лоза је нападнута од врло великог броја разних штеточина.

Међу њене најраније штеточине долазе гусенице лептирова и одрасле бубе из реда тврдокрилаца.

Велики број гусеница напада у пролеће лозу, али оне су већином само њени привремени или случајни непријатељи. Све те гусенице нападају разне биљке, па и лозу међу њима, ако им се укаже прилика. Неких про-

лећа може их бити у великом броју, да затим изчезну и не јаве се за дужи низ година. Неке од тих гусеница пењу се само ноћу на чокоте, нагризају пупољке и брсте младо лишће, друге то чине и дању.

Међу првим, ноћним, гусеницама понајчешће је гусеница лептира репара. Она може бити дуга до 5 см., боје затворено зелене, земљасте, а тело јој је

Сл. 17. — Паучар или гроздов савијач: лист и млад грозд нападнути од гусеница (г.); л.) лептирић раширених крила и за време мира.

ваљкасто и глатко, те је зову сивим или сурим црвом. Међу дневним гусеницама нарочито су честе велике, јако длакаве и стога лако уочљиве гусенице лептира медоњице.

Покрај тих гусеница, случајних штеточина, лозу

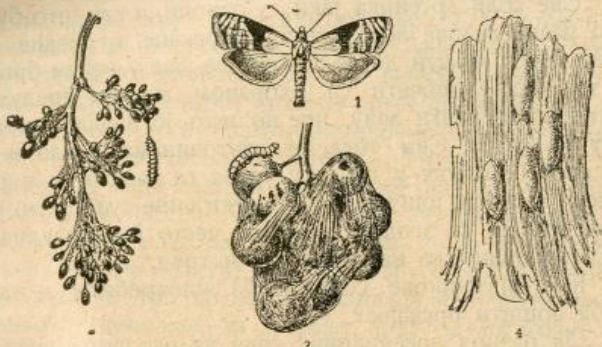
нападају и мале гусенице трију лептирића, и то су њени сопствени непријатељи, јер од ње поглавито и живе.

Међу њума јавља се најраније гусеница паучара или гроздовог савијача. (Сл. 17.) Она презимљује под кором чокота или у пукотинама притака, и чим се пупољци почну отварати, пење се на њих. Гусеница напада поглавито лист, а ређе и саму цваст (цветове) или још сасвим млад грозд. Боја гусенице може бити жућкаста, сура, понајчешће више мање мрко-зеленкаста. За нешто више од месец дана она потпуно израсте и мери 25 до 30 м.м. дужине. Тада се претвара у чауру, а из ових, средином лета, излећу лептирићи. Они се одмах спарују и женке полажу на лице места ситна, љуспаста јаја и то по 50 до 100 скупа. Групе јаја су лако видљиве као мрље најпре жуте, а затим мрке боје. Младе гусенице излазе из јаја за 2 до 3 недеље, и одмах одлазе под кору или у пукотине притака, да ту преу ситне беле чаурице, и у њима сачекају идуће пролеће.

Друге две штеточине су два лептирића: жути и пељаста грожђани или гроздови мољци. (Сл. 18 и 19). Они се јављају касније од паучара, обично пре цветања, или за време цветања лозе. Тада у сутон или пре зоре лептирићи лете, спарују се и женке полажу једва видљива јаја на цветне пупољке. Младе гусенице, чим се излегу, продру у цвет, хране се његовим деловима, а када се цветови отворе, скупљају по више њих заједно својом паучином и једу их. Касније чине то исто са младим зрневљем. То су тако звани гроздови црви.

Израсле гусенице претварају се у лутке, а ове дају лептириће другог рода. Они полажу јаја на зелена зрна грозда, када су отприлике достигли половину своје величине. У жутога мољца има само та два годишња рода, док у пепељастог мољца постоји и трећи род, и јавља се, кад грозд почне да зри. Гусенице последњих родова мољаца одлазе под кору чокота, или у пукотине притака, да се ту учауре, презиме, и даду лептириће идућега пролећа.

Међу бубама тврдокрилцима најчешћи и најопаснији је за лозу тако звани маказар. То је велика црна буба, дуга око 20 м.м., са јако великим вилицама. Она живи дубоко у земљи и ноћу се пење на чокоће, одсеца врхове изданака или пупољке, скупља их и носи у своја склоништа, где ће служити за храну ларвама.

Сл. 18. — Жути мољак: 1. лептирић; 2. грозд нападнут од гусенице у пролеће; 3. део нападнутог грозда у лето; 4. кора с чаурама лутака.

Сл. 19. — Пељаста мољак: 1. гусеница; 2. лутка; 3. лептирић; 4. део нападнутог грозда.

И разни други риљци, бубе, чија је глава продужена у дугу рилицу, као и велики трчуљак, црна скочи-буба и т. д. нападају често младе пупољке, нагризају их или их одсецају и то поглавито ноћу, да је тешко наћи штеточину крај учињене штете.

Разна средства морају се употребити против поменутих штеточина, а нарочито против трију мољаца, да би се лоза од њих одбранила. Али у пролеће, једно

од најуспешнијих и најјефтинијих средстава против разних штеточина лозе су прскања с неком од арсеникових соли. Има ли, дакле, поменутих инсеката у нашем крају, наносе ли они штете, борбу против њих треба започети у пролеће, прскајући лозу с арсениковим солима.

Све соли арсеника јаки су отрови, и све што буде јело разне делове лозе њима попрскане, отроваће се. И не треба чекати да се штеточине јаве у већем броју, па тек онда започети са одбраном, већ их предухитрити и затровати лозу, пре но што је нападно и нанесу јој квара. Сем тога, са штеточинама је као и са пожаром — одмах у почетку треба га гасити, и у почетку, док их је још увек мало, штеточине сузбијати, јер пропусти ли се згодан тренутак, често је узалудна и даље излишна сва каснија мука и труд.

Које арсеникове соли треба употребити и када треба вршити прскања?

Од разних арсеникових соли за нас су од значаја само оне, које можемо у земљи добити. При њиховом избору и куповини треба се јако чувати разних реклама, агената, и препродаваца, већ се обратити било Српском Пољопривредном Друштву у Београду било великим и познатим фабрикама или трговачким кућама, или поузданим лицима. Нигде тако лако човек не може бити преварен но при куповини разних отровних лекова, јер су они слабо познати, а појединци немају могућности, да их најпре испитају и увере се о њиховој вредности.

Разне фабрике справљају арсеникове соли и продају их под разним именима. Свака фабрика има свој начин паковања и своју заштитну марку, и при куповини ваља се увек уверити да пакет већ није био отворан и да се уместо правог, оригиналног, производа, не добије неки фалсификат.

Арсеникове соли доносе у нашу земљу поглавито из Немачке и продају под разним именима. Али и у самој земљи справља се једна од добрих арсеникових соли и продаје под именом „арсола“.

Да би се добила чорба за прскање, узима се од 150 до 400 гр. соли на 100 л. воде. Количина соли зависи од њене јачине, уосталом сваки фабрикат даје обично на суду, у коме се со продаје, и упутство о њеној употреби.

Обично се препоручује да се прскање арсениковим солима врше сама за себе и отприлике у исто доба, када и прскања са бордовском чорбом. Али се често за то нема довољно времена, и стога је најбоље у већ спремљену бордовску чорбу додати потребну количину арсеникове соли, те прскати истовремено и против болести и против штетних инсеката. Прво прскање извршиће се, када ластари буду дуги око 10 см.; друго прскање пре цветања лозе, и то чим се грозд довољно развије, да се цвет од цвета одвоји, те их чорба може са свих страна залити, а треће убрзо по завршеном цветању. Та три прскања, извршена као што треба, обично су довољна, да сачувају лозу од штеточина и да онемогуће њихово множење. Касније арсеник се више несме употребљавати, да се не би затровало грожђе и вино.

При употреби арсеника треба бити врло обазрив, а нарочито пазити да не дође деци у руке. После прскања морају се добро опрати руке, очеткати одело, а прскалица испрати и то подаље од бунара.

Др. П. Вукасовић

ИЗ СВИЛАРСТВА.

О извођењу јаја (семена) свилобуба.

Редак је случај, да пољопривредник сам производи јаја свилобуба, а и боље је да их сам не производи. Јаја ваља да набави од државних завода или од приватних предузећа, која за то имају овлашћење, а стоје под државном контролом. У Јужној Србији има добрих произвођача јаја, које називају „семенарима“, а који раде под контролом државних свиларских надзорника.

Боље је, да одгајивач сâм не производи јаја, зато што овлашћене установе производе јаја по Пастеровој ћеличној методи, за шта имају стручне спреме и потребна уређења, а подлежу државној контроли. Оне тиме дају јемства, да ће јаја потицати од здравих запата и да се неће јавити болест, звана пегавица.

Кад је одгајивач прибавио потребну му количину јаја, онда их до извођења мора чувати у каквом хладовитом, сувом, проветреном простору. Јаја ни у ком случају не смеју бити изложена *температури већој од 12° Ц.*, јер би се могла пре времена извести.

Неопходно је потребно, да сваки одгајивач има *термометар* (топломер). Рачуна се, да је за сваку унцију јаја (унција има 25 грама) потребно 1000 килограма дудовог лишћа, па према томе нека се свако при набавци управља. Многи греше, што не предвиђајући, да ли ће имати довољно лишћа, набаве више јаја него што треба, па им у последњем периоду гајења понестане лишћа, па га или морају куповати или запат упустити и свршити с губитком.

Није могуће тачно одредити дан, кога треба отпочети с лежењем јаја. То зависи од године, односно развјетка дудовог листа. Кад у пролеће крене дуд и кад му почну избијати први листићи, а то је отприлике од 12. априла до почетка маја по новом календару, онда је и време, да се јаја насаде ради извођења.

У нараду се не поступа свагда разумно. Има случајева да се јаја ради извођења насађују у хлебној пећи, постељи, под мишком, у ђубришту и т. сл., али све те начине као штетне и нехигијенске ваља одбацити.

Јаја свилобуба треба насадити или у каквој чистој сувој, светлој и проветреној одаји или још боље у нарочитом апарату за извођење јаја. Кутија, у којој се добију јаја, отвори се, јаја се разастру у танке слојеве на каквој чистој хартији на кревету за гајење. Отприлике унција јаја треба да покрије два квадратна десиметра простора т. ј. простор дугачак 20 см. а широк 10 см.

Најважније је при томе, да се у одаји може температура пети сасвим *постепено* од температуре, на

којој су јаја лежала, па само за *по један степен дневно*, све док не постигне 20° ц. Кад је тај степен постигнут, треба га одржати, све док не измиле прве гусенице, па је онда попети на 24° ц.

Тога ради одаја треба да је снабдевена погодном пећи. Најбоље су пећи од земље или каљева, јер се постепено загревају и хладе. Под повољним условима главно извођење обично траје *три дана*. Гусенице се изводе ујутру, кад излази сунце, око 5 часова.

За гајење се по правилу задржавају гусенице, које су се извеле у три главна дана извођења; оне, које се изведу пре или после или се одбацују или се од њих образују засебне групе; не мешају се са осталима.

Кад измиле прве гусенице, ваља преко јаја метнути младо дудово лишће, на коме ће се оне накупити, па их с листом заједно помоћу какве штипаљке, (јер није за препоруку додиривати прстима), пренети на кревете за гајење, где их ваља разредити тако, да заузму три пута већу површину, него што је површина, коју покрива њихово тело.

Рекао сам, да је боље послужити се апаратом за извођење јаја, а то с ових разлога:

а) Што је посао савршенији, јер је у једном малом апарату много лакше пети температуру за по 1° дневно, него ли у каквој одаји.

б) Што је много економније, јер иде врло мало горива (петролеума или уља). Нпр. за извођење 100 грама јаја не потроши се више од око 80 грама петролеума дневно, што за време извођења од око 12 дана чини свега 960 грама петролеума.

Апарати су нарочито погодни за *заједничку употребу* т.ј. да се више одгајивача удруже, да набаве апарат и да повере једноме од њих, који је највештији и најбрижљивији, да за све њих јаја изведе.

На тај се начин простор за извођење своди на најнужнију меру, утроши се најмање горива, јер не изводи свако за себе, посао је савршенији, најмање је даггубе, јер само један надгледа извођење, а остали добију испиљене гусенице.

Апарат за извођење јаја свилюбуба није никакав сложен апарат, којим не би одгајивачи знали руковати. Најбољи су апарати, који раде топлом водом. Такав се апарат састоји из *шупљих* зидова од цинкплекса; у те се шупљине улива вода, која се одоздо загрева малом лампом с петролеумом или уљем. (Довољна је ноћна лампица за дечије собе).

Ширина шупљина између плеханих дуварова износи око 4 см. Шупљине су свуда унаоколо, на бочковима, дну и тавану.

Лампа се даје померати на више и на ниже, те се тако подешава температура ваздуха у апарату. У апарату треба да је *термометар* намештен према стакленим вратима тако, да се температура може читати без отварања апаративних врата.

Пре него што се унесу јаја у апарат, треба га напунити водом, а ова вода треба да има мало већу (за 1^о Ц.) температуру од температуре ваздуха, на којој су јаја дотле чувана.

Са стране апарата, при дну, налазе се два четвртаста отвора с мрежама од жице, кроз које у апарат придлази чист ваздух, а на горњој таванској страни апарата налази се један отвор с мрежом, кроз који одлази употребљен ваздух.

Такве апарате могу израдити и наши бољи лимари, а један такав мањи апарат, којим се могу да излегу 3—4 унције стаје свега око три стотине динара.

Ваљево, 24. IV. 1928. г.

А. Г. Јовановић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Имам петогодишњи шљивар од „пожегаче“ и „ранке“ у величини од 1 хектара. Био бих рад да бацам неку смешу ливадских трава по овом воћњаку, па молим за савет: коју смешу трава да употребим, с обзиром на то, да нећу траву косити, него ћу пустити овце да траву запасају и у исто време земљу поправљају.

Земља је у поменутој парцели тако зв. „гајњача“, доста слабог квалитета, али поправљена ђубрењем стајским ђубретом.

24-II-1928. год.

Чачак.

Андрија Прелић,
из Лежевице.

Одговор: Према питању, изгледа, да би усев смеше ливадских трава био искоришћен само једну годину. Ако је то тако, онда нема смисла, да се сеје смеша ливадских трава са дугогодишњом вегетацијом: оне су и скупе и развијају се у пуној мери само кроз две— три године после сејања. Осим тога на такву смешу не би имало смисла пуштати овце. Дакле, ако је циљ само пашњак за једну годину, тада би се можда могло задовољити са усевом такве једногодишње траве, као што је напр. *мухар* у чистом виду или у смеси са *једногодишњом ливадарком* (*Poa annua*) и неком количином *беле детелине*, која и ако је вишегодишња, али се опет и прве године развије доста јако и стока је врло радо једе, тако да може и сама — без других трава — дати леп пашњак. Ако се хоће, да се створи у воћњаку и бусен од ливадских трава, тада би се могла пробати напр. таква смеша: *права ливадарка* (*Poa pratensis*); *енглески рајграс*, *јежевица* и *бела детелина*; прве две — по 10 килогр., а последње две — по 5 килогр. по хектару. Чистог мухара — око 20 кил. по хектару; чисте беле детелине — око 15 килогр. по хектару.

Др Тим. Локот.

ЛИСТАК

Проф. Срет. М. Аџић

Винова лоза и дивље лозе

— као медоносне биљке) —

— Наставак —

Самоојлодња, дакле, и код биљака даје рђаве резултате, а ојлодња укршћањем даје добре резултате у сваком погледу. Та укршћена ојлодња код биљака врши се поглавито, или искључиво, помоћу пчела.

Да би то постигле, имају биљке много својих биљних устројстава, којима маме разне инсекте, да се

увлаче у цветове, те да преносе, на својим длакама, и на целом свом телу, цветни оплодни прах, са *другог цветта*, других биљака исте врсте, те и на тај начин, да им се изврши укрштена оплодња.

У та устројства за примамљивање долази и величина и боја цвећа, и јак мирис, а *нарочито и нектар*. Код винове лозе то је мамило поглавито нектар, јер је иначе њено цвеће сићано и скоро невидно, а ни мирис му није особите јачине.

И, ето, *тај нектар* *шражећи у цвећу винове лозе, пчеле и нехошнице врше врло велике услуге виноградарима, оилођавајући им грозђе укршћеним цветним прашком.*

И сва она крупна зрна у појединим гроздовима производ су укрштене оплодње помоћу пчела, (или уопште инсеката), а сва, опет, ситна зрна на истом грозду продукт су самооплођења*).

Ето, тих врло великих услуга, које чине пчеле виноградима. — У замену за та добротинства чини и винова лоза великих услуга пчелама и пчеларима — и ако знатно мањих од оних које чине пчеле виновој лози. Осим тога виноградске услуге пчелама су више површне и споредне, док су пчелије услуге виноградама битне и дубоке.

Виноградске услуге пчелама ове су:

Прво и прво, *цветићи винове лозе дају пчелама свој нектар и свој цветни прах*, који оне збирају да их прераде у мед и восак.

Друго, *налазе пчеле за себе слатког грозђаног сока за своје потребе, на зрелом грозђу.*

*| При оплођивању неког цвета својим властитим цветним прашком, т.ј. *самооплођивањем*, постају или само слабе семенке или не постају никакве. Али, кад, напротив, потиче цветни прах од других цветова исте биљке, или, још боље, од неке друге биљке истог рода, тј. кад се изврши *укршћено ооплођење*, са туђим прашком, онда се образују *многобројне и снажне семенке* — а уз њих и *крујни и снажни плодови* (код грозђа, дакле, крупна зрна грозђа). — Укрштено оплођивање, тј. туђим прашком, не може биљка да изврши сама, већ су јој потребни посредници, као што су понекад и вода, понекад и ветар, али су најбољи посредници и најобичнији *инсекти*, а нарочито *пчеле* или бумбари, за неко пак цвеће само пчеле. *Dr. O. Schmeid, Leitfaden der Botanik, 70° издање, 1916., Quelle & Meyer. Leipzig; стр. 294.*

Овде сад има опет да се изведе једна ствар на чистину и да се одбије једна клевета, на пчеле, а да се призна једно добročинство, које пчеле и овде чине виноградима и виноградарима.

Ствар је у овоме:

Многи виноградарии клеветају пчеле, да им штете зрело грожђе, нагризајући зрна и исисавајући их.

Међутим ово није тачно, већ је баш обрнут случај, а где пчеле излазе као добротворке.

Наставиће се.

БЕЛЕШКЕ

Радови у мају. — *На дому и двору.* Како су у овом месецу главни радови окопавање и косидба, то припремати све справе и приборе за те радове, као: мотике, копачице (прашаче — огртаче), косе, косишта, брусеве, косачице, грабље, виле и остали прибор. Обезбедити и радну снагу. Мотрити на концентрисање стајског гноја: прскањем осоком, покривањем земљом и т. д.

Око стоке и живине. — Прелаз на зелену храну и пашу, старајући се да прелаз не буде нагао, повећавајући у току најмање десет дана зелену храну, а смањујући утолико досадашњу суву — зимску — храну, док се сасвим не пређе на зелену или на пашу. С највећом обазривошћу изгонити овце на детелишта, а док је још роса или по киши никако. Рогату стоку нарочито чувати од влажне детелине. Услед таквих погрешака у овом месецу се најчешће појављује *надун* код преживара. Из стаја износити гној и слагати на гнојишту (ћубришту). Где је у обичају „торење“, почињу се овце затварати ради тога на њивама које треба да се наторе; начини нарочито употребљив за угаре. У планинским крајевима селидба стоке у планинске станове, на пашу и сувате. Почиње бачијање и израда млечних продуката на летњим становима. Стрижа оваца. — Живина се изводи најживље. Старати се да се пи-леж добром храном и брижљивим чувањем одржи и потпо-могне за брзо развијање; нарочито је то потребно ћурићима и гушчићима. Обратити пажњу на чешће мењање воде у судовима за појење. Мада живина налази доста хране и напољу, опет не треба много умањивати добру зрнасту храну.

На њиви и ливади. — Довршава се сејање кукуруза; пасуља, проса, сирка; а сеје се: конопља, хељда, мухар, кукуруз некопац („сачма“, „зелен“) и остале пићне биљке за лето (грахорица, грашак, мешовита пића). Дрљати кромпир; плевити пролетње стрне усеве. Проређивати репу и прашити. Прашидба и раних кукуруза. Расађује се: дуван, сточна репа (изведена у леји), купус и памук (у јужним крајевима). Жетва детелине, јесења грахорице и озиме репице. Зарезују се главе мака ради добијања опијума (афиона). — На ливадама умерава се наводњавање, пошто је трава висока. При крају месеца отпочиње косидба вештачких па и природних ливада, чим се већи део трава расцвета. На осам дана пре косидбе обуставити наводњавање. Излетање гундеља, чије ларве много шкоде трави на ливадама, и уништавање ових.

У градини. — Наставља се сејање поврћа из прошлог месеца, нарочито: краставаца, диња, лубеница и дулека. Прашење и окопавање поврћа. Старији краставци, диње, лубенице и црвени патлициани орезује се. Почиње и заливање јутром и вечером. Жетва: грашка, боба, салате мркава, ротквица, лукова, раних кромпира. Бранити од слане. — Окопавати јагоде. Јагоде почињу сазревати; подастрти крупну сламу око бокора да род не пада на земљу.

У воћњаку и воћном расаднику. — На палметама зелено резивање. Уклањање изданака из стабла. Употреба средстава против штеточина, инсеката. Прскање бордовском чорбом шљива против „пламењаче“ (рђе) и бресака против коврчавости. Брање раних трешања. — У расаднику почиње летње калемљење пупољком (окулирањем); калеме се ораси и кестени. Пикирање (привремено расађивање) младица у семеништу.

У винограду и подруму. — Друга прашидба. Друго прскање против пламењаче пред цветање, па онда запрашивање сумпором (за време цветања). Сузбијање разних штеточина на лишћу и роду. Сабирање пужева. Отпочиње зелено калемљење. — У подруму довршује се претакање. Вршити брижљиво доливање. Прегледати вина (због превртања, цикнулости) Ноћу проветравати подрум.

На њеланику. — Ројење у жеку. Кошницама за производњу меда додавати празне оквире. Вештачко ројење. Прво вађење меда.

Код св.ллуба. — Храњење и неговање свилобуба. Крајем месеца завијање. Наместити прибор за завијање.

Цена дуванском екстракту. — Од Министарства Пољопривреде и Вода извештени смо, да је на његово заузимање Управа Државних Монопола снизила цену дуванском екстракту на 5 дин. од 1 кгр. Продаје се у кантама од 5 кгр. и бурадима преко 100 кгр.

Главобоља ретко се појављује код деце испод пет година. Деца испод две године испољавају главобољу плачем и виком, хватањем за главу, покретима главе, мрштењем чела. Старија деца могу патити од главобоље и услед нервозе. Код ватре испод 40°C обично деца не пате од главобоље. Ако постоји главобоља при температри од 38—38.5° може се сумњати на запаљење мозга.

Код туберкулозног запаљења мозга код деце првих 4—5 година не мора се појавити јасна главобоља. Али и доцније, ако се појави, није много јака. Код заразног и гнојавог запаљења мозга главобоља је обично јака.

Код деце, која пате од мигрене, главобоља се јавља у затылку и са повраћањем. После спавања, ишчезава. Школска деца пате од главобоље најчешће од мана у виду, услед чега морају дз напрежу очи. Даље узроци главобољама могу бити аденоиди (трети крајник), запаљење у чеаној дупљи, неуралгија живаца очне јабучице. Нервозна главобоља такође није ретка.

Даље код деце долази до главобоље услед разних обољења костију.

Главобоља долази и као први знак неких заразних болести као трбушног тифа, запаљења сржи костију, туберкулозног запаљења у куку и т. д.

Из овог прегледа јасно је, да не треба олако схватити главобољу код деце. Не сме се то сматрати као пролазна појава, него треба тражити лекара, да пронађе узрок бољи, па тек онда да се лечи.

Пољопривредним писцима. — Управа Загребачког Збора моли све издаваче и писце пољопривредних књига и часописа да јој пошаљу бесплатно по два примерка својих књига, а Управа ће их такође бесплатно излагати на заједничком месту.

Књижевна белешка. — Дата је у штампу књига „Болести биљака и биљне штеточине“, коју су са немачког превели г. г. Јово Поповић, инж. агр. и Ђорђе Пејановић, професор. Цена књиге биће: броширана 50, а укоричена 55 динара. Преводиоци моле заинтересоване да их унапред, картом, обавесте, колико примерака ове књиге желе купити, да би приближно знали, колико ће их штампати. Писати на адресу: Ј. Поповић, Држ. Фитопатол. Завод, Сарајево (Земаљски Музеј).

КЊИЖЕВНОСТ.

Савремени деловођа. — II. допуњено издање. — Г. Милосав Св. Тодоровић допунио је прво издање свога „Савре-

меног деловође“ и ево га пружа не само допуњеног већ и поправљеног, што је за сваку похвалу.

Књига као што је „Савремени деловођа“ требало је да се и раније појави. Јер после рата у општинску службу улазили су људи без икакве правничке спреме, замењујући раније искусне општинске деловође нестале у прошлим ратовима. Услед неспремних деловођа општински послови су рамали, државне власти муку мучиле око најобичнијих извештаја, а грађани штету сносили услед спорог и неправилног решавања. Да се је ова књига у то време штампала, многи млади људи улазећи у општинску службу имали би сигуран путоказ у раду, а поред тога за кратко време постали би од ученика и сами учитељи.

„Савремени деловођа“ може се слободно назвати уџбеником. А кад имамо на уму циљ, ради којег је писан, онда је заиста буквар за почетнике, а потсетник за практичаре.

Сам систем излагања сретно је нађен. Ту поред уставних одредаба важних за иследника налазе се и одредбе општег грађанског закона, кривичног закона (део о иступима), крив. поступка као и неколико специјалних закона, по којима је означена надлежност општинског суда.

Нарочито пада у очи упутство за писање: тужби, тапија, уговора и др. што је од нарочитог значаја за наш сеоски свет. У тим упутствима, заиста, би сваки писменији сељак могао наћи могућност да сам што уради у својим ситнијим правним пословима, а да се за то не обраћа стручњацима.

Поред ових лепих особина књиге може јој се с правом пребацити, да није ипак тако обимна, као што је требала бити, а могао је писац као добар практичар дати уз текстове закона и један кратак коментар, што би овој књизи много допринело у вредности. Тако, писац није унео ни једну одредбу из општинског закона, који се може сматрати с правом као устав за општинске власти. Како је пак административан закон за општинске власти, то га је ваљало споменути ма и у најмањем обиму, а нарочито због општинских деловођа, који се њиме служе у свима локалним пословима.

И поред ових малих мерака „Савремени деловођа“ има се сматрати као врло корисна и препоручљива књига, те је и ми овим путем топло препоручујемо правнички необразованом свету.

Цена књиге 20 динара. Има је у књижарама.

Пушниковић

Збор виноградара округа крајинског.*)

Поводом вести донете у дневном листу „Правда“ од 11. децембра тек. год. Бр. 337. да Влада намерава да установи порез на вино и ракију, виноградари округа крајинског, области тимочке, окупљени на данашњем Збору донели су ову

Резолуцију:

Има више од четрдесет година, од кад Држава у старим границима троши огроман новац за подизање и унапређење винограда, али све узалуд, јер се није никада побринула да се винодеље рентира.

Ови методи неће имати успеха ни у будуће, јер под бољом економском политиком, т. ј. да се винодеље рентира, — давно су државе, које су то хтеле, обновиле своје винодеље.

Пре рата држава је дозволила да се увози шпиртусно фијумско вино, а затим грозђе и шпиртус из туђих држава. Од свега тога фабриковано је вино и задовољавало домаћу потрошњу — а винодеље је пропадало.

Писано је у своје време у новинама и доказивано је: да је негда општинска трошарина у Београду за фијумско вино била два пута мања, а за вино произведено од грозђа и шпиритуса увезених из туђих држава била је четири пута мања, него што је била за домаћа вина.

После рата, увећани су трошкови за производњу вина, а нема закона о вину, услед чега је промет отежан, а све је мања публика, која пије вино.

Народна Банка за све гране производње даје кредите, а за промет вина — кредита нема.

Виноградари продају грозђе по 1.50—2 дин. килограм, а литар вина по 3 дин. Међутим вино се у варошима по гостионицама и кафанама продаје просечно по 20 дин. литар.

Разлика износи 17 дин. по једном литру, а та разлика то су државне и самоуправне дажбине: акцизи, велике таксе по закону о таксама, велики порез на сопственике зграда-механа, необично велики порез на механције и кафеције, изузетно велике таксе за електрично осветлење по гостионицама и кафанама и најзад велики самоуправни прирези.

Те дажбине тако су велике да за виноградара не претичу чак ни оних три динара по литру, него виноградари, који желе да продају своје вино у главноме дају га на почек, а који то неће, они чувају у подруму по неколико берби.

*) Достављено од г. Илије Ј. Анђелковића.

Треба узети у обзир и друге режијске трошкове, које имају механџије. Ако би се ови трошкови проценили по 7 динара на литар, онда државни износе по 10 дин. на литар.

Зар није и то сувише? И шта се може још нарезати на оно 1.50—2 дин. за килограм грожђа, или 3 дин. за килограм вина?

Пошто најлепша виноградска места стоје незасађена — зар није доказ да се винодеље не рентира?

Виноградари овога округа и сада се налазе у тешком положају, јер са добивеним годишњим приносом од винограда — грожђа и вина, — а према досадашњим постојећим државним и самоуправним посредним и непосредним дажбинама не подмирују ни годишње трошкове причињене на обрађивању и подизању винограда и неговању вина, већ су стално сваке године у дефициту, а какво би стање тек наступило код њих, кад би се поред досадањих постојећих дажбина, још какав нов порез разрезао на вино и ракију ма у ком облику, онда би код њих наступила потпуна капитулација — морали би да винограде униште, јер се не рентирају и нашли би се у безизлазном и очајном стању, а ево зашто:

Земљишта, на којима су виногради подигнути, а на којима су и раније од вајкада били постојали стари виногради (не калемљени — од наше домаће лозе), нису способна ни за какву другу производњу ма које привредне гране, осим за винову лозу, а међутим има крајева виноградарских — величина виноградара који сем овога, другог земљишта потребног и подесног немају, да би могли искоришћавати другим рентабилнијим усевима и производњом просперирати, већ су својим земљиштем у колико га имају, стицајем околности искључиво упућени на гајење винове лозе, и отуда да себе издржавају и државне и самоуправне дажбине плаћају.

Ако је државни буџет без равнотеже, не може се безграничним оптерећивањем привреде довести у стање редовно. Јер обмана тренутна није и несме да буде разлог, пошто је несумњиво да се смањењем благостања једног поколења доводе у питање интереси будућих поколења.

Буџетски дефицит треба смањити оним начином и онако како је и постао. А један од узрока постанка дефицита је преоптерећеност буџета личним издатцима. Уведена су у службу државну прекобројна лица и непотребна у разним гранама Државне Управе, а стваране су и многе непотребне категорије службе теретне по привреду и становништво.

Н.пр. док је пређе контролу над приходима водило пореско одељење одашиљањем обичних органа, сада постоје читаве легије органа контролних, а приходи које они прибирају не достижу ни за њихово измирење.

Лични додатци на репрезентацију и т. д. службеника

државних толико су знатни да онемогућују живот угодан произвођачима и пословном свету, па и ако се то признаје, лични издатци се не смањују.

Да ли је у интересу државном, у интересу олакшавања економске кризе, да се у сваком селу установи по једно надлештво за порез на вино и ракију; и да ли је држава сигурна да ће нешто и за њу претећи преко трошкова за нове легије чиновника и службеника.

Нама ће се рећи: па тај порез платиће потрошачи.

На основу напред изложеног виноградарски округа крајинског, области тимочке, моле Краљевску Владу и траже:

- 1) да се порез на вино и ракију не уводи;
- 2) да се порез на ракију укине и тамо где постоји;
- 3) да Народна Банка отвори кредит и за промет са вином и ракијом;
- 4) да се умање дажбине лицима која врше промет вина, а сувише су оптерећена, и царина на вино, које се извози у иностранство, укине сасвим;
- 5) да се најскрупuloзније штите интереси грађана и не заводе нови терети и оптерећења;
- 6) да се привреда и њене грађе штите као неопходност покољења а не само као извор повремених влада;
- 7) да се уравнотежи буџет смањивањем личних издатака како на сувишне органе у службама неопходним, тако и укидањем категорија непотребних чиновника. Наравно и укидањем додатака на репрезентације; и
- 8) да се донесе закон о вину.

Моле се сви народни посланици са области тимочке, да настану код Краљевске Владе, да се наше жеље остваре; а ако се ипак изнесе на решење предлог о порезу на вино и ракију, онда да се у Народној Скупштини одреде на одбачај предлога — апелујући и на све остале народне посланике.

У Неготину, 25. децембра 1927. год.

Деловођа,
Душан А. Коњаковић, с. р.

Председник Збора,
Милош С. Илић, с. р.

Подпредседници:
Анђоније Генић, с. р.
Владимир Рајковић, с. р.

Ч л а н о в и:

Илија Ј. Анђелковић, с. р., Благоје П. Пацић, с. р., Пећар П. Мундрић, учитељ с. р., Димитрије П. Марковић-Вељково с. р.

Допис из Ваљева

На позив ваљевског трговачког удружења сазвата је и одржана на дан 15. овог месеца конференција пољопривредника и шљиварских трговаца из Ваљева и околине. Сврха је конференције била, да се привредници упознају с новом опасношћу, која прети од шљивине штитасте ваши и да се предузму енергичне мере, да се она сузбије, јер представља огромну опасност за ваљевску шљиварску производњу и трговину.

Конференцију је отворио г. Пера Тодоровић, председник ваљевске окружне банке, која се бави извозом и етвирањем шљива, а г. Никетић, професор средње пољопривредне школе у Ваљеву изнео је природну историју поменуте ваши и важније начине сузбијања. Економи срезова подгорског и колубарског г. А. Мијатовић и г. К. Пантелић изнели су стање заражених шљивара у њиховим срезовима. У дискусији је узело учешћа више трговаца и пољопривредника. На крају је донета одлука да се образује један одбор, који ће да узме целокупну акцију у своје руке, а нарочито да нађе начина за набавку прскалица. Конференција није била посећана, како би било очекивати с обзиром на важност питања.

За недељу, 19. фебруара т. г. заказано је на имању средње пољопривредне школе у Ваљеву јавно предавање о шљивиној штитастој ваши, којом ће приликом предавач г. М. Никетић, професор, у школском шљивару приказати прскање шљива против те ваши карбокримпом помоћу школске Нехвилове прскалице.

18-II-1928. г.
Ваљево.

А. Г. Ј.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА

Записник

54. Редовног Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва, држаног 18. марта 1928. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни:

а) г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови Управе: А. Рашковић, С. Ратковић, Н. Петровић, Д. Спремић, Б. Ранковић, М. Стојановић, П. Петковић, С. Партонић, В. Матић и Б. Станисављевић . . . 12

б) редовних чланова	88
в) изасланика Подружина	80
г) добротвора, утемељача и гостију	11

Збору је председавао председник г. М. Миљковић.
Записник водио секретар г. М. В. Дамњановић.

I.

Председник отвара збор у 9 часова, пошто има довољан број присутних у смислу чл. 39. Друштвених Правила. Поздравља присутне и захваљује им што су на Збор дошли и поред оваквог времена, што доказује да имају љубави према Друштву и да желе да му својим радом подигну углед. Констатује да је пољопривредна криза појачана прошлогодишњом неродицом, те је тиме пољопривредник доведен у још гори положај. Овом тешком стању придружио се и незгодан момент: преношење државних пољопривредних установа и органа на области, које још нису ушле у посао и нису рад организовале. Да се са овим преносом причекало, не би нико имао ништа против, али овако и само Друштво било је принуђено, да поводом тога сазове Конгрес пољопривредника и познатом резолуцијом скрене пажњу надлежним факторима на рђаве последице које због тога могу настати.

Затим се осврће на остали рад Друштва, који се кретао у два правца: васпитно-пропагандистичком и пословно-посредничком, и у кратким потезима износи шта је све урађено за напредак пољопривреде.

Моли Збор да пре преласка на дневни ред саслуша поздрав Највишем Заштитнику Њ. В. Краљу. Збор једногласно прима предлог са узвиком: Живео Краљ!

На поздрав примљен је овај одговор Дворске Канцеларије:
Београд, 19. марта 1928. год.

Господине,

Пријатно дирнут топлим поздравом послатим са Годишњег Збора Српског Пољопривредног Друштва у Београду, Њ. В. Краљ благоволео је наредити, да се члановима тога Друштва изјави срдачна захвалност.

Министар Двора,
Јанковић, с р.

Господину Мирку Миљковићу, председнику Српског Пољопривредног Друштва Београд.

Поздравни телеграм, који је са Збора упућен Њ. В. Краљу гласио је:

Његовом Величанству Краљу Александру I.
Београд.

Са свога 54. Редовног Годишњег Збора, сакупљени чланови Српског Пољопривредног Друштва, у знак своје ода-

ности, поздрављају Свога Узвишеног Заштитника, Ваше Величанство и Кличу: Живео Краљ и цео Краљевски Дом!

Председник,

Мирко Миљковић, с. р.

Затим моли, да се изаберу три лица за бројање гласова и оверу записника. По жељи Збора предлаже г. г.: М. Милорадовића, пенз. из Јагодине, С. Милинковића, секретара Подружине из Г. Милановца и В. Лапчевића, председника Подружине из Рибника код Трстеника, коју кандидацију Збор једногласно прима.

Пре преласка на дневни ред, представља Збору изасланика Г. Министра Пољопривреде и Вода г. Др. Велимира Стојковића, начелника Министарства Пољопривреде и Вода и изасланика Бачког Пољопривред. Удружења г. Александра Рокнића.

Др. В. Стојковић изасланик Г. Министра Пољопривреде и Вода узима реч и у име Г. Министра поздравља рад Збора. Пољопривреда се налази у тешком положају не само због рђаве године, него и због производних трошкова. Међутим, према последњим извештајима, Америка је јесенас повећала површину под пшеницом више него што је ми у опште сејемо. Такође је повећала производњу и Русија. То повећање изазива велику утакмицу и конкуренцију, и стога напори свих нас треба да су упућени за што бољу и јефтинију производњу. То је дакле главни проблем за решавање. Има велики број мера за решавање тог питања, али на крају ипак је главно да пољопривредник буде спреман и школован, јер ће само тако моћи да са успехом приступи извођењу нужних мера. Ма да Српско Пољопривредно Друштво, поред других установа, такође много утиче на образовање пољопривредника растурањем књига, приређивањем предавања и изложба, које много користи народу, ипак је све то недовољно, јер треба радити јаком удруженом снагом. И зато треба и Подружине и појединци да уложе све напоре, да се прибију уз своју целину, како би се постигао успех и било на корист пољопривреде. (Живео!)

II.

Председник моли да се саслуша извештај о раду Друштвене управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне Друштвене имовине.

Пошто Збор изјављује жељу да се одмах пређе на дискусију, јер извештај имају у рукама, то председник моли, да се говорници јаве.

Н. Дивац, редован члан из Београда, на говор г. Др. В. Стојковића изјављује, да је непобитно да Српско Пољоприв-

вредно Друштво ради на унапређењу пољопривреде, али ако његов рад не помогне држава, онда су његови напори, па ма колики били, мали. За државу не можемо рећи да пољопривреду помаже колико треба. Само регулисање цена пољопривредних производа, било би од врло великог значаја за напредак пољопривреде, и то би могла држава да учини, али она до сада није предузела никакву акцију у томе правцу. Кад би се цене регулисале, онда не би било да земљорадник извесан производ прода за 100 дин. а да га кроз 3—4 месеца купује за 150 дин. и да корист од његовог рада сви други вуку само он не! Па и сама пропаганда за већу производњу нема места, ако држава благовремено не нађе тржишта. Наводи пример за хмељ, коме је цена пала 10 пута, јер нису нађена тржишта, а тако је и са осталим производима. Ми смо сви за акцију да се производња повећа, али тражимо од државе да се заузме и осигура вредност производу, иначе је сав рад узалудан.

В. Мајић, народни посланик и редовни члан из Мионице, наводи, да су три главна стуба који држе земљу: пољопривреда, трговина и индустрија. Пољопривреда даје свему живота, али није напредна, а мали пољопривредник који је најмногобројнији, због немаштине немоћан је. И ако Српско Пољопривредно Друштво уз припомоћ удружења Економа и Агронома ради на напретку пољопривредника, не може само и без помоћи државе да покаже нарочито видан успех. Трговина се наслања на пољопривреду, и она је у бољем положају од ње, јер новцем регулисава цене по својој жељи. Она црпе корист јевтином куповином и скупом продајом. И индустрија наплаћује скупо своје производе, ма да од наше индустрије много не тримо јер је мала. Али нас скупо стаје страна индустрија, којој кад се дода и царина, која иде увек на рачун пољопривреде, онда се тек види колико пољопривреда плаћа. Зато се треба спасавати удруженим снагама преко Српског Пољопривредног Друштва и других организација, и треба се оружати знањем. У том циљу, он је предложио Народној Скупштини, да се у среским расадницима оснују пољопривредне школе. То је пут којим треба ићи, обратити што већу пажњу васпитању пољопривредника.

М. Илић, председник Подружине из Владимираца, наводи, како је и на прошлогодишњем Збору говорио, да Српско Пољопривредно Друштво добија и сувише малу помоћ од државе и ако њен рад помаже. Кад би држава давала већу помоћ бар 4—5 милиона, онда би и Друштво могло давати семе пићних биљака много јевтиније, да се посеју разоране ливаде и да се има храна за стоку. Овако народ немајући сточне хране, принуђен је да стоку продаје у бесцење и

према томе о каквом напретку не може бити ни говора. Даље, објашњава како извесни самоуправни одбори приређују сами изложбе без сарадње са Друштвом, и онда такве изложбе немају успеха.

Председник објашњава, да Министарство Пољопривреде и Вода даје помоћ Друштву према својим средствима. Ове године дало је 20.000 дин. више но ранијих година.

Љ. Милојевић, изасланик Подружине из Александровца К. говори, да је у целој земљи криза па и у овоме дому, јер се увек истражују узроци а не средства. Министарство Финансија предало је пољопривреду областима, зато што је пасивна, што значи да је ту криза. Зато тражи од Српског Пољопривредног Друштва да узме акцију и даје упутство.

Др. С. Иванић, редован члан из Београда, слаже се са говором г. Дивца и наводи како је он једном изнео податке о сточним болестима и апеловао да се предузму мере за сузбијање, међутим он је због тога оглашен за непријатеља државе, што износи на јавност и такве ствари! Наглашује, да не можемо само да производимо, пошто нам приличан део пропадне, ако нас држава не помогне. Што се тиче Друштва налази да оно треба да буде просветно и да у том правцу систематски ради, јер се једним предавањем не може да измени идеологија пољопривредника без систематског рада, т. ј. приређивањем курсева, сличних хигијенским курсевима које приређује Централни Хигијенски Завод. Такви курсеви били би кориснији од предавања и моли да се у идућој години са тим покуша.

Председник одговара, да је Друштво и ранијих и пошле године приређивало калемарске, плетарске и др. курсеве и да ће их приређивати и у будуће.

Д. Николић, редован члан из Београда, примећује да се у завршном рачуну показује вредност у књигама 440.000 динара, које по његовом мишљењу не вреде више од 100.000 динара, и стога их треба поклонити или продати као стару хартију. Даље види у рачуну примања од чланских улога, која су укњижена као приход од Тежака и Календара, па тражи објашњење, како се то има разумети. Осим тога издатци на штампање Тежака и Календара врло су велики, и треба размислити, да ли треба да се изведе нека реорганизација, на пример да се штампа онолико Календара колико треба, а не 20.000 комада. Исто тако замера што нису подвојено означени издатци по позицији трошкова око оснивања пољопривредних подружина, њихове инспекције, предавања и курсеви, као и на позицији разних трошкова, јер овако не може да се види како се кретао утрошак. Даље, констатује, да је у извештају погрешно изнесен закључак рада секције

за ратарство по питању гајења хмеља и економског значаја, пшенице. Признаје да рад секција није интензиван, и да је томе узрок слаб одзив чланова, кад се позову на седницу.

М. Геџ, председник Подружине из Обреновца, каже да је извештај добио благовремено и да ће о њему говорити, ма да се извештај обично даје кад се уђе у салу. Из извештаја се види слаб рад Друштва у Подружинама, и да је број Омладинских Дружина спао на 5. Друштво мора у овој години да обрати нарочиту пажњу на повећање броја. Он лично агитује да свака кућа има бар по једног члана у Подружини, и тако треба сви да раде, па ће бити успеха. Даље се види да је васпитни правац једностран, јер и у Тежаку и у Календару увек се пише о воћарству и виноградарству, а о другим гранама ретко. То долази отуда што у Управном Одбору седе већином чланови који су стручњаци за те две гране и зато мисли да Управни Одбор треба бирати према струкама. Замера раду Конгреса, који је био сазван у лепој намери, али је промашио циљ, јер је узео правац сталешког питања. Истина, да напредак у пољопривреди зависи од пољопривредних стручњака, али на томе Конгресу није требало расправљати сталешко питање. Предлаже, да Друштво ступи у везу са областима, пошто је на њих прешло старање о пољопривреди, и мишљења је, да се са областима може радити. Даље замера што у билансу нису стављене суме које су буџетом одобрене, како би се видело кретање утрошка. Што се тиче рада у Секцијама, он је пасиван и наводи пример са предлогом његове Подружине, који је у секцији решаван годину дана. Он зна да за то није кривица до Управног Одбора него до чланова секције, који се тешко скупљају у седнице. Одаје признање члановима Управе који из почасти раде и моли да се његова критика не сматра друкчије него као скретање пажње на оно што би требало поправити и у ком би правцу требало радити.

М. Стојановић, члан Управе изјављује, да Календар за ову годину није једнострано уређен, и да су воћарство и виноградарство најмање у њему заступљени.

М. Геџ, председник Подружине у Обреновцу објашњава, да је у опште говорио, а не о овогодишњем Календару.

В. Радовановић, редован члан из Паланке С. каже да се говори о привредној кризи и да јој је узрок пољопривредна криза. Међутим све државе труде се да пољопривреду подигну, а код нас јој се не поклања никаква пажња, већ се буџет на њу стално смањује, а ове године зацрнело јел! Знање се шири преко школа, а држава их скида са свога буџета и преноси на области. Питање је: да ли ће области моћи да издрже толике терете. Кад се узме у обзир да и закон о

пољопривреоном кредиту није још ступио на снагу, онда настаје питање: како ћемо да помогнемо пољопривреднику, кад му не пружамо знања ни кредита?

Љ. Пејковић, редован члан из Шайца, критикује слаб рад у Друштву, које постоји 60 година, а има само 60 Подружина. Међутим он је за кратко време основао много више Задруга за пољопривредни кредит. Значи да узрок неактивности Друштва лежи у рђавој организацији и слабој контроли, и зато је треба извести на правилној основи и установити Надзорни Одбор. Осим тога што Друштво има мало Подружина узрок је, што се за инспектора бира стари пензионарац, а кад би се на том месту поставио млад човек, створио би толико Подружина за три месеца.

М. Терзић, изасланик Подружине из Плевља, изјављује да његов крај није нико помагао као Српско Пољопривредно Друштво и протествује против речи предговорника, који не говори како треба. Кад би и други поклонили пажње његовом крају колико и Друштво, они би били задовољни.

С. Стошић, изасланик Подружине из Лазаревца, мишљења је, да несрећа за пољопривреднике потиче отуда, што су после рата остали без оруђа и немајући јевтиног кредита служе се банкарским капиталима. Што се тиче мишљења једног предговорника да треба трговцима поставити неке услове за куповину и продају, то није изводљиво, а осим тога и сами трговци по неки пут наседну. Стога моли да Друштво поради, да пољопривредници што пре дођу до јевтиног кредита и онда ће се подићи пољопривреда и створити већа производња.

А. Пројић, изасланик Подружине из Гуче, захваљује се г. В. Матићу на говору и што води рачуна о сељаку, али га моли да објасни, зашто је смањена трошарина на шпиритус и тиме сељаку отежана продаја ракије и створена могућност да шпиртуља лакше пролази. Моли г. Матића да као народни посланик поправи то у Скупштини.

Б. Ивановић, изасланик Подружине из Голобока, констатује, да се дискусија креће у два правца: једни хвале, а други критикују рад Друштва. Ако се прегледа извештај видеће се да није ураћена ни једна десетина од предвиђеног програма рада. Подружина има 130, а само 62 поднеле су извештај, што значи, да Друштво није у тесној вези са Подружинама ни са члановима. Такође ни инспекција Подружина није извршена, због чега рад Друштва опада и можемо доживети да имамо једно мртво Друштво. У опште рад Друштва није похвалан и тражи да одржава бољу везу са унутрашњошћу и да се инспекција боље врши.

Председник одговара на примедбе појединих говорника.

Објашњава, да се имовина у књигама процентуално отписује, а да то не може да се учини од једном, јер би утицало на смањење главнице; осим тога књиге се доста продају, па их стога не смео расходовати. Што се тиче чланских улога, они се књиже на партију Тежака и Календара, јер за тај новац чланови добијају та издања бесплатно. Трошкови око оснивања и инспекције Подружина одвојени су од осталих трошкова, а ако су мали то не значи да је у том правцу мало рађено, јер чланови Управе нису за то примали награде, пошто су тај посао вршили приликом службених путовања. Такође треба имати у виду, да су Друштвена средства мала и да се према томе морамо и управљати. Што се тиче партије разних трошкова, она ако није спецификована у сумама, спецификована је у тексту, који утврђује оправдава. Што се тиче извештаја о раду Друштва, он је још 29. фебруара разаслат, те нема места критици да се раздаје на дан Збора. Ако се раздавање извештаја врши и на Збору, то је само зато, да би га посетиоци имали у рукама приликом претреса, јер је уверен да га нико није понео од куће. Осим тога многи од говорника, погрешно су разумели циљ Конгреса на коме се истакло стање наше пољопривреде и последице које ће настати услед преноса на области, дакле ми смо истакли једно мишљење, а што нисмо успели не можемо зато бити криви. Ми нисмо против области, него смо само хтели да скренемо пажњу, да многе неће моћи да одговоре примљеним обавезама из разлога што немају средства. Што се тиче приговора г. Љ. Петковића, да има свега 60 Подружина, то није тачно, јер их има 130 као што се види из извештаја. А што их нема више, то кривица пада на редовне чланове из унутрашњости који нису агилни, а не на Управни Одбор. Г. Љ. Петковић хвали се како је основао многе задруге за пољопривредни кредит, и са тим хоће да истакне себе као радника. Међутим овде није реч о задругама за кредит него о пољопривредним подружницама, а он није основао ни једну Подружину, јер тај посао треба радити из љубави и почаста. Из овога се јасно види какав је г. Љ. Петковић као критичар, и да је његово ударање ногом о патос бесмислено. Према томе и његовој замерци да немамо доброг инспектора, нема места, јер је инспектор изабран по конкурсима и с обзиром на његов рад и заслужено поверење Управног Одбора па и целог Збора. Он је инспекцијом утврдио хаос код многих Подружина, исправљао њихов рад и утицао на њихово правилно делање. Отуда у овој години имамо већ 115 регистрованих Подружина, а преко 5500 чланова, какав успех до сада нисмо имали. И замерке г. Б. Ивановића нису тачне. Друштво је извршило скоро цео програм осим 3 тачке, као што је написано у извештају и неразумљиво је зашто говор

ник изврће чињенице. Друштво од своје стране чини све да Подружине буду активне и исправне и не може му се пребацити да није у тесној вези са њима. Има Подружина које неће ни на писма да одговарају, а има и таквих које неуредно ликвидирају своја дуговања, а таква је и Подружина коју данас заступа г. Ивановић, јер дугује Друштву око 19.000— динара.

Председник саопштава, да је листа говорника исцрпљена и пита: да ли Збор прима извештај о раду Управе, годишњи рачун о приходу и расходу и извештај о стању целокупне имовине. *Збор једногласно прима и даје разрешницу Управном Одбору.*

III

Председник моли да се узме у претрес предлог буџета за ову годину и позива говорнике да се јаве за реч.

Пошто се за реч нико не јавља, Председник пита да ли се прима предложени буџет? *Збор једногласно прима предложени буџет прихода и расхода, који има да важи од 1. јануара о. г. с тим, да се Управни Одбор овлашћује: да може вирманисати кредитне између појединих парција и позиција, и да може приходе и фондове појединих парција као обрћни капитал за набавку справа, алата, семена, књига и других пољопривредних потреба с тим, да овај обрћни капитал покаже на концу године у билансу.*

IV

Председник моли да се саслуша предлог о задужењу Друштва у смислу чл. 23. Друштвених Правила. Позива секретара да прочита предлог. Секретар чита:

Предлог

За задужење Српског Пољопривредног Друштва у Београду, који се подноси 54. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке 6. седнице Управног Одбора, држане 9. фебруара 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду, а који гласи:

Овлашћује се Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва, а на основи чл. 23. Друштвених Правила, да може закључивати сезонски зајам у висини до 1,000.000 динара код Народне Банке а у циљу повећања обртног капитала за набавку справа, алата, семена и других потреба за пољопривреду.

Овај зајам има се ликвидирати до краја ове године и показати у годишњем билансу.

Председник образлажава потребу за сезонско задужење и моли да се јаве говорници, ако има штогод да примете. *Збор схватајући значај оваквог задужења једногласно усваја предлог без дискусије.*

V

Председник моли да се саслуша предлог о подизању новог Друштвеног дома и позива секретара да предлог прочита. Секретар чита:

Предлог

За подизање новог дома Српског Пољопривредног Друштва у Београду, који се подноси 54. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке 6. седнице Управног Одбора, одржане 8. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду, а који гласи:

Пошто Српско Пољопривредно Друштво нема готовог новца да може приступити грађењу новог дома на своме плацу у Немањиној ул. бр, 11, то се овлашћује Управни Одбор: да може одмах приступити подизању дома давањем концесије за извесан број година, задржавајући бесплатно локале за своју потребу, било задужењем код Државне Хипотекарне Банке, или које финансијске групе.

Управни Одбор подносиће сваке године Редовном Годишњем Збору извештај о амортизацији дома, односно рачун у годишњем билансу, до коначне ликвидације.

Председник моли да се јаве говорници за реч, па пошто се нико не јавља, пита Збор да ли усваја предлог? Збор једногласно одлучује да предлог усваја.

VI

Председник износи на решење предлог о измени и допуни Друштвених правила и позива секретара да предлог прочита. Секретар чита:

Предлог

За измену и допуну правила Српског Пољопривредног Друштва у Београду, који се подноси 54. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке 7. седнице Управног Одбора, држане 13. фебруара 1928. г. у Друштвеном дому у Београду, а који гласи:

У чл. 3. да се дода тачка њ) Пољопривредни Речник.

Чл. 6. да иде овим редом: б) добротвори, в) утемељачи, г) почасни, д) редовни, и да се дода тач. њ) помажући.

У чл. 7. да се дода на крају првог става имена оснивача, која да буду штампана масним словима. Остали текст да иде истим редом као у чл. 6. На крају да се дода нов став: *чланови помажући* могу бити они, који се интересују пољопривредом и желе да се користе повластицама, које уживају чланови Подружина. Они плаћају годишње 50.— динара чланрину.

У чл. 12. у другој реченици, на место речи оснивача, ставити реч приновљених.

У чл. 23. место речи Главног, ставити Редовног.

У чл. 25. у првој реченици заменити реч писара, са служителја.

У чл. 29. у другом ставу, на место 25 динара ставити 30 динара.

У чл. 30. ставити до 15. фебруара, место до краја фебруара.

У чл. 38. тач. 5. ставити куповини, место купњи.

Председник моли говорнике да се јаве за реч.

Др. В. Стојковић, редован члан из Београда, говори против предлога да се у чл. 7. унесу имена оснивача, пошто се то не практикује. Налази, да је много боље узидати у дому спомен плочу.

Д. Грујић, редован члан из Крушевца, моли да се чл. 12. не мења, јер је потребно ради млађих другова, да се редовно штампају имена свих чланова.

М. Гец, изасланик Подружине из Обреновца, моли за обавештење да ли ће бити установљен Надзорни Одбор како је решено на прошлогодишњем Збору, јер се у поднесеном предлогу не спомиње установљење тога Одбора.

Председник објашњава, да допуна о установљењу Надзорног Одбора није унета зато, што Главна Контрола има права да врши преглед рачуна, пошто Друштво ужива субвенцију и она не признаје такав Одбор.

Љ. Пејковић, редован члан из Шайца, објашњања да има и других установа које уживају субвенцију, па ипак имају Надзорни Одбор.

П. председник објашњава да Друштво има Финансијски Одбор, који врши улогу Надзорног Одбора, а осим тога Друштвени рад и рачуни подлежу контроли Министарства Пољопривреде и Вода и Главној Контроли.

Председник моли за одлуку Збора, пошто више нема говорника. У исто време изјављује, да се може усвојити предлог г. Др. В. Стојковића о спомен плочи. *Збор усваја предлог Управног Одбора са предлогом г. Др. В. Стојковића о спомен плочи, а остале предлоге одбацује.*

VII

Председник износи на решење предлог статута о установљењу фонда почив. Паје Т. Тодоровића, бив. Друштвеног председника. Секретар чита:

Предлог

Правилника о фонду покојног Павла Т. Тодоровића Ђаковчића, бив. председника Српског Пољопривредног Друштва,

који се подноси 54. Редовном Годишњем Збору, на основи одлуке 7. седнице Управног Одбора, држане 13. фебруара 1928. год. у Друштвеном дому у Београду, а који гласи:

ПРАВИЛНИК

о фонду пок. Павла Т. Тодоровића-Ђаковчића бив. председника Српског Пољопривредног Друштва, који је умро 27. фебруара 1927. год. у Београду.

Члан 1. У циљу одржања успомене на покојног Павла Т. Тодоровића-Ђаковчића, који је цео свој живот посветио напретку пољопривреде и раду у Српском Пољопривредном Друштву у Београду, оснива Српско Пољопривредно Друштво фонд под именом: „Фонд покојног Павла Т. Тодоровића-Ђаковчића, бившег председника Српског Пољопривредног Друштва“.

Члан 2. У овај фонд улазе ове суме:

- а) 5.000. — динара годишње, по Друштвеном буџету узастопце за десет година;
- б) добровољни прилози, и
- в) завештања.

Члан 3. Приход овога фонда употребљаваће се:

- а) на награде напреднијих земљорадника, које ће се издавати у пољопривредним потребама;
- б) на штампање пољопривредних поука, и
- в) на слање младића на праксу, курсеве и усавршавање у појединим пољопривредним гранама.

Члан 4. Правилник овај ступа на снагу, када га усвоји Редовни Годишњи Збор.

Председник објашњава, да се овај предлог износи по једнодушној жељи прошлогодишњег Збора и моли, да се предлог прими. *Збор једногласно усваја предлог.*

VIII

Председник износи на решење питање о овлашћењу Управног Одбора да може сам прописивати пословник и мењати га. Образложава захтев тиме, што тако предвиђа чл. 49. Друштвених Правила, али је грешком поднет пословник на одобрење 51. Редовном Годишњем Збору, и зато овај Збор треба да да овлашћење да се у будуће ради како правила предвиђају. *Збор усваја предлог и даје изражено овлашћење.*

IX

Председник саопштава да су на реду писмени предлози, али пошто их нема, то се ова тачка скида с дневног реда.

Љ. Пејковић, редован члан из Шайца, објашњава да је он поднео предлог о измени правила у погледу састава и бирања Управног Одбора, али је његов предлог одбила Управа и тражи да се изнесе Збору.

Д. Грујић, редован члан из Крушевца, предлаже да се Тежак даје испод цене коштања, и да се прошири тако, да у сваком броју има чланака из свих грана. Осим тога да се годишње издаје по једна или две свеске у којима ће се расправљати специјално о једној грани. То је потребно ради просвећивања, ма да је пољопривреда темељ свему па чак и просвети, али и без просвете не може пољопривреда да напредује. Даље предлаже, да се и чланови секција из унутрашњости позивају с времена на време у седнице, ако се жели да и они сарађују и да се створи један програм рада.

Председник одговара да је предлог г. Љ. Петковића неумесан и да га је због тога Управни Одбор одбацио. Што се тиче предлога г. Д. Грујића, и о њему се не може решавати, јер није поднет у духу правила.

Председник пита збор да ли хоће по овој тачци да решава или је скида с дневног реда, пошто јој нема места. Збор одлучује: да се ова тачка скине с дневног реда.

Х

Председник саопштава да је на реду избор председника и пет чланова Управе. Даје 15 минута одмора ради договора и поуне гласачких листића. Пошто је одмор протекао, позива изабране чланове за оверу записника и бројање гласова да заузму своја места. Члановима с правом гласа који су и редовни чланови Друштва и изасланици Подружина скреће пажњу, да у смислу чл. 11. Друштвених правила, имају права на два гласа. Затим позива секретара да прозива гласаче. Пошто је прозивка завршена и извршено бројање гласова од стране изабраних чланова, утврђено је да су добили гласова:

За подпредседника:

г. Др. Т. Митровић	118 гласова
г. Благоје Тодоровић	6 "
г. Милутин Стојановић	5 "
г. Др. Драгомир Ћосић	3 "
г. Божидар Ђ. Ранковић	1 "
г. Сретен Стошић	1 "

За чланове Управе:

г. Александар Рашковић	134 гласа
г. Божидар Ђ. Ранковић	130 "
г. Сава Ратковић	113 "
г. Вића Матић	106 "
г. Тима Владисављевић	88 "
г. Павле Петковић	36 "
г. Др. Драгомир Ћосић	9 "

г. Ђура Цамоња	5 гласа
г. г. Недељко Дивац, Никола Белобрк и Др. Коста Кондић по	4 "
г. г. Др. Божидар Попадић и Јован Сто- јановић по	3 "
г. г. Драгутин Костић, Марко Мојсиловић, Љубисав Петковић и Др. Младен Јосифовић по	2 "
г. г. Бора Ивановић, Л. Сладековић, Алек- са Поповић, Венцеслав Валента, Ни- кола Петровић, Др. Павле Вукасовић, Борислав Милутиновић, Јован Радова- новић, Богдан Јањић и Милоје Зубић по	1 "

Председник саопштава резултат гласања и проглашује да су изабрани: за председника г. Др. Танасије Митровић, а за чланове Управе г. г. Александар Рашковић, Божидар Ранковић, Сава Ратковић, Вића Матић и Тима Владисављевић. *Збор прима знању рззулићаш гласања и поздавља избране чланове.*

XI

Председник моли да се саслуша последња тачка дневног реда, т. ј. предлог за избор почасних и редовних чланова. Позива секретара да предлог прочита. Секретар чита:

П р е д л о г

За избор почасних и редовних чланова, који се подноси 54. Редовном Годишњем Збору, на основи мишљења I. Конференције свих Секција од 26. фебруара о. г. и одлуке 9. седнице Управног Одбора од 29. фебруара о. г.

I. За Почасне Чланове:

1. *Др. Јосиф Марек*, професор високе ветеринар. школе у Будимпешти, који је пронашао лек „Дистол“, са којим се успешно лечи метиљавост код стоке, и којим се спасава огромно богатство нашег народа у стоци.

2. *Др. Андреја Штампар*, начел. Мин. Народ. Здравља, као истакнут хигијеничар, који нарочито ради у народу.

II. За редовне чланове:

1. *Др. Тимофеј Локош*, проф. Пољопр. Факултета у Београду, за услуге које чини Друштву на књижевном пољу кад год затреба, својом стручном и практичном спремом.

2. *Др. Синиша Штанковић*, в. проф. Универзитета у Београду, који је по струци рибарства радио на Тежаку и другим Друштвеним публикацијама, стављајући своју спремност Друштву увек на расположење, што је ово у много махова искористило.

3. *Др. Михајло Градојевић*, доцент Пољопр. Факултета у Београду, који је својом стручном спремом по примењеној зоологији — ентомологији — у маси прилика био Друштву од користи и по публикације и по масу стручних питања.

4. *Пејшар Мијовић*, инж. агрономије и поседник из Марибора, активно је и видно сарађивао на унапређењу пољске привреде, писаном и живом речи. Марљиво прати рад Друштва и свесрдно га помаже.

5. *Димитрије Сјанковић*, учитељ из Београда, стручан је и практичан пчелар, сарадник Тежака, члан Врачарске Подружине и писац књиге „Пчеларски вођ“.

6. *Милећа Ч. Пауновић*, ср. пољопр. референт у Брусу, оснивач тамошње Подружине, вредан радник и агилан сарадник Друштва.

7. *Драгомир Илић*, шеф подделегације произвођача чилске шалитре у Осеку. Као бив. државни чиновник и сада као приватни службеник радно је и ради на унапређењу пољопривреде и остварењу Друштвених задатака, држањем предавања, књижевном сарадњом и учешћем на изложбама.

8. *Сава Николић*, шеф одсека за паркове и оснивач Цветарско-Градинарске Школе Београдске Општине који је последње две године развио велику делатност на повереним му пословима и врло живо ради на пољопривредној пропаганди, ради чега издаје и своју „Аграрну Библиотеку“. Поред тога истакнут је пријатељ Друштва и његовог рада.

9. *Драгућин Ј. Милојевић*, ср. пољопр. референт из В. Поповића који у своме срезу има четири Подружине, а у једној је и секретар. Прошле године уложио је много труда око приређивања сточарске изложбе у Деспотовцу.

10.—19. Као истакнути радници на унапређењу пољопривреде:

Косћа Појовић, директор Н. Пољ. Школе у Шапцу; *Александар Сјебуић*, проф. Пољ. Факултета у Београду; *Никола Казанецки*, дир. Пољ. и Оглед. Станице у Топчидеру; *Милан Марсић*, дир. Н. Пољ. Школе у Александровцу Кр.; *Сима Милошевић*, члан Главне Контроле; *Др. Божидар Хајдук Вељковић*, инсп. Мин. Пољопривреде и Вода; *Др. Павле Чубровић*, доц. Београд. Универз. и народ. посланик из Београда; *Милан Новаковић*, секр. Глав. Сав. Срп. Земљ. Задруга; *Милан Хржић*, струч. пољ. референт из Загребa; *Стејван Булић*, пољ. референт у пенз. из Сплита.

20—23. Као истакнути радници на привредном пољу, који се врло много интересују пољопривредом и који јој могу користити:

Милућин Сјанојевић, трг. из Београда; *Ђорђе П. Радојевић*, трг. из Београда; *Др. Драгољуб-Новаковић*, дир. На-

родне Банке; *Војин Ђуричић*, директор Државне Хипотекарне Банке.

24. *Василије Тарасов*, ср. пољопр. референт из Сенте и секретар тамошње Подружине, веома агилан сарадник на унапређењу пољопривреде.

25. *Обрен Селенић*, прив. економ из Кланице, председник Ваљевске Подружине, велики је пропагатор напредне пољопривреде коју и на своме имању примењује.

26. *Михаило Вишоровић*, прив. економ из Златарића, редован члан Ваљевске Подружине, одликује се својим радом на унапређењу пољске привреде и задругарства.

27. *Милорад Божовић*, проф. сред. пољопр. школе у Ваљеву, члан Надзорног Одбора там. Подружине, властитом иницијативом потпомаже рад Подружине.

28. *Милош Милошевић*, кројач из Ваљева, редован члан Ваљевске Подружине, веома активан на унапређењу пољопривреде, а нарочито сточарства.

29. *Ђура Насић*, прив. економ из Диваца дугогодишњи редован члан Ваљевске Подружине, одликује се у својој околини применом модернијег начина обраде земље.

30. *Живорад Гођевац*, прив. економ из Заруба, члан Управног Одбора Ваљевске Подружине, одликује се својим радом на унапређењу нарочито воћарства.

31. *Младен Којић*, прив. економ из Котешнице, дугогодишњи редован члан Ваљевске Подружине, одликује се нарочито на унапређењу воћарства и виноградарства.

32. *Данило Савковић*, земљорадник из Липовца и

33. *Љуба Тадић* из Тополе, својим радом на унапређењу пољопривреде веома су истакнути у целој околини.

34. *Милорад Љ. Макевић*, школ. економ из Скупљена, редован члан Подружине у Владимирцима, радом на своме имању служи за углед широј околини, у Подружини врши дужност члана Управе и благајника.

35. *Марко Д. Бркић*, земљорад. из Гукошића, члан Подружине у Владимирцима, који се одликује својом радиношћу у целој срезу.

36. *Драгољуб Св. Миленовић*, ср. пољопр. референт из Пирота, својим примерним радом служи на углед целој околини, а и као благајник Подружине Пиротске стара се да је подигне на што већи ступањ.

37. *Милан Злајковић*, виноградар из Пирота сталав члан Подружине и одличан виноградар и сарадник на унапређењу пољопривреде.

38. *Ђока Тошић*, виноградар из Пирота члан Подружине, угледан виноградар и пољопривредник.

39. *Јован Ђ. Димић*, пољопр. из Миријева, вишегодишњи

председник Врачарске Подружине, узор ратар и у околини најбољи пољопривредник.

40. *Божидар Ајдуковић* из Јајинаца, члан оснивач и стални члан Управе врачарске подружине, један од најбољих и најнапреднијих пољопривредника у срезу и најбољи сарадник Подружине.

41. *Владимир Пејровић*, пољопривредник из Жељезника члан Управе врачарске подружине, одличан сарадник на подружинским пословима и један од најбољих пропагатора пољске привреде.

42. *Новак Л. Урошевић*, ср. пољопр. референт и секретар Подружине у Богатићу својим радом окупио је пољопривреднике и утицао на савременији рад у пољопривреди.

43. *Михаило Ђорић*, пољоприв. из Пољне и

44. *Војислав Бркић* из Пољне ревносни пропагатори напредних пољопривредних радова нарочито у виноградарству и искрени чланови Пољанске Подружине.

45. *Сима Милојковић*, банкар. чиновник из Жабара, оснивач тамошње Подружине и њен председник, веома угледан пољопривредник у целој околини.

46. *Милан Бошковић*, пољопр. из Трбушана и

47. *Радојица Гавриловић*, пољопр. из Вранића, вишегодишњи чланови Управног и Надзорног Одбора Чачанске Подружине, који су својим усталаштвом учинили да Подружина има велики број чланова из њихове околине.

48. *Михаило Р. Вујовић*, пољопр. из Трнавe поред услуга на придобијању чланова за Чачанску Подружину, истиче се у својој околини као напредан пољопривредник.

49. *Милош Скићња*, пољопр. из Кукића и

50. *Михаило Н. Лукић*, пољопр. из Трбушана, одлични пољопривредници и дугодишњи чланови Управног и Надзорног Одбора Чачанске Подружине.

51. *Милан С. Пејровић*, пољопр. из Чифлука, оснивач тамошње Подружине и њен најбољи сарадник.

52. *Никола В. Николић*, економ из Врбице, оснивач Подружине у Краљевом Селу и њен председник, организатор је напредне пољопривреде и у свом селу служи за углед.

53. *Драгољуб Вићенђијевић*, из Забрежја, економ на своје имању, стални члан Управе Обреновачке Подружине пре и после рата, одличан пољопривредник.

54. *Живан Јефтић*, пољоприв. из Великог Поља, стални члан Управе Обреновачке Подружине и њен одличан сарадник.

55. *Милен М. Младеновић*, срески економ из Варварина, оснивалац више Подружине и секретар Варваринске Подружине, коју је подигао до највишег степена.

Председник пита, да ли Збор прима предложена лица за почасне и редовне чланове. *Збор једногласно усваја предлог.*

Председник саопштава да је дневни ред исцрпљен и да је према томе Збор завршио рад. Захваљује посетиоцима на лепом одзиву и сложном раду и моли их да се и у будуће обраћају на Друштво са поверењем.

Збор је закључен у 13^{1/2} часова.

Секретар,

М. В. Дамњановић, с. р.

Председник,

Мир. Миљковић, с. р.

Оверачи записника:

М. Милорадовић, с. р. С. Милинковић, с. р. В. Лапчевић, с. р.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
12., одржане 14. марта 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г.г.: п.председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, П. Петковић, Д. Спремић, Б. Стани-сављевић, С. Ратковић и В. Матић.

Председавао председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

200) Прочитан је записник 11. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се прими.

II

201) Прочитан је записник 10. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји.

III

Прочитан је записник 11. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

202) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

203) да се не може дати прилог за цркву у Масловарима, пошто се и Друштво као хумана установа издржава из помоћи;

204) да се одобрава набавка осам мет. дрва за огрев;

205) да се изврши оправка клозета.

IV

Прочитан је записник 11. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

206) да се набави 1000 кгр. семена сточне репе од Р. Лоранта, по понуђеним условима;

207) да се одбију понуде за уљане погаче, млинове и разне машине.

V

Прочитан је записник 9. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

208) да се по представци Подружина из Чифлука пише начел. среза да призове дужника и нареди му да дуг плати, па ако се не добије задовољење за 15 дана, онда да га Подружина тужи;

209) да се за чланове Омладинске Дружине из Чумића набави по 10 ком. јаја и бесплатно изда, с тим да догодине врате исти број;

210) да се Омладинској Дружини из Штрпца не могу дати тријер и инкубатор, пошто то представља велику вредност;

211) да се достави Мин. Пољопривреде и Вода одговор Омладинске Дружине из Штрпца о шиљању једног младића на млекарску праксу и да се замоли да оно да помоћ.

VI

Саслушана су мишљења заст. Инспектора за Подружине, па је одлучено:

212) да се приме у састав нове Подружине у Ракинцу и Славковици, пошто су испуниле све услове;

213) да се одобрава кредит Подружинама у: Петровцу П. 30.000; Крњеви 7.200; Обреновцу 24.600; Борчу 5.000 и Чифлуку 15.000 динара;

214) да се прима знању са захвалношћу решење Београдске Области, којим се претплаћује на 100 примерака Тежака. Одбору изјавити захвалност и објавити преко Тежака.

VII

215) По захтевима за кредитирање, одлучено је да се привремено одобре кредити по актима бр. 3198, 3200, 3215, 3216, 3223, 3263, 3279 и 3287, а да се одбије по акту бр. 3354.

VIII

Саопштења и предлози:

216) По предлогу члана г. Б. Ранковића, да се у курсу за награде из помоћи Њ. В. Краља унесе и реченица *„као и она лица, која у шоку године оснују више Подружина и усџехе покажу“*, — Одбор одлучује: да се предлог усвоји.

217) По реферату председника о предлогу из Пеште, да се оснује источно-европски Савез за продају жита и стоке, одлучено је: да се предлог упути на мишљење г. Др. В. Стојковићу.

Са овим је седница закључена.

13., одржане 21. марта 1928. год. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.-председник Д-р Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, С. Ратковић, Н. Петровић, С. Партонић, Т. Владисављевић и Д. Спремић. Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

218) Председник отвара прву седницу после Годишњег Збора и поздравља присутне чланове са жељом, да и ове године буде рад плодан и успешан као и у минулој години, што је признато и на Годишњем Збору сем једног екстремног мишљења, које је остало усамљено. Што се у народу осетио живљи утицај Друштвеног рада и што народ има све веће поверење у Друштво, заслуга је колико ранијих Управа толико и садашње, које су са највећом преданошћу сарађивале на Друштвеним задатцима. Сви су изгледи, да ће рад у новој години бити обилнији, па се нада, да ће чланови Управе у пуној мери оправдати својим радом поверење Збора. Моли, да се имају у виду примедбе, које су на Збору пале. У то име поздравља чланове Управе и жели срећан и успешан рад Одбор прима предње знању са увиком Живео!

II.

219) Прочитан је записник 12. седнице Управног Одбора, па је одлучено: да се прими.

III.

220) Прочитан је записник 11. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја записник.

IV.

Прочитан је записник 12. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

221) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

222) да се не може усвојити молба Друштва Студената Агронома Београдског Универзитета, пошто нема буџетске могућности.

V.

Прочитан је записник 12. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

223) да се набави од Церинића, из Карловца, 10.000 кгр. чилске шалитре;

224) да се набави од Банатског Савеза Срп. Земљорад. Задруга 2000 кгр. семена црвене детелине, које да се продаје по 30 динара;

225) да се набави од Н. Фархи из Љубљане 1000 кгр. семена од сточне репе жуте Екендорф и 200 кгр. црвене мамут;

226) да се набави од К. Николића 25 пращача „Кумулус“ и да се прикупе понуде за 200 комада.

VI.

Прочитан је записник 10. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

227) да се по представкама Подружина из Александровца К. и Голобока С. за приређивање изложба у овој години, траже извештаји у смислу правилника;

228) да се замоли ср. економ из Књажевца, да обнови тамошњу Подружину, која има извесну имовину;

229) да се Подружини из Голобока продужи рок за исплату дуга, до 1. августа о. г.

VII.

Прочитан је записник 9. седнице Одбора за вински Сајам, па је одлучено:

230) да се набаве 2000 бордовских и 1000 рајнских боца, у споразуму са Набављачким Одбором;

231) да се набави од П. Миовића 5000 капсули за боце, плаве боје, од 32/36 м/м;

232) да се израда тезгица уступи Ј. Чаревићу, по 14 динара од метра за руке, у коју суму да се рачуна и намештање кружних стелажа око стубова;

233) да повереници у С. и Ј. Србији обавесте излагаче, да пића могу слати у својим боцама, па ће се овде вршити преручивање;

234) да се обл. пољопривр. референту из Зајечара исплати 150 дин. за штампање објава о Сајму;

235) да се уступи штампарији Св. Сава штампање етикета у 10.000 ком. за 700 динара.

VIII.

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

236) да се прими у састав новооснована Подружина у Рашкој, пошто је испунила све услове;

237) да се одобри кредит Подружинама у: Алексинцу 11.400 дин., Јасиковици 9.900 дин., Брусу 9.000 дин., Ђураковцу 11.100 дин., В. Дренови 6.600 дин., Ђаковици 30.000 дин., Мојсињу 25.000 динара и Жуковцу 5.000 динара.

IX.

По осталим предметима одлучено је:

238) да се семе шећерне репе, примљено од Данског Конзулата на испитивање, пошаље: Државним добрима Беље и Добричево и Огледним Станицама: Топчидер, Скопље и Сарајево стим, да у своје време пошаљу извештај о вегетацији и хемијској анализи;

239) да се по захтевима за кредит привремено кредитирају тражења бр. 3622 и 3625, а да се одбију бр. 3628 и 3644;

240) да се прима нацрт правилника о утрошку 1.000.000 динара за сузбијање штитасте ваши и других штеточина, који је предложило Министарство Пољопривреде и Вода.

241) По питању поделе чланова на уже Одборе одлучено је да уђу у Одборе:

Књижевни г. г.: М. Миљковић, Д-р Т. Митровић и Б. Ранковић.

Финансијски г. г.: С. Ратковић, Д. Спремић и Т. Владисављевић.

Набављачки г. г.: А. Рашковић, С. Партонић и Б. Станисављевић.

За израду и извршење програма рада г. г.: М. Стојановић, Н. Петровић, и В. Матић.

Са овим је седница закључена.

Јесу ли то зглавци?

који теби узрокују боли, или ти цело тело задаје патње? Ако те дражи у грлу, ако осећаш студен у ногама, тад је и теби дана прилика, да се убедиш, коликом брзином ово зло одстрањује старо, обљубљено народно средство и козметикум, већ по нашим дедовима употребљаван прави, миомирисни фелеров „Елсафлуид“. — Ако си често душевно или телесно заморен, назебао, промукао, имадеш кијавицу, ако те чешће сналазе реуматични болови, те осећаш чешће слабост, тад

неш трљањем, мазањем и умивањем са Елсафлуидом и ти доскочити овом злу. Неколико капи и за унутарњу употребу. То спречава тегобе у стомаку, и прија ванредно.

У апотекама и подесним радњама захтевај фелеров прави Елсафлуид у покусним флашицама по 6 дин., у двоструким по 9 дин., или специјалним флашама по 26 дин. Ако поручиш директно поштом, тад стоји са омотом и поштарином 9 покусних, или 6 двоструких, или 2 специјалне флашице 62 дин. наспрот 27 покусних, или 18 двоструких, или 6 специјалних флашица само 139 динара. Адресу означити јасно:

EUGEN V. FELLER u Stubici
Donjoј Elsatrg 366 Hrvatska.

ДНЕВНА ПРОДУКЦИЈА 3000 КОМАДА ЦИГАЉА
Са „РАПИД“ ручном пресом
 израђују 3 радника ОД ЧИСТЕ ЗЕМЉЕ [БЕЗ] ДОЛАВАЊА ВОДЕ
ИЗВРСНЕ ЦИГЉЕ

Уштеда времена и новца

Дуготрајна гаранција

4-3

РАПИД АГЕНТУРА и КОМИСИОНА РАДЊА Ген. заступништво
 пат. „Рapid“ ручна преса за цигље Велики Бечкерек, Обала Принцезе
 Јелене 4. Заступништва у свим већим градовима.
 од кратког времена налазе се више стотина ком. у раду

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дам-
 ски наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин.
 70, 80, 96, ланци сатова за гоглоду од никла дин.
 14, од дубле злата дин. 22, од сребра дин. 50. дам-
 ске огрлице дин. 20, 30, 48, њивјески дин. 5, 11.
 20, наушнице дин. 24, 90, 150, њршени дин. 40, 80,
 130, разашиле у великом избору велетрговина

R. Sternecki, Celje br. 78.

Сатови оригинални су швајцарски, све остале из-
 раде од сребра и злата израђене су красно и со-
 лидно у цељским њворницама. Пишиће одмах њо
 велики ценoвник са више хиљада слика, у којем
 ћешће наћи ѡакођер и фотографске апаратѡе, гра-
 мофоне, шамбуре, бришве, косушишарице, ножеве и
 хиљаде других корисних ствари.

Поруѡбине преко див. 500 ослобођене су поштарине. Шта не
 одговара промени се или врати новац.

16-5

НЕПОСРЕДНО ИЗ ЧИЛЕ стигао је на Сушак брод са ЧИЛСКОМ ШАЛИТРОМ

Захваљујући укинућу увозне царине и сниженој транспортној тарифи, ово најбоље азотно гнојиво, како за озиме тако и

За пролетње усеве продају по знатно сниженим ценама следеће фирме:

У Београду: Прометно Друштво
„Село“ Босанска ул. 85
Српско Пољопрредно
Друштво Немањина 11
У Скопљу: Пољопривредна Банка
за Јужну Србију

У Црвеники: „Црвенка“ фабрика
Шећера;
у Суботици: „Зорка“ Д. Д.
У Вуковару: Паја Угљешин, трг.
У Новом Саду: „Аграрина“
У Сомбору: Дезидер Ледерер

За вагонске наруџбине обратити се: г. Иви Царинићу, Карловац (Хрватска)

СОФОРЕ ЈАПАНСКЕ двогодишње саднице, медоносно и украсно дрво, 1000 садница 150 динара, продаје Радосав М. Живановић економ — Крагујевац. 3—3

Тачке (притке) за виноград нарочито катранисане за трајност (по 20 год.), израђује и разашиле за све крајеве: **Матеја Матић**, индустријалац **Вршац** (Банат) — *Ценовник и понуде шаљу се сваком на захтев.* 2—2

Српском Пољопривредном Друштву стигла је Чилска Шалитра и продаје је по 3.90 дин. од кгр.

Продаје се само на џак од 80 кгр.

Чланови имају уобичајени попуст 5⁰/₁₀.

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целој Балкани, увек на стоваришту има у свим димензијама и за мелаву по умереној цени.

Повлашћено предузеће

10—3

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ
КОСОВСКА МИТРОВИЦА

То је онај прави

швајцарски џепни часовник

којега зато највише хвале, купују и другима препоручују јер **најдуже траје без исправке**, јер показује време тачно на минуто, те спада међу најбоље швајцарске часовнике, **и ако је тако јефтин:**

Бр. 100. Џепни часовник Анкеров строј—Ремонтоар-Роскопф само **49.** Дин. 60 п.

Бр. 111. Анкеров строј Ремонтоар—Роскопф са трогодишњим јемством само **69.** Дин. 20 п.

Бр. 105. Прави швајцарски будилник поуздан Анкеров строј, 3 год. јемство Доплатом (повуком) или уз новац послат унапред само **64.** Дин. 20 п.

Нема ризика! Што ти се не свиђа, то се замењује, или ти се враћа новац. На целом свету чувени ИКО-часовници у злату, сребру, никлу, најлепших облика, часовници у виду нарукница, ланчани, прстење, богати избор прикладних дарова и потребних предмета налазите у великом ценовнику са сликама, који ћеш на захтев примити бесплатно од

Светске куће часовника **H. SUTTNER Ljubljana Brg 950.**

ГОСПОДАРИ! Употребљавајте вештачка ђубрива
а нарочито СУПЕРФОСФАТ
јер

СУПЕРФОСФАТ

јача влат, поспешује зриобу, даје сигурну повишицу природа, побољшава зрно, даје првокласно семе, произвађа здраво биље.

СУПЕРФОСФАТ као и остала вештачка ђубрива и смесу К А С нуђа уз најповољније дневне цене

Фосфат Д. Д.

за промет и трговину уметним гнојивима,
Загреб, Мажуранићев Трг бр. 4.

Брзојав: ФОСФАТ, Загреб.

Телефон 18-39

Све упуте у правилну употребу вештачког ђубрива бесплатно.

Заступства: у свим већим местима.

5—5

Уредништво и администрација „Тежака“ не
прима одговорност за садржину приватних огласа.

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

Од стручњака признате као најбоље

НОВО. Франц Нехвиле израдио је за ову годину нов модел прскалице звани: **Аустрија Модел 1928.** Стручњаци за прскалице, пишу о том новом моделу, поред осталог и следеће: Са прскалицом **Аустрија Модел 1928.** испуњене су све жеље виноградара, јер је новом конструкцијом прскалица **Аустрија** сасвим из основа усавршена, како у погледу рада, тако и опреме. — Тражите опис прскалице **Аустрија Модел 1928.**

Прскалице **Аустрија** могу се добити:

у **Главном Савезу Српских Земљорадничких Задруга** — Београд. **Код Српског Пољопривредног Друштва** — Београд, и у свима већим гвожђарским трговинама.

**ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД
Браће П. Радојловића**

гвожђара — Београд

СТЕЧАЈ

ЗА ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Српском Пољопривредном Друштву потребан је **главни секретар**, који мора имати вишу или бар *средњу пољопривредну школску спрему* са дужом *пољопривредном праксом* и добрим познавањем пољопривредних прилика у земљи, као и свих административних послова.

Кандидати који имају вишу школску опрему треба да имају најмање 6 година праксе, а они са средњом школом 10 година.

Годишње су принадлежности су 36.000 динара.

Кандидати уз молбу треба да приложе преписе својих докумената и опис свога живота и рада.

Првенство имају они који знају какав страни језик.

Пријаве се примају до 15. маја ове године, које треба слати на адресу: **Српском Пољопривредном Друштву Београд — Немањина улица бр. II.**

Бр. 4541 од Српског Пољопривредног Друштва
10. априла 1928. год. у Београду.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Акција за сузбијање штитасте ваши.

„Тежак“ је већ у више махова скретао пажњу нашим воћарима на опасност, која прети њиховим шљиварима од штитасте ваши. Изложена су најпрактична средства за њено уништавање. Многи пољопривредници, увиђајући да им од овог малог штеточине прети велика опасност, предузели су на време потребне мере за његово сузбијање и њихова акција уродила је добрим плодом, јер су успели да своје шљиваре сачувају од пропасти.

Али многи, сиромашнији или немарнији, воћари нису могли, први због оскудице и сиромаштва, а други због неразумевања и аљкавости, да ово учине. Како

пак појединачна акција на сузбијању штитасте ваши не може да има сигурног успеха, него се то може очекивати само од заједничке, опште акције, то треба настојати да је примени цело једно село, цео један шљиварски крај, т. ј. да се штеточина сузбије у целом селу, у целом крају. Да би се ова заједничка акција остварила, Држава је наменила за уништавање штитасте ваши један кредит од 1.000.000 динара. Тај кредит стављен је на расположење Српском Пољопривредном Друштву, да за 100.000 динара набави разних инсектицида—средстава, која су показала добра за уништавање ове ваши и да та средства прве године раздаје бесплатно појединим пољопривредним удружењима, а да за остатак од 900.000 набави велике и мање воћарске прскалице и даје их на почек за две године пољопривредним удружењима или за готов новац са попустом од 20%, како пољопривредним удружењима, тако и појединцима, који од општинске власти добију уверење да их за своју личну употребу купују.

За правилан утрошак овог кредита Господин Министар Пољопривреде и Вода, по овлашћењу Министарског Савета, прописао је овај правилник:

П РА В И Л Н И К

О утрошну и употреби кредита од 1.000.000 динара добијених од Министарства Пољопривреде и Вода за сузбијање шљивине штитасте ваши и др. штеточина, а на основу решења Господина Министра Пољопривреде и Вода и Министарског Савета од 8. марта 1928. год. Бр. 7458/V.

Чл. 1.

Из овог кредита Српско Пољопривредно Друштво у Београду набављаће воћарске и обичне (виноградарске) прскалице са прибором за прскање шљивара и средства за прскање, која Министарство Пољопривреде и Вода препоручи.

Набавку прскалица и средстава вршиће Српско Пољопривредно Друштво путем понуда од кућа, које буду у стању да снабдевање изврше најбрже, са најбољим материјалом и по најповољнијој цени.

Чл. 2.

Прскалице и инсектициде Друштво ће додељивати и продавати по распореду, који буде одобрио Господин Министар Пољопривреде и Вода, народу у крајевима, где се на шљивама појавила штитаста ваш и то на овај начин:

а) На двогодишњи почек без интереса са отплатом у две рате својим Подружницама и земљорадничким задругама с тим, да за Подружине гарантује Друштво а за задруге њихов Савез.

б) Са поустом од 20⁰/₀: самоуправним телима, подружинама, земљорадничким задругама и др. пољопривредним удружењима, а где ових удружења нема и појединцима уз уверење општинских власти да узимају за своју личну потребу — а само за случај кад узимају за готово.

Инсектициди могу се изузетно за 1928. год., а у суми одобреној предњим решењем Министарског Савета, издавати бесплатно горе побројаним установама.

Чл. 3.

Од новца, који се буде добио продајом прскалица и средстава за сузбијање шљивине штитасте ваши, образоваће се фонд, из кога ће Српско Пољопривредно Друштво набављати, додељивати и продавати народу по условима овога Правилника нове прскалице и средства за сузбијање шљивине штитасте ваши, а по потреби и по налозима Г. Министра Пољопривреде и Вода и средства за сузбијање других биљних болести и штеточина.

Чл. 4.

Српско Пољопривредно Друштво на крају сваке године подносиће извештај Министарству Пољопривреде и Вода о раду у овом правцу, утрошку и стању фонда.

Чл. 5.

Овај Правилник ступа на снагу, кад га одобри Господин Министар Пољопривреде и Вода, а измене и допуне у њему могу се вршити само по његовом одобрењу.

Министар Пољопривреде и Вода
Св. Станковић, с. р.

Као што се види Српско Пољопривредно Друштво ни овом приликом није оклевало, да пружи своју потпору пољопривредницима у нужди, примајући на себе обавезе за извршење овога Правилника.

Да би рад С. П. Друштва у овом правцу био олакшан, потребно је да и сви остали, који су позвани по дужности или су пријатељи напретка села, настану, да се са одредбама овога правилника упознају сви наши потребити воћари, ради коришћења повластица, које им он пружа.

Како се повластицама о двогодишњем очеку могу користити само чланови појединих пољопривредних удружења, потребно је настати да се таква удружења оснивају тамо, где их нема. Упут, како се оснивају Подружине Српског Пољопривредног Друштва, може сваки добити непосредно од самог Друштва.

Сваки појединац или свако пољопривредно удружење, који желе да се користе овим повластицама, било узимањем прскалица на двогодишњи почек или

са попустом од 20^о., треба да се обрате Српском Пољопривредном Друштву у Београду и траже оно што желе, т. ј. да наведу: колико великих, а колико малих прскалица потребују, колико на почек, а колико на попуст, колико инсектицида бесплатно, а колико за новац, — па ће им Српско Пољопривредно Друштво изаћи на сусрет.

Као што смо раније рекли, акција на сузбијању штитасте ваши треба да буде заједничка, општа, не само за једно село, него за читаве шљиварске крајеве, јер од тога зависи потпуни успех. Штитаста ваш, као и све остале ваши, необично се брзо множи, стога ако се једно стабло добро не опрска, те остану у животу неколико ваши, или ако у једном селу само један домаћин не опрска свој шљивар, или у једном шљиварском крају само једно село не предузме ништа против штитасте ваши, — онда ће се штеточина множити и ширити од шљиве до шљиве, од шљивара до шљивара, од села до села и стално треба предузимати борбу против ње.

Потребно је, дакле, сваког сопственика уверити, да није довољно, ако он сâм предузме прскање шљивара, а не убеди и свог суседа у селу, да и он то исто треба да уради. Како пак има људи, који се тешко могу покренути и убедити за ову корисну ствар, то је Држава за такве предвидела принудне мере, да због њихове немарности не би имали штете други.

По Закону о уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња од 1898. год., који важи за Србију и Ј. Србију, сваки сопственик или купац неког земљишта дужан је да на њему уништава штетне животиње и биљке. За извршење овога, општинске власти дужне су узимати дотичне на одговор и кажњавати их новчаном казном од 50 до 200 динара у корист општинске касе. Ако пак општинске власти не извршују ову корисну одредбу, онда су среске полицијске власти дужне узимати на одговор преседнике, односно кметове дотичних

општина и кажњавати их новчано од 100 до 500 динара у корист државне касе.

Обласни и срески пољопривредни референти, Обласни Одбори и општинске власти а и заинтересовани појединци треба да настану, да се, у циљу општер добра, одредбе овога закона најстрожије примене барем у току идуће јесени.

Бож. Ђ. Ранковић.

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТУРНИХ БИЉАКА

Ваши.

Између многобројних непријатеља оплемењених биљака ваши су нарочито од штете пољопривредницима, вртарима, па чак и љубитељима цвећа.

Има 2 категорије вашију: 1) кржаве ваши и 2) остале ваши, од којих је за сваку потребно нарочито средство за уништавање.

1) *Кржаве (црвене) ваши.* — Сви пољопривредници, који имају воћњаке засађене јабукама, могли су приметити на извесним дрветима да на њиховим гранама има неких белих кончића, који личе на памук и да су састављени од неке воштане материје. Ако се подигне ова бела материја, видеће се, да она покрива и заштићава мале ситне ваши мрке боје, дужине 2—3 $\frac{1}{2}$ мм., које исисавају гране на којима живе. На њима ваши проузрокују чворове, који се претварају у израсли, стварајући рак—ране, од којих гране страдају.

Ради уништавања ових гадних крвавих вашију, препоручује се много и разних формула (рецепта), који су у стању да даду добре резултате под условом, да се тачно и то чешће примењују, јер у пркос свих старања, да се изабрана средства тачно употребе — увек има извештан број вашију, које умакну дејству убитачних средстава и то су баш те, које су полазна тачка новим колонијама, новом потомству.

Преко зиме већи део вашију склања се у подножје дрвета, а с пролећа се појављују на гранама и тада је најпогодније, да се униште, употребљујући следеће формуле:

Воде	10 литара
Обичног сапуна	1 килограм
Петролеумове емулзије ¹⁾	1 литар
Никотина (екстракт дувана) ²⁾	$\frac{1}{4}$ литра

Преко лета треба више пута прегледати јабуке и премазати делове, где су се нове колоније образовале. Да би се напред поменути течност применила, треба се послужити фарбарским четкицама са тврдим длакама тако, да течност добро продре у пукотине грана, које су постале под утицајем убода вашију и служе им за прибежиште.

У случају да средства противу инсеката (инсектициди) нису употребљена лети и ако у јесен има вашију на гранама, препоручује се рано орезивање, пре новембра месеца, водећи рачуна, да се све посечене гране однесу и спале, а одмах потом — пре него што ваши сиђу у подножје дрвета да тамо презиме — применити горње средство.

2) *Обичне ваши.* — Осим крвавих вашију, које живе на дрветима, све док се не униште, има читаве гомиле других вашију, које нападају већину наших оплемењених биљака. Све ове ваши одликују се малим растом, меким телом, широком главом, антенама и рилом више мање дугачком. Боје различите према врстама. У једној истој врсти има обично индивидуа без крила и са крилима. Прве су обично женке, које рађају живе ситне ваши. Међутим, има других, које носе јаја као и други инсекти. Ове животињице имају готово увек више генерација годишње, тако да се њихово царство нагло повећава. Оне живе у колонијама на истој

¹⁾ Петролеумова емулзија справља се: кад се у 1 литру кишнице раствори 75 грама уситњеног обичног сапуна, па се затим суд скине с ватре и дода 300 грама петролеума. Ту смешу треба мешати, док се петролеум не помеша са сапуњавицом. Петролеумова емулзија се згусне, кад се охлади.

²⁾ Никотин се може добити код Српског Пољопривредног Друштва.

биљци и мало се померају. Луче неку лепљиву слатку материју, коју необично воле мрави и њоме се хране, те сва дрвета нападнута вашима су у исто време прекривена мравима. Њихови измети, који се лепе за лишће и плодове, могу бити такође седиште једне црне гљивице, која проузрокује болест тзв. "црнило", од које нападнути плодови губе трговачку вредност. Проузрокујући пад лишћа, она може такође довести до пропасти самога дрвета.

Испитајмо најглавније врсте вашију, које упропашћују оплемењене биљке.

Остављамо на страну штитасту ваш, о којој је у „Тежаку“ било скорије говора.

Бресква је нападнута од једне ваши зелено-мрке боје, која убада лишће и увлачи се обично у унутрашњост отока и с пролећа проузрокује коврчавост лишћа.

Много нападнуто лишће овим вашима треба покидати, а за остало треба употребити једно од следећих средстава:

- 1) Вода 100 литара
- Екстракта дувана (никотина) 1 литар
- Обичне (кристалисане) соде 200 грама.

Најпре се раствара сода у води, па затим дода никотин.

- 2) Вода 100 литара
- Никотина 2 „
- Обичног сапуна 2 кгр.

Претходно растворити сапун у врелој води (70°), мешајући непрестано, па затим додати никотин.

Крушке и јабуке нападнуте су од кадифасте ваши, која убада и сише њихово лишће. Једна пак зелена ваш живи искључиво на јабукама, друге исто тако зелене боје нападају *шљиве и бадем*.

На *огрозду* налазимо једну врсту ваши зелено-црне боје, која производи црвене отоке на лишћу.

И *шрешња* је нападнута од једне црне ваши.

За све ваши може бити употребљена једна од горњих двају формула, које треба применити прскањем

нападнутих делова помоћу прскалице или још боље стављајући целу грану у инсектицид природно, кад је то само изводљиво.

У опште, прскање треба вршити одоздо на више тако, да се дотакне лако наличје лишћа, на коме се обично ваши налазе.

Лечење треба изводити с вечери, по заласку сунца или ујутру, да би се избегле опекотине, које би се створиле под утицајем повећане топлоте у подне. Ако је време и сувише топло, а делови биљке, које треба лечити, врло млади и нежни, те према томе и врло осетљиви, да могу бити опржени — онда се могу употребити количине инсектицида мање концентрисане, повећавајући део воде за 25—30%. Друго средство за сузбијање опекотина на осетљивим органима, састоји се у прскању чистом водом после једног часа.

Пољске (зељасте) биљке и баштенске, нападнуте су такође од вашију, које се уништавају помоћу истих средстава, која су напред означена. Могу се употребити и апарати, којима се, у другим напреднијим земљама, растура раствор сумпорне киселине на житним пољима, за угушивање корова.

Жито и овас су такође понекад нападнути од вашију, али њих је доста тешко уништити. У осталом, овом се злу може се доскочити на тај начин и спречити нове инвазије, ако се на истом месту више година, једна са другом, не сеју стрна жита.

В. Валента.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Имам краву, полу сименталске расе. Сада, у току пролећа појављују јој се на леђима некакве чврге, величине око 3 см³, по неколико са једне и друге стране крбњаче. Шта је ово и како се лечи?

Драгутин Илић,
Земљ. из Зрикала.

Одговор: Те „чврге“, које су се с пролећа појавиле на крави, нису ништа друго него ларве од једне нарочите мушице, која се у науци зове *Hypoderma bovis* — што значи „говеђа подкожњача“ — а у народу се те ларве зову „угризи“ — бар их у мом крају касапи тако зову. Дакле, то је једна паразитарна болест, проузрокована ларвама мушице, које су се нашле ту под кожом говечета и чекају своје даље развиће.

Ова је болест јако распрострањена у целом свету. Има је доста и код нас. Нарочито је има много тамо, где се стока гаји на паши, где је једнако напољу за време топлих летњих дана. Штета, коју ова болест причињава, велика је, и ако она сама није смртоносна, зато је треба познавати и противу ње се борити.

Као што смо рекли, те мале „кврге“, које су се појавиле са обеју стране кичме, садрже свака по једну ларву од једне нарочите врсте мушица — назване подкожњачом“, зато што се њене ларве развијају под кожом говечета. Та мушица „говеђа поткожњача“ има доста велику, развијену, полулоптасту главу, широко чело и један пар опнастих крила (дакле долази у ред двокриластих мушица). Боје је мрке на предњем своме делу, а на задњем је црвекасте; крила су јој без пега. Ова се мушица појављује лети на паши, за време топлих дана. Њен је живот кратак, свега 10—15 дана, док снесе јаја и онда угине. Своја јаја она носи на говечету, најчешће на задњим ногама изнад вешалице, на грудима или испод трбуха. Ту она нарочитом лепљивом течношћу, коју лучи, улепи јаја за длаке (обично на једној длаци само по једно јаје). У тим јајима већ се налази ларва у свом првом стадијуму развића.

Шта бива са тим јајима и како она доспу под кожу, на леђима? Постоје у главном два мишљења. Једно је, да та јаја прођу директно кроз кожу и под њом се почну још развијати. Друго мишљење, за које има више доказа, јесте, да та јаја говече, на коме се она налазе, лижући се, узме у уста, одакле она, унутрашњим путем преко једнака, доспу у трбушну дупљу (изван органа за варање), па у близини бубрега прођу

у канал кичмене мождине и одатле избију кроз месо под кожу с једне и друге стране кичме. Овај је пут ларве могао бити испитивањем и утврђен. И за тај пролаз кроз говеђи организам ларви је обично потребно неколико месеци, тако да се јаја, која је мушица снела у лето једне године, појаве као ларва под кожом тек у пролеће (март—април) идуће године. Кад је ларва дошла под кожу, она још није зрела, организам говеђи реагира и направи око ње неку врсту омотача, што се све споља показује у облику „чврга“—чворића. До тада је ларва била затворена, сад се она даље развија, постаје аероби (не може више да живи без ваздуха), те направи једну малу рупицу на кожи, кроз коју дише. Ако расечете један такав чворић, у њему ћете наћи једну ларву, дугуљастог облика, дугачку 1—1½ см., која је састављена из 12 прстенова — некипут су 1. и 2. и 11. и 12. прстен срасли између себе и на задњем крају има 2 тачкице (стигмати) кроз које дише. Сад се даље ларва брже развија, чврге постају веће, најзад провали и прође кроз кожу напоље, где се претвори у тврду, непокретну, црнкасту лутку, из које ускоро излети одрастао инсекат, мушица „подкожњача“.

Ето како говече добије ту болест. Мушица снесе јаја на длаци, чије развијене ларве живе под кожом и проузрокују ове „чврге“, а после ларва провали кожу и испадне напоље, развије се у лутку и из лутке излети одрасла мушица — да поново носи јаја. За цело развиће је потребно година дана.

Сама болест, те гукице, казали смо већ да није опасна по живот, али је велика економска штета од њих. Јер су оболења ове врсте честа и присуство ларви у овим чворићима умањује код краве млечност, квари квалитет меса и коже (оставља рупе на њима). Зато се треба борити против ове болести.

Лечење: Из описа самог живота ове мушице две се ствари истичу нарочито у сузбијању саме болести. Прво је *уништавање јаја* од мушице, која се преко лета налазе прилепљена за длаку говечета. Њих је најбоље скидати и спаљивати. Исто тако и уништавати му-

шице, за време њиховог кратког живота, у колико је то могуће. Најзад склањати стоку с поља, кад је већ освојио дан и топлота. Друго, што је много лакше, то је *сире-чији да се из оне ларве, из „чврге“ на говечету, не развије мушица*, која ће да носи јаја. То се у неко-лико постиже премазивањем катраном „чврга“ — али је још боље повадити ларве испод коже — расецајућу кожу. За ово звати ветеринара. Иначе и без икаквог лечења „чврга“ ће нестати са топлим данима, кад ларве саме изађу напоље, да се претворе у мушице.

Обреновац.

Милутин Фр. Геџ,
ср. ветеринар.

Питање: Овде код нас постоји у народу веровање, да воћњак или виноград, подигнути преступних година, ометају у роду; за доказ служе по неке врсте воћака, које заиста једне године доносе род, а друге не.

25-III-1928. год.

Бока Милетић. земљ.
Макци — Вел. Градиште.

Одговор: Овакво веровање је права бесмислица, јер треба знати, да су људи измислили преступне и просте године.

Шта би било са тим веровањем, да су људи измислили, да преступне године не падају сваке четврте године, или шта ће бити, ако ово рачунање година, које по нашем календару није тачно, изменимо, поправимо?

Кад се виноград и воћњак посаде како треба, негују како треба, онда ће рађати, како треба без обзира, које су године засађени, просте или преступне.

Прошло је време, кад смо за све недаће у пољопривреди бацали кривицу на све друго, и на све друге, само не на себе, што нисмо радили, онако како треба да се ради.

Данас разуман пољопривредник, може увек, изузевши тешких временских непогода, у свом послу рачунати на добар успех, ако употреби савремене методе рада и ако не празнује сваки други дан у години.

Не кривимо за своје незнање и неуспех наше верске светиње или празноверице, него себе!

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Молим Вас за обавештење о вредности лека „худовсцина“.

Рожанци.

Драг. Ђ. Ђурчић.

Одговор: Према својим састојцима худовсцин није никакав специфичан лек за лечење плућних болести, него само симптоматичан. Помаже избацавању испљувка и олакшава кашаљ и искашљавање. Таквих лекова има врло много. Сви они с већим или мањим успехом подпомажу туберкулозном болеснику, да се ослободи извесних досадних знакова болести, али не лече саму болест. До данас не постоји ни један лек, који је у стању да специфично лечи туберкулозу.

Др Иванић.

ЛИСТАК

Проф. Срет. М. Ацић

Винова лоза и дивље лозе

— као медоносне биљке) —

— Свршетак —

Пре свега, *пчеле никад не нагризају саме грожђана зрна, јер немају ни тако оштре ни тако јаке вилице, да прогризу тврду и жилаву оану на грожђаним зрнима* — исто онако, као ни безазлене овчице што немају ни оштрих зуба нити јаких вилица, да би могле начињати и гулити кору са младих воћака, какве зубе и вилице имају зечеви, који стога и чине штету на кори воћака.

Зрела зрна грожђана нагризају осице, бумбари и други инсекти, са оштрим и јаким вилицама, а никако пчеле. Пчеле долазе на ред, тек пошто оне горње изврше злочин на зрелим зрнима. Тек тада, кад пчеле наиђу на таква начета зрна, сисају оне слатки сок — и тако понекад исисају зрна и очисте унутрашњост, да остане *сува* кожмурица. — А, да ли су тиме

произвеле какву већу штету винограду? Напротив! Оне су опет *учиниле нову услугу виноградару: предупредиле су труљење ових начетих зрна*, а чија би буђ упропастила још многа здрава зрна око оних трулих и буђавих. Исту такву услугу чине пчеле виноградарима, *на исјрсканим зрнима од кише*. А сличну услугу чине оне и на зрнима *начетим и ојалим на земљу* од косића, чворака и дроздова, која би се без пчела убуђала и ширила буђ око себе — а како су опасна за вино буђава зрна грожђа, то добро знају разумни и обазриви виноградарии.

Свуда у овим побројаним случајевима пчеле су праве помоћнице виноградарима и њихови добротвори, а никако злоћвори.

И онда, зар нису необавештени и неразумни виноградарии *клеветници пчелии*, кад им набацују кривице које не постоје.

Чак су понеки од ових неразмишљених виноградарии подизали и тужбе код својих општинских судова против пчелара, тражећи, да се пчелињаци њихови изместе далеко од виноградских пољана за време зрења и бербе грожђа. Једва су се пчелари спасавали од ових неоснованих оптужаба на њихове вредне пчелице, позивајући за сведоке среске и окружне економе, који су пред судом расветљавали ствар, и доказивали невиност пчела. Мени су позната оваква два случаја у Босни и један у Херцеговини (а и сами су мостарски виноградарии, како се чује, непријатељи пчела). Такав је случај изгледа, био и у Сремским Карловцима.

Пчелари треба добро да проуче и запамте ове овде изнете разлоге против ове заблуде, и да прибирају и нове разлоге против ове клевете на пчеле, па да заведеним и необавештеним виноградарима излажу праву истину, и објашњавају им, у чему је погрешка.

Рећи ће им при том неки виноградарии, да пчелари ипак не могу оспорити чињеницу, да су пчеле за врем муљања грожђа заиста досадне. Пчелари нека им одговоре, да пчеле долазе тада, да суделују и у берби винограда, као што су суделовале и у оплођавању

грожђа, и у спасавању његовом од буђе, а и да покажу виноградарима, да их не заборављају, и да ће се свесрдно подружити и идуће године да им сваком приликом чине нове услуге, и при цветању винограда, и доцније при зрењу грожђа — па, нека виноградарима вољно поднесу ово мало досаде од својих добротворака.

Виноградарима треба да приме к срцу ову опомену, *иа чак да стиује у савез са пчеларима*. Они треба шта више да позову и умоле пчеларе, да пред цватњу винове лозе пренесу један део кошница у виноградска поља, где би остале по месец дана и више, док год не пређе главна цватња свих сората винове лозе. (Само, то пресељавање не сме бити ближе од три километра до пчеланика, да се не би пчеле враћале у пчелињак натраг, где би се губиле, не нашавши своју кошницу).

Овакве савезе између виноградарара и пчелара имају паметни људи и других народа, као и између пчелара и воћара. Тако ће зацело бити и код нас кроз не баш дуго време. Прво ће покушавати они, који су и виноградарима и пчеларима у исто време, преносећи своје пчеле у свој виноград пред цватњу винове лозе. Доцније ће покушати то и други. И кад се, неке подесне године за то, покаже очигледна корист од пчела за род виноградски, онда ће отпочети ово пресељавање сви, на опште добро свих.

4.

И једно треће питање треба расправити овде и извести га на чистину, колико је то могућно, према додanas прибраним чињеницама. Оно је у овоме:

Неки мисле, да цвеће винове лозе, — зацело стога, што је врло сићано и скоро невидно — није ме-доносно, и да пчеле немају шта са њега да саберу, те је пчелије саће скоро празно, баш за време цветања винограда, и то чак и у пчелињацима, који су близу великих виноградских поља (као нпр. у Сремским Карловцима).

То није тачно.

Али је тачно то, да баш у доба цветања винове лозе (месеца маја) имају *пчеле често великих потреба за свежеом храном у самој кошници*, за исхрану црва и младих пчелица другог и трећег нараштаја, те су ретки случајеви, да се у то доба може обилно вратити мед. Уосталом, онда кад цвета винова лоза, у пуном су цвету многе зељасте биљке, нарочито корови, који су пуни нектара. Затим цвета и око 15 до 20 разних добро медоносних шибова и дрвећа, као што су: јасмини, зановети, лоницере, живи плот, трешње и вишње, чије је цвеће препуно медног материјала, па јабуке, крушке и шљиве, па псодрени, неке позније врбе, спиреје (суручице), јаворје, дивље кестење, берберице, итд. Кад је то све тако, зашто онда не напуне пчеле своје саће медом са *овога* цвећа, ако им већ не би пружало материјал цвеће винове лозе? То је само потврда за онај горњи разлог, да је у време цватње винове лозе врло велика потреба у свежој храни за исхрану младих нараштаја у самој кошници, нашта се и троше сви приноси споља. Због тога је скоро празно саће у време цветања винове лозе, а не стога, што као не би било нектара и цветног праха за пчеле на цвећу винове лозе.

Цвеће је винове лозе баш добро медоносно, и пчеле га врло радо походе, кад их има у близини.

За ово тврђење имамо и ових сигурних потврда:

Службени извештај управника расадника среза моравског, у Прњиловици, од 1925., има и овај пасус: *„Пчеле је (винову лозу) у великом броју посећују, и радо по цео дан остају на цветју винове лозе“*. Зацело, не походе пчеле „у великом броју“ цвеће винове лозе, нити на њему „радо по цео дан остају“, да би се тамо играле и проводиле, већ да би скупљале нектар и цветни прах! А што пчелар не примећује тај принос, узрок је онај горњи, што се принос одмах утроши у кошници. — Управник среског воћног расадника, из Неготина (крајинског), вели ово, опет у службеном извештају свом: *„Американске врсте цветају раније од наших, а све уошће дају пчелама одличну пашу“*.

Оволико засад о овом великом и важном питању, о медоносности наше винове лозе, као и о услугама које пчеле чине виноградима и виноградарима. А сада да пређемо на дивље винове лозе.

5.

Вињага или дивља лоза (*Vitis silvestris*, Willd), такође је добро медоносна, и она цвета у мају, расте у дужину до 8, па и 25 метара. Оне су у стању да се испењу и уврх јасена, који је врло високо дрво. У том случају доњи њени делови постану дебели и као човечија мишица, па и дебљи.

Народна имена су јој ова: вињага, виника, веника, витина, витица; дивља лоза, диволоза, диволозица; шумска лоза; дивљи виноград; лозница, лозовина; тртовина.

Ова је лоза, по новијим испитивањима, *прамаћи наше виноградске лозе* (а само је у врло ретким случајевима она подивљала винова лоза). Да је вињага прамајка винове лозе, доказ је и то, што су њени остаци нађени у геолошком терцијеру и кварнеру, док тамо нема ни трага од винове лозе, као ни и у ранијим геолошким епохама.

И *цвеће* ове дивље лозе добро је медоносно, и пчеле га добро походе. Стога заслужује вињага заштиту пчелара.

Америчке дивље лозе, које се код нас употребљавају као подлоге за навртање (калемљење) наших винских врста ради обнове винограда, *врло су медоносне, и цветљају нешто пре наших*. На тај се начин продужава цветање ових лоза, тако да све скупа, у *сортименту*, чине драгоцене биљке са медоносним цвећем за више од месец дана.

Неки су са успехом покушавали, да од дивљих америчких лоза начине хладњаке. Гледао сам један такав хладњак у цвету, и био сам изненађен множином пчела на њему — као да се пчелији рој пустио, па хоће да се збије на врху хладњака,

БЕЛЕШКЕ.

Нашим сточарима. — Од Министарства Иностранних Дела добили смо ово саопштење:

„Краљевски Генерални Консулат у Чикагу саопштава следеће:

1) За извоз из Херцеговине сира и кајмака интересује се фирма: Milosevich Brothers Bakery & Confectionery 4245 Manchester St. Louis, Missouri.

2) Наши произвођачи сира за експорт (преврелог за транспорт способног, лепо упакованог) могли би покушати са својим мустрама код:

а) A. H. Barber and Co. 216 Canal St. Chicago Ill.

г) J. S. Hoffman Company 322 West Illinois St. Chicago, Ill.

б) The Dow Cheese Company Ill West Monroe St. Chicago, Ill.

д) Frank Scheuermann 708 West Randolph St. Chicago, Ill.

в) R. Genger & Company 12 East Kinzie St. Chicago, Ill.

Ових пет америчких кућа назначене су од чикашке трговачке коморе као највеће радње на велико.

Наши произвођачи експортних сирарских продуката могу покушати мустрама и не претрераним ценама са својим подудама.

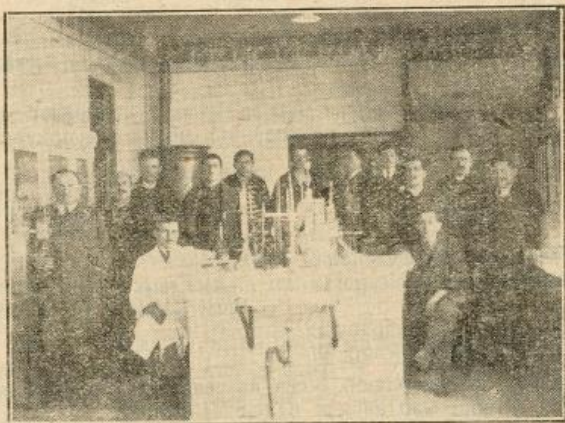
Увозна царина американска 5 центи по фунти (453 грама и 59 стотих од грама). Чиста мера, неупаковано.

Најбоље је да наше млекарске индустрије буду позвате и побуђене да спреме по један специјални производ сира за експорт, давши му име које за згодно нађу. Производ који би пробио на оvd. тржишту лако би се раширио и на страније потрошачке слојеве. Тиме би се успело да поједини наши сирарски производи, независно од околности за тај артикал у нашој земљи, нађу у Америци рентабилну цену.“

Први винарски курс за своске домаћине и младиће при Енолошкој Станици у Букову. — У времену од 20—29. фебруара ове године одржан је у Букову код Неготина при Енолошкој Станици први винарски течај, на коме је узело учешћа 9 курсиста из већине србијанских винарских крајева и то: Михаило Стојић из Липовца (шумад. област), Драгутин Младеновић из Гор. Вртогоша (врањска), Љубомир Тадић из Тополе (шумад.), Николај Мишић из Вражогрнаца (тимоч.), Антоније Антић из Гњилана (нишка), Стојан М. Мишић из Врбице (тимоч.), Миливоје Цветковић из Гњилана (нишка), Сло-

бодан Манчић из Дрмине (нишка) и Лазар Стајић из Спанчевца (врањска).

Што овај течај чини нарочито интересантним, то је, да су већина курсиста већ зрели људи, домаћини; неки од њих

Сл. 20. Са винарског течаја у Букову.

су чланови виноградарских задруга, већ основаних или у оснивању; један од њих је бивши народни посланик, а један садашњи обласни посланик.

Курсом је руковао директор Енолошке Станице инжењер хемије г. Илија Бошњак, који је у исто време био и наставник са г. Вукашином Тоскићем, припр. асистентом Станице.

Програм течаја био је овај:

- 1) популарно предавање о хемији;
- 2) хемија шире и вина;
- 3) болести и мане вина;
- 4) потреба чувања и неговања вина;
- 5) вештачко бистрење вина;
- 6) разливање вина у флаше и справљање специјалних вина;
- 7) опасност од фалсификовања и вештачког умножавања вина; потреба, циљеви и средства закона о вину;
- 8) печење и препицање коњака и ракије;
- 9) практична анализа шире и вина.

Курсисти су радили практично у самој Енолошкој Станици на анализи вина и шире, а у подруму Винодељско-воћарске Школе у Букову под упутством подрумара г. Бранка Скокића практично се упознали са свима радовима у подруму.

Курсисти су од стране државе имали дневно 10 динара на име хране, хранили су се заједнички у Станици и ту имали и бесплатан стан. Сваки курсист добио је сем тога по свршеном течају на име награде по један Екслов широмер и неколико разних књига из винарства.

Енолошка Станица у Букову, која је основана 1923. године, биће у стању да и у будуће приређује овакве курсеве и сви они наши виноградарски, који жеље у циљу усавршавања у подрумској вештини да узму учешћа на њима, нека се обраћају за обавештење Директору г. Илији Бошњаку.

Ваља ли пити воду после воћа? — И у обичном животу чешће се чује мишљење да после воћа, нарочито трешања, вишања, шљива или после салате не ваља пити пиво или воду. И заиста, ако се не држимо овог савета, долази до чупања и грчева у желудцу и цревима.

Воће садржи шећера и целулозу, те треба дуже времена да се задржи у желудцу, да би се сварило. Ако пијемо много воде или пива, разблажимо желудачну киселину, те се не може обавити потпуно варење угљених хидрата. Али та велика количина течности чини, да се желудац пре времена испразни. Тако доспу несварени угљени хидрати у црева, где се не могу варити, него под утицајем бактерија превиру и распадају се. Том приликом развијају се разне органске киселине, које драже слузокожу црева и изазивају јаче кретање њихово. У исто време јавља се и горушица и подригивање услед тога.

Лек је врло прост. Најбоље је један или два дана гладовати или избегавати употребу хране са угљеним хидратима (скробовима и шећером). Треба пак узимати беланчевине, јер оне утичу да се промене клице у цревима. У тежим случајевима треба узети калцијум карбоникум на врх од ножа 2–3 пута дневно.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

14., одржане 28. марта 1928. г. у Друштвеном Дому
у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, п.председник Д-р Т. Митровић и чланови: С. Партонић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, А. Рашковић, Б. Станисављевић, Д. Спремић, С. Ратковић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

242) Прочитан је записник 13. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се прими.

II.

Прочитан је записник 13. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

243) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

244) да се тражи наплата за 40 календара из 1924. г. у динара 320 од К. Пејића, бив. ср. економа, преко поглавара ср. јабланичког;

245) да се не може дати помоћ Одбору за приређивање текстилне изложбе у Скопљу, пошто се нема буџетске могућности.

III.

Прочитан је записник 13. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

246) да се одбију понуде бр. 2182, 2846 и 3055, за ашове, прскалице и воћарске маказе;

247) да се узме у комисиону продају сва роба од Господарског Друштва по понуди бр. 2809;

248) да се одмах поручи 250 Еберхартових плугова Н. 5. и 50 ком. Н. 4;

249) да се одобрава извршена набавка 1200 кгр. суперфосфата и 500 кгр. калијеве соли;

250) да се набави од Параћинске фабрике стакла 2300 боца бургундских и 1700 боца рајнских, од којих да фабрика пошаље на повуку овде 2000 бургундских и 1000 рајнских, а остатак Подружини у Александровцу К., које боце вратити Подружини по свршеном сајму. Поруџбина да се изврши, ако се добије ослобођење у подвозу и трошарини;

251) да се набави од фабрике џакова из Младеновца: 500 већих и 1000 мањих џакова за паковање.

IV.

Прочитан је записник 11. седнице Одбора за извршење програма рада, да је одлучено:

252) да се по предлогу исплате награде по 300 дин. за одржана практична предавања о сузбијању штитасте ваши;

253) да се не држи предавање о сузбијању штитасте ваши у ср. лужничком, пошто је по извештају ср. економа тамо нема;

254) да се не може исплатити награда за предавање ср. пољопр. референту из Кочана, пошто је предавање имао да одржи у прошлој години, а не у овој;

255) да се признају путни трошкови и дневница по 100 динара за два дана г. М. Гецу председнику Подружине из Обреновца, за одлазак на Уб ради оснивања Подружине;

256) да се тражи наплата дуга судским путем од потписника обвезнице Подружине у В. Поповићу, за дуг из 1923. г.

V.

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

257) да се одобри кредит Подружинама у: Куршумлији 8400 дин.; Врањи 15000 дин.; Ковину 16500 дин. и Љешници код Кучева 4500 динара;

258) да се начелно усваја правац пута инспектора, у циљу инспекције Подружина стим, да одбор за извршење програма рада изради детаљну маршруту и поднесе је идућој седници на одобрење.

VI.

259) По питању рада одбора за вински сајам одлучено је: да се чланови одбора писмом позову да иду код г.г. Министра Саобраћаја и Председника Општине и издејствују ослобођење изложбених предмета од подвоза и трошарине, иначе је сајам у питању. Замолити и члана Управе г. В. Матића да им се и он придружи. Извештај да поднесу идућој седници.

VII.

260) По молби особља за повишицу одлучено је: да им се повишица не може дати, али на концу године, ако има могућности, даће им се награда.

VIII.

По осталим предметима одлучено је:

261) да се не може изаћи на сусрет молби Удружења Југословенског Учитељства да им се даду за школски музеј извесни објекти, пошто Друштво нити располаже са означеним објектима нити има могућности;

262) да се на основи гаранције г. Д. Спремића, члана Управе, да на кредит Суду Општине Ступничке 6 Верморелових прскалица са цревима по 4 метра;

263) да се не може дати роба на кредит битолској области, пошто је Друштво купује за готово и продаје за готово. Такође се не може дати кредит ни нижој пољопривредној школи у Краљеву.

Саопштења и предлози:

264) Прочитано је писмо Господина Министра Двора, којим по налогу Њ. В. Краља изјављује захвалност на послатом поздраву са Годишњег Збора. Одбор прима знању са Живео Краљ!

265) П.-председник предлаже да се члановима ужих одбора смање дневнице. Одлучено је: да се стави на дневни ред за идућу седницу.

Са овим је седница закључена.

15., одржане 2. априла 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, п.-председник Д-р Т. Митровић и чланови: С. Партоњић, Д. Спремић, М. Стојановић, Б. Станисављевић, Т. Владисављевић, В. Матић, Н. Петровић, Б. Ранковић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

266) Пошто је председник образложио сазив ове седнице, на којој има да се реше питања искључиво, која се односе на вински сајам и изложбу и пошто је члан Одбора за вински сајам г. Н. Петровић реферисао, да је општина донела одлуку да се пиће за сајам и изложбу ослободи трошарине и да даје 2000 динара на име помоћи за награде излагачима, као и да има изгледа да ће и Министарство Саобраћаја донети повољну одлуку о повластици у возњи, то су прочитани 10. и 11. записници седница Одбора за вински сајам, да је одлучено: да се сви предлози усвоје. У исто време одлучено је: да се одбору остављају одрешене руке у погледу таксирања закупа места стим, да за једну пирамиду буде такса 1000—2000 динара; за 1¹/₂ мет. на стелажама уза зид по 500 динара, а за 1 кв. мет. у дворишту 30—50 динара. Издавање места под закуп да врши благајник. Што се тиче афиширања плаката на Сајму, то се уступа огласном заводу „Фама“ по 100 динара од једне нормалне рекламе са 30% провизије и под условом да се афишира најмање 20 реклама.

Са овим је седница закључена.

16. одржане 4. априла 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић, чланови: А. Рашковић, Д. Спремић,

С. Ратковић, С. Партонић, М. Стојановић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Н. Петровић, Б. Станисављевић и гост г. М. Николић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

267) Прочитани су записници 14. и 15. седнице Управног Одбора, па је одлучено: да се приме.

II

268) Прочитан је записник 12. седнице Књижевног Одбора, па је усвојен, као и одлука бр. 139.

III

269) Прочитан је записник 14. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено: да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 14. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

270) да се набави 10 босанских ралица од Браће Ферхатовића из Костајнице стим, да се продају по 500 дин. комад;

271) да се набави од „Каштела“ из Карловца 100 боца сиришта по 1 лит. и 200 боца по $\frac{1}{2}$ лит. и да се продаје 1 лит. по 30 дин. а $\frac{1}{2}$ лит. по 18 дин.;

272) да продајна цена чилској шалитри буде 3·90 дин. килограм.

V

Прочитан је записник 12. седнице Одбора за израду и извршење програма рада, па је одлучено:

273) да се прима знању, да је домаћички курс код Подружине у Рибнику отпочео рад 26. марта о. г. Кредит за издржавање курса да се пошаље Подружини стим, да председник Подружине као наредбодавац изврши са Друштвом обрачун по завршетку курса, у смислу закона о држав. рачуноводству. Руковођа курса г-ђа Д. Пешић, да одмах предложи хонораре за наставно особље;

274) да се ср. економима на Убу и у Фојници исплати по 300 дин. за одржана предавања о сузбијању штитасте ваши;

275) да питање о оснивању стоваришта робе у унутрашњости, проучи одбор, па предлог изнесе на решење;

276) да се по тражењу омладинске Пољопр. Дружине из Штрпца, замоли Мин. Пољопр. и Вода, да јој бесплатно изда 500 багремових садница и да оснује код Дружине тријерску станицу;

277) да се по молби Подружине из Б. Луке за приређивање обласне изложбе, донесе одлука, кад се изради програм рада и распоред изложба;

278) да се прима маршрута предложена на прошлој седници, по којој инспектор има да изврши преглед Подружина у нишкој и тимочној области, али да се пут одложи до 1. маја с обзиром на велике послове у Друштву;

279) да програм рада изради одбор за извршење програма рада, па га упути осталим одборима на мишљење.

VI.

280) По усменом реферату Одбора за вински сајам да је од Општине Београдске добивено ослобођење од трошарине за пиће за изложбу и сајам као и 2000 дин. за награде излагачима; даље по питању о штампању каталога и продаји улазница и легитимација, као и о изради картограма о производњи и извозу вина, одлучено је: да се одлука Општине Београдске прима знању са захвалношћу. Каталог да се штампа у 3000 примерака, који да се продаје по 10 дин. и да служи као улазница. Легитимације за бесплатан подвоз железницом продавати по 12 дин. с тим, да 2 дин. припадају продавцима. Картограме да изради г. В. Величковић са наградом од 100 дин. дневно и специјалним додатком од 200 дин. за копирање карте целе државе.

VII

Саслушана су мишљења Инспектора за подружине, па је одлучено:

281) да се приме у састав новоосноване Подружине у Лађевцима и Трновци;

282) да се подружини у Скопљу одобрава кредит од 16.500 дин., али да га може користити, кад исплати стари дуг.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

283. да се за члана Изложбеног Одбора Трговачко-Индустријске Коморе у Скопљу делегира г. С. Пешић, управник Обл. Лоз. Расадика у Скопљу,

284) да се усваја мишљење г. Д-р В. Стојковића о житном Савезу, у ком смислу одговорити предлагачу, а предмет упутити Главном Савезу Срп. Земљ. Задруга, коме то спада у круг рада;

285) да се предлог п.председника о укидаљу дневница члановима ужих одбора одложи за доцније решење,

286) да се секретару г. М. Дамњановићу уважи оставка на службу од 1. маја о. г.

Са овим је седница закључена.

17. одржане 11. априла 1928. г. Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, чланови: А. Рашковић, С. Партонић, Д. Спремић, С. Ратковић, Б. Ранковић, М. Стојановић, Б. Станисављевић и Н. Петровић, и гост М. Николић, редован члан.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

287) Прочитан је записник 16. седнице Управног Одбора, па је одлучено: да се прими.

II.

288) Прочитан је записник 13. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

III.

Прочитан је записник 15. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

289) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

290) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

291) да се одобрава оправка зграда за 2500 дин., који је посао уступљен Јозефу Векерле;

292) да се накнадно уступи: Јозефу Векерле кречење и оправка павиљона са спољне стране за 600 дин.; Стојану Нешковићу измена и оправка олука за 1020 дин. и да Финансијски Одбор погоди фарбање дрвенарије на павиљону, али само споља.

IV.

Прочитан је записник 15. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

293) да се одбију понуде за сумпор, винске пумпе, плугове, витлове и прекрупаче, пошто је Друштво са тим снабдевено;

294) да се одобрава набавка 140 кгр. семена ливадске траве, по поруцбинама.

V.

Прочитан је записник 13. седнице Одбора за израду и извршење програма рада, па је одлучено:

295) да се исплати по 300 дин. награда ср. пољоприв. референтима, који су одржали практична предавања о сузбијању штитасте ваши;

- 296) да се усваја предложени стечај за главног секретара;
297) да се предлог програма рада умножи и разда члановима управе, па идуће седнице коначно стилизује и усвоји.

VI.

Прочитан је записник 13. седнице Одбора за вински сајам, па је одлучено:

298) да се усвајају сви предлози изнети у записнику;

299) да израда једног рекламног платна уступи Д. Ленорду за 1000 дин. стим, да платно буде дупло и написано са обе стране.

VII.

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

300) да се прими у састав новооснована Подружина у Бегалици, пошто је испунила све услове;

301) да се одобрава кредит Подружинама: у Кладову 6000 дин., али да га може користити, кад исплати дуг, у Барајеву 9000 дин. и у Бегалици 4.800 динара.

VIII.

По осталим предметима одлучено је:

302) да уредник Тежака за идуће две године буде г. Б. Ранковић, досадањи уредник;

303) да се прими знању извештај Управе Држав. Монопола, да је смањила цену дуванском екстракту на 5 дин. од 1 кгр. као и да поклања Друштву 500 кгр. ради демонстрације и пропаганде. Управи изјавити захвалност, а од фабрике тражити да екстракт одмах пошаље;

304) да се по молби Централног Хигијенског Завода поклони 30 земљорадничких читанака и 30 календара за ову годину за слушаоце здравственог курса;

305) да се Управи Загребачког Збора поклони по 2 примерка књига од свих Друштвених издања, ради излагања на њеним сајмовима;

306) да се одбије молба бр. 4789, којом се тражи кредитирање;

307) да се прима знању са захвалношћу одлука Народне Банке, о откупу 100 свезака Пољопривредног Речника.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Књига које се могу добити код С. П. Д. у Београду

Гајење пољских усева од П. Т. и Б. Тодоровића	10.—	дин.
Гајење поврћа од Т. Владисављевића — са 97 слика	40.—	"
Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића	10.—	"
Болести и штеточине гај. биљака од Ранојевића	10.—	"
Одломци из Аграрне политике од Грковића	5.—	"
Зимски Тежаков рад од Д. Лапчевића	3.—	"
Земљорадничке Коморе од Др. М. Марковића	5.—	"
Споменица 50 год. С. П. Д.	5.—	"
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића	2.50	"
Дечији пољ. клубови од Др. В. Стојковића	2.—	"
Мара живинарка	2.—	"
Поуке о пољopr. газдовању од М. Ђурића	10.—	"
Наука о пољopr. газдовању од М. Дунића	25.—	"
Млекарство од А. Г. Јовановића	10.—	"
Конзерв. воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. С.	3.—	"
" " " " сушењем	12.—	"
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3.—	"
Берба и прерада шљива од Др. В. Стојковића	15.—	"
Предлози С. П. Д. за трговинске уговоре	3.—	"
Путна пољopr. настава у Италији од Др. В. С.	8.—	"
Подизање врбе з1 плетарство од Д. Лапчевића	3.—	"
Подизање живинарника од А. Г. Јовановића	2.—	"
Конзервисање јаја од А. Г. Јовановића	1.—	"
Извештај о пољoprивреди округа Ужичког	12.—	"
Пчеларство од Ј. П. Јовановића	12.—	"
Једна погодна кошница од Ј. П. Јовановића	10.—	"
Дадан блатова кошница од Б. Мићића	4.—	"
Како се добија добро вино од Б. Ранковића	5.—	"
Винарство за школе и народ од Б. Ранковића	30.—	"
Успомене из живота П. Т. Тодоровића	10.—	"
Земљорадничкова читанка од Р. Вулића	5.—	"
Употреба калиментабисулфита од Б. Бошковића	2.—	"
Ливадске траве и њихов избор од Др. Локота	7.—	"
Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубр. од Николића	10.—	"
Све о кукурузу од Николића	25.—	"
Пшеница и раж од Николића	10.—	"
Кромпир у домаћој употреби од Зечевића	10.—	"
Поуке о поткивању стоке од М. Митровића	10.—	"
Хипологија (гајење и дресирање коња) од Цветковића	50.—	"
Пољска привреда у пословицама од Др. М. Влајинца	55.—	"
Напредна Чехословачка од Лапчевића	15.—	"
Луцерка и детелина од Николића	15.—	"

Грожђани мољци од Вукасовића	3.— дин.
Воћке и воће од Б. Тодоровића	60.— "
Привредне зграде (са 500 цртежа) од В. Несторовића	80.— "
Бактерије и болести (латиницом) од В. Вуковића	25.— "
Свињска куга од Др. Пласоја	3.— "
Јагодичасто воће од П. С. Петковића	5.— "
Широмер и његова употреба од Бошњака	10.— "
Расе оваца у Србији (порекло) од Др. Т. Митровића	7.— "
" " " " (вуна)	20.— "
Гајење питомих зечева од Радојчина	15.— "
Гајење и трговина хмеља од Д. Арсића	20.— "
Гајење лана и конопља од В. Радовановића	5.— "
Гласник С. П. Д. I свеска	5.— "
Пољопривредни Речник I свеска	20.— "
Преглед излагача на изложби С. П. Д. 1926 год.	10.— "
Гајење јахаћег коња од Газданова	15.— "
Наука о хранењу домаће стоке од Др. Климера	60.— "
Гајење пиварског јечма од Др. Радића	10.— "
Прерада безалкохолних пића од Петковића	10.— "
Радна стока у пољопривреди од Др. Влајинца	5.— "
Правни савети за тежак од Лапчевића	3.— "
Ливадарство од Вукићевића	25.— "
Трговина свежим воћем од М. Савића	5.— "
Израда качкаваља од А. Јовановића	2.— "
Заразне болести домаћих животиња од Др. Кондића	20.— "
" " " " " од Др. М. А.	
Петровића	20.— "
Црни пришт од Др. А. Вуковића	25.— "
Поткивање војно-држ. стоке од М. Цветковића	40.— "
Наша куварица на селу од Пешићке	2.50 "
Историја гајења памука код нас од Др. Влајинца	25.— "
Виноградарство од Никетића	30.— "
Пољопривр. календар за 1928 год.	15.— "
Прскање и запрашивање лозе (плакат) од Ранковића и Петровића	2.— "
Комплети Тежака за 1913, 1922, 1924, 1925, 1926, и 1927 год. по	20 — "
Пољопривредни календари за 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926 и 1927 г. по	3.— "
Пољопривредни календари за 1928 год.	15.— "

Новац за књиге слађи унапред. Код кувовине преко 100.— динара даје се 20% попустца. Књиге се шаљу о трошку Друштва.

ДНЕВНА ПРОДУКЦИЈА 3000 КОМАДА ЦИГАЉА
Са „РАПИД“ ручном пресом
 израђују 3 радника ОД ЧИСТЕ ЗЕМЉЕ (БЕЗ ДОДАВАЊА ВОДЕ)
ИЗВРСНЕ ЦИГЉЕ

Уштеда времена и новца

Друготрајна гаранција

4—4

РАПИД АГЕНТУРА и КОМИСИОНА РАДЊА Ген. заступништво
 пат. „Рapid“ ручна преса за цигље Велики Бечкерек, Обала Принцезе
 Јелене 4. Заступништва у свим већим градовима
 од кратког времена налазе се више стотина ком. у раду

САТОВИ

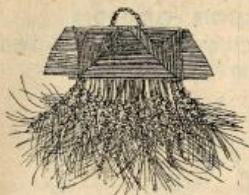
са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамски наручни сајџ дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сајџова за гођиоду од никла дин. 14, од дубле златша дин. 22, од сребра дин. 50, дамске огрлице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, прстени дин. 40, 80, 130, разашиле у великом избору велештговина

R. Sternecki, Celje br. 78.

Сајџови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и златша израђене су красно и солидно у целским шворницама. Пишиће одмах по великом ценовнику са више хиљада слика, у којем ћеће наћи шакођер и фотшографске апаратше, грамофоне, шамбуре, бришве, косушишарице, ножеве и хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

16—6

НЕПОСРЕДНО ИЗ ЧИЛЕ

стигао је на Сушак брод са

ЧИЛСКОМ ШАЛИТРОМ

Захваљујући укинућу увозне царине и сниженој транспортној тарифи, ово најбоље азотно гнојиво, како за озиме тако и

За пролетње усеве продају по знатно сниженим ценама следеће фирме:

У Београду: Прометно Друштво
„Село“ Босанска ул. 85
Српско Пољопрредно
Друштво Немањина 11
У Скопљу: Пољопривредна Банка
за Јужну Србију

У Црвеники: „Црвенка“ фабрика
Шећера;
у Суботици: „Зорка“ Д. Д.
У Вуковару: Паја Угљешин, трг.
У Новом Саду: „Аграрина“
У Сомбору: Дезидер Ледерер

За вагонске наруџбине обратити се: г. Иви Царинићу, Карловац (Хрватска)

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса добива једанајесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаћемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО БОСИЋ-ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1833.
Мркоњић Град—Босна

4—1

Српском Пољопривредном Друштву стигла је Чилска Шалитра и продаје је по 3.90 дин. од кгр.

Продаје се само на џак од 80 кгр.

Чланови имају уобичајени попуст 5⁰/₁₀.

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целоме Балкану, увек на стоваришту има у свим димензијама и за мељаву по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

**ПРАВЕ
НЕХВИЛОВЕ
ПРСКАЛИЦЕ**

патент **АУСТРИЈА**

Које израђује већ преко
четрдесет година

FRANZ NECHVIL

Wien, Margaretenstr. 98

**Од стручњака признате као најбоље
НОВО.** Франц Нехвиле израдио је за ову годину
нов модел прскалице звани: **Аустроја Модел 1928.**
Стручњаци за прскалице, пишу о том новом мо-
делу, поред осталог и следеће: Са прскалицом
Аустроја Модел 1928. испуњене су све жеље ви-
ноградара, јер је новом конструкцијом прскалица
Аустроја сасвим из основа усавршена, како у по-
гледу рада, тако и опреме. — Тражите опис пр-
скалице Аустроја Модел 1928.

Прскалице Аустроја могу се добити:
у Главном Савезу Српских Земљорадничких
Задруга — Београд. Код Српског Пољоприв-
редног Друштва — Београд, и у свима ве-
ћим гвожђарским трговинама.

ГЛАВНО ЗАСТУПНИШТВО ЈЕ КОД
Браће П. Радојловића

гвожђара — Београд

Болесни Читајте!

Управо је изашао информативни спис!

У истом се на темељу дугогодишњег искуства разјасњују узроци, постанак и лечење живчаних болести. Ја шаљем ово еванђеље здравља посве бесплатно свакому, ко то на ниже наведену адресу затражи.

Хиљада захвалница доказује сјајни успех неуморног савесног истраживања за добробит човечанства. Ко

великој војсци живчано болесних

спада, ко на растресености, бојажљивости, слабости памћења, нервозне главобоље, бесанци, желучаним поремећајима, преосетљивости, боловима у удовима, опћој или делимичној слабости тела или на другим безбројним појавама болује,

мора моју утешљиву књижицу набавити!

Ко ју је пажњом прочитао осведочиће се на своје умирење, да постоји један једноставни пут к здрављу и радости живота!

Немојте чекати и пишите још данас!

**Ernst Pasternak; Berlin S. O.
Michaelkirchplatz, 13. Abt. 352**

1—1

**Уредништво и администрација „Тежака“ не
прима одговорност за садржину приватних огласа.**

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Обнова винограда у Херцеговини.

У Херцеговини постојало је у своје време око 6000 хектара винограда старе европејске лозе.

Како се велики део ових винограда протезао и дуж далматинске границе, то је у овим виноградима већ у 1913. год. била примећена зараза од филоксере, која је прешла из далматинских винограда. Пошто се увидело, да ће херцеговачки виноградни подлећи филоксери, то се је већ у 1912. год. приступило оснивању Државног лозног расадника у Љубушком, на површини земљишта од 64.535 м². Лозни расадник у Љубушком за време рата био је јако запуштен, об-

новљен је у 1923. години, а у 1925. год. проширен је на $8\frac{1}{2}$ хектара.

Од американске лозе употребљавају се у Херцеговини ове сорте:

Рипарија х Рупестрис Шварцман за дубока плодна па и црвена земљишта, са садржином креча од 0 до 25%.

Рупестрис ди Лот, за посна и шљунковита земљишта, са садржином креча до 35%.

Арамон х Рупестрис Ганзен № 1, за тешка влажнија земљишта са већом садржином креча до 50%.

Берландијери х Рипариа Телеки № 8 В јесте једна од најглавнијих сората, која је подесна за све врсте земаља, а особито са већим % креча (до 50%).

Шасла х Берландијери 41 В. уведена је у 1924. години у Херцеговини, узима се само за земљишта са великим % креча (до 60%).

Берландијери х Рипариа Кобер 5 В. В. уведена је у 1927. години. Ова лоза по наводима има скоро иста својства као Берландијери х Рипариа Телеки 8 В., само се боље ожиљава од последње.

Пошто се обнова винограда у Херцеговини већим делом врши помоћу зеленог калемљења, па и у последње време калемљењем на спавајућа ока, то се резнице америчке лозе од подесне сорте за земљу саде одмах на стално место на изриголованом и припремљеном земљишту. Резнице се саде у дубину тако, да дође горњи пупољак до 2 см испод површине земље. Садња прпорака врши се у мањој мери.

Од посађених резница амер. лозе на сталном месту постотак примања је врло добар, јер се и од Берландијери х Рипариа Телеки 8 В. прима до 90%, ако се радови приликом садње савесно врше.

Калемљење лозе у зелено, која је била посађена на сталном месту, врши се у другој години након садње. Ако је пак лоза у почетку друге године слаба, онда се калеми почетком треће године.

Зелено калемљење лозе врши се обично од 10. маја до 15. јуна. На 14 до 20 дана пре зеленог калемљења оплеви се лоза одређена за калемљење, оставе

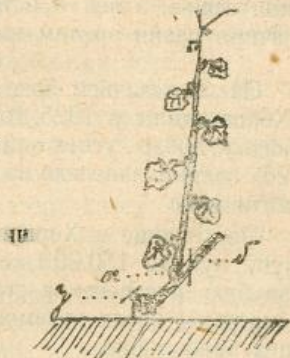
се само 2 до 3 најбоља ластара у сразмерном растојању. Калемљење лозе у зелени прут врши се простим спајањем, а веже се са гуменом пантљиком.

Врло је важно, да време приликом зеленог калемљења буде топло и без ветра. Ластари подесни за калемљење треба да су доста чврсти, а ипак срж истих несме побелити. Када срж лозе већ побели и остало ткиво ластара на месту калемљења одвише одрвени, онда је срашћивање слабије и са мањим постотком примања. Напротив вијока мора бити што више зрела и боље је, када срж код исте већ побели. Ако је вијока посве нежна (незрела), испаривање влаге са исте је јаче, тако вијока врло брзо увене, везиво вијоке са подлогом попусти, а онда се вијока од малог ветра помакне и не прима се.

Код зеленог калемљења лозе на сталном месту спојно место треба да је до 2 см. изнад површине земље (Сл. 21-а). Један резервни ластар са 2 до 3 листа остави се и поред калема (сл. 21 б). Лишће на остављеном резервном ластару потребно је да врши асимилацију, све док ластар из калемова (сл. 22 а) не потера у дужину до 10 см. Приликом калемљења изрежу се пупољци

Слика 21.

Слика 22.

иза лишћа на резервном ластару као и сви остали пупољци са главе од подлоге.

Када ластар са калемокца постигне висину од 10 до 15 см., то јест обично 20 до 25 дана након калемљења, онда се резервни ластар (слика 21 б) на месту

ц скине. Уз млади ластар (слика 22) намести се кратак кочић, иза кога се веже млади ластар. Пошто је ткиво у спојноме месту још нежно, то најмањи ветар изломи калемове који нису везани.

После зеленог калемљења месец дана и више, према потреби, кидају се сви ластари, који избијају из спавајућих пупољака на глави од подлоге. У противном дивљи ластари са подлоге узимају снагу калему, који онда неминовно пропадне. Један део вијоке, који је остављен изнад калемока (слика 22 б), одреже се приликом прве резидбе ове лозе.

Ластари калемљене лозе у зелено постигну већ у првој години дужину од 2 до 4 метра.

По времену за постизавање рађања грожђа, лоза калемљена у зелено равна је зрелим калемовима, н. пр. на једној парцели један део посађен је са зрелим калемовима, а други део посађен је са резницама америкаanske лозе, у исто време. Лоза на посађеном делу од резница амер. лозе калем се у зелено у другој години након садње, а већ и истој години зелени калемови су у јачини равни зрелим калемовима.

Са калемљењем лозе на спавајући пуп започето је у Херцеговини у 1925. год. покушаја ради.*) Како се је показао добар успех од овога калемљења, то се у 1926. години започело на више места овим начином калемити лоза.

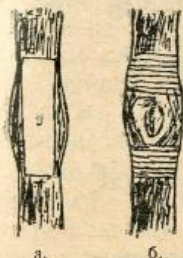
Ове године у Херцеговини накалемљено је на спавајући пуп до 150.000 комада лоза, која је овога пролећа била посађена на сталном месту, а према садањем посматрању истих калемова, може се установити да је успех врло добар.

Начин извођења калемљења лозе на спавајући пуп: Ово калемљење лозе врши се у другој половини месеца јула и у првој половини месеца августа и то пуп на пуп (слика 23 а и б). Племенита лоза са које је

*) Види чланке: „Један нов начин подизања винограда“ у Тежаку бр. 29 и 32 од 1927. год.

узето калемокце (слика 23 а) подлога која је накалемљена (слика 23 б).

За овај начин калемљења има нарочито удешен нож, помоћу кога се пресече кора око пупољака у облику правоугаоника, с тиме се добију једнаке површине, како калемокце са кором тако и исечак на подлози.

а.

б.

Слика 23.

Слика 24.

Са овим ножем пресече се само кора око пупољка (слика 24), по томе се само кора са пупољком подигне, без дрвета. Калемокце са кором, на калемљеном месту веже се са гуменом пантљиком, која се употребљава и за везивање код зеленог калемљења лозе.

Ово калемљење лозе врши се што ближе при земљи (слика 25а). У пролеће идуће године, па и у зиму после опадања листа, одрежу се ластари на местима под б, ц и д слика, а остави се калем слика 25 а.

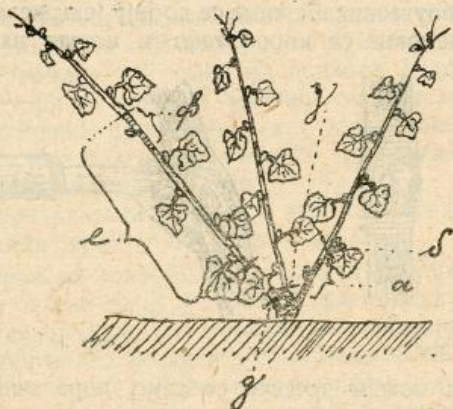
У пролеће када већ потера калем (слика 25 а), онда се имају редовито лачити сви дивљи ластари, који избијају из главе од подлоге.

Такође се и више ластара калеме на спавајући пупољак, на једном истом чокоту (слика 25 ф), па се онда приликом резидбе добије калем (слика 25 е), који се упрпори ради оживљавања.

Ако се случајно калем (слика 25 а) не прими, онда се оставе дивљи ластари, који избијају из главе подлоге, па се по томе ова лоза калеми у зелено у месецу мају идуће године.

Калемљење лозе на спавајућа ока има добру страну

спрам зеленом калемљењу у толико, јер у месецу јулу и августу има довољно пупољака на племенитој лози који се као калемока употребљавају. А код зеленог

Слика 25.

калемљења у месецу мају велике су потешкоће ради вијоке, јер исте никада нема довољно на расположењу.

Зелено калемљење лозе у Херцеговини од велике је важности, пошто су овдашње климатске прилике врло погодне за успех овога калемљења. Нарочито зелено калемљење лозе у комбинацији са калемљењем на спавајући пуп, много ће допринети бржој обнови винограда у Херцеговини.

Према податцима годишње се произведе у Херцеговини на сталном месту у виноградима да 380.000 комада зелених калемова.

Обнова винограда са зрелим калемовима у Херцеговини врши се у малој мери.

10. октобра 1927. год.
Љубушки.

Фрања Кури,
В. д. управ. расад.

Сириште и његова употреба.

Пролеће је, када производња млека нагло расте, а с њоме и прерада млека и потрошња сиришта. Од користи ће бити, ако проговоримо коју више о сиришту и како се оно у пракси употребљава.

— Сириште је у ствари маја (ферменат), која има моћ да из млека сталожу казеин. Оно спада у врсту неорганизованих маја тј. маја која нису жива бића.

Код нас се зна понајвише за сириште, што га припремају сами сељаци, потапајући желудац („сириште“) младих сисара (јагњади, телади) у слану сурутку. Тек у новије доба све се више шири употреба и т. зв. *вештачког* сиришта, па имамо и неколико домаћих фабрика за справљање вештачког сиришта (у Нишу, Карловцу („Каштел“) и др.) и више заступништава страних фабрика сиришта.

И вештачко сириште и домаће сириште садрже један исти ферменат (мају), али у њиховом дејству ипак се разликују. Вештачко је сириште боље у толико, што се добија на савршенији начин, што је чистије, а нарочито што му се зна *јачина*, а то је врло важна ствар у модерном сирарству.

— Интересантно је поменути, да има и биљака, које садрже мају, сличну сиришту, то су н. пр.: смоква, трава сириштара, жиловлак и др.

У сиришту има много разноликих *микроба* (у једном кубном сантиметру 100—150 милиона), а они потичу из сиришта и из сурутке, а извесни су микроби корисни и за постанак различитих врста сирева потребни.

Начин справљања вештачког сиришта. И ако фабрике сиришта справљање у детаљима чувају као тајну, ипак се зна у главном начин фабрикације; он се састоји у овоме:

1. Треба свеже телеће желуце („сиришта“) исчи-

стити, надувати их, па на ваздуху чувати бар три месеца.

2. Делови желудца без набора уклоне се, па се желудац исече у комадиће величине око једног квадр. сантиметра.

3. На 100 грама желудца узме се један литар воде, 50 грама кујнске соли и 40 грама борне киселине, па се све то остави да при собној температури престоји 5 дана, само се за то време чешће промеша.

4. За тим се на сваки литар употребљене воде дода још 50 гр. соли и филтрује се (процеди се). Од једног литра воде добије се око 800 куб. см. филтрата, који треба допунити са 200 к. с. раствора у коме има 10% кујнске соли и засићен је борном кисетином.

Такво сириште (есенција) има јачину око 1 : 10000 и то после двомесечног лежања.

Јачина сиришта и како се она практично одређује. Под *јачином* сиришта разуме се она количина млека, коју дотично сириште може да подсири на температури од 35° Ц. за време од 40 *минушта*.

Када се каже, да н. пр. нека сиришна есенција има јачину 1 : 10000, то значи, да један кубни сантиметар те есенције може на 35° ц. за 40 минута подсирити 10000 куб. см., т. ј. 10 литара, млека.

Сириште у прашку много је јаче. Његова је јачина 1 : 100000 до 1 : 300000, а то значи, да 1 грам сиришта у прашку може на 35° ц. за 40. мин. подсирити 100—300 килограма млека.

Сиришна есенција и прашак осетљиви су према влази и светлости. Есенцију ваља чувати у боцама од тамног стакла, а прашак у добро затвореним лиманим кутијама. Есенција лежањем губи од своје јачине 25—40% годишње, те је треба чешће свежу поручивати, а прашак је постојанији.

Данас литар есенције стаје око 34 дин., а килограм прашка око 280 дин.

Одређивање јачине сиришта. Фабрике обично значују јачину сиришта на боци или кутији, али како сириште лежањем губи од своје јачине и како често

пута протече много месеци, док из фабрике преко разних посредника доспе до потрошача, то је неопходно потребно да сваки сирар пре употребе испита јачину нарученог сиришта, а то може лако учинити на овај за праксу довољно тачан начин:

1. Усути *један литар* свежег млека загрејаног на 35° Ц. у какву емаљисану чинију, па ту чинију спустити да плива у какву већу чинију с водом, која је топла 35° , тако, да и само млеко заузме и задржи ту топлоту. Кад је млеко у чинији загрејано 35° ц., онда му додати један кубни сантиметар есенције, који пре додавања разблажити с мало млаке воде. Ако се испитује прашак, онда ваља 1 грам прашка растворити у 10 куб. сантиметара воде, на од тога раствора додати у млеко 1 куб. сантиметар. При додавању сиришта у млеко свагда добро промешати, и млеко затим оставити на миру.

2. Од тренутка, ког је сириште додато, па док не почне сасиравање, што се лако познаје, ваља сатом мерити време тачно на минута.

Прорачунавање јачине сиришта код есенција врши се по овом обрасцу $j = \frac{40000}{m}$, а за прашак по обрасцу:

$j = \frac{40000}{m} \times 10$, где је j = јачина сиришта, а m = број протеклих минута.

Ако је н. пр. од тренутка додавања сиришта до сасиравања код есенције протекло 6 минута, онда ће јачина (j) сиришта бити $j = \frac{40000}{6} = 6666$

Ако је н. пр. код прашка протекло 5 минута, онда ће јачина (j) сиришта бити $j = \frac{40000}{5} \times 10 = 80000$

Употреба вештачког сиришта. Када се зна јачина неког сиришта, онда је потребно одредити *количину сиришта*, коју треба додати извесној количини млека на одређеној температури. Познато је да се сви сиреви не подсиравају на 35° ц., нити код свију сирева сасиравање мора да траје 40 минута.

За одређивање колико је потребно додати сиришта, ваља знати ова правила:

А) Количина додатног сиришћа обрнуто је сразмерна трајању сасиравања (на температури између 30 и 40° ц.).

Узмимо да је температура 35° ц. Ако је за 100 лит. млека потребно есенције н. пр. јачине 1 : 7000, да се сасири за 40 мин. 14·3 к. с., онда да се иста количина млека сасири за 30 мин. биће потребно сиришћа:

$$\begin{array}{r} 100 \text{ л.} \quad 40' \quad 14\cdot3 \\ 100 \text{ л.} \quad 30' \quad x \end{array}$$

$$x : 14\cdot3 = 40 : 30$$

$$x = 19 \text{ к. с.}$$

Ако се жели сасиравање за н. пр. 35', онда ће требати: $x = 16,3$ к. с.

Есенција се пре додавања разблажује с мало млаке воде, а прашак се раствара у 10 делова воде.

Дејство сиришћа протеже се између 15 и 50° ц., а највеће је на 41° ц.

Б) У колико је температура виша, у толико се млеко истом количином сиришћа брже сасирава.

Отуда ако треба млеко подсирити на некој другој температури, а не на 35° ц., онда треба предходно на тој другој температури одредити јачину сиришћа, па домеравати га сразмерно времену.

В) Ако је млеку досипана вода, тешко се сасирава. Н. пр. ако се чисто млеко сасири за 25', онда ће се сасирити,

$$\begin{array}{r} \text{са } 5\% \text{ воде за } 30' \\ \text{„ } 10\% \text{ „ „ } 36,5' \\ \text{„ } 20\% \text{ „ „ } 73,5' \end{array}$$

а са 50% воде у опште се не може подсирити.

Дејство сиришне маје зависи још од доба музовности крава, од количине кречних соли у млеку и од киселости млека.

Услед свију ових чињеница није довољно теоријски одредити количину сиришћа за подсиравање млека за поједине врсте сирева, већ у пракси треба све то проверити и дотерати, т. ј. теоријски нађене количине сиришћа исправити на више или на ниже.

Ипак ти бројеви неће много одступати од рачуном изнађене количине.

Да би се за сваку количину млека могла лако изнаћи потребна количина сиришта, то треба претходно израчунати, колико је набављеног сиришта потребно за литар млека, с обзиром на температуру и трајање, па онда само множити с бројем литара млека, одређеног да се подсири.

12.-V.-1928.
Ваљево.

А. Г. Јовановић.

ИЗ ЖИВИНАРСТВА.

Искоришћавање перја.

Много што шта остаје неискоришћено код нашег пољопривредника. Тако је и са перјем од живине. Међутим кад се узме, да килограм перја (очишћеног и готовог за употребу) вреди између осамдесет и сто динара, а с друге стране, да једна гуска може за годину дана да да најмање 150 грама перја, онда је лако разумети, да је грешка, што се оно не искоришћује, било за продају, било за домаћу употребу. Јер нису код нас ретке куће, које гаје живину, нарочито гуске и патке, а своје јастуке пуне сламом место перјем. Како и овај посао треба разумети, јер квалитет и количина добијеног перја у многоме зависе од начина, на који се скупља, то смо се решили, да у овом чланку изложимо начин, на који се перје скупља и искоришћује.

Све су птице па и живина обрасле перјем. Што је длака код сисара, то је перје код живине, дакле израштаји из коже. На живини имамо три врсте пера: велико, средње и мало. Велико перје налази се само на појединим деловима тела: крилима и репу; средње покрива остале делове тела, а мало или паперје налази се испод овог. Изузимајући голубове, који се излегу потпуно голи, сва остала живина у тренутку рађања

обрасла је перјем, које је меко као паперје. Боја овог перја је различита према расама, али се разликује и од боје перја одрасле животиње, а нема никакве разлике према половима, т. ј. и код мушких и женских оно је исто. Право перје прво избије на врху крила и јасно се опажа тек петнајестог дана после пилења. А тек између два и по и четири месеца перје је потпуно израсло и добило своју сталну боју. Првобитно паперје отпада постепено, како ниче право перје. Перје код птица, и ако одговара длаци, не може стално да расте; перје на једном одређеном делу тела има свој одређени облик и величину, преко које не може да расте. Свако перо, које је једном достигло своју величину, ако се сломије не може више нарасти. На против, кад се једно перо ишчупа, онда на његово место израсте друго.

Сваке године перје опада само од себе и бива замењено новим и то обнављање перја зове се митарење. Само митарење не врши се одједном на целом телу, већ траје петнајест и више дана и бива под нашим поднебљем између Јуна и Октобра, зависи у неколико од расе, пола, индивидуалности, па и од храњења и хигијенских прилика.

Перје од све живине нема подједнаку вредност. Највише се цени перје од гусака, па од пловака, а најмање од кокошију. Од перја са једне исте птице више се цени паперје од перја. Даље већу вредност има бело од перја у боји. Али у сваком случају начин како се перје чупа, као и како се очува, у многоме мења вредност његову.

Перје се може скупљати — чупати са заклане живине, а исто тако се може чупати и са живе. У првом случају чупање треба вршити одмах после клања, док је још живина топла, јер кад се живина охлади, у корену репа остаје крви и течности, које чине, да се перје лако квари. Код кокоши ово је једини случај, кад се перје чупа, док код гусака и пловака берба перја врши се и на живима више пута преко године. Ово чупање перја на живима врши се код гушчића и маторих гусака и код маторих пловака (пловчићи се не-

чупају). На гушчићима до 8 месеци могу се вршити 2 па и три чупања, једно у Јуну (кад им је од прилике 3 месеца), друго месец дана доцније и треће у Септембру. Маторе гуске и пловке се чупају у Мају, Јуну и Септембру. Ако воде гушчиће, онда се не чупају.

Ово чупање мада на први поглед изгледа једна свирепа радња, ни мало не наноси бола ни непријатности живини, ако се само врши како треба. Прво, треба чупање вршити у моменту митарења, кад је перје „зрело“, јер онда перје опада само од себе. Да је перје зрело, познаје се по томе, што понеко перо отпада само нарочито, кад се живина стресе, а ако узмете једно перо у моменту митарења, онда, ако је „зрело“, у његовом корену нема крви, кад стежете ноктима, а ако има крви, перје није зрело и не треба га још чупати. Пре чупања треба отерати гуске и пловке у воду, да се окупају и онда их затворити у какву одају чисту и застрту сламом да се осуше. На тај начин перје је чистије, а и лакше се чупа.

Најзад треба пазити, да се после чупања живина не изложи назебу, нарочито киши и у опште влази, те их треба за неклико дана спречити, да не иду у воду. Разуме се, да у тим данима треба живину нарочито добро хранити, да се што пре обуче новим перјем, што је од утицаја и на плодност, ношење јаја, јер докле год траје митарење, живина не носи.

Само чупање треба вршити по извесном реду. Гуска или патка, коју намеравамо чупати, пошто јој се укрсте крила, положи се на леђа и левом руком држи се за врат — на тај начин њу је лако држати, а у том положају изложено је чупању све оно перје, које треба очупати: перје са врата од гуше до груди, перје са груди и трбуха до тртице и слабина. Све ситно перје треба почупати са ових места, само се реп оставља недирнут, као и леђа и крила и од малог перја „пераја“, која су мало дужа и чвршћа од осталог перја, а заузимају један простор од два прста ширине од груди до трбуха између корена крила и корена ногу. Јер ова пера придржавају крила и ако се и она почупају,

онда крила висе низ тело и вуку се по земљи, као да су сломијена, што може да проузрокује и какав несретан случај. Чупање се врши руком, обухватајући мале количине перја наједаред што ближе корену, одижући мало и вукући у супротном правцу нормалног положаја пера и то оштрим кратким трзајима. Треба пазити, да се не крвави, што неће бити случај, ако се све ради, како смо описали.

Кад се чупа живина у моменту, кад је перје „зрело“, добија се и у томе, што је онда перје чисто од материја, које се лако кваре, те га је лакше чувати. У сваком случају потребно је предузети извесне мере, да се перје добро очува, јер и поред све чистоте у перју се лако залегу разни паразити, затим материје, које остану у корену пера, подложне су квару. Зато је потребно извршити конзервирање перја. Оно се најбоље осигурава топлотом — сушењем на великој температури. У индустрији се за ово употребљавају нарочите сушнице — евапоратори. За домаћу употребу обично се перје разастре у једној топлој, проветреној соби, те се на тај начин суши. Најбољи начин, да се перје осигура од кварења, јесте, да се перје метне у џакове — а да се не би набија много — па да се ти џакови с перјем метну у хлебну пећ, кад је још врућа, пошто је хлеб извађен и оставе у њој, док се пећ не охлади. Тиме се униште сви паразити и њихова јаја, а сва влага из перја испари — те је и свако превирање и трулење избегнуто. После овога перје се разастре и излупа штапићима, те се одвоји сва перут, која је после сушења остала. Перје се може за овим још једаред изложити дејству топлоте.

Овако прерађено перје може се сачувати без мириса и чисто скоро вечито, ако се држи на сувом месту. За употребу га треба само после преправити, како се хоће — чешљањем, ако је за постељне ствари, бојењем за украсе и т. д.

Обреновац.

Милутин Фр. Гоц,

ср. ветеринар.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Молим за одговор, зашто се код мојих јаради, и то од најмлечнијих коза, потпуно укочи задњи део трупа, после чега клону, не могу да пасу, па неко и угине.

Радован Милосављевић,
деловођа општине источке.

Одговор: Укоченост — кљакавост код ваших јаради је последица „гнојавог зајалења пупка“, које је проузроковано прљавштином — нечистоћом од запрљане влажне простирке и околине. Рана на пупку (пошто отпадне пупчана врвца) се испогани, пупак отекне и загноји. Одакле се гној разноси по целом телу и проузрокује код сисанчади грозничаво стање и тровање, губитак апетита за јело, тешко сишу; оток ногу у зглобовима, мршављење и најзад и угинуће. Ово што се десило вама код јарића, дешава се и код јагањаца, телади и ждребади.

Па да би ово у будуће спречили, потребно је увек водити бригу о овоме, и старати се: да бремена стока приликом порођаја буд: увек чиста и смештена у чисту стају, и под њом да буде чисте суве простирке — сламе.

При јарењу, јагњењу, телењу и ждребљењу ову болест ваља спречити на тај начин: што ће околина, где се животиње порађају, бити потпуно чиста, и младунче — сисанче треба да буде на сувој чистој простирци — слами.

Чим се младунче роди, ваља се постарати да се под њим и око њега влажна и крвава простирка (слама) сувом замени, а постељица и нечиста простирка изнесе далеко ван стаје и тамо или спали, или дубоко у земљу закопа. А код младунчета, кад пупчана врвца са пупка отпадне, онда ваља рану на пупку опрати са 3% раствором лизола (Lysol 3%), а потом пажљиво споља рану намазати са једном тинктуром (Tinct. Jodi). У недостатку лизола и јода може се рана добро опрати и са ракијом, а потом намазати чистим катраном.

По себи се разуме да лице које указује помоћ бременим животињама треба увек да буде са чистијим рукама и зајрегнуто чистијом кецељом.

М. Митровић,
марв. лекар.

Одговор: Драг. Стоиљковићу, Бресјановци. Болест описана с ваше стране може бити влажни екцем, али није искључена и друга, која кожна болест. Покушајте превијањем облога од двоцентног раствора резорцина, док не сасуши. Кад сасуши, пробајте цинкову маст или жуту преципитатну маст.

Др Ст. З. Иванић.

Питање: Један ми се во био овашљивио, па сам га окупао одваром траве чемерике, а на њушку натакао корпу, да се не би лизао и отровао. Сада му се на врату појавиле неке оспе и чибуљице. Како де се лечи?

Рисим Б. Видаковић,
зсмљ. из Кушића.

Одговор: Према опису „шта сте радили“, код ваших волова *чибуљице* на врату појавиле су се услед употребе „чемерике“. Јер, док сте њоме лечили ваши, дотле сте надражајем (чемерика је љута) на врату код волова произвели *екцем* у виду „чибуљица“.

Да би ово излечили, радите овако: Оперите добро воловима вратове млаком водом и сапуном, а потом избришите и осушите сувом чистом крпом. Па затим даље не прати, већ свакога дана обрисати болесна места влажном крпом натопљеном у ракији, а потом засипати прашком *од церове коре*, док не прездраве.

За време овог лечења треба волове неко време поштедити од рада. А при употреби пазити: *да су им јармови увек чисти да врашове не прљају и не жуље.*

На случај да ово не помогне, онда узмите у апотеци *цинкове масћи* (Ung. Zinci), па њоме мажите болесна места на врату до оздрављења.

М. Митровић,
марв. лекар.

Питање: Имам прасе од 9 месеци, које је од пре кратког времена почело да кашље и слаби. Шта треба предузети ради лечења?

Васа Вулетић,

благајник алексиначке подружине

Одговор: Код вашег је прасета вероватно кашаљ као последица оболења плућних бронхија, што је дошло од назеба.

Лечење: Ваља метнути прасету око груди топло влажну облогу и држати га неко време у топлој чистој стаји. И сваки дан изјутра и увече накадити га паром вреле воде, у коју треба усуги мало терпентинског зејтина.

За храну давати му топле меће и појити га млаком водом, па ће му, надам се, бити боље. У противном, ако ово не помогне, онда се обратите за савет тамошњем ветеринару.

М. Митровић,

мар. лекар.

Питање: I. Имам краву расе сименталске, која се отелила пре годину дана, а ни до данас не може да оставе стеона, ма да сам пуштао бика исте расе.

II. Имам већу количину ражи, па пошто је несташица кукуруза, употребио би је за зоб коњима. Да ли је смем давати коњима? Какво дејство има и да ли је штетна за коње?

Александар Сретеновић.

пољопривред. из Михајловца
окр. смедеревског.

Одговор: I. Што крава не остаје стеона, узроци могу бити различити. Може се десити, да не води, да изостане полни нагон, а може водити, тражити бика, бик је заскочи, али никако не остаје стеона. То су два главна а сасвим различита узрока, али поред њих има и много других. Код краве ће се не јавља полни нагон, она не води, ако је због неке болести ослабила, ако је стара, ако се храни слабом храном, ако је сувише угојена, ако су оболели полни органи, ако се пропусти вођење код младих кржава. Какав је

случај наступио и због чега је вођење изостало, треба упитати ветенарира за савет, ако сам одгајивач није сигуран, који ће у исто време препоручити и средство за отклањање узрока.

Али ако крава води, прими бика и не остаје стеона, што је често код крава и кобила, узроци могу бити веома различити, те је то случај и са вашом кравом. Узроци могу бити сметње при самом парењу, на пр. немир и страх, одвратност према биком, увучена или дубока усмина, срашћивање, ожиљци, отоци усмине. Даље могу бити сметње за правилно оплођење као на пр: јако напињање и избацивање семена због јаког полног нагона или због превелике осетљивости при запалењу усмине, нагомилана слуз у усмини; чија киселина убија семе, затворена уста материце и њена оболења.

Само лечење мора се управљати према узроцима, који су произвели недостатак или оболење. Оно што би вам се могло препоручити и што би могли урадити, то је: да промените бика; да крава стоји неко време у близини бика; да краву умирите радом, ако је немирна, дати јој мање хране и хладном водом прати полни орган; држати крави главу високо, па трљати и притискивати леђа после парења. Али је најбоље упитати ветеринара за савет, јер он ће најпре наћи тачан узрок и ако буде потребно предузети и неке оперативне мере.

II. Између свих житарица раж се сматра најопаснијим хранљивим средством за стоку било у облику зрна, прекрупe и брашна, јер врло лако изазива поремећаје органа за варење и самог варења. Из ових разлога не можете оброк кукуруза заменити ражи. *Прейоручује се увек давање ражи у умереним количинама и у зрну, али кувану и измешану са сечком сламе, и то коњима половина оброка који је био даван у кукурузу или овсу, воловима 2—3 кгр. дневно на грло, овцама до $\frac{1}{4}$ кгр. дневно и на брва. Раж је иначе хранљиво и сразмерно скупо хлебно жито за*

људе. Његово кување за стоку препоручује се из разлога, што раж у свежем стању има необично велико својство за бубрењем, те повећава своју пробитну запремину за 2^м до 2¹/₂ пута.

Dr T. Митровић.

БЕЛЕШКЕ.

Радови у јуну. — *На дому и двору.* — Спремити се за жетву. Прегледати жетелице и остали прибор и извршити потребне набавке. Прегледање и оправка кола за пренос снопова. Оправка путева и мостова. Очистити шупе са смештај снопова, ако се не врше још истог лета. Очистити гумна. Прегледати вршалице, очистити и подмазати их. Осигурати се за радну снагу и спремне људе за руковање машинама. Спремити угаљ или дрва за гориво. Очистити и успремити житнице.

Око стоке и живине. — Наставити храњење зеленом храном и истеривање на пашу. Стоци за рад појачати оброк пред жетву и вршидбу, због напрегнутих радова; полагати сено и ујармљено зрневље. Попаша старих луцеришта, граорице и грашка овцама. После прве косидбе детелине, ова се тори. Довршује се стрижа оваца. Одбијање ждребади и јагњади која су рођена у фебруару. На планинским становима продужује се бачијање. — Живина одрасла одваја се од квочке, да би ова пронела. Чувати ћуриће од росе и влаге.

На њиви и ливади. — Сејање се прекида, изузев још хељде (на високим местима), и детелине и луцерке у овсу, као и угарњаче (турнипс). Сеје се и кукуруз некопац за кошење у зелен. Окопавање кромпира, репе, кукуруза, пасуља, дувана, купуса. Завршује се проређивање репе. Расађује се репа и купус. Жетва јечма (озимог), крајем месеца почиње и жетва пшенице (озимице). У јужним крајевима после жетве оре се и сеје кукуруз скорозрелац за други род. Бере се мак за семе. — На ливадама косидба и сређивање сена. На 15 дана по косидби саставља се наводњавање. Чистити баре и рибњаке.

У градини. — Сеје се у одељенима: пасуљ, летње ротквице, спанаћ, салата, крецава салата, грашак за јесењу потрошњу; а расађује се: купус, цветни купус, кел, келераба. Тачка се пасуљ и грашак. Орезују се (шкопе се): плави патлиџани, краставци, диње, црвени патлиџани (томати). Окопавање и обилато заливање вечером. Жетва: мркава (карота),

раног купуса, келераба, бораније, салате, лукова, кромпира, ротквица, краставаца. Кујинска зелен може се изнова сејати.

У воћњаку и воћном расаднику. — Орезивање непотребних пупољака и летораста на обличастим воћкама. Проређивање круне код бресака. Берба: трешања, вишања, кајсија, малина, огрозда, рибизала. Сузбијање гусеница, јабучног смотавца и ноћних лептира.

У винограду и подруму. — Летњи радови у винограду: лачење, заламање, везивање. Прегледање калемова и сасапање жилица, које избијају из вијоке. Енергично сузбијање штеточина — инсеката на лишћу и роду. Ако је кишовито време прскати противу пламењаче. Цветање лозе. Наставља се зелено калемљење. Подруме проветравати ноћу. Доливање. Прегледање празних буради. Треће претакање нових вина.

На пчеланику. — Ројење. Вештачко ројење. Вађење меда. Путничко пчеларење.

Код свилюбуба. — Берба свилених мехурака. Производња јаја.

Летња главичаста салата. — За време летњих дуготрајних суша често се дешава, да салата потера у семе. За њено гајење неподесни су ниски топли положаји, још ако при том наступи суво и топло време. Да се добије свежа салата, може се преко лета сејати сваке 2—3 недеље. Зато треба изабрати подесне сорте, које су отпорне против суше. Као најбоља сорта јесте *мрка главичаста салата*, која има чврсту крупну, угасито зелену главицу са мрко обојеним ивицама лишћа. *Круйна жућа гл. салата* са крупним главицама веома је издржљива на суши. *Рудолфов љубимац* са жућкастим чврстим главицама, отпорна противу суше, а може се гајити и као зимска. Као новија добра сорта јесте *Штиугариска* са чврстим крупним главицама, која се може и ређе заливати.

П. С. П.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА

Управном Одбору Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Одлуком тога Одбора почаствован сам избором за делегата Српског Пољопривредног Друштва, ради учествовања у Сталној Међународној Комисији Пољопривредних Удружења при Међународном Пољопривредном Институту у Риму.

Ова Међународна Комисија Пољопривредних Удружења одржала је у Риму, у дому Института, од 7—12. новембра 1927. год. своје прве састанке, на којима сам и ја као делегат Српског Пољопривредног Друштва узео учешћа, о чему ми је част поднети овај извештај:

Према прописаним правилима Стална Међународна Комисија Пољопривредних Удружења оснива се при Међународном Пољопривредном Институту у Риму од представника пољопривредних удружења разних земаља, чији број није ограничен, а са задатком, да служи као саветодавно тело Институту и на тај начин да створи сталну сарадњу државних установа представљених у Институту и пољопривредних удружења, која су створена приватном иницијативом.

На идеју за оснивање ове Сталне Комисије дошло се после учесталих приговора, да Међународни Пољопривредни Институт у Риму, и ако је својим научним радом и испитивањима несумњиво задужио светску пољопривреду, није давао места изражајима и задовољењима стварних и практичних жеља и потреба земљорадника.

На другом месту изнећемо задатак и организацију и досадашњи рад овог Института и видећемо, да овим приговорима није било места, али их је Управа Института ипак примила к срцу и да би и те приговоре сузбила, одлучила је да поттакне стварање једне Сталне Међународне Комисије, која би имала служити као спона између пољопривредних удружења растурених по свима деловима света и на тај начин дисциплиновала их и упутила да послуже што корисније и себи и пољопривредницима.

Стварање ове Комисије предложено је и одобрено на Главној Скупштини Института од 1924. године. Да би успео саставити ову Комисију, Институт се обратио свима државама, чланицама Института, да му доставе листу оних њихових пољопривредних удружења, која би могла бити овлашћена да узму учешћа у Сталној Комисији преко својих делегата. И 74 државе, колико их има заступљених у Институту, означиле су 179 Пољопривредних Удружења, да их заступају у „Сталној Међународној Комисији Пољопривредних Удружења“.

И наша Држава, као чланица Института, између осталих удружења, која ће је заступати у Сталној Комисији, одредила је и *Српско Пољопривредно Друштво у Београду*, као једно од својих најстаријих и најјачих пољопривредних удружења.

Од 179 удружења, која су позвана да узму учешћа на првом састанку ове Сталне Међународне Комисије Пољопривредних удружења од 7—12. новембра у Риму, 114 њих је одредило своје делегате. Из наше Државе од овлашћених пет удружења, одредили су своје делегате само два, и то Главни Савез Земљорадничких Задруга г. Др. Људевита

Прохаску, и Српско Пољопривредно Друштво у Београду потписатога.

Истовремено Институт је сазвао на конференцију и разне своје научне секције ради расправљања питања стављених на дневни ред, а по којима су пољопривредни стручњаци разних земаља спремили своје опсежне реферате. И у овим секцијама била је заступљена наша Држава са своја три званична представника и то у секцији за пољопривредну статистику: г. Богољуб Милошевић, инспектор Министарства Пољопривреде и Вода и хонорарни професор Београдског Пољопривредног Факултета у Београду; у секцији за млекарство г. Др. Луј Гучи и у секцији за болести штеточине биља г. Др. Авг. Лангофер, — професори Загребачког Пољопривредног Факултета.

За 7. новембар у 10^{1/2} час. пре подне заказана је у сали Института заједничка свечана седница за свих 300 делегата, како научних секција тако и Делегата Сталне Међународне Комисије Пољопривредних Удружења. Седници је присуствовао талијански Министар Председник г. Бенито Мусоливи и више званичних представника Министарства Пољопривреде, Војске и града Рима.

Г. Мусолини-ја и делегате прво је поздравио г. Др. De Michelis, председник Института, затим је г. Мусолини отворио седницу, па су га онда поздравили енглески и француски делегат. У свима овим говорима истицана је у опште огромна важност пољопривреде за човечанство, које она храни, а посредно утиче на развијање свију људских делатности, и посебно истицан је значај и једног оваквог импозантног међународног скупа пољопривредних научника и практичара, којим се тежи да се пољопривреда изједначи са осталим привредним гранама у свима приликама, кад се расправљају питања економског значаја. Француски делегат у своме поздраву, упућеном г. Мусолини-ју, нагласио је жељу да се пољопривреди да времена и маха, да „у миру и миром“ посредно и непосредно, ради на залечивању свију зала, која нам је дугогодишњи рат оставио.

Сутра дан 8. новембра одржана је прва пленарна седница Сталне Међународне Комисије Пољопривредних Удружења, на којој је према Правилима, изабран Биро Председништва овог првог сазива. За председника је изабран г. Постума, холандски делегат, бивши министар.

Затим је приступљено дискусији следећег дневног реда:

1.) Како да се рад Института учини кориснијим циљевима, којима теже пољопривредна удружења у области техничкој, научној и економској.

2.) Како да се олакша активност пољопривредних удружења у међународном односу, сталном и методичном изменом

обавештења и мишљења међу њима и Међународним Пољопривредним Институтом.

3.) Начин да се посредством Института осигура преписка међународних обавештења између самих удружења.

Одмах је усвојен предлог немачког делегата г. Хормеса, бив министра, да се ове три тачке дневног реда не подвајају у дискусији.

Затим је настала дискусија, у којој је сваки делегат предлагао мере, које је налазио за сходне за постигнуће постављених циљева. Већина делегата заступа гледиште, да се у први мах задатак ове Сталне Комисије ограничи на духовну сарадњу и моралну потпору пољопривредних удружења појединих земаља, које имају интереса једна за другу и да би за ту сврху, поред непосредне међусобне преписке и измене мисли, требало основати при Институту Сталан Секретаријат Удружења, преко кога би се одржавала међусобна веза удружења, као и издавање од стране Института једног нарочитог часописа, или резервисање нарочитих рубрика у садашњим издањима Института, који би се посветили расправљању питања за јачање међународне сарадње пољопривредних удружења.

На седници од 9. новембра узео сам и ја реч, и у име Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва, нагласио потребу да поред међусобне духовне сарадње пољопривредних удружења, треба настојати и на томе да Стална Комисија и секретаријат Удружења при Институту раде на јачању међународних трговачких веза за замену пољопривредних производа и свих индустријских производа, који служе пољопривреднику за појачање производње, као што су пољопривредне справе и алати, вештачка ђубрива, средства против биљних болести и штеточина и др. Тако исто, да би било од велике користи да пољопривредна удружења појединих земаља, које су једне на друге упућене, раде на међусобном упознавању, нарочито на тај начин што би школованим пољопривредницима и практичарима једне земље омогућавали рад и праксу на угледним пољопривредним имањима у својој земљи.

Са овом је седницом и закључен рад, пошто је усвојена ова **резолуција:**

Стална Међународна Комисија Пољопривредних Удружења, скупљена у Риму у свом првом сазиву, пошто је у току свог рада проучила питања изнета на дневни ред, изражава мишљење, да су предлози и напомене поднете од разних удружења, за овај мах, довољни да регулишу рад Међународног Пољопривредног Института и удружења, која су приступила Комисији, у циљу да осигурају органску сарадњу између ових последњих и Института.

За јачање ових односа, који изискују од стране Института једну активну преписку са поменутиим удружењима и

у свајање што је могуће више њихових предлога који се тичу његове обавештајне службе, његових публикација и прибирања техничких, друштвених и економских података и који такође изискују од стране удружења непрекидну и практичну сарадњу, желети је, да Биро Председништва С.М.К.П.У. може изблиза пратити делатност специјалне службе Института у погледу С.М.К.П.У. и давати му потребан подстрек.

С.М.К.П.У. сматра за потребно да Стални Комитет при Институту:

1.) Искористи свој утицај на покрене Владе, да прикључе њиховим делегацијама за Главне Скупштине Института и представнике Пољопривредних Удружења, која су приступила С.М.К.П.У.;

2.) Утиче, да се у случајевима кад се од Института траже експерти, у границама могућности именују чланови С.М.К.П.У.;

3.) Настоји, да се у месечним публикацијама Института резервише довољно места за покрет Пољопривредних Удружења, нарочито оних, која су пришла С.М.К.П.У. и да се та места засебно прештампавају и што више растурају;

4.) Одржава између С.М.К.П.У. и међународних организација, које се баве пољопривредом, срдачне односе за међусобну размену обавештења и за што бољу употребу у корист пољопривредног напретка великога дела извршеног од Међународног Пољопривредног Института.

10. новембра по подне организована је за све чланове Комисије и научних секција заједничка екскурзија у Остију, некадшњу римску варош и пристаниште, које је било порушено и ишчезло са лица земље још у првом веку, па је пре двајестак година отпочето са истраживањима и откопавањима рушевина, тако да је данас откопан један велики део вароши са многим приватним и јавним грађевинама у доста добро очуваном стању.

У Риму и у Булоњи настојао сам да дођем у везу са представницима италијанских пољопривредних удружења и трговачких радња са семеном, које су раније за Српско Пољопривредно Друштво лиферовале семе од луцерке и детелине и заинтересовао их за набавке, које ове године Друштво намерава да изврши. Код фирме „Монтекатини“ у Милану, од које Српско Пољопривредно Друштво набавља плави камен нисам свратио, јер ми није било успутно.

Слободан сам и овом приликом истаћи, као што сам то учинио приликом усменог саопштења Управном Одбору о овоме моме путовању, да је неопходно нужно да сва наша пољопривредна удружења у земљи оснују један савез, који би у оваквим и сличним међународним манифестацијама, а

нарочито при решавању наших унутрашњих пољопривредних проблема иступао као заједнички представник свих пољопривредних удружења и пољопривредника, нарочито стога што немамо Пољопривредне Коморе.

Већ је зачета идеја о оснивању једног Међународног Савеза Пољопривредних Удружења стварањем ове Сталне Међународне Комисије Пољопривредних Удружења при Институту у Риму, а ми још немамо нашег Земаљског Савеза. Крајње је време, да акција на његовом стварању, коју је већ пре неколико година покренуло Српско Пољопривредно Друштво, буде изнова започета.

1. децембра 1927. год.
Београд.

Бож. Ђ. Ранковић,
Члан Управног Одбора
Српског Пољопривредног Друштва.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

18., одржане 18. априла 1928. г. у Друштвеном Дому
у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, п.председник Др Т. Митровић и чланови: Н. Петровић, А. Рашковић, М. Стојановић, С. Ратковић, Б. Ранковић, Б. Станисављевић, В. Матић и Д. Спремић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

308) Прочитан је записник 17. седнице Управног Одбора, па је одлучено да се прими.

II

309) Прочитан је записник 14. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји, али с тим да се по одлуци бр. 168 не врши претплата, док књига не изађе из штампе и док се не прибави мишљење.

III

Прочитан је записник 16. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

310) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

311) да се одобрава уступање фарбања дрвенарије К. Блату за 2800 дин. као најповољнијем понуђачу.

IV

Прочитан је записник 16. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

312) да се одбије понуда Мишковића и Ком. за сириште, пошто је раније набављено;

313) да се набави од Банат. Савеза: 1 сечка за репу; раоника за Саков плуг № 6 ком. 200, № 7 ком. 100, № 8 ком. 10 и № 10 ком. 10, и 5 дасака № 7;

314) да се одобрава набавка по рачуну Бр. 5292, као и поруџбина 600 кгр. семена сточне репе.

V

Прочитан је записник 14. седнице Одбора за израду и извршење програма рада, па је одлучено:

315) да се шаљу по 30 примерака Тежака Обл. Школском Одбору у Битољу, по његовом тражењу и да се тражи претплата;

316) да се исплати г. И. Калуђеровићу 200 дин. за одржано предавање код Подружине у Петровцу н/м;

317) да се исплати г. Ч. Симовићу 300 дин. за одржана предавања о штитастој ваши;

318) да се тражи имовина бив. Подружине у Књажевцу, ради предаје Држав. Хипотекар. Банци на чување, а инспектор кад пође на пут, да сврати у Књажевац и покуша са ср. економом да Подружину обнови.

VI

Прочитани су записници 14. и 15. седнице Одбора за вински сајам, па је одлучено;

319) да се приме сви предлози по поменутим записницима;

320) да директор сајма организује продају савдвича на сајму;

321) да се на дан 22. о. м. приреди закуска за поверенике и чланове оцењивачких судова. Закуску да припреме г. г. А. Рашковић и Д. Спремић стим, да могу утрошити до 1000 дин.

V.I

Саслушана су мишљења Инспектора за Подружине, па је одлучено:

322) да се прими у састав новооснована Подружина у Камендолу;

323) да се Подружини у Белановици одобри кредит од 4 800 динара.

Са овим је седница закључена.

19., одржане 25. априла 1928 г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни: г.г.: председник М. Миљковић, чланови: М. Стојановић, А. Рашковић С. Ратковић, С. Партонић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, В. Матић, Т. Владисављевић и Б. Рањковић и гости: И. Бошњак, Љ. Степановић и О. Луковић, редовни чланови.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

Прочитан је записник 16. седнице Одбора за приређивање винског сајма, па је одлучено:

324) да се одобрава давање под закуп места за бифе за 400 дин. и места за њевадцију за 250 дин. за све време трајања сајма;

325) да се одобрава Штампарији Св. Сава 300 дин. за штампање 5000 летака и по рачуну за штампање натписа на картону, на сајму и изложби;

326) да се г. М. Стојановићу директору сајма исплати 1000 дин. за уређивање и коректуру каталога за сајам и изложбу, колико му припада по утврђеној тарифи;

327) да се одобрава набавка 12 пљуваоница за сале сајма и изложбе;

328) да се на име дневница призна:

а) домаћину сајма г. С. Партонићу за све време рада по 100 дин. дневно;

б) г.г.: И. Бошњаку и Ђ. Каитнеру по 45 дин. дневно за онолико дана, колико буду радили;

в) свима обласним пољопр. референтима, који су били позвати, по 120 дин. дневно за 20. и 21 о. м., а за остале дане, ако су радили, само разлике од по 45 дин. дневно. Њихове рачуне да овере чланови Управе, који су радили у дотичним оцењив. судовима;

г) г.г.: Ј. Живадиновићу, М. Јешићу, Бобановићу и Хераковићу, по 80 дин. дневно, кад су радили;

д) г. М. Стојићу, пољопривреднику из Бање Аранђеловачке, као и осталим повереницима, т. ј. по 120 дин. дневница.

ђ) студентима Пољопр. факултета њих 15 на броју, који су точили пробе, по 60 дин. дневно, односно по 200 дин. за три дана, ако су радили безпрекидно.

329) да се винарским трговцима, који су радили, у оцењивачком суду, изјави писмена захвалност;

330) да се за 26. о. м. позову новинари у 18 часова ради давања података о успеху и резултату и ради присуствовања затварању сајма и изложбе.

II

331) Прочитан је записник 15. седнице Одбора, за раду и извршење програма рада, па је одлучено: да се исплати по 300 дин. пољопр. референтима из Обреновца и Приштине за одржана предавања о штитастој ваши.

III

332) По молбама Подружина за кредит, а на основи мишљења Инспектора за Подружине, одлучено је, да се кредит одобри: Подружини у Страгарима 6.900 дин., у Милошевцу 7.000 динара, у Ракињу 15.600 дин. и у Рашкој 14.000 дин.

По осталим предметима одлучено је:

333) да се Подружници у Александровцу одобри кредит за 100.000 дин. на подлози менице од три месеца;

334) да се молба Друштва „Српска Мајка“ за прилог за њихову лутрију, одложи за доције;

335) да се замоли Мин. Пољоприв. и Вода за обавештење, да ли се чл. 359. финансијског Закона за о. г. односи и на чланове Управе овога Друштва, који су активни чиниоци.

Са овим је седница закључена.

ЦЕНОВНИК

Справа, алата и материјала, који се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду:

Азбест за филтрирање вина	1а	кгр.	60.—
Желатин за бистрење	„	„	80.—
Рибља бешика за бистрење вина	грам	1.—
Сумпор у шипкама	кгр.	25.—
„ „ праху „Montecatini“	„	5.—
Рафија — мајунга — прима	„	25.—
Плави камен „Montecatini“ у цаковима од 100			
кгр. 99 ⁰ / ₀		8.10
Ручни запрашивачи за Сумпор	ком.	70.—
Леђни	„ Нехвилони	„	350.—
	„ Верморелони	„	400.—
Оригинални француски Малигани	„	1.000.—
„ калциметри Бернарови	„	700.—
Прскалице патент „Аустрија“	„	500.—
„ оригиналне „Верморел“	„	510.—
Лакм. хартија — књижица	„	5.—
Воћарске маказе — обичне	„	25.—
„ „ Кундеове	„	50.—
Маказе за ограду	„	70.—
„ „ овце	„	15.—
Ножеви за кресање воћака — обични	„	40.—
„ „ „ Кундеови	„	50.—
„ „ калемљење воћака Кундеови	„	35.—
Тестере за воће — најбоље	„	30.—
Рез. федери за маказе	„	3.—
Кунде-ове белерије за оштрење кал. ножева	„	22.—
Копачице Sack-ове — теже	„	600.—
„ Еберхартове — лакше	„	600.—

Ветрењаче Хофхер — Шранц са 12 сита . . . ком.	2.600.—
„ домаће са 8 сита	1.500.—
Вршалице — ручне	2.500.—
„ сточне (са геплом и сламотресом) . . .	4.000.—
Гепле (витлови) за вршалице	1.500.—
Брусеви за косе — од природног камена . . .	4.—
Ков „ „ — чаканац и бабица	15.—
Трокари за говеда, са рез. кан. 60 — без р. к.	50.—
Алке за бикове	15.—
Каштелово сириште — боца од 1/2 кгр.	18.—
„ „ „ „ „ „ 1 „ „ „ „ „ „	30.—
Манила за везачице најбоља — клубе од 2 1/2 кгр.	45.—
Чилска шалитра — само на џак од 80 кгр. . кгр.	3.90
Семе од багрена	22.—
„ „ гледича	22.—
„ „ грахорице	5.—
„ „ ст. репе (црвене и жуте)	15.—
„ „ црвене детелине — пломбирано	30.—
„ „ луцерке — првокласне пломбиране . . .	32.—
„ „ еспарзете	15.—
„ „ конопље	12.—
„ „ енглеске траве	25.—
Жетелице руковедачице, са 1 рез. ножем . . ком.	7.000.—
Косачице за траву „ 1 „ „ „ „	2.800.—
Точица од пешчара — за косач. и жетел.	450.—
„Рapid“ — пресе за израду цигле	7.500.—

Сви рез. делови за прскалице Верморел могу се добити, по засебном ценовнику, који се на захтев, шаље одмах и бесплатно.

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин.

За ситније предмете, који се шаљу поштом, новац достављати унапред, а за крупније пошиљке, које иду железницом и лађом 1/2 вредности унапред, на име капаре, а остатак по пријему робе.

Пољ. Подружине и чланови имају уобичајени попуст.

Од слања новца унапред, изузимају се подружине које имају отворен кредит.

РАТАРИ И ГОСПДАРИ!

Наручите само гласовите и чувене

ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњак, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Bollegova“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оштећена. Цена по комаду Дин. 100.—, ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.—. По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радионица коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варцар) Босна.

З Е М Љ О Р А Д Н И Ц И !

Не ходайте боси.

Обувен човек обави много више посла.

Стоји чврсто. .. Неизрани ноге.

Израђујемо за Вас трајну еластичну и јер-
тину обућу.

Способна је за сваки посао. У пољу, жени
код куће, Деци за школу.

Свуда и за свакога.

Мушке и женске
Дин. **69°.**

Дечије сви бројеви
Дин. **49°.**

БУШТА

СТЕЧАЈ

ЗА ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Српском Пољопривредном Друштву потребан је **главни секретар**, који мора имати вишу или бар *средњу пољопривредну школску спрему са дужом пољопривредном праксом* и добрим познавањем пољопривредних прилика у земљи, као и свих административних послова.

Кандидати који имају вишу школску опрему треба да имају најмање 6 година праксе, а они са средњом школом 10 година.

Годишње су принадлежности су 36.000 динара.

Кандидати уз молбу треба да приложе преписе својих докумената и опис свога живота и рада.

Првенство имају они који знају какав страни језик.

Пријаве се примају до 15 јуна ове године, које треба слати на адресу: **Српском Пољопривредном Друштву Београд — Немањина улица бр. II.**

Бр. 6440 од Српског Пољопривредног Друштва
16. маја 1928. год. у Београду.

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамске наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сајтова за гојинду од никла дин. 14, од дубле златна дин. 22, од сребра дин. 50. дамске огрлице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, прстени дин. 40, 80, 130, разашиле у великом избору велетрговина

R. Stermecki, Celje br. 78.

Сајтови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и златна израђене су красно и солидно у цељским шворницама. Пишите одмах по велики ценовник са више хиљада слика, у којем ћете наћи шахођер и фотографске апарате, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

НЕПОСРЕДНО ИЗ ЧИЛЕ

стигао је на Сушак брод са

ЧИЛСКОМ ШАЛИТРОМ

Захваљујући укинућу увозне царине и сниженој транспортној тарифи, ово најбоље азотно гнојиво, како за озиме тако и

За пролетње усеве продају по знатно сниженим ценама следеће фирме:

У Београду: Прометно Друштво
„Село“ Босанска ул. 85
Српско Пољопрредно
Друштво Немањина 11

У Скопљу: Пољопривредна Банка
за Јужну Србију

У Црвеници: „Црвенка“ фабрика
Шећера;

У Суботици: „Зорка“ Д. Д.

У Вуковару: Паја Угљешин трг.

У Новом Саду: „Аграрина“

У Сомбору: Дезидер Ледерер

За вагонске наруџбине обратити се: г. Иви Царинићу, Карловац (Хрватска)

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, руком рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса

добива једанајесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО ЋОСИЋ-ГРГИЋ

4-2 радионица коса утемељена год. 1830.
Мркоњић Град—Босна

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије^{от} и најбоље млинско и воденичко камење на целој Балкани, увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

10-5

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладковића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Нов државни зајам и пољска привреда.

Велики државни послови око уређења наше државе изазвали су потребу закључивања једног повећег иностраног зајма. Преговори за овај велики државни зајам, према новинарским вестима, приводе се крају и држава ће ускоро доћи до потребног јој кредита.

Видели смо из новина, да ће и Министарству Пољопривреде и бити додељен један део овога зајма за мелиорацију—исушивање подводних а плодних мочвари у нашој држави, довођење ових у стање повољно за гајење пољских усева и на регулисавање речних корита. Ако се део зајма намењен Министарству Пољопривреде утроши само, или већим делом, на исушивање

мочвари и регулисавање речних токова — корита, онда ће помоћ пољској привреди од зајма бити само делимична. Добро би било извршити мелиорацију — исушивање мочвари првенствено тамо где ће исушене површине постати житнице за пасивне крајеве, а регулисати токове оних река, које својим честим изливањем штете и умањују пољопривредну производњу. После овога и то већи део зајма треба пласирати тако, да од њега наш народ у маси види користи.

Знамо велику вредност по напредак Народа и Државе, развијеног и уређеног саобраћаја — железница, сувоземних и водених путева као и потребе других органа државне управе, на које велики део зајма треба утрошити, али знамо и то, да је данас, једно од најпрешнијих и најнеодложнијих државних питања, питање санирања дуговања наших пољопривредника и стварање услова за дугорочан и јевтинији пољопривредни кредит.

Ми смо пољопривредна — земљорадничка земља са релативно врло малим пољским поседима, где је примена савршенијих справа за обраду готово искључена, те је пољска привреда — пољопривредна производња врло слабо приносна. Кад се узме у обзир, да овај принос притиска дуг код разних банака са много већим интересом, онда је немогућност напретка извесна.

На ово утрошити један добар део новог државног зајма, учинило би се много да се пољопривредна производња повећа и побољша, а економско стање народа и државе подигне.

Увођењем у живот закона о пољопривредном кредиту у потпуности и из зајма повећањем средстава дирекције за пољопривредни кредит, и мимо суме коју јој Држава дугује, учиниће се да народ који ће поднети терет дуга, од зајма осети користи, које ће ублажити његово данашње тешко економско стање.

Бор. Љ. Нешић.

Метиљавост код стоке и средства за лечење.

Још нам је у свежој успомени 1926. година. Страховите кише и поплаве, које су готово испуниле целу ову годину и огромни губитци, које су претрпели наши пољопривредници од метиљавости код стоке, учинили су, да ће та година бити забележена у сточарству као једна од најгорих. До те године метиљавост је била позната поглавито у мочварним и подводним крајевима, крај потока и река, које се с времена на време изливају из свог корита. Међутим, у току 1926. године честе кише и поплаве омогућиле су тако нагло ширење метиљавости, да готово ни једна покрајина у нашој земљи није остала поштеђена.

Губитци од метиљавости били су нарочито велики почетком 1927. године, када је метиљ показао сву своју разорну моћ. Према сакупљеним подацима они премашају вредност од једне милијарде динара. Пролеће и лето 1927. године, због велике суше, нису били погодни за развијање и ширење метиља, али је ипак било доста случајева обољења стоке од метиљавости. Ова су обољења наступала махом код оних грла, која су храњена зараженим сеном, добивеним са подводних ливада. Према томе, исправљено је раније мишљење, да се стока може заразити метиљем само на паши и на напајалиштима. Последњим је огледима непобитно утврђено, да заражено сено од подводних ливада може да изазове метиљавост најмање до 8 месеци. Дакле, метиљи могу да сачувају своју животну способност у току од 8 месеци. Ово је веома потребно да знају наши сточари, јер могу да им се догоде обољења код стоке од метиљавости, и ако не истерају на пашу, а хране је сеном са подводних ливада.

За време ове зиме обољења од метиљавости је било у много мањем обиму, јер је прошло лето било сушно. Каква ће у том погледу бити ова година не

може се унапред предсказати са сигурношћу. Ипак, судећи по овим доста честим пролећним кишама и местимичним поплавама изгледа врло вероватно, да ће и ова година бити доста влажна. Стога је потребно да наши сточари буду на опрези и да се благовремено припреме за сузбијање метиљавости. То нам је и дало повода, да се у овом чланку у кратко позабавимо овим питањем.

1) **Шта проузрокује метиљавост?** Метиљавост код говеди, оваца и коза производи једна врста пљоснатих црва, који се зову метиљи. Најзгодније склониште за метиље је јетра (црна цигерица). У колико у јетри има више зрелих метиља, у толико је зараза јача и болест тежа. Ово је и разумљиво, јер је јетра врло важан орган код говеди, оваца и коза. Тешке промене, које изазивају метиљи на јетри, имају за последицу и обољења других органа. Та обољења су тако јака, да проузрокују и угинуће оболеле животиње.

2) **Како се стока зарази метиљем?** У већини случајева стока се зарази метиљем на паши или на напајалиштима. То најчешће бива на мочварним и подводним пашњацима и ливадама. У тим влажним местима има готово увек и мноштво ситних пужића, који омогућавају развијање и ширење метиља. Јер, за развијање зачетака метиља апсолутно је потребно да прођу кроз ове пужиће. У пужићима се изврше велики преображаји и из једнога зачетка метиља створи се велики број нових јајастих бића-клица. За време поплава ове се клице разнесу по читавој површини ливада и пашњака и тамо се причврсте на трави. Стока, која пасе на таквим испашама, прогута са травом много клица од метиља и тако се зарази. Ако се, међутим, трава са оваквих ливада покоси, добивено сено може лако да зарази стоку од метиља. Пужићи, који се налазе по тим влажним местима, нису сами по себи опасни. Њих заразе метиљем говеда и овце с балегом, а они потом заразе воду, у којој се налазе и живе. Заражена вода се затим разлива по ливадама и пашњацима, тамо поново зарази стоку, која пасе. Према томе, за развијање

и размножавање метиља потребна су три битна услова: јаја од метиља (обично у бalezи), пужићи и вода.

3) **Када се појављује метиљавост?** Пошто се говеда и овце у највише случајева заразе на паши и на пајалиштима у току лета и јесени, метиљавост се обично јавља крајем јесени, а поглавито у зимско доба. Ово се тако догађа стога, што метиљевим клицама, које је стока за време паше прогутала и унела у црева а затим у јетру, треба око 3 месеца, па да се развију у зреле метиље.

Метиљавост се појављује веома неједнако код појединих грла стоке. То зависи од броја метиља, који се налази у јетри. Важно је напоменути, да се метиљи не множе у јетри, већ је сваки од њих ушао у организим животиње приликом паше или на напајалишту.

4) **Како се познаје метиљавост?** Први знаци болести познају се по томе, што метиљаво грло слабо једе, мршави, губи у снази, постане млитаво, слузокоже уста, носа и очних капака јако му побледе, јаче осећа жеђ и длака му се накомстреша и постане груба. Код оваца вуна губи масноћу, руно се проређује и опада. Код тешких случајева или кад болест ухвати маха, код оболелих грла се појављују воденасти отоци на трбуху и врату. У случају када сточари нису у стању да утврде, да им је стока здрава или заражена, а међутим примећују да има нечег сумњивог, најбоље је да одмах позову ветеринара ради прегледа балеге.

5) **Средства за лечење метиљавости.** Лечење метиљавости код стоке вршено је за дуго времена на разне мање или више примитивне начине. Успех у лечењу је био готово увек неизvestан и несигуран. Било је и појединих ређих случајева излечења, али се није позитивно знало, чему је требало приписати тај успех. Неког сигурног и испробаног лека није било. Трeбало је да прође много времена, много напора и истраживања, много лутања и стрпљења, па да се нађе прави пут у лечењу ове опасне болести. Најпре су вршене пробе са разним апотекарским лековима, но ни један

није потпуно задовољно и оправдаo наде. Први озбиљнији и сигурнији успех у лечењу постигли су Французи са екстрактом од папрати. Овај је лек за прво време давао доста добре резултате, али је начин давања стоци доста сложен и непрактичан. Најзад се јавља Д-р *Марек* са својим леком званим „*Дистол*“. После дугогодишњег научног истраживања и многобројних проба са разним лековима, Д-р Мареку полази за руком, да пронађе сигуран лек против метиљавости. Тај се је лек убрзо прочуо и распространио, како због свог сигурног дејства у уништавању метиља, тако и због своје подесне форме за практичну употребу. Није требало много времена, па да тај спасоносни изум завлада готово целим европским тржиштем и да постане једини сигурни лек за лечење метиљавости код стоке.

Наши су сточари имали прилике да се упознају са дистолом, поглавито у току 1926. године, када је метиљавост чинила пустош чак и у пределима, у којима се у опште није опажала. Изненадна појава ове заразе и недовољна упућеност сточара у погледу њеног сузбијања и лечења учинили су, да је ова, иначе излечива болест код стоке, проузроковала веома велике губитке и често доводила пољопривреднике до очајања. Сви сточари, који су га на време испробали и употребљавали за лечење своје оболеле стоке, пуни су хвале о њему. Многобројне пробе, које су у то доба вршене од државних органа, показивале су свакој прилици изврсне резултате. Без претеривања се може рећи, да је на сваких 100 грла излечено око 95. Само у случајевима потпуне оронулости, напуштености и разних тежих оболења и других болести није било могуће спасти оболела грла.

У последње време дистол је знатно измењен и усавршен. Према извршеним огледима његово је дејство на метиље толико појачано, да се он за данас може сматрати као сигуран лек против метиљавости стоке. Ова измена дистола има и ту добру страну, што је количина лека за лечење метиљаве стоке знатно

смањена, те је стога и лечење знатно јефтиније. Најзад, важно је напоменути и то, да измењени дистол не оставља никакве рђаве последице код лечених грла.

Др Бож. С. Попадић.

БОЛЕСТИ И ШТЕТОЧИНЕ КУЛТУРНИХ БИЉАКА.

Р о в а ц.¹

Мрмак, врлац, медо, ровац (gryllotalpa vulgaris) познат је као штеточина не само поврћа него и свих питомих биљака, али најосетљивије штете наноси поврћу. Штете, које чини и које се у највише случајева могу запазити, састоје се у томе, да рови ходнике испод земље и при том или издиже биљке из земље, или прекида, подсеца и прегриза корење. Јаче корење, као першун, мркву, цвеклу и кромпирове гомоље нагриза и буши, па се на оштећена места лакше увуку разне гљивице, које проузрокују трулење.

Мрмак је тамно мрк по леђима, а с доње стране и по крилима жућкаст. Вратни штит покрива му отприлике половицу тела, које може да буде дуго 2 до 2 $\frac{1}{2}$ см. Предњи пар ногу веома му је развијен и проширен у мале лопатице, с којима врло спретно и брзо рови земљу.

Мрмак се најрадије задржава у ђубревитим, хумусним и лакшим земљиштима, у којима има довољно влаге. Избегава тешка, одвише сушна и одвише мокра земљишта. Под земљом, од прилике 10 см. дубоко испод површине, рови ходнике, који теку водоравно са површином. У тим ходницима проводи мрмак скоро цео свој живот. Само за време оплођавања, које обично бива у току маја и јуна, излази на површину. После оплођавања женка се повлачи у земљу и тражи ђубре-

¹ Одговор на питање г. М. Карамехића.

вито и топло место под земљом, где ископа гнездо велико отприлике као љуска кокошијег јајета, облепи то гнездо својом пљувачком и добро га утаре ногама и прсним штитом, те снесе у њему 200 до 300 комада јаја. Након 1 до 3 недеље излегу се млади мрмци. С почетка се хране трулим биљкама, а како поодрастају, почну нападати и на биљке, које се налазе у њиховој околини, те им подгризају и прегризују корење. Штете, које при том почине, могу бити знатне. Ја сам проматрао у Херцеговини, да $\frac{1}{3}$ и више дуванских струкова у једном дуваништу могу да пониште. Прве године не развију се до потпуног инсекта. Тек у другој години концем марта постижу свој потпуни развој.

За предохрану и сузбијање овога штетотиче препоручује се:

1.) Да се у близини топлих леја, повртњака и гажених усева не праве и не држе ђубришта, у којима се мрмци најрадије задржавају.

2.) Ако се приметне, да чине штету у топлим лејама или у расадиштима, онда на оним местима, где опазимо да чине штету, треба посипати или палити материје, које имају оштар мирис или јак задах. Тако на пр. треба простирати стучену циму од патлицана, крпе натопљене катраном затрпавати у земљу, комаде сумпора палити на местима, где опазимо њихове ходнике и т. д. Једноставно и практично средство за уништавање састоји се у томе, да се најпре пронађу ходници, у којима се мрмци задржавају и крећу испод земље и да се ти ходници пресеку јамама дубоким 10—15 см., и у њих укопају лонци с унутрашње стране глеђосани. За време својих шетња падају мрмци у те лонце, из којих не могу изаћи, па их треба повадити и уништити. Други начин успешног уништавања је овај: Пронађе се ходник, који је обично 5—10 см. испод површине. У ходник се најпре успе какве уљасте материје, на пр. машинског уља, петроуља и на то се у исти ходник сипа доста воде, толико да она продре свуда у ходник. Не могући подносити уље, мрмак бежи напоље, те га гада треба ухватити и убити. Треће средство за уништавање

јесте изналажење гнезда. Ако се нађе ходник, па иде дуж њега, дође се на крају до гнезда, у коме се налазе јаја или млади мрмци, које треба повадити и уништити. Време за тражење и уништавање (за све описане начине) су месеци мај и јуни.

Ј. Поповић.

Бухачи на хмељу.

Већ се чује, да наступају ове штеточине у великом броју. У иностранству предузели су хмељари све мере против њих, но код нас велики број хмељара чека и незна, како да се помогне. Лане је лето било топло, па морамо очекивати, бар у почетку вегетације, осетљиву штету од тих непријатеља културног хмеља.

Бухачи немају ничег заједничког са обичним бухама, изузев што су одлични скакачи. Иначе су то сићушне бубе, тврдокрилци, који са својим чељусницама начине огромне штете. Осим лисних ваши то су најчешћи посетиоци наших хмељаника.

Од маја до бербе њих има врло много, особито живо гмижу по лишћу по ведром времену. По киши не виђамо их. Нападају све сочне органе на хмељу, не маре пак за одрвенеле ластаре. Млади сочни листићи и на младарима и на шишарицама врло им се свиђају.

Карактеристична слика штете је, као сито пробушен лист. Рупице су бело обрубљене. Бухачи избуше рупицу уз рупицу и изгризају читави лист, оставе једино скелет, голе жилице. Но лађају се још неразвијених листића, па младари због тога закржљаве и ослабе, а принос шишарица је ради тога врло лош. Најосетљивију штету начине бухачи на шишарицама, које набуше и тиме кваре.

Бухачи имају годишње две генерације. Прва генерација живи априла и маја, друга пак од јула до августа. Највећу штету нам могу бухачи начинити маја и

јуна, пошто је тада хмељ још млад и нежан, те веома осетљив на озлеђење. На потпуно развијеним биљкама не могу више направити толике штете. Женка леже јајашца 3—5 см. испод земље и у истој години већ измиле личинке, које презиме 7—15 см. дубоко у земљи. У пукотинама, испод хмељевине, као и корова, могу презимити и сами инсекти, који почињу лећи јаја већ априла.

Одбрана: Најсигурнија средства за уништавање бухача су чистоћа хмељаника, као и околине, прскање хмеља и отресање инсеката. Одмах чим се бубице јаве можемо их хватати са даскама, које превучемо са катраном (тером). Даске се носе кроз хмељанике и с њима додирује хмељ. Бухачи скачу на даске, па се прилепе. Овако хватање бухача је досадно и скупо, зато се више препоручује против бухача прскање хмеља.

Прскање се може вршити са различитим средствима. Најпростије средство је 2% раствор дуванског екстракта. Веома је корисно швајфуртско зеленило, које употребљавамо на тај начин, да га примешамо бордовској чорби. 100—200 гр. тог зеленила бацимо у кречно млеко, добро промешамо, онда пак долијемо раствор плавог камена и дакако опет промешамо. И дувански екстракт можемо примешати бордовској чорби на поменути начин (1—2%).

Осим поменутих средстава добивају се у трговини различити прашкови против бухача. Познато је да може Томасова мока, пак кречни прашак и прашак од дувана да убија бухаче. У Немачкој употребљавају хмељари са великим успехом Еклатин, у Чехословачкој врло је добро успео прашак Полво. Ове године појавила су се наново средства Ri 26 и Silesia. Ове прашкове морамо ванредно фино растурати. У ту сврху употребљавамо нарочито апарате за запрашивање, сличне онима у виноградарству. Прскати пак морамо добрим прскалицама. Прскати и запрашивати морамо пажљиво и издалека. Ако узбунимо бухаче, скоче на земљу и сакрију се.

У Америци обављају опоре са заштитним појасима.

У Војводини су лане употребљавали Носпрасен и хвале га, у Немачкој огледи са Носпрасен нису били погодни.

У нас се продуцира и продаје средство Хмелин, које се може употребити против свију штеточина, које биљку нагривају и ждеру. Хмелин се употребљава тако, да се 40 dkg хмелина промеша са 3 литра бор-долезе, а после тога допуни на 300 l. Са 80 dkg до 1 kg можемо одбранити 1000 биљки против бухача. Kg стоји око 30 динара. Хмелин се може употребити и у повртарству и цвећарству. Хмелин би се могао употребљавати и за уништавање црвеног паука.

Проф.-инж., Винко Садар, Марибор.

ИЗ ПРЕРАДЕ ВОЋА И ПОВРЋА.

Како да се прераде млади, зелени ораси

1) **Ораси са шећером.** — Млади, зелени ораси, који су изнутра још мекани, пробуше се на неколико места танким зашиљеним дрвцетом, оставе у каквом суду напуњеним водом да престоје око две недеље. За то време мења се вода два пута дневно. После тога времена добро се исперу, обришу, па се прокувају у води дотле, да се са врхом зашиљеног ножа могу лако пробости. Затим се у току једног дана пропирају хладном водом, дода на сваки килограм плсда 1 килограм ситног шећера, нешто цимета, каранфилића и љусака од лимуна. Са овом мешавином кувају се ораси на тихој ватри око 10 минута, па се све скупа спусти у тегле и др. подесне судове, прелије са раствором шећера, добро повеже и остави до употребе.

Тако зготовљени ораси одличног су укуса.

2) Ораси у сирћету са шећером. — Зелени ораси избуше се на више места зашиљеним дрвцетом, кувају у води, док не омекшају и око 3 недеље оставе, да престоје у куваној води. После тога поваде се и спусте у раствор доброг винског сирћета и шећера (на $\frac{1}{2}$ л. сирћета 1 килограм шећера), томе додати као зачин каранфилића и неколико грама ваниле, па све прокувати око 5 минута. Кад се охлади, сипа се у тегле и добро повеже.

3) Ораси у ракији. — Млади, зелени ораси пажљиво се узаберу, са каквом иглом избуше, оставе у текућој води да се испирају за недељу дана, или у суд са обичном водом, мењајући воду сваки дан два пута. Затим се у води прокувају неколико пута, спусте у раствор шећера (на 1 кграм шећера $\frac{1}{4}$ л. воде), прокува краће време, изваде ораси, сместе у тегле и прелију са раствором шећера и ракије (на 1 л. шећера 2 л. ракије), најбоље препечене комовице. Тегле се повежу са двоструком пергамент хартијом.

П. С. Петковић.

ИЗ ГРАДИНАРСТВА.

Треба ли закидати заперке и орезивати вреже код лубеница*)

У књизи: „Упут за гајење поврћа“, издање Делегације произвођача чилске шалитре, за Краљевину С. Х. С., II издање на стр. 46. и 47. описан је општи начин гајења бостана, који сви градинари и бостанције при производњи бостана употребљавају, а што се тиче орезивања врежа — лозе — у наведеном ставу, описано је кратко и јасно, када и како треба орезивање лубенице извршити: „кад четврти лист главне вреже-

*) Одговор на питање г. Миливоја Вуковића, свештеника.

добро израсте, откине се њен врх, који је израстао, поврх тога листа. Због тога ускоро избију из пазуха од лишћа споредне вреже, које се пуне да расту, док се на њима не заметну плодови и не порасту у величини јабуке. У то време све оне споредне вреже, на којима нема плода, одсеку се, оштрим ножем. После две недеље, на оним врежама, које носе плод, уклони се све лишће даље од плода, сем два листа иза последњег плода.“

Овоме имам да додам, да је и овде једна мала омашка, јер даље скраћивање вреже врши се иза 3—4 листа, иза последњег плода, а лишће, колико га има на врежи, не уклони се, већ га треба са највећом пажњом очувати и од пероноспоре и лисних ваши одбранили.

Ово лишће потребно је биљци за образовање рода и ради сласти и укуса самога плода.

Ант. Мајеровић.

ИЗ СВИЛАРСТВА.

Завршни радови око гајење свилобуба

1. Када и како треба припремити материјал за завијање свилених буба? Овоме се послу приступа, када свилобубе престану да једу, када се размиле по лишћу или ивицама од кревета (леса), кад њихово тело постане жуто и провидно. Рад се састоји у стављању гранчица удаљених једна од друге 40 см. од прилике и постављеним усправно од једне до друге горње лесе.

За све време пењања гусеница и док траје испредање кокона, треба проветравати просторије гајења, јер ако нема довољно ваздуха, свилобуба ће се угушити, распада се, флека своју чауру, која, као таква, има мању трговинску вредност.

2. Када треба вршити бербу кокона? Кокони се скидају тек 8—10 дана после пењања на гране ради за-

вијања, т.ј. када се гусеница буде потпуно претворила у лутку.

Да би се уверили, да је кокон потпуно образован (зрео), довољно је само принети га уху и мало промућкати, па ако даје од себе потмуо звук, значи, да је претварање свилене бубе у лутку завршено.

Да би се пробрали кокони, треба пажљиво поскидати прво оне гране, на којима су се свилене бубе прво попеле. Затим се поскидају кокони, одвајајући од њих чим (шпелџу), који их окружава. Избегавати јаче тресење кокона, које може произвести на танкој и слабо отпорној опни луткице расцеп, кроз који ће исцурити мало течности, довољно да исфлека свилу.

Затим се кокони одабирају и класифицирају у три категорије: у беспрекорне коконе по облику и боји; у дупле и флекаве и шкарт чауре.

По завршеном гајењу треба дезинфицирати просторије и материјал, којим смо се служили у току гајења свилених буба.

3. Шта треба радити са свиленим чаурама?

Обично се кокони продају сирови. У том случају треба их продати у року од 10 дана од дана бербе, јер после тога времена могу из кокона излетети лептири, а бушене чауре су без вредности.

Ако се одмах не могу продати кокони било из којих разлога, онда их треба угушити и осушити и у таквом стању, као суве, продати.

4. Како се могу угушити мале количине кокона?

Најобичнији, најзгоднији и најлакши начин гушења кокона састоји се у овоме:

Кокони се наслажу у висини 10 и више сантиметара у један суд са ретким дном, који мора бити сасвим чист (котарицу, решето и т. д.). Над казаном за прање веша (природно са водом) ставе се 2—3 дрвене или гвоздене пречаге, на којима се постави суд са коконима. Преко суда стави се један или више покрова дебелих и доста широких, да би се њихови доњи крајеви могли чврсто пристегнути узицом околу казана, да би се испаравањем водена пара сва задр-

жала у суду са чаурама. После четврт часа кључања воде, луткице су угушене.

Обрати́ти пажњу да вода не окваси и не додирије коконе за време гушења.

Чауре се затим поваде из суда и распростру по платну, у заклону од сунца и на ваздуху, док се потпуно не осуше.

Кокони меки и флекави — гуше се одвојено.

Сува чаура губи од прилике $\frac{2}{3}$ своје тежине, али се продаје обично 3 пута скупље него у сировом стању.

Завршавајући са свиларском кампањом, поновимо још једном: *Гајимо свилене бубе, јер данашње економске прилике захтевају да ми сами производимо потребну сировину за нашу младу домаћу индустрију.*

В. Валента.

БЕЛЕШКЕ.

Доба жетве. — Доброта брашна од стрних усева зависи од доба зрелости. Зрно није добро, ако је презрело, а није добро, ако је незрело. Кад је презрело, испада из класа лако и даје мало брашна, а кад је незрело, даје такође мање брашна и приликом вршаја тешко се одваја из влата. Стога стрна жита треба жети онда, кад је зрно од прилике тврдоће воска, кад се може са ноктом сећи. Ако се плод тада збира, не само да неће опадати зрнење, но се више добија и брашна, а мање мекиња.

Како се жетва стрних усева врши пре њиховог потпуног зрења, то је потребно да се они у руковетима оставе неко време на земљи да се просуше. Ако пак у житу нема много траве, могу се одмах везати у снопове и зденути у крстине на њиви, а затим одвести са њиве и зденути у стогове или камаре.

Стрнина за семе треба се, нешто даље оставити да потпуно сазри.

Берба кукуруза врши се, кад је зрно на клипу потпуно сазрело, да се не може ноктом пробити, а свила и кошуљица се осушила.

Махунасти усеви (пасуљ, грашак, граорица, боб и т. д.) збирају се, кад је плод више од половине зрео.

Олајна репица се жање пре потпуног зрења, јер се врло лако њена зрна просипају.

Коренасти усеви ваде се, кад им лишће свене.

К. Ивковић.

КЊИЖЕВНОСТ.

Монографија културе хмеља у Краљевини С. Х. С. од инж. агр. Јос. Тержана. Издање Министарства Пољопривреде и Вода — Ратарског Одељења.

Садржај: Историјски развој хмељарства код нас. Површина хмељаника. Учешће нашег хмељарства у светској производњи. Економска и социјална важност хмељарства. Клима. Земљиште. Положај и облик. Сорте хмеља. Селекција хмеља. Припремање земљишта за хмељаник. Растојање редова и чокоћа. Засађивање хмеља. Жичана мрежа. Рад у хмељанику. Ђубрење. Наводњавање хмељаника. Начин наводњавања. Вештачка киша. Берба. Сушење. Трговина. Рентабилност производње хмеља. Организација хмељара. Акција Министарства Пољопривреде и Вода. Болести и штеточине на хмељу. На крају књиге дат је кратак извод из ње на немачком језику.

Књига се добија бесплатно од Министарства Пољопривреде и Вода — Ратарско Одељење.

Гајење пернате живине. — Од проф. Драг. Ј. Грујића. На 284 стране, 18 штампаних табака, већег формата. Са 221 сликом. Цена 40 динара.

Садржај: Подела живинарства. Важност и користи живине. Општи називи живине. Важнији органи живине. Стварање или постанак јајета. Живинарник. Подизање кокошарника. Разне врсте кокошарника. Живинарски испусти или паркови. Начини расплођивања. Наслеђе. Одабирање. Селекција аутоматским гнездима. Селекција носиља и петлова за приплод по спољним знацима. Укрштање. Паренење у крвном сродству. Освежавање крви. Носиво. Јаје. Вредност јаја за људску исхрану. Старост и кваренење јаја. Чување јаја. Извођење пилића. Услови за развитак зачетка и ток стварања пилета у јајету. Преглед јаја. Извођење пилића природним путем. Извођење пилића вештачким путем. Одагајивање пилића. Храна и нега пилића. Храњење носиља. Рачуница у храњењу. Гојење. Копујење. Продаја живинарских производа. Расе коко-

шака. Гајење ћурака. Гајење пловака. Гајење гусака. Гајење бисерке и пауна. Болести живине.

Књига се може добити преко Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

Izgradnja savremenog svinjca од проф. инж. Пиуса, Павливића, штампана латиницом. Књижница има овај садржај: I. Оглед о месту где да градимо, II. Величина по свињцу за премљеног простора, III. Из чега да градимо. IV. Унутрашњи распоред свињца, V. Попођење свињца VI. Оток мокраће, VII. Уређење појединих kotaца, VIII. Валови, IX. Вентилација свињца, X. Умештање врата, XI. Намештање прозора XII. Прекривање свињца, XIII. Испусти и тркалишта, XIV. Разни нацрти. Књижница има и 27 оригиналних нацрта и три табеле. Цена је књижници динара десет, са поштарином један динар више, а шаље се само уз напред послани новац или на повуку.

Наручује се код Господарских новина. Загреб 6. претинац 61 или Далматинска улица 10.

ДОПИСИ.

Из Јагодине

Женска Пољопривредна Подружина за конзервисање воћа и поврћа приредила је на дан 21. јануара о. г. забаву у корист своје касе, т. ј. пропагирања ове гране домаће радиности.

Забава је потпуно успела, а нарочиту пажњу грађанства привукао је приличан број тегла са разноврсним конзервама воћа и поврћа, које су вредне чланице подружине износиле, а потом и разделиле посетиоцима уз минималну наплату.

И ако још недовољно упућене у вођењу послова ове врсте, чланице ове подружине улажу много воље и труда да ову своју тековину одрже, шта више разгранају делатност и на ширу околину.

Колика је тежња ка прогресу на овом пољу, најбоље нам илуструје говор п. председнице подружине, г-ђе Милке М. Тодоровић, који у целисти доносимо:

„Поштовани гости,

Свима вама познато је још из раније, да овде код нас у Јагодини постоји Женска Подружина за конзервисање воћа и поврћа. Нисмо имали прилике да овако у ширем кругу прикажемо циљ и рад ове установе, те ћу ја то у кратким потезима учинити сада.

Joш пре 7 година иницијативом наших пољопривредних стручњака, а уз моралну и материјалну помоћ Српског Пољопривредног Друштва у Београду, основан је овде у Јагодини клуб за конзервисање воћа и поврћа, више мање приватног карактера. Као клуб, егзистирао је 6 година, а већ прошле године клуб је регистрован као Подружина С. П. Д. у Београду, и тако је добио званичну форму.

Главни принципи нашега рада јесу: стабилизирање и напредак подружине, као и пропаганда наше идеје и по осталим местима, где постоје услови за успешан рад нових подружина. И у овоме правцу ми смо убележили дивне успехе.

Тако је у 1924. години приређена једна изложба пољопривредних производа и њихових прерађевина у Јагодини, о којој се најповољније изразила цела штампа, а нарочито високи привредни кругови.

У 1926. год. приређена је такође у Јагодини једна локална изложба конзервисаног воћа и поврћа, а исте године клуб је узео учешћа и на великој изложби С. П. Д. у Београду, где је тек пожео велики успех, јер је клуб награђен првом наградом, поред тога што је привукао пажњу целог пољопривредног света.

За ширење наше идеје и популарно истицање наше моћи и њене високе улоге у културном развоју народа, ми приређујемо и предавања, из којих се да лако видети наша моћ и способност.

Напорно, али сигурно, ми постављамо све јачу базу нормалног рада, све више осигуравајући крајњи успех. Мени је необично мило констатовати, да можемо бити задовољни радом, стањем и несумњивим успесима наше подружине. Много нам је требало напрезања за постизавање ових успеха, али су нам они у толико дражи. Ефекат овакве преданости и марљивости јасно сведочи, да пред одушевљеним, напорним и смишљеним радом не могу опстати никакве препреке. Знано је дакле, да ако какав покрет не успе у својим покушајима, знак је да није имао довољно снаге и да није био покрет од самога себе.

Не би се могла сложити са гледиштем, да је ово максимум онога што можемо дати. Али, као врло млада организација, подружина је ипак задовољна. Можемо само пожелети, да ускоро видимо међу нама бројније редове.

Према оваквом стању, оправдано очекујући предан и одушевљен рад свију чланица, очекујемо само напредак и успех у будуће. Нека се свију функционерских места примају само они, који не очекују само славу и част, већ који могу најуспешније скратити пут до крајњег нашег циља. Такав рад и претпостављамо, таквим се само радом и одужујемо својевољно примљеним обавезама према С. П. Д.

Наша подружина броји сада око 60 чланица. Наша бла-тајна пак, располаже са цигло неколико стотина динара, а то је незнатна сума и недовољно за послове који нам предстоје. Зато смо и приредили ову забаву и апелујемо на Вас, да нас у остварењу наших циљева помогнете

Констатујући леп одзив, ја вам у име чланица Подружине топло благодарим на одзиву, и, поздрављајући вас са добро нам дошли, желим вам пријатан провод“.

М.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

20., одржане 2. маја 1928. год. у Друштвеном Дому
у Београду.

Били су присутни г.г.: председник М. Миљковић, п.председник Д-р Т. Митровић и чланови: М. Стојановић, С. Ратковић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, Н. Петровић, Б. Ранковић и С. Партонић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

336) Прочитани су записници 18. и 19. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитане записнике.

II

337) Прочитани су записници 15. и 16. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоје.

III

Прочитани су записници 17. и 18. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

338) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

339) да се не може дати помоћ Соколском Друштву на Корчули, пошто се за то нема буџетских средстава.

IV

Прочитани су записници 17. и 18. седнице Набављачког Одбора па је одлучено:

340) да продајна цена плавом камену буде 8·10 дин. за поруцбине од 100 кгр., а 8·20 дин. за поруцбине испод 100 кгр.;

341) да се поручи од Верморела 10 воћних прскалица од 25 лит. и 20 од 50 лит. и да све моделе који су примљени, испитају комисијски г.г.: Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Партонић и Д-р П. Вукасовић, и предложе најбољи модел за набавку;

342) да се одобрава набавка 5 плугова обртача, по примљеним поруџбинама;

343) да се од фирме Кнотек и Ком. узима у комисион по 2 - 3 ком. жетелица, грабуља и тоцила, по понуђеним условима;

344) да се одбије понуда за апарате „Лотра“, пошто им је цена и сувише висока.

V

Прочитан је записник 17. седнице Одбора за вински сајам, па је одлучено:

345) да се усвоје сви предлози изнети у записнику стим: да по тач. 2. продају вина изврше комисијски г.г. директор сајма и благајник, инспектор и економ друштвени; да се по тач. 8. откупе исечци под условом да буду из свих новина које излазе у Југославији; и да се по тач. 10 повећају награде за 20%;

346) да се одобрава утрошак 1611 дин. са чланове Оцењивачких Судова приликом дегустације;

347) да се једна колекција пића од 5 боца, уступи бесплатно г. П. Петковићу, који је уредио изложбу вина и ракије.

VI

Прочитан је записник 16. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

348) да се исплате награде за предавање о штитастој ваши, по предлогу;

349) да се Подружини у Јасиковици продужи рок плаћања до 1. новембра о г.;

350) да се правилник о утрошку кредита за сузбијање штитасте ваши штампа у Тежаку, па затим прештампа у потребан број примерака, ради раздавања Подружинама, задругама и др. установама. О извршењу правилника и подели прскалица и инсектицида, да се стара одбор за извршење програма рада, а финансијски Одбор да припреми формулар обвезнице.

VII

351) По мишљењу инспектора за Подружине, одлучено је: да се Подружина у Кленике прими у састав, пошто је испунила све услове.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

352) да Подружине у Затоњи и Пећи, могу добити кредит само на подлози обвезнице;

353) да се Дирекцији за Пољопривредни Кредит уступи павиљон за 13. о. м. ради држања скупштине.

IX

Саопштења и предлози:

354) Прочитан је одговор Управе Двора, на поздравни телеграм упућен Њ. В. Краљу, приликом отварања првог винског сајма. Одбор прима знању са: Живео Краљ!

355) Прочитан је одговор Главног Савеза Српских Земљорадничких Задруга, по питању организације продаје пољопривредних производа. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

21., одржане 9. маја 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Д-р Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, А. Рашковић, Б. Ранковић, Н. Петровић, М. Стојановић и В. Матић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

359) Прочитан је записник 20. седнице Управног Одбора, па је одлучено, да се прими.

II

360) Прочитан је записник 17. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник, као и предлог бр. 206 да се откупи 20 књига „Куда ћемо нашу децу—ђаке“, по 30 дин. са 25% попушта.

III

Прочитан је записник 19. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

361) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

362) да се прима скица обвезнице за издавање на почек прскалица и средстава за сузбијање штитасте ваши. Финансијски Одбор, да се споразуме са Главним Савезом Срп. Земљорад. Задруга по питању гаранције и начина шиљања прскалица и средстава Земљорадничким Задругама;

363) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно.

IV

Прочитан је записник 19. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

364) да се одобрава набавка 250 кгр. семена сточне репе и 500 кгр. глатке жице, по извршеним поруџбинама;

365) да се прими од индустријске Банке у комисион: 2 трактора, 2 плуга и 1 дрљача, по понуђеним условима.

V

Саслушан је реферат директора винског сајма и изложбе о току ликвидације, па је одлучено:

366) да се прими знању, да је продато све вино са сајма;

367) да се одобрава: да одбор прода пиће са изложбе из начетих боца, путем надметања, а пуне боце да сложе у колекције по 6 ком. и продаје колекцију по 50 дин.

VI

Прочитан је записник 17. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

368) да се по предлогу г. П. Петковића, редовног члана, отпочне са изработом воћних сокова са Баумановим апаратом. Послом да руководи г. Петковић, а материјал за прераду да набавља благјаник, за који циљ може да изда до 300 динара;

369) да се не може усвојити молба Љ. Караџића, да му се поклони једна прскалица, пошто се нема могућности;

370) да се Подружини из Мрчајеваца одговори, да она сама води спор противу г. П. Анђелића, пошто је незгодно а и скупо би стало, да га води Друштво:

371) да се прима знању извештај о раду школе за сеоске домаћице код Подружине у Рибнику, и да се одобрава плата двома учитељицама по 1200 дин. месечно. Осим тога, кад инспектор пође на пут ради прегледа Подружина, да сврати и у Рибник и прегледа рад и утрошак кредита на издржавање школе;

372) да се обл. пољопр. референту у Ваљеву, пошаље 50 правила и упутстава за оснивање Подружина;

373) да се одобрава економу ср. кривопаљаначког, да бесплатно разда Календаре из 1925. год.;

374) да се одобрава предлог награда за одржана предавање о сузбијању штитасте ваши.

VII

375) По мишљењима инспектора за Подружине, одлучено је да се одобри кредит Подружинама: у Голобоку 40.000 са дугом, у Борачу 13.200, у Славковици 5000 и у Пећи 8.150 динара.

VIII

376) Узет је у претрес предлог програма рада за о. г., па је одлучено да гласи:

ПРОГРАМ РАДА

Српског Пољопривредног Друштва за 1928. годину.

На основу чл. 2. Правила и чл. 8. Пословника Управног Одбор Српског Пољопривредног Друштва утврдио је овај програм рада за 1928. годину.

1. У васпитно-пропагандистичком правцу:

1. Непосредно преко чланова Управе и чиновника својих, и посредно преко Подружина, редовних чланова „Тежака“ и осталих издања Друштвених, и откупљених или на распродају примљених поучних књига и брошура, Друштво ће давати свима пољопривредницима обавештења и упуте, који од њега буду тражени писмено или усмено.

2. Приређивањем скупова и Конгреса, Друштво ће настојати, да расправљањем важних пољопривредних питања, унесе у шире слојеве народа што више кориснога знања и практичних метода рада.

3. Приређивањем изложба и утакмица и расписивањем разних стечаја, Друштво ће се старати, да користи све повољне прилике и у народ уноси савремене пољопривредне машине и справе, боље расе стоке, разно семе и пољопривредни материјал. На изложбама Друштво ће прикупљати податке о изложеним производима, који ће се састојати у ближем опису, по могућству фотографским снимцима и одређивању рентабилности. Овај материјал служиће за проучавање наше пољопривреде и стварање подлоге за њено систематско унапређење.

4. Друштво ће из својих сопствених средстава и из помоћи, коју добије од Министарства Пољопривреде и Вода и других установа, а у споразуму са својим Подружинама и обласним и среским самоуправама, приредити више сточарских, ратарских, воћарских, виноградарских и општих изложба у разним крајевима наше земље по прописима правилника. У границама могућности Друштво ће и своје Подружине помагати и морално и материјално у приређењу изложба. При приређивању изложба, где год је то могуће записиваће се и одржавати продајна одељења за све предмете на изложби заступљених.

5. Друштво ће се старати, да се и ове године уз најближе изложбе, које оно и његове Подружине буду приређивале, обаве и изложбе производа рада Омладинских Пољоприв. Дружина.

6. Ради пропаганде за производњу бољег вина и других прерађевина од грожђа и помагања у стварању повољнијих услова за продају ових производа, Друштво ће из прихода са овогодишњег винског сајма и својих редовних средстава.

установити нарочити фонд за винске сајмове, који ће се периодично или стално приређавати у Београду.

7. Друштво ће расписивати и додељивати разне награде за напредније начине рада и на тај начин давати подстрек појединцима и интензивирати најрентабилнију производњу.

8. Друштво ће у овој години настати, да из помоћи, коју добије од Министарства Пољопривреде и Вода и обласних самоуправа и својих сопствених средстава, приреди и обави на више места тромесечне течајеве за сеоске домаћице. Ови течајеви обављаће се у споразуму са Подружинама и обласним самоуправама, а у местима, где за то има услова.

9. Друштво ће према указаним потребама и захтевима својих Подружина или обласних самоуправа, на више места и у разним крајевима приређивати краће течајеве—курсеve из плетарства, пчеларства, подрумарства, за прераду воћа и поврћа и друге.

10. Друштво ће својом иницијативом или на захтев његових Подружина, редовних чланова и обласних самоуправа приредити за народ низ популарних јавних практичних пољопривредних предавања.

11. Друштво ће као и до сада, преко државних и самоуправних пољопривредних органа, народних учитеља, свештеника, школованих пољопривредника и других пријатеља напретка пољске привреде, радити на оснивању нових Друштвених Подружина, Савеза Подружина и Омладинских Пољопривредних Дружина. За сарадњу у овом правцу Друштво ће молити поред Министарства Пољопривреде и Вода и остала ресорна Министарства као и обласне самоуправе, да њихови органи Друштво активно помажу у овом корисном послу.

12. У интересу што чвршће везе у раду између Друштва и Подружина и Омладинских дружина, Друштво ће их преко својих изасланика и чиновника чешће обилазити ради контролисања, давања инструкција за рад, уношења агилности и љубави према овим установама и њиховом задатку.

13. Сем Тежака, практичних пољопривредних поука са Календаром и Тежакове библиотеке, Друштво ће издавати кратке и сезонске поуке из разних пољопривредних грана у виду зидних плаката или брошура. Оно ће у своме дому одржавати пољопривредну читаоницу и старати се, да своју књижицу попуни најбољим домаћим, а по потреби и страним стручним књигама, училима и др. потребама. Оно ће такође настојати да његове Подружине оснивају своје читаонице и ове постепено попуњавају популарним пољопривредним књигама.

14. У циљу што јачег ширења савременог пољопривредног знања у народу, Друштво ће својим Подружинама и другим установама за попуњавање њихових читаоница и би-

блиотека бесплатно давати књиге од оних Друштвених издања, од којих већи број има.

15. Друштво ће наставити рад на Пољопривредном Речнику и старати се да стварањем нарочитог фонда обезбеди материјална средства за његово даље издавање.

16. У циљу потстицања на агилнији рад и делатност Друштвених Подружина, Друштво ће из помоћи Његовог Величанства Краља од 10.0000 динара, давати награде по једном најзаслужнијем лицу у оним Подружинама, које су имале највише чланова у овој години, извршиле код Друштва највише набавака, пољопривредних справа, семена, материјала и помоћних средстава за савременије начине рада у пољској привреди, и ове разделиле својим члановима, а Подружине одговориле свима својим обавезама према Друштву и члановима. Тако исто даваће се награде и оним лицима, која у току године оснују више Подружина и ове успех у раду покажу.

17. У циљу што јаче пропаганде и набавке средстава за сузбијање биљних штеточина и болести, а нарочито штитасте ваши на шљивама, Друштво ће из помоћи добијене од Министарства Пољопривреде и Вода установити нарочити фонд за ову сврху, и руковати са њим по већ прописаном правилнику од стране Мин. Пољпр. и Вода.

II. У пословно-посредничком правцу:

18. Друштво ће посредовати у набавци пољопривредних машина, справа, алата, семена и материјала за рачун својих чланова, Пољопривредних Подружина, обласних и среских самоуправа и пољопривредника.

19. Друштво ће се старати да набавља новије справе и алате и испита њихову практичну примену, па их према њиховој вредности препоручити.

20. Друштво ће настојати да се све набавке справа, семена и материјала благовремено изврше, старајући се, да у народ одлази само оно што је најбоље.

21. Друштво ће и даље радити и настојавати на томе, да се сав материјал набављен у иностранству ради унапређења пољопривреде, ослободи царине и царини по најнижем ставу, а транспорт целокупног материјала, који Друштво врши железницом или бродовима, обавља на време и по сниженој тарифи.

22. Друштво ће радити да се производња и селекција разног семена врши у нашој земљи и даваће произвођачима подстрека награђивањем најбољих производа и откупом вишка произведеног семена, ако буде одговарало условима за откуп. За постигнуће што виднијих успеха у овом правцу рада, Друштво ће се обраћати Министарству Пољопривреде и Вода,

да извођење овога рада и само предузима, а Друштво обилније помаже.

III. Остали радови Друштва.

23. Ургирати и даље на акцији око оснивања Пољопривредне Коморе и остварења Привредног Савета.

24. Друштво ће одржавати везе са досадањим пољопривредним организацијама у земљи и на страни, а ступаће у везу са новим организацијама пољопривредног карактера. Поред овога стараће се да сва пољопривредна удружења у земљи образују један заједнички Савез.

25. О својој Слави Друштво ће по могућству приредити какву изложбу, популарно предавање или Конгрес.

26. Друштво ће радити на подизању свога дома.

27. Друштво ће настати да се припреми материјал и израде одличја за заслуге стечене у раду за напредак пољске привреде.

28. Поред изложеног Друштво ће према потреби предузимати и радити и оне послове, који овим програмом нису обухваћени, а који се не противе духу циља и задатка Друштва, и који ће донети користи напретку пољске привреде и подизању културног живота нашег пољопривредника.

IX

377) По писменом питању члана Управе г. С. Партонића зашто није разрешен дужности секретар у оставци г. М. Дамњановић, и по чијем наређењу ову дужност и даље врши, кад је рок за разрешење истекао, одлучено је: да се секретар г. М. Дамњановић неће разрешивати дужности све дотле, док он може да остане, односно док се не изабере други секретар по расписаном стечају.

378) По молби инспектора г. Б. Нешића, да му се додели један стан приликом преправке локала, одлучено је: да члан Управе г. А. Рашковић проучи ово питање и учини предлог са предрачуном.

X

Саопштења и предлози:

379) Прочитано је писмо г. Др. Ј. Марека, професора Високе Ветеринарске Школе у Будимпешти, којим се захваљује на избору за почасног члана. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

22., одржане 16. маја 1928. г. у Друштвеном дсму у Београду.

Били су присути г.г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: М. Стојановић, Т. Вла-

дисављевић, А. Рашковић, С. Ратковић, Н. Петровић, С. Пар-
тонић, В. Матић, Б. Ранковић, Д. Спремић и Б. Станисављевић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

380) прочитан је записник 21. седнице Управног Одбора.
Одбор прима прочитани записник.

II

381) Прочитан је записник 18. седнице Књижевног Од-
бора, па је одлучено да се усвоји стим, да се по тач. 219 да
начелни пристанак, а коначни онда, кад се Друштву достави
списак пријављених уредништава.

III

Прочитан је записник 20. седнице Финансијског Одбора,
па је одлучено:

382) да се прими знању, да су прегледани и оверени
рачуни преко 1.000 динара;

383) да се прима знању, да је скупљено у споразум са
Главним Савезом Срп. Земљор. Задруга, о начину гаранције
за Земљорадничке Задруге, по питању кредитирања са ма-
теријалом за сузбијање штитасте ваши.

IV

Прочитан је записник 20. седнице Набављачког Одбора,
па је одлучено:

384) да се прими семе од мухара од ср. економа из Ј.
Томића, по цени коју је Одбор предложио и под условом
да је добро чисто и клијиво;

385) да се набавка пр-парата за сузбијање шљивине
штитасте ваши изврши, кад Министарство Пољопривреде и
Вода препоручи препарате, који се могу набавити;

386) да се прибаве понуде за тегле за конзервисање
од 1 литра;

387) да се узме потребни број надничара ради дово-
ђења у ред магацина, који се претрпан робом.

V

Прочитан је записник 18. седнице Одбора за вински
сајам, па је одлучено:

388) да се прими знању, да је ликвидирано са пићем и
са сајма и са изложбе;

389) Затим је саслушан реферат директора сајма, како
је сајам протекао. Одбор прима знању, стим да се директору
у име награде за труд и организацију изда 3000 динара, и
да се изјави захвалност како њему тако и осталим члановима

Одбора за сајам. У исто време, стављено је у дужност одбору за извршење програма рада, да размишља о будућим сајмовима, а нарочито о јесењем сајму или изложби сувих шљива и пекмеца.

VI

Прочитан је записник 18. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

390) да се исплате награде за одржана предавања о уништавању штитасте ваши, по предлогу;

391) да се прима знању са захвалношћу решење Мин. Пољоприв. и Вода, којим је Друштву додељена помоћ од 20.000 динара за рад у Омладинским Дружинама;

392) да се прибаве податци о даљем приређивању курсева за сеоске домаћице, а од Мин. Пољопр. и Вода тражи за тај рад циљ помоћ од 100.000 динара;

393) да се штампање правилника о утрошку кредита од једног милиона динара за борбу против штитасте ваши, уступи штампарији Св. Сава по цени 340 динара за 2000 комада.

VII

394) По молби Подружине из Камендола и мишљењу инспектора за Подружине одлучено је: да јој се одобри кредит од 9 900 динара.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

395) да се избор секретара одложи још за месец дана, пошто се до сада пријавио свега један кандидат. Стечај да се објави преко Тежака, Времена, Политике, Правде, Трг. Гласника, Прив. Прегледа и Пољопривредног Гласника;

396) да се Изложбеном Одбору у Скопљу, позајми 1500 тацни од картона стим, да се тражи реверс и обавеза да ће сваки упропашћени комад платити по 4 динара;

397) да се замоли Управа Двора за препоруку, које би издање слика Њ. В. Краља и Краљице као најверније могле да се набаве за Друштвене канцеларије;

398) да се по рачуну бр. 5600 призна за исплату динара 272;

399) да се слушаоцима курса за задругарство, поклони по један Календар из ранијих година, пошто од ове године има мали број, те се не може дати, јер је потребан за Подружине.

IX

400) По позиву Ваљевског Обласног Одбора на Конгрес пољопривредника, одлучено је да иду г. г. Др. Т. Митровић, председник и В. Матић, члан Управе.

401) Прочитан је позив на Збор Одбора за оснивање Земаљске Задруге за безалкохолну прераду грожђа и воћа у Ваљево. Одбор прима знању.

402) Члан г. М. Стојановић реферише о подизању стана за инспектора, као и о преправци магацина бр. 1 у дућане. Осим тога предлаже, да се поруши зграда испод магацина бр. 1, пошто је нехигијенска. Одлучено је: да се одустане од подизања стана за инспектора, пошто је скупо, а за остало да се саслуша мишљење Одбора за подизање дома.

Са овим је седница закључена.

23., одржане 23. маја 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, и чланови: С. Ратковић, Н. Петровић, Б. Ранковић, М. Стојановић, В. Матић и Д. Спремић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

403) Прочитан је записник 22. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

404) Прочитан је записник 19. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и предлог бр. 233, о откупу књиге „Обезбеђење стоке“.

III

Прочитан је записник 21. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

405) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

406) да се готовина Књажевачке Подружине, која је ликвидирала, преда Држ. Хипотекар. Банци на приплод, а обвезнице ратне штете чувају у Друштвеној каси. Од ср. економом тражити обавештење о Подружинском ваљку, па његову вредност наплатити.

IV

Прочитан је записник 21. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

407) да се одобрава набавка још два вагона плавог камена;

408) да се набави 100 ком. ручних запрашивача од М. Милошевића, по понуђеној цени;

409) да се килограм манила продаје по 18 дин.

410) да се одобрава набавка трокара и цеви за прскалице.

Прочитан је записник 19. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

411) да се исплате хонорари за предавања о уништавању штитасте ваши, како је предложено;

412) да се формулар обвезнице за давање Подружинама на кредит материјала за сузбијање штитасте ваши штампа у 1000 примерака.

VI

Саслушана су мишљења инспектора за Подружине па је одлучено:

413) да се прими у састав новооснована Подружина у Боровцу;

414) да се одобри кредит Подружинама у Јагњилу 10.200, у Ковачици 15.600 и у Боровцу 7500 динара.

VII

По осталим предметима одлучено је:

415) да уредник Календара за 1928. г. буде г. М. Стојановић. Да формат Календара буде као и Тежака; да не буде већи од 15—18 табака, не рачунајући огласе и да се штампа у 15 000 примерака гармондом без прореда и орезан са три стране. Наслов Календара да остане исти као ове године и да буде енциклопедијски уређен;

416) да се одбије рачун бр. 618, пошто је путовање извршено без одобрења Управе;

417) да се по тражењу бр. 6544 одобри кредит и тражи обвезница;

418) да се усвоји молба Задружног Савеза, да Друштво о Задружном Конгресу одреди референта, који да одржи предавање о пољопривредним коморама.

VIII

Саопштења и предлози:

419) Председник реферише о преправци магацина бр. 1 у дућане. Одбор одлучује: да г. г. Миљковић, Н. Петровић и С. Ратковић спреме за идућу седницу детаљан предлог и предрачун. Такође да процене: да ли би требало зграду испод магацина бр. 1 порушити или би се могла искористити као магацин.

420) Члан г. М. Стојановић саопштава да иде на службени пут и да би том приликом могао да прегледа школу за домаћице код Подружине у Рибнику. Одбор усваја предлог тим, да се г. Стојановићу призна дневница и путни трошак од Сталаћа.

Са овим је седница закључена.

СТЕЧАЈ

ЗА ГЛАВНОГ СЕКРЕТАРА СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

Српском Пољопривредном Друштву потребан је **главни секретар**, који мора имати вишу или бар *средњу пољопривредну школску спрему* са дужом *пољопривредном праксом* и добрим познавањем пољопривредних прилика у земљи, као и свих административних послова.

Кандидати који имају вишу школску опрему треба да имају најмање 6 година праксе, а они са средњом школом 10 година.

Годишње су принадлежности су 36.000 динара.

Кандидати уз молбу треба да приложе преписе својих докумената и опис свога живота и рада.

Првенство имају они који знају какав страни језик.

Пријаве се примају до 15. јуна ове године, које треба слати на адресу: **Српском Пољопривредном Друштву Београд — Немањина улица бр. II.**

Бр. 6440 од Српског Пољопривредног Друштва
16. маја 1928. год. у Београду.

РАТАРИ И ГОСПОДАРИ!

Наручите само гласовите и чувене

ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњана, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Воллегова“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оштећена. Цена по комаду Дин. 100.—, ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.—. По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радioniца коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варцар) Босна.

САТОВИ

са 3 годишњом гаранцијом дин. 95—, 140—, 190. Дамски наручни сат дин. 135, 195, 275, будилице дин. 70, 80, 96, ланци сатова за гођиоду од никла дин. 14, од дубле златна дин. 22, од сребра дин. 50. Дамске огрилице дин. 20, 30, 48, привјески дин. 5, 11, 20, наушнице дин. 24, 90, 150, прстени дин. 40, 80, 130, разацилије у великом избору велетрговина

R. Stermecki, Celje br. 78.

Сатови оригинални су швајцарски, све остале израде од сребра и златна израђене су красно и солидно у цељским шворницама. Пишиће одмах по великом ценовник са више хиљада слика, у којем ћете наћи шакоћер и фотографске апаратне, грамофоне, шамбуре, бриљеве, косушишарице, ножеве и

хиљаде других корисних ствари.

Поруџбине преко дин. 500 ослобођене су поштарине. Шта не одговара промени се или врати новац.

16—8

ТЕЖАЦИ И ГОСПДАРИ

Ако желите да весело и ваљано косите ваше ливаде, наручујте само гласовите, опробане и свакоме познате варцарске косе, од гласовитог најскупљег челика, рукома рађене, изванредно оштре и дуготрајне, у величини од 70 до 100 см. За сваки комад потпуна гаранција. Цене по комаду 90 дин. Ко наручи 10 коса

добива једанајесту косу на дар. Брусови прави цепани од 15 до 50 дин. комад. Молим да сваки назначи величину косе и форму како жели. По вољи ударамо и имена на косе. Мање од два комада не шаљемо. Испишите тачну адресу.

ПАВАО КОСИЋ-ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1831.

4—3

Мркоњић Град—Босна

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденичко камење на целој Балкани, увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

10—6

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Са изложбе и сајма вина у Београду.

У времену од 22. до 26. априла ове године одржан је у Београду у дому Српског Пољопривредног Друштва *први велики земаљски сајам са изложбом вина, коњака и ракије.*

Ово је у опште и први сајам домаћих производа у Београду. Док су Љубљана, Загреб, па и Осјек, успели да организују и устале своје годишње сајмове домаћих и страних производа и да их обављају са великим успехом, дотле Београду то није пошло за руком ни после 10 година од уједињења. Истина, образован је одбор за приређивање сајма, али је, у колико нам је то познато, изгледа, само на томе и остало, јер нити је изабрано земљиште, нити је прикупљен капитал.

Желећи, да ово питање приређивања сајмова домаћих производа у Београду покрене с мртве тачке, Српско Пољопривредно Друштво у Београду дошло је на похвалну замисао да отпочне са приређивањем једног великог земаљског сајма вина, коњака и ракије, а да би се прикупио што већи број излагача и на тај начин имао пред собом потпун преглед производње вина, коњака и ракије у целој нашој Држави, одлучено је, да се уз сајам приреди и изложба тих производа, т. ј. да се да могућност, да изложе своја вина и они добри произвођачи, који немају много вина, или су га већ продали.

Да би ову своју замисао остварило, Српско Пољопривредно Друштво обратило се за помоћ државним и самоуправним установама и наишло је код њих на добар одзив и разумевање. Тако је Министарство Пољопривреде и Вода дало помоћ од 50.000 динара, Министарство Трговине и Индустрије 20.000 динара, Народна Банка 10.000 динара, Општина Београдска 2.000 динара. Поред тога Општина Београдска одобрила је да се при уносу у варош ослободе општинске трошарине сви производи, намењени изложби. Министарство Саобраћаја пак одобрило је попуст од 50% у вожњи државним железницама свима посетиоцима сајма. На овај начин материјална страна за ово приређивање била је обезбеђена.

Требало је сада приступити самој организацији посла. Управни Одбор Српског Пољопривредног Друштва изабрао је из своје средине један ужи приређивачки одбор од три лица и то г. г.: Божидара Ранковића, Милутина Стојановића и Николу Петровића, који су опет између себе изабрали г. Милутина Стојановића за директора сајма и изложбе. Приређивачки Одбор изабрао за сваки наш виноградарски крај по једног повереника, обично из реда државних и самоуправних пољопривредних чиновника. Приређивачки Одбор и повереници развили су живу пропаганду међу виноградарима и винарским трговцима, да узму учешћа на овом сајму и у томе су постигли леп успех, тако да

су велики изложбени павиљон и велика сала за зборове у дому Српског Пољопривредног Друштва били једва довољни да приме сва изложена вина, ракије и коњак. Било је преко 7.000 флаша изложених вина и преко 2.000 излагача.

Сви наши виноградарски крајеви били су добро заступљени, неки више и боље на изложби, неки опет на сајму. Посетиоци сајма, гостионичари, трговци, винарски стручњаци, љубитељи добрих вина, имали су ретку прилику и задовољство да се упознају са извршним квалитетом наших вина из Херцеговине, Далмације, Црне Горе, Словеначке, Хрватске, Војводине, Србије и Ј. Србије и да их пореде. Док су се вина Далмације и Херцеговине одликовала јачином у алкохолу и боји и лепом прерадом, дотле су војвођанска, словеначка и хрватска вина освајала својом освежавајућом питкошћу, букетом и извршном прерадом, а србијанска својим јединственим природним особинама, где понегде има још доста посла за вешту руку доброг подумара.

Више хиљада посетиоца прошло је кроз изложбена одељења, кушајући од вина и ракија она, која су их највише интересовала. Било је доста велико интересовање од стране купаца, тако да су поједини излагачи одмах направили веће закључке, а у сваком случају заинтересовали и упознали купце са својим производима и њиховим ценама, тако да могу рачунати на њихову потражњу у будуће.

Овај сајам има један успех и у томе, што је многима, који то нису знали или су у то сумњали, показао колико народно богатство лежи у нашим виноградима. Наша држава заузима видно место са својим виноградарством међу европским виноградарским државама, јер по површини винограда долази на седмо место после Француске, Шпаније, Италије, Португалије, Румуније и Мађарске а по производњи грозђа на шесто место — иза Португалије, а испред Мађарске. Површина земљишта под виноградима код нас је око 175.000 ха, што представља просечно око 1,5% од

целокупне површине обрађеног земљишта и што народу доноси годишње просечно око 3,500.000 хл. вина или по вредности близу 1.500 милиона динара годишњег прихода. А што је за нас од још већег значаја, то је, да ово огромно повећање народног капитала доноси већим делом посна, слаба, песковита, шљунковита и каменита земља, која не само да не би ни од које друге културе дала већег прихода, него често не би била рентабилна ни за какву другу културу.

Сајам и изложбу вина отворио је 22. априла у 9 часова пре подне Председник Српског Пољопривредног Друштва у Београду г. Мирко Миљковић једним лепим говором, у коме је истакао значај овога првог великога сајма у нашој држави, захвалио се свима установама и појединцима, који су било новчаном помоћи било својим радом помогли остварење овога сајма и поздравио све присутне делегате и излагаче. У име Господина Министра Пољопривреде и Вода поздравио је присутне г. Божидар Ранковић, начелник Министарства Пољопривреде и Вода, захваливши се Српском Пољопривредном Друштву што је примило на себе, у садашњим тешким економским приликама, тешку дужност око организовања овога сајма и изјавио готовост Господина Министра Пољопривреде и Вода да ће и у будуће помагати сваку овакву акцију, која има за циљ наше привредно снажење. Затим је директор сајма г. Милутин Стојановић, начелник Министарства Пољопривреде, истакао важност нашег виноградарства у нашој народној привреди и објаснио, како је организован овај сајам, захваливши се својим сарадницима на искреној сарадњи.

Другог дана сајам је посетио Министар Пољопривреде и Вода г. Светозар Станковић и провео читав сат у разгледању изложбе, кушању типичних вина из свију наших виноградарских крајева и у разговору са излагачима.

Тога дана одржана је у сали Српског Пољоприв-

председавао лично Министар Пољопривреде и Вода г. Светозар Станковић. После исцрпне дебате, у којој су поред г. Министра узели учешћа многи наши виноградари и стручњаци, донета је ова **резолуција**:

Виноградари и винари из свију крајева наше земље, сакупљени на Конференцији у дому Српског Пољопривредног Друштва а поводом приређивања земаљско гвинског сајма у Београду, узевши у претрес данашње стање производње, промета и извоза наших вина, донели су једнодушно, после исцрпне дискусије следећу

Резолуцију:

1) Да Српско Пољопривредно Друштво у Београду прикупи сва пољопривредна удружења из целе државе у један Савез Пољопривредних Удружења, који би у недостатку Пољопривредне Коморе послужио као овлашћени представник свију наших пољопривредника, а који би обавезно имао виноградарску секцију.

2) Да Српско Пољопривредно Друштво прими на себе организацију сталних земаљских винских сајмова са берзом вина за прво време у Београду, као највећем потрошачком центру за вино, користећи се за ово потпором од државе, обласних одбора и других привредних установа.

3) Да се што скорије донесе закон о вину за целу државу, чији пројекат да се предходно упути на проучавање свима обласним одборима и важнијим привредним организацијама.

4) Да се кредит од 30,000,000 динара, који је стављен на расположење Господину Министру Пољопривреде и Вода за обнову винограда у пасивним крајевима употреби за давање бескаматних позајмица сиромашнијим тежацима Далмације, Црне Горе, Херцеговине и Јужне Србије.

5) Да се у циљу обнављања винограда првенствено на земљишту, које нема погодности за друге културе,

дизање нових и обнављање старих винограда на земљишту, погодном за гајење ратарских усева.

6) Да се досадањи рад Министарства Пољопривреде и Вода на замењивању директно родећих хибрида калемљеном американском лозом пренесе на обласне Одборе, који су примили државне лозне расаднике.

7) Да се приликом склапања трговинских уговора са земљама, увозницама наших пољопривредних производа, у будуће увек претходно консултују наше важније пољопривредне организације.

8) Да се у циљу уклањања тешкоћа око извоза наших вина и грозђа у иностранство даду веће саобраћајне тарифне погодности, аналого „јадранској тарифи“, каква постоји између Италије и Аустрије, да се царинска кауција на празну бурад, цистерне и корпе за грозђе у будуће полаже код шефа упутне станице, који је дужан да ову кауцију врати извознику одмах, чим овај робу утовари и преда је за експорт и најзад да се ради бржег превоза вино сматра као роба подлежна квару на дугом путу.

9) У циљу појачања унутрашњег промета с вином: да се спречи повишење државне трошарине на вино од садашњих 0,35 динара на 1 дин. од литра, како то предвиђа нови предлог закона о трошарини, који би био фаталан за наше виноградарство; да обласне и градске самоуправе могу установљавати своју трошарину на вино у бурадима и боцама, као и на шампањац, највише у износу до 100% од државне трошарине и најзад, да се, у циљу конкурисања грчким винима, за превоз вина из Северне у Јужну Србију даду исте повластице, какве сада ужива Далмација.

10) Да Господин Министар Пољопривреде и Вода у циљу борбе противу фалсификованих вина пренесе на обласне самоуправне одборе право извршења закона о промету с вином, а на основу овлашћења, које му даје чл. 6. Уредбе о преносу послова на обласне самоуправе, док се не донесе нов закон о вину.

11) Да се најзад што пре донесе закон о земљорадничким задругама, јединствен за целу земљу, како

би се најзад установио нормалан живот у нашем за-
другарству.

12) Да се поштри државна контрола над квали-
тетом средстава за сузбијање биљних болести и ште-
точина и да се укине царина на ова средства.

13) Да се у интересу народног здравља и унапре-
ђења виноградарства забрани прављење коњака и ко-
мовице од индустријског шпиритуса помоћу разних
есенција, а да се допусти продаја под именом коњака,
вињака и винског дистилата искључиво винском дисти-
лату, јер би се у том случају испекло око 400.000 хл.
слабијих вина, што би знатно олакшало промет с вином.

14) Да се и наша држава прикључи живој акцији
средњеевропских држава, да грчка влада забрани справ-
љање и извоз вина од сувог грожђа и алкохола, која
су, и ако патворена, окупирали сва светска тржишта,
те већ знатно коче извоз природних вина из других
држава, па и из наше земље.

Због велике посете сајам у место да траје само 4
дана продужен је још за два дана, те је затворен 26.
априла у 6 сати у вече од стране Председника Срп-
ског Пољопривредног Друштва г. Мирка Миљковића,
а у присуству многих посетиоца, излагача и новинара.

За све време трајања изложбе специјални одбори
оцењивали су изложена вина и ракије и додељивали
награде излагачима.

Награђено је *првом* наградом за изложено вино
на сајму и изложби:

27	виноградара и винарских радњи из Словеначке
16	" " " " " Хрват. и Славоније
23	" " " " " Далмације
5	" " " " " Херцег. и Ц. Горе
19	" " " " " Војводине
29	" " " " " Србије

Дато је укупно за целу државу других награда за
вино на сајму 94, а на изложби 242, а трећих награда
за вино на сајму 114, а на изложби 450.

Награђено је првом наградом 53 излагача разних ракија, другом 72, а трећом 38.

Поименични списак свих награђених биће штампан и испослат свима награђеним излагачима.

Бож. Ђ. Ранковић.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Исхрана преко лета.

Наш сељак, и колико има средстава за исхрану, не уме да их искористи, не зна да се храни према потребама свога организма; жена не уме да зготови од оног материјала, којим располаже, укусно и пријатно јело. И обично живи на сувој храни или од неукусних чорбуљака. Јела су претерано масна, пресољена или препапрена, често загорела, недопечена, недокувана или супротно томе препечена и прекувана.

На једном курсу за младиће са села, прилази после ручка један од учесника, па пита: Како ви кувате овај пасуљ, да је овако укусан? Моја жена га никад тако не скува.

И ово је једна истина. Зготовити јело није велика вештина, али се мора научити и знати. А добро зготовљено јело, пола сварено.

Поред овога у исхрани је још врло важно бирати храну према спољним приликама и условима живота. Свакако, да не можемо ни сељаку замерити, ако зими једе више меса и сланине, и ако далеко мање ради него лети. Хладноћа тражи више материја, из којих се у организму ослобађа топлота, те је сасвим природно, да се исхрањујемо оваквом храном. Али ако се земљораднику човеку не може замерити за зимску храну, за летњу му можемо начинити много замерака. Лето је доба најтежих пољских радова, од ране зоре до мркла мрака бави се наш сељак најтежим телесним радом, те је неопходно потребно и да подеси храну према томе.

Летње врућине не дозвољавају исхрану јако тешком и масном храном, јер се услед ове хране могу пореметити органи за варење, желудац и црева. Али тешки радови траже храњивију храну од оне, којом се сељак преко лета храни. У те дане највећег рада често се проведе о проји, сурутки, луку исецканом у сирћету. Сурутка и лук у сирћету врло су пријатни у летње врућине и треба их јести. Али њима се не може надокнадити истрошена снага, њима се не може задовољити потреба, коју изискује тежак пољски посао. И шта се онда дешава? Троши се више него што се уноси с храном. Троше се телесне материје, сагоревају живе материје. Ето зашто после летњих радова сељак омршави, а често и оболева.

Преко лета је дакле потребно хранити се храном, која ће давати довољне количине телесне топлоте, која се претвара у рад. Топлоту дају скробне материје, шећери и масти. Мало пре сам напоменуо, да масна храна преко лета може шкодити. Остају још прве две. Скробне материје се налазе у биљној храни: брашну, поврћу, кромпиру, пиринчу. И то треба да нам служи преко лета за исхрану. Нарочито треба што више поврћа употребљавати. Наш народ у опште врло мало троши поврће, а оно има врло велика значаја. Нема ни поврће много скроба, али колико га има, искористљив је, али још више поврће јако подпомаже варење, изазива правилан рад црева и ако се добро зготови, нарочито запржи и држи ситим, ако се за готовљење поврћа употреби маст. Ако се уз то спреми неко тесто, а употреби извесна количина шећера — имамо врло храњива јела за летњи тежак рад. Не треба заборавити уз ово кромпир и пиринач. Јеловник тешког пољског радника биће потпун, ако још узме и довољне количине воћа. Воће садржи шећера и витамина. Оно гаси жеђ, освежава, потпомаже варење. Зрелог воћа се може јести, колико год прија. Не треба пити много воде после воћа, јер се може разболети и добити надув.

Са оваквом храном могу се издржати најтежи

кисела млека, сира, нешто кајмака, јер је у исхрани неопходно потребно узимати и извесне састојке (беланчевине) животињског порекла.

Пољски рад захтева много снаге. И организам је мора добити. Али и храна мора одговарати не само потребама за топлотом, него и летњем добу. Мора бити храњива, али и лака, освежавајућа. Не сме се преко лета утрошити више, него што се узима у храни. Погрешно рачуна, ко мисли да ће то преко зиме накнадити. Може се у тежини и добити, али ако се услед недовољне исхране истроше ћелице или поремете органи, то се не даје накнадити. Ту остаје један поремећај, који изазива обољења и слаби снагу и здравље.

Др Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: I. Имам једног вола, који је добио под вратом на ђердану квргу пре две године, која се огнојила и подубила, те ни до данас није зарасла, а осим те кврге отекле су још три до четири, те су се и оне загнојиле и провалиле. Во потпуно једе крму и ради, а кад му дајем бољу крму и дебља.

II. Имам крмачу, која се опрасила. Након прасења 15 дана пао јој је стражњи крај, у томе не може ходати него стражњи крај вуче. Крму добро једе и добро прасце храни.

Стеван Мијатовић, — Чађавица.

Одговор: I. Прва гнојава „кврга“ на врату вола била је последица какве унутарње инфекције и њене локализације, а остале су дошле преношењем лимфатичним путем исте инфекције. И као последица је стварање гноја и на крају отварање — цурење кврга. Требало је код прве кврге звати ветеринара, да је расече и потпуно очисти, па се не би друге појављивале, овако сада, кад су се већ формирале на њима „фистуле“ — сталне ране које цуре, посао је тежи, али још увек могућан. Зато зовните ветеринара да их очисти.

II. Ваша крмача болује од узетости задњег дела

трупa, која је или последица прашења или је могла да дође услед какве повреде — удара. Ако болест већ не траје дуго можете покушати лечење топлим облогама на крстима и трљањем ракијом или шпиритус-камфором. У сваком случају ствар је озбиљна и ако за 10—15 дана нема побољшања — онда је неизлечива. Зато је под повољним хигијенским условима држати, док не одхрани прасце и онда заклати. Обратити за то време пажњу на балегу, и чим се примети затвор код крмаче — прочистити је са 10 грама горке соли, коју купити у апотеци.

Обреновац.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

ЛИСТАК

А. Г. Јовановић,
директор Средње Пољ. Школе.

Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас.

Сада, када се све више истиче питање о повећању пољопривредне производње, а што је у нераздвојној вези с развитком пољопривредне наставе и када ће се ускоро приступити остварењу задатака обласних самоуправа, од интереса је пратити, како се развија пољопривредна настава у другим земљама, те да би отуда могли црпсти поуке и потстрека за рад на унапређењу пољопривредне наставе у нашој изразито пољопривредничкој земљи.

За овај мах да се упознамо са стањем пољопривредне наставе у Швајцарској, тој малој, али у сваком погледу напредној земљи.

Швајцарска је пространа свега 41298 км², а има око четири милиона становника (90 на 1 км²), од којих се 27% бави пољопривредом, а остало индустријом.

у Швајцарској преовлађује савијанство од 10 хектара. Од укупне продуктивне површине око 50% чине алписки пашњаци и њиве, 25% је под шумом, остало је непродуктивна површина.

Вредност укупног извоза премаша 2 $\frac{1}{2}$ милијарде франака годишње.

Организација пољопривредних школа¹⁾.

Пољопривредне школе у Швајцарској су предузећа кантона (округа), којих има 22, а држава пружа само потпору за њихов рад.

Школе се деле у *двогодишње теоријско-практичне школе* и у *зимске пољопривредне школе*.

Двогодишње школе дају ученицима теоријско образовање, а уводе их и у пољопривредну праксу.

Зимске су школе намењене оним сељачким синовима, који немају могућности да похађају годишње школе. У зимским школама добијају сна стручна знања, која су према стању савремене пољопривредне науке потребна сваком сељаку. Настава је теоријска, а практичне су вежбе само допуна.

Обе врсте школа дају поред стручног и опште образовање, утичу повољно на карактер ученика и старају се, да им улију вољу и љубав к пољопривредном позиву.

Годишње школе обухватају два целогодишња курса, који почињу с пролећа, а зимске школе обухватају два зимска курса од 4—5 месеци, обично од новембра до краја марта.

Сем за наставу, школе служе у великој мери за *стручно саветовање пољопривредника* и стављају се у службу унапређења пољопривреде. Неке су школе постале прави центри њихових округа у стварима, које се тичу пољопривреде.

Служба огледа је врло развијена, нарочито у годишњим школама, па и у зимским школама, у колико

¹⁾ Подаци о школама су црпљени из дела „Die landw. Schulen der Schweiz“ — издање удружења пољоприв. наставника Швајцарске, а иницијативом Д-ра Лаура.

непосредним потребама пољопривредне праксе, а тим се радовима доприноси и унапређењу пољопривредне науке.

На различитим школама постоје нарочити одељци, н. пр. млекарске станице, обавештајни одељци (н. пр. за заштиту биља, за испитивање машина и др.), неки су подешени као пољопривредна угледна добра, а на некима су и домаћичке школе.

Све су школе снабдевене училима, збиркама и лабораторијама и добрима. Већина су с интернатима за ученике, а искуства с интернатима врло су повољна, како у погледу успеха у настави, тако и у васпитању, дисциплини, а и издржавање је јевтиније.

Пољопривредне школе су по правилу под надзором и влашћу кантоналних (окружних) пољопривредних одељака, а надзор води *надзорна комисија*, чији је председник шеф тога одељка.

Наставници.

Наставници су људи с научном и практичном спремом, с дипломом пољопривредног одељка државне техничке високе школе. Опште предмете предају помоћни учитељи (физика, хемија и др.).

Наставници су сем за школску наставу разноструко искоришћени, нарочито они на зимским пољопривредним школама: они врше путну наставу, саветовање сељака на курсевима и предавањима, разне експертизе, сарађивање у пољопривредним удружењима и задругама, преглед стаја и млекарница, вршење огледа, сарађивање на стручној књижевности и т. сл.

Од 1901. године сви су стручни наставници организовани у „Савез наставника пољопривредних школа у Швајцарској“ — чији број чланова износи око 100, а сврха му је унапређење пољопривредне наставе. Он издаје и потребне уџбенике.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ.

Радови у јулу. — *На дому и двору.* — Главно је занимање: око жетве и вршидбе и смештања зрна у житнице, а сламе у плевне или на камаре. Поливати гнојиште и превртати компост (мешанац). Дене се сено у котаре. Вуна од оваца се продаје, а задржана се пере и смешта на подесна места, где није влага.

Око стоке и живине. — Стоци за рад полагаати појачану храну. Осталу стоку изгонити на пашу. За време јаке врућине држати на пландишту, нарочито младу стоку. Торење стрњика. Продаја пролетњих овнова. Мркање оваца за раније јагњење. Летње јагњење. Купати свиње и изгон на стрњике. — Пуштање живине на стрњике да побирају опало зрнење од усева и корова.

На њиви и ливади. — Завршује се вршидба и уношење зрна у житнице. Окопавање и огртање репе, кукуруза, кромпира. Сузбијање корова косидбом по стрњикама и сагоревањем. Подоравање стрњике. У детелини и луцерки јавља се самовила (вилаина косица), коју треба поништавати. Косидба детелина и осталих пићних биљака. Орба и сејање пићних биљака за јесен. Берба раних кромпира.

У градини. — Сејање роткви и мркава за јесен и зиму, продужије се расађивање купуса, цветног купуса, празог лука. Уноси се у сувоте прибор топлих леја. Жетва свих варива; купуса, краставаца, диња, лубеница и свег осталог поврћа, које стасави сад у највећој количини. Прибирање семена. Уз то се окопава, где год је потреба и обилато врши поливање.

У воћњаку и воћном расаднику. — Летње орезивање обличастих воћака. Најважније доба (епоча) производње воћа. Беру се: мареле, кајсије, ране брескве, шљиве — ранке, крушке, малине, огроз. У расаднику почиње калемљење притаженим пупољком (окулирање), и то: кајсије, јабуке, крушке, шљиве — пожегаче.

У винограду и подруму. — Довршује се последњи летњи радови у винограду. Прска се последњи пут против пламењаче, и ако је потребно запрашује се сумпором против плесни (оидиума). Скупљање уврнутог лишћа од цигараша (инсекта) и спаљивање овога. Код раних сората јавља се шарак и до краја месеца може бити и зрелог грождја (малингера, мадлене, шасле — ранке и др.) Прегледање калемова у новом саду. — У подруму ноћно проветравање. Надгледање вина, али се не дира.

На пчелануку. — Ројење спречавати. Слабе ројеве удруживати. Трутови гину. Путничко пчеларење. Вађење меда.

Код свилобуа. — Производња јаја свилобуа.

Изложба наших производа у Берлину. — Повлашћена трговачка агенција са седиштем у Берлину — Spandauer Strasse 42 — предузела је у споразуму са нашим Генералним Конзулатом у Берлину организацију једне сталне изложбе свих производа, који се израђују у нашој земљи, па између осталих и пољопривредних производа за извоз. Отварање изложбе извршиће се 16. јула тек год. Пољопривредне производе, који се лако кваре, треба слати поменутој агенцији тако, да стигну у Берлин на један до два дана пред изложбу, а производе, који теже подлежу квару, као жита, дрво, варива, вино, мед, хмељ, кудеља, вуна, итд. могу се слати и раније. После отварања изложбе повлашћена агенција примаће и излагаће стално оне производе, чија сезона почиње касније, као свеже и суво воће, пекмез и др. Ово излагање агенција ће вршити бесплатно.

Ова повлашћена трговачка агенција у Берлину доставила нам је радни програм свог увозног одељења, који гласи:

„1) Увозно Одељење има разна пододелења као на пр. пододелење за увоз јаја и пернате живине (заклане и живе), пододелење за увоз сувог воћа (сувих шљива, јабука и др.), пекмеза, разних жита, пасуља и кромпира, пододелење свежег воћа (као шљива, јабука и крушака) и пододелења за остале наше производе.

Овим пододелењима управљају познати стручњаци, који се већ деценијама баве продајом наведених артикала.

2) Увозно Одељење бави се само производима наше Државе, тако да наши извозници неће бити занемарени као што је то често случај код страних агената, који се баве и продруктима других земаља, те запостављају наше извознике, када то њихови интереси захтевају.

3) Организација Увозног Одељења разграната је у целој Немачкој Држави, тако да је у сталној директној вези са свима интересентима наших производа, те на тај начин искључује непотребне посреднике.

4) Увозно Одељење обраћа нарочиту пажњу, да се продаја наших производа врши на што бржи и сигурнији начин. Стара се у интересу наших извозника да немачки купци буду солидне и првокласне фирме.

5) Увозно Одељење обавља послове највише као посредник, али и често као комисионар.

Посредничку и комисионарску провизију наплаћује Повл. Агенција по одређеним ставовима од стране нашег Министарства Трговине и Индустије и управља се према данашњим приликама. Ни у ком случају оне не могу да буду више од оних што узимају страни агенти и комисионари, него напротив оне су чешће ниже.

6) Увозно Одељење придодало је себи у интересу наших извозника модерна сместишта ради примања наших производа

у комисион. Та сместишта пружају нашим извозницима велике и разнолике користи.

Пре свега, роба послата у комисион ломбардује се под повољним условима од једне велике немачке Банке, тако да извозници могу одма доћи до већег дела свог уложеног новца.

Затим, Повл. Агенција држећи робу у сместиштима може чекати на згодне моменте за продају робе и тиме постићи повољне цене.

Ова сместишта примају искључиво наше производе у комисион, која неће бити продата у незгодно време, док страни комисионари гледају да постигну што већи обрт и да што пре истуре робу, како би добили место за нову приспелу, не водећи бригу да ли је момент згодан за продају.

7) Увозно Одељење Повл. Агенције се брине да увоз наших производа у Немачку буде у сваком погледу заштићен, слободан од свију шикана и да трошкови буду што мањи. Увозно Одељење поседује довољан број чиновника и велики парк теретних кола и аутомобила, а царинске манипулације врши бесплатно, једном речју: извозници имају све погодности како би дошли до бољих резултата.

8) Увозно Одељење ствара у својим просторијама сталну изложбу свију наших производа, која ће имати циљ да упозна немачке интересенте са разноликошћу наших продуката и са квалитетом истих.“

Трговачке везе са Мексиком. — Од Мексиканског Конзулата у Београду умољени смо да објавимо следеће:

„Конзулат стоји у свако доба на услузи индустријским и трговачким круговима и исељеницима са свима потребним извештајима.

Све особе, које се из Југославије исељавају у Мексико нека се обрате само конзулату у Београду, а не конзулатима у иностранству.

Фирме, које непосредно поморским путем експортирају робу за Мексико, треба да пошиљке прате конзуларном фактуром, која мора бити такође оверена од стране конзулата у Београду.

Информације о тим фактурама могу се добити код конзулата и код сваке трговачке коморе у земљи.

Фирме, које извозе робу преко једне експортне фирме којој европској луци у иностранству, морају фактуру оверити код конзулата који се налази на Кнез Михаиловом Венцу бр. 7 у Београду, телефон 419 или 14 35.“

Вештачко сушење усева. — У пољопривреди није довољно само производити; треба још моћи и умети скинуте

се постиже у већини случајева сушењем и то на сунцу. Али то није увек могуће, због дуготрајних киша, које могу настати у доба, када се та радња врши, нарочито за сушење покошене траве са природних или вештачких ливада. У Америци се на великим имањима врши вештачко сушење сена у затвореним одајама, у које се пушта загрејан ваздух, а у последње време врше се пробе и са нарочим сушницама за ту сврху.

КЊИЖЕВНОСТ.

Пољопривреда и шумарство Аустрије. Издање уз сарадњу Министарства Пољопривреде и Шума, у редакцији Dr Л. Хенста. Под овим насловом публикована је 1927. год. књига великог формата од 342 стране, са многобројним илустрацијама, одлично уређена и савршено технички израђена. Циљ издавања ове књиге јесте, да се иностранству прикаже садања пољопривреда и шумарство Аустрије у новом облику после рата. Штампана је немачким и енглеским језиком напоредо.

Колика се важност придаје пољопривреди и шумарству у Аустрији, види се одмах по скупоценом издању књиге, и из садржаја појединих чланака, које су израдили њихови најбољи стручњаци. После горког искуства у светском рату, Аустријанци указују на чињеницу, *да је врло важно за оцетианак и независност једног народа, да се у домаћој пољопривреди има сопствено врело исхране; да у кујовној моћи земљорадника, који у Аустрији има 50% од целокујног ситановништва, лежи темељ свеколике народне привреде.* Аустријанци признају важност пољопривреде и шумарства по трговински биланс, биланс плаћања и кредитну моћ у иностранству. Подизањем пољопривреде и шумарске производње Аустријанци очекују активирање трговинског биланса, који је у 1926. год. због увоза великих количина животиња на мирница био пасаван за 700—800 милиона шилинга.

У Аустрији се свуда и на све могуће начине проповеда, да је за благостање целог народа и његове привреде потребно не само повећање пољопривредне производње квалитативно и квантитативно, већ да пољопривредник постигне и пристојну зараду. У паду цена пољопривредних производа, што се у последње време догодило, лежи велика опасност по њихову пољопривреду. Пошто не може задовољити своје потребе и издати своје производе на тржишту, он се

привреде, Аустрија је после рата упућена на увоз из иностранства, из околних земаља: Мађарске, Чехословачке, Пољске, Румуније и Краљевине С.Х.С. Посве умерени царински ставови за пољопривредне производе омогућују околним државама да врше јаку конкуренцију аустријској пољопривреди. То је могуће поменути околним земљама, вели се, јер је тамо земљиште сразмерно много плодније од аустријског, радна снага знатно јефтинија, потребе народа мање, порези и друге дажбине знатно мањи него у Аустрији

Услед јаке конкуренције иностранства и у Аустрији се осећа велики пад цена пољопривредних производа. Прошле године наступио је велики пад цена стоке, да по мишљењу аустријских стручњака предстоји неминован крах многих сељачких газдинстава. По мишљењу Др Хајниша, аустријској пољопривреди потребно је пружити стабилност цена најважнијих артикала. То би се дало најлакше постићи монополисањем дотичних артикала, што је за произвођаче најсигурније, а за потрошача најјефтиније.

Но ову идеју монополисања извесних пољопривредних производа, којим би се заштитила домаћа производња, Аустријанци су дошли по угледу на Швајцарску. Пре рата нагло је опало гајење жита у Швајцарској услед конкуренције иностранства. У циљу заштите гајења жита Швајцарска је после рата увела увозни монопол за хлебна жита и брашно. То је омогућило швајцарском пољопривреднику да своја жита продаје по знатно вишој цени од светских тржишта. Овај монопол још није укинут, јер Швајцарска увози 80% хлебног жита, док сама производи свега 20% укупне потрошње. У Аустрији је стање друкчије, јер она задовољава потребе у ражи својим сопственим производом, а потребе у пшеници са 50% благодарећи изванредним напорима учињеним у последњим годинама.

За колосалан напредак постигнут у пољопривреди и шумарству последњих година, Аустрија има да захвали необично великој истрајној сарадњи свих оних чинилаца, који су из љубави према земљи и народу, заједнички сарађивали на материјалном и културном подизању свога народа. У томе раду учествовали су: представници власти и све установе, којима спада у дужност унапређење пољопривреде, наставничко особље виших, средњих и нижих пољопривредних школа, техничари у својим кабинетима и лабораторијумима, многе огледе пољопривредне станице и пољопривредни стручњаци.

Колики је напредак учинила аустријска пољопривреда, може се видети из разних података које наводимо.

Пољопривредна производња у земљи покрила је:

од потреба у:	просечно од	у 1925. год.
	1923—1925. год.	
	%	%
пшеници	37.4	43.7
ражи	78.4	86.5
хлебном житу укупно	56.3	64.6
јечму	67.5	76.8
овсу	80.7	82.5
кромпиру	96.6	97.2
шећеру	39.4	45.0
стоци и сточним производима		60

Као што се види, Аустрија је сразмерно врло брзо успела, да из својих сопствених средстава задовољи потребе у извесним производима као: ражи, овсу и кромпиру. У стоци и сточним производима и јечму покрива више од 50%. Не треба мислити да се смањивањем потрошње од становништва успело повећање покривања потреба из сопствених средстава. У 1925. год., обрачунато према укупном броју становника, потрошено је на главу:

	у бившој Аустро Угарској кгр.	у Аустрији кгр.
брашна од пшенице и ражи	135.96	135.87
кромпира	167.34	153.34
шећера	24.50	13.20
меса и његових произода	45	30
млека	146	146

Као што бројеви показују потрошња наведених намирница на главу достигла је у 1925. год. скоро исте количине као што је било пре рата у бившој монархији. Мања је само потрошња шећера и меса, што долази отуда, да смањена Аустрија има сразмерно више сеоског живља, које мање троши шећера и меса од варошког.

У колу средње европских држава Аустрија не стоји на последњем месту у пољопривредној производњи. У производњи пшенице, по податцима из 1924. год. она стоји пред Швајцарском, близу Немачке. У производњи ражи долази испред Швајцарске и наше Краљевине, а у производњи кромпира испред наше Краљевине, Швајцарске и Мађарске.

У сточарству су постигнути још бољи резултати. По последњим податцима, на 1000 становника било је:

	коња	говеда	свиња
у Швајцарској	34	366.78	164.72
у Аустрији	43	331.—	225.—
у Чехословачкој	44	322.55	151.18
у Краљевини С.Х.С.	88	322.04	207.77
у Пољској	121	296.51	194.44

у Немачкој	61	273.56	266.40
у Угарској	106	237.60	308.02
у Италији	26	161.18	61.71
у Аусто-Угарској	85	346.—	282.—
у Старој Аустрији	63	320.6	225.1

Постигнути успеси у сточарству уливају Аустријанцима наду, да ће кроз сразмерно кратко време моћи задовољити своје потребе из својих сопствених извора, али под условом, ако стока и сточни производи нађу прође под умереним ценама. По свршеном рату Аустрија је посветила нарочиту пажњу своме сточарству, како у погледу квалитета, тако и у погледу броја, што се види из ниже наведених података:

	1910. год.	1923. год.	+ или — 1923. г.
коња	298.025	282.651	— 15.374
говеда	2.218.763	2.162.385	— 56.378
свиња	1.840.338	1.473.219	— 367.119
оваца	296.128	597.413	+ 301.285
коза	233.973	382.146	+ 148.173
живине	5.909.523	—	—
кошница	331.646	252.675	— 78.971

Благодаречи необично великим напорима учињеним за унапређење сточарства, Аустрија је скоро успела да још 1923. год. достигне бројно стање стоке из 1910. год. и да међу средње европским земљама не остане на последњем месту. За време рата говеда су смањена за око 18% пред-ратног броја. Али се Аустријанци надају, да ће и квалитативно опадање свога сточарства, проузроковано ратом, поправити за најкраће време. То ће они постићи повећаном производњом сточне хране, брижљивим одабирањем запатних грла по раси и способностима и добрим одгајивањем.

У вези са сточарством, с обзиром на активност пољопривредних газдинстава и значај народне исхране, Аустрија посвећује нарочиту пажњу млекарству. Аустрија има пуно услова за напредовање млекарства. Од 2.162.385 говеда из 1923. год. има 1.074.865 крава, које долазе у обзир искључиво за добијање млека. Потребе у млеку и млечним производима велике су, те их Аустрија није могла сама задовољити. И у производњи млека Аустрија је достигла пред-ратне количине. У 1925. год. увезено је млека и млечних производа за 41.43 милиона шилинга (331.44 милиона динара). У почетку 1926. год. у Беч је увожено млеко из иностранства у 150.000 лит. дневно, а сада тај увоз износи 26.000 лит. дневно. У 1925. год. у Беч је увезено 294.225.000 литара млека, од чега је иностранство увезло 14.19% од

млекарских задруга у Доњој Аустрији, које су издале 24.493.233 лит. млека, а 1926. год. 143 доњо-аустријских млекара испослале су за Беч 40.227.498 лит. млека. Из ових бројева види се, колико је велико напредовање производње млека. Да би се још бољи успеси постигли, почело се живо радити на освињању задружних млекара и сирарница, зашто је држава дала прошле године 6 милиона шилинга (48 милиона динара) у виду безкаматног зајма.

Ради повећања своје пољопривредне производње, знатног смањивања зависности од иностранства у животним намирницама, побољшања биланса плаћања, Аустрија живо ради на исушивању подводног терена од 500.000 хектара и наводњавању сувог. Од тих 500 000 хектара Аустријанци очекују повећање пољопривредне производње за 279.000 вагона, у вредности 354.872.000 шилинга. По нарочито израђеном програму, поред све своје сиромаштине после рата, исушено је 1922. и 1923. год. 1.000 ha и утрошено за то 1.200.000 шилинга. 1924. год. исушено је 2.000 ha и утрошено 2.400.000 шилинга, док је 1925. исушено 5.000 ha и утрошено 6.000.000 шилинга. До 1930. год. Аустријанци мисле да ће моћи годишње исушити 15.000 ha. За тај цео посао исушења 500 000 ha било би потребно 600 милиона шилинга.

Колику пажњу посвећује Аустрија својој пољопривреди и шумарству, види се по буџету Мтнистарства Пољопривреде и Шума, који за 1928. год. износи 34.457.870 шилинга или 275.662.960 динара. Ако узмемо да обрађена површина у Аустрији износи 3.498.000 хектара, значи да од буџета иде 9,8 шилинга или 78,4 динара на хектар. Целокупна територија данашње Аустрије 83.833 km², буџет за пољопривреду и шумарство 275.662.960 динара, док наша држава има 248.987 km² површине, а буџет пољопривреде износи 138 милиона динара. *Три пушта мања држава од наше има двоструко већи пољопривредни буџет.*

Аустрија је уложила много труда и новаца за повећање своје пољопривредне производње и то искоришћавањем сваког педља плодног земљишта и повећањем својих жетвених приноса. Благодарени необично великој активности пољопривредне коморе у Доњој Аустрији, постигнути су у 1925. год. ови жетвени приноси са 1 ha: пшенице 15,9 мет. центи, ражи 15,8 мет. центи, јечма 16,2 мет. ц, овса 13,1, кромпира 113,3 мет. центе.

Ово сразмерно велико напредовање аустриске пољопривреде, у којој Аустријанци гледају темељ свога даљег опстанка и независности, резултат је неуморног рада и смишљено извођеног плана. На томе сарађује цео државни апарат, стручњаци и цео земљораднички свет.

Не само Аустријанци, него цео остали културни свет сматра, да рационално пољопривредно газдинство зависи од познавања основних знања природних наука, што није случај ни са једном другом граном људске продуктивне делатности. Та знања стичу се у најсавршенијем облику на вишим пољопривредним школама, те су и Аустријанци пре више од 50 год. добили и своју високу пољопривредну школу у Бечу. У прво време није се могла осетити корист те школе, али се касније по резултатима њеног рада дошло до убеђења, да је она спремањем стручњака, својим разноврсним научним истраживањима и наставном делатношћу, толико дубоко зашла у практичан живот, да се данас високо цени и сматра вођом пољопривреде и шумарства.

Поред тога постоје и три пољопривредне средње школе, 49 нижих пољопривредних школа, 138 продужних и 38 домаћичких школа. Из овог сразмерно великог броја нижих пољопривредних школа види се, колику пажњу обраћа Аустрија стручном образовању свога земљорадничког света како мушког тако и женског. Најглавнији предуслов за могућност напредовања пољопривреде и њене производње по количини и каквоћи, јесте школовање пољопривредника и пољопривредних радника. То је потврдило и искуство других културних држава у напредовању њихове пољопривреде, као и искуство наше, да без школованих стручњака и школованих земљорадника сваки рад на унапређењу пољопривреде остаје неуспешан. Подизању нивоа стручног образовања земљорадника посвећене су и многе зимске школе и курсеви из свих грана пољопривреде.

У Аустрији се поклања особита пажња огледним и контролним пољопривредним и шумарским станицама, које су од огромне важности по повећање приноса, по квалитет свих пољопривредних приноса и економску страну производње. У току новог преокрета досадање пољопривредне технике и новијих пољопривредних искустава, практичном пољопривреднику веома су потребне ове установе. Оне дејствују саветодавно и помоћно при усавршавању пољопривредне технике и производње, и то на основи стеченог искуства у тесној сарадњи са праксом и због својих особитих научних праваца. У току времена ове су се установе толико прилагодили пракси, да су стекле пуно поверење свих заинтересованих и постале неопходно потребна спона између пољопривредне науке и праксе. Тих уснова има приличан број, али је највећи и најстарији у Бечу „Пољопривредно-хемијски савезни завод“. То је завод за испитивање свих производа, који су у тесној вези са пољопривредом. Подељен је у два одсека и то у један за пољопривредне огледе, који се бави строго научним

испитивањима биљне и животињске производње, нарочито из области педологије, исхране биља, ђубрења, мочвара и тресетишта, гајења лековитог биља, исхране стоке, исхране људи, у колико се тиче основних пољопривредних производа, млекарства и пољопривредне индустрије, као и из области поучавања пољопривредника, држања курсева и предавања, и из другог одсека, који се бави аналитичним, физиолошким и микроскопским испитивањем пољопривредних производа и за пољопривреду важних, помоћних производа. Поред овога завода постоје и други, који се баве испитивањем семена и њиховом контролом, даље станице за унапређење ратарства, ливадарства, гајење кромпира, лана и хмеља и др.

У циљу унапређења пољопривреде и њене производње, као и снабдевања земљорадника пољопривредним потребама и бољег искоришћавања пољопривредних производа, Аустрија није пренебрегла ни задругарство, које сматра веома важним фактором на овом пољу. У Аустрији је 50 % њеног земљорадничког становништва прикупљено у задругама и удружењима и број чланова износи око 450 000 пољопривредника. Као највиша задружна организација у Аустрији постоји Општи Савез Пољопривредних Задруга, у коме је сједињено 14 савеза задруга, средишних каса и средишних млекара, са укупно 3200 задруга (250 потрошачких, 700 посредничких, 200 сточарских и т. д.)

Један од важних чинилаца за унапређење пољопривреде јесте и земљораднички кредит, коме Аустрија поклања особиту пажњу после рата, када се и у њеној пољопривреди појавила велика оронулост. За велике инвестиције капитала потребне за унапређење појединих пољопривредних газдинстава, они су ставили на расположење пољопривредницима и јефтин кредит, и то преко нарочитих установа, кредитних задруга и пољопривредних банака. Кредит је и краткорочан и хипотекаран.

Својој пољопривреди и пољопривредницима Аустрија помаже трговинским уговорима и царинским ставовима, уређеним саобраћајним средствима, добрим сувим комуникацијама, осигурањем земљорадничких плодова и стоке.

Из поменуте илустрационе књиге може се добити тачна слика пољопривреде и шумарства и појединих савезних земаља и то у свима појединостима. Тек тада се може још боље уочити, колике напоре чини Аустрија, колике материјалне жртве она сноси за своју пољопривреду и њено напредовање, у којој лежи благостање њеног народа, њена економска независност и активност њеног биланса плаћања и трговинског биланса, па најзад и основица за напредовање других грана њене народне привреде.

После разгледања свега онога што Аустрија чини за своју пољопривреду, и колике је успехе постигла у повећању пољопривредне производње, примењујући читав један низ мера, долазимо до уверења, да је наша пољопривреда жалосна и да јој се, сразмерно малој Аустријској Републици, не поклања никаква пажња, а још мање чине какве материјалне жртве.

Д-р Т. Митровић.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

24. одржане 30. маја 1928. год у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, С. Ратковић, В. Матић, С. Партонић, Д. Спремић и Б. Станисављевић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

421) Председник саопштава да је преминуо друштвени редован члан Милован Милорадовић, пензионер из Јагодине, који се одликовао агилношћу и сарадњом на Друштвеним пословима. Одбор устајањем одаје почаст покојнику са: Вечан му помен међу нама и лака му земља.

II

422) Прочитан је записник 23. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

III

423) Прочитан је записник 20. седнице Управног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

IV

424) Прочитан је записник 22. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено да се прими знању, да су оверени рачуни преко 1.000 динара.

V

Прочитао је записник 22. седнице Набављачког Одбора,

- 425) да се купи од А. Ђоснашагера 10 била рафије по понуђеној цени;
- 426) да се од Севера и Ко. купи 200 кгр. семена угарњаче;
- 427) да се купи од Б. Вајсмана 5000 тегли за конзервирсање, по понуђеној цени;
- 428) да се одмах наручи 6000 кгр. дуванског екстракта у кантицама по 5 литара.

VI

Прочитан је записник 20. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

429) да се исплати хонорар од 300 дин. држав. економу ср. малешевског, за одржана предавања о сузбијању шљивине штитасте ваши;

430) да се штампање обавезе по кредиту за сузбијање шљививе штитасте ваши уступи штампарији Св. Сава за 350 дин. у 1000 примерака;

431) да се објави преко Тежака позив Трговачке Агенције из Берлина за пошиљку мустара пољоприв. производа намењених извозу.

VII

432) По мишљењу инспектора за Подружине, одлучено је: да се Подружини у Бугојну одобри кредит од 8400 дин.

VIII

По осталим предметима одлучено је:

433) да се по молби општине београдске за мишљење: да ли је потребно и корисно дозволити клање коња и продају коњског меса, сазове секција за Сточарство 2. јуна ов. год. ради претреса овог питања;

434) да се по предлогу г. С. Партонића, члана Управе, да се дејствује за допуну чл. 2. Предлога Закона о дуговањима и задужењу земљорадника, упути представка Законодавном Одбору с молбом да чл. 2, предлога обухвати и ово Друштво као културну установу, која даје кредите својим Подружинама у роби и без камате;

435) да се по захтеву Мин. Пољопр. и Вода за мишљење о предлогу закона о вину, упути предлог Секцији за Земљорадњу као и Подружинама у виноводним крајевима;

436) да се израда слика Њ. В. Краља и Краљице у масним бојама уступи академском сликару г. Н. Милојевићу у формату 100/70 см. у финим рамовима и са стаклом, све за 3000 динара. Увеличавање да се изврши према сликама које је Друштво добило на поклон од Управе Двора Њ. В. Краља.

IX

Саопштења и предлози:

437) Прочитан је позив Академије Наука на парастос добротворима. Одлучено: да иде г. Председник.

438) Председник реферише да је готов предрачун за преварку магацина бр. 1, и да су предузети кораци код општине београдске да преварку одобри. Кад се ово одобрење добије, поднеће се седници детаљан извештај и предлог.

439) П.председник предлаже, да Одбор за извршење програма рада изради распоред изложба, како би се могло приступити припремама за њихово извођење. Одлучено је: да се сачекају тражени извештаји од Подружина до 10. јуна, па затим Одбор да првој седници поднесе предлог, пазећи да не предвиђа изложбе у местима, где ће их приредити Министарство Пољопривреде и Вода.

Са овим је седница закључена.

25. одржане 6. јуна 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, М. Стојановић, А. Рашковић, В. Матић, Б. Ранковић, Б. Станисављевић и Н. Петровић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

440) Прочитан је записник 24. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

441) Прочитан је записник 21. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник као и одлуку бр. 253, о откупу књижице „Подизање и нега шљиве“.

III

442) Прочитан је записник 1. седнице Секције за сточарство и ветеринарство, па је одлучено да се усвоји мишљење и одговор напише у духу предлога г. Др. Т. Митровића.

IV

443) Прочитан је записник 23. седнице финансијског Одбора, па је одлучено, да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

V

Прочитан је записник 23. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

444) да се пресама за сено и мотору смањи продајна цена за 20%;

445) да се по понуди бр. 7228 набави 10.000 кгр. мухара и продаје по 6'50 дин.;

446) да се понуда бр. 7157 за машинске каише, одбије;

447) да се друга колекција модела воћа продаје по 400 динара;

448) да се усваја предлог о откупу винских боца.

VI

Прочитан је записник 21. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

449) да се затражи мишљење од г. г.: Ј. Поповића и Љ. Степановића, која су средства најпоузданија против шљивине штитасте ваши;

450) да се распоред изложба кад буде израђен, достави Народној и Извозној Банци и Министарствима Пољопривреде и Вода и Трговине и Индустрије, и тражи помоћ за њихово извођење;

451) да се усваја предлог за путовање инспектора ради прегледа Подружина стим, да на пут пође 8. о. м. и проведе 20 дана, по предложеној маршрути. У дужности да га заступа економ;

452) да се питање о повећању кредита Подружинама, стави на дневни ред за идућу седницу;

453) да се у циљу пропаганде прераде и конзервисања воћа и поврћа пошаље Домаћичкој Школи код Подружине у Рибнику 300 тегли по 1 литар, од којих да се са 200 тегли изведе настава и врате пуне Друштву, а осталих 100 комада да се прода слушаоцима. У том циљу, да оде у Рибник г. П. Петковић, редован члан Друштва и одржи два предавања: једно за ученице а друго за чланове Подружине, о изради воћних сокова Баумановим апаратом и о конзервисању воћа и поврћа стерилисањем. На име дневнице да му се призна 120 дин., а путни трошкови по рачуну с тим, да на пут проведе четири дана. У исто време да се замоли Средња Пољопр. Школа у Ваљеву, да припреми све да се одржи такав курс и у Ваљеву и да предложи лице које би курс извело;

454) да се у овој години приреде још два курса за сеоске домаћице и то: један у Гиљану, а други по предлогу инспектора, кад се врати са инспекционог пута;

455) да се г-ђи Д. Пешић, која је организовала курс у Рибнику, призна на име плате и путних трошкова за месец јуни о. г. 2000 дин., а за будуће курсеве по 1500 динара;

456) да се у Охриду приреди тродневни курс за прераду трешања под руководством г. Д. Миловановића, у ком циљу послати 50 тегли од 1 лит. с тим, да се отуда врате пуне Г. Миловановићу признати 120 дин. дневницу и путни трошак по рачуну. Осим тога тражити извештаје од Нижих Пољопривредних Школа у Вршцу, Краљеву, Гуприји и Шапцу да ли имају могућности да се код њих приреди плетарски курс о Друштвеном трошку;

457) да се подејствује код Управе Краљевог Фонда, да изда за управитељку течајева за сеоске домаћице, бесплатну железничку карту.

VII

458) По молби Подружине из Камендола и на основи мишљења инспектора, одлучено је: да јој се одобри накнадни кредит од 4.500 дин. на повећани број чланова.

VIII

Саопштења и предлози

459) По предлогу г. В. Матића, члана Управе, да се инспектору повећавају принадлежности са 500 дин. месечно, одлучено је: да се упуту на мишљење Финансијском Одбору, и идуће седнице претресе.

460) По питању исправке магацина бр. 1, одлучено је: да се стави на дневни ред идуће седнице.

Са овим је седница закључена.

26., одржане 13. јуна 1928. г. у Друштвеном дому Београду.

Били су присутни г. г.: Председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партонић, Д. Спремић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, М. Стојановић, С. Ратковић, Н. Петровић и Б. Станисављевић.

Председавао Председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

461) Прочитан је записник 25 седнице Управног Одбора, да је одлучено: да се прими

II

462) Прочитан је записник 22. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено: да се усвоји.

III

Прочитан је записник 24. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

463) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

464) да се прими знању, да је извршен редован преглед касе и нађено стање исправно;

465) да се инспектору за Подружине не повећава плата, него да сваког месеца обавезно путује најмање по 15 дана, по маршрути коју предложи, а коју му одобри Одбор за извршење програма рада. Поред инспекције, стараће се: о наплати дуговања, повећању броја чланова Подружина и Омладинских Дружина, као и о свему што ће користити Друштву и његовим установама. После сваког путовања подносиће Управном Одбору исцрпан извештај са предлозима.

IV

Прочитан је записник 24. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

466) по понуди бр. 7332, да се откупи 15 витлова по понуђеној цени;

467) по понуди бр. 7334, да се одбије;

468) по понуди бр. 7101, да се откупи: 35 обичних и 5 комбинованих муљача за грожђе, 3 муљаче за воће и 4 пресе по 200 литара, све по понуђеној цени и условима.

V

Прочитан је записник 22. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

469) да инспектор прегледа рад у Подружини у Лазаревцу и учини шта је потребно по жалби бр. 7293;

470) да се извештај оцењивачког суда са сајма и изложбе пића штампа у 2500—3000 примерака и пошаље свима заинтересованима. Штампане да иде на рачун кредита за сајам и изложбу;

471) да се за вођу Омладинске Дружине у Сибници прими Јован Ристивојевић, там. земљорадник;

због проширеног програма рада. Од Министарства Народ. Здравља да се тражи помоћ за овај курс, а одбор за извршење програма рада, да изради правилник за домаћичке школе;

473) да се млађим учитељицама у домаћичким школама на идућим курсевима признаје месечна плата по 1000 динара поред бесплатног стана и хране, које припадљности да се такође регулишу правилником.

VI

По осталим предметима одлучено је:

474) по питању повећања кредита Подружинама, да се решавање одложи, док се не види полугодишњи биланс Друштва и док се инспектор не врати с пута;

475) по питању преправке магацина бр. 1, да се решавање одложи за идућу седницу;

476) по питању годишњег одмора службеника, да се одмор одобри са учињеним изменама.

VII

Саопштења и предлози:

477) Прочитан је позив Главног Задружног Савеза на Конгрес. Одбор прима знању.

478) По питању избора секретара, одлучено је: да Књижевни Одбор прегледа приспеле пријаве и поднесе извештај.

479) Прочано је писмо г. Ђ. Радојловића, којим се захваљује на избору за редовног члана. Одбор прима знању.

480) Председник реферирше, да је био на Ваљевском Пољопривредном Конгресу. као и о питањима, која су на Конгресу претресана. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежак“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

Подружинама и члановима на знање!

Друштво је добило:

Семе од мухара, са пуном клијавошћу, продајна цена	Дин.	6,50 кгр.
Семе од угарњаче округле беле, про- дајна цена	"	25.— "
Најбоље жетелице — руковедачице, са по једним рез. ножем	"	7.000.— ком.
Најбоља манила за везачице (клубе око 2 $\frac{1}{2}$ кгр.)	"	45.— клубе
Сириште у боцама од $\frac{1}{2}$ л. Динара 18— у боцама од 1 литра	"	30.— боца
Вршалице сточне (са геплом и сламотресом)	"	4.000.—
" ручне	"	2.500.—
Чилска шалитра	"	3.90 кгр.
"Рapid" ручна преса за израду цигле	"	7.500.— ком.
Гепле за вршалицу	"	1.500.— ком.

Цене се подразумевају франко друштвени магацин. За пошиљке које иду поштом, слати новац унапред, за оне које иду лађом и железницом, половину вредности унапред, остатак се узима повуком.

Од слања новца унапред изузимају се Подружине које имају отворен кредит код Друштва. 1—2

РАТАРИ И ГОСПОДАРИ!

Наручујте само гласовите и чувене
ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњак, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Bollgerova“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оштећена. Цена по комаду Дин. 100.—, ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.—. По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радионица коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варцар) Босна.
6—3

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајезима наше Отаџбине.

ПРЕДАЈЕМО искључиво заступство за Југославију
патентираног

АПАРАТА ЗА ОТВАРАЊЕ ЖДРЕЛА,

којим се одмах одстрањују грчеви код говеда, коња и
телади. Апарат ће купити сваки сточар, јер је то масен-
артикал и јемчи за велику корист.

Тражимо солвентне фирме да ступе са нама у везу.

WELSER, Pharm. Chem. Werke;
WELS, Mühlbachgasse 2. Oesterreich

1—1

ТЕЖАЦИ И ГОСПОДАРИ

Ако желите да весело и ваљано
косите ваше ливаде, наручујте само
гласовите, опробане и свакоме по-
знате варцарске косе, од гласовитог
најскупљег челика, руком рађене,
изванредно оштре и дуготрајне, у
величини од 70 до 100 см. За сваки
комад потпуна гаранција. Цене по
комadu 90 дина. Ко наручи 10 коса

добива једнајесту косу на дар. Бру-
сови прави испани од 15 до 50 дина.
комад. Молим да сваки назначи ве-
личину косе и форму како жели. По
вољи ударамо и имена на косе. Мање
од два комада не шаљемо. Испишите
тачну адресу.

ПАВАО ЂОСИЋ-ГРГИЋ

радионица коса утемељена год. 1833.
4—4 Мркоњић Град—Босна

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и
најбоље млинско и воденично камење на целој Балкани,
увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку
мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

10—7

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за
иностранство 65 дина. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Прет-
плата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. —
Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске
Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Пољопривредне изложбе у обласним самоуправама.

Српско Пољопривредно Друштво већно ранијим одлукама и традицијама, извршујући овогодишњи програм рада, приредиће, уз сарадњу Пољопривредних Подружина, изложбе из појединих пољопривредних грана у овим местима: у Сопоту (обл. Београд.) сточарску изложбу; Краљевом Селу (обл. Тимочка) општу изложбу; Александровцу (обл. Крушев.) винод. воћарску изложбу, Обреновцу (обл. Беогр.) општу изложбу; Чачку општу изложбу; Жабарима (пожар.) сточарску изложбу и Бања Луци обласну општу изложбу.

Друштво ће и у овој години, приликом прославе свога крсног имена Св. Кр. Милутина, приредити: *Изложбу сувих шљива, прерађеног и свежег воћа.*

Министарство Пољопр. и Вода намерава да приреди пољопривредне изложбе у овим местима:

У *Кавадару* винод. воћарску повртар. ратарску изложбу; *Кочанима* виноград. ратарску и повртарску; *Ресну* воћарско-ратарску-повртарску; *Ђаковици* ратарску; *Гостивару* ратарско-воћарску; *Радовишту* воћар. винод. ратарску; *Босиљ-Граду* воћарско ратарску; *Косовској Мишровици* винод. воћ, рат. поврт; *Бару* винод. воћар. рат. повр: *Сувој Реци* ратар. повртарску; *Бенковцу* ратар. повртарску; *Мостару* виноград. ратарску; *Травнику* ратарску; *Брчком* воћар. виноград.; *Огулину* воћар. виногр. рат.; *Вировици* воћар. виногр. рат.; *Славонском Броду* виногр. воћар. ратарску; *Новој Кањижи* ратарску; *Старом Бечеју* ратарско-повртар. и *Горажди* воћар. виногр.

Обласни Одбори уз сарадњу Подружина Срп. Пољопр. Друштва приредиће изложбе у појединим местима своје области, а из појединих пољопр. грана, које одговарају типу производње у области.

У које ће се дане приредити изложбе у појединим местима, објавиће се доцније.

Уз ове изложбе приредиће се стручна предавања и у опште биће тако организовано, да ће сваки заинтересован посетилац наћи потпуног обавештења. За награду излагача најбољих производа, одређен је велики број награда у пољопривредним справама, диплома, похвалницама и др. одличијима. — У опште, обавиће се и ове године пољопривредне утакмице на начине како је до сада рађено.

Приређивању пољопривредних изложба дало је правац Срп. Пољопр. Друштво почев још седамдесетих година па на овамо, и мора се признати, да су имале веома замашног утицаја на унапређење наше пољске привреде. Задатак ових изложба био је инструктивног и информативног карактера. На њима се пољопривредник могао поучити и користити стеченим искуством

у бољој производњи и обавестити какви се произ-
води у појединим крајевима производе. Изложбе су
најбоље демонстративне мере за пропаганду одабирања
семена, приплодних грла стоке, вештачких ђубрива, за
употребу савршенијих пољ. справа и алата; оне по-
дижу веру оних који оклевају да се користе применом
напреднијих радњи и појачавају одушевљење оних који
радо иду за напретком који нам само време натура.
Ове изложбе, а нарочито локалне, које Пољопр. Дру-
штво, а у последње време Министар. Пољ. и Вода
и Обласни Одбори приређују, због измењених при-
лика имају да претрпе извесну реформу, јер су до-
некле извршиле своју инструктивну и информативну
улогу.

Данас је много важније питање осигуравати пијаце
нашој пољопривредној производњи, а нарочито зрна-
стој храни и стоци. Докле је у 1925. години добивено
извозом пољопр. производа 5,814.172.928 дин., догле
је у 1927. години извоз пољопр. производа пао на
3,571,933.318 дин.

Разни су узроци опадању извоза, нарочито зрна-
сте хране и из дана у дан све су многобројнији. С једне
стране картел Америчких држава са фондом од три
милијарде долара за потпомагање експорта америчке
пшенице на европске пијаце, с друге пак борба агра-
раца у индустријским државама, нарочито Немачкој,
коју они воде против увоза аграрних производа; воде
је и против својих индустријалаца, који би ради из-
воза својих фабрика хтели да даду извесних олак-
шица у трговинским уговорима са аграрним земљама
које су њихови најбољи потрошачи фабричких произ-
вода што по некима и дају. — Та борба утицала је
много на закључење нашег трговинског уговора са
Немачком, из чега је произашла и немогућност увоза
наших говеда и свиња (поред немања ветеринарске
конвенције са њима), а тако и са другим нашим про-
изводима.

Но поред свих тешкоћа, не треба се плашити,
што је наш извоз за ове три године опадао, јер про-

изводња у многоме — врло многоме — зависи од рационалног и снажног рада. — Да је наш пољопривредник културнији, писменији и упућен у рационални рад, пољопривредна производња била би дупло већа и боља. Али, нажалост, наша се пољска привреда налази у великом застоју. Дакле је Италија, у току три године, примењујући читав један низ мера, на путу да успе, да на талијанском земљишту једе хлеб и месо од италијанске пшенице и стоке и спречи увоз ових артикала из аграрних држава, дотле се нашој пољопривредној производњи нити поклања довољна пажња, нити чине какве материјалне жртве за њено напредовање.

У овој претурбацији, када је скоро цео рад на унапређење пољопривреде пренесен на обласне самоуправне Одборе, мења се и досадањи начин утицања на унапређење пољопривреде у толико, што брига о развоју целокупне пољопривреде у области, па и приређивање изложба, пада на обл. самоуправе, већ и зато, што свима пољопривредним институцијама и органима располаже Обласни Одбор.

У државној администрацији области су највеће административне јединице, па према томе и највећи пољопривредни центри и најподеснији за стварање типа производње приређивањем обласних сајмова. Ови сајмови, организовани на научној бази, давали би богат материјал за студију и развијање интензивних трговинских веза. Зато смо и хтели да скренемо пажњу обласним Одборима: да се не баве локалним пољопривредним изложбама. Тај посао нека оставе пољопривред. Подружинама, месним задругама и разним удружењима, а обласни Одбори што пре да приступе подизању улесних инсталација за *перманентне изложбе* — сајмове.

Затим изменити сам начин излагања: ако је воћарска изложба, усвојити систем излагања у сандуцима од по 10—15 кгр. као што раде на сајму у Љубљани, и овако одабрано воће у сандуцима одмах се на сајму распрода. Ако је изложба цереалија, онда су мустре са свима податцима тако припремљене, да се на

захтев м. у. одмах послати на тржишта (посредницима) ради закључка погодбе.

Како треба опремити воће свеже и суво. (као и мустре) које се шаље у иностранство, Српско Пољопривредно Друштво разаслало је ових дана упутство свима Обласним Одборима и Пољопр. Подружинама.

Стварањем Обласних Пољопр. Изложоба — Сајмова — брзо ће се осетити акција за побољшање пољопривреде у области. И ако у овај рад буде унесено довољно стручног знања и савременог искуства, поставиће се здрави основи развика пољопривреде у областима. У том раду обласни ће одбори имати најтежњу сарадњу Срп. Пољопривредног Друштва, Пољопр. Подружина и свију меродавних фактора.

Мир. Миљковић.

Опорезивање виноградских земљишта по новом закону о непосредним порезима.

8. фебруара ове године обнародован је Указом Њ. В. Краља Закон о непосредним порезима, који са својим главним одредбама ступа у живот од 1. априла идуће године. За то време утврдиће се по нарочитим упутствима катастарски чисти приход и катастарска вредност земљишта у оним крајевима наше државе, где постоји катастар, а тамо где не постоји, као код нас у Србији, Ј. Србији и Ц. Гори, утврдиће се чисти приход, до израде катастра, за сваку врсту и ред земљишта привремено и сразмерно катастарским чистим приходима земљишта исте каквоће осталих крајева, водећи при том рачуна о разлици, ако би постојала, у начину обрађивања и искоришћавања земљишта, као и о приносу.

У том циљу већ су образоване среске стручне комисије, које почињу да врше економски попис сваког среза, т.ј. одређивања плодности земљишта за сваку културу.

Сва земљишта, која се пољопривредно искоришћују поделиће се у ове врсте: њиве, вртове и воћњаке, винограде, ливаде, пашњаке и планине, шуме и трстике, мочвари, рибњаке и језера.

Сви типови плодности земљишта целог среза свешће се према сличности количине жетве у највише 8 група плодности за сваку културу. На основу ових типова одредиће се и пописати за сваку општину општинска узорна земљишта, која одговарају односним среским типовима.

Пошто су изабрана узорна земљишта за сваку општину, извршиће попис и класирање земљишта општинске пописне комисије на основу изјаве пореског обвезника и сопственог нахођења. Против пописа и класирања може се изјавити жалба среској комисији у року од 15 дана по извршеном попису и то против имена, површине, културе и класе. Решење среске комисије је пуноважно и извршно.

И рад ових комисија, као што рекосмо, већ је отпочео.

Интересовало нас је како ове комисије класирају виноградска земљишта, па у колико смо могли дознати, понегде рад ових комисија, изгледа, да није у сагласности са духом овог новог закона о непосредним порезима, и то у толико, што се *права виноградарска земљишта класирају тако, да имају плаћаћи већу порезу, него лошији виноградски положаји и земљишта.*

То нам је и дало повода да напишемо ово неколико реди, ради обавештења, како наших колега, стручних економа, који раде у поменутиим комисијама, тако и сопственика винограда.

Ове комисије полазе са гледишта да права виноградска земљишта т.ј. на косама, брежуљцима, изложеним југу и југо-истоку и на нешто каменитом, шљунковитом и песковитом тлу, дају добра квалитетна вина, која се продају скупље, па их треба скупље и опорезати. А за винограде у низинама, на јаким и добрим земљиштима, веле, да их је теже бранити од

криптогамских болести и штеточина, да дају вина лошијег квалитета, која се јефтинеје продају, па их стога треба опорезивати мање.

Сматрамо, да овако гледиште није правилно и да се, као што напоменусмо, чак и коси са духом новог закона о непосредним порезима и са духом већ постојећег закона о обнављању и унапређењу виноградарства.

Може, истина, један виноград од 1 ha површине на правом виноградском земљишту дати већег прихода сопственику, него виноград од исте површине на плодном ниском земљишту, али то није разлог да се први опорезе више од другог. Напротив! Јер треба имати у виду да је сопственик винограда у равници, на плодном тлу, могао и може то земљиште обрадити у њиву, баштовану или што друго, што би му дало, можда, више прихода од винограда, док сопственик винограда на правом виноградском тлу, сем шуме, обично не може то земљиште ни за што друго употребити.

Ако би се овако радило, значило би да држава помаже развиће винограда тамо, где им није место, а омета тамо, где им је место. Међутим тако не стоји.

Нарочитим законом о обнављању и унапређењу виноградарства држава излази на сусрет свима виноградарима, у правим виноградским крајевима, на разне начине, а нарочито подизањем лозних расадника за снабдевање виноградара добром и јефтином лозом, обуком виноградарских предавањима и на течајевима о подизању и нези винограда, бесплатним превозом лозе на државним железницама и др.

Али оно, што највише потврђује наше гледиште, т.ј. да права виноградска земљишта, без обзира на принос, који дају сопственику, треба опорезивати мање, него винограде на невинogradским местима, *што су повласице које сам нови закон о непосредном порезу, даје правим виноградарима.*

Наиме тачком 2. члана 11. тога закона ослобођавају се привремено од пореза на приход од зем-

љишта виногради, ако се подигну: 1) на виноградском тлу са домаћом виновом лозом, а на одобреној подлози за 4 године; на каменитом или песковитом тлу са домаћом виновом лозом а на одобреној подлози, за 10 година; 3) на живом песку са домаћом некалемљеном или окалемљеном виновом лозом на одобреној подлози, за 20 година. Дакле, у колико је земљиште мање подесно за другу какву културу, сем за виноград, у толоко га држава мање опорезује.

Законодавац овом великом повластицом имао је очигледну намеру да омогући подизање винограда на виноградским земљиштима, а да сузбије подизање винограда тамо, где се може рентабилно гајити пшеница, кукуруз или поврће.

Било би, дакле, у очигледној супротности са жељом законодавчевом, ако би се на пр. један виноград, који је подигнут на виноградском тлу, и који је ослобођен порезе за 4 године, у петој години опорезао више, него онај виноград који је подигнут на невиноградском земљишту и није био никако ослобођен порезе. Да је законодавац хтео повластићи овакав виноград на невиноградском тлу, он би га, очигледно, ослободио порезе, као и онај први!

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ СТОЧАРСТВА.

Одлучивање теледи.

Одбијање од дојења вебма је важна сточарска радња за доцније развиће и употребу телета. То је прелазно доба, када младо теле престаје да се храни млеком и поступно прелази на обичну храну одраслих говеди. Тај прелаз од млечне на обичну храну треба да буде у складу са поступним развијањем младог организма. Непажња и грешке приликом одбијања могу имати веома рђаве последице на правилно развијање.

телаци. Свакидашњи примери из живота показују, да се највећи број телаци упропасти и закржља у ово доба. Код наших сточара укорењено је погрешно мишљење, да теле мора да омршави, када се одбије. Међутим они не знају, да су баш они сами криви, што теле изгуби један део од своје тежине, која је створена од скупог млека.

Дојење је телету неопходно потребно у току неколико недеља после телења. Продужено храњење млеком даје телесне обрине, а донекле и ранозрелост. Оно ипак не може да се настави стално. Са рашћењем младог организма стварају се нове потребе, које млеко не може да подмири. Поред тога сувише дуго храњење млеком изазива гојазност, која омета развијање мишића и костура. Дакле и са физиолошке и са економске стране одбијање је нужно.

Питање је само, на који начин и када треба да се приступи одлучивању телаци?

Приликом одбијања теле треба да очува своја права леђа, бачvasti грудни кош, ваљкасти облик тела и правилно постројене ноге. Оно не сме да омршави, да постане грбаво или преседласто, трбушасто или стегнуто у грудном кошу иза плећака.

У дивљем стању радње расплођавања и одлучивања код говеди руководи и упућује сама природа. Младо теле има у пролеће на расположењу младу и меку траву и одбијање се врши постепено и неосетно.

У домаћем стању крава се тели у ма које доба године. Ако се телење догоди крајем зиме, све ће ићи добро. Јер, младо теле може имади у изобиљу свеже траве, те ће и прелаз бити лак и неосетан. Ако се међутим краве отеле преко лета, а нарочито у јесен, телад неће имати приликом одбијања друго до суве хране. Ова је храна обично толико тврда и жилага, да је млада телад не могу да једу, ни да пробављају. Она због тога често не једу по неколико дана. Нагнана глађу она се најзад приволе да једу, али врло мало. Ова кабаста храна проширује младе органе за варење и смета правилном раду нежних црева. А

то је веома штетно. Таква телад омршаве и застану у порасту. Она не могу доцније да се поправе ни при најбољој храни. Од њих никада не можемо имати особитих користи.

Време одбијања. У погледу времена, када треба да се приступи одбијању телад од дојења, постоје разнолика мишљења.

По мишљењу већине признатих сточара, одбијање треба да се изврши четвртог или петог месеца по телењу. Други опет уверавају да нема никаквих незгода, ако се овој радњи приступи крајем другог месеца. Рок од једног месеца, који неки препоручују сувише је кратак за потпуно одбијање. Исто тако и онај од шест месеци, што неки предлажу, сувише је дуг, изузев одабраних грла, која су намењена да постану приплодна грла велике каквоће.

По нашем мишљењу одбијање од дојења треба да буде: *позно, постепено и продужено.*

Позно одбијање потребно је зато, што младо теле после телења није потпуно, већ има поступно да се израђује и развија до зрелости. Тај преображај повлачи потпуно изграђивање свију саставних делова његовог бића.

Природа и облик утробе младих телад разликује се од оних код одраслих говеди. Слузокоже код младих телад су веома развијене, докле су мишићи слаби. Због тога њихови органи за варење не могу да пробављају-варе чврсту храну.

Са рашћењем телад врше се постепено преображаји код слузокожа и мишићних ткива. Почев од четвртог месеца слузокоже се у многоне измене, а мишићна ткива се развију, те могу да пробављају и чврсту храну. У то доба зубни свод се заокругли; рогови почињу да се помаљају и да избијају напоље; органи за варење су довољно развијени и јаки; желудачни сокови, који су били прилагођени једино за варење млека, сада садрже и друге квасце за варење, који омогућавају употребу биљне хране. Треба, дакле, сачекати тај моменат за одбијање телад од млека.

Дотле, међутим, треба давати теладма млеко или сличну храну у облику напоја. Да би што јасније приказали потребу позног одбијања, навешћемо једар леп пример. Познати научник и сточар Вилкенс узео је две младе јунице, које су обилно дојиле. Једна од ових одбијена је прерано, после два и по месеца, а друга после пет месеци. Јуница, која је добро дојила и одбијена позно, била је лепо скројена и тежила два пута више од оне, која је рано одбијена. Уопште узев, рђавом и превременом одбијању имамо у многоме да заблагодаримо, што нам подмладак има често пута неправилан телесан састав. Обично се узима половина трајања бременитости краве и то одређује, колико времена треба да траје дојење телета.

Постепено одбијање. Одбијање треба да се врши постепено и да траје најмање четири недеље. То се правило поставља за ову сточарску радњу као и за сваку промену обичаја или начина живота.

Развијање телета врши се постепено. Оно појачава стално и поступно своје мишиће. Треба да се следује природи у њеном начину рада. Не треба, дакле, никако грубо мењати тај природни ред.

Храна телета, које се одбија, треба да се приближује млечној храни и да се течна храна постепено замењује чврстом. После четири месеца старости може да се почне са одбијањем теледи. Но ово зависи и од тога, за какву смо употребу наменили дотично теле. Ако намеравамо да га предамо касапину, услед телесних мана и неспособности за приплод, онда је довољно да сиса месец и по до два месеца. Дуже сисање у овом случају не доноси ни толико користи, колико крава ослаби и колико можда вреди млеко које посиса. Ако смо теле, због правилног телесног састава и лепе спољашности, одредили за приплод, онда и одбијање треба да наступи тек после четири месеца и да се врши постепено. Колико је јак утицај постепеног одбијања теледи, навешћемо овај пример. Велики француски научни сточар Корневен узео је два женска телета од по 35 килограма тежине при телењу и пустио

их да доје за време од пет месеци. Затим је једно подвргао наглом одлучивању а друго постепеном. После тога ова су телад, односно јунице, стављене под исте услове живота. Након две године, прва јуница која је нагло одбијена, мерила је 330 килограма, а друга са постепеним одлучивањем 440 килограма.

Овај је пример веома поучан и најбоље показује, колико је важно и потребно да се врши постепено одбијање телади. Јер, нагло одбијено теле тугује за кравом и за дуго времена неће да једе. Када сасвим прегладни, онда претовари са храном нежан желудац, који још није довољно развијен за веће количине чврсте хране. То чини да тако нагло одбијена телад заостану у порасту и добију велики трбух због лошег варења хране, а међутим остали делови тела су или мршави или слаби.

Продужено одбијање. Преображаји који се врше у организму телета су спори. Према томе и одбијање телади треба да траје дуже времена и да се врши упоредо са развијањем и оспособљавањем желуца за пробављање чврсте хране. Ипак желудац и црева брже се развијају него остали делови тела. Према трајању дојења одређује се и трајање одбијања. Ако је дојење трајало четири месеца, онда одбијање треба да траје месец и по до два месеца, у сваком случају потребно је да одбијање буде продужено и да се теле постепено навикне на нову храну.

Пракса одбијања. Као што смо изнели, одбијање треба да се врши по извесном реду и да буде продужено. Пракса одбијања састоји се у примени изнешених правила. Ипак она зависи од начина храњења млеком и од услова краја у коме се врши.

У неким крајевима теле се оставља стално са мајком и одбијање се изврши неосетно, према томе како се умањује количина млека. Ово је врло добар начин. Има међутим крајева, где се теладима дају напоји од брашна и по мало отаве, па се затим пуштају на пашњаке после неколико дана. Тај више примитивни начин чини, да организам претрпи неко време застај

у развијању, трбух се претерано прошири и тиме унакази цело тело младог грла. Ова незгода може да се избегне, ако се продужи давање хранљивих напоја до шестог месеца. Од тог времена храна може да буде потпуно биљна.

У случајевима сталног држања стоке у штали препоручљиво је вештачко храњење млеком после природног т. ј. после сисања. Ово се храњење састоји у томе, што се теладма даје опавлачено млеко у место сисања. На овај начин имали бисмо у ствари двоструко одбијање: од природног на вештачко и од вештачког на чврсту храну. У овом случају од највише дневне количине млека одбија се у току од две до три недеље мала количина и ова се замењује топлом водом и прекрупљеним и натопљеним овсем и младим сеном или отавом. На овај начин органи за варење својим развићем прилагођавају се постепено поврћаној количини чврсте хране. Овако се одбијање теладри врши тако рећи неосетно и без застоја у пробављању хране и њиховом развићу.

Један врло добар начин одбијања је следећи: у почетку одбијања пред сисање измузе се једна сиса, а остале три оставе телету да их сиса. После недељу дана измузу се две сисе а телету оставе друге две неизмужене. На овај начин теле не сише довољно да се насише и остане гладно. То га натера да једе другу храну. После три недеље могу да се измузу и три сисе, што зависи од млечности краве. За то време пред сисање треба давати телету прекрупљеног овса, јер је оно тада најгладније, те га врло радо и једе. Осим тога пред сисање му ваља понудити и млаке воде помешане са оплављеним млеком, да би га навикли да пије. Поред овса, који је врло добра и јака храна, телету се може давати и по мало зелене траве, али нипошто детелине. Исто тако може му се давати и младо сено, поглавито отава. Ипак теле најбоље успева на паши са добрим слатким травама.

Најзад, телад могу да се одбију од дојења и на тај начин, што се на две недеље пре одбијања пу-

штају да сисају два пут дневно, а у последње време сваки други дан. За то време она надокнађују мањак крављег млека са младим и финим сеном, прекупљеним овсем, млечном водом или другим хранљивим напојима,

Dr Бож. С. Попадић.

ИЗ МАРВЕНОГ ЛЕКАРСТВА.

У чему наш свет греши.

Сваки онај, који ради у народу, могао се је уверити, да код нашег света има много погрешних уверења о свима стварима, којих се он чврсто држи и, разуме се, трпи велике штете од тога. Зато сам се решио, да у облику кратких опаски износим у „Тежаку“ такве случајеве, које срећем у народу, како би читаоци могли сазнати, која су веровања корисна, а која штетна. Разуме се, да ће бити речи само о стварима, које се односе на сточарство.

1. *Пре свега наш свет* мало користи ветеринара. Ако му је стока болесна, он прво испита и проба све бабске лекове, зовне све комшије и сељаке, који уживају глас „да знају“ и кад све то не помогне, тек онда дај ветеринара, — а то је често пута доцкан. Међутим ти надрилекари не знају ништа. Слушао сам, ту скоро, једног таквог „зналца“, како једном нашем угледном земљораднику, из чије сам краве извадио мртво теле од 46 кгр., објашњава, да он разуме те ствари и како треба главу телета при телењу само управити, да не „падне опна“ на њушкицу, те не спречи дисање и угуши га, а он нема појма, да, све док се телету не прекине пупчана врпца, *оно уопште не дише*, већ се храни готовом храном из крви своје матере кроз пупак и тек кад се прекине, онда почиње да дише. Зато дакле, кад већ имамо ветеринаре у свима крајевима, по свима срезовима, у свакој прилици око

стоке треба њега звати — то је најбољи пут, а и најјефтинији,

2. *Прво млеко после телења није нездраво за шеле, већ на прошив оно је као прва храна најбоље.* Наш свет сматра, да није здраво за теле оно прво млеко, у науци звано колострум, које није чисто бело већ има више жућкасту боју и гушће је од правог млека, — те га обично измузавају и бацају или дају свињама. То је грешка. На против то прво млеко природе је таквим удесила, да се новорођенче прочисти и увек треба дати телету да га сиса. Тек код добро млечних крава, кад нејако теле не може све да посиса, оно што претекне, треба измусти, па дати свињама или и самој крави да попије.

3. *Чести су случајеви да се ложина задржи у материци после телења.* Код нашег света постоји уверење, да то није опасно и да ће крава постепено и сама избацити ложину, која трули и у парчадима испада напоље, одајући при том јак смрад. Дешава се, збиља, да крава избаци постепено сама ложину и да јој се чак ништа рђаво не деси, нити јој шкоди. Али у већини случајева, кад већ не избаци ложину најдаље за 48 сати после телења, наступи трулење ложине у материци, које ужасно ослаби краву, умањи јој млеко, протегне се дуго и често пута је стане и живота. Ако после таквог боловања крава и остане у животу, врло често остане јалова услед хроничног запалења материце или бар за ту годину не „води“. Зато нека сваки пољопривредник зна, да сме чекати после телења највише 48 сати на избацавање ложине, и ако за то време не учини то сама крава, нека одмах тражи ветеринара, који ће ложину извадити. Ово треба одмах учинити, јер кад прође више од 7 дана од телења, посао је много теже радити, често пута немогуће, јер се матерични отвор затвори и рад је онемогућен. Још нешто. Кад је ложина остала, не треба дозволити људима, који мисле да знају, да извлаче ложину, јер они обично само вуку и том приликом често пута испадне напоље и сама материца са ложи-

ном. Већ звати ветеринара, који ће са знањем и разумевањем посла извадити ложину сигурно и без опасности по краву.

Обреновац.

Милутин Фр. Геџ.

ср. ветеринар.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Могу ли нову бурад начињену од багремових дуга употребити за држање вина, а да од тога укус и калквоћа вина не трпе штету. И у случају да могу, како треба да их припремим.

Власотинци.

Урош Ђ. Јанић.

Одговор: Багремово дрво није најбоље за винску бурад, али се ипак у недостатку бољег дрвета, хрastoвог, па и кестеновог, може употребити и за чување вина.

Као и свако ново буре, багремово буре треба пре употребе често и дуго испирати у хладној води, а још је боље употребити врелу воду и запаривање воденом паром. Ако и после прања чистом водом и запаривања бурад одају задах на дрво, треба сипати у њих врелу воду, па затим раствор сумпорне киселине у хладној води, довољно је око 1%.

При прању нових буради у воду не треба додати креч, соду и др. базна једињења, јер ова једињења повећавају задах на дрво.

Приликом прављења раствора сумпорне киселине ваља бити веома опрезан, т. ј. купљену сумпорну киселину (витриол) треба долако и на махове сипати у хладну воду и мешати. Ако се ради обратно, т. ј. сипа вода у сумпорну киселину, може течност да нагло прокључа — прсне у лице и осакати човека. Где год кане сумпорна киселина, на тело, одело, дрво, она сагорева и прави опасне ране, које се тешко лече.

Како се, помоћу каквих справа врши запаривање буради, не можемо овде у овом кратком чланку изно-

сити. О томе, као и о одржавању чистоће винских судова и подрума и свима радовима око справљања, неге и лечења вина можете наћи опширно писано у књизи „*Винарство*“, која се добија од Српског Пољопривредног Друштва по 30 динара комад.

Бож. Ђ. Ранковић.

ЛИСТАК

А. Г. Јовановић,
директор Средње Пољ. Школе.

Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас.

— Наставак —

Наставни програми.

У наставним програмима појединих школа постоје разлике, јер се узимају у обзир потребе појединих крајева земље, а ово нарочито важи за *пољопривредне* предмете. У опште узев у I разреду се предају општи предмети и природне науке, а у II разреду пољопривредни предмети. Овде нема места, да би се могао изложити цео наставни програм, стога ћу само укратко навести, да се предају ови предмети:

А. *Општи предмети*:

1. Немачки језик, 2. рачун, 3. геометрија и земљомерство, 4. физика, хемија, минералологија и геологија, 5. ботаника и зоологија, 6. народна економија.

Б. *Пољопривредни предмети*:

1. Наука о газдовању, 2. пољопривредно књиговодство, 3. задругарство, 4. законодавство (основи швајцарског устава и окружних самоуправа, уређење општина, важније из грађанског законика, о дуговима,

пољопривредни закони), 5. ратарство, 6. воћарство, 7. шумарство, 8. сточарство, 9. планинско газдовање, 10. пољопривредна оруђа, 11. пољопривредно грађевинарство.

Сем ових предмета предају се певање и гимнастика. Настава се допуњује приказивањима, вежбама и излетима. Практичне вежбе се врше нарочито лети, а у време жетве теоријска се настава сасвим обуставља.

Пријем ученика

1. У погледу старости тражи се за зимске школе да је ученик навршио 17 година, али понеке школе примају и са 15 година.

Тежња је свију школа, да не примају испод 17 година и да се тражи по могућству и више.

2. Тражи се, да је кандидат свршио основну школу; само неке школе захтевају пријемни испит.

3. За зимске се школе тражи, да је кандидат условно провео неко време у пољопривредној пракси на имању.

Годишње школе траже претходну једногодишњу праксу.

Издржавање

Настава је бесплатна.

Онде, где има интерната, ученици плаћају храну (н. пр. 125—350 франака за годину, 200 фр. за зимски курс).

Сиромашни и ваљани ученици добијају стипендије од кантона или од државе.

Посета

А. Двогодишње школе

Посета се је у овим школама мењала из године у годину или према месту школе, али се опажа општа тежња к порасту броја ученика. Тако је н. пр. школа у Стрикхофу имала:

године	ученика
1853	17
1873	40
1893	52
1913	50

Слично је и са осталим двогодишњим школама.

Б. Зимске школе

Број ученика у овим школама је у сталном порасту и просечно узев далеко премаша број ученика у двогодишњим школама, Тако је н. пр. зимска школа у Лозани (Lausanne) имала:

године	ученика
1885	27
1895	50
1905	45
1913	64

У 1913. било је ученика у школама:

Лозана	64
Сирес	116
Бригу	129
Рити	135
Густенхофу	102
Плантахофу	70
Стрикхофу	54

Укупно је од 1870. године у 18 зимских школа, које су отворане постепено од 1870. до 1913. год. свршило школу 13.899 ученика.

Тежње к даљем развићу пољопривредне наставе.

На дневном је реду питање да се омогући пољопривредно образовање што ширих кругова земљорадника. По досадањем искуству у Швајцарској зимске су школе биле најбоље средство за то.

Опште је мишљење, да није добро стварати велике школе, с много ученика, пошто се тиме губи потребно посебно (индивидуално) поступање с ученицима, већ је бољи пут децентрализације наставе, т. ј. стварање већег

броја мањих школа за уже области. Ја бих истакао још једну добру страну децентрализације зимских школа, а та је, што се настава може да изводи с нарочитим обзирима на потребе и прилике уже области, у којој школа дела, те ће и ученицима лакше ићи од руке непосредна примена оних знања, која су у школи стекли.

Што се тиче уређења и снабдевања школа, тежња је, да се *створе просте сељачке школе*, без луксузних грађевина и др.

Истицано је и питање, да ли зимске школе треба да имају своја имања — *газдинства*.

Нико не спори, да је газдинство корисно и за зимску школу и да је згодно за везу с праксом. Али се у интересу начела, на коме почивају зимске школе, спори, да је газдинство нешто неопходно за успех у зимским школама. Зимској школи газдинство служи поглавито за демонстрационе и огледне сврхе; увод у практичне радове не траже посетиоци зимских школа, јер су они од своје младости у томе занату. Оно, што би пружало школско газдинство, може се накнадити приказивањима на суседним имањима, излетима и т. д.

Мали локални заводи (школе) и у томе су погледу бољи, целисходнији од великих завода. Поврх тога мали заводи могу боље свој рад везати за односе, какви владају у околини и који су свима ученицима познати, него ли велики заводи, чији је делокруг пространа област.

На сваки начин за мале зимске школе школско имање није апсолутна потреба, али га је желети онде, где се оно може да прибави.

— Свршиће се —

КЊИЖЕВНОСТ.

Потрошња хлебних жита у Краљевини Срба, Хрвата и Словенаца. — У издању Министарства Пољопривреде и Вода. Пород шест статистичких публикација о обрађеној земљи и жетвеном приносу, овом седмом публикацијом: о потрошњи хлебних жита за сетву и исхрану, добива јавност нове податке од значаја за социјалну и пољопривредну политику.

Приказ ове публикације најбоље ће се учинити наводом неких места из њеног предговора.

Целокупни статистички материјал Министарство је средило у пет прегледа, три главне групе.

Прва група обухвата податке по областима и то:

- 1) Преглед количине потребне за сетву једног хектара и исхрану једног становника, изражено у килограмима; и
- 2) преглед употребљене зрнасте хране и кромпира као хлеб, изражен у процентима.

Друга група обухвата податке по срезовима изложене у прегледу из кога се види потребна количина: како за сетву једног хектара, тако и за годишњу исхрану једног становника.

Трећа група обухвата податке по општинама и то: сеоским, градским и варошким. У прегледу по општинама, подаци су изложени за сваку општину посебно; одвојено за општине градске, варошке и варошица, а одвојено за чисто сеоске општине. Сеоске су општине груписане тако, да се у сваком срезу за сваку поједину општину, имају посебни подаци.

Подаци по областима и срезовима односе се само на сеоске општине.

Према овако сређеним податцима излази: да је у нашој Краљевини просечно узев, за сетву једног хектара потребно: 1) пшенице 160 кграма; 2) кукуруза 38 кграма.

Што се тиче исхране становника у нашој Краљевини, просечно узев за једног становника сеоских општина потребно је годишње и то: 1) пшенице 97 кграма; 2) кукуруза 157 кграма; 3) јечма 30 кграма; 4) ражи 26 кграма; 5) овса 2 кграма; и 6) кромпира 10 кграма. — Значи да се хлеб нашег сеоског становништва, у опште узев, састоји из ових састојака: пшенице 30·12⁰/₀; кукуруза 40·75⁰/₀; јечма 9·32⁰/₀; овса 0·62⁰/₀; и кромпира 3·11⁰/₀. За исхрану градског и варошког становништва потребно је просечно годишње за једног становника и то: пшенице 145 кграма; кукуруза 121 кграм; јечма 21 кграм; ражи 19 кграма; овса 1 кграм; и кромпира 5 кграма. Према овоме хлеб варошког становништва, у опште узев, састоји се из: пшенице 46·47⁰/₀; кукуруза 38·78⁰/₀; јечма 6·73⁰/₀; ражи 6·09⁰/₀; овса 0·32⁰/₀; и кромпира 1·60⁰/₀.

По податцима изложеним у овој статистичкој публикацији у нашој Краљевини потребно је:

1 Пшенице:

а) за годишњу исхрану становништва . . .	11,656.803 м. ц.
б) за годишњу сетву у периоду 1923—1928	2,815.163 " "
в) годишњи извоз пшенице у периоду 1923—26	1,213.348 " "
г) годишњи извоз брашна у периоду 1920—26	363.042 " "

16,048 366 м. ц.

д) просечна годишња производња 1923—27	17,719.494 м. ц.
ђ) увоз пшенице и брашна у периоду 1920—26	197.509 " "

Свега: 17,911.004 м. ц.

Значи, да народу преостаје као просечна годишња резерва: 1,862 637 м. ц. пшенице.

II Кукуруза:

а) за годишњу исхрану становништва . . .	17,867.197 м. ц.
б) за годишњу сетву у периоду 1923—27 . . .	788.360 " "
в) годишњи извоз у периоду 1923—26 . . .	3,888.220 " "

Свега: 22,543.777 м. ц.

Према овоме, као резерва преостаје у народу просечно годишње 7,606.444 м. ц. кукуруза, што се већим делом употреби за исхрану стоке, нарочито за гојење свиња.

Како су пшеница и кукуруз главна храна нашег становништва, јер се ова два усева јављају као чиниоци хлеба и то: код сеоског становништва са 78·87⁰/₁₀₀, а код варошког са 85·25⁰/₁₀₀, то према напред изложеним податцима излази, да се у нашој Краљевини, од просечне годишње производње у периоду од 1923. — 1927. са додатком увоза употреби и то:

1) за исхрану становништва пшенице 65·08⁰/₁₀₀; а кукуруза 59·9⁰/₁₀₀.

2) за годишњу озиму и јару сетву пшенице 15·66⁰/₁₀₀; а кукуруза за 2·61⁰/₁₀₀.

3) за годишњи извоз пшенице у зрну 6·77⁰/₁₀₀; у брашну 2·02⁰/₁₀₀; а кукуруза 12·85⁰/₁₀₀.

4) као годишња резерва остаје у народу: пшенице 10·47⁰/₁₀₀; а кукуруза 25·48⁰/₁₀₀ од годишње жетве.

Док се пшеница и кукуруз јављају као главни састојци хлеба са 79⁰/₁₀₀, дотле се све остале врсте жита и кромпир, јављају као допуна са 21⁰/₁₀₀ и то: јечам са 9·33⁰/₁₀₀, раж са 8·08⁰/₁₀₀, кромпир са 3·11⁰/₁₀₀, а овас са 0·62⁰/₁₀₀.

Јечам је као хлеб највише у употреби у областима: сарајевској 36·53⁰/₁₀₀; мостарској 35·11⁰/₁₀₀; и травничкој 31·83⁰/₁₀₀, док је у свима осталима знатно мање.

Раж је највише у употреби у областима: брегалничкој 31·48⁰/₁₀₀, врањској 24·62⁰/₁₀₀, битољској 22·05⁰/₁₀₀; и скопској 25·04⁰/₁₀₀.

Кромпир и овас као хлеб су само у неким областима у употреби и то кромпир у области осечкој са 11·22⁰/₁₀₀, и овас у области рашкој са 9·34⁰/₁₀₀.

Крупник, хељда и просо као хлеб незнатни су у употреби, с тога се оделито и не приказују.

Крупник је у употреби као хлеб делимично у областима: приморској, бихањској, сарајевској и мостарској и то само у појединим општинама.

Хељда и просо се такође употребљавају делимично и то хељда само у области травничкој у више општина; док у областима: врбаској, љубљанској, рашкој и ужичкој знатно мање; просе се употребљава у области прилепској и љубљанској, а делимично и у областима: врбаској, бихаћској и мариборској и то у великој количини и само у неким општинама.

Најолица се у нашој Краљевини јавља у мешавини пшенице, јечма, ражи и овса у разним комбинацијама сетве и то: пшенице (50—55⁰/₀); ражи (45—50⁰/₀); или пшенице (50—60⁰/₀); јечма (40—50⁰/₀); или ражи (40⁰/₀) и овса (60⁰/₀); или јечам (40⁰/₀) и овас (60⁰/₀); или пшеница и раж (35⁰/₀), јечам (35⁰/₀) и овас (30⁰/₀) и т. д.

Све смо ове податке унели зато, што су трајне вредности, наравно у колико су тачни.

Ово је прва публикација ове врсте код нас и од велике је стварне вредности, само је желети да буде потпунија, јер докле је излагање потребних количина за исхрану обухватило, поред пшенице и кукуруза, још и јечам, раж, овас и кромпир, дотле је потреба сетве изнета само за пшеницу и кукуруз, а нарочито би било од значаја прикупити податке о потрошњи зрнасте хране за сточну исхрану.

Надамо се да ћемо ускоро угледати сличну публикацију о сточарству и сточајској исхрани, и тада ћемо тек увидети прави узрок опадања нашег сточарства.

М.

НЕКРОЛОЗИ.

† Милован М. Милорадовић 1885—1928.

Мало је школованих пољопривредника, нарочито у српском делу нашега народа, којима горње име није познато. Њега су, ако не лично, а оно по његовом плодном раду на терену и писању преко „Тежака“, других пољопривредних и неких политичких листова, и практичних пољопривредних поука у његовом сопственом издању, познавали не само школовани пољопривредници, већ један велики број напредних земљорадника као и интелектуалаца из осталих друштвених редова. Само његова солидна спрема, његова енергија и истрајност, донеле су му леп глас и поштовање од свих пољопривредних стручњака.

Као управник државног лозног расадника у Јагодини,

показао је видан успех у раду како на терену око подизања винограда у расаднику и околини тако и као стручњак за прераду грожђа и неговање вина.

Поред солидне спреме, енергије и истрајности у сваком послу, покојни Милован је имао шире погледе на унапређење пољске привреде у опште, а уз то и организаторског духа и способности.

Увиђајући важност исхране људства преко зиме, покојни Милован је у Јагодини у 1922. год. организовао први у нашој држави женски клуб за прераду и конзервирање поврћа и воћа и чување ових за зимску исхрану. Величини успеха у раду овога клуба види се из извештаја о раду овога клуба штампаних у Тежаку.

Као економ-вртар учитељске школе у Јагодини, Милован је као први сарадник ондашњег управитеља, ове у оно време најуређеније учит. школе у Србији, вредног г. Срете Хаџића, оставио толико лепих и данас видних успомена, на уређењу школског дворишта и имања, да ће ови још за неколико деценија освежавати сећање на покојника.

Као економ-вртар учитељске школе у Јагодини и управник државног лозног расадника, покојни Милован је био дуго година хонорарни наставник у истој школи. Радећи на уређењу школскога дворишта и осталог имања Милован је лепо употпунио своју спрему у гајењу украсног дрвећа, шибља и цвећа. Кад се је, по пензионисању из здравствених разлога, осетио слободан од обавеза према државној служби, Милован је тек тада развио и показао сву своју способност и делатност и готово без икаквих средстава основао са својим побратимом г. Милојем Гојаквићем у нашој земљи први расадник лозе и воћа са расадником украсног дрвећа, шибља и цвећа у Јагодини. Радећи 5 година у Румунији и нешто времена у Француској а нарочито у Јагодинској учитељској школи на гајењу украсног дрвећа, шибља и цвећа, Милован се оспособио тако, да је врло велики број ових познавао по ботаничкој подели, латинским називима и начину размножавања и гајења, да му је од његових и млађих и старијих, па и више школованих другова у том погледу мало имало равних. Шта је све покојни Милован имао у своме расаднику од воћа и лозе а нарочито од украсног дрвећа и шибља и цвећа, могу знати само они, који су све то лично видели, а донекле и они, који су његов последњи ценовник пажљиво прочитали.

Колика је велика штета и жалост за његову још небринуту породицу и његове пријатеље и другове што је овако рано и млад умро, у толико је већа штета за олшту ствар, јер је расадник покојног Милована био готово једина установа своје врсте у нашој земљи.

Ето каквог нам је друга, посленика, стручњака и ратника а породици родитеља и хранитеља неумитна смрт напрасно отргла и живот му угасила 23. маја ове године у Јагодини.

† Милован М. Милорадовић, управник државног лозног расадника у пензији — резервни пешадијски потпуковник.

Слава ти Миловане и вечан помен међу друговима и познаницима. Лака ти грудва земље коју си истински волео и као војник је јуначки у свима ратовима бранио!

Покојни Милован се родио 3. фебруара 1885. год. у Лужницама среза крагујевачког. По свршетку 4. разреда гимназије свршио је нашу Винодељску Воћарску школу у Букову код Неготина 1903. године.

По завршетку школовања био је на служби кратко време као приправник у истој школи, затим провео 5 година на угледном приватном домену у Арустојану у Румунији. По одслужењу ђачког рока у кадру 1898. год. постављен је за економа-вртара учитељске школе у Јагодини и ту остао све до 1918. год., када је постављен за економа рачуновођу пољопривред. школе у Битољу. Од 6. фебруара 1920. до 1924. год. био је на положају управника државног лозног расадника у Јагодини, са ког је стављен, у пензију као чиновник I групе II категорије.

Владао је лепо француским и румунским језиком, што му је доста за усавршавање помогло.

Учествовао је у свима ратовима и за заслуге у њима стечене одликован сребреном и златном медаљом за храброст и орденом Белог Орла са мачевима V реда.

Био је редован члан Српског Пољопривредног Друштва, Удружења Државних економа, пољопривредних чиновника и службеника и многих других хуманих установа и удружења.

Покојни Милован важио је као врло добар друг, одличан карактер, нежан родитељ и супруг, те је због ових врлина цењен и поштован.

За собом је оставио незбринуту породицу — жену и двоје деце, којима у име своје, својих другова и Српског Пољопривредног Друштва и овим путем изјављујемо саучешће у жалости за ненакнадивим губитком.

Бор. Љ. Нешић.

† Светомир Мих. Николић,

учитељ у Каменову, среза млав., обл. пожаревачке.

Умро је после тешког боловања 8. априла 1928 год. у 32. години.

Покојни Света био је идеалан просветни радник и искрен друг. Целог је живота био до крајности скроман и идеалан прави народни учитељ. Био је у свакој прилици тих и увек тактичан. Као учитељ службовао је у Старчеву, Кули и Каменову и свуда је остављао најбоље утиске. Био је претерано одан своме васпитачком позиву, и та ревност поткопала је његово нарушено здравље.

Ван школе речју и делом утицао је на културни напредак свога села и то до последњег дана, докле га груба болест није у постељу ставила.

околину, као што је то био пог. Света. Својим понашањем представљао је отменог човека и учитеља за пример.

Његова смрт је страشان удар за његову породицу, а велики губитак за село Каменово и целу околину.

Код својих другова — учитеља и међу својим сељанима оставио је за собом пуно лепих успомена, те ће због тога дуго година живети у сећању код свију, који су га добро познавали.

Ђорђе П. Јеремић,
учитељ.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
27., одржане 20. јуна 1928. г. у Друштвеном дому у Београду:

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, чланови: С. Ратковић, А. Рашковић, С. Партонић, В. Матић, Н. Петровић, Б. Станисављевић, В. Ранковић, Т. Владисављевић, Д. Спремић и М. Стојановић и гост П. Петковић, редован члан.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

481) Прочитан је записник 26. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

482) Прочитан је записник 23. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји као и мишљење о понуди г. Д-р Ј. Вагнера за штампање његовог рукописа о штеточинама културних биљака но с тим, да се рукопис упути на рецензију. Што се тиче извештаја о приспелим пријавама за место секретара, одлучено је: да се све понуде одбију, пошто ни један кандидат не испуњава услове, а стечај и даље да излази у Тежаку, док се не јави лице по прописаним условима.

III

Прочитан је записник 25. седнице финансијског Одбора, па је одлучено:

483) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

484) да се штампање текака у другој половини године уступи штампарији „Св. Сава“ за 4.675 динара, као најјевтинијем понуђачу.

IV

Прочитан је записник 25. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

485) да се одобравају набавке по актима бр. 7533 и 7483, пошто су извршене по поруџбинама;

486) да се по понуди бр. 7339, набави 1.000 ком. тегли од 1 кгр. за конзервисање.

V

Прочитан је записник 23. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

487) да се по акту Државне Комисије за руске избеглице одобри Русима насељеницима да образују Подружину;

488) да се по пристанку Средње Пољопривредне Школе у Ваљеву приреди курс из конзервисања, којим да руководи г. М. Никетић, професор исте школе;

489) да се прими знању, да г. Д. Миловановић, директор н. пољопр. школе у Битољу, присгаје да одржи тродневни курс о конзервисању у Охриду;

490) да се општини у Книну пошаље правилник о кредиту за сузбијање шљивине штитасти ваши, да по њему поступи, аки жели да се њиме користи;

491) да се Женској Пољопр. Подружини из Јагодине дозволи, да може носити свој стари назив: „Клуб за Конзервисање“ и да јој се замене тражене тегле.

492) да се у овој години помогну у приређивању изложба ове Подружине: у Сопоту са 3.000; у у Краљевом Селу са 5.000; у Александровцу К. са 3 000, у Обреновцу са 4 000; у Каменици В. са 3 000; у Ваљеву са 5.000; у Чачку са 5.000; у Жабарима са 3.000 и у Бања Луци са 10.000 динара. За изложбу свежег и прерађеног воћа, коју ће Друштво да приреди у Београду, да се резервише 30.000 дин. стим, да се о њеном извођењу стара Одбор за извршење програма рада.

VI

По осталим предметима одлучено је:

493) да се магацин број 1 не преправља у дућане, пошто је пун робе, која нема где да се смести, али да се изрази само један дућан за Друштвену продавницу. Такође да се зграда испод овога магацина или поруши или преправи у магацин;

494) по позиву Хрватских виноградарских друштва, на конференцију и претрес закона о вину, одлучено је да се се делегат не може послати, јер Друштво није закон још узело у претрес;

495) по тражењу Дирекције за Пољопривредни Кредит, да Друштво одреди једног члана у Управи Обласне Задруге за пољопр. кредит. одлучено је да члан буде г. М. Миљковић, председник;

496) По молби г. М. Петровића, академског сликара, којом нуди слику Њ. В. Престолонаследника, одлучено је да одбије, пошто је друштво већ поручило слику.

VII

Саопштења и предлози:

497) г. Д. Спремић, члан управе, моли да се ср. врачарском уступи павиљон за изложбу, коју ће да приреди у септембру о. г. Одбор одлучује: се се павиљон уступи.

498) г. П. Петковић редован члан, рефераше о курсу за конзервисање, који је држао у Ћибнику као Друштвени делегат. Одбор прима знању стим, да се у будуће поред Баумановог апарата стављају на расположење једна мала муљача и филтр.

499) Члан управе г. М. Стојановић реферише, да је држао предавање на Конгресу Главног Задружног Савеза, о пољопривреоним коморама, као друштвени делегат. Одбор прима знању са захвалношћу.

500) По предлогу члана Управе г. В. Матића одлучено је: да се г-ђи С. Абрамовићки, Друштвеној чиновници, да 200 динара у име награде за прековремени рад око припрема за Сајам и изложбу вина.

Са овим је седница закључена.

28., одржане 27. јуна 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: А. Рашковић, Б. Ранковић, Т. Владисављевић, С. Партонић, Н. Петровић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

501) Прочитан је записник 27. седнице Управног Одбора. Одбор прима прочитани записник.

II

502) Прочитан је записник 24. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји.

503) Прочитан је записник 26. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено: да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 26. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

504) да се по понуди Бр. 7405 купи 500 ком. брусева, који да се продају по 4 дин. комад;

505) да се по писму Бр. 7755 плати једна прскалица, која је узета као мустра;

506) да се понуде Бр. 5814 и 7694 одбију.

V

Прочитан је записник 24. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

507) да на испит домаћичке школе код Подружине у Рибнику иде као изасланик члан управе г. Н. Петровић;

508) да се на основи писма Министарства Пољопривреде и Вода, којим препоручује као средства за јесењу борбу против штитасте ваши на шљивама: воћни карболинеум (Арборол, Дендросан, Дендрин, Радит, Арборин, Карбокrimp, дрворин и др.), препарате на бази Калифорнијске чорбе (Солбар, Вегетан и Радит), даље, дувански екстракт, суликол и кајинит, приступи набавци ових, како би били при руци, кад настане време употреби. У исто време одмах конкурсом позвати стручњаке да израде кратко упутство о употреби ових средстава при сузбијању шљивине штитасте ваши. Конкурс да распише Одбор за извршење програма рада;

509) да се В. Жупану Врбаске Области и Подружници Кметијске Дружбе у Студенице код Пољчана пошаље правилник о утрошку кредита за сузбијање шљивине штитасте ваши стим, да за Подружину јамчи Кметијска Дружба;

510) да се одговори обласном агроному Осечке области да му се не може дати помоћ за изложбу, пошто је раније распоређен сав кредит за тај циљ;

511) да се за справљање воћних сокова за изложбу, одобри накнадни кредит од 300 дин.

VI

По осталим предметима одлучено је:

512) по представци Бр. 7679/7721, да се одмах поведе комисијско ислеђење, па према резултату да се предузму

даље мере. У комисији да буду г.г. А. Рашковић и Т. Владисављевић;

513) да се по питању Кметијске Дружбе одговори, да ће се на јесен приступити поновном оснивању савеза пољопривредних друштава, пошто је на први апел био слаб одзив.

VII

Саопштење и предлози.

514) Председник реферише, да је у име друштва узео учешћа у раду Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит, у Београду, као члан Управног Одбора. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

РАТАРИ И ГОСПОДАРИ!

Наручите само гласовите и чувене

ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњана, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Bollerova“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оштећена. Цена по комаду Дин. 100.— ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.—. По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радионица коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варшар) Босна.

6—4

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАНУ“ који се штампа у 10.000 при мерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежак“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

Подружинама и члановима на знање!

Друштво је добило:

Семе од мухара, са пуном клијавошћу, продајна цена	Дин.	6,50 кгр.
Семе од угарњаче округле беле, про- дајна цена	"	25.— "
Најбоље жетелице — руковедачице, са по једним рез. ножем	"	7.000.— ком.
Најбоља манила за везачице (клубе око 2½ кгр.)	"	45.— клубе
Сириште у боцама од ½ л. Динара 18— у боцама од 1 литра	"	30.— боца
Вршалице сточне (са геплом и сламотресом)	"	4.000.—
" ручне	"	2.500.—
Чилска шалитра	"	3.90 кгр.
„Рapid“ ручна преса за израду цигле	"	7.500.— ком.
Гепле за вршалицу	"	1.500.— ком.

Цене се подразумевају франко друштвени магацин. За пошиљке које иду поштом, слати новац унапред, за оне које иду лађом и железницом, половину вредности унапред, остак се узима повуком.

Од слања новца унапред изузимају се Подружине које имају отворен кредит код Друштва. 2—2

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целога Балкану, увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

10—8

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Течајеви за обуку сеоских девојака у посло- вима из домаћинства.

„Кућа не стоји на земљи него иа жени“ каже народна пословица. И заиста за наше потребе и наше прилике сигурно је да је велика нужда учинити све што се учинити може: да сеоска домаћица збиља буде што солиднији стуб своје куће, те да њена кућа и њена породица буде што боља и што напреднија.

Многоструки и врло важни су задатци сваке, а нарочито сеоске домаћице. Пре свега она је једина позвана да даје, чува, гаји и у главном васпитава мушки и женски подмладак, па каква нам је домаћица, такав ће нам бити и подмладак, који она ствара. Затим, она

се брине о унутрашњем уређењу и издржавању куће, те од њене умешности, способности и вештине зависи напредак куће у том погледу. Ако је домаћица вредна, уредна и чиста, биће и унутрашњост куће лепа и чиста заједно за целим својим намештајем, те ће се човек — домаћин — осећати угодно и пријатно у својој кући и она ће му бити мила и драга, тако, да неће желети или ће мање желети да иде у кафану, макар то било и празником или зими, када се нема много посла на имању. Тако исто свака ваљана домаћица мора највећу бригу да брине у погледу исхране и одевања све чељади у кући. Она је, дакле, позвана, да се стара о мешењу хлеба и кувању јела, па је дужна да зна до највећег степена искористити и то разумно и добро искористити све оне намирнице, које обично свака сеоска кућа увек има у довољној количини. Њена је поглавито и дужност да се стара о производњи и чувању тих намирница неопходних за живот, и то како за летњу тако исто и за зимску исхрану укућана. Зато се вредност једне домаћице одмах може оценити по градини, коју она има и усевима заступљеним у овој, по домаћој пернатој живини, кравама и крмадима, која се око домаћинства виде, као и по количини спремљеног воћа и поврћа за чување за исхрану зимску. Даље, домаће женске рукотворине — почев од плетива чарапа, ткања платна, шивења веша, израде сукна и т. д., па до вештачки израђених разних јастука, ћилимова и др. постељних ствари, — спадају у делокруг рада домаћице и ако је она за све те радове довољно способна, таква ће исто за те радове бити и њена женска деца.

Да скратимо. Дужности и послови једне ваљане сеоске домаћице толико су важни, разноврсни, многобројни и деликатни, да би се о њима имале писати читаве књиге, а не кратки и површни чланци.

Зато приређивање течајева за оспособљавање сеоских девојака у домаћичким пословима треба сматрати као *најважније и најпошребније народне школе*. Ово у толико више, што наша сеоска женска деца, на не-

срећу, нису до сада била у могућности ни основну школу да уче. Остајала су готово сва неписмена, као и матере што су им биле неписмене. А то је, поред осталог, и најважнији разлог што су и наше садање сеоске домаћице и наше сеоске девојке, будуће сеоске домаћице, врло слабо упућене у пословима из домаћинства.

Међутим, на пракси се до сада више пута утврдило, да је наш сеоски женски живаљ такав, да се са једним течајем, приређеним у селу, за време трајања од два до три месеца, могу постићи колосални успеси у погледу обуке сеоских девојака у домаћинству.

О томе смо се уверили и у Рибнику.

Српско Пољопривредно Друштво, уз новчану помоћ Министарства Пољопривреде и Вода, у времену од 1. априла па до конца јуна ове године, приредило је један течај за сеоске домаћице у селу Рибнику, срезу Трстеничком, области Крушевачке, при тамошњој основној школи, чији је управитељ, г. Лапчевић, у исто време и председник тамошње пољопривредне подружине Српског Пољопривредног Друштва, те му је као таквом поверено старање око издржавања течаја. На течају је било за све време 26 девојака из села Рибника, махом кћери угледних домаћина, али од свију њих само су три биле писмене (свршиле основну школу), а остале 23 биле су неписмене. Течај је приређен узимањем г-ђе Драге Пешић, учитељице основне школе у пензији и учитељице, домаћичке школе, која се у Ческој нарочито спремала за учитељицу домаћичке школе. Она се у главном, са другим двома учитељицама домаћичке школе, и старала о обуци курсисткиња.

Течај овај завршен је 30. јуна. а испити су обављени у недељу, на дан 1. јула о. г. Испитима су присуствовали изасланици Српског Пољопривредног Друштва, тамошњи школски надзорник, двојица судије првостепеног суда из Крушевца, многи учитељи из околних места, дописници „Времена“ и „Политике“ и велики број сељака, као и сви родитељи курсисткиња и многи други, тако, да их је било више од стотине. А то је знак, да се сељаци најживље интересују течајем и успехом

на њему постигнутим. Увидели су одмах сву важност течаја и у овом времену најважнијих пољских радова, када су пољски работници ретки и скупи, радо допустили да њихове кћери три пуна месеца посећују течај. И добро су учинили, јер су се и сами на испиту осведочили, да су им деца много кориснога на течају научила.

Пре свега, све неписмене, њих двадесет и три на броју, научиле су да доста лепо читају и пишу. Затим, непрестаним практичним усавршавањем све су одлично научиле: кување, мешање хлеба, сређивање белог смока, конзервисање воћа и поврћа стерилисањем, прављење разних слатка и теста и т. д. Научиле су много из хигијене, као о здравственим условима куће, тела и одела, а и заразним болестима, које се највише по селима појављују. Поред тога девојке су одлично обавештене и упућене о потреби одржавања примерне чистоће у кући, ван куће и на телу и оделу.

На постављена им питања одговарали су тако лепо, да смо сви били задовољни, а присутни сељаци, чија деца још нису тај течај учила, тражили су, да се отвори други течај и за њихове кћери, па ако Српско Пољопривредно Друштво и Министарство немају новчаних средстава за то, они пристају да течај издржавају о свом трошку.

Присутни овом течају имали су прилике да виде једну малу изложбу женских ручних радова, и велики број тегли конзервисаног воћа и поврћа, што су ученице течаја израдиле.

А на дан испита приређена је једна лепа сеоска свечаност. Сељаци сви, заједно са осталим присутнима ручали су у школи, где су били донели вина, ракије и јела. Било је 98 особа на ручку, а после ручка настало је весеље и играња до мрака.

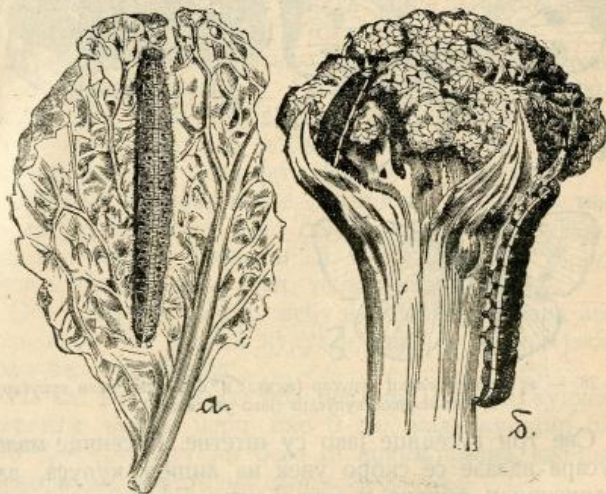
Када би било среће и више памети, па да се овакви течајеви, ручкови и пријатељски сеоски састанци што више и у што већем броју села приређују, — убрзо би се осетио знатан напредак села и сељака. За такве сврхе требало би да се увек нађу кредити.

Ник. Ж. Петровић

Гусенице које нападају купус.¹⁾

Купус у нас углавном нападају гусенице трију лептирова: великог и малог дневног купусара и ноћног купусара²⁾.

Гусенице купусара сиво-зеленкасте су боје. На телу, обраслом ситним длачицама, јасно се виде три уздужне, уске, жуте пруге. Потпуно израсле гусенице мере до 5 см. дужине (сл. 27).

Сл. 27. — а) Гусеница великог дневног купусара и б) гусеница ноћног купусара.

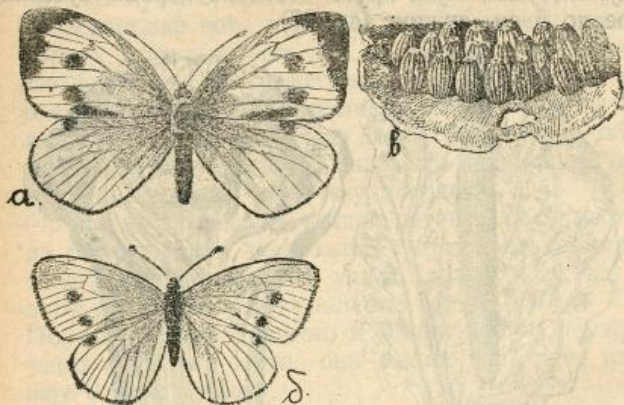
Гусенице се јављају углавном два пута у току године и то почетком и крајем лета. Оне се хране лишћем купуса, или лишћем осталих биљака крсташица.

1) Овај чланак истовремено је и одговор на питање пољопривредника г. С. Јеремића, из Бановог Поља.

2) Њихова научна имена су: *Pieris brassicae*, *Pieris rapae* и *Mamestra brassicae*.

Лишће потпуно изгризу, остављајући само најкруп-
није нерве.

Гусеница ноћног купусара је сиво зелене или сиво
жућкасте боје са мрким шарама. Јавља се само једном
у години, у јуну и јулу и храни се најпре лишћем, а
затим напада и само срце купуса. Сем тога, гусеница
избацује велике количине измета и њима затрпа пот-
пуно биљку. Покрај купуса, гусеница напада нарочито
карфијол, а и остале крсташице, па и многе друге
биљке (сл. 28).

Сл. 28. — а) Лептир велики купусар (женка) и б) лептир мали купусар;
в) јаја великог купусара (јако увеличано).

Све три гусенице јако су штетне. Гусенице малог
купусара налазе се скоро увек на лишћу купуса, али
појединачно и обично у мањој мери. Гусенице великог
купусара јављају се пак с времена на време и често у
грдним количинама, те лако и брзо опустоше читаву
поља купуса. Гусенице ноћног купусара ређе се јављају
у масама, али и када су малобројне, могу нанети грдну
штету, јер нападају и саму главицу.

Против поменутих гусеница можемо се борити
на више начина.

Ако поље засађено купусом није велико, а има
радне снаге, једно од најпрепоручљивијих средстава је

скупљање и уништавање гусеница с времена на време. Нарочито је то изводљиво, када су у питању гусенице великог купусара, јер оне живе у групама, особито док су младе.

У случају да се скупљање гусеница не може применити, гусенице се сузбијају прскањима и запрашивањима. Сада се већ и у нашој трговини налазе разна средства, која за то служе, и једно од најјфтинијих и најбољих је дуванска чорба. Она убија гусенице са којима дође у додир, удаљује лептирове и заостале гусенице, и, најзад, гусенице, које једу попрскано лишће, отрују се. Сем тога, иста чорба убија и лисне ваши, тако честе на купусу, као и бувача.

Дуванска чорба справља се од екстракта дувана, који се може добити у Српском Пољопривредном Друштву. На 10 л. чорбе треба узети 400 грама дуванског екстракта, све добро измешати и обичном прскалицом добро испрскати биљку за биљком.

Хватање и уништавање лептирова даје исто тако врло добре резултате. Оно се нарочито примењује код дневних купусара (великог и малог), пошто је код ноћног купусара, који лети, тешко изводљиво.

Оба купусара спадају међу најобичније дневне лептирове, нарочито велики купусар, који се обично јавља у врло великом броју.

На сл. 28. виде се оба лептира. Велики купусар раширених крила мери око 6 см., мали купусар пак око 5 см. Крила су им бела са црним пегама, као што се лепо може видети на слици.

Хватање лептирова треба поверити деци. Учитељи би највише могли допринети сузбијању поменутих лептирова, говорећи деци о њима, и приређивајући за време њиховог лета мале хајке, као што се то већ чини у извесним земљама.

Противу великог купусара можемо се са успехом борити уништавајући јаја, које лептири полажу обично на наличје купусног лишћа. Јаја су лако видљива, иако су доста ситна, јер се налазе у гомилицама, усправно поређана (сл. 28в.). Боје су жуте.

Сваких 3 до 4 дана за време лета лептирова треба прегледати лишће купуса и уништити јаја зњечивши их.

Исто тако треба уништавати и лутке купусара, које се налазе често у великој количини у пукотинама коре, по зидовима, или у другим разним заклонима.

У јесен, или још боље рано у пролеће, треба поља која ће бити засађена купусом дубље преорати а затим добро продрљати, да би се убиле лутке ноћног купусара које у земљи презимљују.

Купусари имају срећом већи број природних непријатеља. Они ометају прекомерно множење штеточина, и њима имамо да захвалимо, што штета коју нам гусенице наносе није још већа. Један од тих њихових непријатеља, једна малена осица, убила је у јесен 1925. год. 98% лутака великог купусара у околини Београда. И током 1926. год. купусар се скоро није могао нигде ни видети.

Др. Павле Вукасовић.

Пивац на стрним усевима¹⁾.

Под именом пивца наш народ означаје више разних буба тврдокрилаца, које нападају класје стрних жита. Извесне од тих буба, као н.пр. рутава буба, напада цвет и много мање штете причињава но што се мисли. Напротив прави пивци могу бити јако штетни.

Прави пивци²⁾ су тврдокрилци пупчастог тела, а дуги су 1 до 1,5 см. Има их више врста, али најчешће сам добијао пивце, чија су глава и груди сјајно зелене боје, а горња чврста крила или покрилци, која у миру прекривају трбух, жућкасто су рђасте боје; тело, нарочито груди, обрасло је врло ситним, жућкастим длачицама (сл. 29).

¹⁾ Овај чланак је истовремено и одговор на питање земљорадника г. Цветка М. Мишића из села Купци.

²⁾ Научно име рода је *Anisoplia*.

Пивци се јављају почетком лета, обично јуна месеца, и често у врло великим масама да их на сваком класу има по неколико. Они се хране још млечним зрнима стрних жита, и сваки од њих поједе просечно по 9 зрна на дан. Сем поједених зрна, мислећи по класу, буба оштети велики број младих, меканих зрна. Штета коју буба причињава за време свога једномесечног живота може бити огромна, и читаве њиве за кратко време сасвим опустоше, те уместо жита, здравог класја, које се земљи нагиње, све сам штури клас у вис стрчи.

Сл. 29. — Пивац на класу.

Када жито почне да сазрева и зрно да отврдњава, бубе нестаје. Она се спушта на земљу и започиње да полаже јаја, и то понајвећма на истој њиви, зато су извесне од њих стално и заражене. Из јаја убрзо излазе ситне ларвице и повлаче се у земљу. Док потпуно не израсту, оне проведу у земљи две године, и за то време хране се жилицама разних биљака. И ларва дакле је штетна и то нарочито у ливадама и њивама.

Својим изгледом ларва много подсећа на „беле црве“ или ларве гундеља, само много је мања.

Да би се пивац с успехом сузбио, потребно је пре свега слога, споразум и заједнички рад свију земљорадника зараженог краја.

Једно од најуспешнијих средстава противу штеточине је плодоред. Пивац живи само од стрних жита (пшенице, ражи, јечма), те ако њих нема, не може ни опстати у једном крају. Он се нарочито јако множи тамо, где се стрна жита из године у годину гаје. Потребно је дакле уредити плодоред тако, да ма које од стрних жита дође на исту њиву тек треће године, јер као што смо рекли, да би се ларве пивца развиле и даље одрасле, потребно им је две године. Ако је дакле њива до ове, 1928., године била стално заражена, ларве, које су се излегле из јаја снесених 1927., пре-

твориће се у одрасле идуће, 1929. године, а ларве, које су су се излегле из овогодишњих јаја, претвориће се у одрасле 1930. год. Не нађу ли одрасли пивци стрних жита ни идуће, а ни 1930. год., да би се могли исхранити, делом ће поцркати, делом се раселити из дотле заражених места.

У свима крајевима, у којима је такав плодоред уведен да стрна жита тек сваке треће године долазе на исту њиву, и пивац је изчезао, или ако га и има, он не наноси штете.

Па и двогодишњим плодоредом може се штета од пиваца јако смањити, ако се само сви земљорадници зараженог краја сложе, те исте године не сеју ни једно од стрних жита.

Против пивца препоручује се много и скупљање одраслих буба. Нарочите мрежице или клопке служе за то, или се скупљања могу вршити и без њих. Г. Иван Калуђеровић с Улциња¹⁾ препоручује да јутром, док су пивци још пуни росе и трои, те не могу летети, два раденика са подужим затегнутим ужетом прелазе преко њиве идући према ветру и додирујући врхове класја. Бубе се тако нагоне до на крај њиве где их деца хватају са мрежицама и убијају. Разумљиво је да сви морају своја жита истовремено да чисте, јер пивци доста добро лете, а нарочито их ветар може далеко однети.

Једна од добрих мера противу штеточине је и дубоко преоравање њива у јесен и у пролеће. Велики број ларва биће поврћен при орању, а ларве избачене на површину делом ће пропасти, а делом ће бити поједене од њихових непријатеља. Да би уништавање штеточина било сигурније, у Француској, у извесним крајевима, увек доводе кокошке да плуг прате, а у Грчкој употребљавају за то ћурке.

Др. Павле Вунасовић.

¹⁾ Видети „Екошом“, бр. 12 и 13, стр. 7, 1925.

Беснило.

Домаће животиње, нарочито пас, врло често оболевају код нас од ове болести. Услед тога су врло честе озледе људи од ових бесних животиња. За човека је беснило смртоносна болест. Човек се зарази балама бесне животиње, којима се загади рана, кад животиња уједе. Клице беснила налазе се у пљувачки бесних животиња, те се може заразити и онај, који додирује њушку те животиње, а има какву озледу. Клице морају dospети у крв, а одатле се распростиру по живцима, докле не дођу и до самог мозга у средиште за покрете. Овај отров трује нарочито мождане ћелице за покрете, услед чега се јавља претерана раздражљивост мишића за гутање, дисање, трупа, руку и ногу.

Кад бесна животиња уједе човека, прође дуго времена, док се не јави болест; обично 15—60 дана после уједа може избити болест код озлеђенога, ако се благовремено не пелцује. Ово време да ли ће се болест појавити раније, зависи од величине ране и од места, где се налази озледа. Најпре избије болест код великих озледа на глави или горњем делу тела. На доњем делу тела озледе доводе доцније до обољења. Код пијаница, код људи који се јако напрежу у раду, код слабих и болешљивих болест може такође избити раније, и ако је озледа слабија. По неки пут болест може избити чак и 3 па и 6 месеци после озледе. А има и ретких случајева да болест избије и после читаве године дана.

Некада је много људи страдало од ове страшне болести. Данас у земљама, где се предузимају нарочите мере против бесних животиња и кад озлеђени благовремено иза озледе дођу на пелцовање, болест се врло ретко јавља.

Код нас је нешто друкче, јер свет врло нехатно предузима потребне мере. Беснило је код паса врло

раширено, па су и озледе врло честе. Сваке године долази у одељења за лечење против беснила по 5.500—6.000 лица. Али дешавају се доста често и случајеви беснила код људи. Једни побесне, јер уопште и не долазе у заводе ради пелцовања, него се лече код траваара и надри-лекара. Други добију болест, јер, а ако дођу у завод на пелцовање, неће да слушају савете лекара, па се не јаве на поновно пелцовање.

Пре кратког времена побеснео је због овога један сељак из ваљевског округа. После озледе дошао је у завод, пелцован је по прописима и наређено му да дође после месец дана на поновно пелцовање. Он није послушао, мислио је да је излечен и није дошао поново. После шест месеци од озледе, избило је беснило.

Многи дођу доцкан. Има их, који дођу после 5—6 па чак и 10—15 дана после озледе. Ови имају много мање изгледа, да ће се спасти. Ако је, на њихову несрећу, време за избијање болести кратко, а оно може бити и 15 дана, може им се појавити болест пре него што се у телу образују отпорна тела против изазивача болести. Пелцовање није ништа друго него изазивање организма, да створи одпорне материје против изазивача болести. За то треба времена, најмање 2—3 недеље, а неки пут и више. Због тога је сваки дан закашњења врло велика опасност за озлеђеног од бесне животиње.

Ако желимо да се сачувамо од беснила, те опасне и страшне болести, најбоље је да се после озледе не часи час, него да се одмах иде у Пастеров Завод на убризгавање. У колико се пре дође, у толико је већа вероватноћа спаса.

Наш свет врло често греша против овог правила, па дође доцкан, прође неколико дана од уједа. То је највећа погрешка и на тај начин се човек излаже смртној опасности. Али се исто тако излаже опасности и онај, који не дође на поновно пелцовање у време, кад му се нареди.

Др. Ст. З. Иванић.

Питање: У срезу бијељинском велику штету наносе кукурузу и пшеници ситни црви, који се налазе у земљи. Црви су дуги око 2 см. а дебели око 2 м.м., ваљкастог су тела, жуте боје и прилично тврди. Има ли лека против њих?

Вршани.

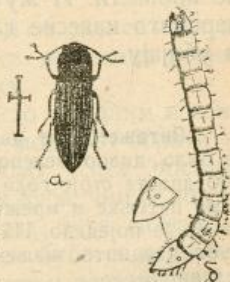
Д. Николић.

Одговор: Неопходно је потребно послати истовремено са питањем и штеточину, па и нападнуте делове биљке, да би се кривац могао тачно одредити.

Према горњем опису изгледа да су у питању тако звани „жути црви“.

„Жути црви“ су ларве разних врста скочибуба, тврдокрилаца дугог а уског тела, који када се ставе на леђа, посавијајући тело одбацују се у вис и дочекују на ноге (сл. 30).

Одрасле бубе носе јаја у земљу, крај корена младих биљака. Ларвице, пошто се излегу, остају у земљи више година, док потпуно не одрасту, хранећи се младим корењем разних биљака. Нарочито нападају коренак пшеничних зрна у клијању. Најопаснији су за шећерну репу и за жита посејана с пролећа, углавном за све биљке, које се у пролеће сеју или саде, јер су црви тада најпрождрљивији, а младе биљчице најосетљивије.

Сл. 30. — Скочи-буба: а) одрасли инсект; б) одрасла ларва позната под именом жутог црва.

Потпуно израсле ларве мере око 2 см. дужине. Тело им је сјајне жуте боје и необично чврсто: зато их и зову у извесним земљама гвозденим црвима (сл. 30).

Борба противу жутих црва скопчана је с великим тешкоћама. Многа средства до сада су препоручивана, но обично сва су или сувише скупа или неизводљива на великим површинама.

Али треба знати, да ако се земља добро обрађује,

ако се стрњиште и уопште њива с које је дигнут усев одмах заорава, а у јесен изврши увек дубоко орање, жути црви почињу да изчезавају. *При сваком орању треба црве пажљиво скупљати и уништавати* — то је једно од најбољих средстава противу њих.

На мањим површинама, као н.пр. у баштама, препоручује се да се на раздаљинама од 1,50 до 3 м. закопају у земљу, на 5 см. дубине, кришке кромпира и места обележе; жути црви необично воле кромпир, и ако после неколико дана дођемо и покупимо кришке кромпира, наћи ћемо на њима велики број црва, које треба уништити.

Исувише заражене земље треба оставити годину дана на миру, заоравајући коров чим мало израсте, и скупљајући за време орања црве, које плуг избаци. На тај начин велики део црва биће скупљен и уништен, а велики део услед недостатка хране раселиће се, или ће пропасти. И жути црви имају своје непријатеље, нарочито извесне гљивице које их нападају чим ослабе и убијају.

Др. П. Вукасовић.

Питање: Пре два дана био сам у моме воћњаку и све је било дивно зелено и напредно, а када синоћ одох, свих 500 дрвета стоје голи као у сред зиме. Од лишћа остале су само петељке и мрежица од изукрштаних жилица, све остало ткиво је поједено. На сваком дрвету по 200 до 300 оваквих буба као што шаљем. Пасуљ и сунцокрет су исто тако поједени....

А. Станојевић,

апотекар и председ. Велешке Подружине

Одговор: Буба о којој је реч је позната зелена буба. Она спада у ред тврдокрилаца. Буба је јајастог облика, дуга око 13 м.м. а широка око 8 м.м. Тело је јасне зелене боје металног сјаја или зелено с бронзаним преливима; ивице покрилаца и вратног штита су више мање јасно жућкасте.

Одрасли инсект јавља се обично крајем јуна — почетком јула, и то често у врло великим количинама.

Живот му је кратак, од две до три недеље, али за то време може причинити огромне штете.

Бубе проводе дан на лишћу, не крећући се, као мртве, а када сутон падне, наједном оживе, и у великим групама полазе тражећи хране. Оне падају на разне биљке, где их лет нанесе, али поглавито нападају и највише штете наносе лози. За кратко време лишће биљке, а код лозе и млади ластари, на коју су пали, уништено је, и бубе се крећу тада даље. Читави крајеви могу бити опустошени за једну или две недеље.

Од поједеног лишћа остају обично само петељке и мреже највећих жилица. Ако је лишће тврђе, као у понеких воћака, бубе изгризу све мекше делове између жилица и изрешетају цео лист.

Крајем јула, по извршеном спаривању, женке се завлаче у меку, растреситу, земљу пескушу да би положили јаја. Из јаја убрзо излазе мале беле ларвице, сличне црвићима.

Ларве остају у земљи годину и по, док се потпуно не развију, и за то време хране се жилицама разних биљака. Штета од њих није велика.

Иако се зелена буба јавља често у грдним масама, слично скакавцима, противу ње се можемо борити на више начина, а нарочито се добар успех постиже скупљањем и уништавањем одраслих буба, чим се појаве.

Скупљање се врши дању, када бубе спавају на лишћу, и лако је изводљиво, јер се бубе тада налазе у великим гомилама, које се могу лако запазити. Најбоље је стрести бубе тада на разастрто платно или макакв други застор, покупити их у врећу и уништити било потапањем у врелу воду, било потапањем у кречно млеко. На тај начин добиће се чак једно од врло добрих ђубрива.

У крајевима, у којима се штеточина сваке године јавља, покрај скупљања могу се употребити против ње прскања дуванским екстрактом или арсениковим солима.

Оба средства су јаки отрови, а дувански екстракт сем тога и удаљује бубе од попрсканих биљака.

Прскања треба вршити одмах чим се бубе појаве и од њих запрети опасност, да би лишће било затровано, пре но буде нападнуто.

Да би се направио раствор арсеникове соли, узима се на 100 л. воде 200 до 400 гр. неке од тих соли које се налазе у трговини под разним именима; за дуванску чорбу узети на 100 л. воде 4—5 литра дуванског екстракта који се може добити код Српског Пољопривредног Друштва.

И арсеникове соли и дувански екстракт могу се додати бордовској чорби, те истовремено вршити прскања и против штеточина и против биљних болести. То је нарочито важно за винограде, јер се арсеникове соли или никотин могу додати бордовској чорби приликом једног од уобичајених прскања, ако само прети опасност од зелене бубе, која уосталом и најчешће наноси лози штете.

Др. Павле Вунасовић

ЛИСТАК

А. Г. Јовановић,
директор Средње Пољ. Школе

Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас.

— Наставак —

Домаћичке школе

Питање, које већ одавно тражи своје решење, то оснивање *домаћичких школа за сељачке кћери*.

Вредан је пажње предлог, да се зимске школе вежу и искористе и за домаћичке школе.

Изводи из државних закона, у колико се тичу пољопривредних школа. (Закон о старању државе за унапређење пољопривреде од 22. XII 1893.):

Чл. 3. Оним кантонима (окрузима), који желе отворити пољопривредне школе практичног типа, издаје држава редовну годишњу помоћ (субвенцију), ако јој поднесу наставни програм на одобрење и ако се обавезу примати ученике из свију кантона под истим условима.

Под условима, које држава пропише, добијају помоћ и они окрузи, који установе *ђушне учитеље*, за тим окрузи, који приређују предавања у народу и специјалне курсеве, врше надзор над сирарницама, стајама, алпама или врше друга истраживања у корист унапређења пољопривреде.

Извод из уредбе за извршење закона о старању државе за унапређење пољопривреде:

Чл. 5. Окрузи, који желе основати коју теоријско-практичну пољопривредну школу, зимску школу, млекарску, воћарску, винарску или повртарску школу или коју другу врсту пољопривредних школа, а хоће помоћ државе, треба да се благовремено обратe швајцарском пољопривредном одељењу Министарства и да му поднесу на одобрење план за оснивање, наставни програм, имена будућих наставника, услове за пријем ученика у школу и буџет школе.

Чл. 6. Државна помоћ пољопривредним наставним заводима не може прећи *половину* издатака, које завод чини за наставно особље и за учила.

За одређивање државне помоћи не смеју доћи у обзир: Издаци за општу управу и канцеларије, закупнине локала и њихово одржавање, осветљење и ђрегрев (и друго, што уредба изближе прописује).

Наставно особље мора имати извесно теориско-стручно образовање.

Чл. 7. Држава исплаћује помоћ крајем економске године (слеђују ближе одредбе).

Бројно стање садањих пољопривредних школа у Швајцарској.

Двогодишњих школа има четири.

Оне имају од 33—68 ученика, наставника (сталних и помоћних) по 10—12.

Површина школских имања износи 26 до 58 хек-

тара, само једна, а то је Рити, има 188 ха. Издаци за једну школу износе 18—40.000 швајц. франака, којој суми ваља додати школски приход. Од тога држава подноси 30—50%.

Најстарија је међу њима она у Стокхофу, основана 1853. год.

Б. Зимских пољопривредних школа има 18. Оне имају од 16—137 ученика, а разних наставника 9—24. Примају ђаке са 15—17 година.

Од зимских школа њих седам имају своја газдинства, а остале су без њих. Издаци за једну школу износе 9—54.000 швајц. франака, од које суме држава подноси 30—50%.

Најстарија је међу њима зимска школа у Лозани, основана 1870. године.

В. Специјалне пољопривредне школе.

Окружна (кантонална) млекарска школа у Рити (Берн) од 1887 год., Перол (Фрајбург) од 1887 год.

Вођарско-винарска и градинарска школа Шатлен (Châtellaine-Genève) од 1891. год.

Први почетци пољопривредне наставе у Швајцарској датирају од 1804. године, када је Емануел од Феленберге на своме пољском добру засновао прве пољопривредне течајеве. Али, као обично, у почетку није наишао на разумевање својих савременика, па се је убрзо после његове смрти и његова школа угасила.

Али он је зажегао прву искру и 1841. год. јавља се у Швајцарској прва теориско-практична нижа пољопривредна школа у Крајцлингену.

„Била је то дуга и тешка борба, коју су пољопривредне школе у Швајцарској имале да издрже за свој опстанак“ — вели се у извештају савеза швајцарских пољопривредних наставника.

За главне узроке томе наводи се:

1. Натурално-привредни карактер, који је до прошлог столећа носила пољопривреда Швајцарске.

2. Општи назор, да се сељак треба да ради рукама, а не и главом.

3. Ондашња сумња у корисност и потребу за стручним образовањем сељака — а та ни до данас није потпуно разбијена.

4. Саме школе, јер се нису умеле прилагодити приликама и потребама околине ради које постоје и имале су мало додира с праксом.

5. Недовољна израђеност и непотпуност пољопривредне науке.

6. Недостатак у подесним наставним снагама.

7. Оскудица у финансијским средствима.

Може се рећи, да сви набројани узроци и данас постоје за прилике у држави Срба, Хрвата и Словенаца. Она се у погледу пољопривредне наставе и чинилаца, који ју условљавају, налази на ступњу, на коме се је Швајцарска налазила отприлике пре 100 година.

Веома је важна околност при постанку пољопривредних школа у Швајцарској била та, што су јој за наставнике почели придолазити људи с вишим стручним образовањем — с пољопривредног одељења високе техничке школе.

У раније поменутом извештају лепо се примећује: *„Није довољно, да нека школа буде сјајно опремљена, ако у њој не делују наставници ваљани, дорасли своје тежком задатку у сваком погледу и свесни својих дужности.“*

„По нека школа не би још у своје постанку угнула, да није била упућена на особље — дилетанте“.

Сличних случајева има у развоју школа код нас.

Развиће пољопривредних школа у Швајцарској прошло је кроз три фазе:

Први су почетци пољопривредног стручног образовања у вези с општим просветним идејама и с филантропским тежњама. Доцније се је образовала пољопривредна школа као права стручна школа, прво у облику теоријско-практичне годишње школе и напослетку су у последњој фази дошле зимске школе. Зимске су школе у почетку имале и своје противнике:

сматрано је, да је њихова настава недовољна и да су као нека опасност за постојеће целогодишње школе — али је искуство све те назоре оборило.

У Швајцарској се данас сматра, да зимске школе најбоље одговарају сеоским приликама и потребама, да преко њих треба да прође стручно образовање сеоских маса и да ће оне постати популарне земљорадничке школе.

После предњег излагања организације пољопривредне наставе у Швајцарској корисно је повући паралелу са стањем пољопривредне наставе код нас. Та настава преживљује баш сада оне фазе кризе, које је у Швајцарској поодавно преживела; она још није на сигурним ногама, све док се временом не погоди прави пут т. ј. док се за пољопривредну наставу не постави онаква основица, која ће обезбеђивати њен ојштанак у материјалном погледу и њен успех у стручно-васпийном погледу. Успеха ће бити само онда, ако она у истини буде што прилагођена приликама и потребама наших земљорадника.

Мора се водити рачуна о томе да су те прилике у нашој новоствореној држави веома разнолике с обзиром на услове, дате природом, а још и више на духовни и опште културни ниво народних маса у појединим областима.

— Свршиће се. —

БЕЛЕШКЕ

Радови у августу. — *На дому и двору.* — Главнији рад: продужење вршидбе и уношење зрна у житнице, и камарење сламе или уношење у плевне. Прегледање справа, прибора и материјала за бербу грожђа; набављање потребног посуђа, и оправка и чишћење судова за прихватање кљука. Оправка путева до винограда и у виноградима. Припремање за сушење дувана.

Око стоке и живине. — Добро храњење стоке за рад и на даље, и старати се, да се још не узима младо сено. Изгон млечних крова на пашу, оваца и свиња на стръике.

Мркање оваца. Набавка одабраних приплодних мушких грла. Лучење и продаја оваца за суватење. — Живина се митарити, те се смањује носиво.

На њиви и ливади. — Извожење стајског гноја креча, (и лапора) где је то потребно. Подоравање стрњике, орање угара. Окопавање окопавина. Жетва сочива, грашка за зрно, проса, конопље, лана; косидба кукуруза некопча. Сејање озиме олајне репице и руменике — детелине (инкарнатске). Мочење конопље и лана. На ливадама косидба (друга или трећа) отаве и сређивање. По увожењу ове наставља се умерено наводњавање.

У градини. — Припремање земље и сејање: зимске салате, мркава карота (које остају зими покривене напољу), спанаћа, пасуља и грашка (последњи), першуна, ротквица, црног лука. Расађивање купуса за пролеће. Жетва: плавих патлиџана, спанаћа, бораније, салате, диња, кромпира и т. д. Сабирање семена.

У воћњаку и расаднику. — Берба: бадема, бресака, јесењих јабука, крушака, смокава. — Каламљење пупољком (окулирање) позних воћака. Сабирање семена дивљих јабука и крушака.

У винограду и подруму. — Брање грожђа од сората за јело (стони). Код мекших и лепших сората грожђа навлаче се на гроздове кеса од честог тула, ди се сачувају од квара од инсеката (зоља). Сузбијање киселог црва — мољца. — У подруму ноћно проветравање. Доливање, претакање и уопште брижљиво надгледање вина.

На њчеланику. — Убијање трутова (трутоловке). Удруживање кошница.

Код свилобуба. — Чување јаја свилобуба. Испитивање на пегавцу.

Стање у пољопривреди у Краљев. С. Х. С. од 1-15. јула т. г. — А. Стање култура. — Стање појединих врста култура, изражено према шеми: одлично, врло добро, добро (средње), слабо, рђаво — било је следеће:

1. *Зрнасто биље.* — 1. *Пшеница:* а) средње стање за целу земљу између *врло добро* и *одлично*; б) средње стање у појединим областима: *одлично* у областима: ваљевској, бачкој, моравској, београдској, сарајевској, сремској; *добро* у областима: дубровачкој, зетској, мариборској; *врло добро* у свима осталим областима;

2. *Јечам:* а) средње стање за целу земљу: између *врло добро* и *одлично*; б) средње стање у појединим областима: *одлично* у областима: ваљевској, бачкој, моравској, београдској, крушевачкој, битољској, сремској; *добро* у областима: дубровачкој, зетској, мариборској; *врло добро* у свима осталим областима.

3. *Раж*: а) средње стање за целу земљу *врло добро*, б) средње стање у појединим областима: *одлично* у областима: ваљевској, бачкој, београдској крушевачкој; *добро* у областима: приморско-краишкој, травничкој, дубровачкој, зетској, сремској, мариборској; *слабо* у областима осјечкој; *врло добро* у свима осталим областима;

4 *Овас*: а) средње стање за целу земљу: између *врло добро* и *добро*; б) средње стање у појединим покрајинама: *одлично* у областима: ваљевској, бачкој, крушевачкој, сремској; *врло добро* у областима: подринској, ужичкој, тузланској, бихаћској, моравској, београдској, битољској, љубљанској, рашкој; *слабо* у области брегалничкој; *добро* у свима осталим областима;

5. *Кукуруз*: а) средње стање за целу земљу: *добро*; б) средње стање у појединим областима: *врло добро* у областима: врањској, ужичкој, нишкој, моравској, крушевачкој; *слабо* у областима: осјечкој, бачкој, шумадијској, београдској; *добро* у свима осталим областима.

II. *Махунасто биље*. — Средње стање за целу земљу: пасуља, грашка, сочива, боба и граорице, било је између *врло добро* и *добро*;

III. *Индусиријско биље*. — Средње стање за целу земљу: хмеља, лана, конопља, мака, дувана, шећерне репе било је између *врло добро* и *добро*;

IV. *Кршоласто* — *коренасто биље*. Средње стање за целу земљу: кромпира, мркве, сточне репе, репе угарњаче било је *врло добро*;

V. *Башињенско биље*. — Средње стање за целу земљу: кукуса и лукова било је између *врло добро* и *добро*;

VI. *Сточно њињно биље*. — Средње стање за целу земљу: детелине и луцерке било је *врло добро*;

VII. *Пашњаци и ливаде*. — Средње стање за целу земљу било је: између *врло добро* и *добро*;

VIII. *Виногради*. — а) Средње стање за целу земљу било је: *врло добро*; б) средње стање у појединим областима: *одлично* у областима: нишкој, београдској, крушевачкој; *добро* у областима: ваљевској осјечкој, бихаћској, мостарској; *слабо* у области брегалничкој; *врло добро* у свима осталим областима;

IX. *Воћњаци*. — Средње стање за целу земљу: шљива, јабука, крушака, ораха и маслина било је *добро*,

B. *Штете причињене културама* — а) *од биљних болесци и штеточина*. — Биљних болести и штеточина није било у већим ризмерима, чему је нарочито допринело топло и суво време као и околност, да у овом добу године престаје могућност појаве великог броја биљних болести и штеточина.

Знатније штете од биљних болести и штеточина, у колико су запажене, дошле су више као и последица дејства раније појављених биљних болести и штеточина. То је нарочито случај код воћака а првенствено код шљива, услед *шљивине шћипасте ваши*, која је распрострањена у скоро свима нашим важнијим шљиварским центрима. Слично стање било је код јабука, услед т. зв. кржаве ваши и код маслина (у Приморју) услед *маслинове мушце*;

б) *Од елементарних непогода*. Штете од елементарних непогода биле су врло велике. Највише штете причинила је *суша*, која је владала у скоро целој земљи, и то првенствено кукурузу, и баштенском биљу а затим индустријском биљу. Због недостатка влаге изгледи на жетву (бербу) пом. врста култура знатно су погоршани, нарочито кукуруза. После суше највише је штете нанео *град* и то у следећим областима: *зейској* (ср. никшићски) — штета на усевима и виноградима око 100.000 дин.; *рашкој*- 1) ср. жички — штета на усевима око 150.000 дин.; 2) ср. сјенички — штета на усевима око 200.000 дин.; *брегалничкој* (ср. малешки) — штета на усевима и воћу око 225.000 дин.; *бишњољској* (ср. преспански) — штета на виноградима и кукурузу око 50.000 дин.; *љубљанској* (ср. рјадовљански) — штета на усевима око 150.000 дин.; *загребачкој*: 1) ср. крижевачки — штета на виноградима око 800.000 дин.; 2) ср. вараждински — штета на кукурузу и виноградима око 50.000 дин.; *мостарској* (ср. невесињски) — штета на усевима око 40.000 дин.; *вrbаској* (ср. тешањски) — штета на усевима око 50.000 дин.; *мариборској* (ср. мариборски) — штета на виноградима и усевима око 1.900.000 дин.

В. *Важнији пољопривредни радови*. — Време је било повољно за следеће сезонске радове: жетву стрнина, и мака; сређивање сена, окопавање кукуруза, винограда, пасуља и кромпира. Радови: угарење земљишта, заоравање стрништа и сетва (накнадна) усева нису се могли извршити повољно због суше.

Г. *Стања домаће стоке*. — Опште стање домаће стоке у погледу исхране и неге било је задовољавајуће.

Из канцеларије Министарства Пољопривреде и Вода.

КЊИЖЕВНОСТ.

Агрономски преглед. — Орган удружења Југословенских агронома. Уређује Одбор. Свеска 1. 6 штампаних табака, великог формата на финој хартији са прилогом једне педолошке карте Европе. Цена 20 дин.

Удружење југословенских агронома, коме је дуго времена требало да се стабилизује, последњих година ипак је у томе потпуно успело и као резултат тога добили смо и овај први број *Агрономског Прегледа*. И ако на првом месту орган Удружења Југословенских Агронома, чије интересе пре свега има да штити, ипак овај часопис као што то вели редакциони одбор на уводном месту, има да служи једном већем, општем циљу: унапређењу наше пољске привреде. А та два задатка ни најмање нису у супротности. Јер ко је у овој нашој пољопривредној држави позванији, да буде носиоц пољопривредног напретка, ако нису стручњаци, агрономи. Како су пак они у већини случајева државни, самоуправни и приватни чиновници, а ретко сопственици великих имања, то они, поред те своје главне дужности имају и ту да се старају о осигурању свог материјалног стања у друштву. Ако успеју, да обезбеде свој положај у друштву, са више ауторитета, и веселијег срца радиће на ономе главном свом задатку унапређењу пољопривреде и обратно, ако и у колико покажу више успеха у унапређењу пољопривреде, у толико ће бити више цењени, па и плаћени!

Садржај овога првог броја *Агрономског Прегледа* је овај: *Педолошка картија Европе* од А. И. Стебута, професора универзитета. *Значај пољопривреде као заната и науке*, од Др. Д. Б. Тодоровића, професора универзитета. *Агрономи или ветеринари* — полемика о томе ко је надлежан за вођење послова на унапређењу сточарства *Шта ћемо с нашим млекарством*, од Др Ст. Филиповића, доцента универзитета. *Рад Уружења. Организовање заштитне гајених биљака од болести и штеточина* од Др Младена Јосифовића, доцента универзитета. *Пољопривредна продужна школа* од Милоша Штиблера, инспектора. *Агроном и земљорадничко задругарство* од Мил. Ђ. Ђурића, начелника. *Увођење закона о стандардизацији цералија у Румунији*.

Свима школованим пољопривредницима препоручујемо овај лепо и стручно уређени часопис. Може се добити преко Српског Пољопривредног Друштва у Београду.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА

Рад наших подружина.

Има већ 7 година, како је Пољопривредна Подружина у Чачку најјача, како по броју чланова, тако и по раду у опште. Од 1921. године број њених чланова није спадао

испод 350, а у три маха је прелазио 400. О њеном раду у прошлим годинама, како на пропаганди, писаном и живом речи, тако и на посредовању у набавкама свих пољопривредних потреба за њене чланове и друге пољопривреднике, писано је у „Тежаку“ у своје време, те ћемо овом приликом укратко навести рад ове Подружине у овој години.

Налазећи се у једном од главних шљиварских крајева наше државе, где су воћњаци-шљивари јако нападнути једним новим непријатељем, штитастом ваши, а ценећи рад и акцију Српског Пољопривредног Друштва у борби против овога штеточине, Подружина је у свима општинама среза трнавског уз помоћ и сарадњу државних и самоуправних пољопривредних органа — економа, одржала практична пољопривредна предавања са практичном и очигледном применом справа и средстава — прскањем шљивара раствором карбокримпа — против шљивине штитасте виши. Предавања су благовремено заказана и пре развијања пупољака одржана и на њима је било увек доста слушалаца са великим интересовањем о овом важном послу.

Потребно је истаћи и то, да је на свима овим предавањима присуствовао, отварао их смишљеним, поучним и пригодним говорима и предаваче представљао слушаоцима, вредни и угледни председник подружине г. Милош Поповић, учитељ у пензији.

Да би слушаоци предавања имали потсетник за оно што су на тим предавањима чули, подружина је у виду летка — плаката оштампала упутство о сузбијању штитасте ваши и других штеточина на воћкама и ово бесплатно раздавала слушаоцима предавања и својим члановима. Подружина је овим плакатом објавила и вински сајам и изложбу вина и ракије, које је Друштво у априлу приредило, а поред овога обавестила своје чланове и остале пољопривреднике и о другим њиховим потребама — о тријерисању жита за семе и местима где се добри приплодни бикови налазе.

Све радове Подружина је извршила из својих сопствених средстава.

Друштво са задовољством истиче овај рад своје подружине у Чачку као пример за углед.

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
29., одржане 4. јула 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, чланови: С Ратковић, А. Рашковић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, Д. Спремић, Н. Петовић, С. Партонић, М. Стојановић, и В. Матић, и гости редовни чланови: М. Ђурић и Д-р Б. Попадић.

Председавао председник г. М. Миљковић бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

515) Председник саопштава тужну вест, да је умро редован члан Друштва Љубомир Срећковић, гувернер Народне Банке. Износи његове заслуге на привредном пољу, и моли Одбор да му ода пошту. Одбор устајањем и са слава му, одају пошту покојнику.

II.

516) Прочитан је записник 28. седнице Управног Одбора па је одлучено; да се прими с тим, да се по тач. 512 пошаље извештај Северу и Ко и Економији Хајдучици, којој дати накнаду у семену или средствима.

III.

517) Прочитан је записник 25. седнице Књижевног Одбора, па је одлучено да се усвоји, као и да се откупи 30 књига Агрономског Прегледа, по 20 динара са 25% попушта, које препоручити подружинама за откуп.

IV.

Прочитан је записник 27. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

518) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

519) да се прими знању, да је извршен преглед касе за месец јуни и нађено стање исправно;

520) да се прими знању упоредни преглед прихода и расхода на дан 30 јуна прошле и ове године стим, да се од подружина тражи да дугове измире што пре а вајдаље до 1. септембра. Такође их опомињати и преко Тежака. У исто време препоручити им јесењу сетву луцерке.

V

Прочитан је записник 27. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

521) да се по понуди Бр. 7854 узме у комисијон 30 мањих тријера с тим, да се обрачун врши одмах за сваку продају, а коначна ликвидација да се изврши до краја идуће године;

522) да се по понуде Бр. 1810 и 3854 одбију;

523) да се по понуди Бр. 7102 набави 50 Хајдеових тријера разне величине, по понуђеним условима.

VI

Прочитан је записник 25. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

524) да се предмет о набавци средстава за сузбијање шљивине штитасте ваши упуту Набављачком Одбору да извршење;

525) да се замоли ср. економ у Куманову да подружину обнови, па нова управа уз његову помоћ тражи преко среске власти од бивше управе предвју готовине и материјала;

526) да се извести Омладинска Дружина у Штрпцу, да није могао да јој се издејствује тријер;

527) да се приреде курсеви за сеоске домаћице у Бабушници и Гиљану, а да се да помоћ за други курс у Рибнику 10.000 динара. За приређивање ових курсева, тражити помоћ од Академије Наука;

528) да се предвиђена изложба у Београду отвори 12. новембра о. г. и да буде изложба сувих шљива, прерађеног и свежег воћа. Директор изложбе да буде члан управе г. Н. Петровић;

529) да инспектор посвршава све текуће послове, па затим искористити одмор, који му је одобрен ради лечења;

530) да се одобри руковаоцу курса за конзервисање у Охриду 200 дин. за фотографисање;

531) да г. П. Петковић редован члан, при пролазу кроз Сарајево, одржи у Нижој Пољопривредној Школи у Бутмиру курс о изради безалкохолних сокова, ради чега послати тамо Бауманов апарат и пет боца, а њему признати само две дневнице по 120 дин.

VII

532) Пошто је саслушан извештај инспектора, о извршењу инспекцији подружина, одлучено је: да се подружине у Гроцкој и Голубцу туже суду за дуг; одбор за извршење програма рада да извештај проучи и да тражи пута и начина за везу између подружина и области и подружина и Задруга за пољопривредни кредит, па учини предлог управном одбору.

Саопштења и предлози.

533) Прочитан је извештај г. Др. Т. Митровића, п.председника, да иде на двомесечни одмор и да због тога неће долазити на седнице. Одбор прима знању.

534) члан г. М. Стојановић предлаже, да се Друштво упише за члана обласне задруге за пољопривредни кредит, како би се створила ближа веза између те две установе. Одбор усваја предлог.

535) Члан г. Н. Петровић реферише о испитима у школи за сеоске домаћице код подружине у Рибнику, где је ишао као Друштвени изасланик. Одбор прима знању с тим, да поднесе и писмени извештај.

Председнику подружине г. В. Лапчевићу, да се изјави писмена захвалност на труду и да му се поклони 30 тегли за конзервисање.

536) Члан г. М. Стојановић предлаже да се сазове једна конференција, ради процене овогодишњег жетвеног приноса и скретања пажње пољопривредницима на начин и време продаје. У вези са тим да се дискутује и питање о пољопривредном кредиту. Одбор усваја предлог с тим, да г. г. М. Стојановић и Др. Б. Попадић израде програм за ту конференцију, који да се претресе на заједничкој седници са удружењем Југословенских Агронома.

Са овим је седница закључена.

30., одржане II. јула 1928. г. у Друштвеном дому у Београду,

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, и чланови: В. Матић, А. Рашковић, Н. Петровић, Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, Б. Ранковић и Б. Станисављевић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

537) Прочитан је записник 29. седнице Управног Одбора
Одбор прима прочитани записник.

II

538) Прочитан је записник 26. седнице Књижевног Одбора. Одбор усваја прочитани записник.

III

539) Прочитан је записник 28. седнице финансијског Одбора, па је оолучено да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара.

IV

Прочитан је записник 28. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

540) да се понуда бр. 7722. одбије;

541) да се по понуди бр. 7332 откупи десет гарнитура сточних вршалица.

V

Прочитан је записник 26. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучано:

542) да се воћне прскалице пусте у продају по правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши;

543) да се свима Савезима Земљорадничких Задруга и Пољопривредним Друштвима да кредит за сузбијање шљивине штитасте ваши, па они да га деле њиховим задругама односно Подружинама;

544) да се на основи извештаја Инспектора о прегледу Подружине, замоле Обласни Одбори да препоруче својим органима да оснивају и одржавају Подружине и да се истакне као рђав пример нехатан рад економских органа у извесним срезовима. Осим тога да се замоли ср. Поглавар у Голупцу, да наплати дуг од бив. благајника тамошње Подружине, а по пресуди Првостепеног Суда, и новац пошаље амо, а робу такође одузме и преда ср. економу на чување. Што се тиче повећања кредита Подружинама, то питање да се проучи и да се види, како ће бити плаћање у овој години;

545) да се тражи извештај од Подружине у Рибнику, по чијем је одобрењу расходовала штедњак;

546) да се одобри Подружини у Бања Луци, да у место обласне изложбе приреди среску, али да јој се зато смањи помоћ за 5000 динара, коју суму дати Подружини у Влади-мирцима, да и она приреди среску изложбу;

547) да се не може дати помоћ за изложбу ср. референту у Слатини, пошто се нема више средстава;

548) да се коначно решење о плетарским курсевима донесе, кад дођу сви одговори.

549) да члан г. Ранковић испита на лицу места молбу Подружине из Ваљева, којом моли да јој друштво исплати набављена средства за сузбијање шљивине штитасте ваши.

550) да се усвоји одговор Подружине у Рибнику, да не може да приреди и други тецај за сеоске домаћице, пошто ће локали бити потребни за школу. Подружину замолити, да прибор прими на чување, а тегле са конзервисаним воћем и поврћем пошаље амо. Особље школе, сматра се разрешено дужности од 1. о. м.

VI

Саопштења и предлози:

551) Председник саопштва да је примљен позив од Мин. Пољоприв. и Вода, на анкету за биљну производњу, и да је он у име Друштва присуствовао анкети са чланом г. Н. Петровићем. Одбор прима знању.

552) Секретар саопштва, да је примљен оштампани списак награда за излагање на сајму и изложби пића. Одлучено да се пошаље свима излагачима и повереницима, а коректору да се изда награда за коректуру по норми за Тежак.

Са овим је седница закључена.

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

РАТАРИ И ГОСПОДАРИ!

Наручујте само гласовите и чувене

ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњак, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Bollerova“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оштећена. Цена по комаду Дин. 100.— ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.— По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радионица коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варцар) Босна.

6—5

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целој Балкану, увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеше

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

КОНКУРС

за управитеља ниже пољопривредне школе у Вршцу, типа виноградарско-воћарског.

Обласном Одбору Подунавске Области у Смедереву, потребан је управитељ за нижу пољопривредну школу у Вршцу.

Звање управитеља предвиђено је у 4., 5., 6. и 7. група I категорије.

По чл. 23. Обласне Уредбе, за управитеља могу конкурисати они кандидати који су свршили најмање високу пољопривредну школу у земљи или на страни; који имају положени професорски испит, и имају најмање 7 година проведених у пољопривредној служби.

При једнаким условима првенство ће имати кандидати са специјалном спремом из виноградарства и воћарства.

Сем тога кандидати морају испуњавати и све остале услове из чл. 12. закона о државним чиновницима и службеницима.

За положај управитеља школе могу конкурисати и пољопривредни стручњаци из пензије, који имају предње услове, или су већ били на оваквим положајима. У овом случају ови кандидати у место плате и додатка на скупоћу, имаће сталан месечни хонорар, а своје службене односе регулисаће особним уговором са Обласним Одбором.

Управитељ школе, поред плате и додатка на скупоћу, има бесплатан стан, огрев и осветлење, производе са школског имања по сниженој цени, као и тантијему по постигнутом приходу са имања.

Пријаве по овом конкурсy треба подносити Обласном Одбору Подунавске Области најдаље до 15. августа ове године.

Свака пријава мора бити таксирана са 5 дин. марке и снабдевана свима нужним документима.

У пријави назначити када се може ступити на дужност. Кандидати за хонорарне управитеље назначиће још колики месечни хонорар траже, као и остале своје услове.

Из канцеларије Обласног Одбора Подунавске Области
бр. 4837. 12. јула 1928. год. у Смедереву.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 15. — до 27. — VII — тек. год.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара				кило-	дин.	динара				кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	грама	од	до		
Пшеница	240	262	240	260	—	—	—	230	252	230	250	2.510.000	230	252
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	185	215	185	210	—	—	—	195	215	195	210	30.000	195	215
Овас	185	220	185	215	—	—	—	180	195	180	190	360.000	180	195
Кукуруз	287	303	287	300	—	—	—	290	295	290	292	2.970.000	290	295
Брашно пшенично	305	380	305	370	—	—	—	175	400	175	395	400.000	175	400
Мекиње	146	146	146	146	—	—	—	150	165	150	160	760.000	150	165
Пасуљ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмель	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 436.75 — 437.50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Брацкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Кредит за обнову винограда

Чланом 59. овогодишњег Финансијског Закона предвиђена је сума од 30 милиона динара као кредит за обнову виноградарства у Далмацији, Херцеговини, Црној Гори и Јужној Србији, да се разда виноградарима путем бескаматних позајмица. Као што се види, ово кредитирање виноградача обухватило је само поједине крајеве наше отаџбине и то у главном из два разлога, прво, што су у поменутих крајевима виногради највећим делом уништени од филоксере, а обновљени су незнатним делом, и друго, што су неки од тих крајева већим делом пасивни, а особито они њихови делови који су виноградарски, па су ту вино-

гради уништени. Како ови крајеви, кад се у њима обнови виноградарство, не само што неће бити пасивни него могу бити добро приносни, то је Држава, дајући сиромашним виноградарима овај кредит, учинила добро не само тим виноградарима, него и са себе у будућности скинула један сталан и знатан годишњи издатак на разне помоћи, које је тим крајевима издавала у храни и др., па чак и обезбедила један знатан приход од порезе.

На основу овог члана Финансијског Закона Господин Министар Пољопривреде и Вода прописао је Правилник о начину употребе кредита од 30 милиона динара за обнову виноградарства у Далмацији, Херцеговини, Црној Гори и Јужној Србији. Ради обавештења читаоца „Тежака“ из тих крајева, изнећемо овде у изводу садржину тога Правилника.

Целу суму од 30 милиона динара Господин Министар Финансија ставиће на расположење Дирекцији за Пољопривредни Кредит у Београду, као депозит, из кога ће Дирекција давати виноградарима из поменутих крајева бескаматне позајмице и то, по областима, овако: дубровачкој 6 милиона динара, сплитској 3, мостарској 6, зетској 2, битољској 5, косовској (и то срезovima: горском, грачаничком, лабском, неродимском, подгорском, подринском и шар-планинском) 1,5, скопској 4, брегалничкој 2 и врањској (срезovima гњиланском, кривопаланачком и прешевском) $\frac{1}{2}$ — укупно 30 милиона динара.

У свакој поменутој области образоваће се одбори за поделу ових позајмица, у који ће ући као чланови: државни обласни пољопривредни референт и правни референт при дотичној области, затим члан за пољопривредну грану обласног одбора те области и два истакнута виноградача из најближе околине, које одреди Господин Министар Пољопривреде и Вода на предлог Великих Жупана. Наименовање ових чланова у Министарству извршиће се кроз који дан, тако да ће одбори одмах моћи почети рад. Рад ових одбора је бесплатан, а прва њихова дужност биће да добијени

кредит за своју област разделе на поједине срезове у области, водећи рачуна да сваки срез добије суму, сразмерну важности виноградарства и величини површине од филоксере уништених старих винограда. Предлог за ову поделу доставиће на одобрење Господину Министру Пољопривреде и Вода, после чијег одобрења могу приступити решавању појединачних молба.

Сваки виноградар из поменутих области има права гражити молбом, да му се додели бескаматна позајмица за подизање винограда, али ће првенство имати сиромашнији виноградар и они, који су имали виноград, па им га је филоксера уништила. Највећу суму, коју може добити један виноградар је 10.000 динара и то за обавезом, да ће обновити један хектар винограда. Ко жели обновити мању површину винограда од 1 хектара, има права тражити за сваки ар једну стотину динара.

Писмену молбу за добијање бескаматне позајмице, таксирану са 25 динара у таксеним маркама, треба поднети Одбору за поделу позајмица најдаље до 15. септембра текуће године и то преко општинске власти, која их доставља среском поглавару, а овај са својим мишљењем великом жупану дотичне области.

У молби треба назначити суму, која се тражи на име позајмице, рачунајући, као што рекосмо, за сваки ар сто динара позајмице, а затим место и величину земљишта на коме се жели подићи виноград. Уз молбу су потребни ови прилози:

1) Уверење општинског суда о томе: а) да ли је молилац добар и вредан домаћин и каквог је имовног стања; б) да ли је место на коме молилац жели подићи виноград право виноградско земљиште и колика му је површина; в) да ли је на том месту гајена лоза и раније и ако није, шта је на њему рађено; г) колико молилац има већ обновљеног винограда на америчкој подлози и д) каквог су имовног стања јемци (жиранти), који су потписали гаранцију молиоца за повраћај позајмице и да ли ти јемци својим имовним стањем могу гарантовати повраћај позајмице.

2) Гаранцију за повраћај суме, која се састоји било из бланко менице са најмање три потписника, било из сигурне личне обавезе са јемством два грађанина, који имају непокретног имања. Ову гаранцију молилац и не мора одмах поднети уз молбу, али ни у ком случају неће моћи подићи позајмицу, док је не поднесе.

Прикупљене молбе испитује одбор за поделу позајмица и по свакој од њих доноси решење, да ли ће се молиоцу дати и колика позајмица, водећи рачуна о поменутом праву првенства и о томе да укупна сума датих позајмица молиоцима у једном срезу не премаши суму, која је за тај срез одређена. Одступање од ове последње одредбе може у случају оправдане потребе одобрити Г. Министар Пољопривреде и Вода.

Списак решених молби, у три примерка, и са свима молбама и прилозима Велики Жупан доставља са својим мишљењем Господину Министру Пољопривреде и Вода на одобрење и исплату преко Дирекције за Пољопривредни Кредит.

Примљене позајмице за обнову винограда морају се вратити држави најдаље у року од 8 година и то овако: прве четири године не мора се давати никаква отплата, а у току остале 4 године позајмица ће се вратити у подједнаким ратама. Дужник може и раније, пре овог рока, отплатити дуг, а ко га у одређеном року не отплати, наплата ће се извршити судским путем.

Министарство Пољопривреда и Вода преко својих чиновника вршиће надзор над употребом овога кредита. Ако Министарство утврди, да зајмопримац није употребио дату му позајмицу на обнову винограда, онда ће се од њега дуг одмах наплатити, са интересом од 6% на позајмљену суму од дана пријема позајмице, а сем тога оптуж ће се суду за превару.

Да би зајмопримци могли на време и са добром лозом обновити своје винограде, имаће право првенства за куповину лозе по свима обласним лозним и воћним рсадницима, који су раније били државни, па их је Држава предала на руковање Областима.

Ако се у некој области не буде могла раздати на

бескаматне позајмице целокупна сума, која је тој области додељена, неиздати вишак може Г. Министар Пољопривреде и Вода доделити другој области, где је потр жња већа, или ће се под истим условима разделити виноградарима те области у току идуће године.

Бож. Ђ. Ранковић

ИЗ РАТАРСТВА.

Припрема семена стрнина за сетву.

По овоме важном послу наших земљорадника много се пише; државни пољопривредни органи имају га као најважнију тачку у програму свога рада; Министарство о Пољопривреде и Вода основало је до сада око 530 сеоских, среских и обласних тријерских станица, које не узимају никакав ујам или узимају само 1% ујма, па и неке обласне самоуправе, свесне свеколиког значаја овог важног посла наших ратара, такође показују знатно интересовање куповином тријера и оживљавањем тријерских станица у местима, где су ове преко потребне.

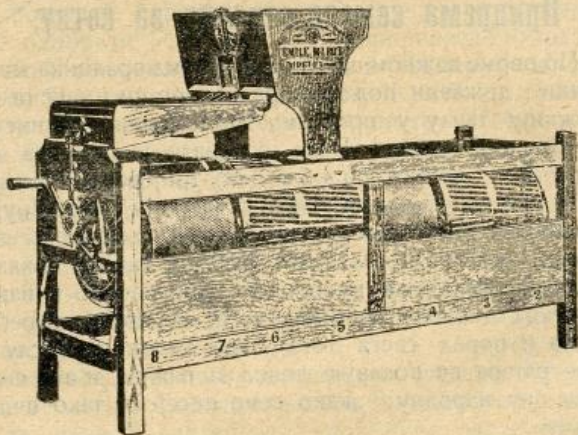
Па и поред свега тога, ипак се овоме послу од стране ратара не показује довољна пажња, и ако сваки зна за ону народну: „како семе посејеш, тако ћеш и пожњети“.

Најглавнија припрема семена за сетву састоји се у његовом чишћењу од уродице, штурог — шуљчаивог — зрна и уништавању главнице — гари — у семену.

Како се семе чисти од главнице, било је опширније речи прошле године у „Т жаку“, те о томе нећемо писати, већ само напомињемо да је најсигурније средство против главнице: потапање семена у 1% раствор плавог камена, са задржавањем семена у раствору око 15 минута

Пречишћавање семена одрђеног за сетву врши се помоћу тријера, којих код нас има распрострањених више типова, но ипак за сада највише су распростра-

њени тријери из немачких и аустријских фабрика. Међутим, од пре неколико година, и код нас се почело са увожењем најсавршенијих тријера — сортирача — чувене француске фабрике — „Марот“. Овај тријер показао се као најбољи сортирач, он врши одвајање на 9 разних страна, од који 3 за пшеницу, 2 за јечам и оvas и 4 за разне одпатке. Од 3 класе одвојене пшенице, у прву долази: ситна пшеница и раж; у другу; средња пшеница — за трг и брашно, у трећу: елитна — првокласна пшеница за семе.

Сл. 31. Тријер систем „Марот“.

Тријери ове марке имају нарочите ручице за лакши пренос, а по потреби могу се наместити и на подесне гочкове за лакше кретање са места на место. Цео оквир и кош су од дрвета, те на случај потребе, лако је те дрвене делове заменити.

Руковање самим тријером је лако и просто, а за покретање може се употребити и мотор, што нарочито важи за тријер № 6.

Ови тријери су без кајиша и без многих зупчаних шочкова, што је врло важно, јер нити се кајиши при

раду кидају и истежу. нити се зупчаници ломе, те је тако рад осигуран и једноставан.

На главном делу, цилиндру, налазе се *две врсте алвеола* (рупица) и *две врсте сита*, те нема потребе да се ова последња мењају.

Место четки на цилиндру налазе се глатки, дрвени ваљци, који много равномерније раде, а могу се лако заменити и новим, које сваки земљорадник може сам направити.

Вијак (спирала) направљена је од лаког и тврдог метала, а делови, који обарају зрна у цилиндру, направљени су од малих покретљивих дашчица, која сваке за себе ради и своју задаћу испуњава далеко боље од једноставног металног дела, код старих, познатих нам система.

Док код других тријера има свега два решета, од којих се при раду само једно употребљава, дотле код тријера Марот има их пет, од којих 2—3 стално раде, а мењањем ових сита, могу да се тријеришу све врсте стрних жита. На сваком овом ситу написано је за коју се врсту жита употребљава. Уз сваки тријер припада и по 8 нумерисаних сандучића за прихватање зрна и отпадака.

При раду тријер треба тако поставити, да стоји потпуно водоравно. Оба регулатора (предњи и задњи) треба у почетку рада да се причврсте на средини, а по том, према потреби их подешавати. У почетку рада, пуштати мање зрна, а кад тријер почне нормално да ради, постепено повећавати пуштање зрна из коша. При раду окретати умереном брзином — најбрже 40—45 обрта у минути; у противном чишћење је непотпуно.

На случај, да се при раду запази, да са пшеницом излази више овса, потребно је предњи крај тријера за неколико см. подићи, а тако исто подићи и регулатор. Ако се пак деси обратно, т. ј. да са овсем излази пшеница, онда по мало и постепено подизати задњи крај тријера, а регулатор спуштати.

Има тријера „Марот“ конструисаних и за чишћење

пасуља, сочива, грашка, пиринца, лана, конопља, семена луцерке и детелине (са издвајањем вилине косице), а тако исто има и сортирача (решета) за кромпир.

За наше прилике до сада су у употреби три серије ових тријера:

Серија В № 4, очисти на сат	150—200	кгр.	тежина	150	кгр.	цена	око	4.500	д.
„ В „ 5 „ „ „	300—350	„	„	185	„	„	„	5.000	„
„ В „ 6 „ „ „	450—500	„	„	250	„	„	„	5.800	„

Од Српског Пољопривредног Друштва у Београду, код кога су напред наведене цене и рачунате, а које је ових дана добило повећу партију свих трију поменутих нумера ових тријера, — до сада су ове тријере купили: Пољопривредне Подружине у Чачку и Сараевцима, а тако исто и Пољопривредно Добро „Добричево“, те се заинтересовани могу код ових установа обавестити о раду и ваљаности ових тријера, пре него што би приступили набавци истих за престојећу сезону рада.

Желети је да сви Обласни Одбори, у чију надлежност спада оснивање и одржавање тријерских станица у народу, промисле о овој корисној справи и да, за своја подручја, набаве бар по неколико комада. Министарство Социјалне Политике такође набавља за инвалиде мање тријере за обично чишћење жита, па би и њему препоручили да узме и разда инвалидима и извесан мањи број истих тријера, те да и они дођу до бољих и савршенијих машина, јер за општу ствар корисније је да један инвалид добије првокласан сортирач, него да њих двојица или тројица добију справе (тријере) јефтине, али и лошијег квалитета.

Сава М. Ратковић.

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу усавршава се...

— Измене и допуне на њој. —

У својој књижици „Једна практична сушница за сушење воћа“ наш уважени стручњак г. др. Вел. Н. Стојковић упознао нас је и са сушницом за веће произвођаче. Ја сам и ову већу сушницу још увећао, и у неколико изменио и допунио, тиме што сам:

1.) Ширину леса од 0.90 м. повећао на 1 м., што код двеју паралелних група леса износи по $0.10 = 0.20$ м., а ово је — са свим природно — изазвало и потребу проширења саме сушнице за оволико (0.20 м.)

Пошто су овако увећане лесе шире 0.10 м, то при упоређењу ових са др. Стојковићевим лесема, излази: да се на сваких проширених 10 леса по 0.10 м. добија 1 м. ширине, а то ће рећи једна цела леса од 2 м². површине, (пошто лесе остају дугачке 2 м. као и код др. Стојковића). Како др. Стојковићева сушница има 26 леса, што у округлом чини $2\frac{1}{2} \times$ по 10, то је површина за сушење овим увећана за $2\frac{1}{2}$ пута, односно за $2\frac{1}{2}$ лесе или 5 м².

И поред комисијског мишљења да је рад са лесема због димензија 1 са 2 м. отежан („Тежак“ бр.45-46|920., стр. 183) *ипак шврдим, да то начелно ниуколико не одговара стварности, уколико се шиче димензија леса.* При иначе добрим лесема, (правим и глатким) отежаности у раду може бити једино због неподесно намештеног материјала (у сушници) по коме и поред кога лесе клизају, а да је тај случај и код комисије био, она и сама на истом месту претходно признаје.

Сем тога, ја сам изнад 26 леса колико садржи план др. Стојковића, додао још 6 леса (1 спрат леса), т.ј. изнад сваке групе леса још по једну лесу, тако, да сушница има 32 лесе (рачунајући ту и оне 2 у пржилишту). Како и ова свака ново-додата леса има по 2 м²,

то је $6 \times 2 = 12$, што са напред поменутих 5, износи свега 17 м^2 површине за сушење, те цела сушница у место ранијих 47 има сада 64 м^2 површине за сушење. Вишак од 17 м^2 очигледно је добит, јер оваква сушница ће избацити вагон сувих шљива за 50 дана, док иначе др. Стојковићевој је сушници потребно за то 62 дана („Тежак“ бр. 47-48., стр. 189|920.).

Што се код нас сушење раније почиње, — и поред наређења да се то не чини, у 99% случајева узрок је: бојазан воћара да им род не пропадне због оскудице у довољном простору за сушење (мале сушнице), а то се овим отклања.

2) Тамо, где др. Стојковић вели, да „треба ископати укопе ширине 0.30 м.“. (Једна практична сушница...*, стр. 37., став други, ред трећи озго), ја сам их ископао широке 0.30 м., и озидао их каменом до пода рупе, а одатле до висине спољних камених зидова, такође каменом, али у ширини само 0.35 м., додавши с унутрашње стране овог зида — зид циглани широк 0.15 м. ($\frac{1}{2}$ цигле), што све скупа чини 0.50 м.

Добра је страна зидања каменом и од пода рупе ка површини земље, (а не само циглом, стр. 37, став други, ред 7. озго), та, што се зграда поставља на сигурнију и трајнију основу, нарочито обзиром на то, што је ово онај део зида, који је извод површине земље, где му више може досађивати влага.

Да не би пак, камен, — као бољи топлоноша, — штетно утицао на топлоту у унутрашњости сушнице — у простору за загревање, он је цео обложен с унутрашње стране — као што напред рекосмо — зидом цигланом, који је и озидан и премазан малтером — кречним лепом.

Овако је озидан с унутрашње стране простор за загревање са три стране, а са четврте, горње стране, одакле би могла продирати вода цеђењем кроз земљу, (при јакој киши, топљењу снега и ш. с.),

* Да би избегао често понављање речи „Једна практ. сушн.“, на даље ћу се позивати само на стр. дотичне књижице, а има се увек разумети да се то односи на њу или на план у њој.

стављен је бетон, који је такође обложен с унутрашње стране — као и камени зид, циглом и малтером — кречним лепом,

Код мене је бетон дошао са дуге — леве стране сушнице, рачунајући у правцу како лесе при померавању — сушењу воћа клизају. Но сушница се при грађењу може окренути по жељи подизача исте, и захтеву самог терена и друкчије, у ком би случају и бетон дошао с друге стране.

Место, где сам ја подигао сушницу, оцедно је, земљиште збијено и по своме општем саставу такво, да воду тешко пропушта, (иловача), али је бетон стављен као крајња предострожност, и као жеља подизача сушнице, да ову ипак айсолућним осигурањем од воде и влаге, пропагира у својој околини, (која иначе важи као воћарска, а нарочито шљиварска), где је запазио да др. Стојковићева сушница не хвата корена у народу, доста и због тога, што се на онај укојани део у земљи гледа са великим подозрењем, и што планом бетон није ни предвиђен.

На овај начин задовољена су 3 главна захтева;

а) айсолућна сигурност да зграда-сушница не покрне (изузев дејства природних сила, као: јаког земљотреса и т. с.),

б) потпуно одстрањење воде и влаге у опште,

в) најпотпуније чување шоплоше.

Код др. Стојковића нису сва ова три захтева испуњена, — бар не у овој мери, — свакако с тога што је се руководило штедњом, да би и сиромашнијим народним слојевима ова сушница била што приступачнија, што је са свим на свом месту, кад се н. пр. тиче код овог случаја: покривања катрањивом хартијом у место црепом, (стр. 44. ред 12 оздо), па кад хартија постане неупотребљива (дотраје), сиромах нека на неки начин набави другу, или за нужду нека му буде дозвољено, да сушницу покрије — ако му је тако лакше — и сламом, шашом, сеном и т. с. — привремено. Све ће се то на крову без великих тешкоћа замењити и трпети које-како, али шта ћемо, кад цигла испод

површине земље попусти под утицајем влаге и мрза, па због тога сушница посрне?!

3.) Продужни део сушнице уздигнут је по плану у близини полазне тачке (до основног дела сушнице) 0,25 м. на средини 0,50 м. и на крају 0,75 м. и ослања се на 6 стубова (подупирача) одговарајуће висине, те испод целог продужног дела сушнице постоји шупљина, кроз коју да не кажемо дува ветар, али пролази ваздух несметано. И овде је се свакако руководило штедњом у раду и материјалу, ма да на уштрб топлоте, односно потрошње горива, јер се не може сматрати да се је са овим ишло нарочито на то, да се олашка приступ спољнем (хладном) ваздуху, где не видимо потребу за то. У прилог томе наводим мишљење самог др. Стојковића, који препоручује: „Најбоље је и под и шаван правити од два реда дасака између којих би дошла шушка или кровина (слама) или у опште материјал, који рђаво сироводи топлоћу“. (Стр. 43, други ред оздо и даље), што значи да се је тежило што јачем утопљењу и продужног дела сушнице.

Међутим, тешко је веровати да је овај захтев задовољен боље са остављеном шупљином, него као би ова била засута потпуно земљом, (као што сам ја и учинио), па по врх ове стављене даске. Пре ће бити, да је овакав поступак налагала и потреба, да се створи могућност за подвлачење под продужени део сушнице, (до основног дела исте) ради чишћења сулундара, који иде паралелно са дугим зидом сушнице.

Код мене је та потреба задовољена — као што ће се доцније видети — на један начин, чије је савршенство такво, да ће он, при будућим подизањима сушница ове врсте, постати код њих редован. Сама досадашња пракса — бар код мене, — и код свега једне сезоне сушења — прве у 1927. г. јасно је показала сву предност његову.

Да не кажем никаква, али врло слаба је и уштеда постигнута и у раду и у материјалу са стубовима и гредама преко ових, при упоређењу свега тога са обич-

ним каменим зидом, који се овде може поставити као и код сваке друге зграде, што сам ја и учинио, испунивши потпуно шупљину земљом избаченом из фундамента и поравнавши ову са висином каменог зида, са кога сам наставио зидање циглом, и то целом, у место са $\frac{1}{2}$ цигле као што план гласи.

На овај начин, греде, које се по плану међу преко стубова, овде су биле излишне и ја их нисам ни стављао. У томе не само да видимо једну очигледну уштеду у раду и материјалу, но и већу гаранцију за сигурност грађевине, јер је дрво подложно квару, те зграда пре постаје склона паду, нарочито ако се оно ставља као темељ, што је случај овде.

Зидањем пак и целог продужног дела сушнице са целом у место са $\frac{1}{2}$ цигле као у плану, ишао сам на то, да и тиме допринесем тврђи грађевине, а и ради тога, да унутрашњу топлоту у сушници боље обезбедим од утицаја спољнег (хладног) ваздуха и ветра, који овде није ретка појава.

4.) При попуњавању земљом празног простора испод продуженог дела сушнице, правоугаоник С.Т.Х.У. (сл. 1. стр. 36.) покривен је цео озго бетоном. Његова ужа страна У.Х. бетонирана је такође, (кад и зид-бетон Г.В. о коме је било речи у тач. 2. овог чланка), а и дуга страна истог — У.С. бетонирана је такође (У ове последње дебљина бетона износи само 0.15 м)

Друга ужа страна овог правоугаоника — С.Т. остала је шупља. *Раденик* кроз ову шипљину и не излазећи из унутрашњости зграде, и не правећи дужи пут — (као код плана др. Стојковића), гази на пољу блато, и леже потрбушке, ради чишћења сулундара, који иде паралелно са дугим зидом Г.В. (сл. 1. стр. 36.), — прилази сада на један савршено згодан начин кроз сув и чист мали тунел, кад жели очистити дотични сулундар.

Друга добра, и још важнија, страна овог малог тунела, лежи у томе, шло он, будући потпуно затворен: са једне дуге, са једне преке стране, и озго — бетоном, а са једне дуге стране каменим зидом основ-

ног дела сушнице А.Г., односно Т.Х., омогућава приступ ваздуху само на шупљини својој С.Т. — (сл. 1. стр. 36.), што је од особитог значаја, као што ће се даље видети.

Како сам бетонски зид У.С. продужио и даље од С. у истом правцу за 2 м., па одатле под правим углом поставио паралелно са линијом М.И.Ј.К., и даље за још 4 м., рачунајући од К., па и одатле под правим углом поставио паралелно са линијом К.В. и најзад одатле довео у тач. В. (сл. 1. стр. 36.), оставивши у близини ове последње само врата широка 1.75 м. и висока 2 м., и на простору у зиду између Н. и Ј., а ближе Ј. прозор 0.8—0, 80 м., то излази да је и предњи — продужни део сушнице, односно, само зграде, — где се извлаче лесе, са свих страна, а тако исто и онај простор, пред и бочно — лево и десно од пећи, — околу зазидан и покривен тако, да је све дошло унутра у једну општу зграду, која је саставни део сушнице, што код плана др. Стојковића није случај.

Будући да је у правоугаоник СТУХ., односно у тунел овога, омогућен приступ ваздуху једино на шупљини његовој С. Т., која није изложена непосредном удару спољнег (хладног и влажног) ваздуха као код плана др. Стојковића, већ од овога заштићена читавим оклопом (спољним зидовима, о којима је било речи у претходном ставу) са довољно запремине, у којој се спољни (хладан и влажан) ваздух измеша са унутрашњим сувљим и топлијим, чему знатно — поред осталог — доприносе и загрејана врата пећи, пошто ова од отвора тунела нису далеко. Тако сада, *спољни ваздух са претходним губитком извесног дела своје хладноће и влаге* улази у тунел, пролази кроз свих 6 отвора, (као што чини и на предњем делу сушнице), и врши своје благотворно дејство., које је у толико јаче, у колико је ваздух сувљи и топлији, а учињен је у неколико сувљим и топлијим на начин како је напред описано.

Према овоме, постигнуто је, — поред осталог — брже сушење, односно, постигнута је уштеда у гориву, и овим путем.

5.) Продужни део зграде с предње стране — како је „напред описат и направљен, — штити, како раденике, тако и суво воће, од непогоде; омогућава правилно пребирање, смештање и остале радње око осушених шљива и других плодова; олакшава ноћни рад, јер смо од спољне ноћне јесење хладноће заштићени и од ветра — (гашења лампе) обезбеђени; олакшава надзор сопственика над радним особљем, јер веће угодности привлачиће га да већи део времена ту проводи, и згодним примерима постиче и остале на њихове дужности... Ово особито важи при рђавом времену и ноћном раду — нарочито у другој половини периоде сушења — када је замореност радника највећа и пожари најчешћи.

Располажемо са више простора за смештај дрва, те их за ложење имамо сувих и онда, кад је напољу непогода. Имамо места где ће спавати резервна радна снага и окрепљивати се за нове напоре...

6.) Степенице за силазак у ложиште-пећи, и обратно, код мене су удешене на супротној страни др. Стојковићевих степеница, али не за то да би се истакла супротност раду др. Стојковића, већ из неопходне потребе: да смо пошав са линије Б. К., па ка линији П. Ј. (сл. 1. стр. 36), дакле, најкраћим, па према томе и најбржим путем код пећи ради ложења и обратно код леса рада честог надгледања скоро осушених шљива. На тај начин уштеђено је у времену око обилажења, (што план и нехотице предвиђа, односно обилажење нам намеће...) и све је „под ногом“, „под руком“, „под оком“...

Сва та угодност чини да је човек одушељенији за рад: „*Весело срце кудељу њеде!*“*)

Мих. М. Виторовић.

*) У идућем броју „Тежака“ донећемо под истим насловом мишљење г. Др. Вел. Н. Стојковића поводом ових измена на сушници његовог система

Дечји проливи.

Са летњим данима долазе и велике опасности за одојчад, много веће него у хладније годишње време. Преко лета учестају обољења желудца и црева код одојчади и мале деце. И није реткост, да дете и главом плати. Наступи прво повраћање, на које се мало пажње обрати. Попне се и ватра у малој мери. Затим дође и пролив, прво три четири пута дневно, па после све чешће и чешће. У погани се јавља слуз, а кадкада и крв. Напослетку тако рећи и нема погани, него само крв и слуз. Дете слаби, мршави, копне. Исцеди га повраћање и пролив.

Узроци овом поремећају, из кога може постати тешко и озбиљно обољење, су с једне стране у нецелиходној исхрани, а с друге стране у великој врућини.

Исхрана одојчета мора ићи на оброке као год и старијих. Дете треба да сиса само у одређено време, са подједнаким размацима између два дојења. Ако се детету даје често дојка, поквариће желудац и црева за сигурно. Нарочито у летње месеце мора се бити јако опрезан.

Још већа опасност је, ако се дете прихрањује пре него што му је време. Са прихрањивањем детета, које доји, не треба почети пре седмог месеца. Тек су тада његова црева довољно ојачала, да могу варити и другу храну, наравно не сваку, коју једу одрасли, али извесне намирнице, у којима има неких састојака, које одојче тога доба не добија у довољној количини у мајчином млеку.

У летње време теже се из ових разлога и одбија одојче, јер му треба прећи на другу храну. А ако се из раније дете није привикавало, може му ова храна нанети штете.

Зашто се лети чешће јављају поремећаји у органима за варење? Поглавито услед тога што се храна брже квари. Врло често се у млеку, којим прихрању-

јемо децу, размноже велике количине клица, које изазивају промене у млеку и стварају извесне материје, које драже и штете црева одојчета.

Али и клице у цревима човека преко лета се много јаче размножавају, клице трулења изазивају промене у храни, која се налази у органима за варење.

Како клице тако и ови производи њихови, изазивају надражења и поремећаје у цревима.

Нарочито је врло опасна за децу оморина, запара. Врло многи родитељи греше против здравља своје одојчади и мале деце, кад их држе у запарним собама, замраченим и загушљивим. Запара нарочито повољно утиче на развијање катара органа за варење.

Ако желимо да сачувамо децу од ових обољења, треба се придржавати извесних правила.

На првом месту треба преко лета врло опрезно хранити децу. Нарочито треба бити опрезан у прихрањивању одојчади.

Децу треба држати на пољу у хладовини или у собама где има ветрења, где не влада запара. Најбољи и најкориснији по одојче је чист ваздух.

Ако се дете прихрањује или је добило пролив, треба га врло умерено хранити. Ако је већ оболело, потребно је питати лекара за савет. У овим случајевима поред чаја и каквог теја може се детету давати по мало и кисела млека:

Др Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Изгледа, да ми паприка болује од неке болести. Сама болест изгледа овако: Лишће од паприке се омасти — као да падне медљика на њега, потом се прошара (као приложени лист). Род се исквржи, а тако исто и гране и листови. Род постане тврд и остане сасвим ситан и добије округлао облик. Како се ово лечи?

Давид С. Бињић,

члан Рибничке пољоприв. подружине.

Одговор: На основу описа оболеле паприке, који је садржан у писму, а где се дословно каже: „Лишће од паприке се омасти, као да падне медљика на њега, по том се прошара“ ... па затим „исквржи“, — могао бих закључити да је та паприка била нападнута од лисних ваши, које г. Бињић свакако није спазио, јер се оне налазе скоро искључиво на наличју листа, те се не могу видети, док се лист не откине и не посматра изближе. Овај закључак изводим из чињенице да је медљика на једној биљци последица присуства биљних ваши, које имају особину да излучују из себе једну сладуњаву, медну, лепљиву течност, која се разлива по нападнутој биљци. Затим местимично жутило и ковржавост лишћа, о коме се у писму говори, могли су такође да буду као последица штетног дејства ових ваши, јер оне, сишући биљне сокове, изазивају губитак зеленила и искврже лиску.

Али прегледајући послати лист паприке, могао сам утврдити да је он оболео од болести зване *Мозаик*. Бледо жута поља између загасито зелених делова лиске су карактеристична за ову болест, која је јако распрострањена на разноврсним биљкама. Мозаик изазива застој у развићу — порасту заражене биљке, лист местимично губи своје зеленило и најзад се исквржи, постане кљобучаст.

Те према томе, опис који је дат у писму, поклапа се донекле са болешћу Мозаик и само да није споменута медљика, могло би се слободно рећи, да је паприка страдала искључиво од ове болести. Али како код мозаика нема уопште никаквог меденог излучивања, а код биљних ваши оно се увек јавља, то је вероватно, да је паприка у башти г. Бињића била у исто доба нападнута вашима и заражена Мозаиком.

Због тога истовремено имала би се водити борба и противу ваши и противу мозаика.

О сузбијању ваши чешће је писано у Тежаку. У Бр. 10. од 13. маја детаљно је говорено о томе. Због тога ћу ја само подсетити питача, да је екстракт никотина (2 литра на 100 л. воде) врло сигурно сред-

ство за уништавање ваши. Може се са сигурним успехом употребити и емулсија петролеума, само ако се добро справи и употреби.

Што се пак тиче болести мозаик, њено сузбијање је компликованије. Проузроковач мозаика је остао до данас непознат. Међутим утврђено је, да је болест заразна. Соком болесне биљке зараза се може пренети на здраву. Преношење ове заразе понајчешће врше биљне ваши. Према томе, није искључено да су ваши биле главни узрок јачем ширењу мозаика на паприци. И због тога ваши треба енергично уништавати, јер су оне, као што се види, двоструко штетне: директно шкоде биљци и уз то преносе опасну болест. Значи, да ће се сузбијањем ваши отклонити већим делом и мозаик.

Али то није довољно. Изгледа да отпатци оболелих струкова паприке, и ако у стању трулежи, могу следећег пролећа предати заразу младом расаду. Због тога, за топле леје, у којима ће се производити расад, треба узети само незаражену земљу, то јест земљу са парцела на којима није раније гајена паприка.

Ма да није непобитно утврђено да се мозаик преноси и семеном, ипак, препоручљиво је из више разлога, да се семе не узима са оболелих струкова паприке.

Затим, поред ових мера, потребно је надгледати башту са паприком, у току пролећа и лета, и одмах ишчупати и спалити сваки онај струк, на коме се примете први знаци мозаика, како би се стало на пут ширењу ове болести.

Из предњег јасно се види, да се мозаик не може лечити. И кад је зараза узела маха, као што је случај у Рибнику, онда се не може апсолутно ништа учинити. Једино остаје да се поведе рачун да се следеће године болест избегне. А то ће се свакако постићи, ако се примене мере које сам нагласио.

6. август 1928. год.
Београд.

Др. Младен Јосифовић,
доцент Универзитета.

А. Г. Јовановић,
директор Средње Пољ. Школе.

Пољопривредна настава у Швајцарској с обзиром на стање код нас.

— Свршетак —

Отуда је бескорисно свако унифицирање — уједначење пољопривредне наставе у целој држави, нарочито оне практичног смера (ниже и њима сличне пољопривредне школе и течајеви).

Док више пољопривредне школе (факултети, донекле и средње пољопривредне школе) у основи своје организације могу бити изједначене ма у којој области државе постојале, оне свуда у свету више или мање имају сличну организацију, јер служе универзалној науци — дотле пољопривредне школе практичног смера морају својом организацијом и програмом бити прилагођене свакој привредној области државе посебице, јер оне само примењују науку.

Као друго начело важи: да не смеју дуго трајати. Њихово ће трајање зависити од потреба и економског стања земљорадника дотичне области. Економске прилике нашег земљорадника (мали и врло мали поседи) у опште узев не подносе дуго и скупо школовање сеоске деце, отуда ће се у појединим областима морати ограничити само на краће течајеве, на којима ће се обрађивати у првом реду најактуелнија питања из привреде земљорадника дотичног краја.

У начелу сваки земљорадник треба да сам подноси трошкове стручног образовања свог детета, а то ће му бити могуће, ако настава буде прилагођена, како је већ истакнуто, и његовом имовном стању. Области им могу само у извесној мери олакшавати издатке на школовање.

Има се водити рачуна и о томе, да се сеоско дете дужим школовањем ван села отуђује од њега, јављају му се жеље за чиме другим, новим и удобнијим, него

што је његово примитивно село и његова очинска кућа, а тежити ваља да оно остане на сеоској груди, да се од ње не туђи.

За прилике многих крајева за извесно време мораће се ограничити на *пуну наставу*, на т. зв. „*узорна газдинства*“ (господарства) и на *крашке шечајеве*.

Од врло велике користи за унапређење пољопривреде могу бити *покрећне школе за сеоске домаћице пољопривредног смера*, јер оне долазе у село и прве разбијају ону кору духовне заосталости сеоских жена и девојака, а имају бити подешене тако, да примају и неписмене сељанке.

И породжне основне школе пољопривредног правца могу корисно послужити пољопривредној настави, па ако је потребно и корисно ваља применити и *обавезну наставу* у тим школама.

Наставници за све практичне школе и течajeве морају бити с вишим или средњешколским стручним образовањем, у извесном смислу специјализовани како за наставнички позив с педагошком спремом и с предавачким даром, тако и у појединим главним пољопривредним гранама, које чине привредни карактер дотичне области, а пре свега, да су с практичним искуством, да познају сеоске прилике и да су вољни за пропагаторски рад. Морају бити слободни од политичко-партијских тенденција, више или мање стални, а пристojно плаћени и награђени.

Што се тиче материјалног обезбеђења пољопривредне наставе, најбоље је, да се усвоји швајцарски систем, који је у осталом примењен и у другим земљама (Чешкој, Немачкој и т. д.), а он се састоји у овоме: да *издржавање практичних пољопривредних школа, шечајева и др. не пада само на терет појединих области, већ да у томе учествује и држава у мери и на начин, како се то регулише законом о старању државе за унапређење пољопривреде*, који се има донети.

Разлози су у томе, што има области, које ће

моћи да поднесу све терете за унапређење пољопривреде (н. пр. богате области Војводине), али ће их бити, које за стручно образовање земљорадника не могу ни мало или врло мало поднети — то су мале и сиромашне области Србије, Црне Горе, Далмације, Херцеговине и др. Међутим држава има пуног разлога да не допушта, да те области остану вечито пасивне и културно назадне, јер и тамо живе деца једног истог народа. Државна припомоћ неће бити за све области једнака, где је потребно више, више ће и дати. Та припомоћ иде у Швајцарској до 50% издатака.

Држава, односно Министарство Пољопривреде, не сме се неинтересовати стањем пољопривреде у појединим областима, а баш уделовањем у издацима области за унапређење пољопривредне наставе оно не само олакшава терете области, већ и себи задржава потребан утицај на ток и правац стручних послова његовог ресова, што је потребно с обзиром и на општу државну привредну политику.

Отуда је желети, да Министарство унесе у свој буџет извесну суму (за сада бар 10 милиона дин.) за потпомагање области у оснивању и ширењу практичних пољопривредних школа и течајева и да се то потпомагање, као што већ поменух, регулише законом.

С обзиром на овакве перспективе у акцији Министарства на стручном образовању земљорадника, а и с многих других разлога штетно би било укидати одељење за пољопривредну наставу као засебно одељење, о чему се у последње време ради.

Ето како се све можемо користити лепим примерима Швајцарске и других напредних држава.

БЕЛЕШКЕ.

Извозна Банка из Београда увиђавајући потребу унапређења пољопривредних грана у земљи, из својих средстава ставила је на расположење 1500 динара Српском Пољоприв-

вредном Друштву, која се сума има употребити као награда најбољих излагача сувих шљива на изложби од 12—15. новембра т. г., коју приређује Српско Пољопривредно Друштво у Београду.

Установе, заводи и сви остали, којима је стало да пољопривреда коракне у напред бржим темпом, требали би да се угледају на Извозну Банку, па да и они са своје стране помогну приређивање изложба и такмичење излагача.

Н.

Љубљана у јесен. — Управа Љубљанског Велесајма извештава нас да ће од 2. до 10. септембра т. г. приредити XI међународни велесајам „Љубљана у јесен“, на коме ће бити заступљена и пољопривреда, приликом прославе 160 годишњице Матице словеначке пољопривреде, „Кметијске дружбе за Словенију“, са овим програмом:

А. Опште-поучно одељење у павиљонској згради „К“.

Б. Стручњачко-продуктивно у павиљонској згради „Г“.

В. Одељење за помоћне струке у павиљонским зградама „Ф“ и „Г“.

Г. Одељење за привремене изложбе у павиљонским зградама „Е“, „Ф“ и „Г“, полуотворене просторије.

Даље ће бити занимљиве и врло поучне изложбе; сира, маслаца, млекарских производа уопште, воћа, порвића, изабраног вина у бутељама и меда свију врста.

Све ово ће се и продавати (јабукe у сандуцима по 25 кгр.) уз веома умерене цене.

У павиљонској згради „Ф“, чији је обим преко 800 m², биће и ван зграде изложени најразноврснији пољодељски стројеви, деломично у покрету.

Поред чисто пољопривредне изложбе биће организована и велика *Вртљарска изложба*, замишљена у великим димензијама, као један прекрасан врт, пун домаћег цвећа и зеленила. Приређују је љубљански вртљари, који са својим досадашњим изложбама показали ванредан укус и стручњачку вештину. Запрема павиљон „I“ са преко 1000 m².

Поред пољопривреде на велесајму организују се и ова одељења:

I *Хигијенска изложба* која ће приказивати хигијену с особитим обзиром на пољодељство.

II *Друштво „Зоо“* у Љубљани приређује изложбу фауне Словеније. Особито ће се истакнути одељење птица и риба.

III *Изложба покућства и ојрема сџанова* у павиљону „Е“ са новим типовима једноставних до најраскошних соба.

IV *Међународна индустријско-обртничка и трговинска изложба* биће намештена у павиљону „Х“.

V Радио клуб у Љубљани приређује *Радио изложбу*.

која ће бити у вези са отварањем велике радио-предајне станице Домжале, без сумње предмет живог занимања.

VI *Награда утакмица словеначких хармоникара* у недељу 9. септембра. Такмичиће се самоуци читаве Словеније.

VII *Сјајно забавиште „Мали ђрашар“* на винском одељењу велесајма. Уз бирана вина биће овде довољно весеља и забаве за свакога.

Легитимације за посету са правом на снижену возарину железницом и паробродима продаваће по дин. 30 готово сви већи новчани заводи, трговачке и земљорадничке организације и уреди „Путника“ у земљи, а могу се поручити и директно од велесајмског уреда у Љубљани.

Изложба и сајам стоке Загребачког Збора I.—3. IX. — На овој изложби биће припуштени осим приплодних бикова и крава, *пасуха* и *кобила*, *нерасћа* и *свиња* још и *коњи*, *товљени волови* и *ђрасад* и *козе*, те се Управа Загребачког Збора побринула, да и иноземни интересенти за потоње буду обавештени.

У посебним одељењима биће изложена живина, зечеве и то кроз 9 дана, првих 6 дана на Збору самом, последња 3 дана на сајмишту и изложби стоке. На Збору биће осим тога *пчеларству* посвећено посебно одељење. Интересенти који желе суделовати на овој изложби, која у сваком погледу има сајамски карактер, нека се изволе обратити на управу Загребачког Збора за потање информације. Све ближе сточарске задруге и многи приватни одгајивачи пријавили су већ своје суделовање на овој приредби, за коју у свим стручним круговима влада велики интерес.

Велика окружна пољопривредна изложба у Дарувару. — Господарско Друштво као Задруга у Дарувару приређује од 8 до 12. септембра у Дарувару велику окружну општу пољопривредну изложбу, на којој ће бити заступљено ратарство, виноградарство, воћарство, цвећарство, шумарство и лов, сточарство и сточни производи итд. — Обавештење даје Господарско Друштво у Дарувару.

КЊИЖЕВНОСТ.

Куда ћемо нашу децу — ђаке — кроз стручне школе у живот. — Практична обавештења и упутства за ученике и њихове родитеље при избору будућег занимања и позива у животу деце — од Милована Ристића проф. III. М. Гимназије Београд 1928.

Појава ове корисне књиге важна је већ и по томе, што мишљење: *кроз стручне школе у животи*, потиче из рада оних просветних радника који су за све време стварања наше државе давали правац школовања нашег подмлатка, па га још и данас дају, истичући: да истински образованог човека треба да замеси гимназија. Међутим, живот је тако сложен: да није сад довољно само високо школовање, честитост и одлучност; треба још много знати и умети па моћи правити широке замахе. Досадање школовање, са малим изузетком, кретало се у правцу да држава створи оспособљен чиновнички кадар за своје институције; у том се правцу отишло тако далеко, да се почео стварати просветни пролетеријат, док стручно образован подмладак ствара сам себи егзистенцију. То нам потврђује и сам писац у своме предговору овим наводима:

„Стручна настава у економски развијеним земљама, чини главни део просветне политике... ствар је дакле и сувише проста; ми нисмо економски развијена земља, али тежимо то да postanемо. Наша привреда у ширем значају те речи кренула је ипак крупним корацима напред. И зато су нам потребне стручне школе, а поред школа стручно школовани људи. При непристрасном посматрању наших прилика пада у очи велика несразмера између броја средњих школа и броја стручних школа у нашој земљи. Ове школ. 1927—1928 год. има у нас 173 државне гимназије односно реалке, док се средње стручне школе скоро на прсте могу избројати“.

Писац је поделио књигу у три дела.

I *Стручне школе* у које се иде после свршене основне школе или после два разреда гимназије, реалке, грађ. школе. Оваквих школа има у Краљевини С.Х.С. 46 расподељене по ресорима појединих министарстава.

Министарство Пољопр. и Вода имало је 22 ниже пољопривредне школе, али их је предало Обласним Самоуправама.

II *Стручне школе* у које се иде после свршене четири разреда гимназије, грађ. школе. Оваквих школа има 45 са посебним задацима. За пољопривредно просвећивање има свега четири средње пољопр. школе: у Ваљеву, Крижевцима, Марибору и Букову.

III. *Стручне школе* у које се иде после свршених шест разреда гимназије, реалке. Таквих школа има шест (порезничка, геометријска, бродарска, жељезничка, војно административна, војна академија) Пољопривредне школе ове врсте нема ниједне.

IV. *Стручне школе* у које се иде после матуре у гимназији, реалци, учитељ. школи. Оваквих школа има: три универзитета и осам високих школа. За пољопривр. више стручно образовање: Пољопривр. факултет на универзитету у Београду и Загребу.

Укупни број стручних школа у Краљевини С. Х. С. износи 108. Од тог броја долази на пољопривредно образовање само: два пољопривредна факултета и четири средње пољопр. школе које су установе на државном буџету (и 22 ниже пољ. школе на буџету обласних Самоуправа). И докле на 80% пољопривредника долази свега шест (односно 28) школа за пољопривредно просвећивање, докле на оних 20⁰/₀ становника разних професија долази 256 школа и курсева (рачунајући ту и 173 гимназија). Зато писац сасвим умесно у своме предговору вели: „и ако смо ми земљорадничка земља, добија се утисак као да наша држава потребује само чиновнички кадар, а не и вредне и стручне посленике на необделаним пољима. Досада је некако било укорењено схватање да је држава једини послодавац интелектуалних радника, па је изван њених надлештава и канцеларија један школован човек ретко долазио до какве друге самосталне запослености и зараде. Отуда и толика навала младих људи у државну службу... Међутим данас је живот измењен и сваки дан се све више мења. Поред државе, данас пољопривреда, индустрија, занатство, трговина, тражиће све више интелектуалне раднике стручне спреме. У нашој земљи поступно развијају се ове гране; ко су тамо *мајстори и шехничке пословође*: све странци који долазе из других земаља. Практичан закључак: отварати што више стручних школа према месним и обласним приликама — стварање средњих интелектуалаца који ће бити спона између обичних (мануелних) и физичких радника сједне стране и факултетски образованих интелектуалаца с друге стране. — Ако је до просте снаге, ње у нашој земљи има доста, ако је до факултетлија и њих до сада има довољан број, али оно чега немамо и што нам је баш потребно, то су: специјалисте, фахмани, стручњаци за широку примену науке за практичне сврхе живота“.

Писац нарочито у овој књизи истиче и ставља по важности на прво место стручно школовање омладине у правцу пољопривреде и занатства, јер се тим школама подиже стваралачка привредна способност народа и добија се у културном, моралном и економском погледу.

У овој књизи писац с похвалом истиче пропаганду за стручно пољопр. образовање Српског Пољопр. Друштва у Београду.

Књига има 227 страна; стаје 30 динара. Може се добити од Српског Пољопр. Друштва.

М. М.

Пољопривредна Подружина у Јагодини.

Управа женске пољопривредне Подружине за конзервирање поврћа и воћа у Јагодини, желећи да свој рад развије у целој моравској области, основала је женске клубове за конзервирање воћа и поврћа и то 26. јуна ове године у Туприји, а 29. истог месеца у Параћину.

При оснивању ових клубова и у једном и у другом месту одржана су од чланица подружине управе предавања са очигледним примерима о конзервирању поврћа и воћа пред многобројним слушаоцима обојега пола, те су ова потпуно успела.

Изјављујући своју захвалност управи женске Подружине у Јагодини на агилном раду, Друштво би желело, да Подружина свој рад у овом правцу поред вароши у варошица пренесе и прошири и на околна села, како је то раније радила.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
31., одржане 18. јула 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић и чланови: А. Рашковић, Д. Спремић, Б. Ранковић, Н. Петровић и С. Ратковић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

553) Прочитан је записник 30. седнице Управног Одбора, па је примљен.

II

554) Прочитан је записник 27. седнице Књижевног Одбора, па је усвојен.

III

555) Прочитан је записник 29. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 29. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

556) да се по понуди бр. 7812 набави: воћарски алат по предлогу;

557) да се одбију понуде бр. 7976, 8023 и 7504.

V

Прочитан је записник 27. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

558) да се Самоуправном Одбору Подринске Области да на кредит до септембра о. г 9 великих воћарских прскалица;

559) да се ср. пољопр. референту у Ст. Бечеју, позајми 1000-тацни за изложбу с тим, да их одмах по изложби врати;

560) да се одобрава Подружници у Рибнику продаја штедњака, пошто је купила нов;

561) да се препоручи Подружници у Чачку, да изложбу одложи за идућу годину, пошто јој Друштво не може повести помоћ, а Министарство Пољопривреде и Вода исцрпело је свој кредит.

VI

562) По молби Београдске Трговачке Коморе, да јој се достави мишљење о нацрту закона о вину с погледом на потребе произвођача, као и молбе Савеза Хрватских Виноградара и Точиоца, да се проуче њихове примедбе на споменути закон и да се упуте делегати на Конференцију 9. августа о. г. на којој би се донела коначна редакција и учинио предлог Министарству, одлучено је да се одговори: да Друштво није узело у претрес Министарски нацрт закона нити примедбе својих Подружина, пошто је сазнало да је жеља Министарства, да има мишљења појединих организација из свих крајева државе, на основи којих ће да изради нов нацрт и понова га достави свима организацијама. Што се тиче мишљења примљених од Подружина, доставити их Министарству без претреса.

VII

Саопштења и предлози:

563) Прочитано је писмо Министарства Пољопривреде и Вода, којим извештава да откупљује 100 Пољопривредних Календара за о. г. Одбор прима знању са захвалношћу.

564) Прочитано је писмо Председника г. Миљковића, да иде у Београду. Одбор прима знању с тим да га у дужности као и у Књижевном Одбору заступа члан Управе г. А. Рашковић.

Са овим је седница закључена.

32., одржане 25. јула 1928. г. у Друштвеном дому Београду

Били су присутни г. г.: чланови Управе: А. Рашковић, С. Рајковић, С. Партонић, Н. Петровић, Т. Владисављевић и Д. Спремић.

Председавао члан Управе г. А. Рашковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

565) Прочитан је и примљен записник 31. седнице Управног Одбора.

II

566) Прочитан је и усвојен записник 28. седнице Књижевног Одбора са предлогом бр. 321 за куповину књига. Поред тога одлучено је, да Одбор за извршење програма рада, у смислу одлуке Управног Одбора бр. 508, спреми конкурс за израду упутства за сузбијање шљивине штитасте ваши, па га преда Књижевном Одбору ради штампања у Тежаку.

III

Прочитан је записник 30. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

567) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

568) да се од Подружине у Александровцу Кр. тражи исплата целог дуга о року, пошто је Друштву новац врло потребан.

IV

Прочитан је записник 30. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

569) по понуди бр. 8298, да се траже мустре широмера, па ако одговарају условима, да се набави 200 ком.;

570) по понуди бр. 8270, да се тражи у комисион б апарата за конзервисање;

571) да се одбије понуда бр. 8290.

V

Прочитан је записник 28. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

572) да се питање о чланским картама и материјалним књигама упуту Финансијском Одбору;

573) да се одговори Држав. Фитопатолошком Заводу у Сарајеву, да не може добити тражени кредит за сузбијање шљивине штитасте ваши, пошто се противи решењу Министарског Савета;

574) да се прима знању и са захвалношћу помоћ Извозне Банке за изложбу сувих шљива;

575) да се извести Д. Миленковић, да Друштво нема могућности да га пошаље на праксу;

576) да се замоли Подружина у Рибнику, да изврши комисијски попис инвентара домаћичке школе и пуних и празних тегли за конзервисање, па извештај пошље амо. Од г-ђе Д. Пешићке да се тражи да врати инвентар и да објасни

ко је њу овластио да изврши паковање и експедицију конзервираних производа за Друштво;

577) да се извести пивара у Дарувару, да ће добити диплому, кад буду готове.

Са овим је седница закључена.

ЦЕНОВНИК

Справа, алата и материјала, који се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду:

Азбест за филтрирање вина Ia	кгр.	60.—
Желатин за бистрење	"	80.—
Рибља бешика за бистрење вина	грам	1.—
Сумпор у шипкама	кгр.	25.—
" праху „Montecatini“	"	5.—
Рафија — мајунга — прима	"	25.—
Плави камен „Montecatini“ у џаковима од 100 кгр. 99%		8.10
Ручни запрашивачи за Сумпор	ком.	70.—
Леђни	"	350.—
" " Нехвилони	"	400.—
" " Верморелони	"	1.000.—
Оригинални француски Малигани	"	700.—
" калциметри Бернарони	"	500.—
Прскалице патент „Аустрија“	"	510.—
" оригиналне „Верморел“	"	5.—
Лакм. хартија — књижица	"	25.—
Воћарске маказе — обичне	"	50.—
" " Кундеове	"	70.—
Маказе за ограду	"	15.—
" " овце	"	40.—
Ножеви за кресање воћака — обични	"	50.—
" " " " Кундеови	"	35.—
" " калемљење воћака Кундеови	"	30.—
Тестере за воће — најбоље	"	3.—
Рез. федери за маказе	"	22.—
Кунде-ове белегије за оштрење кал. ножева	"	600.—
Копачице Sack-ове — теже	"	600.—
" Еберхартове — лакше	"	2.600.—
Ветрењаче Хофхер — Шранц са 12 сита	ком.	1.500.—
" домаће са 8 сита	"	2.500.—
Вршлице — ручне	"	4.000.—
" сточне (са геплом и сламотресом)	"	1.500.—
Гепле (витлови) за вршалице	"	4.—
Брусеви за косе — од природног камена	"	15.—
Ков	"	

Трокари за говеда, са рез. кан. 60. — без р. к.	50.—
Алке за бикове	15.—
Каштелово сириште — боца од 1/2 кгр.	18.—
„ „ „ „ 1 „ „ „ „	30.—
Манила за везачице најбоља — клубе од 2 1/2 кгр.	45.—
Чилска шалитра — само на џак од 80 кгр.	кгр. 3.90
Семе од багрена	22.—
„ „ гледича	22.—
„ „ грахорице	5.—
„ „ ст. репе (црвене и жуте)	15.—
„ „ црвене детелине — пломбирано	30.—
„ „ луцерке — првокласне пломбиране	32.—
„ „ еспарзете	15.—
„ „ конопље	12.—
„ „ енглеске траве	25.—
Жетелице руковедачице, са 1 рез. ножем	ком. 7.000.—
Косачице за траву „ 1 „ „ „	2.800.—
Тоцила од пешчара — за косач. и жетел.	450.—
„Рapid“ — пресе за израду цигле	7.500.—

Сви рез. делови за прскалице Верморел могу се добити по засебном ценовнику, који се на захтев, шаље одмах и бесплатно.

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин.

РАТАРИ И ГОСПОДАРИ!

Наручујте само гласовите и чувене

ВАРЦАРСКЕ КОВАНЕ КОСЕ

Иве Дувњака, најстаријег мајстора, руком својом рађене од најбољег челика „Bollerova“. Изванредно оштре и дуготрајне, за сваки комад гарантујемо. Која није по вољи оштра у истој години замењујемо, ако није

оште ђена. Цена по комаду Дин. 100.— ко наручи 10 коса дајемо 1 на дар. Питоми брусови по квалитету и дужини најбољи од дин. 20.— до дин. 60.— По вољи израђујемо на коси имена. Молимо, да тачно адресујете:

ИВО ДУВЊАК и СИНОВИ

највећа радионица коса, утемељена 1875 год.
МРКОЊИЋ-ГРАД (пре Варцар) Босна.

6-6

Млинарско и воденичко камење

из чувеног косовског мајдана „Звечан“, најстарије и најбоље млинско и воденично камење на целој Балкани, увек на стоваришту има у свим димензијама за сваку мелају по умереној цени.

Повлашћено предузеће

РАЧИЋ — БОЉЕТИНАЦ

10—10

КОСОВСКА МИТРОВИЦА

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 28 — VII — до 12. — VIII — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара				кило-грама	дин.		динара				кило-грама	дин.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до			
Пшеница	240	255	235	250	—	235	251	235	252	230	250	3,830.000	230	250
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	210	270	200	260	—	215	225	220	290	115	280	220.000	215	290
Овас	205	225	200	222	—	225	225	205	225	200	220	310.000	200	225
Кукуруз	295	306	290	303	—	295	306	295	302	290	300	3,875.000	290	302
Брашно пшенично	310	385	300	375	—	332	380	185	385	175	375	1.222.000	175	385
Мекиње	—	—	—	—	—	—	—	165	180	160	177	710.000	160	180
Пасуљ	—	—	—	—	—	—	—	550	600	545	580	20.000	545	600
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
у ве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	102	102	100	100	150.000	100	102
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 421—425 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Међународни Пољопривредни Институт у Риму

У „Тежаку“ често се пута помиње ова установа. Српско Пољопривредно Друштво приступило је Сталној Међународној Комисији Пољопривредних Удружења, која је основана при овоме Институту, па је и свога делегата изаслала на прву скупштину овога Удружења, чији је извештај штампан у 11. броју „Тежака“ за ову годину. Стога сматрамо за потребно да читаоце „Тежака“ упознамо са организацијом и циљем овога Института.

Међународни Институт у Риму основан је 1905. г. од стране 74 државе, у циљу заштите и заступања

интереса пољопривреде у свету, са овим посебним задатцима:

1) да сређује, проучава, објављује и доставља заинтересованима у најкраћем року статистичке, техничке и економске податке, у колико се они односе на обраду, производњу и животињску и биљну, трговину пољопривредних производа и цене ових производа на разним тржиштима, као и цене пољопривредних надница;

2) да проучава нове болести, ма где се оне у свету појавиле, са назнаком како заражених области, тако болести и по могућству средстава за сузбијање;

3) да проучава питања, која се односе на задругарство, осигурање и пољопривредни кредит и објављује прикупљене податке;

4) да подноси по потреби на одобрење владама држава учасница мере за заштиту заједничких интереса пољопривредника и за побољшање њихових погодаба на живот.

Органи Управе Института до сада су били: Главна Скупштина и Стални Комитет.

Главна Скупштина највиша је власт. Она утврђује у главним потезима програм рада, проучава предлоге и жеље за достављање Владама, гласа буџет, одобрава завршне рачуне и контролише рад Сталног Комитета. Она је законодавно тело Института, чије је пуномоћије и надлежност ограничена једино конвенцијом. Састаје се обично сваке друге године.

Извршна власт поверена је Сталном Комитету, коме је дужност да под управом и контролом Главне Скупштине спроводи одлуке донете од стране ове и да припрема нове предлоге за њу.

Државе могу бити заступљене у Сталном Комитету свака само са једним делегатом, али једна држава може бити заступљена делегатом неке друге државе под погодбом, да стваран број чланова у Комитету не буде мањи од 15.

Број гласова у Сталном Комитету сразмеран је групи у којој су државе уписане. Прва група обухвата државе, које плаћају годишње 16 делова и које имају 5 гласова; друга: државе, чији улог износи 8 делова и

које имају 4 гласа; трећа, државе које плаћају 4 дела и имају 3 гласа; четврта: државе које учествују са 2 дела и имају 2 гласа и пета група обухвата државе уписане са једним улогом, који им даје право на један глас.

Стални Комитет се састаје најмање једанпут месечно, изузев месеца јула, августа и септембра.

Стални Комитет бира међу својим члановима за период од 3 године једног председника и једног потпредседника, који се могу поново бирати.

Стални Комитет може у свом делокругу образовати нарочите саветодавне комисије за проучавање појединих важних питања.

На челу административне и техничке службе налази се Главни Секретар, који је у исто време Главни Секретар Главне Скупштине и Сталног Комитета, којима је одговоран, за добро вршење службе.

Међународни Пољопривредни Институт има међународно особље.

Приходе Института сачињавају: а) сума од 300.000 лира годишње, коју му поклања Њ. В. Краљ Италије; б) улози Држава чланица; в) интересе од главнице; г) износи од продаје књижевних издања Института.

Практичан рад, који сада Институт врши при Владама појединих држава учасница, подељен је у ове секције: а) пољопривредна статистика; б) пољопривредна техника; в) борба против скакаваца; г) борба против маслинове мушице; д) пољопривредно задругарство и осигурање; њ) пољопривредна метеорологија и школство; е) међународне житарске конференције; ж) колонијална егзотична и тропска пољопривреда, свиларство, млекарство; з) међународни пољопривредни речник; међународна пољопривредна кинематографија. §

Везе Института са другим међународним установама.

Међународни Институт у Риму био је све до потписа Версаљског Уговора једна велика међународна организација са циљем остварења једног утврђеног задатка, имајући права иницијативе за закључење међу-

народних споразума, будући под сталном управом представника држава учасница. Версаљски Уговор створио је две велике установе: *Друштво Народа* и *Међународни Биро Рада*, али није уништио Међународни Институт у Риму, јер се у том уговору нарочито истиче један услов да споразум од 7. јуна 1905. г., којим је Институт основан, остаје и даље у важности међу државама потписницама.

Са овим новим великим међународним установама Институт је у више махова ступао у везу, а нарочито је узео видног учешћа на Међународној Економској Конференцији, коју је прошле године организовало Друштво Народа у Женеви.

Веза Међународног Пољопривредног Института са новим и моћним међународним организацијама треба да буде и надаље што јача и усрднија, јер од тога може бити само користи по човечанство, коме пољопривредници обезбеђују оно што је најпотребније за одржање живота — исхрану.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ СТОЧАРСТВА.

Белгиски коњ.

Још од искони Белгија је имала свога домаћег коња, који је данас толико оплемењен да својим правилним облицима и беспрекорном грађом тела изазива чуђење посматрача. Према садашњим облицима тела и општем склопу, белгијски коњ одаје врло велику снагу за вучу. Према својим одликама овај коњ спада у групу западњачких, тешких теглећих коња, који у лаганом темпу могу сигурно вући врло велике терете.

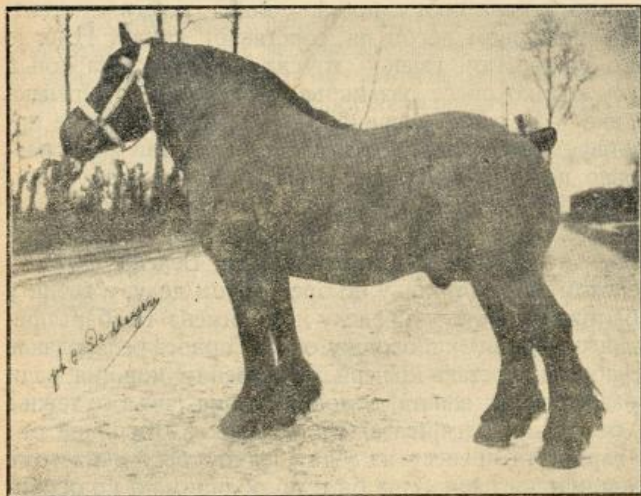
Благодарећи повољним климатским и теренским приликама, особито исхрани, белгиски коњ постао је веома тежак, дуго времена најтежи коњ Европе, све док га Енглеска није увезла, па њиме створила од својих до-

мањих раса још тежег теглећег коња. Костур белгиског коња састављен је од масивних, кратких костију, на којима су наслагане велике мишићне масе, у којима и почива његова велика снага. Он је поникао искључиво из потреба пољопривреде, која је за своје тешке радове тражила јаког теглећег коња, али се касније добро употребио као сигурно превозно средство у трговини и индустрији, а особито за артилерију. Сами одгајивачи много цене свога домаћег коња којег су створили брижљивом негом на сопственој груди. Њих је тешко приволети гајењу других лакших раса коња.

У колико су се разликовале климатске и теренске прилике у Белгији, начини одгајивања и потребе пољопривредника, у толико се и тип белгиског коња разликовао по своме екстериеру (спољашњем изгледу), висини гребена и живој мери, те су у главnome настала три варијетета. Први је оличен у фламанском коњу, распрострањен по равном и долином делу Белгије, други у арденском, брдском коњу по бреговитом делу, и трећи у брабантском коњу, у пределу истог имена. Брабант представља средишњу хиполошку област првога реда, одакле се снабдевају остали крајеви првокласним коњима ради поправке својих запата. У новије време јавља се тежња код белгиских одгајивача, да се најбоље особине ова три варијетета пренесу на једну једину расу и на томе се систематски ради. Она би и по облицима и по особинама представљала нешто савршено.

При одгајивању коња белгиски одгајивачи уносе много труда, воље и љубави. Они су добро упућени у главније начине гајења и располажу доста великим знањем, које су добили у нижим пољопривредним школама, кроз које мора проћи скоро сваки земљорадник. Доцније допуњују своје знање популарним предавањима, која им држе путни наставници из одгајивања коња и то на лицу места, на мањим и већим изложбама, на којима им оцењивачки суд скреће пажњу на недостатке и мане коња, а награђивањем првокласних грла указује им се на оно што се жели. За саме одгајиваче и за одгајивање коња од особитог су значаја

земаљске утакмице, које се приређују сваке године у првој половини јуна у Бриселу. На тој великој утакмици врши се веома строг избор пастува и кобила који се имају употребити за даљи запат. Помоћу првокласног, одабраног материјала, постиже се постепено усавршавање запата, да се на крају долази до одличних грла. И збиља, данашњи белгиски коњ представља у

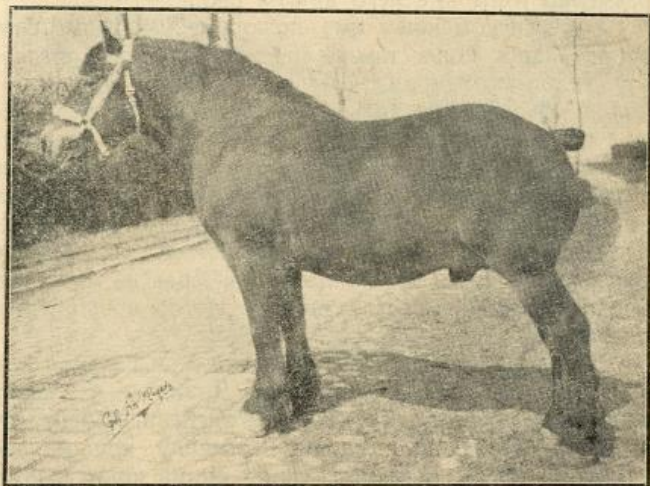

Сл. 32. — Пастув „Албион д'ор“, ождебљен 1916. год. Победник на земаљској утакмици у 1923. год.

својој групи савршене и веома правилне облике са изврсним способностима. У одгајивању свога коња Белгијанци су се трудили да створе не само коње за своје сопствене потребе, већ да га прилагоде и жељама спољне трговине и захтевима иностраних купаца. Ово се особито примећује после искуства стеченог у великом рату, када је белгиски коњ имао прилике да покаже своје драгоцене способности снаге, отпорности и прилежности за вучу великих терета. Благодаревши строгом избору пастува, успело се да нови оснивачи расе

унесу изврсне особине, које их оспособљавају за разнолику службу, те су много тражени од иностранства.

Белгиски коњ има главу сразмерно малу и оштрих линија, чела широка и равна, мала али испупчена ока, малих и лако покретних ушију. Врат је кратак, широк и врло мускулозан. Гребен низак, кратак и широк. Леђа права, широка, кратка и почев још од гребена разведена. Грудни кош врло обиман. Сапи су врло

Сл. 33. — „Сиксесер д'ерс“, пастув, ождребљен 1922. год. стар 2 год.
Добио 1 награду 1924. год.

широке, оборене и са репом нешто високо насађеним; правилно прелазе у кратка бедра. Скочни зглоб је је широк и раван, лако покретан под дејством моћних мишићних маса. Удови су постали чвршћи и сувљи. Мане удова и њихова слабост отклоњени су добрим избором и бољим поткивањем. Копите су шире, омогућују правилан механизам свих делова које затварају и правилан ход. Боја длаке је: алатаста, доратаста, мрка и риђа, док је црно сиво мешана боја длаке постала сасвим ретка. Висина гребена износи изнад 150 см. до 165 см.

Као што слика показује, белгиски коњ је снажан, масиван и велики, живахан и солидне грађе, те је као теглећи коњ веома способан за вучу највећих терета, благодарећи подесном темпераменту и особинама које одговарају овој служби. Рано је стасавања и са 18 месеци и две године старости стиже потпуно за употребу. Ова његова способност, поред лаког храћења, доброг искоришћавања различитим приликама, чине га веома корисним и рентабилним, те је и његово држање сразмерно јефтиније него других раса.

У белгиском коњу има пољопривреда веома способног радног коња, такође и војска за тежу артилерију, те би с обзиром на своје особине био препоручљив за све наше крајеве, у којима је пре свега питање исхране коња повољно решено, у којима напреднија пољопривреда захтева јаког теглећег коња за све напорне послове. Он би добро успевао у свима нашим равнијим местима Северне Србије, Војводине, даље Хрватске и Словеначке. За остале крајеве наше државе, с обзиром на климатске и теренске прилике, нарочито оскудне исхране, не би се могао препоручити белгиски коњ.

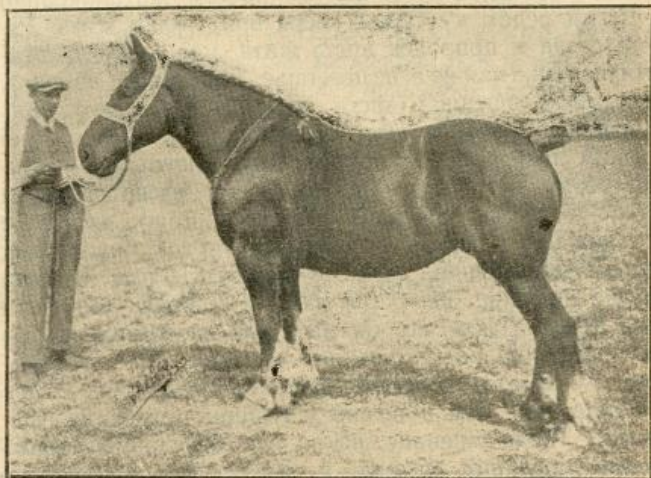
За одгајивање тешког белгиског коња великих заслуга има Национално Белгиско Друштво за извоз коња, које постоји већ неколико деценија. Ово друштво помаже и шири солидну трговину коњима као и њихово гајење и помаже свима онима који сарађују на његовом раду. Оно групише првокласна грла и обезбеђује свима потпуно загарантовано снабдевање. Ово друштво даје инструкције и руководи одабирањем првокласног коњског материјала. Оно је организовало и велику утакмицу коња у Брислу, на којој се такмичи цела земља и скупљају најбољи примерци белгиског коња.

Коњи за такмичење деле се на три групе, које су доста различите по својим способностима и одликама, а која се налазе у Белгији:

Прву групу чине коњи велики и тешки, чија висина гребена прелази 165 см.

Другу групу чине коњи средње висине од 160 до 165 см., која је и најмногбројнија.

Трећу групу чине коњи мањег раста, чија висина гребена не прелази 160 см., из које се одабирају, за нарочито надметање, коњи арденског типа. У овој групи налазе се коњи за лакшу вучу и артилерију, живог темперамента и чврстих ногу.

Сл. 34. — Кобила „Бести д'акос“. Ождребљена 1922. год.
Добила је 4 награду у Брислу 1924.

На овој утакмици бира се сваке године најбољи пастув и најбоља кобила и проглашују се победницима.

Колико велику трговину води Белгија са коњима, види се по томе, што је 1928. год. извезено у иностранство 20483 грла. Белгиске коње увози Француска, Италија, Немачка, Холандија, Швајцарска, Сједињене Државе и Јужна Америка.

Dr Т. Митровић.

Полегање жита.

Ратар из Сремске Митровице, Мита Сисаревић, пита, које је жито најчвршће на слами. На његовој јакој, нађубреној земљи често се дешава, да жито излегне — полегне. Али ова је појава — полегање жита — везана не толико са врстом жита, колико са целим редом културних мера при гајењу жита. Разуме се да и природна врста жита може много утицати на мање или на веће полегање. Тако звана „обична“, или „мека“ пшеница (врста — *Triticum vulgare*), која се највише и сеје у целој Краљевини, особито у пречанским крајевима, од природе има много тању, нежнију сламу, него ли на пр. друга доста распрострањена врста — „тврда“ пшеница (*Triticum durum*), код које је слама много дебља и напуњена унутра сржју, док код обичне пшенице слама је шупља. И чим је сорта обичне пшенице боља, тим тања и нежнија мора бити њена слама. Дакле, ако би ми хтели да узмемо за усеv неку природну врсту пшенице са јачом, — а и грубљом, — сламом, требало би да узмемо неку сорту *шврде пшенице*, које има довољно у јужним пределима Краљевине. Тврде пшенице, на пр. из Македоније, према нашим упоредним усевима у башти Пољопривредног Факултета у Београду — Земуну успевају врло добро на сремском чернозему и имају много чвршћу и грубљу сламу. Оне дају тврђе и провидније — стакласто — зрно, које се услед тога меље мало теже, него зрно обичне пшенице и можда има мало мање брашна. Зато је обично пшеница више распрострањена у влажнијим пределима, а тврда — више у сувљим пределима.

Али готово сигурно је узрок полегању пшенице на јакој, љубреној земљи у рејону Сремске Митровице — други, везан више са начином културе, него са врстом пшенице. Пре свега — ако је земља и од природе „јака“, можда опасност полегања пшенице стоји у вези са самим љубрењем — стајским љубретом. Влажни

Мај и Јуни тада често пута изазива полегања пшенице на јакој земљи. Донекле може да ову опасност смањи допунско ђубрење са суперфосфатом. Можда још више значаја има начин сејања: усев врстачни, на редове много је бољи, него на сачму; усев ређи више осигурава против полегања, него густ усев — особито у влажним годинама и на добро обрађеном земљишту. Што пшеница има више осветљења, тим мања је опасност полегања; и т. д. Зато пре свега треба обратити пажњу на све културне мере при гајењу жита, које би више гарантирале правилно развиће пшенице и тим би осигуравали и њену већу отпорност против полегања. Што се тиче природних врста пшенице са чвршћом сламом, увођење њихово у културу уместо обичне пшенице мора бити допуштено само после претходног упоређивања њиховог са обичном пшеницом у смислу њиховог приноса и квалитета, имајући у обзир све местне прилике и потребе газдинства.

Др. Тим. Локот,
Професор Универзитета.

ИЗ ВОЂАРСТВА

Извоз шљива у свежем стању.

— Берба паковање и транспорт —

Извоз наших шљива у свежем стању за иностранство од већег је значаја, још ако се при том осигурају брза транспортна средства и обрати нарочита пажња берби, сортирању и подесном паковању.

Као најподеснија шљива за извоз у свежем стању јесте наша *Ђожегача* (маџарка — бистрица), јер јој је месо доста чврсто, коштица мала, а њено плаветнило привлачи купца.

Како треба брати шљиве?

Да се плодови могу лако, брзо и добро обратити, треба за бербу имати једне практичне дрвене лествице

— стубе тако, да су што уже и дугачке, како би се са њима могло што даље у круну попети и плод са свих страна обрати, сем тога потребна је корпа исплетена од врбовог прућа са куком, како би се могла обесити на грану. (Сл. 35.) Такође дужа дрвена кука

Сл. 35. — Корпа за брње шљива.

за савијање вршних грана, да би се и најудаљенији плодови могли узабрати, а који су махом најкрупнији и најлепши. Шљиве треба брати постепено и у партијама, водећи рачуна, да су приближне крупноће, здраве и лепог изгледа. Сувише зелене и незреле шљиве не треба брати.

Шљиве се могу и потресати, а да се плодови не би повредили, простре се по земљи околу стабла слама или, ако је то могуће, земља прекопа пред бербу, као што то раде Французи. Пошто опадају само зрели плодови, то се потресање врши више дана. За транспорт потресају се или беру пре него што су сасвим зреле.

Млаћење шљива мотком треба сасвим избацити.

Паковање и транспорт.

Имајући у виду важност извоза наших свежих шљива у *Аустрију*, *Немачку* и *Чехословачку* као и услове за њихов увоз у те земље, износим кратак преглед прикупљених података од стране наших Конзулата у следећем:

1) *За Аустрију*. — Наше шљиве траже се и добро котирају. Треба обратити нарочиту пажњу да буду једнообразне и добро упаковане. Пакују се у корпе и сепете од 10—12 кграма тежине или у сандучићима од 15—18 кграма. Нипошто у веће сандуке као што појединци раде од 25 кграма, јер роба нема довољно ваздуха и лакше се квари. Главна је сезона август—септембар.

2) *За Немачку*. — Шљиве се шаљу у сандуцима, који су уобичајени и за суве шљиве, али без заклопца,

од $12\frac{1}{2}$ кграма тежине, а који су нашим извозницима већ сасвим познати. Траже се најбољег квалитета, по могућству руком бране и крупне. Главна сезона је август—септембар. Царина на свеже шљиве плаћа се од 100 кграма и то од 1. августа до 15. октобра марака 6, иначе марака 10. Других царинских наплата или трошкова нема.

За пијаце у Диселдорфу, Есену, Келну и Крелфелду шљиве се пакују у плетеним корпама 15—25 кграма тежине као и у сандучићима од летава од 10 кграма. Корпе су округле и имају две дршке и када се напуне, повежу се саргијама. Нарочито се траже шљиве плавог плода, које се могу дуже очувати, чврстог меса и са што мањом коштицом. Пре рата тамо се је продавала шљива из Босне, чија је тражња била велика. Главна је тражња август—октобар.

3) За Чехословачку. — Како се свеже шљиве увозе једино из наше земље, то је наше паковање у сандуцима од по 10, 15, $17\frac{1}{2}$ и 22 кграма сматрано за најпрактичније. Словачке шљиве пакују се у корпама, а такво паковање не само да не прави добар изглед, већ и роба у њима на путу трпи због своје тежине.

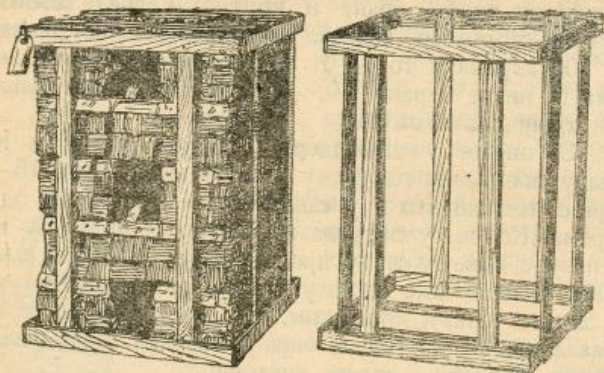
Важно је истаћи да се од скоро у Немачкој пакују свеже шљиве на американски начин, који је веома подесан за дужи транспорт, а употребљава се и за остало коштичаво воће. Шљиве се пакују у сепетима дужине 55 см., ширине 22 см. и висине 18 см. Да може таквих сепета стати што више у вагон, направи се нарочито постоље од летава и пажљиво наслажу напуњени сепети свежим шљивама. (сл. 35., 36. и 37.)

Сл. 36. — Изглед сепета.

Овде напомињем, да немачка домаћа шљива као и тиролска која се увози у Немачку спакована у сепетима и мањим сандучићима од 10—15 кграма сазрева 15 до 20 дана доцније од наше пожегаче, лошијег је квалитета, црвенкасте боје без плаветнила и нешто сит-

нија. Док она не сазри и не појави се на тржиштима, могла би се у том међувремену искористити продаја

Сл. 37. — Постоље за смештај сепета.

Сл. 38. — Напуњени и смештени сепети за транспорт.

наших свежих шљива на немачким тржиштима, а нарочито у Минхену, разуме се да буду ваљано паковане и да се осигурају брза подвозна средства.

П. С. Петковић.

ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗГРАДЕ.

Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут у народу усавшава се...*

И ако се моја сушница по оцени разних комисија и лица која су на њој вршила пробе сушења са сировим шљивама показала као најбоља од постојећих домаћих сушница, ипак не значи да је она савршена, нити да треба искључити сваку измену на њој. На против по каква корисна поправка и доправка може само до-

*) Види чланак под истим насловом у прошлом броју „Тежака“.

принети да она постане још боља. Али, међутим, може се десити и то да по каква довољно непроучена и својеволјна измена учињена на њој допринесе да она постане и гора, него што је у ствари.

Ја сам имао прилике да видим да се у више места, где је подигнута моја сушница, много одступало од оригиналног плана било у циљу да се повећа количина сирових па према томе и сувих шљива у једном налогу, било у циљу да се убрза сушење. Међутим запазио сам да су такве измене, учињене свагда према замисли самих оних који су их подизали, биле противне начелима сушења шљива, па су свакако могле само да створе једно погрешно мишљење о мојој сушници, а на име да се она ништа не разликује од других сушница, што према мишљењу оних који су вршили упоредне пробе на њој и другим сушницама не стоји.

Мени је пријатно кад сам у горњем чланку г. Виторовића прочитао да је и он учинио неке измене на мојој сушници, и да су се те измене према пробама, које је извршио у 1927. години показале као корисне. Могу само да приметим да пробе изведене само у једној години нису довољне, а нарочито, ако је време када су се шљиве сушиле било топло, те би му препоручио да те пробе настави и даље, а нарочито да види резултат сушења при хладнијем времену напољу, како би створио што поузданије закључке.

У погледу измена које је г. Виторовић чинио на мојој сушници могу ово приметити:

1. Г. Виторовић наводи да је повећао ширину лесеа за 10 см. т. ј. од 0.90 на 1 мет., што је изазвало и проширење саме сушнице. Поред тога он је додао још један спрат лесеа више, тако да његова сушница има 32 лесе у место 26, колико је предвиђено по плану у мојој сушници. Он је због тога морао свакако за толико и повећати висину сушилишта.

Он наводи разноврсне користи, које је отуда постигао, а на име да већу количину шљива осуши, да уштеди у подизању још једне сушнице итд.

Ја могу само да наведем г. Виторовићу да сам

опазио, кад се сушење шљива врши по хладном времену — кад на пример у септембру падају кише или дувају хладнији ветрови — оно је знатно стежано и продужује се мало више, него што то обично при нормалном времену бива. Ако би се сушница још и проширила и повисила, како је то учинио г. Виторовић, а пећ оставила исте величине као на плану, верујем да би онда, при хладном времену, сушење још дуже трајало, те би се изгубило и у времену сушења и у квалитету шљива. И сам г. Виторовић наводи да је сушио један налог 36 часова, а међутим по пробама које су вршене на мојим сушницама сушење једног налога траје при нормалном времену око 30 часова.

Није ми познато да ли је г. Виторовић водио рачуна и о утрошку дрва, јер се то из његовог чланка не види. А врло би добро учинио да бар у будуће води рачуна о томе, јер ако би поред трајања сушења и више се дрва трошило са његовим изменама, рачуну не би био добар.

Ја сам запазио да се по неки произвођачи сувих шљива, који имају моје сушнице у сушилишту изграђују по пет спратова леса (у место по четири), задржавајући при том исту висину сушилишта, као и на плану моје сушнице. Њима се чини да су лесе у мојој сушници по плану и сувише много размакнуте, па мисле да је штета не искористити простор у сушилишту и не добити за исто време већу количину осушених шљива.

По мом нахођењу такви пољопривредници греше, кад тако раде. Верујем да се онда ни сушење не врши правилно, нити добија онакав квалитет осушених шљива, какв је запажен на мојој оригиналној сушници. Ево због чега. Сушење шљива у мојој сушници обавља се сувим загрејаним ваздухом, који, благодарећи довољним просторима између леса и дуварова сушнице као и између самих леса непрестано струји кроз сушницу, извлачи воду из шљива и празни сушницу од сувишне влаге. У колико тај загрејани ваздух наиђе у свом струјању на веће сметње, у толико ће се он и теже обнављати, те ће и више влаге остајати у сушници, па

ће се онда и само сушење спорије вршити. Не само да ће се онда губити много и у времену и у гориву, него ће се губити и у добијеној каквоћи осушених шљива.

Постављањем већег броја спратова у сушници за исту висину сушилишта умањио би се простор остављен између леса, а тиме би се створиле и веће сметње кружењу ваздуха. С друге опет стране, са већим бројем леса унела би се са сировим шљивама и већа количина воде у сушницу; а да би се та вода могла за одређено време избацити из сушнице, треба поред веће топлоте, односно већег утрошка горива и јачег струјања загрејаног ваздуха.

Према овоме са постављањем већег броја спратова леса, односно већег броја леса за исту висину сушилишта ваља рачунати 1. са дужим сушењем, 2. тежим кружењем загрејаног ваздуха, 3. већим задржавањем влаге у сушници, 4. већим утрошком горива и 5. друкчијом каквоћом осушених шљива.

(Свршиће се)

Др Вел. Н. Стојковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Питање: Пре седам дана отелила ми се једна крава; теле јој је прво; но после три дана пошто се је отелила, појавила јој је се крв на једној сиси приликом муже и сада увек то траје, без имало млека; молим Срп. Пољ. Друштво за објашњење и савет.

Тихомир Дражић,
председн. општине Шуточе,
члан Среске Пољ. Подружине

Одговор: Појава крви из једне сисе код ваше краве може да буде услед неке унутрашње повреде у самој сиси, н. пр. убод иглом, трном, и г. д. или као последица *оболења вимена*. Ако је први случај, то ће вероватно само по себи престати, а ако дуже устрада, знак је да је *виме болесно*.

Оболења вимена има две врсте: *лако* и *тешко*. Код *лаког* *оболења* *виме* отекне и кожа на њему

поцрвени. Оток је тестаст (кад га притискамо прстима, виде се отисци). Животиње осећају незнатан бол и немају грознице. Напротив: *код другог — тешког случаја* отекне један део или цело виме заједно са жлездама у њему. Оток је тврд, врео и осетљив. Из сиса се појављује жућкасто прљава густа гнојава течност, по кадшто са крвљу промешана. Животиње осећају јак бол, имају грозницу и бране се — „не дају младунчету да сише.“ Први случај оболења не траје дуго (око 14 дана), а други је дуготрајан.

Узроци су оболења вимена механичке повреде и инфекција. *Зашто је потребно увек пре и после шелења (порођаја) пазити на сисе и виме код животиња да буду чисти.*

Лечење: *Код лаког случаја* довољно је сваког дана опрати виме и сисе млаком водом која је предходно прокувана, па кад се осуши, намазати га добро чистом, свежеом, несланом свињском машћу или камфорским зејтином (1 део камфора а 9 делова зејтина). И при том добро измузати, па ће болест престати. *Код тешког случаја* поред прања вимена млаком водом, измузања и мазања са камфорским зејтином, ваља сваки дан и парити виме са млаким трињама од сена (које су предходно у води прокуване), па ако ово не помогне, звати ветеринара да болесној животињи помоћ укаже.

М. Митровић,
мар. лекар

ЛИСТАК

Милутин Ф. Геџ, срески ветеринар

О унапређењу свињарства*)

Срез посавски области ваљевске, у главном ратарски крај, где су два усева пшеница и кукуруз главни, има погодне услове да се у њему и сточарство развија; чак потребно је да се што већа пажња обрати

*) Предавање, које је ветеринар среза посавског, области ваљевске, Милутин Геџ, одржао по свима општинама среза.

на сточарство, јер ће само тако пољопривредници моћи да извуку веће користи од свога рада. Ако расмотримо сточарске прилике у нашем срезу, ми ћемо доћи до закључка, да оне нису задовољавајуће у опште, а нарочито и посебно што се тиче гајења свиња. Наш свет гаји доста свиња, али су оне по квалитету врло рђаве. Тај рђави квалитет свиња осећа на првом месту сам одгајивач, кад види, да му крмача не праси више од 4—5, највише 6 прасаца (а често пута се облизни или опраси само једно) или кад затвори свиње да храни, па му поједу грдни кукуруз, а слабо напредују, јер не може добро да се гоји свињче, „које је добро да пошту носи“, како веле људи у шали.

Рђав квалитет свиња осећа и трговац, који купује свиње од произвођача у циљу трговине, кад приликом куповине у целом вагону од 50—60 комада не може да „сортира“ ни њих неколико да личе једно на друго и још више, кад такве свиње отера на пијацу у Загреб, Љубљану или даље у Беч и Праг, и види, да се наше свиње плаћају, под свима осталим условима једнаким, динар и два по килограму јефтине и да се теже продају, јер мора да чека, да се боља роба прода, па тек онда да он продаје своју гору. Најзад слаб квалитет осети и сам потрошач, кад закоље такво свињче и од њега добије слаб проценат меса и масти, кад види да је „фира“ велика. Треба ли нарочито наглашавати, колика је материјална штета од оваквог стања свињарства код нас? С једне стране лоше расе свиња много више хране поједу при гојењу, ту је штета у храни, а с друге стране, као роба јефтине су (неколико хиљада по вагону).

С тога смо ми сматрали, да је од великог интереса, да се квалитет свињарства, тако важне гране економског живота за наш крај, поправи. За овај посао заинтересовали смо и одбор среза посавског и Посавску Пољопривредну Подружину и сада по једном нарочитом плану приступили смо постигнућу тога циља. Могу вам одмах у почетку рећи, браћо, да то није ни мало тежак посао и да би се то постигло врло

брзо, ако би само сви ми хтели, да учинимо, што треба. Зато сам ја и пошао по свима, општинама нашег среза, да одржавајући оваква предавања, позовем људе и поучим их, шта треба да раде, да се свињарство у нашем срезу унапреди. Ја ћу вам у овом предавању нарочито нагласити оне ствари, у којима ви нарочито грешите, имајући увек у виду наше прилике.

Напредак и квалитет свињарства зависе на првом месту од самих природних услова краја, у коме се гаје. С те стране ми можемо бити задовољни, наше су прилике за гајење свиња врло погодне. Поред тога напредак свињарства зависи од две ствари: прво од саме расе свиња, која се гаји и друго од начина, на који се те свиње гаје. Треба одмах нагласити, да једно без другог не вреди много, јер и најбоља раса подивља, ако се не гледа како треба, а рђаву расу можете, како год хоћете гледати и неговати, нећете ништа успети. Зато је потребно, да би се унапредило свињарство код нас, да се набаве добре расе свиња и да се оне боље гаје.

Има више добрих раса свиња и оне се у главном према њиховим економским особинама деле на три групе: на расе за месо, расе за маст и расе мелезе од првих двеју.

Међу свињама за месо имамамо племените енглеске расе: јоркширце, беркширце и расе од њих постале. Ове расе имају те особине, да су раностасне, да се прасе у већем броју 10—12—14 прасаца под једном крмачом, имају фино месо проткано машћу, које се јако цени. Могу да даду велики кантар 250—400 кгр. комад. Али траже већу негу, топао свињац, бољу храну; ове расе нису створене, да живе на паши, осетљиве су на хладноћу и мање отпорне према болестима.

Међу расама за маст ми имамо нашу одличну „шумадинку“, од које су постале сремица, мангулица и буђиновка. Ове свиње доцније стижу, мање прасе (6—8 прасаца) него енглеске расе, али зато се боље гоје, дају већи проценат масти и отпорне су према болестима. Погодне су, притом, за живот на паши.

Трећа група раса у главном су мелези од првих двеју врста раса: расе за месо и расе за маст, укрштени јоркширац са шумадинком или обратно. Ови мелези сједињују особине обеју врста раса: дају већи број прасаца, брже стижу, боље им је месо, што су наследили од енглеске пасмине, а с друге стране добро се гоје, дају доста масти и отпорније су, што су примиле од шумадинке.

Ако узмемо у обзир прилике нашег среза, како економске и хигијенске, за сада је понајбоље, да гајимо белу шумадинку, јер код нас је начин гајења на паши, те се енглеска раса не би могла у маси одржати, а код нас се и више траже свиње за маст. Разуме се, уносећи шумадинку, ми јој морамо поклонити више пажње, него што смо то до сада чинили, на тај ће начин наши пољопривредници навићи да свиње боље гаје и тек ћемо онда моћи да приступимо укрштању са енглеском расом или да гајимо чисту енглеску расу.

Дакле прво што треба учинити за унапређење свињарства нашега краја то је: набавити добре свиње за приплод шумадијске расе.

Али као што сам већ рекао, није довољно набавити свиње од добре расе, већ их треба и гајити како треба, да би остале добре и чак се и усавршиле. Код нас у срезу се свиње не гаје како треба, отуда је квалитет свиња рђав. Рационално гајење свиња захтева, да се највећа пажња обрати на производњу младих, на исхрану, смештај и осталу негу.

(Наставиће се)

БЕЛЕШКЕ.

Радови у септембру. — *На дому и двору.* — Припремање семена за јесење сејање озимих усева. Потапање семена у раствор плавог камена. Оправка справа за обраду земље и набавка нових. Набавка семена из другог краја ради мењања усева. Набавка вештачких гнојива. Припремање справа и прибора за производњу јабуковаче и остале начине кућевне пре-

раде воћа и конзервирања. Прегледање и оправка сушница за сушење воћа. Отпочиње сушење шљива пожегача. Спремање просторија за смештање градинарских плодова и семена.

Око стоке и живине. — Отпочиње прелаз са храњења зеленом храном на суву храну. Додавање у оброк сецкане сточне репе, морске репе и др. Опасање детелине и старије грахорке (еспарзете). Завршује се мркање оваца. Враћа се стока са бачијања и суватења и планина. — Живина почиње опет носити.

На њиви и ливади. — Извожење стајског гноја и растурање. Подоравање зеленог ђубрета. Сеје се: озими оvas, пшеница, озими јечам, раж, њивски (сиви) грашак за храну стоке (у мешавини с ражи или с јечмом), озима грахорица, пољски боб, руменика — детелина и траве за вештачке ливаде. Жетва конопље (црнојке), лана, сочива, пасуља, кукуруза, дулека, кромпира, њивских мркава, репе (шећерне), хмеља, дувана, сирка, проса, хељде. — На ливадама наводњавање, но на 10 дана после сређивања отаве. Извршује се дренажа.

У градини. — Припремање земље и сеје се: спанаћ, салата, ротквице. Ако је потребно, заливање јутром. Наставља се прибирање плодова из прошлог месеца и семена за сејање; пречишћавање и смештање ових.

У воћњаку и расаднику. — Берба воћа: ораха, кестена, јабука, крушка, мушмула, дуња, смокава. Размеравање за подизање нових воћњака. Копање јама за сађење воћака. Окопавање око старијих воћака, и гребање маховине на стаблу.

У винограду и подруму. — Испитивање шире да би се одредило време за бербу винограда. Берба: најпре подбирање, па после главна берба. Прерада грожђа, за бело, црно, шилерасто и розњикаво вино. Намештање врањева за врење на судовима за врење шире и кљука. Пажња при врењу шире. Одабирање грожђа стоних сората за оставу, и спремање локала, прибора и материјала за то.

На пчеланику. — Чување кошница од непријатеља. Спречавати крађе. Сузити лето. Припремање за узимљивање.

Код свилобуба. — Скидање јаја свилобуба с платна или хартије одн. кесица; прање, сушење, метање у кутије или кесице од тула.

Стање у пољопривреди у Краљев. С. Х. С. (крајем прве половине августа т. г.) — **А. Стање култура.** — Стање појединих врста култура, изражено према шеми: одлично, врло добро, добро (средње), слабо, рђаво — било је следеће:

1. Зрнасто биље. — **Кукуруз:** а) средње стање за целу земљу — између *слабо* и *добро*; б) средње стање у појединим областима: *добро* у областима: мариборској, ваљевској, крушевачкој, београдској, ужичкој, тузланској, подунавској, пожа-

ревачкој, љубљанској, прим. крајишкој, сремској и нишкој; слабо у областима: бачкој, битољској, брегалничкој, врањској, врбаској, дубровачкој, зетској, косовској, моравској, осечкој, подринској, сарајевској, тимочкој, травничкој; *рђаво* у областима: шумадијској и мостарској.

Недостају подаци за области: бихаћску, загребачку, рашку, скопску и сплитску.

II *Махунасто биље*. — Средње стање за целу земљу: пасуља, грашка, сочива, боба, грахорице: између *добро* и *слабо*.

III. *Индустријско биље*. — Средње стање за целу земљу: а) шећерне репе, лана, конопља, олајне репице, дувана: *добро*; б) хмеља између *добро* и *врло добро*.

IV. *Коренасто-кртоласно биље*. — Средње стање за целу земљу: кромпира, мркве, сточне репе, репе угарњаче: *добро*.

V. *Баштенско биље*. — Средње стање за целу земљу: а) купуса, бостана, патлиџана, паприка: *добро*; б) лукова: између *добро* и *врло добро*.

VI. *Сточно (ишно биље)* — Средње стање за целу земљу: детелине и луцерке: између *добро* и *слабо*.

VII. *Ливаде и њашњаци*. Средње стање за целу земљу: слабо.

VIII. *Виногради*. — а) средње стање за целу земљу: између *добро* и *врло добро*; б) средње стање у појединим областима: *врло добро* у областима: мариборској, ваљевској, крушевачкој, моравској, косовској, подринској, бачкој, тимочкој, врањској, прим. крајишкој, сремској и нишкој *добро* у осталим областима.

IX. *Воћњаци*. — Средње стање за целу земљу: шљива, крушака, јабука, маслина: између *добро* и *слабо*. У наредном извештају изнеће се детаљнији подаци о шљивама.

Б. *Штете причињене културама*. — а) *Од биљних болести и штеточина*. — Биљних болести и штеточина није било у већим размерама. Знатније штете од биљних болести и штеточина, у колико су запажене, дошле су више као последица дејства раније појављених биљних болести и штеточина. То је нарочито случај код воћака а првенствено код шљива, услед шљивине *шишњасије ваши*, која је распрострањена у скоро свима нашим шљиварским центрима. Слично стање било је код јабука услед *крваве ваши* и код маслина (у Приморју) услед маслинске мушице.

б) *Од елементарних непогода*. — Штете од елементарних непогода биле су знатне. Од њих су највише штете причиниле *суша* и *град*. Суша је владала у већем делу земље и неповољно је утицала на већину култура као и на извршење многих пољопривредних радова. Град је оштетио највише воћњаке, винограде и кукуруз. Знатније штете од града било је у следећим областима: мариборској (око 17,000.000 дин.),

шумадијској (око 500.000 дин.), ваљевској (око 8.000.000 дин.), сарајевској (око 1.300.000 дин.), травничкој (око 6.000.000 дин.), ужичкој (око 1.500.000 дин.), бачкој (око 150.000 дин.).

В. Важнији пољопривредни радови. — Обављани су повољно следећи радови: жетва и вршидба житарица; брање конопља, лана, воћа и поврћа; сређивање сена. Због суше нису били повољни услови за следеће радове: заоравање стрништа, угарење, орање.

Г. Стање домаће стоке. — Опште стање стоке у погледу исхране било је задовољавајуће.

Због рђавог стања пашњака и детелишта, стока се је у већем делу земље почела преводити на суву храну.

Из Министарства Пољопривреде и Вода Бр. 25000/VI.

Прва Пољопривредна Изложба у Краљевом селу. — Пољопривредна Подружина у варошици Краљевом Селу тимочке области, уз помоћ Српског Пољопривредног Друштва, приређује среску општу пољопривредну изложбу о Малој Госпођи — 21. септембра тек. год.

Пријаве — упис стоке и осталих производа за изложбу треба вршити код директора изложбе г. Стевана Томића у канцеларији среског воћног расадника, где ће се добити сва обавештења о изложби.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
33., одржане 1. августа 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни чланови: г. г.: А. Рашковић, Д. Спремић, С. Партонић, Н. Петровић, С. Ратковић, Т. Владисављевић и Б. Ранковић.

Председавао члан управе г. А. Рашковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

578) Прочитан је и примљен записник 32. седнице Управног Одбора.

II

579) Прочитан је и усвојен записник 29. седнице Књижевног Одбора као и одлука бр. 334 о куповини књига од Удружења државних економа. Поред тога одлучено је, да се будуће при откупу књига тражи 25% попушта од цене.

III

Прочитан је записник 31. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

580) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

581) да се чланске карте не штампају, пошто су непотребне, јер чланови добијају признаницу на плаћени улог, која им служи као чланска карта. Што се тиче материјалних књига, набавити их у потребној количини и продавати подружницама по цени стајања.

IV

Прочитан је записник 31. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

582) по предмету бр. 8330, да се исплати 1250 дин. за један круњач, који је узет као мустра;

583) да се одбије понуда бр. 8269;

584) по писму бр. 8389, да се исплате продате справе, а остатак врати, пошто се предходно наплати дуг и трошкови око преноса.

V

Прочитан је записник 29. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

585) да се Подружини у Ваљеву одобри кредит за сузбијање шљивине штитасте ваши и то: 15.000 дин. у средствима и 25.000 динара у прскалицама, на коју вредност да се предходно изузме потврђена обавеза;

586) да се усваја предлог о приређивању плетарских курсева у Ђуприји и Краљеву;

587) да се намеравана изложба сувих шљива и прерађеног воћа приреди од 12.—14. новембра о. г. и да се штампа предложена плаката у 3000 примерака. А пошто се одустаје од изложбе свежег воћа, то имају да одпаду и предложени поверници;

588) да се прима са захвалношћу помоћ Народне Банке, за приређивање изложба. Одбор да предложи по једну награду за излагаче на изложбама, које ће приредити подружине, које ће се награде издати у име Народне Банке;

589) да се Подружини у Рибнику пошаље препис ивентара школе за домаћице, у који да се упишу и све ствари доцније набављене;

590) да се умоли г. д-р М. Градојевић да изради упутство за употребу средстава против шљивине штитасте ваши.

VI

591) По тражењу Самоуправног Одбора Подунавске Области, да Друштво одреди једног члана за Обласни Привредни Савет, одлучено је, да члан буде г. д-р Т. Митровић, председник.

VII

Саопштења и предлози.

592) Прочитано је писмо Обласне Задруге за пољопривредни кредит у Београду, којим извештава да је Друштво примљено за члана. Одбор прима знању.

593) Прочитано је писмо Главне Београдске Царинарнице, којим саопштава да Друштву поклања 75 култиватора. Одбор одлучује, да се царинарници изјави захвалност, а да Набављачки Одбор прегледа култиваторе и предложи оправке и продајну цену.

594) Прочитано је писмо Подружине из Александровца Кр., којим извештава да шаље остатак дуга. Одбор прима знању.

595) По предлогу члана г. Б. Ранковића одлучено је, да се Покретној Ентомолошкој Станици, која ради на проучавању средстава за сузбијање шљивине штитасте ваши, стави на расположење: 25 кгр. дуванског екстрата, 12 кгр. солбара, по 20 кгр. дендрина, лозола, арборина, арборола, радита и дрворина, и 100 кгр. кајинита. Осим тога, да Друштво одмах тражи понуде са последњим ценама за карбокримп, дрворин и солбар, франко станица Београд неоцарињено.

Са овим је седница закључена.

34., одржане 8. августа 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник д-р Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, В. Матић, Н. Петровић и Т. Владисављевић.

Председавао председник г. д-р Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

596) Прочитан је и примљен записник 33. седнице Управног Одбора.

597) Прочитан је и усвојен записник 30. седнице Књижевног Одбора с тим, да се по предлогу Бр. 344 откупи 20 књига „Социјална Агрономија“.

III

Прочитан је записник 32. седнице Финансијског Одбора. па је одлучено:

598) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин. за исплату;

599) да се прими знању, да је извршен редовни преглед касе и нађено стање исправно.

IV

Прочитан је записник 32. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

600) да се култиватори продају: са 3 точка по 400 дин. са 4 точка по 500 дин., пошто се претходно премажу;

601) да Набављачки Одбор сваке друге седнице подноси извештај о стању магацина.

V

Прочитан је записник 30. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

602) да се прима знању одустанак чачанске подружине од приређивања изложбе, због немања средстава;

603) да се Земаљској Задрузи за безалкохолну прераду грождја и воћа не може дати ни у комисијон ни на кредит справе, пошто се то противи друштвеним правилима;

604) да се молба Подружине из Петровца н./м. достави Мин. Пољопр. и Вода са молбом да помогне сузбијање ма слинове мушице;

605) да рачун г. Д. Миловановића о одржаном курсу у Охриду, прегледа Финансијски Одбор;

606) да се пропаганда за изложбу сувих шљива одложи до конца о. м., док се не види каква ће бити берба и квалитет овогодишњег рода;

607) да се Подружина из Рибника пита: зашто раније није поднела извештај о раду у домаћичкој школи и зашто није са тим упознала изасланике који су тамо долазили? Управитељки течаја доставити извештај у препису на одговор, па кад се добију оба одговора, онда изнети цео предмет пред седницу;

608) да се од помоћи за изложбе, примљене од Народне Банке, изда по једна награда од 500 дин. у роби за изложбе које приређују подружине у: Сопоту, Краљевом Селу, Александровцу Кр., Обреновцу, Каменици В., Ваљеву, Жабарима П., Бања Луци и Владимирцима, а остатак употреби за изложбу у Београду коју приређује Друштво.

VI

609) По питању дуговања Грочанске и Голубачке подружине, примљено је знању да је адвокат упутио опомену Грочанској подружини. Што се тиче дуговања Голубачке подружине одлучено је: да економ г. Стаменковић здружи са својим извештајем и извештаје ранијих изасланика г. Ј. Стојановића и пок. Д. Тагића, па са инспектором утврде стање дуговања и поднесу извештај седници.

610) Председник саопштава, да неће бити присутан идућој седници Књижевног Одбора и моли да се одреди заменик. Одлучено: да га замени члан управе г. Н. Петровић. Са овим је седница закључена.

ЦЕНОВНИК

Справа, алата и материјала, који се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду:

Калиметабисулфит у кристалу	кгр.	24.—
Азбест за филтрирање вина Ia	кгр.	60.—
Желатин за бистрење	"	80.—
Рибља бешика за бистрење вина	грам	1.—
Сумпор у шипкама	кгр.	25.—
Плави камен „Montecatini“ у џаковима од 100 кгр. 99%	"	8.10
Ручни запрашивачи за сумпор	ком.	70.—
Леђни Нехвилови	"	350.—
" Верморелови	"	400.—
Оригинални француски Малигани	"	1.000.—
" калциметри Бернарлови	"	700.—
Прскалице патент „Аустрија“	"	500.—
" оригиналне „Верморел“	"	510.—
" за воће „Аустрија“ 50 л.	"	2.300.—
" „Верморел“ 25 л.	"	1.600.—
" „Верморел“ 50 „	"	2.000.—
Воћарске маказе — обичне	"	25.—
" Кундеове	"	50.—
Маказе за ограду	"	70.—
" овце	"	15.—
Ножеви за кресање воћака — обични	"	40.—
" Кундеови	"	50.—
" калемљење воћака Кундеови	" 30 и	35.—
Тестере за воће — најбоље	"	30 —
Рез. федери за маказе	"	3.—
Кундеове белегије за оштрење кал. ножева	"	22.—
Гепле (витлови) за вршалице, сечке и др.	"	1.500.—
Ветрењаче домаће, масивне, са 6 сита	"	1.500.—
Ветрењаче Вагнер са 8 сита	"	1.350.—
Брусеве за косе — од природног камена	"	4.—
Ков — чаканац и бабица	"	15.—
Берила за воће, с кесицом	"	25.—
Трокари за говеда, са рез. кан. 60. — без р. к.	"	50.—

Алке за бикове	15.—
Каштелово сириште — боца од $\frac{1}{2}$ кгр.	18.—
„ „ „ „ 1 „	30.—
„Рapid“ — пресе за израду цигле	7.500.—
Еберхартов плуг ESB 5 R „Yota“	700.—
„ „ ESB 5 R „Servus“	750.—
„ „ ESB 4 R „Komet“	850.—
Двокрилне дрљаче — преламаче, лаке	200.—
„ „ средње	370.—
„ „ теже	450.—
Трокрилне „ Сакове	750.—
Ливадске дрљаче	700.—
Сакови обртачи с 1 точком марка UW 5	800.—
„ „ с колицима „ UW 5	750.—
„ плугови лаки, са једним точком	500.—
Плугови Раинланд „ „ „ „	450.—
„ „ D 6 MN (à la Sack)	650.—
Култиватори са 7 зубаца	500.—
Босанске ралице (обртачи)	500.—
Плугови систем „Венчки“ № 6	850.—
Дворедне сејалице за кукуруз — лакше 850 теже	900.—
Врстачне сејалице за жито од 11 реди	3.000.—
„ „ „ „ 13 „	3 500.—
Пресе за грожђе од 180 литара запремине	1.750.—
„ „ „ „ 200 лит. (Мајфартове)	2.400.—
„ „ „ „ 250 литара	3.000.—
Муљаче за грожђе, најбоље, Мајфарт 32 см.	1.100.—
„ „ одвајање петељке „	1.750.—
„ „ воће — масивне и јаке	1.200.—
Сецкалице за сточну храну, најбољег квалитета, велике, са два ножа на точку, без педале	1.000.—
Са педалом, за кретање ногом	1.100.—
Сецкалице за сточну репу, бундеве, кромпир и др.	700.—
„ „ „ храну, мање масивне, са два ножа на точку	700.—
Филтри и пумпе за вино, марке Кларит, цене на захтев.	
Рез. раоници за Сакове и Еберхартове плугове	22—35
Апарати за мочење жита, подесни и зи обично испирање	500.—
Прекрупачи, за ручни погон и за мотор ком. 500, 700 и 1000	
Патент — тегле „Reks“ од 1 литра запремине ком.	14.—
„ „ „ Weissmann“ од 1 л. „	14.—
„ „ „ „ 2 „ „	23.—
Тегле за мед, са завртњем, од 1 кгр.	12.50
„ „ „ „ „ $\frac{1}{2}$ „	7.—
„ од Мајолике, са металним поклопцем, за	

кућну потребу	„	18.—
Рез. гуме за тегле од 1 л.	„	1.—
Чилска шалитра — само на џак од 80 кгр.	кгр.	3.90
Калц. цијанамид само на 100 кгр.	„	3.—
Семе од грахорице и грашка, озимих	„	8.—
„ „ ст. репе (црвене и жуте)	„	15.—
„ „ црвене детелине — пломбирано	„	28.—
„ „ луцерке — првокласне пломбиране	„	30.—
„ „ еспарзете	„	15.—
„ „ инкарнатске детелине	„	15.—
Тријери НАЈД-ови обични № 1б	„	1.700.—
„ „ „ „ № 1а	„	2.100.—
„ „ „ „ № 1	„	2.500.—
„ „ сортирачи № 1а	„	2.250.—
„ „ „ „ № 11	„	2.700.—
„ „ „ „ № V/1а	„	3.000.—
„ „ „ „ МAYER-ови обични, на зупчанике № 1а ^{1/2}	„	2.200.—

Најбољи Француски Универзални тријери сортирачи, марке „MAROT“, чисте све врсте жита, № 4, цена динара 4.200.—, № 5, цена 4.950.—, и № 6, цена 6.400.— динара. Овај последњи може да се употреби и као ручни, а удешен је и за мали мотор.

Ашови, лопате, мотике, косе, грабуље, гвоздене виле ком. 22.—

Ценовник књига, штампан је засебно, а шаље се на захтев и бесплатно.

Сви рез. делови за прскалице Верморел могу се добити по засебном ценовнику, који се на захтев, шаље одмах и бесплатно.

Цене су необавезне, а подразумевају се франко друштвени магацин.

За ситније предмете, који се шаљу поштом, новац достављати унапред, а за крупније пошиљке, које иду железницом и лађом ^{1/2} вредности унапред, на име капаре, а остатак по пријему робе.

Од слања новца унапред, изузимају се подружине које имају отворен кредит.

Пољ. Подружине и чланови имају уобичајени попуст.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ОСЕЧКА ЛЕВАНИЦА ЖЕЉЕЗА И ТВОРНИЦА СТРОЈЕВА А. Д.

О С И Ј Е К.

Брзојави: ОЛТ — ОСИЈЕК.
Телефон: Бр. 63 и 2-89.

ИЗРАЂУЈЕ:

ДВОРЕДНЕ И ТРОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ, ДРЉАЧЕ, РУНИЛА ЗА КУКУРУЗ СА ЈЕДНОМ И СА ВИШЕ РУПА ЗА ПОГОН РУКОМ, НОГОМ И МОТОРОМ, СЈЕЧКАРЕ, РЕПАРЕ И Т. Д.

ЦЕНЕ ИЗВАНРЕДНО НИСКЕ.
ТРАЖИТЕ ПОНУДЕ.

3—1

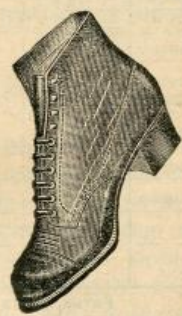
ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купићете уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov.

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, фине од бокса дин. 190, полуципеле бокс дин. 175, дамске шефро дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, фине лак дин. 199, за дечаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84, дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наручине преко дин. 500 поштарине слободно. Што не одговара се промени или врати новац. 16-9

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 12. — VIII — до 28. — VIII — тек. год.

Пољопривредни, млиски и други производи	БЕОГРАД							НОВИ САД						
	понуда		тражиња		закључено			понуда		тражиња		закључено		
	динара				кило-грама	дни.		динара				кило-грама	дни.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до		од	до
Пшеница	235	255	230	250	—	234	252	223	252	230	247	4,170.000	230	252
Раж	—	—	—	—	—	—	—	245	250	240	245	40.000	240	250
Јечам	220	310	210	305	—	—	—	260	315	235	305	210.000	235	315
Овас	220	230	210	222	—	225	225	220	220	215	215	720.000	215	220
Кукуруз	303	310	300	305	—	305	310	305	307	300	305	3,590.000	300	307
Брашно пшенично	310	380	300	370	—	—	—	195	380	185	370	1.325.000	185	380
Мекиње	—	—	—	—	—	—	—	182	185	175	180	600.000	175	185
Пасуљ	700	700	650	670	—	650	660	620	640	600	600	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
у ве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмеа од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	92	107	90	105	610.000	90	107
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 431—434 дн.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дн. — Баџи и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштапске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Штитаста ваш на шљивама.

Пољопривредниче! Ти си сигурно већ запазио да ти је шљива заражена од стране **шљивине штитасте ваши**. Ових вашију има милионима на једном дрвету. Сишући животне сокове из шљивиног тела, оне наносе шљиви огромне штете; она се здравствено поремети, почне да слаби; на изнемоглу воћку навале и друге штеточине, од којих је најважнији *шљивин пошкорњак*, те се шљива најзад почне сушити, и напослетку сасвим пропадне. Од шљивине штитасте ваши пропали су овако већ многи шљиваци у Босни и Србији.

Ове године си по свима младим гранчицама шљиве видео начичкане брадавичасте штитове ове ваши као

што се то и на слици 39. види. Ако сада, крајем лета или у јесен, ноктом скинеш ове штитове са гранчица, видећеш да су суви и трошни, да су мртви и да се под њима налази бео прашак. Али се немој варати и мислити, да су штитасте ваши изумрле и нестале. Не! Милиони њихових потомака живи су и спремају се, да ти идуће године нападну шљиве са новом снагом и са повећаним бројем. Оне су и сада ту, на твоме дрвету, само су младе и малене; у јулу месецу су се излегле из јаја, чије љуске сачињавају онај бео прашак испод штита шљивине ваши.

Откини један лист са заражене шљиве и погледај његово наличје! Ако пажљиво гледаш, већ ћеш голим оком опазити дуж лисних ребара припијене, бледо зелене, ситне вашкице (В. сл. 40). Ту ће оне на наличју лишћа остати све до јесени. У току октобра оне ће постепено напуштати лишће и прелазиће на гране и на стабло. Ту ће скривене у пукотинама коре, испод лишћајева и у маховини да презиме. Ни најљући мразеви неће им ништа нашкодити, јер су према хладноћи веома издржљиве.

Пошто се у позну јесен, кад је лист са шљиве отпао, све младе ваши налазе сконцентрисане и сабране по шљивином стаблу и гранама, то је тада најзгодније повести борбу са њима и са највећим успехом уништавати их.

Зато не оклевај! Јесен се приближује. Све што је потребно за борбу са шљивином штитастом ваши, припреми за времена. За борбу ти је потребно ово оруђе: *воћарска шестерица, челичне четке, прскалица и отровна средства*, којима ћеш непријатеља уништити.

У припремама и раду поступај овако:

1. Код свога среског или обласног пољопривредног референта (код Српског Пољопривредног Друштва у Београду или код његове најближе подружине), обавести се како ћеш најповољније купити горепобројане алатке. Тамо ће ти према броју и величини дрвета од прилике рећи, колика ти је количина отровних средстава за прскање потребна.

2. Ако не можеш сâм да купиш прскалицу, удружи се са својим суседима или пријатељима, па купите заједнички једну прскалицу, јер ће бити боље за све вас, чији се шљиваци граниче, ако будете сви своје шљиве прскали.

3. Да би дрвета припремио за прскање, мораш одмах, пре но што лист са дрвета отпадне, одсећи тестерицом све суве гране и прочистити круну дрвета од сувишних грана и непотребних водопија.

4. Челичном четком очисти стабло и јаче гране од старе испуцале и изумрле коре, а четком скини и лишајеве и маховину. Ово је нарочито лако учинити после кише.

Сл. 39. — Границе шљиве начичкане штитовима вашију.

Сл. 40. — Измилеле младе ваши за време лета сисају сок на доњој страни листа: а) шљивов лист са младим вашима с доње стране, б) млада ваши јако повећана.

5. Све одсечене суве и сувишне гране, отпатке коре, остругане лишајеве и маховину, као и у јесен отпало лишће са шљива, грабуљама скупи, на гомилу набацај и потпали — нека изгори. Ако све ово ватром не уништиш, узалуд трошиш новац на прскање.

6. Земљу у шљиваку *пођубри*, ашовом *прекопај* или плугом *преори*. Око дрвета земљу одгрни, тако да оно место, где се граничи стабло и корен буде

откривено дотле, док и њега приликом прскања не будеш попрскао.

7. Најзгодније време за прскање јесте у позну јесен, кад сав лист са дрвета отпадне, кад су дани без ветра и кише.

8. За прскање ти препоручујемо ова средства:

а) *воћне карболинеуме* (Дрворин, Лосол, Арборол, карбокримп, Арборин, Радит, Дендрин) у концентрацији 8—10%; т. ј. у 100 литра воде додај 10 кгр. карболинеума и добро измешај; пред употребу раствор треба увек добро промешати;

б) *арейараш „Солбар“* у концентрацији 5% т. ј. 5 кгр. солбара додаје се полако и у малим количинама у 100 литара воде и стално меша; кад се дода цела количина солбара, раствор се опет у више махова добро измеша, затим остави да се сталожи и избистри, па се употребљава само бистар раствор.

9. Кад си воћке очистио и према напред реченом за прскање припремио, онда само прскање изводи овако:

Са воћарском прскалицом прскај цело дрво и то почевши од *врха дрвета* па постепено, све ниже и ниже заштитивши при томе очи. У круни дрвета прскај најпре *најтање гранчице*, па онда *дебље и најдебље гране* и најзад *стабло* све до корена. Корен се не прска, јер нема потребе. *Прскај савесно, њажљиво и тачно*, то јест, сваку и најмању гранчицу мораш попрскати, и то добро попрскати. То не значи, да мораш отровне течности потрошити толико, да она капље и цури са дрвета, него да прскаш само онолико, колико је потребно, да би течност продрла у довољној мери у све пукотине коре, да би облила целу површину гранчица, грана и стабла.

10. Јако заражене шљиве мораш прскати *двапут*. Једанпут у јесен, кад отпадне лист, а други пут у почетку пролећа или крајем зиме.

Послушај ове савете и нећеш се кајати! Не надај се да ће ова напаст сама од себе ускоро проћи, него спасавај своје добро за времена. Шљиве ти се неће одржати, ако их од сад не будеш добро неговао и од

овог непријатеља бранио. И у другим страним земљама (Чехословачка, Мађарска) ова иста штитаста ваш појавила се у великој множини и почела да причињава страшне штете као и код нас у Србији и Босни, али помоћу прскалица и напред споменутих средстава, она је тамо сузбијена и највећим делом уништена. Ако и ти поступиш енергично и према горњим упутствима, спасеш своју благородну шљиву, која ти је била до сада извор благостања и услов опстанка. Спасевајући њу, спасаваш себе!

Др. Мих. Градојевић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Избор и чување резница домаће лозе за вијоке (калем-лоза)

Један окалемљен чокот, као што се зна производи грозђе и по квалитету, као и по боји, мирису, укусу и др. апсолутно и у свему истоветно какво је грозђе производио чокот са кога је узета вијока за калемљење. Ако се на пример вијока буде одсекла са чокота који мало и неуредно роди, који пати од реуљавости а кржљавог је пораста и т. д. и ново окалемљени чокот са том вијоком мора имати исте мане. По овоме лако је увидети од колике је важности разуман и пажљив избор резница за вијоке.

При избору и сечењу резница за вијоке, већина наших виноградара и калемара, те резнице скида са најбујнијег чокоћа, пошто обично такво чокоће има најбоље резнице за вијоке. Међутим често пута бујност таквог чокота произилази од његове неродности, те ће и ново окалемљена лоза, преносећи у свему особине лозе од које је вијока, бити неродна. Исто тако вијока узета са чокота слабог пораста а одличне родности, нарочито још ако је тај чокот од домаће (не-

калемљене) лозе, није добра за калемљење. Чокот слабе бујности обично није дуготрајан, а некалемљена лоза, нападнута филоксером обично највише рода доноси на годину-две пре но што ће се потпуно осушити.

У погледу старости чокоћа са кога се вијока узима, треба пазити и не узимати вијоке са чокоћа старијег од 10 до 15 година, јер калем-лоза узета са сувише старог чокота теже срашћује са подлогом од вијоке скинуте са младе лозе. Вијоке од калемљене лозе боље су од оних одсечених са некалемљене лозе, и где год је могућно треба резнице за вијоку сећи по калемљеним виноградима.

Као опште правило, при избору чокоћа за скидање резница за вијоку, важи: *да је што чокоће пошћуно здраво; да је бујности средње; да је родно са лееим, развијеним али не збијеним гроздовима; да је родности штога чокоћа уредна и сћална; да је сазревање грозђа које што чокоће производи добро, и да оно не паћти од реуљавости (опадања цвећа).*

Чокоће са наведеним особинама може се изабрати само пажљивим испитивањем у времену сазревања грозђа, и то у току од три године најмање. На изабраном чокоту, на притки учврсти се једна белешка, а у нотесу се запише све што је при испитивању констатовано, па се то исто понови и друге и треће године. По потреби, може се грозђе испитати и на садржину шећера и киселине. Радећи тако виноградар је сигуран да је учинио најбољи избор лозе за вијоку и да ће према томе окалемљена лоза са таквом вијоком бити без мана и недостатака.

Међутим, пре но што се приступи подизању новог винограда на подлози америч. лозе, односно избору резница домаће лозе за калемљење, ваља бити на чисто са тим: у коме се циљу подиже виноград, т. ј. да ли ради производње грозђа за справљање обичног или ради справљања финог вина, или пак ради производње грозђа за јело. Треба дакле утврдити које ће се сорте домаће лозе употребити као вијоке. И при

овом послу нарочиту бригу водити о пореклу тих сората, односно месту из кога су оне донете. Јер извесна сорта има своју праву вредност само онда, ако се гаји на земљишту и под климом, који јој највише одговарају и годе. Зато ако се сорте, које желимо размножити калемљењем и имати у своме винограду, већ налазе одомаћене и аклиматизоване у нашим околним виноградима (па били ти виногради од калемљене или од домаће лозе), онда те сорте треба за вијоке и да узимамо, а не да их уносимо са стране, незнајући како ће код нас успевати и како ће грожђе производити.

Резница за вијоке треба да је потпуно зрела и да су јој сви пупољци такође здрави и потпуно сазрели.

Сечење и скидање резница са чокоћа у пределима где лоза преко зиме не страда од мраза, може да се врши непосредно пред калемљење, дакле у пролеће у месецу фебруару и марту. Али у виноградским пределима и земљама, у којима домаћа лоза (нарочито њена окца) страда од зимских мразева, као што је случај у свима крајевима Северне Србије, резнице за вијоке морају се насећи још с јесени, када је вегетација престала, а лист опао, пре или за време огртања винограда.

Насечене резнице очисте се од заперака и рашљика, па се по 50 или 100 комада везују у снопиће, обележавајући претходно дрвеном белешком. Да не би лоза преко зиме промрзла, снопови се морају утрапити и на тај начин очувати за употребу. Ако се лоза трапи на отвореном пољу, онда се за ту циљ мора изабрати какво оцедно место, где нема подземне нити спољне влаге, па се ископа онолико дубока и широка рупа, колико је потребно да се у њу сви снопови могу наслагати. На дну те рупе стави се слој песка, мало овлаженог, а у дебљини од 10 до 20 см. и преко овога песка наслаже ред снопова, који се покрије песком тако, да овај западне у све шупљине снопова, и тако се даље ређају снопови све докле се рупа не напуни, па се онда наспе слој

песка и покрије земљом и тако остави до времена вађења.

Трапљење вијоке у подруму врши се тако исто у песку. Поред зида метне се слој ситног речног песка од 20 см. дебљине, па се снопови са резницама наређују усправно и песком затрпају за 30—40 високо.

Ник. Ж. Петровић.

ИЗ ВОЂАРСТВА

Извоз свежега воћа.

Из године у годину свеже воће постаје све важнији чинилац у нашем трговачком билансу.

По статистици спољне трговине*) извоз свежега воћа у 1920. години износио је 62.510 твара у вредности 8.283.000 динара а у 1927. год. 410.280 твара у вредности 110.344.000 динара. Према овоме, извоз је у 1927. години, и поред незапамћене суше, у осмој години порастао по количини преко 6 пута, а по вредности за 14 пута.

Ради правилније оцене важности свежега воћа као извозног производа, износимо, по поменутој статистици упоредни преглед његовог извоза за последњих 8 година:

Година	Количина-товара	Вредност динара хиљада	% по количини целокупног извоза
1920	66.510	8.283	0.68
1921	69.050	12.901	0.44
1922	21.290	9.810	0.10
1923	233.360	82.376	0.77
1924	111.590	61.159	0.29
1925	208.810	63.181	0.44
1926	386.400	85.178	0.79
1927	410.280	110.344	0.96

*) Издање Министарства Финансија — Генералне Дирекције Царина.

Увиђајући, да је свеже воће и по извезеним количинама и по вредности ових увршћено међу главне извозне производе, почели су и меродавни чиниоци да му поклањају већу пажњу и старање, да се количина повећа, а каквоћа побољша и трговина њиме што више развије.

По тражењу Краљевске владе, наши генерални конзули у Берлину и Прагу послали су своје, добро сређене извештаје о томе, у каквом стању и како упаковано свеже воће из наше државе треба износити на пијаци у Немачкој и Чехословачкој, па да оно нађе добру прођу и накнади труд и трошкове око њега уложене. Пошто су поменути извештаји наших генералних конзулата штампани у изводу у прошлом броју Тежака, то се овом приликом њиховом садржином нећемо бавити. Важно је напоменути само то, да потрошачи у Немачкој и Чехословачкој траже робу строго одвојену по врстама и сортама, класирану по крупноћи, чисту, здраву и, што је врло важно, лепо — укусно упаковану.

Да би захтеви главних потрошача нашега свежега воћа били што више удовољени, а произвођачи и трговци упознати са захтевима потрошача, Министарство Пољопривреде и Вода, доставило је извештаје поменутих конзулата већем броју државних, самоуправних и приватних установа и удружења, међу којима и Српском Пољопривредном Друштву, ради пропагирања. Друштво је ове извештаје доставило својим подружинама у главним местима производње свежега воћа и трговине њиме са налогом, да се на згодно организованим конференцијама произвођачи и трговци са њима упознају.

На конференцију пољопривредних стручњака, воћарских трговаца и произвођача воћа, одржаној 5. августа т. г. у Чачку, иницијативом неуморне чачанске Пољопривредне Подружине, — прочитани су извештаји конзулата и после дуге дискусије, у којој је узела учешћа већина присутних, донесени су, у краћем изводу, ови закључци:

А. Немогуће је по изнетим упутствима Генералног Конзула у Прагу вршити паковање свежег воћа из следећих разлога:

1) Што наш пољопривредник — воћар не обраћа довољно пажње при брању воћа, т. ј. не бере га руком или берачицом, не слаже га пажљиво у мањим количинама да га не убија и прља и не стара се, да свеже воће изнесе на тржиште одвојено по сортама, класирано по крупноћи, боји и укусу, чисто и здраво.

2) Што трговина свежим воћем не подлеже правилнику (као н. пр. сува-прерађена шљива), те да се одреди у каквом стању и како упаковану робу на тржишта треба доносити. Правилником би се сузбили разни агенти, који по селима свеже воће купују пре бербе, не водећи рачуна о квалитету воћа и захтевима тржишта, већ само о количини. Поред овога правилником би се одредиле и тржишне комисије, које би у првом реду имале инструктиван карактер, а по том и дужност да посредују, па чак и решавају у споровима између произвођача — продавца и трговца.

Б. Али, као најглавнија сметња при извозу нашега свежега воћа јесте наш саобраћај.

Рђави и непроходни сеоски путеви, које помоћу власти заједничком снагом грађана треба принудно пре бербе довести у исправно, или боље рећи проходно стање.

Сам жељезнички саобраћај је спор при преносу свежега воћа. За поправку жељезничког саобраћаја, треба умолити Министарство Саобраћаја да учини следеће:

1) Да се на вагонима утовареним свежим воћем ставе видни написи „свеже воће“, да би се сматрало брзовозно и претовар пажљивије вршио.

2) Да се вагони са свежим воћем не смеју задржавати нигде на станицама, а претовар свежег воћа да се не врши лопатама, већ пажљиво рукама и корпама, да би се избегле озледе — „убијање“ — гњечење.

3) Да се царињење свежег воћа врши брзо без застоја на граничним станицама.

4. Да се за утовар и извоз свежега воћа израде нарочити вагони, а дотле одобрити да се свеже воће можетоварити у вагоне за извоз ситне стоке и живине, јер су са доста вентилација и воће би се товарило у два слоја.

5) Да се извоз свежега воћа за време сезоне уведу специјални брзи возови са вагонима који ће имати само ваздушне кочице, и т. д.

Поред изнетих закључака, конференција је израдила жељу, да се организира и одржи општа земаљска конференција за уређење извоза свежега воћа из наше

земље, на којој би узели учешћа стручњаци и представници из Министарства Пољопривреде, Трговине и Саобраћаја. Тако исто изразила је жељу, да се са извештајима наших генералних конзулата упознају сви редови трговаца свежим воћем као и сви произвођачи, што би се могло постићи путем пропаганде — предавања са демонстрацијама од стране државних и самоуправних пољопривредних органа. Том приликом у маси народа — произвођача, пропагирати врсте и сорте воћа које на главним пијацама потрошачи највише траже т. ј. које се најбоље плаћају.

Бор. Љ. Нешић.

ШТЕТОЧИНЕ И БОЛЕСТИ КУЛТУРНИХ БИЉАКА.

Заштита пшенице и јечма од болести Главнице и Гари.

Приближава се доба сетве озиме пшенице и јечма. Ускоро ће плуг и дрљача запарати родну груду, а зној да потече са чела ратарева. Али труд неће бити достојно награђен, ако орач не буде знао да је за добру жетву потребно имати поред добро припремљене њиве, још што крупније и једрије семе, по могућству одабрано и оплемењено, очишћено како од коровљивих биљака, тако и заразних клица, проузроковача разних опасних болести. Јер често на семену се налазе те разне клице, које се са њим уносе у земљу те доцније, приликом клијања, заразе младе биљчице пшенице или јечма и упропасте плод,

Показало се као тачно, да на пшеничном семену скоро увек има клица једне гљивице готованке, која проузрокује познату, а код нас јако одомаћену болест *Главницу (Тврду смету)*, која може преполовити жетвени принос, а по некад и више.

И на семену јечма се налазе клице једне опасне

гљивице готованке, која изазива појаву болести *Гар* (Прашна снет) и то ону врсту која све класке претвара у једну прашњиву црну масу, поштеђујући при том плевике, тако да клас, и ако црн, остаје скоро цео до саме жетве. И ова *Гар* на јечму је распрострањена у целој нашој земљи у већој или мањој мери. У неким крајевима (околина Ниша у 1926. години) она упропашћује скоро целокупан принос у зрну. На својим путовањима налазио сам њиве у којима је до осам десетина класја било преобраћено у црну прашину. Жетва је била скоро потпуно уништена, као да је наишао пожар или поплава.

Међутим обе ове тако опаке болести, и Главница и *Гар*, могу се предупредити, могу се отклонити скоро потпуно и то доста лако. Али и ако се доста писало о овоме и ако су земљорадници упознавани са средствима борбе противу ових болести, ипак се на многим имањима — газдинствима не предузима ништа, или и ако се нешто предузима, то се ради са недовољно пажње, услед чега су и резултати слаби, или скоро никакви.

Због тога сматрам да није сувишно и сада о том питању проговорити и понова потсетити нашег пољопривредника, како ће моћи да заштити своју пшеницу и јечам од тешких болести као што су Главница и *Гар*.

Прво, да би се схватила суштина одбране, потребно је нагласити да се зараза преноси поглавито, ако не и искључиво, семеном. Значи да се борба противу ових болести своди на употребу здравог, незараженог семена.

Али како се полази од чињенице да је свако семе мање-више заражено, то се онда намеће потреба, да се то семе, пре употребе, ослободи заразе, очисти од разних клица које се на њему налазе. А ово чишћење се постиже на тај начин што се семе изложи дејству извесних нарочитих отровних средстава која су смртоносна за те клице, проузроковаче болести.

До сада је код нас за чишћење пшеничног семена од клица Главнице највише употребљаван *Плави камен*:

(модра галица, бакарни сулфат) у благом раствору. Стварно, његово дејство на гљивицу готованку која изазива Главницу јесте сигурно. Семе наквашено раствором плавог камена је очишћено од заразе.

Али увидело се да плави камен по некад утиче неповољно на клијавост потапаног семена, тако да извесан број семенки изгуби моћ клијања. Због тога, ма да се ово штетно деловање може свести на најмању меру ако се семе по потапању у плавом камену стави неколико минута у благо кречно млеко па онда суши, због тога, кажем, многи агрономи истраживачи су покушали да плави камен замене којим другим бољим средством, које ће бити исто тако добро, ако не и боље, за уништавање заразних клица, а при том неће штетно утицати на клијавост семена. Таква средства су већ пронађена, пуштена у промет и у неким земљама потпуно потисла из употребе плави камен. Препоручена су многа од њих као одлична у сваком погледу. Ја ћу споменути само неколико најпознатијих. Код нас су дозволом Министарства Пољопривреде и Вода пуштени у промет: Гермизан, Успулун, Тилантин, и Хигозан (који се производи у нашој земљи).

Сва ова специјална средства употребљавају се као и плави камен, или за *пошапање* или за *квашење* семена.

Потапањем се добијају бољи резултати код пшенице, ако је семе јаче заражено, јер поред тога што цела површина сваког зрна бива добро опрана, што је од великог практичног значаја, него и главничава и штура зрна бивају издвојена из семена.

Што се пак тиче јечма, (а то исто важи и за оvas), једино потапањем се може постићи сигуран успех. Квашење се има потпуно одбацити, јер семе покривено плевицама не може се никад добро очистити квашењом, јер заразне клице које су запале испод плевица остају нетакнуте.

Због тога се пшеница може било потапати било квасити према томе да ли је више или мање заражена

(исто тако и раж), али јечам и овас се морају искључиво потапати.

1). *Потапање семена* се обавља најправилније на следећи начин.

Справи се прво потребан раствор. На сто литара воде узима се или 1 кгр. плавог камена или 300 до 500 грама једног од споменутих специјалних препарата. Плави камен се може растворити само у каквом дрвеном суду.

Потом, ако се има припремити мања количина семена, онда се у суд са раствором стави једна корпата опшивена каквим грубим платном и у њу сипа семе. Ако се пак има потапати већа количина, онда се семе сипа у сам суд са раствором. У оба случаја семе треба да огрезне у раствору најмање за једну шаку. Потом се добро измеша а зрна која су испливала на површину сплаве и најбоље баце у ватру, пошто су то поглавито главничава-заразна. Ту у раствору семе се остави одређено време, око пола сата у плавом камену, пола часа до један час (према упуству) у специјалним препаратима: Гермизану, Хигозану и др. За то време семе се промеша неколико пута, да би се што боље опрало. Пошто истекне потребно време потапања, корпа са семеном се извади или се раствор источи на доњи отвор суда па потом семе изручи и разастре на какву поњаву, асуру или џакове, или на патос или добро набијену земљу. Предострожности ради треба раствором у коме је семе потапано добро испрати место или ствари на које се семе расте, да би се избегла поновна зараза.

Да би се што брже сушило семе треба да буде у што тањем слоју и треба га повремено мешати-превртати.

Семе се не сме сејати, док се добро не осуши.

Ако је семе било потапано у плавом камену, добро је ставити га одмах по вађењу у кречно млеко око пет минута па онда разастрти и сушити. Ово је потребно да би се умањило штетно дејство плавог камена на клијавост семена.

2). *Квашење семена* пшенице (и ражи) обавља се овако.

Справи се прво потребан раствор: Само за квашење треба спремити јачи раствор: на 100 литара воде узима се било 2 килограма плавог камена било приближно³/₄ кгр. (према упуству) Гермизана, Успулуна, Хигозана или ког другог препарата.

Семе се затим стави на гомилу на чист патос или набијену земљу, па онда полако полива и јако меша. Поливање и мешање траје све дотле, док се семе потпуно накваси. Треба знати да је дејство раствора у толико боље у колико је мешање дуже и јаче. Тако наквашено семе се остави извесно време на гомили па потом разастре и суши.

Ако се за сејање употребљава сејалица, треба је испрати претходно раствором који је служио за припрему семена.

На питање, које ће се свакако поставити: које је средство најбоље од ових што сам споменуо, одговарам: да је у интересу предострожности да се плави камен не одбаци одмах потпуно, и ако има своје недостатке. Нови препарати, и ако су показали одличне резултате у другим земљама, потребно је ипак да своју вредност осведоче и код нас. При том, још нису искључене злоупотребе, да се под именом каквог доброг препарата продаје, као што је то већ било, каква смеша без вредности.

Због тога ће најбоље бити да сваки земљорадник припреми већи део семена са плавим каменом и кречним млеком, а само мањи део овим новим средствима. На тај начин ће се сваки уверити: да ли је које ново средство згодније за употребу него плави камен и да ли је при том и рентабилније. А државне огледне станице већ врше потребна испитивања и ускоро ће моћи изрећи свој суд о правој вредности појединих нових средстава.

Узгред да нагласим да су сва ова нова средства врло јаки отрови за човека и животиње, због чега је и руковање са њима опасније.

* * *

Сва напред споменута средства, како стара тако и нова, употребљавају се у течном стању. Због тога је њихова примена скопчана са извесним тешкоћама: рад је с њима доста компликован и увек дуг, јер справљање раствора па потапање или квашење изискују и труд и умешност, а при том сушење је по некад врло споро, што може нашкодити семену.

Услед тога покушало се да се ова течна средства замене сувим; да се потапање и квашење замене запрашивањем семена. И у овом правцу већ су постигнута успеси, јер су откривена средства којима се семе запрашује и на тај начин очисти од заразних клица. И овде једна бакарна со: *бакарни карбонат*, показао је изврсне особине за припрему пшенице противу главнице. Бакарни карбонат се добија у врло ситном праху и 200 грама овог праха је довољно да се запраши 100 кгр. семена.

Осим ове бакарне соли, извесне фабрике пустиле су у промет специјалне препарате за запрашивање семена, који се такође као фини прах мешају са семеном. За сада од ових специјалних средстава дозвољен је промет у нашој земљи од стране Министарства Пољопривреде препаратима Успулун Универсал, Тилантин „суво“, Абавит и Порзол (који се производи у нашој Краљевини). И од њих се узима 200—300 грама на 100 кгр. семена.

Мешање — запрашивање семена са овим сувим средствима може се вршити било на гомили, у ком случају се семе попраша и добро измеша, било у цаку (ако се запрашују мање количине), било најзад у каквом затвореном мањем бурету или нарочитом апарату, који се окреће око своје осовине. Овај последњи начин запрашивања је најбољи, јер омогућава да свако зрно буде по целој својој површини запрашено, а то је главни услов за успех.

Али и ако је запрашивање семена много једноставније, лакше и брже, ипак оно не може заменити потпуно потапање.

Прво за *припрему јечма и овса* оно се има безусловно одбацити. Семе покривено плевицама не може се никад запрашивањем добро очистити од заразних гљивица. Ту је *пошайање незаменљиво*.

А и код *пшенице запрашивање* се сме применити само ако је семе врло мало заражено главницом, ако не садржи цела главничава зрна.

Затим, ова срества у праху имају ту незгуду што надражују слузокожу, а нека су отровна, те је рад с њима скопчан са опасношћу, јер прах не сме да допре у уста и нос. Због тога при запрашивању семена и сејању из руке: „омашке“, уста и нос морају бити стално покривени мокром марамом.

Вредност ових специјалних препарата се проучава у државним огледним станицама, и можда већ идуће године ће се моћи тачно знати који је препарат бољи а који лошији. За сада би и пољопривредници требали само да врше пробу и да постепено замењују стара са новим срествима.

На завршетку желим да још једном нагласим: да је чишћење семена пшенице и јечма (као и ражи и овса) од заразних клица један благородан посао; да се он десетоструко исплати и да га због тога сваки пољопривредник треба неизоставно вршити. Утврђено је да би само припремањем семена биле сачуване многе десетине милиона динара нашој пољопривреди. Због тога не би се смело ни у ком случају употребити семе које није претходно очишћено од заразних клица.

Септембра 1928. год.

Београд

Др Младен Јосифовић,
доцент Универзитета

ПОЉОПРИВРЕДНЕ ЗГРАДЕ.

**Др. Стојковићева сушница крчећи себи пут
у народу усавшава се...**

(Свршетак)

Г. Виторовић не наводи да ли је постављањем једног новог спрата леса и висину сушилишта за

толико повећао. Ја сам претпоставио да је то учинио; али ако он то није учинио, него у место четири спрата унео и један пети спрат, а висину сушилишта задржао онолику, каква је у плану предвиђена, онда значи да је и он учинио оно што сам већ и ја запазио да по неки произвођачи сувих шљива раде, те да се према томе и он може изложити последицама које сам мало час изнео.

Овако би у теорији, а у погледу самог сушења, изгледале измене које је учинио г. Виторовић на мојој сушници. Међутим г. Виторовић је са тим изменама изгледа врло задовољан. У толико боље. Али нека пре дефинитивног суда о тим изменама поведе рачуна о свима мало час изложеним чињеницама, нека их узме у обзир и посматра приликом сушења у овој па и у идућој години, и нека се увери да ли се њима заиста постиже у поређењу са оригиналном сушницом, (на којој би, ако је има у селу, требао да учини у поредне пробе) јевтинија производња и бољи квалитет осушених шљива. Ако то утврди, онда ће тиме најбоље показати да су његове измене корисне и да их као такве треба и другим препоручити.

2. Г. Виторовић наводи како је при грађењу доњег дела сушнице употребио камен у место цигле, а негде и бетон да би му грађевина била чвршћа и да би одстранио неповољан утицај влаге. Ту се нема шта замерити г. Виторовићу. Што год се бољи материјал употреби за грађење, у толико ће и грађевина бити солиднија, али ће нема сумње и више коштати. Но поред и камена и бетона доњи део сушнице, а нарочито пећ за сушење, јако се кваре ако је терен на коме се гради сушница влажан и ако се не од страни долазак воде у тај део сушнице која би кишом или сливањем могли наићи. Кад је место где се сушница подиже оцедно и кад се предузму мере да у доњи део сушнице вода не улази, и зидање циглом без камена и бетона осигурава сушници довољну солидност и трајање.

3. Измена коју је учинио г. Виторовић на про-
дужном делу сушнице на тај начин што је у место
стубова на које се наслања тај део сушнице, напрзвио
зидове, па празнину између њих испунио земљом, —
није нова, јер сам ја такву измену запазио и раније
код мојих сушница подигнутих у неким крајевима.
Таква измена није свакако штетна, али је везана са
већим утрошком материјала, чиме се поскупљује из-
градња сушнице.

4. Бетонирање и покривање канала на предњем
делу сушнице кроз које пролази спољни ваздух у
сушницу као и покривање тих канала одозго несум-
њиво је добра ствар. На тај начин се избегава обур-
вавање земље, што се дешава по каткад кад је земља
трошна или кад се услед киша или воде овлажи. А с
друге опет стране бар се у неколико, и ако не много
помаже да се спољни ваздух наилазећи у већ загре-
јане просторе у канале нешто претходно и загреје.

5. Настрешница пред оним делом сушнице где се
ваде осушене шљиве може се правити у погледу њеног
простора према нахођењу самог оног пољопривредника,
који сушницу подиже. У плану су назначене размере
те настрешнице, које су довољне за несметан рад око
сушења, али ништа не смета да се те размере, и по-
већају што ће изазвати разуме се и веће трошкове
при грађењу саме сушнице.

6. Измене које је учинио г. Виторовић у погледу
постављања степеница од мањег су значаја, те према
томе није ни потребно да се овде о томе говори.

На завршетку ћу поновити да би желео да г.
Виторовић изврши и ове и идуће године пробе на
својој сушници и то тако да води рачуна и о времену
сушења и о утрошку горива и о каквоћи добијених
шљива, па ако збиља утврди да његове измене допри-
носе *и бољој и јевтинијој* производњи сувих шљива,
онда ће се оне лако моћи и брзо прихватити од про-
извођача сувих шљива и лако раширити у народу. Јер
ваља имати на уму да се с обзиром на велику ино-
страну утакмицу на светским тржиштима сувих шљива

продаја наших сувих шљива може осигурати најбоље ако се добија и боља каквоћа осушених шљива и јевтиније осушена шљива. А сваки напредак у правцу поједифићавања сушења и поправке каквоће осушених шљива било то изменама на мојој сушници, било пак и конструкцијом нових још савршенијих сушница не само да ће користити нашем пољопривреднику него и целој нашој држави.

Др В. Стојковић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Искоришћавање изворске воде за рибњак.

Питање: Имам подесно земљиште за рибњак. Исто се налази на путу Краљево Село-Трновац и у самом том земљишту налази се чесма са три цеви пуне водом, те мислим да је воде доста. Зато сам намеран да ту подигнем рибњак у величини 1 ара. Но како овде нема ни једног рибњака да бих видео грађење истог, а ја немам практично искуство, да сам то подигнем, то сам слободан умолити Друштво, да ме било преко листа „Тежака“, било писмом извести у опште о подизању рибњака са следећим питањима: Колико треба да се копа басен за исти; најбољи материјал за подизање; кад је најподесније време за насељевање риба у рибњаку; које врсте риба су најподесније за успешно гајење. Даље, у опште о неговању риба у рибњаку.

Књажевац.

Живан Ж. Нешковић,
помоћник среског економа.

Одговор: Шаран је од свих врста риба које живе у нашим водама најподеснији и најприноснији за гајење. Трошкови око инсталације и стручна спрема за подизање малих рибњака за гајење шарана су сразмерно мали. Шаран се лако прилагођава у свима водама и у свима приликама, стога и питачу препоручујемо да гаји шаране.

Искоришћавање изворске воде за гајење шарана треба да се врши опрезно, нарочито ако се жели и

извођење младих рибица. Пошто шаран обично баца икру од маја до августа месеца, у том времену вода треба да има температуру од најмање 15°C. Из ових разлога рибњак треба по могућности ископати мало даље од самог извора и воду навратити једним јазом — каналом. Овај јаз треба подесити тако, да има што је могуће мањи пад, како би се вода тихим отицањем могла лакше загрејати до улаза у рибњак. Ако је земљиште са великим нагибом, онда треба јаз на више места заградити преградама и тиме умањити брзину воде.

Дубина јаза одређује се према количини воде и нагибу земљишта од извора до рибњака. За овако мале рибњаке обично се прави јаз од 0,50 до 1 метра ширине и око $\frac{1}{2}$ метра дубине. На местима где вода из јаза у рибњак и из рибњака отиче, треба направити уставе — бране са решеткама, како би се могло регулисати долажење воде у рибњак и одржавати стална количина воде у њему. Решетке могу бити гвоздене, дрвене или исплетене од рогоза, или најзад обична ограда ма које врсте, кроз коју може вода да протиче, а да рибе не могу пролазити. Ове решетке или ограде ваља с времена на време да се чисте, да их вода са разним предметима не би затворила и тиме спречила отицање воде.

Рибњак за гајење шарана треба тако да се ископа, како ће у свакој прилици моћи лако да се испразни и напуни. Ако земљиште није баш подесно за то, онда треба вештачким путем направити довољан пад, да вода може до краја да истекне.

Величина рибњака зависи у главном од земљишних прилика и од количине воде, која стоји на расположењу. Ако је млаз воде велики, онда се и рибњак може увећати.

Облик рибњака може да буде разнолик. Он се обично одређује према земљишним приликама. У сваком случају стране рибњака треба да буду косе. Овакве стране спречавају оброњавање земље или га своде на најмању меру. Поред тога на њима ће риба наћи приликих места, где се вода боље и брже загрева и где

оне врло радо излазе. Такви су плићаци нарочито потребни у рибањацима, у којима се риба гаји и плоди, као што је овде случај.

Дно рибањака за шаране не треба да буде каменито или шљунковито. Осим тога оно не сме да пропушта воду. Ако је земљиште на коме се копа рибањак порозно, онда га ваља обложити једним дебелим слојем глине, како би се што мање воде изгубило понирањем. Средином рибањака почев од места уласка воде из јаза у рибањак, па до удубљења званог брлог, треба да се ископа један шири и дужи канал, у који се сливају с обе стране уски и плитки каналићи. Овај средишни канал треба да има извештан мали нагиб од јаза ка брлогу. Исто тако и ови каналићи са стране треба да су у неком малом нагибу према средишњем каналу. Улога главног средишног канала и каналића састоји се у томе, да омогући што брже и што потпуније пражњење рибањака.

У продужењу средишног канала, а у непосредној близини одводног канала треба да се ископа једна повећа јама до 1,20 метара дубине. Та се јама у народу обично зове „брлог“ и она служи за склањање шарана преко лета од великих врућина, а преко зиме од великих хладноћа. Величина брлога зависи од странства самог рибањака. Ако рибањак захвата простор од 1 ара, онда је довољно, да јама буде око 3 метра у пречнику.

Неопходно је потребно да се по дну рибањака размноже водене биљке. Ове биљке служе за пречишћавање воде у рибањаку и за исхрану риба и као мрестилишта за полагање икре за време икрења. Размножавање биљака у рибањаку није тешко извести. Најпрактичнији начин састоји се у томе, што се биљке заједно са земљом и муљем пренесу из неке оближње мочвари или баре и поставе на дно рибањака.

Дубина рибањака за шаране треба да буде сразмерно мала. Шарани најбоље успевају и најбрже расту у плитким рибањацима, јер се у њима вода много брже загрева. Приликом копања рибањака ово треба наро-

чито имати на уму. Ако је земљиште порозно, онда треба копати дубље, да би се могао поставити један слој глине, који не пропушта воду. Ако је међутим земљиште непропустљиво, онда се може копати нешто плиће, пошто у том случају не постоји потреба за доношење земље са стране ради постављања дна рибањака, изузев нешто мало муља за засејавање водених биљака.

Д-р Бож. С. Попадић.

(Свршиће се).

ЛИСТАК

Милутин Ф. Геџ, средски ветеринар

О унапређењу свињарства

— Наставак. —

Свиње треба одабирати. — Увек треба имати на уму, да највећи утицај на потомство имају родитељи, те какви су бик и крава, онакво ће вам бити и теле, какав је пастув и кобила, онакво ће бити и ждребе, па какви су нераст и крмача, такви ће вам бити и прасци. Стога треба приликом парења увек обратити највећу пажњу не само на расу, већ да се и у тој раси изаберу најбољи нераст и крмача за приплод. Код нас свет греша, што оно што има најбоље од стоке, то изводи на продају, јер ће скупље продати. Не, оно што је најбоље треба увек задржати за приплод. И нераст и крмача подједнако утичу наслеђем на квалитет потомства, зато треба захтевати, да они имају све оне особине, које се цене и желе, да их и прасци имају. Нераст треба да има права и широка, развијена леђа, округле и пуне бутине, јаке и меснате плећке, јер леђа, бутине и плећке дају најбоље делове свињског меса, који се највише цене. Кратке ноге кратка њушка, кратак врат а дужину у саставним деловима трупа треба тражити код приплодних свиња а притом да су сви делови хармонично повезани. Код крмаче треба тражити све ове одлике, које се траже и од нераста и још да има развијене карлице и дово-

љан број сиса, како би могла донети напредне прасце и добро их дојити. Крмаче које немају бар 10 сиса, не узимати за приплод. И нераст и крмача треба да су за приплод способни и плодни. Прво треба да су довољно стари. Грешка је, кад се млада крмачица пушта са нерастом тако, да се опраси пре године дана, већ у 10 месеци, тешећи се како се раније дође до прасаца, јер млада крмачица, ако је супрасна, закржљи и сама а и прасци у њој, а код сувише младих и број прасаца је мањи. Парење крмачи не треба дозволити пре 9 месеци тако да се праси тек кад има годину дана. Исто то важи и за нераста а најплоднији је нераст, који има две пуне године. Плодност даље зависи од развијености полних органа — код нерастова нарочито млађе избацити из приплода, јер су они мање плодни а месо им је лошег квалитета и ту своју особину преносе и на потомство. Разуме се, да приплодна стока треба да буде и потпуно здрава.

Код парења свиња треба водити рачуна и о крвном сродству. Увек избегавати да су нераст и крмача у блиском сродству, јер се онда добије и мало и лошијих прасцију. Зато приликом мењања нераста увек набављати доброг нераста, добре расе, али са стране, који није род са крмачама.

Врло је важно по напредак подмлатка, у које ће се време крмача опрасити. Сви ви знате, да су вам најбољи прасци који се опрасе у пролеће а да вам увек закржљају зимски прасци.

Кад треба парити крмачу и нераста? Нарочито треба пазити, да се крмаче не „букаре“ случајно и у које било доба, са којим било нерастом, већ да то буде у времену, које је најзгодније за гајење и са нерастом, кога смо ми изабрали. Крмача, кад већ једном постане способна за приплод, „тера се“ и то показује нарочитим знацима: скичи, узнемирена је, диже њушку мање једе, скаче на остале свиње, налази се поред нераста и полни орган јој је црвен и отечен. И ако јој се не да нераст, тај је жар пређе за 4—5 дана, да се понова појави сваких 25 дана. Оза околност пружа могућности одгајивачу, да удеси, да се крмача „бу-

кари“ и опраси у времену, које се жели, а које је најподесније с обзиром на гајење и пијачне прилике. Строго узевши, крмача би могла да се опраси за 13 месеци 3 пута, само што би то било на њену штету а и прасци би се са мање успеха одгајивали. Довољно је, кад се крмача праси два пута годишње. Најпогодније време за одгајивање како с погледом на спољне атмосферске прилике (топлота, лепо време) тако и у погледу исхране, јесу месеци Март — Април за прво прашење и Септембар за друго; значи да крмаче треба да се „букаре“ у Децембру и Јуну, пошто крмача носи прасце 115 дана, а коначно одлучивање прасаца од крмаче не треба извршити пре 8 недеља.

— Наставиће се. —

БЕЛЕШКЕ

Извоз вина у Чехословачку. — Наши извозници вина често пута шаљу у Чехословачку вина без уверења о пореклу, издатог од обласног пољопривредног референта при дотичној области, из које је вино пореклом, а без тога уверења наша вина плаћају тада двоструку царину.

Чехословачке царинске власти не примају уверења о пореклу од наших конзулата, већ траже оригинална уверења наших државних пољопривредних чиновника а у крајњем случају од трговачких комора.

Царина на увоз наших вина у Чехословачку плаћа се 20·10 чех. круна по литру, ако има уверење о пореклу, а без тога царина је двострука т. ј. 4·20 чех. круна.

Сем царине, при увозу нашег вина у Чехословачку наплаћује се још и такса за акцис и трошарину од стране општине већих вароши, које имају права вршити ту наплату. Тако наша вина при увозу за потрошњу у Братислави, плаћају поред царине још 0·80 чех. круна за акцис и 0·40 чех. круна за трошарину.

Изложба у Бањој Луци. — 8. и 9. новембра т. г. обласни одбор врбаске области приређује уз сарадњу кола јахача врбаске области и пољопривредне подружине Изложбу стоке и сточних производа. За време изложбе одржаће се више стручних предавања, а другог дана приређују се коњске трке.

Потања обавештења даје изложбени одбор у Бањој Луци.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
35., одржане 15. августа 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били присутни г.г. председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, В. Матић, С. Партонић, С. Ратковић, и Т. Владисављевић.

Председавао председник г. Др. Т. Митровић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

611) Прочитан је и примљен записник 34. седнице Управног Одбора.

II

612) Прочитан је и усвојен записник 31. седнице Книжевног Одбора.

III

Прочитан је записник 33. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

613) да се прими знању, да су прегледани и оверени за исплату рачуни преко 1000 динара;

614) да се г. Д. Миловановићу призна пет дневница за држање курса у Охриду и путни трошкови у укупној суми од 1.464— дин. као и да се исплати рачун утрошеног материјала у 622.75 дин., а од ср. економа тражи новац од продатих тегала и конзерва.

IV

Прочитан је записник 33. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

615) по понуди Бр. 8677, да се тражи мустра прашача и дрљача о трошку понуђача, па ако су добри, онда да се изврши поручбина;

616) по акту бр. 8630, да се донесе одлука идуће седнице, пошто комисија за преглед прскалица поднесе извештај о њиховој употребљивости а Финансијски Одбор извештај о стању кредита.

V

Прочитан је записник 31. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

617) да се ранија одлука о давању награда за изложбе, прилагоди потребама дотичног краја, старајући се у исто време да се не одступа много од првобитне одлуке;

618) да се усваја распоред изасланика на подружњинским изложбама;

619) да се г. М. Никетићу исплати 100— дин., за одржано предавање о конзервисању воћа и поврћа у Ваљеву;

620) да се Самоуправном Одбору Моравске Области да помоћ у 5000— дин. у роби, за изложбе у Параћину и Свилајци, и да се у своје време одреде изасланици;

VI

По осталим предметима одлучено је:

621) да кућу, у којој станује Друштвени економ, прегледају чланови управе г.г. Д. Спремић и Т. Владисављевић, и поднесу извештај са предлогом;

622) да сандуке са теглама за конзервисање прегледају г.г.: члан управе С. Партонић и инспектор Б. Нешић, и предложе продајну цену.

VII

Саопштења и предлози:

623) Прочитан је извештај члана управе г. Н. Петровића, да ће извесно време одсуствовати. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

36., одржане 24. августа 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г.г.: председник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, М. Стојановић, В. Матић, Т. Владисављевић и С. Партонић.

Председавао председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

624) Прочитан је и примљен записник 35. седнице Управног Одбора.

II

625) Прочитан је и усвојен записник 32. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 34. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

626) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 дин.;

627) да се извештај о стању кредита зв сузбијање шљивине штитасте ваши упути Набављачком Одбору ради оријентације при подношењу предлога за нове набавке.

IV

Прочитан је записник 34. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено;

628) по понуди Бр. 8804, да иду у Осек г.г. члан управе С. Партонић и магационер А. Петровић и прегледају материјал, па шта је за Друштво да откупе по понуђеној цени; 629) по понудама Бр. 8579, 8611 8741, одлучено је да се поручи један вагон карбокримпа и 5000 кгр. дрворина.

V

Прочитан је записник 32. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

630) да се закључци конференције извозника и произвођача воћа коју је сазвала Подружина у Чачку, доставе Министарству Пољопривреде и Вода и Министарству Саобраћаја;

631) да се Самоуправ. Одбору Београдске Области, да на послугу 2000 картонских тацни за изложбу у В. Кикинди стим, да паковање и експедицију плати одбор;

632) да се г. Др. М. Градојевић замоли, да што пре изради упуство о сузбијању шљивине штитасте ваши;

633) да се пољопр. одељењу Ваљевске Области, не може дати Бауманов апарат, пошто је Друштву потребан;

634) да се изасланик на Ваљевској изложби упути на два дана пре отварања изложбе и да се тражи од Подружине поручбина за награде;

635) да на изложбу у Краљевом Селу иде као изасланик г. Б. Ранковић или г. Н. Петровић и да одржи предавање из подрумарства и о потреби оснивања винарске задруге, а г. Др. Т. Митровић да иде на једно од места ове двојице;

636) да се Подружини у Бања Луци одговори, да јој се не може повећати помоћ за изложбу, пошто је сав кредит распоређен;

637) да инспектор за подружине пође на пут и прегледа подружине у Подунавској и Пожаревачкој Области, као и да присуствује изложби у Жабарима 2. септембра о. г.;

638) да се за изложбе које приређују Подринска и Моравска Област, одреде изасланици на једној од доцнијих седница;

639) да се од Подружине у Високом траже подаци о средствима за приређивање изложбе;

640) да се Подружини Краљевом Селу пошаље поручена роба за награде излагачима;

641) да се Подружини у Лазаревцу одобри учешће на изложби коју приређује обласни одбор у Лазаревцу стим. да за награде излагача употреби материјал који је добила од Друштва у 1925. г.

VI

По осталим предметима одлучено је:

642) да се мишљење комисије за преглед и оцену прскалица усваја стим, да се упути Набављачком Одбору да учини предлог за поручбину;

643) да се по акту Мин. Пољопр. и Вода којим предлаже оснивање депо-а средстава и прскалица за сузбијање шљивине штитасте ваши, упита Савез Срп. Земљорадничких Задруга у Сарајеву, да ли има могућности да прими робу за цео онај крај и да ли пристаје да да гаранцију на целу вредност? Расписом поново тражити од свих установа да пошаљу требовања ради увршћења у распоред;

644) да се код Обласне Задруге за Пољопривредни Кредит у Београду, упишу укупно 25 удела и да се Задруга извести, да ће јој се зборска одлука о ступању у чланство послати у новембру о. г. кад Друштво одржи ванредни збор.

VII

Саопштења и предлози:

645) Прочитан је позив Народне Одбране на конференцију која је држана 21. о. м. Одлучено: да се остави у акта, пошто је позив доцкан примљен.

646) Прочитан је позив Савеза Пропаганде С. Х. С. на конгрес. Одбор прима знању.

647) Прочитан је позив Љубљанског Велесајма на отварање јесењег сајма. Одбор прима знању.

648) Прочитан је извештај члана г. А. Рашковића, да неће моћи присуствовати седницама извесно време. Одбор прима знању.

649) Члан г. Т. Владисављевић предлаже да се учини предлог Министарству, да поштри контролу над трговином семена луцерке. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

37, одржане 29. августа 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партоњић, Т. Владисављевић, Д. Спремић, В. Матић и Б. Станисављевић.

Председавао председник г. Д-р Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

650) Прочитан је и примљен записник 36. седнице Управног Одбора.

II.

651) Прочитан је и усвојен записник 33. седнице Књижевног Одбора као и одлука Бр. 375.

III.

652) Прочитан је записник 35. седница финансијског Одбора, па је одлучено: да се усвоји понуда М. Богојевића за оправку зида на стану Друштвеног економа, за 1000 дин.

IV.

Прочитан је записник 35. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

653) да се по понуди бр. 8628 не откупљује семе, него да се пусти notiца у Тежаку;

654) да се усвајају предложене цене за продају Хајдових и Марових тријера;

655) да се усваја реферат комисије о куповини справа и алата у Осеку стим, да комисија поднесе писмени извештај.

V.

Прочитан је записник 33. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

656) да на изложбу у Ст. Бечеј, коју приређује Београдска Област, иде председник г. Др Т. Митровић, а на изложбу у В. Кикинди да се одреди изасланик доцније;

657) да се захтеви по кредиту за сузбијање шљивине штитасте ваши здружују, док не стигну требовања од свих установа, на основу којих да се састави преглед и предложи на одобрење Мин. Пољ. и Вода;

658) да на изложби у Обреновцу, коју приређује тамошња Подружина, иде као изасланик члан Управе г. Вића Матић;

659) да се по понуди г. С. Пешића решава кад поднесе детаљне услове и предлоге о начину рада, смештају справа и награди. Од Суда општине скопске тражити, да уступи Друштву бесплатно један плац са зградом за смештај магацина справа и др. потреба за пољопривреду.

VI.

660) По позиву Средишног Одбора Народне Одбране на прославу „Гајрета“ у Сарајеву, одлучено је: да на прослави суделује члан управе г. М. Стојановић, и да се „Гајрету“ да прилог од 1000 динара.

Са овим је седница закључена.

ОСЕЧКА ЛЕВАОНИЦА ЖЕЉЕЗА И ТВОРНИЦА СТРОЈЕВА А. Д.

ОСИЈЕК.

Брзојави: ОЛТ — ОСИЈЕК.

Телефон: Бр. 63 и 2-89.

ИЗРАЂУЈЕ:

ДВОРЕДНЕ И ТРОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ, ДРЉАЧЕ, РУНИЛА ЗА КУКУРУЗ СА ЈЕДНОМ И СА ВИШЕ РУПА ЗА ПОГОН РУКОМ, НОГОМ И МОТОРОМ, СЈЕЧКАРЕ, РЕПАРЕ И Т. Д.

ЦЕНЕ ИЗВАНРЕДНО НИСКЕ.

ТРАЖИТЕ ПОНУДЕ.

3—2

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купићете уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov.

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, фине од бокса дин. 190, полуципеле бокс дин. 175, дамске шевро дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, фине лак дин. 199, за дечаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84, дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наручбине преко дин. 500 поштарине слободно. Што не одговара се промени или врати новац. 16-10

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 29. — VIII — до 11. — IX — тек. год.

Пољопривредни, млински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара				кило-	дин.	динара				кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	грама	од	до
Пшеница	230	275	225	270	—	226	272	232	242	230	240	2,150.000	230	240
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	240	310	230	305	—	—	—	260	305	250	295	70.000	255	300
Овас	220	222	217	220	—	220	220	220	222	215	217	970.000	215	222
Кукуруз	305	310	303	305	—	304	310	300	305	247	300	1,490.000	297	305
Брашно пшенично	310	380	300	370	—	—	—	210	375	200	370	730.000	200	375
Мекинје	—	—	—	—	—	—	—	185	190	180	185	200.000	180	190
Пасуљ	700	800	670	750	—	800	800	—	—	—	—	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	92	115	90	110	140.000	90	115
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 438 - 439 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бежидар Ђ. Ранковић

Заоравање стрџике.

Земљорадник Милан Живановић — из космајског среза — поставио је питање, по коме — у том крају — постоје два мишљења: једно, да се претходно стрџика запали и кад изгори да се тада заоре, и друго — да се не пал, већ да се оре, као што се је досад и орало.

Врло интересантно питање, чак може да се каже — историјско. Познато је у науци, да је чувени оснивач готово целе научне агрокултуре, Либих, истакнуо прво од наведених мишљења у питању г. Живановића. Либих, који је, као агрокултурни хемичар, особито ватрено истакнуо тако звану „минералну теорију“ храњења наших културних биљака, веровао је, да чак и

у стајском ђубриву имају важности за њивске биљке само ти хемијски састојци, који остају после палења ђубрива, т. ј. — у пепелу.

Али француски научњак — Бусенго, који није могао да призна за правилно мишљење Либиха, извршио је врло прост и убедљив опит: на једној парцели посејао је жито после обичног ђубрења са стајским ђубривом, а на другој суседној парцели извршио је ђубрење само са пепелом од исте количине стајског ђубрета, претходно сагорелог на ватри. Обе парцеле биле су засејане са истим количинама жита, истог квалитета. Опит је дао сјајне резултате: по стајском ђубрењу принос жита показао се много већи и бољи, него по ђубрењу пепелом од исте количине стајског ђубрета! Сам Либих после овог опита морао је признати, да је његово мишљење неправилно.

Дакле наука је већ одавно признала, да и органске материје у свему, што се заорава у земљу, имају неког важног значаја осим минералних састојака, који се налазе у таквом материјалу. Органске материје стрњике (т. ј. све то, што изгори при паљењу) и уопште сваког другог органског материјала, при трулењу у земљи распадају се са стварањем на крају крајева тако званог хумуса — црнице — који има врло повољног утицаја на многе важне физичке па и хемијске особине земљишта, — повећава плодност земљишта. Ето због чега се тако много цени у пољопривредној култури примењивање стајског ђубрета. *Сјаљивањем стрњике ми изгубимо њене органске материје*, т. ј. неку количину хумуса, који би се могао створити у земљишту при трулењу заоране стрњике. *Зашто се гоштво нигде сада сјаљивање стрњике не примењује*, и ако — са научног гледишта — донекле и при извесним изузетним приликама заоравање стрњике може да покаже и неповољан утицај на земљиште на пр. при изузетним и дуготрајним сушама заоравање стрњике, која без довољно влаге не може да нормално трули, може изазвати још јаче исушивање земљишта, донекле и осиромашење земљишта у

врло важном хранљивом састојку у — азоту. Али такве изузетне прилике сувише су ретке, па због тога широка пракса и не примењује спаљивање стрњике пре заоравања стрњишта. А заоравање ово, као што је познато, мора да се врши одмах после жетве жита, обично чак док још снопови стоје на њиви, — да се што пре одвоји горњи, најсувљи слој земље и тиме спречи исушивање дубљих слојева, а и — да онемогући избијање тих коровних семена и жила, које се налазе у горњем слоју земљишта.

Др Тим. Локат,
професор Университета.

ИЗ РАТАРСТВА.

Јесења обрада земље.

У погледу обраде и припремања земље за све пољске усеве најмање се пажње поклања обради и спремању земље за сејање озимих стрнина, а нарочито пшенице. Ово долази отуда, што се код нас пшеница сеје махом после кукуруза, а зна се да кукуруз за бербу стасава непосредно пред сетву озимица. Често се пута дешава, да суша с јесени, или непрекидне кише, омету сејање пшенице и ово одложе до позне јесени, када је рад отежан, а успех доведен у питање. Има крајева, где се обрада и припремање земље за озиме усеве, тако олако схвата, да се каже „не стигох да семе бацам у Божији амбар, па шта му Бог да“. Зато код нас пшеница, а тако и остале озимице у нормалним годинама дају мали принос, у сравнењу са приносом у земљама, где се обрада земље рационално врши.

Да биљке усева могу да приме за своју исхрану и развиће храну, која се у земљи налази, земља треба да буде растресита те приступачна важним чиниоцима, ваздуху и води, да се биљна храна раствори и дође у такво стање да је биљка преко свога корена — жила и жила може да прими. Поред овога семе усева мора да се постави у земљу тако да не дође ни су-

више плитко ни сувише дубоко и да не буде покривено грудвама под којима његова клица може пре да пропадне, но што над земљу избије. Да се ово постигне треба земљу што боље — што рационалније обрадити. Ово се не да постићи једним јединим орањем и то често пута под врло тешким условима — суво и „крупно“ или сувише влажно орање, а одмах за овим сејање, где честито нису ни сви остатци доњег дела кукурузовине — шаше обаљени — изорани, а камо ли заорани. На плитком и непотпулом орању усеви много више страдају и од суше и од влаге и од мраза.

Да се све ово постигне, потребно је удесити плодоред тако, да се озими стрни усеви сеју после олајне репице, грахорице, детелишта, луцеришта, конопље или шећерне репе, а ако се сеју после кукуруза, што код нас обично бива, онда кукуруз на таквој њиви сејати што раније, да у августу стаса за бербу, па ће се имати довољно времена за правилну обраду и припремање земље.

Ако се летњи угари, које треба вршити одмах после дизања снопова житарица, у јесен дубоко 15—20 см. поору, онда је учињено много, да се у пролеће на тако припремљеној земљи после једног плитког орања или дрљања тањирастом дрљачом могу да сеју разне окопавине и други пролетњи усеви. Поред овога на њивама у јесен како треба припремљеним, усеви врло ретко страдају од суше а и од сувишне влаге тако исто, јер се влага у земљи дуже задржава, нарочито кад се усеви на њима чешће праше, а сувишна влага постепено без штете по усев силази у доње слојеве.

Према изложеном правилна јесења обрада земље јако утиче на повећање и побољшање биљне производње. Кад се овоме дола и то да се јесењом обрадом и припремањем земље за пролетње усеве у многومه олакшавају пролетњи послови, којих сваки пољопривредник на сваком кутку свога газдинства има, онда је она за сваку препоруку свуда где од поплава или сплакања — одношења орнице нема бојазни.

Бор. Љ. Нешић.

Додавање шири калијум-метаби сулфита

Питање: Ја сам по упутствима г. Боже Ранковића из Тежака сваке године при справљању белог вина додавао шири калијум-метаби сулфит и онако још мутну ширу смештао у бурад за превирање. Молим за обавештење:

1) да ли је боље после додавања калијум-метаби сулфита оставити 24 сата ширу да се сталожу, па је бистру оточити у бурад за превирање;

2) како да се изазове врење у тако бистрој шири;

3) да ли би тако бистра шира могла да се транспортује на већу даљину, а да се не почне врење.

Жабари (Пожар).

Манојло Н. Манојловић,

члан — председник Подружине ср. моравског.

Одговор: *Шта је калијум-метаби сулфит.* То је беличаста со, која, кад се бацу у ширу, испушта из себе загушљив гас истог онаквог састава, као што је дим, који се развија при сагоревању сумпора, и који се научно зове сумпорни диоксид. *Један грам* ове соли испушта из себе око *пола грама* сумпорног дима.

Какво је дејство калијум-метаби сулфита. Калијум-метаби сулфит, односно сумпорни диоксид, који се из њега развија, кад се бацу у ширу, у већој количини од 60 грама на 100 л. шире, убија у овој шири све живе клице, како оне које изазивају алкохолно врење т.ј. претварање шире у вино, тако и клице разних болести, које се покатакд развијају у вину. Таква шира, кад се у бурадима смести у хладне подруме, може да стоји годинама, а да не преври. Исто тако таква шира може дуго времена да издржи транспорт, а да не почне да ври. Да би се доцније ова шира могла употребити и ставити је у врење, треба је дуго времена претакати на ваздуху, а по потреби и мешати са несумпорисаном шиrom.

Овај случај, т.ј. додавање шири калијум метаби сулфита у количини већој од 60 гр. мање нас интересује. У винарству се много више искоришћује други случај т.ј. додавање шири калијум метаби сулфита у количи

нама од 15 до 30 грама на 100 литара. Ова мања количина калијум метабисулфита нема толико дејства да убије све живе клице у шири, али је ипак довољна да онеспособи за рад за извесно краће или дуже време и клице алкохолног врења и клице винских болести. Ово онеспособљавање за рад живих клица у шири траје кратко време на пример 1—3 дана, ако се употреби 15 грама калијум метабисулфита, а ако се употреби већа количина калијум метабисулфита, може да траје и недељама. Али што је за нас од нарочитог интереса, то је да после додавања ове количине калијум метабисулфита шири и после умртвљења свих живих клица у њој, прво се освесте, оспособе за рад и почну радити оне корисне клице у шири т. ј. клице које изазивају алкохолно врење, а гљивице болести остану и даље умртвљене, често пута све док се алкохолно врење не заврши. *И у томе је баш корисно дејство калијум-метабисулфита*, што он јаче дејствује на клице болести у шири, те их из шире уклања и онеспособљава за рад, све док шира не преври и постане вино, а у вину се клице болести теже одржавају него у шири, падају на дно бурета у стељу, па се приликом претакања вино одвоји од њих. *Вино добијено од шире, којој је додаван калијум-метабисулфит, има у себи много мање клица болести, па се стога много лакше чува него вино добијено од несумјорисане шире.*

У којој се количини додаје шири калијум-метабисулфит. Рекли смо горе да се у винарству обично употребљава 15 до 30 грама калијум-метабисулфита. Да ли ћемо употребити 15, 20, 25, 30 или 35 грама калијум метабисулфита зависи од више чињеница: мање се додаје калијум метабисулфита црној шири, а више белој; мање се додаје шири добијеној од здравог, а више од натрулог грожђа и мање се додаје кад је јесен хладнија, а више кад је јесен топла.

Како се шири додаје калијум метабисулфит. Прво се одлучимо, коју ћемо количину метабисулфита употребити према горњој напомени и на пример решили смо се да за нашу шири треба 20 грама калијум-

метабисулфита. Процени се количина шире, коју хоћемо да сумпорисемо, па онда израчунамо, колико нам свега треба метабисулфита. На пр. за 3000 литара шире, по 20 грама на 100 литара, треба нам 600 грама метабисулфита. Тих 600 гр. калијум-метабисулфита вежемо у једну платнену крпу и спустимо до на дно каце или бурета са широм помоћу једног канапа, чији се горњи крај учврсти за ивицу каце или бачве и остави да се раствори у шири. Приликом претакања шире кесица са калијум метабисулфитом извади се из бурета и стави у шафољ, у који се врши отакање шире, па после претакања, ако је у кесици остало још соли, опет се спусти у буре са широм. Да се кесица са метабисулфитом не би морала vadити из бурета и стављати у шафољ и обратно, може се целокупна количина калијум-метабисулфита поделити, па једну кесицу од 300 грама држати у бурету а другу од 300 грама држати у шафољу при претакању. Главно је да кесица са метабисулфитом буде увек потопљена у шири, да се не би узалуд губио сумпорни дим.

Да ли је боље после сумпорисања беле шире оставити је да се сталожу, па је пошом бистру оточиши у бурад за превирање. Увек је добро после сумпорисања оставити белу ширу у каквој каци и бачви да се сталожу, па је после пажљиво оточити са талога у бурад за превирање. Колико пак ово таложење треба да траје, т. ј. да ли ће шира још прилично мутна да се оточи у бурад за врење или ће се оточити потпуно бистра, зависи од године. Ако је година била добра, гржђе здраво и берба извршена по лепом времену, шира може да се таложу после сумпорисања само кратко време — до 6 сати, т. ј. да се само она најгрубља нечистоћа из ње издвоји и сталожу. А ако је година рђава, гржђе покварено, берба вршена по киши и блату, треба оставити ширу да се добро сталожу, па по потреби и сасвим избистри. Нарочито се дуго оставља да се таложу и да се потпуно избистри ружичаста шира од црног гржђа, кад се прерађује у бело вино, да би вино било што мање обојено.

Како да се изазове врење у сумпорисаној и сасвим бистрој шири. Врење се у оваквој шири може изазвати честим претакањем на ваздуху, али је још боље припремити квасац од добрих гљивица алкохолног врења.

О справљавању квасца од добрих гљивица алкохолног врења, као и опширније о свима питањима, која се тичу прераде прожђа у вино и његове неге, опширније можете наћи података у књизи „Винарство“, која се добија код Српског Пољопривредног Друштва.

Бож. Ђ. Ранковић.

Чување кромпира^{*)}

Обичних година веће количине кромпира сачувају се на исти начин као напр. сточна репа — у траповима, направљеним у доста сувој земљи, добро покривеним од кише и мразева, и снабденим добрим проветравањем. Пољопривредници — практичари добро знају овај начин чувања коренастих и кртоластих плодова, тако да о њему не говоримо овде више. Али није чудо, ако су ове године као и лањске, привредници забринуте, како да сачувају кромпир и питају о томе и Српско Пољопривредно Друштво.

Заиста ова и прошла година биле су у многим местима Краљевине изузетне за кромпир. Услед јаке суше готово у току целог лета развиће и сазревање кромпира вршило се нередовно. Недостатак влаге у земљишту и висока температура у ваздуху допринеле су да се кртоле кромпира нису могле развити до своје нормалне величине и као да су пре времена сазрели и почели да још у земљи прорастају. Често пута могло се видети при копању кромпира, да кртоле дају у земљи готово из свих окаца дугачке клице, или стварају

*) Одговор на питање г. Сибина Јаношевића, крушевачка област.

по целој својој површини нове веће или мање кртолице, т.ј. као да се разграђавају у земљи.

Ова — иначе теоријски интересантна — појава, разуме се, за праксу није повољна. Такав кромпир већ није нормалан. И његово је чување у току зиме неизбежно везано са тешкоћама. Кромпир, који је почео да прораста још у земљи, под утицајем неповољних временских прилика, као да се налази у стању превирања, које обично код нормалног кромпира, почиње само у пролеће — пред сађењем кромпира. Али процес ферментирања,^{*)} кад почне још у јесен, пре вађења кромпира, сигурно може да се продужи и за време његовог чувања, особито у траповима. Још су мање сигурне за чување кртоле, које су почеле да се разграђавају у земљи, т.ј. да стварају из појединих пулољака у својим окцима нове, младе кртолице, а ове опет понеки пут могу да даду из својих пулољака још млађе кртолице, тако да се заиста ствара неко разграђавање главне, прве, нормалне кртоле. Главна, прва кртола продужи да храни млађе, да даје њима свој скроб, а сама постепено да трули, као што се дешава при нормалном сађењу кромпира. Али млађе кртолице — гране опет нису нормалне, нису дозреле у толико, да могу издржати на миру дуготрајно лечење у току зиме.

Зато је потпуно појмљива забринутост привредника, како да сачувају такав кромпир. И није — у таквом случају — лако препоручити сигуран начин за чување кромпира. Напротив, ако су заиста све горе описане појаве имале места при копању кромпира, можда би било практичније што брже потрошити такав кромпир, било за људску храну, било за сточну, и не ризикувати са зимским његовим чувањем.

Др Тим. Локот,
професор Универзитета

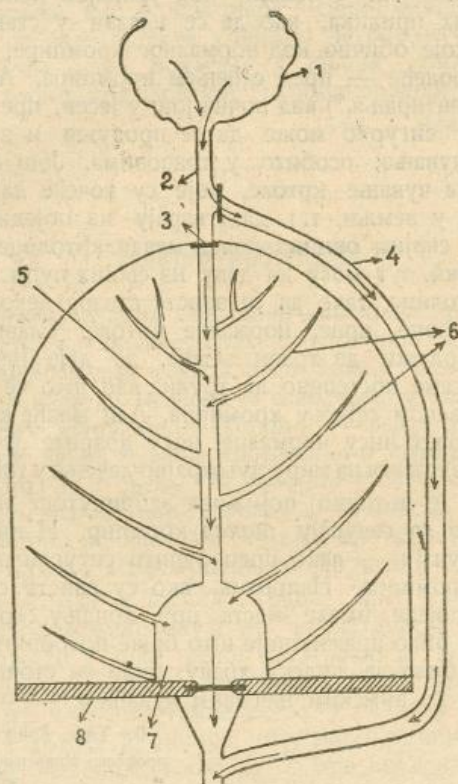
^{*)} Врење.

Искоришћавање изворске воде за рибњак.

— Свршетак —

У сваком случају дубину рибњака треба подесити тако, да по ивицама буде само 4—5 см., па да се постепено повећава према средишном каналу и брлогу и дана ивицама ових достигне 50—60 см. (види слику бр. 41).

Сл. 41. — Скица за рибњак: 1 чесма, 2 доводни јаз, 3 устава са решетком, 4 канал за осигурање, 5 средишни канал, 6 попречни каналићи, 7 јама или брлог, 8 насип или бедем.

Ради обезбеђења рибњака од поплаве треба направити насип и канал за сигурност.

Насип за осигурање прави се обично од земље која се избаци приликом копања рибњака. Ако та земља није довољно чврста и постоји бојазан да пропушта воду приликом поплаве, онда бар унутрашњу страну насипа, која ће бити у допиру са водом, треба облепити дебелим слојем глине. Ширина насипа на основи треба да је увек већа него у горњем делу ка површини. Висина насипа на основи треба да се подеси тако да буде изнад површине воде у рибњаку око 50—60 см.

Оном делу насипа који се налази при излазу воде из рибњака треба обратити највећу пажњу. Он мора да буде најчвршће саграђен, јер он има да издржи највећи притисак воде. Одводни јаз — канал, који пролази од најнижег места у рибњаку зв. брлог и пролази кроз најдубљи део насипа, треба да је саграђен од сасвим непробојног материјала. Он може да се сагради од дрвета, као што се ради са воденичним доводима. Ради веће сигурности његова унутрашња и спољна страна може да се облепи добрим цементом, који када се стврдне, може да траје веома дуго.

Осигурање рибњака од поплаве може да се учини и на други начин. Око целог рибњака побију се у земљу на растојању од 1—2 метра дрвени шипови — коље и на њих се натакне нарочита пређа са малим окцима, кроз које риба не може да пролази. Ова пређа треба да је довољно велика, тако да може да обухвати цео рибњак. У доњем и горњем дењем делу пређа се утврди за шипове помоћу јаких конопца. Када прође опасност од поплаве, пређа може лако да се скине са шипова. Оваква ограда за случај поплаве може да се направи и од летава или од жице. Њена је добра страна у томе, што може лако да се постави и уклони, те да се рибњак остави потпуно изложен сунцу. И у случају постављања оваквих покретних ограда, на доњој страни рибњака, према одводном каналу, треба поставити чврст насип, да би се спречило оброњавање земље.

Поред насипа треба ископати и један јаз или

канал за сигурност. Овај се канал одваја од доводног јаза испред рибака и пружа се са стране овога, да би се после састао са одводним каналом испод рибака. Њиме отиче сва сувишна вода, те тако служи као регулатор како за време нормалних прилика, тако и за време поплаве. Природно је, да канал за сигурност мора имати уставу, помоћу које би се вода пуштала да слободно отиче или спречавала према потреби.

Као што се из предњег излагања види, ми смо дали једну малу скицу за рибак, у коме би се шарани могли истовремено да гаје и да се расплођавају.

Снабдевање овако припремљеног рибака рибом врши се на овај начин. Крајем месеца марта или почетком априла унесу се у рибак шарани за приплод, то јест икраши и млечице. Овако рано уношење приплодних шарана врши се ради тога, да би се ови привikli и упознали ново место. За приплод се обично узимају шарани од 2—3 кгр. тежине.

За мали рибак довољно је узети једног икраша и две млечице. Шарани се обично бију при јакој сунчаној светлости и при тихом времену од маја до августа месеца. Бијење се познаје по томе, што се рибе узнемире, једна другу јуре и излазе на плитка места. Ту тако сакупљене тару трбух о траву и барске биљке. Приликом тог трења мужјаци испуштају млечац а женке икру. Мешањем млечца и икре икра се оплођава. После неколико дана из оплођене икре излежу се ситне рибице. У том времену ваља обратити нарочиту пажњу да рибе не буду узнемираване од разних водених животиња. Излежене младе рибице обично се скупљају на плитким местима по трави и биљкама. Ове ће рибице наћи нешто мало хране у самом рибаку, али то није довољно. На местима, где се обично скупљају треба им бацити кувани изгњечени кромпир измешан са мало кукурузног брашна. То треба чинити два пута дневно. Доцније када поодрасту, може им се давати куван кукуруз, куван јечам, кувано или сирово.

лишће од купуса или салате, хлеб, мекиње, одпаци из кујне и т. д.

Рибњак се може населити шаранима и на други начин. У каквој оближњој реци или бари ухвате се око 10—15 шаранова од 15—20 см. дужине, па се убаце у рибњак. Ово се може учинити у времену од септембра до новембра месеца. Ако у рибњаку нема довољно природне хране, онда треба додавати вештачку храну. Давање хране треба да се врши увек у тачно одређено време. На тај начин рибе навикну да на обичан удар о какав суд или предмет долазе на одређено место за узимање хране. Храна за одрасле шаране веома је разноврсна. Поред оне коју смо навели за исхрану ситних рибица, њима се може још давати зрневље од пасуља, грашка, боба, пшенице, затим резанце од репе, комина од грожђа, покварени плодови од воћа, свињско и овче ђубре и т. д. Од животињске хране шарани радо узимају кувану, свежу или згрушену крв, отпадке од касапнице, свеже или сецкано месо и т. д. Добро је да се животињски производи мешају са биљним, јер оброци састављени искључиво из меса, могу да изазову, после дужег времена, разне болести.

Вештачка се храна даје шаранима од маја до краја октобра месеца. За време зиме, чим температура воде спадне испод 8 степени, риба се завуче у блато — у брлогу и престане да једе. Исто тако у току веома великих врућина шаран не искоришћава сву храну која му се даје.

С тога треба оброке подесити тако, да они износе онолико, колико може одмах да се утроши. Тиме би се спречило превирање и кварење органских материја, што може да загади воду у рибњаку.

Др. Бож. С. Попадић.

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

О унапређењу свињарства

— Наставак. —

Храњење. — У исхрани све стоке па и свиња наш свет нарочито греши. Док је у већини случајева за време лета храна обилата и стока се поправи, дотле за време зиме стока живи на рђавој храни од капитала у лоју, кога је за време лета накупила, тако да се једва докопа пролећа и траве. То све зато, што се наш земљорадник не стара довољно, да спреми зимске сточне хране и не искоришћава количину хране, коју има на расположењу, рационално. Исто ово важи и за свиње. Нарочито код свиња, које једу разноврсну храну и добро је искоришћавају, постоји могућност, да се једна врста хране замењује другом, водећи рачуна о цени и месним приликама. Наш свет нарочито греши у томе, што верује да је кукуруз најбоља и једина храна за зимско храњење свиња. Међутим не треба хранити на исти начин свиње мршаве, које служе за приплод и расту, као што се хране оне, које хоће да се гоје, нити се на исти начин хране крмаче, које доје прасце, као што се хране крмаче, које су супрасне.

У главном с погледом на исхрану свиње се могу поделити на две групе. У прву групу долазе свиње које служе за приплод, које расту, у опште које стварају месо и кости, а у другу групу долазе свиње, које се гоје, које треба само да бацају на себе маст. И ту је код првих, које расту, потребна разноврсна, мешовита храна, која у себи има све састојке, потребне за рашћење, а код других на против једноставна храна, која лако даје маст. Кукуруз сам за свиње које расту није добра, чак је рђава храна, док је он за свиње које се гоје одлична, понајбоља. Јер ако узмете једно назиме од 5—6, месеци па га храните само кукурузом, видећете да ће се оно угојити, али ће врло мало расти, разчијати се.

Дакле, за приплодне и мршаве свиње, које расту, потребна је мешовита храна. На првом месту један део зелене хране. Свиње, које се гаје на паши, налазе ову пасући, а ако се држе у затвору, онда је добро давати им детелину, (луцерку и црвену), штир, куване коприве, за време зиме сено од луцерке је добро за свиње, нарочито ако се попари и исецкано помеша са осталом храном. У зимском храњењу велику улогу игра сточна репа, шаргарепа и остало корење. Поред тога жир, кестен, отпадци од зелени која служи за људску храну и т. д. Други саставни део хране за мршаве свиње јесте зрно и овде увек имати на уму, да је зрно од стрних жита (нарочито јечма) боље него што је то кукуруз. У колико се дају свињама напоји, давати их од јечменог брашна, јер оно има више храњивих састојака него кукуруз. Трећи део, који улази у састав хране мршавих свиња, јесу разни отпадци животињског порекла: крв, месо, помије, црева и т. д., све оно што се баца и што би остало неискоришћено, као и отпади млечних производа: сурутка, посно млеко и т. д. Код нераста, који служи за приплод треба водити рачуна да се храни јаком храном, која га чини снажним, али не да се угоји, јер гојазност умањује плодност, нити пак треба да се храни сувише течном храном која га чини меким и „млитавим“. Овас и јечам су најбоља зрна за приплодна грла. Код супрасних крмача обратити нарочиту пажњу, да им се не да полу — или покварена храна, јер она лако изазива побачај, већ давати мешовиту и здраву храну јер је утврђено, да правилно храњена крмача праси већи број и боље развијених прасаци, јер једнострана храна нема у себи свих састојака потребних за развиће младих. Кад се крмача опраси, у прво време прасци живе искључиво од млека сисајући крмачу, и онда је најважније подесити исхрану крмаче, од које зависи и исхрана прасцију. Пре свега треба знати, да предње сисе код крмаче имају више млека од задњих а с друге стране, да прасци задржавају свако своју сису, коју је први пут почело да сиса,

па према томе треба распоредити прасце на првом сисању тако, да слабије метнемо на предње сисе, где има више млека, како би се запат изједначио. Крмача, која доји прасце, треба да добије довољно, лако сварљиве и течне хране, која даје доста млека, а притом богата је разноврсним храњивим састојцима. Нарочито топли напоји појачавају млечност.

(Свршите се)

БЕЛЕШКЕ.

Радови у октобру. — *На дому и двору.* — Довршује се смештање летине (у житницама, траповима, подрумима). Сортирање и калупљење дувана. Прерада воћа у јабуковачу, и осим тога и у пекмезе, рецељ, мармеладе (пекмезе са шећером), воћне ликере, воћне сиреве и паче, слатка, колачиће и др. Почине и печење ракије. Спремање зимнице од поврћа и зачина. Издвајање потребне стоке за продају: говеда, оваца и свиња ради товљења, и утовљених на стрњикама и сува-тима. Стављају се на храиу свиње и говеда на посек.

Око стоке и живине. — Прелаз са храњења зеленом храном: сену се додају сецкани и коренасти плодови, и лишће од репе за краве и волове, и мркве за коње. На пашу се може изгонити само, кад нестане росе и магле. Установљује се зимски оброк храњења. Прекида се торење, ако настане трајно влажно време. — Живинарнике треба спремити за узимљавање. Кречење и дезинфиковање.

На њиви и ливади. — Наставља се жетва позног кукуруза, репе (шећерне и сточне), њивских мркава, позних кромпира, угарњаче — репе. Превози се шећерна репа до места за откуп. Наставља се припремање земље и сетва озимица. Извози се стајски гној и вештачка гнојива, креч. Трапе се коренасти плодови; трапи се (конзервише се) зелени кукуруз за зимско храњење стоке. Сабира се жир из шуме. — Наводњавање ливада.

У градини. — Док је још топло и суво, може се наставити припремање земље и сејање: спанаћа, ротквица, салате за пролеће. Прибира се заостало поврће, а као главно: купус за кацу. Риљане празних одељења.

У воћњаку и расаднику. — Вађење воћних садница из растила и сађења ових у раније ископане јаме за воћке (на лаким земљама). Ако се воћке замењују, треба врсте мењати:

на место семенастих воћака да дођу коштичаве, и обрнуто. Берба воћа, по добу како која сорта сазрева. Издвајање за оставу и за прераду. Воће за оставу смешта се у одаје (коморе) за оставу, но с тим да се при ређању не додирују, и код јабука да је дршка горе, а код крушака да је чашица горе. Привредно воће, за прераду, ако се одмах не употреби, утапљује се у слами, или држи под сувотама, положено на слами и покривено сламом или плевом.

У винограду и подруму. — Дувршује се берба у винограду. Spreма се комињак. Употреба средстава против грођаног метиља (црва). Загртање винограда, где се чокоти чувају огртањем преко зиме. Продужује се вађење каламова из пропришта, чисте се од горњих жилица, из вијоке и подлоге, све до средњих побочних жила. Калемови се класирају и сорте везују у снопове по 50 ком., и утапљују у умерено влажном песку у подрумима или траповима (земуницама). Резање зелених калемова и потапање положница у винограду. Уравњивање (планирање) риљевина, размеривање, копање јамића и сађење. — У подруму надгледање старих вина. Доливање буради, у којима је ново вино, и кад се бурад допуне вином, врањ наместити лабаво.

На пчеланику. — Узимљавање кошница; покривање и чување од влаге, зиме и других шкодљивих утицаја. Снабдевање храном за зиму.

Код свилобуба. — Јаја свилобуба у зимовнику.

Среска пољопривредно-сточарска изложба у Слатини. — Према закључку изложбеног одбора, а по одобрењу Обласног одбора осјечке области, одржаће се уз обилну субвенцију Обласног одбора и државе „Среска Пољопривредно-Сточарска изложба за срез Слатину“ у времену од 27. септембра до 1. октобра 1928. године.

Народна Банка Краљ. Срба, Хрвата и Словенаца, желећи да подстакне рад на повећавању и побољшавању пољопривредне производње у народу, доделила је из својих срестава Српском Пољопривредном Друштву 25.000 динара, с тим да се ова сума употреби за награде најбољих излагача сувих шљива на изложби коју ове јесени од 12.--15. новембра приређује Српско Пољопривредно Друштво у својим просторијама.

Од додељене суме Друштво ће издвојити по једну награду свакој приређеној изложби у овој години код Пољопривредних Подружина, од којих ће свака носити назив „награда Народне Банке“.

Пажња пољопривредницима. — Овогодишња суша нанела је огромне штете усевима а нарочито окопавинама: кукурузу, пасуљу и др. Да нас не би изненадила и у идућој 1929. го-

дини, нужно је да се припремимо за одбрану противу суше и то на овај начин: Сада с јесени треба земљу што дубље да преоремо и да је оставимо преко зиме да је мраз уситни и влагом засити. С пролећа не треба овако преорану земљу дубоко, понова преоравати, већ треба пред саму сетву да култиватором плитко пређемо уздуж и попречно. Култиватор ће земљу уситнити и из ове повадити сав коров, ако га буде било. Кад је овако спремљена земља, треба засејати усев, који желимо и он ће бити у стању да издржи највећу сушу, а ипак да да врло добар принос. Култиватори се могу добити код С. П. Друштва по 500 дин. комад.

КЊИЖЕВНОСТ.

Извештај са IX редовне скупштине удружења извозника, одржане 22.ог априла 1928. године публикован је и не треба да остане незапажен у „Тежаку“, јер се Скупштина Извозника позабавила актуелним и пробраним питањима из пољопривреде.

Из овог извештаја видимо:

Да је извоз у 1925-ој год.	био	8,904,539.328	динара.
„ „ „ 1926-ој „ „	7,818,180.094	„	
„ „ „ 1927-ој „ „	6,400,153.065	„	

Од ових сума долази на чисту пољопривредну производњу:

У години	1925 ој	5,814,172.928	динара.
„	1926 ој	5,350,949.910	„
„	1927 ој	3,571,933.318	„

Све ове милијарде, као што је у извештају лепо наглашено производи наш пољопривредник који представља 80% од целокупног броја нашег становништва, а скоро је толики проценат неписмености нашега народа.

Поводом опадања извоза што је у вези са опадањем производње, развила се дебата међу извозницима наводећи као главне узроке опадању извоза наших цереалија: Картел америчких држава са великим фондом да без ризика пласирају америчку пшеницу на европским тржиштима и онемогуће извоз наше пшенице; борба аграраца у парламентима индустријских држава да заштите своју производњу и створе конкуренцију својим суседима; несање трговинских уговора са Турском и Грчком, куда би извоз цереалија могли упућивати; рђава извештајна служба и крајна неактивност наших трговинских агенција и т. д., па је из страховања за будући

извоз зрнасте хране један угледни говорник тражећи реорганизацију наше пољопривредне производње, у најбољој намери, изнео овај савет нашим пољопривредницима (стр. 33 извештаја):

„Ја мислим да је јасно: да ако видимо да нам цереалије не иду добро, да се ми на њима не смемо задржати. Ако би се на њима задржали, ми би били највећи прошивници и душмани нашег сељака. — Ми не смемо да му кажемо: сеј пшеницу, сеј кукуруз, јер ће нас он послушати и незнајући шта ће му бити. Ако би тако радио, рђаво би прошао. Ми нећемо моћи да извозима наше цереалије на страна тржишта, јер је конкуренција све већа и на тај начин ми би нашег сељака довели до ивице пропастии и ш. д.“

Допуштам да су побројане сметње извозу наших цереалија веома важни чиниоци, али не од пресудног утицаја да се они не би могли корегирати. Ако би се овај савет односно на поједине пасивне крајеве и оне са специјалним културама, он се да још разумети, али саветовати пољопривредницима целе наше Краљевине да не сеју пшеницу и кукуруз; колико би било штетно по пољопривредну производњу, толико и опасно по наш социјални живот, јер би у том случају наступило расељавање. Истина говорник пледира: да место житарица заузме: шумарство, воћарство живинарство и др. гране, али ми сумњамо да би ова замена била довољна накнада за напуштено гајење житарица, а ево зашто:

У нашој краљевини, према привредним рејонима, заступљено је у главном четири типа производње: Ратарство, Сточарство, Шумарство и Градинарство у које улазе остале ситне гране (воћарство, виноград. и др.). Строге границе не постоје ни код једне пољопривредне производње и може се слободно рећи: у колико је у једној области, крају, тип производње ратарски, у толико је једновремено: шумарски, сточарски и градинирски јер су све ове производње међусобно проткане. Врло су ретки крајеви у којима специјалне културе доминирају као: у Далмацији култура маслине, винове лозе, рибарство; у Јужној Србији култура: пиринца, мака, дувана; у северним крајевима Краљевине култура хмеља и др., но то су само локалне културе са релативно малим површинама, које у маломе мењају тип производње тих крајева. Никакви наши савети не би могли изменити ове типове производње. Ми смо првенствено били и остаћемо увек аграрна држава. Може се код нас развити пољопривредна и др. индустрија, чему треба тежити, али у највећем делу наше Краљевине такве су земљишне и климатске прилике, да оне одређују доминирање појединих култура.

Што пак наша пшеница и кукуруз не могу да издрже

конкуренцију на светским тржиштима, те извоз опада, криви смо ми сами, јер се ништа није урадило, нити сада ради, за побошљање и повећање пољопр. производње, нако нам земља и небо пружају најповољније услове за аграрну продукцију.

Наша сусетка Италија као полу-инд. држава у неповољнијим је приликама од нас за производњу цереалија, па опет зато, не само да не светује пољопривредницима да не сеју пшеницу, већ организује: „борбу за зрно“ (Battaglia del Grano) са лозинком: „Златан клас нека спасе нас“. У нашој је земљи наша срећа“. Ствара *пшенични комитет* на чије се чело ставља Председник Министарства г. Мусолини, а у одбору су: министри, професори и признати италијански пољопривредни стручњаци. Министар председник г. Мусолини постарао се за издавања потребних владиних наређења и закона који значе потпуну мобилизацију пољопривредне науке и интелигенције која је позвана да се стави у први ред фронта „у борби за зрно“. У том смеру у 92 провинције оснивају се комитети за житну пропаганду: број амбулантних катедара (огледне станице са путним наставницима) подиже се од 300 на 600, заснивају пољопр. школе. Основано је 1600 огледних поља за извођење огледа за машинско засејавање оплемењеног семена разних култура. Радни капацитет ових друштава достиже 150.000 м. ц. оплемењеног семена за експорт. Напоследку расписују се конкурси у виду разних награда и од великог је значаја: *народни победни конкурс*. Награде се додељују свечано и оне су предмет велике пажње.¹⁾

Пшенични комитет који је отпочео рад 1925. год. постигао је за непуне три године зачуђавајуће резултате; нарочито у погледу искуства за радом на организацији. До 1925. године, Италија је просечно производила 30—36 милијона метар центи пшенице, а треба јој за исхрану становништва 86 милијона мет. ц. Концем 1927. год. попела је своју производњу на 55 милијона м. ц. и на путу је, да оваквим радом, успе да домаћа производња пшенице подмири потрошњу. А да је у томе већ и успела, најбољи је доказ: примена високих ставова увозне тарифе за пшеницу.

Сличним путевима треба и ми да пођемо. Не треба да нас плаше цифре што извоз опада. Јачом, већом и бољом производњом пољопривредника, постижу се сви услови за бољи и снажнији извоз производа и трговински промет у опште, као што је то лепо и у извештају речено. Кад се постигне тај успех у производњи, упоредо са тим мора ићи и сама опрема производа. А да се то постигне, треба искористити све оно што наука и опробано искуство пружа. Треба и Удружење Извозника и све пољопривредне и привредне

¹⁾ Извештај Dr. E. Reicha Пољ. Гласник Н. Сад 1928.

институције да заложе сав свој утицај: да се пољопривредник осигура јевтиним пољопривредним кредитом за набавку семена, ђубрива, пољопр. справа за бољу обраду земље. И онсга дана, кад се образованост (култура) наших пољопривредника буде ценила: по количини извезених ђубрива на њиве и доброту однегованих производа, тога дана отпашће и сва страховања за пласман наших житарица на светским тржиштима.

Мирко Миљковић.

ДО П И С

Рад приватне иницијативе на производњи калемова лозе у области крушевачкој.

Наука о виноградарству и ако је тешка и компликована највише је популарисана у читавој нашој држави од свију осталих пољ. наука. Површина винограда, подигнутих на подлози амер. лозе, као и начини њиховога гајења и чувања од криптогамских болести и др. разних штеточина, најбоље то утврђују. А што се то постигло, нарочито у Србији, има се благодарити истрајном и једноставном раду надлежних фактора, који се рад нарочито последњих година систематски изводио у *практичној и само практичној обуци* широких маса виноградара. Та практична обука пружана је виноградарима на краћим практичним курсевима, приређиваним и одржаваним редовно и дуги низ година по државним и среским воћним и лозним расадницима, основаним у свима важнијим виноградарским центрима. На тај начин посао око обнове од филоксерне заразе пропалих винограда од Државе постепено се преносио на приватну иницијативу тако, да је она данас у тим погледу код нас врло развијена, и то особито у нашим највећим виноградским местима.

Приватна иницијатива у производњи зрелих калемова лозе у области крушевачкој, а нарочито у срезу трстеничком, развијена је до максимума. Нису ретке године када се од стране приватних лица произведени калемови не могу да распродаду, па и ако су по квалитету *одлични* а у цени *врло јевђини*. А овој појави у главном узрок је огромност броја калемова, који се тамо сваке године производи за растурање у народ путем распродаје. У овом погледу нарочито се одликују села: Велика Дренова, Медвеђа, Милутовац, Стопања, Оџаци, Пољна и Страгари, где је посао око калемљења лозе.

стратификовања, прпорења лозе, неге калемова у прпоришту, познавање сората домаће и америчке лозе и т. д., скоро сваким и мушком и женском одраслом жителу до детаља познат, а где су теренски, климатски и остали за то потребни услови до потпуности заступљени.

Производња зрелих ужиљених калемова лозе нарочито и до невероватности развијена је у селима Великој Дренови и Медвеђи, у срезу трстеничком, области крушевачкој. У том погледу са Великом Дреновом на пример не може се такмичити сигурно ни једно село на свету. Јер, од 800 домова, колико их има у Великој Дренови и Селишту, општини Дреновачкој, једва ако има 50 кућа, које се не баве производњом калемова, и то се куће чиновничке, трговачке и занатлијске. А од домова, који производе калемове, најсиромашнији не производи мање од 10.000 комада калемова прве класе; имућнији домаћини пак производе по 100.000 комада калемова и изнад тога броја.

Према овоме, само у селу Великој Дренови производи се од Ослобођења и Уједињења на овамо по 3—5.000.000 калемова лозе годишње. А по осталим свима наведеним селима, заједно са Медвеђом, производи се најмање укупно око 3 400.000 комада калемова годишње, што значи да се у срезу Трстеничком од стране приватних лица — земљорадника производи годишње око десет милијуна калемова лозе. То је једна колосална количина зрелих ужиљених калемова, која се у сезони сађења винограда сваке године растури у све виноградске крајеве Србије и Јужне Србије, а нарочито околинама: Крушевца, Крагујевца, Чачка, Пирота, Књажевца, Врање, Скопља, Приштине, Тетова, Ораховца, Смедерева итд.

Што се тиче каквоће произведених калемова, они су врло добри. Њихови произвођачи, дугогодишњим непрекидним пажљивим радом стекли су велика, врло добра и корисна искуства, која још нису запажена и забележена у виноградарској литератури. Они су, полазећи увек са гледишта што веће штедње, посао око стратификовања, прпорења, неге упрпорених калемова и т. д., толико упростили, да их један произведени калем прве класе, не кошта више од 50—60 пара, рачунајући ту и набавку резница америчке лозе за калемљење.

Врло добром квалитету произведених калемова пак, поред способности и вештине њихових произвођача, много доприносе *одлична прпоришта*. Готово сва прпоришта налазе се на растреситим, лако пропустљивим, довољно плодним земљиштима, која имају доста влаге. Скоро у сваком прпоришту ископан је бунар, не дубљи од 5—6 метара, где има увек толико воде, да се калемови, помоћу просто начињених дрвених долапа, по потреби редовно заливају наводњавањем.

Међутим, поред свега наведенога, у производњи ових

калемова има тако важних недостатака и грешака, које се *безусловно и хијно морају ошклањати и исправљати*, како се читавој обнови виноградарства, *нарочито у Јужној Србији*, не би нанеле недогледне штете. Ти недостаци и грешке чине се у избору сората америчке лозе за подлогу и избору сората домаће лозе за вијоку.

Од сората америчке лозе највише се за подлогу употребљавају Рупестрас Ди Лот и Рипарија Порталис (Глоар) чије резнице за калемљење сваки произвођач себи набавља било куповином из лозних и среских воћних расадника, било из винограда, са чокоћа дивље лозе која се овде-онде налази по винограду. Мало је сопственика, који имају и по мало матичњака ам. лозе за производњу потребних им резница. На тај начин готово сви произведени калемови од стране ових приватних произвођача окалемљени су на подлогама Рипарији Порталису и Рупестрису Ди Лоту. И ови произвођачи и свесно и несвесно разносе и продају своје калемове лозе по целој земљи, а у последње време нарочито по Јужној Србији. Међутим, у Јужној Србији највећи и најважнији виноградарски центри, као што су: Тиквеш, Скопска околина, Велешка околина, Струмичка околина и т. д., — такви су, да Рипарија Порталис, као подлога на њима не може успевати, и то било због великих суша, које тамо владају, било због кречњака, који тамошња виноградска земљишта у себи садрже, као и због неплодности и плиткоће истих. И ако се на тим и таквим земљиштима подигне виноград са калемовима на Рипарији Порталису, онда од тог винограда не може бити ништа. Он мора хлоротисати и убрзо се осушити, каквих је случајева доста већ било. На тај начин виноградарима у Јужној Србији, који сада обнављају своје од филоксере пропале винограде, у место користи чини се огромна штета, јер је подизање винограда на подлози ам. лозе и врло скуп и врло тежак посао, те се не може често понављати и вршити. Сем тога појава сушења већ подигнутих винограда врло рђаво мора утицати на оне људе, који тек намеравају подизати винограде.

С друге стране, ови приватни произвођачи калемова лозе, за калем гранцицу (вијоку) највише и може се рећи готово искључиво узимају сорту домаће лозе *Прокупац*, коју имају по својим виноградима. Они не воде рачуна о сортама домаће лозе, које су одомаћене у Јужној Србији и које су *за тамошње прилике и најбоље*.

Да се спречи продаја ових калемова по Јужној Србији до сада се радило, путем државних пољ. органа, на обавештавању купаца, *да такву лозу не кујују*; контролисана је продаја и калемови неподесни за Јужну Србију враћани натраг у места одакле су тамо одношени. Отежавана је дакле

продаја тих калемова на разне начине, па и тиме: што је сваки продавац морао допустити да му надлежни срески економ прегледа калемове и изда му прописно уверење о сортама подлоге и каквоћи калемова, које носи изван свога места ради продаје. Опште забрањивање производње и продаје на овај начин произведених калемова нити се може извести, нити би било умесно да се изводи. Напротив, овај досадањи рад приватне иницијативе треба само поправити и потпомоћи.

Поправити и потпомоћи се може *једино стварањем задруга, удруживањем већ постојећих произвођача у задруге и то за свако село посебице.*

Користи од стварања задруга биле би многоструке, како за произвођаче тако и за купца. За произвођаче нпр. те би користи у главном биле:

1, Што би Удружења била у стању да набављају, по нижој цени, резнице, ам. лозе од сората, које треба да се као подлога употребљавају свуда а нарочито у Јужној Србији. У случају потребе чак би могли и са стране увести те резнице, чији се број пење на милијуне. Затим Задруге би могле подићи себи матичњаке ам. лозе са сортама, које су им потребне.

2, Исто тако, Задруге би могле набављати и резнице домаће лозе из разних виноградарских центара за калем-гранчице, па да се окалемљена лоза са калем-гранчицама из једног виноградарског центра продаје виноградарима истога центра, на који би се начин очувале по појединим центрима оне сорте домаће лозе, које ту најбоље успевају и најбоља вина дају.

3, Олакшава се набавка средстава за сузбијање болести и штеточина на калемовима за време вегетације.

4, Олакшава се продаја произведених калемова, пошто нпр. из В. Дренове не би 6 700 људи путовали из места у место ради продаје калемова, већ би то чинила Задруга са неколицином људи и путем рекламе и штампања ценовника и т. д. на који би се начин трошкови око продаје *врло много смањили.*

5, Ове Задруге доцније би се могле преобразити у подрумарске задруге, од чега би задругари имали неоцењене користи, и т. д.

За купце калемова пак користи би биле највише у томе:

Што би куповали калемове, који су за њихова земљишта и њихове прилике најбољи и што би ти калемови били јевтинији. Омогућило би им се, дакле, да брже и на сигурнији начин обнове своје од филоксере пропале винограде.

Кад се има на уму количина калемова лозе која се од приватних лица из крушевачке области сваке године растури

у народ, мора се увидети: да су та лица сада најглавнији чиниоци у обнављању и унапређењу виноградарства. Зато се мора чинити све да се они организују у Задруге. Покушаји, који су у том погледу ту скоро од Министарства учињени у Медвеђи и Вел. Дренови, надамо се да ће имати успеха.

Ник. Ж. Петровић

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
38., одржане 5. септембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. Б. Ранковић, Н. Петровић, С. Партонић, С. Ратковић, Т. Владисављевић, В. Матић, Б. Станисављевић и Д. Спремић.

Председавао члан управе г. Б. Ранковић

Бележио секретар г. М. Дамњановић

I.

661) Прочитан је и примљен записник 37. седнице Управног Одбора.

II.

662) Прочитан је и усвојен записник 34. седнице Књижевног Одбора с тим, да се упутство о сузбијању штитасте ваши на шљивама, поред тога што ће се штампати у Тежаку, штампа још као зидни плакат у 4000 примерака и као књижица са додатком правилника у 10—15000 примерака.

III.

Прочитан је записник 36. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

663) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

664) да понуде за штампање Календара отвори Финансијски Одбор 11. о. м. стим, да отварању понуда могу присуствовати понуђачи;

665) да се прима знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

666) да се оправка куће у којој станује Друштвени економ изврши у режији, на који циљ да се утроши до 1250—дин., пошто је погођени предузимач одустао од погодбе.

IV.

Прочитан је записник 36. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено :

667) да се одбије понуда Бр. 9069;

668) да се по понуди бр. 8871, траже мустре коса;

669) да се по понуди бр. 9129 врше набавке по поруцбинама, али да се препарати не уносе у ценовник;

670) да по реферату бр. 8735, продајна цена теглама буде 14—динара.

V.

Прочитан је записник 24. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено :

671) да се Подружини у Сребрници пошаљу 250 тацин за изложбу;

672) да се Подружини у Кратову, да помоћ за изложбу у књигама до 500 - динара;

673) да се решење о приређивању изложбе сувих шљива одложи, док привредне Коморе не одрже конгрес и док се не чује њихово мишљење.

VI.

По осталим предметима одлучено је :

674) да питање о тарифским ставовима за пољопривредне првизводе проучи Књижевни Одбор проширен са члановима г. г. Н. Петровићем и т. Владисављевићем;

675) да на конгрес привредних комора иду г. г. председник и чланови В. Матић и Н. Петровић.

VII.

Саопштења и предлози

676) Члан управе г. В. Матић реферише о изложби у Обреновцу, на коју је ишао као Друштвени изасланик. Одбор прима знању стим да поднесе писмени извештај.

Са овим је седница закључена.

39., одржана 12. септембра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Н. Петровић, С. Ратковић, С. Партонић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић, В. Матић и Д. Спремић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

677) Прочитан је и примљен записник 38. седнице Управног Одбора.

II

678) Прочитан је и усвојен записник 35. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 37. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

679) да се штампање практичних пољопривредних поука са календаром за 1929. г. уступи штампарији Раденковић, као најповољнијем понуђачу с тим, да за штампање употреби хартију по његовој мустри № 2, и да се календари комисијски приме;

680) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 37. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

681) да се одбије понуда бр. 9213, којом се повећава цена карбокримпу од 28 на 36 хол. форинти, и да се уместо карбокримпа набави још један вагон дрворина;

682) да се по понуди бр. 8978, тражи цена и услови плаћања;

683) да се по понуди бр. 8975, траже мале количине ради предходних опита;

684) да се повуде бр. 8966 и 9192 одбију, пошто се не може откупљивати непрегледано и не пломбирано семе;

685) да се на рачун кредита за сузбијање штитасте ваши на шљивама, поручи 100 прскалица Нехвилових од 50 лит.; 80 прскалица Верморелових од 50 лит. и 80 прскалица Верморелових од 25 лит.

V

Прочитан је записник 35. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

686) да се Земаљ. Задруга за безалкохолну прераду грожђа и воћа у Ваљеву помогне у приређивању курсева са 200 динара у књигама;

687) да као изасланици на изложбама иду: у Параћин г. Н. Петровић, у Свилајнац г. Др. Т. Митровић, у Краљево Село г. г. Н. Петровић и Н. Стаменковић, у Б. Луци г. С. Ратковић, у Александровц Кр. г. г. Б. Ранковић и С. Партонић и у Сопот г. Д. Спремић;

688) да се намеравана изложба сувих шљива одложи за идућу годину, пошто је овогодишњи род неповољан.

VI

По осталим предметима одлучено је:

689) да се Т. Козићу да један Маротов тријер под попуњеним условима;

690) да Књижевни Одбор са г. М. Стојановићем прегледају скицу дипломе за изложбу и поднесу извештај.

VII

Саопштења и предлози.

691) Председник реферише конгресу привредних комора и удружења, на који је ишао са одређеним члановима, као Друштвени изасланик. Одбор прима знању са захвалношћу.

692) члан г. Б. Ранковић предлаже, да се узме у претрес државни пољопривредни буџет за идућу годину као и питање: у чију надлежност треба да падне управа државним добром „Беље“ у циљу унапређења пољске привреде? Одбор одлучује: да се ради ових питања сазове конференција свих секција за 23. о. м, на којој да се донесе резолуција.

Са овим је седница закључена.

Пажња Пољопривредним Подружинама!

Многе Подружине овога Друштва, које су овој у години добиле на кредит пољопривредне справе, разно семе и материјал, нису Друштву до данас послале ни најмању суму у отплату дуга, и ако су и по обвезницама и по Правилима биле дужне, да отплату Друштву шаљу и обрачуне врше по истеку сваког тромесечја, а за семе, прскалице, плави камен и рафију биле су дужне да одговарајуће суме пошаљу у року од месец дана по пријему ових.

Скреће се пажња Подружинама да одговарајуће отплате својих дуговања одмах пошаљу и све своје дуговање Друштву измире до краја ове рачунске године, што ако не учине, изгубиће право на добијање кредита у идућој 1929. години, а Друштво ће бити принуђено, да по истеку године наплату дуга тражи преко власти, а то би ишло на штету угледа и Подружина и њихових представника и чланова.

У исто време скреће се пажња свима Подружинама, које Друштву дугују из прошле и ранијих година, да су предмети њихових дуговања предати друштвеном адвокату, да наплату дуга тражи судским путем. Друштво је морало прибећи овој нежељеној мери, јер се Подружине врло слабо одазивају његовим апелима за отплату дуговања.

Конкурс за пољопривредно особље.

Области Подунавској потребно је следеће пољопривредно особље: 10 референата за срезове; 2 суплента, 2 учитеља пољопривреде, 1 рачунски чиновник, 1 баштован, 1 плетар, 1 људски и 1 сточни лекар (оба хонорарни), за школу у Вршцу; 2 управника лозних расадника; 8 помоћника-званичника или дневничара.

Срески референти имају положаје у I. кат., 5—9 групе, и у II категорији у свима групама; затим могу бити хонорарни. Супленти у I. кат. 9 групе; учитељи пољопривреде у II кат.; управници лозних и воћних расадника у II кат. или хонорарни.

Пријаве треба подносити Обласном Одбору у Смедереву, до краја ове године.

Детаљнији услови добијају се уз поштиљај марке од 1 дин.

Из канцеларије Обласног Одбора Бр. 7325. 17. септембра 1928 год. у Смедереву.

2—1

В О Ћ К Е

лозе, руже, медоносно и украсно дрвеће, шибље.

ПРОДАЈЕ РАСАДНИК

„ФЛОРА“

Шуматовачка 107. — Београд.

ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК. 2—1

Уредништво и администрација „Тежака“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво не прима одговорност.

ОСЕЧКА ЛЈЕВАНИЦА ЖЕЉЕЗА И ТВОРНИЦА СТРОЈЕВА А. Д.

О С И Ј Е К.

Брзојави: ОЛТ — ОСИЈЕК.

Телефон: Бр. 63 и 2-89.

ИЗРАЂУЈЕ:

ДВОРЕДНЕ И ТРОРЕДНЕ СЕЈАЛИЦЕ ЗА КУКУРУЗ, ДРЉАЧЕ, РУНИЛА ЗА КУКУРУЗ СА ЈЕДНОМ И СА ВИШЕ РУПА ЗА ПОГОН РУКОМ, НОГОМ И МОТОРОМ, СЈЕЧКАРЕ, РЕПАРЕ И Т. Д.

ЦЕНЕ ИЗВАНРЕДНО НИСКЕ

ТРАЖИТЕ ПОНУДЕ.

3—3

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купите уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од Шелешине дин. 177, фине од бокса дин. 198, полуципеле бокс дин. 175, дамске шевр дин. 170, модне беш или саве, елегантна израда дин. 198, фине лак дин. 199, за дечаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84, дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наручбине преко дин. 500 поштарине слободно. Што не одговара се промени или врати новац. 16-11

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 12. — IX — до 29. — IX — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара		килограма	дин.		динара		килограма	дин.					
	од	до		од	до	од	до		од	до				
Пшеница	235	275	228	275	—	232	275	230	245	225	242	5,775.000	235	245
Раж	—	—	—	—	—	—	—	245	245	240	240	10 000	240	245
Јечам	240	290	230	285	—	—	—	250	305	245	295	45.000	250	300
Овас	225	235	222	233	—	230	235	224	237	220	232	881 000	220	237
Кукуруз	300	308	290	305	—	278	300	300	302	297	300	2,500 000	297	302
Брашно пшенично	285	360	270	350	—	—	—	210	360	200	350	1,170.000	200	360
Мекиње	—	—	—	—	—	—	—	185	190	180	185	210.000	180	190
Пасуљ	800	850	750	800	—	830	830	—	—	—	—	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	100	117	95	115	400 000	95	117
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 439 — 441 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Култура хмеља у београдској области

У нашој земљи од пре неколико година постоји тежња за проширењем културе хмеља. Та тежња нарочито се манифестовала у београдској области. До пре неколико година површине под културом хмеља у овој области биле су скоро незнатне и мало се обрађала пажња, јер у целој области било је засађено под хмељом свега 143 ха.

У прошлој години површине под хмељом у београдској области нагло се повећавају, тако да је повећање износило преко 1000 ха.

Из следеће табеле, где је подељена производња

хмеља по срезовима до 1926. г. и 1927., видеће се тај нагли пораст поршине под хмељом:

У срезовима	до 1926. год.	1927. год.
В. бечкеречком	6.— ха	51.— ха
Панчевачком	10.— "	15·52 "
Н. бечејском	3.— "	38·04 "
Жабалском	50.— "	590.— "
Ковачичком	9.— "	32.— "
Сенћанском	9.— "	30·15 "
Тителском	28.— "	294·05 "
Ст. бечејском	19·50 "	44·50 "
В. кикиндском	8.— "	34·67 "
Н. кањишком	— "	11.— "
Ј. Томић	— "	— "
Врачарском	— "	— "
Посавском	— "	— "
Свега	143.— ха	1141·23 ха

Ово нагло повећање површине под хмељом у 1927. години дошло је отуда, што су наши хмељари одушевљени о неким великим приходима од културе хмеља, били уверени да су нашли лека економској кризи. Не размишљајући много, без икаквог разумевања, бацили су се на хмељарство.

Али у место да су имали наши хмељари добити у прошлој години, они су претрпели велику штету.

Појава прошлогодишње јаке суше, бухача, перноспоре и црвеног паука на хмељу, а при том немогућност да се хмељ уновчи, разбиле су оне велике наде код хмељара, те су почели и много озбиљније да мисле о култури хмеља. То је имало утицаја, те ове године не само нису подигнути нови хмељаници, него је искрчено око 91·93 ха и то већином мањи хмељаници и то у срезу:

Тителском	55.— ха
Жабалском	42.— "
Ковачичком	2·93 "
В. бечкеречком	2.— "
Свега	101·93 ха

а подигнуто у срезу посавском 3 ха нових хмељаника.

Ово разочарење хмељара има донекле ту добру страну, јер се зауставило пренагло подизање хмељаника, а при том натераће хмељаре да напусте досадање и сувише неозбиљне погледе на хмељарство.

Али и ако су у прошлој години хмељари доживели ово разочарење у хмељарству, ја верујем да се оно ипак неће моћи напустити, пошто је оснивање било скопчано са великим трошковима. Али хмељари морају да уложе више труда и разумевања, ако не желе да доживе губитак на уложени капитал. Ја верујем, да су наши хмељари у прошлој години добро упознали болести на хмељу и научили се прскању хмеља, те се може поуздано очекивати, да ће се произвођачи хмеља у будуће борити против свих власти и штеточина и имати успех у производњи.

У прошлој години нашим хмељарима нанело је и то велику штету, што нису могли да уновче ни онај хмељ, у колико је добијен, те нису били у стању да покрију ни најнужније трошкове око производње.

Наш хмељ се највећим делом извози у Немачку и Ческу, одакле се даље продаје под туђим именом, што значи да наш хмељ може да да добар квалитет. Али и ако је наш хмељ добар за производњу пива, наше пиваре га врло мало или скоро никако не троше, већ као што рекох, наш је хмељ упућен искључиво на извоз, а наши хмељари издају велике суме сваке године за страни хмељ.

Поводом тога потребно је да надлежни поведу више рачуна о потрошњи нашег хмеља, и упуте наше пиваре на потрошњу домаћег хмеља, јер ако се понови још која година као прошла, да дођу у немогућност наши хмељари да пласирају свој хмељ, може врло лако наступити криза нашега хмељарства.

Бор. М. Станисављевић

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

ИЗ ВИНАРСТВА.

Додавање сумпор-диоксида вину

У прошлом броју „Тежака“ говорили смо о додавању калијумметабисулфита шири и видели које користи од тога посла имамо. Многи читаоци обраћају нам се пак са питањем, да ли се калијумметабисулфит, односно сумпор-диоксид, који се из њега развија, може додавати и вину и какве последице од тога бивају. Тако на пример г. Драгољуб Јанковић, земљорадник из Арбанасца, општ. благајник у Појати код Прокупља, вели:

„Да се спречи цикнулоост вина, познато је средство: *доливање буреди*. Ако се нема доброга вина за доливање, тада се у отпразњену бурад убације белутак (кварц), пошто се исти предходно најари и охлади. Ако је веће буре из кога се троши вино, тада се вино разлива у мању бурад и т. д.

Али често пута ова средства нису практично изводљива у мањим газдинствима, где се располаже са мањим количинама вина, било да се преко лета нема доброга вина за доливање, било да се нема мањих буреди. А са додавањем белутка не може се терати у крајност, те услед овога у највише случајева — вино се усирћети.

Сем ових, других средстава неznam за спречавање цикнулости вина, па друго нисам нашао ни у књизи „Винарство“ од г. Ранковића.

Сазнао сам да се неки гостионичари служе једним другим средством против цикнулости вина, а то је: *сумпорним двооксидом—диоксидом*.

Ово средство гостионичари употребљавају овако: Кад се вино троши из једног бурета, и кад се исто испразни око 20 с. м., тада се у празном простору дода кроз врањ запаљена трака сумпора на азбесту, везана на танкој жици да виси, а за овим врањ затвори поред жице. Кад трака изгори, извади се остатак изгореле траке са жицом и врањ херметички за-

твори да не изађе дим — двооксид — од изгорелог сумпора. Сад се вино комотно и даље троши без икакве бојазни да ће добити цикнулоост, пошто двооксид у бурету уништава сирћетну гљивицу. Каже се, да двооксид ни најмање не измени укус вина до последњега литра, и да не утиче шкодљиво по здравље, пошто вино не упија мирис изгорелога сумпора. На површини вина у бурету нахвата се бела скрамица (повлака), кроз коју не може штетно да дејствује сирћетна гљивица, нити ваздух, па вино задржи свој пријатан укус и пуноћу, докле год траје у бурету, што иначе није случај кад се буре испразни испод половине своје запремине, када вино добије укус као да је изветрело.

Молим П. Друштво да ми изволи кроз „Тежак“ објаснити:

1. Да ли одиста вино не абсорбује — упија сумпорни двооксид; и

2. Ако га у извесној мери абсорбира, да ли је такво вино шкодљиво за здравље и у којој мери?“

А г. Тихомир Јовановић, из Параћина пише ми: „У Вашем издању „Винарства“ између осталог наиђох на сумпорисање шире метабисулфитом. Како неки препоручују да треба сумпорисати вино, а не ширу, а за то опет препоручују нарочито средства, молим за објашњење шта је боље: сумпорисати ширу, или вино“.

На ова питања могу се наћи одговори у мојој књизи „Винарство“, али како су интересантна, то заслужују засебан одговор.

Сумпор-диоксид, како се научно зове дим — гас који се добија при сагоревању сумпора, или при растварању калијумметабисулфита у шири, као што смо у прошлом броју „Тежака“ видели, дејствује на гљивице алкохолног врења тако да може да их умртви или сасвим убије, према количини која се употреби. Већ самим тим показује се, да је сумпор-диоксид штетан по органска бића, па према томе и по човека, који пије сумпорисану ширу или вино. Али кад је тако рећи ће сваки, па зашто га онда додајемо шири, да се тружемо!? Додавање сумпор-диоксида шири данас се

ипак свуда препоручује и употребљава, јер се његово штетно дејство на човечји организам постепено губи при претварању шире у вино и доцније при нези вина, нарочито при претакањима. Тако да кад пијемо ново вино добијено од сумпорисане шире, не осећамо никакве непријатне последице од сумпор-диоксида, јер њега у ствари ту више и нема у слободном стању, да би нам могао нашкодити.

Али тако већ не бива кад смо приморани да додајемо вину сумпор-диоксид, нарочито у већој количини. У том случају, као и у случају кад пијемо сумпорисану и још непреврелу ширу, сумпор-диоксид утиче неповољно на слузокожу органа за варење, изазива горушицу и главобољу особито код људи слабијег здравља.

Зато у књизи „Винарство“ ја нисам ни препоручивао, да се отпразњена бурад са вином сумпоришу, ма да се то ради и тиме се потпуно спречава да се вино не укисели, и ако се буре отпразни. Кафеџије, како то вели г. Јанковић, то раде, јер су често пута приморани, али виноградар-произвођач треба да се снабде са бурадима разне величине, па да са вином из најмањих буради долива већу бурад, тако да ова никад не буду празна. То је најбољи начин да се спречи цикнулост вина.

Сумпор-диоксид додаје се вину још и у овим случајевима:

1. Кад се нова вина или филтрирана и пастерисана претачу у бурад, добро је увек ову бурад пошто се претходно добро исперу, сумпорисати на тај начин, што се у њима запали једна или две сумпорне пантљике на азбесту.

2. При блеђењу — одузимању боје ружичастог вина, додаје се 10—15 грама калијумметабисулфита на 1 хл. вина.

3. При лечењу вина од мрког прелсма, а код свих осталих болести вина, после употребе лека, који се за дотичну болест препоручује, увек је добро преточити вино у добро сумпорисану бурад.

Као што се види сумпор-диоксид додаје се вину само по нужди, а та нужда произилази обично због тога што раније нисмо сумпорисали ширу, па се вино поквари, те га морамо сумпорисати. Кад се шира сумпорише како треба, онда доцније вину добијеном од ње није потребно додавати сумпор-диоксид, барем не у већим количинама, које би могле неповољно утицати на здравље потрошача.

Бож. Ђ. Ранковић

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ.

Питање примене вештачких ђубрива

Држим да данас нема више тог земљорадника, који не би био убеђен о користи примене вештачких ђубрива. Њихова је важност велика, јер без њих апсолутно није могуће постигнути највеће могуће жетве, дакле повећати пољопривредну производњу и тиме имати већу корист од поседа и уложеног рада.

Темељ за свако ђубрење јесте без сумње стајско ђубре и мешанац (компост), који се произвађају на свакој економији. Ова ђубрива су на посебан начин добра и важна, јер она не само да ђубре тло, него га уједно и побољшавају. Она су дакако и најјефтинија, пак зато пазити је да на поседу ништа не оде изгубљено и да се сваки одпадарак у ту сврху искористи.

Једино им је мана, што их је премало, а то с разлога што сврха ђубрења није само та да се земљи поврати оно што јој се је путем жетве одузело, односно да се даде биљки баш толико да не гладује, него напротив овима се мора дати хране у изобиљу, како би се могле нормално да развијају и тиме се постигну највише могући жетвени доприноси.

Ово можемо једино да постигнемо са применом вештачких ђубрива.

Најважнији хранљиви састојци који су садржани у вештачким ђубривима су азот, фосфорна киселина,

калиј и креч. Ова четири главна хранљива састојка потребује свака земља и свака биљка и ми морамо да их надокнађујемо а то у толикој мери, да се не само има да исплати ђубрење, него да и нама остане чиста добит од овог рада. Напрама учињеним огледима као и практичним искуствима, примена вештачких ђубрива носи камате од 200% и више, то што није у стању да донесе никакав други рад, па чак нити најбоље индустријско предузеће.

Непобитан факат јест тај да данас имаде не само појединих напредних економа, него целих крајева, који су се економски подигли услед разумне и издашне примене вештачких ђубрива.

Овде ми је напоменути да се у погледу употребе разних вештачких ђубрива чине много грешака и разуме се, постизавају сасма противни успеси, који су пак у стању да почетнике одбију од овог благодатног и корисног рада. Тако н. пр. чак и интелгентнији економи у Гачкој и Банату бијаху тог погрешног мњења да су њихове земље толико плодне да их у опште не треба ђубрити. Многи пак су тврдили да њима не треба ђубрити са азотом, те су примењивали једино суперфосфат, и то разуме се у првим годинама са очигледним успехом, који је дакако брзо назадовао и у задње земља је услед овако једностраног ђубрења била тако исцрпљена, да је давала мање жетвене доприносе од оне неђубрене.

То су ми потврдили разни познати економи, међу којима и Г. председник немачке централне Задруге „Аграриа“, која се је дала на посао да доскочи тој жалосној појави, која је била претила да ће захватити целу Војводину, и то уваћањем кречног азота, која акција још сјајно успева.

Као што само име каже ово вештачко ђубре садржи у себи азота и око 60—70% креча, то што је од посебне важности, јер скоро све земље оскудевају кречом. Разуме се да се несме да заборави и на примену калијевих соли, посебно у лаганим земљама, дочим у тешким иловачама може се и са врло малим

скоро незнатним количинама постићи задовољавајући успеси.

Како речено сва ова три главна вештачка ђубрива имају да се употребе заједно и разумно, а то напрама земљи и култури.

Колико је год погрешно непримењивати вештачка ђубрива, јер тиме се не само смањује пољопр. производња, него се осиромашује и упропашћује земља и посед, толико је погрешно примењивати и без једног плана и неразложито. а по готову пак једнострано.

Један напредан и ваљан економ примениће их у правом размеру и према потреби, пак ће од овог рада имати највећу могућу корист.

То што вреди за појединог, то вреди и за целе мање или више напредне крајеве односно државе.

Интересантно је видети размере употребе фосфорних вештачких ђубрива према азотним и калијевим у разним напредним државама.

Тако н. пр. у год. 1925. употреба првих је била следећа:

У	Мађарској	за	95 %	према азотним и калијевим
"	Италији	"	86	" " " "
"	Аустрији	"	82	" " " "
"	Енглеској	"	64	" " " "
"	Данској	"	64	" " " "
"	Француској	"	58	" " " "
"	С. Д. Америке	"	57	" " " "
"	Холандији	"	52	" " " "
"	Немачкој	"	38	" " " "
"	Белгији	"	34	" " " "

То значи да у колико је интензивнија пољопривреда у једној држави, да се у толико разложитије примењују вештачка ђубрива, т. ј. у све то правилнијем су размеру према фосфорним ђубривима.

Прави размер између ових и оних азотних морао би да буде два према једном, т. ј. морало би се увек да употреби двапута више фосфорних ђубрива од оних азотних.

На питање која од горе речених, фосфорних и азотних, ђубрива имаду да се примењују, одговор је врло једноставан. Пољопривредник има да купује она која су у размеру са фактичном садржином најјефтинија.

Свака фабрика и сваки трговац препоручује свој производ, пак код толике рекламе недовољно упућеном пољопривреднику тешко је да се правилно одлучи, односно да не погреша.

Он ће зато учинити најбоље, ако пре набавке истих упита за савет Срп. Пољопр. Друштво, и најсигурније му је ако ова благовремено поручи код Друштва, јер иначе на тај начин искључено је да ће било у чему да погреша те на место очекиваног успеха и користи искуси обратно, а то је врло опасно, јер једно такво разочарење доноси штету не само дотичном појединцу него целој околини.

Петар Ј. Миовић,

економ у Сент Иљу код Марибора

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Млеко као храна.

Млеко је врло важна животна намирница. Код сисара мајчино млеко представља најпогоднију храну за младу животињу. Исто је тако и код човека. Мајчино млеко потпуно одговара потреби новорођенчетовог организма. Са рашћењем новорођенчета, мења се и млеко и могло би се рећи чак, да се извесни састојци чак и увећавају према потребама одраслијег одојчета. Али ово иде само до извесне границе, до извесне старости одојчета. Већ у седмом месецу млеко мајчино, и ако је још најглавније средство за исхрану, не садржи све потребне састојке за рашћење и напредовање детета у довољној мери. Мора му се дати и друга храна, да би се потребе подмириле.

У другој години живота мајчино млеко је већ сасвим недовољно за дете, те га треба одбити још пре навршене прве године.

Али и тада важи као значајна намирница за исхрану детета млеко, поглавито кравље.

Има и таквих родитеља, међутим, који прецењује храњиве вредности млека, па дете искључиво или готово искључиво, исхрањује млеком. И то је велика погрешка. Свакако да млеко служи као врло добро храњиво средство за децу, али се при том не сме заборавити, да деца поред храњивих састојака, који се налазе у млеку, потребују и многе, који се у млеку налазе у недовољној количини или их у опште и нема. И нека се не чуде родитељи, који претежно исхрањују своју децу млеком, што им можда не напредују, како би желели.

Још у другој години може се детету дати 500—600 грама млека дневно, у трећој и четвртој око 250—300 гр; а у 5—6 година 200—250 гр.

Зашто не ваља давати велике количине млека, кад је млеко храњиво, лако сварљиво, добро искористљиво?

У једном литру крављег млека има 34 гр. беланчевине. Ова је количина за одраслију децу довољна као дневна количина беланчевине, а за мању је много већа него што је потребна. Пошто дете из потребе за другим састојцима мора да узима беланчевине и из других намирница, долази до сувише велике количине беланчевина. Велико уношење беланчевина у детињи организам је погрешно из више разлога.

Ако узмемо веће количине беланчевина него што нам је потребно, извесна количина се чак и не превари, него се несварена избаци са изметинама, јер наши органи за варење луче ограничене количине сокова, који од прилике одговарају потребама организма.

Али и у колико се више и свари ових беланчевина, оне само претоварују организам, те мора да врши извесне потребне радње око сагоревања и избацивања ових непотребних беланчевина.

Али ово употребљивање сувишних беланчевина за

производњу топлоте, спречава сагоревање масти и угљених хидрата у организму, те се маст слаже и тело нездраво дебља.

На даље није без штетних наследница по организам ни распадање беланчевина. Беланчевине у организму не могу потпуно да сагоре, као масти и угљени хидрати. Оне се распадне само у извесне киселине. Постају фосфорне, сумпорне и алинске киселине. Да би организам ове непотребне и чак штетне соли избацио из себе, мора да их веже са извесним солима (алкалијама и земним алкалијама) натријума, калијума, калцијума, магнезиума.

Те соли међутим играју врло велику улогу за дечји организам, јер су потребне за рашћење костију. И тако то сувишно распадање беланчевина наноси непосредне штете организму, јер га лишава врло потребних соли.

Али велике количине млека нису повољне за исхрану деце и зато што не садрже у себи гвожђа, које је веома потребно за изградњу црвених крвних зрнаца. Велике количине млека потпомажу у цревима процесе труњења, а они изазивају затвор.

Али поред ових замарака, млеко не може бити ни искључива, га чак ни најглавнија храна дечја и из других разлога.

Детету после доба дојења потребне су за рашћење и развијање снаге и рада, многе материје којих нема у млеку. Искључива исхрана ове деце млеком може довести до поремећаја у раштењу, недовољног образовања крви, неправилног рашћења костију и мање отпорне снаге.

Зашто долази до овога?

Дете у првој години расте брзо. После прве године рашћење се успорава. За рашћење костију потребне су веће количине соли. Млеко нема тих количина, него се уносе другим намирницама. Али велике количине воде, које се уносе с млеком, изазивају и велико одавање воде. Вода раствара соли организма, па са пуштањем воде, излазе и оне. Али, као што

смо већ видели, соли одузимају и производе распа- дања беланчевина. Кувањем млека уништавамо вита- мине, мењемо беланчевине, масти и остале састојке млека. Услед чега млеко губи од своје храњиве вред- ности. Напоследку искључива исхрана млеком може нанети штете здрављу детета и својом једволикошћу.

Из ових разлога млеко несме постати искључивом и једином храном детета. Већ са седмим месецом треба дете привикавати и другим храњивим средствима. Са другом годином и даље треба дете хранити одговара- јућом мешовитом храном. Ту долази нарочито исхрана намирницама биљног порекла: хлеб, кромпир, зелено поврће, воће одлична су храна за децу. Млеко у ово доба већ служи само као једно средство у исхрани, али никако као најважније.

Нема сумње, да млеко треба и овој деци свако- дневно давати, али је велика погрешка само млеком испунити оброке детета.

Др. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Ове године све су ми лубенице испуцале са стране окренуте сунцу и на пукотинама почеле да труле.

Бостан нисам заливао и због велике суше је врло ситан, а посејан је по упуству „практичних пољопривредних поука“ (Пољ. Календар). У рупама је стављано стајско ђубре.

30-VIII-1928 год.

Салаш

Анђел Рајић,

чл. Ср. Пољ. Подружине

Одговор: 1. Напуцање код лубенице изазове једна гљивица „*лисни гар*“, која најпре напала лишће и вреже, доцније род. У почетку те болести појави се мрко-зелене белеге, — флеке, разних облика. Оне изгледају про- видне као стаклене; или попуцају од свежине; или се осуше.

Обично се ствара на тим белегама једно легло од мрких гљивица. Ако се ове гљивице на са свим мла- дим биљкама појаве, онда се лубенице осуше; ако се

оне појаве на младим лубеницама, онда се оне смежурају и осуше; ако се болест појави на већ крупним лубеницама, онда оне попуцају и у пукотинама се појаве разне врсте гљивица плесни, а најчешће се развија права медљика.

Лек против лисног гара нема.

Сумпорисањем можемо спречавати, само у почетку, нагло ширење те болести.

Ни у ком случају не треба од оваквих лубеница семе у будуће употребити.

2. Ако се пуцање коре лубеница појавило у другом облику, онда је узрок вероватно тај, што су се лубенице на овогодишњој великој суши слабо развиле, и ако је било земљиште стајским ђубретом добро нагнојено.

За време вегетације, када су лубенице већ биле доста развијене, вероватно је, да је пала у један или више маха, макар слаба киша, ђубре се одмах наситило влагом и лубенице су ову влагу одмах примиле у себе.

Кора на лубеницама је била од раније суше доста чврста, без гипкости и зато је услед наглог пораста, после кише попуцала.

У колико су лубенице постајале слађе, у толико су се више развијале гљивице плесни и трулежи у пукотинама њеним.

У овом случају могао се трулеж туцаним дрвеним угљем спречити.

Мајеровић

Питање: На пилићима који су за клање појавиле се ваши од којих пилићи, после краћег времена и угину. Шкропио сам кокошињак са плавим каменом и карболинеумом, без успеха. 5

12-IX-1928. год.
у Чуругу

Радивој Максимовић,
ратар

Одговор: Узрок вашљивости код ваших пилића је нечистоћа.

Лечење. Треба добро очистити и опрати са кључилим цеђем живинарник (кокошарник) и седала —

пречаге на којима пилићи леже. Па потом седала — пречаге, пошто се осуше добро намазати и избрисати са *јаким винским сирћетом*.

Под живинарника добро очистити и *прелићти* *кључалим цеђем*, па потом посути са чистим сувим песком помешаним са уситњеним угљеном или пепелом.

Пилиће вашљиве пре пуштања у очишћен живинарник *треба да окуйаше у разблаженом млаком винском сирћету*, а потом да их намажеште по врату око гуше и испод крила, где има највише вашију, са *чистиим винским сирћетом помешаним са обичним зејштином на равне делове*. Ово мазање можете после 3—4 дана поновити, па ће вашију нестати.

На случај да предње не помогне, онда треба да се вашљиви пилићи купају у 2% *раствору креолина* (Kreolin 2%), али би за ово требали да се обратите тамошњем ветеринару.

М. Митровић,
марв. лекар

Питање: Читам и у разговору чујем да алкохол убија здравље, док ја имам прилика да видим у моме селу људе, који троше редовно алкохол, нарочито ракију, у већим количинама и имају доста добро здравље; шта више они су у стању пити сад вино сад пиво, па напоследку и ракију и све им ово годи, па су ипак здравији, него они који се држе хигијене као јеванђеља. Желео бих, да ми стручњаци одговоре преко „Тежака“, од куда ово све бива, и да ли су ово људи са неким нарочитим пореклом, и у опште какво би мишљење дали у погледу ракије; да ли би требало да надлежни настану да се производња ракије забрани, јер можда је она главни кривац, те наш сељак нагло пропада у погледу здравља.

20. Јуни 1928 год.
Струганик — Миовица

Јанко Т. Николић
земљ.

Одговор: Алкохолна пића несумњиво садрже у себи један јак отров. Што има људи, који та пића подносе и у великим количинама, па дочекају и дубоку старост — то није за чуђење. Треба знати, да су ови људи ретки. Многобројне статистике су доказале несумњиво, да пијанци имају краћи век, да чешће обо-

левају, да теже пребољевају болести, а нарочито различне, једном речи: пијанци у већини случајева рђаво пролазе. Нама обично не падају у очи они, који услед пића страдају, него само они, који издрже годинама велике количине опојних пића без нарочитих видљивих обољења. То су заиста људи урођене јаче одпорности, алкохол зацело није чинилац, који одржава у добром здрављу.

Др. Ст. З. Иванић

Питање: Имам ватру у обема шакама. Лечио сам се без успеха. Молим за савет.

Драгољуб С. Радојевић,
С. Рујиште п. Ражањ

Одговор: Према опису није могуће дати савет. Најбоље би било подврћи се лекарском прегледу. Може бити, да постоји каква унутрашња болест, коју треба лечити, па ће и та ватра престати.

Др. Ст. З. Иванић

ЛИСТАК

Милутин Ф. Гец, срески ветеринар

О унапређењу свињарства

— Свршетак. —

Важан моменат у гајењу свиња јесте *одлучивање* прасаца, јер обично ако се оно не изведе како треба, наступе цревна оболења код прасцију и запат се јако уназади. Не треба коначно одлучивање извршити пре 8 недеља до 2 месеца и то се старати да оно буде *доследно* тако, да прасци не осете тај прелаз са млека на обичну храну. Зато већ од 4. недеље, кад крмачино млеко постаје недовољно за исхрану прасаца, треба им давати као додатак топле, житке напоје, које они заједно са крмачама пију. За мале прасце нарочито су добри млечни отпадци. Чим мало прасци по-

одрасту, треба их *уброчити* т.ј. одвојити их од крмаче и давати им да сисају само у одређено време у почетку чешће па све ређе, што се ближи време одлучивања тако, да у последње време не сисају више од једаред дневно. Ово уброчавање добро је и за крмачу, јер онда она даје више и бољег млека, а добро је и за прасце, јер се одлучивање изводи постепено и они боље искоришћавају млеко које сисају.

Кад су прасци одлучени, онда их треба и даље хранити подједнако добром и увек мешовитом храном, изгонећи их на пашу, дозвољавајући им кретање, али им увек давати и по два obroка код куће. Кад је запат одрастао до 5. месеци, онда треба извршити одабирање и оно, што није задржано за приплод, поштојити.

Што се тиче исхране свиња, које се гоје, њих треба другојачије хранити. Њима је кретање потребно и храњење се врши једноставном храном: ту су одлична храна кукуруз и куван кромпир. Код гојења свиња наш свет греша, што затвара, да гоји маторе свиње, јер „дају бољи кантар“. Разуме се, да се свиње које су служиле за приплод, морају затварати старије, али остале много је боље затварати док су млађе, јер је утврђено да млађе свиње боље искоришћују храну, скоро за једну трећину, те је њихово гојење рентабилније. Најбоље је затварати свиње од 6—8 месеци. Поред уштеде у храни добија се роба, која се боље плаћа. И код гојења свиња важно је *уброчити* свиње и приликом храњења не дозвољавати да у алову остаје хране, да се свиње по неколико пута навраћају, већ чим свиње престану, да једу, алове очистити.

Смештај свиња је код нас обично врло рђав. Свиње, кад нису на паши, држе се у воћњаку, где леже дању и ноћу, лети и зими без икаквог склоништа. „Ранила“ за свиње, које се гоје, наш свет подиже како тако, али обори за мршаве свиње и оне, које расту, ретко се могу видети, а ако их где-где и има, они су врло жалосни с погледом на хигијенске прилике. Међутим и ако је свињче, које се гаји на

паши доста очврсло и отпорно, ипак и за њега треба имати оборе, а племенитије расе се не могу уопште ни замислати без доброг топлог свињаца. Свињац се може подићи од разноврсног материјала и на разне начине, али сваки свињац треба да задовољи ове услове: да је довољно простран за онај број свиња, који се држи у њему, да има довољно ваздуха и светлости и да се лако може очистити. Код нас постоји погрешно уверење, да је за свиње све добро, да свиња воли блато и нечистоћу, да њој не треба светлости нити чистог ваздуха, само нек је како тако топло. Нарочито за приплодне свиње свињац треба да одговара свима хигијенским условима, јер само тако оне могу напредовати. Сваки наш пољопривредник, који гаји свиње, може да направи обор у своме воћњаку, где држи свиње, од материјала, кога има на расположењу, да га не кошта скупо, а ипак да одговара свима хигијенским условима. Само се треба старати да је довољно простран, да је довољно висок (висине човечијег раста) и да је светао, на свиње стављати прозоре. За већи број свиња правити свиње по одељењима, остављајући нарочита одељења за крмаче и прасце. Патос од свињаца, да је непробојан, да не задржава влагу и да се може лако очистити.

На негу свиња обратити што већу пажњу, нарочито у погледу чистоте. Чистити свиње сваког дана, да се увек има чиста простора, одржавати чистоћу коже код свиња (лети их купати чешће), оборе кречити и дезинфиковати с времена на време, јер то је најбољи начин, да се спрече појаве разних болести.

Повести најзад најозбиљнију бригу о болестима и сваки случај оболења *одмах пријављивати власти*, да би ветеринар могао предузети потребне мере, да се болест угуши, јер највеће штете наше свињарство трпи од болести, а свака се зараза у почетку најлакше угушује.

* * *

Ето шта треба урадити, да би се унапредило свињарство: набавити свиње боље расе, за наше прилике

шумадинку, обрађајући пажњу на гајење, исхрану, смештај и осталу негу. Сад да видимо како се то може постићи према нашим приликама.

За набавку свиња добре расе, срески је одбор одредио 10.000 динара кредита у своме буџету. Тај новац не може подмирити потребе целог среза, већ ће се њиме олакшати набавка свиња добре расе свима онима, који буду хтели. Свиње ћемо набавити из државних пољопривредних установа, где ћемо бити сигурни за чистоту расе и солидност цене.

Што се тиче самог гајења, ја сам вам укратко изложио, како треба гајити свиње. На вама је да тако радите. А у свакој прилици ви се можете обратити за савет како мени, тако и господину среском економу као и Српском Пољопривредном Друштву. Радићемо стално у овом правцу и са свима онима, који буду набавили свиње, стајаћемо у сталној вези. Наша пољопривредна подружина обећава приликом јесење изложбе лепе награде свима онима, који буду показали успех у овом послу.

Успемо ли да поправимо квалитет свиња у нашем срезу, верујте ми, да смо много учинили за економски напредак нашег краја. А то само од вас зависи.

БЕЛЕШКЕ.

Јесења изложба Загребачког Збора. — Загребачки Збор у споразуму са обласним одбором и са стручним организацијама приређује од 18.-21.-X. о. г. изложбу цвећа, поврћа, воћа, грожђа и лозе.

Уз ову изложбу биће прикључене у дворани главне индустријске палате кушаонице вина, шампањца, ликера, деликатеса, сира, и т. д.

Дирекција Јадранске Пловидбе Д. Д. у Сушаку одобрила је својом окружницом бр. 433 возну повластицу посетиоцима изложбе и сајма цвећа, поврћа, воћа, грожђа, лозе и вина.

Обавештења даје тајништво Загребачког Збора, Мартићева улица, телефон 4063.

IX Међународни маслинарски конгрес одржаће се у Тунису од 26. октобра до 8. новембра са обилним програмом рада, којим су обухваћена сва важнија питања гајења и прераде маслина.

Земаљска Задруга за безалкохолну прераду грожђа у Ваљеу. — На дан 29. јула тек. год. основано је за целу Државу удружење под фирмом „Земаљска Задруга за безалкохолну прераду грожђа и воћа“ у Ваљеу. Ова Задруга за безалкохолну прераду бавиће се:

1,— Справљањем вина без алкохола, мармеладе, компота и безалкохолних производа од воћа и грожђа.

2,— Продајом свију горе пом. производа, као и воћарских справа и алата и потребних инсектицида за уништавање штетних инсеката и паразита на воћкама и виновој лози.

3,— Подизањем задружних воћњака и винограда у Јужној Србији и рационалним неговањем воћака и винове лозе.

4,— Држањем краћих и дужих течајева за унапређење велике националне индустрије за прераду воћа и грожђа на хигијенској и трезвеној основици и друго.

Упис се врши стално. Чланарина износи суму од 100 динара, уплаћује се једном или четворомесечном ратом по 25 динара.

Уписати задругар одговара само уписатим бројем удела.

Задруга је регистрована код Ваљевског Првостепеног Суда од 17. августа под бр. 28356.

Станица за Селекцију Биља на Државном Добру „Беље“ нуди на продају селекционисано семе озиме пшенице: пролифик бркуље, банатске бркуље и жуте Шомођске шишуље. Обавештења даје Станица и Српско Пољопривредно Друштво у Београду.

КЊИЖЕВНОСТ.

Споменица поводом седамдесетогодишњице професора Др Јулија Стокласе. — Уредништво пољопривредног листа „Пољопривредни Гласник“ учинило је нама пољопривредницима велику услугу, одштампавши горенаведену споменицу, јер је она од интереса за сваког пољопривредног стручњака и радника на подизању наше пољопривреде и нарочито за

наше студенте пољопривредних факултета. Из ове споменице види се, шта може учинити једини човек, кад има несаломљиву вољу и истрајност за рад, стрпљење, тачност, не говорећи о богоданим способностима. Научни пољопривредни рад Ј. Стокласе је разгранат, тако свестран, да му се човек мора дивити.

Свима, који се интересују научним пољопривредним радovima и пољопривредним програмом можемо најтоплије препоручити ову врло интересантну а врло добро опремљену књигу, ми се надамо да ће она задовољити сваког читаоца и да ће дати свакоме подстрек за даљи рад, угледајући се на пример г. Ј. Стокласе.

Ст. Бечеј

Ing. agr. С. Виноградов.

ДОПИСИ.

Стање винограда у Жупи.

Киша која је падала у месену Јуну, Јулу и Августу учинила је да су виногради у Жупи добро напредовали, те се и у овој години очекује обилата берба грожђа.

Виногради су са родом понели боље но икада, непогода није било, за извоз има великих количина грожђа најбољег квалитета. Нарочито киша која је у септембру падала неколико пута допринела је да грожђе једра, добро зри, и добије доста шећера.

У Александровцу и околини има доста магацина — подрума за смештај и прераду грожђа са свима судовима.

На главном путу Крушевац—Александровац 34 км. саобраћају аутомобили и омнибуси.

Најближе железничке станице јесу Крушевац, Стопања, Почековина.

Потребна обавештења даје Александровачко Трговачко Удружење и пољопривредни референт за срез жупски.

Одређен дан за бербу грожђа јавиће се накнадно, а купци грожђа могу правити закључке и данас, када год желе.

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Српском Пољопривредном Друштву

Београд.

Према решењу Управног Одбора тога Друштва отишао сам као његов изасланик, на изложбу стоке, која је приређена за срез посавски у Обреновцу 2. септембра ове године.

Пријатно ми је констатовати да је овогодишња изложба стоке у Обреновцу, несразмерно много боља од изложбе у прошлој години.

Приређивачи изложбе и излагачи, навикли су на практичну страну изложбенога задатка. Немају особитих церемонија и издатака. Искористили су пијачиште у Обреновцу и са малим преградама, поделили тај изложбени простор на одељења за коње и говеда, која су и сачињавала главну изложбу, јер је свиња, оваца и коза, било мало изложених.

Гајење коња у овоме срезу узело је јачег маха. У томе се развиле утакмице имућнијих људи, без обзира на рентабилност гајења. Те утакмице су нарочито у тркама, које такмичари, скоро шпорта ради, приређују сваке године, једном или двапут у години. На овој изложби није било трка, јер су оне раније, засебно биле приређене. Изложба је сада била приређена само за такмичење ради награда, према ваљаности одгајених грла, по њиховим расним и привредним особинама. Било је прилично чистокрвних енглеских и полукрвних арапских грла, а највише од ових укрштених, са нашим домаћим грлима.

Коњи су добро однеговани повољно урађени, махом доброћудни и радљивости наклоњени.

Говеда је било по неко чисто сименталско грло, мушко и женско, затим чистокрвних грла колубарској соја говеди. Иначе су све мелези од наших домаћих запата, укрштених са Сименталцима или Колубарским сојем. Где где се спазе мелези од Алгајаца или Монтафонаца, која се грла појаљују од купљених телаци од београдских млекација. У опште се види послератно шаренило. Набављао је, ко је где могао по својој имовној снази. Али, од сада има врло лепога материјала за одабирање чистовних грла, или бољих мелезана. То се одабирање и почело и напредоваће уз стручну сарадњу и објашњавања вреднога ветеринара г. Милутина Геца и пољопривредног средног референта г. Живадина Тијанића и осталих њихових сарадника из реда грађанства, који су љубитељи стоке у опште.

Врло је вредно пажње било осмотри два особито добро однегована бика трогодца Колубарског соја, са веро-

ватно нешто унете долинске крви говеди из Маџарске. Били су ванредне лепоте и однегованости, што но реч, као две јабуке. Милина их је било гледати. То ме је толико одобровољило да сам одгајивачу њиховом, Васи Томићу из Великог Поља, дао реч да ћу платити да се сликају. Он их је и сликао, али ми још није слике послао. Кад их пошаље, уступићу једну Српском Пољопривредном Друштву да се урама, једну ћу задржати себи, једну ћу уступити Подружини у Обреновцу, а једну одгајивачу Томићу.

Овако распоређена грла на изложби, без икаквог церемонијала, Оцењивачки Суд, око 8 часова ујутру, почео је ценити грла за награде и свршио је оцену до 12 часова. Тада је г. Геџ, скупљеним излагачима и публици, објавио колико је која установа дала на име помоћи за држање изложбе и награђивање грла, која су била најбоља, па је дао реч изасланику Српског Пољопривредног Друштва.

Као изасланик Друштва, изјавио сам поздравље Посавским излагачима од Управног Одбора Српског Пољоприв. Друштва, благодарио њима и приређивачима на труду и узимању, чиме су дали полета нашем сточарству, најважнијој грани пољопривреде у Посавини. Добром музном стоком гаје се чељад у домовима, да постану снажна за тежачке послове, а јаком спрежном снагом постиже се дубоко орање и већа родност. Зато је рентабилније гајити говеда него коње, који се сада замењују аутомобилима, аеропланима у случају рата и тракторима у орању. Нагласио сам потребу гајења свиња што више у томе месту где кукуруз рађа, а тако исто и оваца, да би се народ одевао вуненим кућевним израђевинама, које су јевтиније од дућанских, а трајније и здравије. Сада је то могуће и у равницама, пошто је наука пронашла „Дистол“, сигуран лек од метиља.

Говор је пажљиво и са одобравањем саслушан.

После овога, настало је раздељивање награда, а кад је и то свршено, приказано је у кафани код „Златибора“ у филму лечење од метиља. Приказао га је г. Ћирковић економ. Слушалаца, — гледалаца, било је довољно и са пажњом су приказ саслушали.

Напомињем само излагаче, који су добили прву награду и колико је излагача и награда укупно било.

Награђени су и то: *коњи*:

Кобиле са ждребадма. Излагача 15, награда 10.

1 награду добио је Живојин Николић из Ратара.
Ждребад од 1 године. Излагача 13, награда 8.

1 награду добио је Михаило Видојевић из Грабовца.
Ждребад мушка од 2 године. Излагача 8, награда 5.

I награду добио је Миша Шзјиновић, из Грабовца.
Ждребад женска од 2 године. Излагача 8, награда 5.

I награду добио Богољуб Симовић из Забрежја.
Омице од 3 године. Излагача 5, награда 3.

I награду добио Богољуб Симовић из Забрежја.
Пасиуви. Излагача 6, награда 4.

I награду добио Митар Бранковић из Грабовца.
Продајно одељење. Излагача 8, награда 6.

I награду добио Живојин Николић из Ратара.

Говеда:

Краве са шеладима. Излагача 22, награда 12.

I награду добио Љубисав Бранковић из Грабовца.
Тела од 1 године. Излагача 20, награда 11.

I награду добио Милан Бранковић из Грабовца.
Јунци од 2 године. Излагача 21, награда 11.

I награду добио Светомир Павић из Стублина.
Јунице од 2 године. Излагача 13, награда 8.

I награду добио Александар Митровић и Грабовца.
Бикови: Излагача 19, награда 11.

I награду добио Васа Томић из Вел. Поља.
Продајно одељење: Излагача 6, награда 5.

I награду добио Радоје Чолић из Грабовца.
Свиње. Излагача 9, награда 3.

I награду добио је Михаило Грујић из Грабовца.
Овце и Козе. Излагача 6, награда 3.

I награду добио Радоје Стефановић из Обреновца, за козе.

Нисам могао сачекати да се и остале раздате награде среде, јер сам морао отпутовати у Београд истог дана у вече. Њих ће, као и закључак изложбе и укупно издате награде доставити Друштву, у своме извештају Подружина Друштвена, у Обреновцу.

Благодарим Друштву на пажњи.

14. септембра 1928. год.
у Београду.

Вића П. Матић,
члан Управног Одбора.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:
40., одржане 19. септембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, М. Стојановић, В. Матић, Т. Владисављевић, С. Партонић, и Б. Ранковић,
Председавао председник г. М. Миљковић
Бележио секретар г. М. Дамњановић

I.

693) Прочитан је и примљен записник 39. седнице Управног Одбора.

II.

694) Прочитан је и усвојен записник 36. седнице Књижевног Одбора као и одлука бр. 404, о набавци 10 књига „Сељачки Кредит“ по 50 дин. са 25% попушта.

III.

695) Прочитан је записник 38. седнице Финансијског Одбора па је одлучено, да се прима знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара.

IV.

Прочитан је записник 38. седнице Набављачког Одбора па је одлучено:

696) да се одобрава набавка 5 сакових плугова и разног алата и справа по поруџбинама стим, да се такве набавке могу и у будуће вршити;

697) да се поручи код Ж. Ђорђевића 100 прашача, које да испоручи до конца априла идуће године;

698) да се поручи од Г. Фелдеша 5000 кгр. озимог грашка и 2000 кгр. маљаве грахорице.

V.

Прочитан је записник 36. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

699) да се економу ср. љубиског исплати 300 дин. за одржана предавања о сузбијању штитасте ваши на шљивама;

700) да се прима знању извештај Подружине из Владимираца, да одустаје од приређивања изложбе због неповољне године. Одређени изасланик г. Д. Спремић, да иде на изложбу у Тузли.

VI.

Саслушена су мишљења инспектора за Подружине, па је одлучено:

701) да се прима у састав нова подружина основана у Прачи;

702) да се прима знању извештај о прегледу Подружине у Лазаревцу;

703) да се на основи извештаја о прегледу Подружина у областима пожаревачкој и подунавској, тражи исплата дуговања, којима је рок прошао, најдаље до 15. октобра, после ког рока тражити наплату судским путем. Извештај да проучи Одбор за извршење програма рада и учини предлог.

VII.

704) Саслушан је реферат г. Др. М. Градојевића о извршеним огледима са разним инсектицидима, па је одлучено: да се друга поруџбина дрворина у 10.000 кгр. откаже, пошто дрворин није дао задовољавајући резултат, а прва поруџбина у 5000 кгр., пошто је већ упућена Друштву, да се испита кад приспе, па ако да неповољне резултате, да се пријем одбије. Одмах да се поручи 10.000 кгр. карбокримпа, на место отказаног дрворина.

VIII

Саопштења и предлози.

705) По тражењу Министарства Пољопривреде и Вода, да му се да мишљење о нацрту закона о унапређењу сточарства, одлучено је: да се предмет упути Књижевном Одбору.

706) По питању дуговања Подружине из Гроцке, одлучено је: да се пре но што би се предала суду како ова тако и остале подружине, које су престале да раде, а друштву дугују, упитају преко среских власли, зашто не измире дуг, па према одговорима да се одлучи, да ли да се тражи наплата преко суда или не.

707) По предлогу члана г. Б Ранковића одлучено је: да се ранија одлука о штампању упутства за сузбијање штитасте

ваши на шљивама имени у толико, што ће се штампати само плакати у 15—20.000 примерака.

Са овим је седница закључена.

41., одржана 26. септембра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић и председник Д-р Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, С. Партонић, С. Ратковић, Н. Петровић, В. Матић и А. Рашковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

708) Прочитан је и примљен записник 40. седнице Управног Одбора.

II

709) Прочитан је и усвојен записник 37. седнице Књижевног Одбора као и одлуке: бр. 414, да се откупи 50 књига „Вранчићеви доживљаји“ по 12 дин. са 25% поуста; бр. 415, да се г. Б. Ранковићу исплати 150 дин. на име хонорара за коректуру и допуну плаката о сузбијању шљивине штитасте ваши и бр. 417, да се тражи продужење рока до 15. октобра за мишљење о закону о унапређењу сточарства.

III

Прочитан је записник 39. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

710) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

711) да се огрев друштвених просторија набави 40 м. дрва, која да комисијски прими Финансијски Одбор.

IV

Прочитан је записник 39. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

712) да се по понуди бр. 9275 набави 1000 ком. воћарских маказа и 600 комада тестерица;

713) да се по указаној потреби набави 100 плугова Сервус.

Прочитан је записник 39. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

714) да се Подружници у Високом одобри помоћ за изложбу још 3000 динара;

715) да се прима знању, да Подружине у Сопоту и Александровцу Кр. одустају од приређивања изложбе стим, да као изасланици на изложбама које ће се одржати, иду у Вел. Кикинду г. Б. Ранковић; у Шабац г. М. Стојановић; у Богатић г. А. Рашковић, у Високо г. С. Партонић и у Лазаревац г. Т. Владисављевић;

716) да се обласном лозном расаднику у Кавадару пошаље на послугу 500 тацни за изложбу;

717) да г. Н. Петровић понова иде на изложбу у Параћин, пошто се изложба није могла одржати;

718) да инспектор за Подружине изврши преглед рада у 20 Подружина по предлогу, ради чега да проведе на путу 20 дана у току октобра;

719) да се за идућу седницу спреми распоред прскалица и инсектицида по Правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши.

VI

По осталим предметима одлучено је:

720) да се прими понуда за уметање прилога у Календару рачунајући по 120 дин. од 1000 ком.;

721) да на Конференцију Месног Одбора Народне Одбране иде члан Управе г. Н. Петровић.

VII

Саопштења и предлози:

722) Прочитан је извештај Аустријског Посланства о отварању изложбе у Бечу. Одбор прима знању.

723) Прочитан је позив Савеза Срп. Земљор. Задруга из Сарајева на Конгрес. Одбор прима знању, стим да се пошаље телеграфски поздрав.

724) Председник предлаже да се расмисли о могућности и начину снабдевања Месних Задруга за пољопривредни кредит са пољопривредним потребама. Одбор усваја предлог, стим да Одбор за извршење програма рада поднесе реферат.

725) члан г. Н. Петровић реферише о изложбама у Паранину и Краљевом Селу. Одбор прима знању стим да поднесе и писмени извештај.

726) Председник реферише о изложбама у Ст. Бечеју и Свилајцу Одбор прима знању с тим да поднесе и писмени реферат.

Са овим је седница закључена.

ПОДМЛАЂИВАЊЕ

и лечење организма код
људи, жена и деце

Чувени енглески Др. Хајг утврдио је, да готово сви културни људи уносе у организм заједно са јелом и све могуће отрове (нарочито мокраћну киселину), које организм није у стању сам да уклони. Ови отрови ослабљују, па чак и атрофирају животне човечије жлезде, које снабдевају организм са ферментима енергије и снаге и тиме смањују код њега снагу, што изазива растројство размене материја, разноврсне болове и патње, и доводи човека до превремене старачке немоћи, па чак и смрти... Но, срећом, чувени научњаци, као Браун-Секар, Карно, Штајнах и др. доказали су, да болестан, малаксали или немощни организм, под утицајем физиолошког екстракта, (као што је

„КАЛЕФЛУИД“

Д. Калениченко) од животне жлезде снажне животиње, опет постаје здрав снажан, способан за рад и све његове физичке и умне способности долазе у норму; другим речима, организм се подмлађује.

Бесплатно се сваком шаље детаљна научна литература „Подмлађивање и лечење организма“, са лекарским оценама и писмима болесничким о безуветном дејству „КАЛЕФЛУИДА“ код разних болести. Обраћати се:

БЕОГРАД,

ШУМАДИЈСКА УЛ. БР. 33,

МИЛОШ МАРКОВИЋ

Сам пак „Калефлуид“ добија се у апотекама и дрогеријама целог света, па и у Југославији.

Г. г. лекарима шаље се бесплатно — франко ради терапевтских проба.

2—1

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво не прима одговорност.

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купићете уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, фине од бокса дин. 198
 Полуципеле бокс дин. 175, дамске шеврс дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, фине лак дин. 199, за де-
 чаче дин. 165, за девојке од бокса дин. 84
 Деџе бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наруч-
 бине преко дин. 500 поштарине слободно. Што не одговара се промени или врати новац. 16-12

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. — Тел. 40-98.

10-1

ВОЋКЕ

лозе, руже, медоносно и украсно дрвеће, шибље.

ПРОДАЈЕ РАСАДНИК

„ФЛОРА“

Шуматовачка 107. — Београд.

ТРАЖИТЕ ЦЕНОВНИК. 2-2

Уредништво и администрација „Тежака“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

Конкурс

за пољопривредно особље

Области Подунавској потребно је следеће пољопривредно особље: 10 референтата за срезове; 2 суплента, 2 учитеља пољопривреде, 1 рачунски чиновник, 1 баштован, 1 плетар, 1 људски и 1 сточни лекар (оба хонорарни), за школу у Вршцу; 2 управника лозних расадника; 8 помоћника-званичника или дневничара.

Срески референти имају положаје у I. кат., 5—9 групе, и у II. категорији у свима групама; затим могу бити хонорарни. Супленти у I. кат. 9 групе; учитељи пољопривреде у II. кат.; управници лозних и воћних расадника у II. кат. или хонорарни.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 30 — IX — до 12. — X — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД								НОВИ САД															
	понуђа				тражња				закључено				понуђа				тражња				закључено			
	динара				кило-грама				дин.				динара				кило-грама				дин.			
	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до	од	до				
Пшеница	240	255	240	250	—	243	245	242	255	242	252	6,995.000	242	255										
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—				
Јечам	240	245	230	240	—	235	240	250	300	245	295	50.000	245	300										
Овас	240	250	235	245	—	237	245	242	250	240	245	195.000	240	250										
Кукуруз	300	315	295	310	—	300	312	180	320	170	315	2,070 000	180	320										
Брашно пшенично	270	360	260	350	—	—	—	210	367	200	357	144.000	200	367										
Мекиње	—	—	—	—	—	183	185	185	187	180	182	220.000	180	187										
Пасуљ	820	860	810	840	—	820	820	850	850	830	830	10.000	850	850										
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
суве шљиве	495	735	485	720	—	360	360	—	—	—	—	—	—	—										
Пекmez од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Ораси	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	50.000	—	—										
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										
Хмель	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—										

Ратна штета 438—438 50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирно Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Б. Ранковић

Један успех међународне организације пољо- привредника.

У своје заседању од децембра прошле године Друштво Народа приступило је образовању једног новог саветодавног привредног комитета, који ће имати 47 чланова. У томе броју биће, поред Председника Међународног Пољопривредног Института у Риму, 9 представника пољопривреде, између којих више људи најистакнутијих у међународном пољопривредном покрету, на име гг.: *Jules Gautier*, председник народног савеза пољопривредних удружења Француске, *Dr Hermes*, бивши немачки министар, проф. *Laur*, ди-

ректор швајцарског савеза сељака, сва тројица чланови бироа Међународне Пољопривредне Комисије.

Када је, у 1926., приступљено припремним радovima у циљу сазива једне Привредне Конференције у Женеви, није било резервисано за пољопривреду једно засебно место, већ се било ограничило да се она спомене говорећи о индустрији. Захваљујући посредовању пољопривредних организација више земаља и посредовању Међународног Пољопривредног Института,^{*)} пристало се на то, да пољопривреда добије одвојено своје представнике. Ово представништво, у циљу испитивања пољопривредних питања, установило је једну нарочиту комисију, која је у својим резолуцијама, ослањајући се на једну изјаву усвојену недавно од Међународне Пољопривредне Комисије, *истицала сву важност пољопривреде за светску привреду.*

Уступивши јој тако широки удео у крилу новог саветодавног комитета, Друштво Народа признаје пољопривреди право, да буде третирана на равној ноzi са индустријом и трговином. Интересантно је видети, да и ако је оно држало до тога да има учешће Међународног Пољопривредног Института, да је оно увидело и потребу хитне сарадње пољопривредних друштава. Састав новог комитета намеће закључак, да ће пољопривреда бити у стању износити у будуће са свом жељеном јасноћом своје гледиште у међународним питањима.

Овome саопштењу, које нам је достављено од стране Међународне Комисије са молбом да се објави у „Тежаку“, не би имали шта додати сем то, да нас радује што се и код највише међународне установе, Друштва Народа, почео увиђати огроман значај који пољопривреда има у светској привреди у опште, само нам не може бити мило, што се код нас, у нашој пољопривредној земљи, најмање обраћа пажња пољопривреди не само од стране надлежних него и од самих заинтересованих. Заинтересовани пољопривред-

^{*)} В. „Тежак“ бр. 17.

ници још нису успели у нашој земљи, где су у огромној већини, да извојују себи Пољопривредну Комору, још не увиђају потребу за оснивањем једног нашег српско-хрватско-словеначког савеза пољопривредних удружења, па онда није чудо, што се и од стране надлежних, у државном буџету, и иначе, не придаје онакав значај пољопривреди, какав она заслужује по својој важности међу осталим привредним гранама, нарочито код нас, где готово сви живимо од пољопривреде, непосредно или посредно.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ НАУКЕ О ЂУБРЕЊУ.

Јесења употреба чилске шалитре.

Познато је, да је чилска шалитра првенствено пролетње азотно ђубриво, како за озимице, тако и за јаре усеве. Но чилска шалитра може корисно и с јесени да се употреби а нарочито за пшеницу.

Код нас пшеница долази иза кукуруза, који често касно дозри, те се са сетвом пшенице одоцни. Исто тако ово одоцњавање сетве може да дође и због јесење суше, као што је то случај ове године, или због великих киша, које ометају орања. Ако иза позне сетве дође још рана зима, онда је усев сувише слаб ушао у зиму, те је више изложен утицају мразева. Његове сталне жиле нису још дубоко укотвљене, нити су довољно очврсле, да издрже наизменичну голомразицу и крављење. То је углавном и узрок, што се млади усеви с пролећа јако разреде, па често дође и до преоравања.

За такве слабе усеве, доцно поникле, једино је корисно помоћно средство, *да се с јесени баца мала количина чилске шалитре*. Та количина треба да је толика, да послужи озимој пшеници, да своје сталне

жиле пусти што дубље у земљу и појача пораст надземних делова.

Позната је истина да жиле иду за шалитром и како се ова са кишима снаша дубље, то и жилице иду за њом.

Питање је сада која се количина може употребити корисно. Ако се чилска шалитра меша са суперфосфатом и заједно растури пре сетве, онда је потребна већа количина из разлога, што се меша са већом количином земље заоравањем или јачим дрљањем пре сетве. У том случају по катастралном ланцу — јутру — треба бацити 30–40 кгр. Но ако се ово учини по сетви, а пре влачења или пошто је њива обникла, онда је потребно само 20–25 кгр.

Данас има растурача вештачког ђубрива, који могу већ од 20 кгр. по катаст. ланцу да бацају (растурач Мак Кормик и други). Ако се руком баца, онда се ова мала количина мора помешати са сувом земљом у размери 3 : 1, т. ј. више земље да би шалитра свуд, равномерно пала.

Преимућство чилске шалитре је у томе, што њен нитратни азот не зависи од ферментације, те дејствује и при хладнијем времену, док амонијакални и амидни азот морају превирањем прво прећи у нитратан азот, па тек онда могу служити биљкама за храну. У топлој и влажној јесени то још иде, али, кад је јесен хладна, стане и ферментација амонијакалног и амидног азота баш онако исто, као што то бива код врења вина.

Из тих разлога ми саветујемо употребу чилске шалитре за сва она озима жита, која су у питању, да ли ће пре зиме изградити, довољно, свој подземни и надземни део.

Бора Милутиновић,
инж. агроном.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежак“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара.

Огртање винограда.

Огртање винограда (јесења кољња) врши се у свима виноградарским пределима и земљама, у којима су зимски мразеви толико јаки, да би од њих неогрнута лоза морала измрзнути. У тим пределима и земљама зимски мразеви често пута могу бити тако силни, да код промрзле лозе не само што може бити потпуно уништена једногодишња берба грожђа, већ може и чокоће да пострада и да се потпуно осуши. Нарочито су ови мразеви опасни за винограде подигнуте у низинама и по равницама, где је земљиште доста влажно и где лоза готово редовно страда од Пероноспоре и Оидијума, због чега ластари не могу да сазру потпуно, те као такви лакше промрзну. Исто тако мразеви су убитачни за винограде, које је тукао град, услед чега је био онемогућен правилан пораст и дозревање лозе. А за младе садове винограда, подигнуте са калемљеном лозом, зимски мразеви, као и јесење и пролетње слане, могу такође бити врло штетни, те је потребно да се млади садови безусловно и редовно огрћу.

Код нас, у Северној Србији, извесни виноградарски покушали су да не огрћу винограде; други пак виноградарски нису стигли да сваке године огрћу своје винограде (каких је на пример случајева било врло много за време прошлих ратова) па су и једни и други увидели: да се виногради код нас морају огртати, пошто неогрнути страдају од мразева. Бивало је случајева, да неогрнути виногради, чија је лоза била потпуно зрела, извесних година, када зима није била сувише оштра, нису мразом били оштећени. Али су у Северној Србији последњих година зими били тако јаки мразеви да су сви неогрнути виногради од мразева много страдали. Према томе, виногради се код нас морају огртати, да би се редовно и потпуно сачували од зимских мразева.

Огртање винограда врши се у јесен, када вегета-

ција лозе престане и када лист отпадне. Том приликом около сваког чокота нагрне се земља толико, да њоме буду покривена 4—5 пупољка на лози рачунајући од крље—гице. А између редова лозе земља се прекопа у дубину од 15 до 20 сантиметара, што има за циљ, да доњу тврду и мање плодну земљу преврне, уситни и избаци горе, излажући је утицају мрза, влаге и топлоте, да се још више издружи, уситни и оплоди, као и да се омогући продирање водених падежа у дубље земљине слојеве, те на тај начин осигура што *већа резерва влаге у земљи.*

Огртање чокоћа не прекопавајући земљу између редова лозе, како то многи наши виноградари раде, није за препоруку, јер прекопавањем земље омогућава се зимској влази да продре у дубље слојеве земље и да се створи што више резервне влаге, која је лози преко лета врло потребна.

Огртањем се чокот чува од спољне влаге, јер земља нагрнута уз лозу, онемогућава води од кише и снега да допре до крље и стабла.

Приликом огртања винограда заорава и закопава се сточно и вештачко ђубре онде, где је ђубрење вршено, а ђубрење винограда, када је то потребно, обично се врши с јесени, пре огртања.

Млади виногради, а нарочито нови садови све до треће године старости, као и стари и слаби виногради, чију бујност треба појачати, прво се орежу, па се затим огрну. А стари и бујни виногради, који се режу с пролећа, само се очисте од сувих и непотребних лоза и изданака, па се онда огрну.

Ради тога што се наши виногради мррају огртати, ми резидбом лозе у виноградима стварамо тако звани „ниски облик чокота“, т.ј. облик, где се крља развија и шири што ближе земљиној површини, а не допушта јој се да расте високо, како би се огртање лакше и што боље изводило. Ако би пак чокоће у виноградима имало „полу висок“ или „висок“ облик, онда се ни најбољим огртањем не постиже, да се огрну сви родни пупољци на чокоту, те извесни од њих остају изложени

мразу и пропадају, и на тај се начин смањује родност чокоћа.

Огртање винограда до сада је код нас вршено већином ручном радном снагом и мотиком, на који се начин најбоље и најпотпуније земља обради, коров уништи и чокоће огрне. Али, с обзиром на *скупоћу људских радника* и на потребу да се огртање по кат кад што брже обави, у напреднијим државама одавно, а код нас у новије доба почињу разумни људи да врше огртање запрежном радном снагом и плуговима огртачима, којих има разних система. Рад са плуговима огртачима много је, дакле, *јевтинији и рентабилнији*, о чему се мора водити рачуна, пошто су данас такве економске прилике и потребе, да се сваки земљораднички посао мора што више да упрошћава и и појевтињава, како би се од истога што више користи имало.

Да се плугом огртачем не би повредио чокот и његове површне жиле, потребно је орати само између редова, а око самог чокота земљу нагрнути ручном снагом помоћу мотике.

Растојање од 1,20 м. између чокоћа и редова у винограду најмање је што може бити за употребу сточне радне снаге и при таквом растојању употреба плуга једва се даје успешно изводити и то код вештог и и искусног виноградара. Зато код нас виноградари врло нерадо уводе плуг у виноград, јер су наши виногради усађени на том растојању. Међутим, за будућност, ако се жели што боља рента од винограда, неће моћи да се обрада земље у винограду врши људском радном снагом, већ ће бити неизбежна употреба стоке и плуга: огртача, прашача и др. Зато с обзиром на ту потребу, при сађењу нових винограда ваља остављати већи размак између чокоћа и редова у винограду и то од 1,40—1,50 м. Ово нарочито важи за виноградаре из Јужне Србије.

Никола Ж. Петровић.

Зашто боли трбух?

Болови у трбуху врло често су знаци врло опасних обољења. Многи су платили главом, што се на те опомене нису обзирали, те благовремено тражили лекарску помоћ. Многе тешке болести у трбушној дупљи прате грчеви и врло често задоцни се са лекарском помоћи, нарочито је ово често код сељака. Прво се изређају сви надри — лекари, бабе, врачаре, пријатељи. Сваки саветује по неки лек, а болест напредује и погоршава се до тога степена, да прође време, кад стручна лекарска помоћ може спасти болесника. И онда се теши: „Није му било века, па му није било ни лека“.

Врло опасне болести као што су завезана црева, увртање црева, запушеност крвних цревних судова, разне болести црева као гризлица, срдобоља, гровање оловом прате грчеви који су распрострањени по целом трбуху, час се појаве овде, час онде. Исти такви болови наступају и код сушења кичме или тровања дуваном.

Болови у горњем трбуху испод лажичице и грудног коши значе, да је оболео желудац. Такве болове изазивају: гризлице у желудцу, јака киселина, грчеви у једњаку или суженост једњака, поремаћији у варењу. На даље у том делу трбуха јављају се болови услед обољења жлезде гуштераче или жучног мехура, а и горњег дела црева.

Грчеви у десној горњој половини трбуха јављају се услед камена у жучном мехуру, обољења жучног мехура и канала, разних обољења јетре као и код сушења кичмене мождине.

У левој горњој половини јављају се болови услед жутице, срашћења слезине, обољења бубрега.

У доњем делу трбуха долазе болови услед запаљења слепог црева (с десне стране) или камена у бубрезима. Болови у крстинама јављају се услед камена у

бубрезима као и услед других болести у бубрезима, као запаљења, крвављења и т. д.

Око пупка јављају се грчеви као последица разних оболења танких црева.

То су најважније болести, које прате грчеви у трбуху. Као што се да лако видети из овог набрајања, све су то врло опасне и тешке болести, с којима се не сме шалити и које се не смеју поверавати незналицама. Против ових болести и лекар мора много труда уложити, док их савлада. Али посао му је јако отежан, ако се не дође на време.

Ови болови наступају у повременим нападима. Грч је често пута толико јак, да га болесник једва подноси. Некада сече, некада распиње, некада боли као најјачи ударац.

И најопасније је, ако се дају болеснику без прописа лекарева лекови за ублажење болова или чишћење. Што се сме и може у том случају чинити, јесте метнути болеснику млаке облоге или у случају сумње на слепо црево и хладне. Код неких грчева помаже, ако се трбух обавије каквим широким појасом, али се не сме много стезати. То ће најбоље сам болесник знати и само ако он осети, да му то ублажава болове, сме се чинити, пошто код нелих обољења стезање трбуха појачава болове.

Сваки бол и грч у трбуху треба да буде опомена, да се што хитније и што пре потражи лекарска помоћ. Само ће лекар бити у стању, да одреди услед чега је дошло до болова и да да прави лек и потребну помоћ. Не треба у овим случајевима никад заборавити, да је врло често операција, и то хитна и брза операција, једини спас болесника. Али исто тако и против болести, које се не лече операцијом, само благовремено лечење довешће до оздрављења.

Др Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питања: „Да ли се може искористити пшенична јарма за товљење свиња, пошто немам довољно кукуруза, и у каквом односу она стоји према кукурузу у погледу хранљивости?“

Богосав М. Ивковић,
економ из В. Младеновца.

Одговор: Пшенична јарма може послужити врло добро за товљење свиња у оскудици других хранљивих средстава, ма да се ретко употребљује за ове сврхе у редовним приликама. Пшеница је богата белачевином (просечно $10,2\%$), а сиромашна у мастима (просечно $1,2\%$), те је у редовним приликама скупа за товљење. Сем тога, сувише велике количине белачевина животиње не искоришћују добро, те велике количине одлазе неискоришћене. Код товљених животиња за образовање масти служе поглавито масти хране и угљени хидрати (скроб, разни шећери и т. д.), а белачевина треба да буде само у оној мери, колико је потребно за добро искоришћавање осталих хранљивих материја (масти и угљених хидрата). У пшеници је хранљиви однос (белачевине према безазотним хранљивим материјама) узан и износи $1:6,9$. Благодарети своме органу за варење, свиње могу добро користити веома широк хранљиви однос $1:12-14$. У кукурузу је хранљиви однос шири и износи $1:12,1$, јер је кукуруз сиромашнији у белачевинама од пшенице (просечно $7,1\%$), а богатији мастима (просечно $3,9\%$), те његов однос одговара потреби товљених свиња. Да би се добио потребан хранљиви однос и са давањем пшеничне јарме, требало би се помоћи додавањем кромпира, обично куваног, разуме се само ситнијег, који има мању пијачну вредност. На сваки килограм пшеничне јарме треба додати по 3 кгр. кромпира. Овако храњене свиње имају добру маст, само је нешто чвршћа, него кад се свиње хране кукурузом. За свињу тешку 80 кгр. било би потребно $2,5$ кгр. пшенице и 6 кгр. кромпира дневно.

Dr Т. Митровић,

Питање: Поједини чокоти у мом винограду су се осушили летос. Ови чокоти су пустили ластар, али су се развијали спорије од осталих. У месецу јуну на њима лишће почиње да жути и изгледа невесело. Много до сада се и посушило. Сушење бива сасвим постепено.

Виноград је стар 4 године. Тукао га је град 1926. год. Шаљем на увиђај три оболела чокота.

Молим за одговор: шта је узрок пропадању ових чокота? Може ли се спречити даље сушење?

12. августа 1928. год.
Горња Бела Река.
(Срез зајечарски).

Милорад Л. Рашић,
учитељ.

Одговор: На предње питање, а на основу резултата добијених при прегледу послатих чокота, част ми је дати следећи одговор:

Код ова три чокота, на стаблу подлоге, испод места срашћивања, налазе се веће озледе—ране старијег датума, где је кора одавно отпала и дрво огољено и натруло. Око ових рана, кора, ма да испуцала, држи се; за неупућеног посматрача она је сасвим нормална. Али кад се боље загледа и ножем засече, види се да је подлупљена, (скида се љуспасто) и да је дрво испод ње црно, као чађаво, а местимично и покривено једном буђавом навлаком. У сва три случаја, око старих озледа, остало је врло мало здраве коре, тако да је веза између подлоге и накалемљене лозе била необично слаба, скоро никаква, сведена на једну танку, местимично испрекидану, кривудаву траку.

А кад се зна колико је значајна улога коре у развићу једне биљке: кроз њен унутрашњи слој, кроз лику, струје прерађени сокови, који из лишћа одлазе у стабло и корен, — онда је јасно што чокоти са овим озледама и подлупљеном кором пропадају. Код њих је извршено подбељивања стабла, које је кобно за сваку биљку.

Због тога ја закључујем, да узрок сушењу појединих чокота, које је запазио г. Рашић, лежи у повредама које се налазе на подлози. Ове повреде су нанете чокоту раније, било приликом каламљења, било градом (који је падао у том крају 1926. године), или најзад

при обрађивању прпришта и винограда. Тада је кора била рањена, сљуштена или разбијена, дрво огољено и изложено нападу разних паразита рана, који су проузроковали трулеж. Али ова трулеж није се зауставила на озледи, већ је прешла и на суседна неповређена ткива — као што то обично и бива — и постепено заокружила стабло, што је имала за последицу сушење целог чокота. Само се трулеж поступно шири. Због тога је и пропадање чокота лагано. Прво што се опази, то је да се лоза слабије развија. Затим, у колико је напредовање трулежи веће, у толико лишће више пати, постаје жућкасто и клонуло, и кад последња здрава трака коре око ране пропадне, оно се потпуно осуши. Овај ток сушења је г. Рашић сасвим лепо запазио.

Према томе, *главни и основни узрок сушења чокота*, који сам прегледао, јесте нанета *озледа на штаблу подлоге*. Паразити рана, који изазивају трулеж, долазе само као помагачи.

Поставља се сада питање, да ли се чокоти са овим озледама — ранама могу лечити и да ли се може спречити њихово сушење.

Да су озледе биле примећене, чим су нанете, могле су се залечити. Ране на дрвету, премазане катраном или катрановим смешама: карбокримпом, арборином, дрворином и др., могу брзо да зарасту, бивају покривене младим ткивима, која се стварају по ивици озлеђеног места.

Али сада, када је трулеж захватила, како огољено дрво тако и већи део стабла око рана, не може се ништа успешно предузети. Због тога препоручујем г. Рашићу, да приликом орезивања прегледа код свих кржљавијих чокота стабло подлоге и да поводи и замени све оне који имају веће повреде, нарочито ако се оних повреда трулеж распростра јаче (што се може установити, кад се ножем скине кора око ране, па ако је дрво црно, чађаво, онда је захваћено и натруло). Јер сви такви чокоти су сумњиве будућности, и ако

се случајно и не осуше потпуно, они се никад неће моћи развити како ваља, нити имати плодност која се очекује.

Др Младен Јосифовић,
доцент Универзитета.

Питање: Молим за извештај каква је практична вредност прашка „Санико“, који се препоручује за бистрење вина и много га хвале.

Врање.

Риста Костић, трг.

Одговор: Практична вредност прашка „Санико“ врло је добра, али не за купца и онога који га употребљује, већ за продавца, пошло га он уновчава по доброј цени.

На жалост, наш је свет врло лаковеран, и често са неким настраним појмовима. Код врло добрих и искусних лекара, које имамо, он ипак радије и прво иде код сеоских врачара, па тек кад наседне или кад је доцкан, он са обраћа лекару. Исти је случај и код лечења стоке, јер се ветеринар позива тек, кад се сви могући и немогући лекови и средства употребе и кад је оболело грло већ на умору. И ако су мање више свакоме од нас позната висока начела Христове науке, ипак су сујеверје и празноверица врло честе, ако не редовне појаве. Сличних примера могли би још много навести.

Исти је случај и са свим питањем.

Сви напредни винградари знају из „Тежака“ и из засебних књига о винарству, како се вештачки може избистрити вино, које само по себи не може да се избистри. Средства за вештачко бистрење вина су: беланце од јајета, желатин, рибља бешика, млеко и др., дакле као што се види то су производи, које сваки наш пољопривредник или сам производи на свом имању или их може у првој апотеци и дрогерији купити, а још боље набавити их код Српског Пољопривредног Друштва. Како се та средства употребљују, било је често писано у „Тежаку“ и Пољопривредном Календару“, а ко није читао и не зна како се она приме-

њују, може наћи тачно упутство у књизи „Винарство“, која се добија код Српског Пољопривредног Друштва по цени од 30 динара.

Препоручујемо, дакле, читаоцима „Тежака“ да за вештачко бистрење вина употребљују побројана средства: желатин, беланце од јајета, рибуљу бешику, а да се клоне употребе разних прашкова, који им се нуде под звучним именима и по скупе паре, а често ни продавци тих прашкова не знају шта има у њима.

Ако се ради пак о лечењу болесних вина и о томе може сваки винар наћи упутство у поменутој књизи „Винарство“, а ако му је нејасно, или ако није сигуран да одреди врсту болести и да зна који лек треба употребити, он нека се обрати са питањем и уз пошиљку једног литра болесног вина на Српско Пољопривредно Друштво, или на коју од Енолошких Станица у Букову код Неготина, у Загребу, Сплиту или Марибору, па ће добити одговор и упутство.

Бож. Ђ. Ранковић.

ЛИСТАК

М. Митровић,
ветер. п. пуков. у пенз.

Сточна хигијена

Сточна хигијена нас учи како треба да гајимо и негујемо домаће животиње — стоку и живину, па да буде здрава и човеку корисна.

Од здравља домаће стоке и живине и ваљаности њихових производа зависи и здравље људи и обрнуто. Отуда је сточна хигијена са људском у вези и једна другу допуњује.

Сточна хигијена тиче се на првом месту одгајивача и сопственика стоке — сточара; па затим прерађивача и потрошача. Ја ћу да говорим о сточној хиги-

јени, у колико се тиче сточара и то само у главним основима :

„У интересу је сваког сточара, да гаји само ону стоку и живину, која му је од потребе, и од оне расе (соја), која ће према климатским и земљишним приликама његовог места моћи најбоље да успева и да му даје највише користи. Држећи се при овом оне мудре изреке: „прво шталицу па кравицу“. По себи се разуме да набављена стока и живина за приплод треба да буде здрава и лепо одгајена — без мане“.

Сточне стаје. — *Стаје за стоку као и живинарнике треба подизати према врсти стоке и живине на сувом, оцедном месту, удаљеном од људских станова и заклоњеном од јаких ветрова. Оне треба да су саграђене од таквог материјала, који не упија влагу. Стаје треба да су суве, зими топле а лети хладовите, да су светле, простране — да имају довољно ваздуха, и да могу лако да се проветравају и одржавају у чистоћи. Темељ треба да им буде од камена, а зидови од цигаља и да су изнутра олепљени и окречени. Сточне стаје могу да се граде и од греда и дебелих дасака „брвнара“, као и од поплета „плетаре“, само што плетаре треба да буду и изнутра и споља олепљене и окречене. Кров на стајама треба да буде покривен по могућству увек црепом или ћерамидом, а само у нужди другим материјалом, али избегавати шиндру, а нарочито трску и сламу због пожара. Врата у стајама за крупну стоку треба да су пространа, а прозори да су изнад сточних глава и тако лодешени да се отварају око своје осовине — хоризонтално, да хладан ваздух при отварању не пада непосредно на стоку. Јасла треба да су тако саграђена да стока може лако из њих да узима храну, и од таквог материјала: да могу лако да се перу и одржавају у чистоћи. Најбоља су јасла од цемента-бетона. Под — лежиште у стаји треба да задовољи четири главна услова: да није клизав, хладан, тврдо и да не упија у себе влагу. Најбољи је под од добро састављених дрвених коцака или дебелих дасака, само тако*

подешен да испод дасака не подилази влага и да може лако мокраћа да отиче и да се слива на једно место, одакле ће отицати једним бетонираним (затвореним) каналом у ђубришну јаму, коју за тај циљ ваља направити. Јер мокраћа има велику вредност за гнојење ливада и детелишта.

Сточне стаје треба увек да су чисте, а протирка под стоком да је сува.

Ђубриште, — место где ће се ђубре и нечистоћа из сточних стаја избацивати — прикупљати треба да буде ограђено и за стоку и живину неприступачно. Најбоље је, ако се за ову потребу ископа и цемента једна пространа јама, у коју ће се ђубре и нечистоћа моћи да прикупља, а да се не растури и загађава околину. Па кад се јама напуни, извучити га на њиве и ливаде ради ђубрења, не чекајући да оно у јами преври. Са овом јамом треба да буде у вези затворен „цементиран канал“ који доводи из стаје мокраћу.

Ђубриште као и стрвиште има велики значај за сиречавање сточних зараза.

Светлост. — *Светлост је први и најглавнији услов за живот.* Светлосни зраци — зрачење — су мотор за покретање, а у вези са ваздухом и водом они дају телу топлоту и енергију за рад и производњу. Доказано је: *да само оне животиње могу да буду здраве, да најредују и дају човеку највише користи, које се гаје на местима, где има довољно светлости и где додиру сунчани зраци и чист ваздух.* У противном, где ово немају, животиње ће бити и поред најбоље хране и неге болешљиве и неспособне за добар рад и производњу. И сви њихози производи биће умањени и лоши. Н.пр. доказано је: да краве музаре и сва млечна стока дају више и боље млеко, ако се гаје у стајама, у којим има довољно светлости и чистог ваздуха, а нарочито ако се краве чешће изводе на поље на чист ваздух да их сунце зрачи. Ово што важи за млечну стоку и млеко, важи и за њихове производе; као: месо, маст, кожа, вуна, јарина, јаја, перје и т. д.

У мрачним, нечистим и влажним стајама лако се залегу и одржавају разне кужне клице, које су за здравље стоке и њихове производе штодљиве. То важи и за заразне клице туберкулозе и других заразних болести, које стоку, а посредно и људе заражују. А у светлим, чистим и сувим стајама, које сунце зрачи, све се клице уништавају и не могу да успевају.

Ваздух. — Ваздух је неопходно потребан за животи. Од чистоће и топлоте ваздуха као и од светлости зависи топлота тела, рад и енергија у раду и производњи. Чист и умерено топал ваздух освежава тело, и животиње гајене у чистом ваздуху су увек здраве, веселе и за рад расположене. А нечист (загушљив), сувише хладан или топал ваздух штоди здрављу, слаби тело и замара животиње при раду и производњи. Гајене животиње у нечистом ваздуху су болешљиве, туробне-невеселе и за рад нерасположене.

Чистоћа ваздуха зависи од околине и количине растиња — шуме и биљаке у њој. У близини људских станова и сточних стаја, голих ледина и баруштина ваздух је нечист. А у близини шума, њива и ливада и уопште баштенских и цветних вртова ваздух је чист. Ово долази отуда: што животиње удишу кисеоник, а издишу угљеник који је штетан за здравље животиња. А растиње — шуме и биљке напротив удишу — (уносе у себе) овај покварен ваздух (угљеник), а издишу (излучују од себе) чист кисеоник животињама потребан. Услед чега је живот животиња зависан од растиња и обратно. А тако исто они једни другим служе за храну и дају потребне материје за живот.

Нечист ваздух у сточним стајама је храна за развијање и одржавање штодљивих и заразних клица, нарочито туберкулозе. Због тога се треба старати да у сточним стајама буде увек ваздух чист и да стајају сунце зрачи.

СРПСКО ПОЉОПРИВРЕДНО ДРУШТВО прославиће 12. ов. м. у Друштвеном дому у Београду (Немањина II.) своју Славу Св. Краља Милутина. Водосвећење и сечење славског колача извршиће се у 10 часова. Позивају се чланови Друштвени и пријатељи пољопривреде, да изволе Славу посетити.

Радови у новембру. — *На дому и двору.* — Вршидба и млаћење разних зрнастих плодова. Кружење кукуруза. Утрапљивање коренастих плодова. Ређење лана и конопље. Прегледање справа и машина за обраду, чишћење, подмазивање и смештање под сувоте. Печење ракије од комине. Оправка и препокривање кровова. Спремање дрва ћа огрев.

Око стоке и живине. — Храњење по зимском оброку. Умањивање оброка за радну стоку. Брижљиво надгледати храњење крава — музара. Утопљавање стаја. Товљење свиња и издвојених говеда с јачим додавањем репе и репних резанаца из шећерних фабрика, уљевних погача и јарме. — Код живине се утопљава све више, уколико настају јаче хладноће. Храни се по зимском оброку храњења.

На њиви и ливади. — Јесење дубоко орање на свима парцелама које нису засејане. Извожење гноја на њиве и детелишта. — На ливадама чишћење разора за наводњавање. Справљање гноја мешанца — ливадског. Пуштање воде за наводњавање по благом времену.

У градини. — Риљање на свима одељцима који нису под усевима. Покрити лишћем усева, који остају преко зиме на отвореном пољу, ради заштите од зиме.

У воћњаку и расаднику. — Ако време допушта, продужује се сађење воћних садница. Почиње орезивање старијих семенастих воћака. Окопавање. Кречење воћака. Прскање шљивара против штитасте ваши. Смокве се полажу и покривају земљом. — У расаднику риљање у одељцима, из којих су повађене воћне саднице. Вађење младица за зимско калемљење, и утрапљивање.

У винограду и подруму. — Вађење притака и полагање на купе под сувотама. Растурање гноја и вештачких — хемијских — гнојива, и загртање. Јесење сађење на пролетњим риљевинама. Дубоко риљање (риголање) за оснивање нових садова. — У подруму брижљиво доливање нових вина. Отакање црног вина са комине. Бистрење старих вина.

На пчеланику. — Кошнице треба да су снабдевене са довољно хране. Оставити их на миру.

Код свилобуба. — Јаја свилобуба у зимовнику.

Нашим извозницима пољопривредних и др. производа, као сира, сланине, живине, дрва и дрвеног намештаја, руда и др., скрећемо пажњу да је Српско Пољопривредно Друштво у Београду добило од Министарства Иностраних Дела списак немачких увозничких кућа, које се интересују за горње производе. Обавештења даје С. П. Друштво.

Воћари! Сад је најбоље време за сузбијање штитасте ваши на шљивама, зато часа не часите, него почните одмах припремне радове у том циљу. О томе шта треба радити, писано је у 18. броју „Тежак“ за ову годину.

Когод је од вас приметио у току овог лета на својим шљивама најезду штитасте ваши, т. ј. да је са доње стране листа на шљиви виђао велики број белих, оком једва видљивих, тачкица, које су у ствари били ситне ваши припијене уз лист и сисајући сок из њега; ко год је запазио да је затим велики број лишћа почео све више жутити, као у јесен, а на свему лишћу у шљивару неку сјајну, лепљиву течност — медљику; когод примети да су му шљиве поцрнеле — као да их је попала чађ — тај нека хитно предузме мере, да свој шљивар излечи, у противном нека зна, да кроз годину — две дана из шљивара неће изнети ни корпу шљива, јер ће му се шљиве исушити, као многима досад, који нису ништа предузимали против овог зла.

Српско Пољопривредно Друштво добило је од Министарства Пољопривреде и Вода 1,000.000 динара за набавку воћних прскалица и средстава за сузбијање штитасте ваши да их раздаје народу на почек за две године или за готов новац са 20% попушта од цене коштања. Та средства против штитасте ваши (карбокrimp, дрворин, солбар, дувански екстракт и др.) као и прскалице, веће и мање, Друштво је већ набавило и шаље свакоме за готов новац са 20% попушта. ако пошаље уверење општинске власти да их узима за своју потребу, а не за привремену, а на почек за две године ова средства и прскалице може добити сваки члан Подружине Српског Пољопривредног Друштва, или сваки члан ма кога другог Пољопривредног Друштва и Земљорадничке Задруге, ако његова Подружина или Задруга за њега јамчи.

* **XIV, Међународни пољопривредни конгрес** одржаће се у идућој 1929. год. 7. јула у Букурешту.

Програм рада тога конгреса ће обухватити расправу ових питања:

I. Секција — Пољопривредна политика: а) Аграрна реформа у Румунији; б) Организација пољопривредних тржишта; њихов утицај на цене производа.

II. Секција — Пољопривредна економија: а) Пољоприв-

вредно рачуноводство; изједначење метода; б) Организација рада.

III. Секција — Кооперације: Непосредна веза између кооператива за потрошњу и кооператива за производњу или усамљених произвођача.

IV. Секција — Биљна производња: а) Утицај природних погодаба на методе пољопривредних рдова; б) Земљишне амелиорације; в) Борба против биљних непријатеља а нарочито против рђе на пшеници и против инсеката.

Под-секција за виноградарство: а) Евентуалне опасности од претераног развоја виноградарства у Европи; б) Хибриди директни произвођачи; в) Селекционисане гљивице у винарству.

V. Секција — Сточарска производња: а) Утицај природних погодби на методе гајења стоке; б) Криза производње коња; в) Производња вуне.

Под-секција за рибарство: Производња слаткоречних риба.

VI. Секција — Пољопривредна индустрија: Стање и будућност шећерне индустрије.

VII. Секција — Секција за женска питања: а) улоге жене у пољопривреди: њен удео у пољопривредној производњи; б) услови за живот жене на селу и мере које треба предузети да се они побољшају: 1) у Румунији; 2) у другим земљама.

Улог за учествовање на конгресу у Букурешту износи 400 леја (13 златних франака).

Конгрес се отвара 7. јуна 1929. године, трајаће четири дана и биће праћен екскурзијама у Румунију.

Председник тог конгреса г. Комарасеско обратио се на г. Др. Вел. Н. Стојковића, начелника Мин. Пољ. и Вода, као члану међународне пољопривредне комисије, која приређује међународне конгресе и изразио жељу да што већи број наших агронома учествује на том скупу пољопривредне елите из целог света. Поред тога он би радо видео, ако би се из наше средине појавило што више референата из разних грана пољске привреде а према горњем програму, нарочито референата из области виноградарства.

И значај међународних пољопривредних конгреса у опште и наше тесне пријатељске везе са нашом сусетком Румунијом налажу нам, да се овим жељама румунских пољопривредника одазовемо и на идућем међународном пољопривредном конгресу у Букурешту узмемо што виднијег учешћа.

Пријаве за референте и реферате треба доставити г. Др. Стојковићу до краја ове године, како би он о томе известио организациони одбор у Букурешту.

КЊИЖЕВНОСТ.

Безалкохолна прерада воћа и грожђа. — Воћни сокови—шира, са 8 слика у тексту, цена 2 дин. Писац Павле С. Петковић, секретар Министарства Пољопривреде и Вода.

Књижица је овог садржаја: Воћни сокови—шира; Како да се зготови сок—шира; Стерилисање сока—шире; Разни начини справљања сока—шире за стерилисање? Сок од јагодичастог воћз; Разни начини справљања; *Бауманов апарат за пастеризирање воћних сокова шире*: изглед и руковање апаратом, практична вредност апарата и извршени огледи апаратом са пастеризирањем воћних сокова—шире у току 1928. год.

Књижица је написана за практичну примену кућевне прераде и потрошње за појединце и удружења, веома је јефтина с погледом на њену вредност, те је препоручујемо читаоцима „Тежака“.

Препоручена је од стране Минист. Народног Здравља. Може се добити од писца: Проте Матеје ул. Бр. 62.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

Управном одбору Српског Пољопривредног Друштва. Београд.

Одређени од стране Управног Одбора за Друштвене делегате на пољопривредној изложби, која је одржана 21. септембра о. г. у Краљевом Селу, част нам је о томе поднети овај извештај:

Општу пољопривредну изложбу у Краљевом Селу приредила је тамошња Пољопривредна Подружина С. П. Друштва. Чланови Управног Одбора те Подружине све млади људи и земљорадници, без велике и стварне потпоре од других чиниоца, сем Српског Пољ. Друштва, а против воље неких својих другова, приредили су ту изложбу и она је успела. Према томе заслуга за тај успех, користан за ондашњи свет, припада на првом месту г. Николи Николићу, председнику Подружине, затим члановима управног Одбора и младом директору изложбе.

На дан 21. септембра о. г. у 9. часова пре подне, а у присуству врло великог броја сељака, изасланика С. П. Друштва, Великог Жупана Тимочке Области и његовог пољо-

привредног референта и других виђенијих грађана и обласних посланика, председник Подружине отворио је изложбу једним кратким говором и представио госте. Одмах за њим добио је реч изасланик С. П. Д. г. Никола Ж. Петровић, инспектор Мин. Пољ. и Вода, који је, саслушан веома пажљиво, објаснио значај изложба и одржао једно прецизно предавање о потреби оснивања виноградске задруге и начину њеног оснивања. За г. Петровићем говорио је велики жупан, такође врло пажљиво саслушан, а он је објашњавао значај Подружина С. П. Друштва и саветовао присутне да се сви уписују у такве подружине. После ових говора, почели су рад оцењивачки судови, а публика је почела да прегледа изложене предмете.

Оцењивачки суд сачињавали су: г. г. Никола Ж. Петровић, изасланик С. П. Д., инспектор Мин. Пољ. и Вода; Милан Петровић, обласни пољ. референт Тимочке области; Никола Николић, председник Подружине, и још четири члана подружине.

Комисија је најпре прегледала и оценила стоку, па онда остале изложбене предмете.

Изложено је било стоке и то: 19 крава са теладима; 9 крава без телад; 19 јуница; 20 бикова; 5 пари радних волова; 4 кобиле; 9 омица; 3 ждробета; 13 излагача оваца; 8 излагача коза и 7 излагача свиња.

Даље, било је излагања предмета:

55 са грођем, 13 са вином, 27 са ракијом, 10 са крушака, 8 јабука; 19 пшенице; 2 јечма; 2 овса; 1 ражи; 7 кукуруза; 1 ораха; 3 пасуљ; 2 сточне реле; 8 семена пићних биљака; 18 градинарских усева; 15 млечних производа и 4 пчеларских. Свега је било 311 предмета.

Излагача из разних села било је укупно 250.

За награде у справама и алату било је: за стоку 11 првих награда од по 200 дин. вредности; 13 других; 8 трећих; 9 четвртих; 4 петих и 34 похвалница.

Из виногр. 3 прве; 5 друге; 9 треће; 13 четврте и 17 похвалница;

За вино: 1 прва и то 1 трећа, друга, четврта и пета.

За воћарство: 2 прве; 4 друге, 6 треће, 1 четврта и 7 похвалница.

За ратарство и повртарство: 7 прва, 5 друге, 6 треће, 6 четврте, 1 пета и 15 похвалница.

Укупно награда:

прве 24, друге 28, треће 30, четврте 30, пете 6, похвалница 73

Вредност награда је: прва 200 дин.; друга 100 дин.; трећа 50 дин.; четврта 40 дин. пета 30 дин.

Изложбу је, према приближном прорачуну, посетило око 2000 сељака.

26. септембра 1928.
Београд.

Никола Ж. Петровић,
члан управе, инспектор
Мин. Пољ. и Вода.
Никодије Стаменковић,
чинов. Срп. Пољ. Друштва.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва
42., одржане 3. октобра 1929. г. у Друштвеном дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партонић, М. Стојановић, Н. Петровић, С. Ратковић, Д. Спремић и Б. Ранковић.
Председавао Председник М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

727) Прочитан је и примљен записник 41. седнице Управног Одбора.

II

728) Прочитан је и усвојен записник 38. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 40. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

729) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

730) да се Календари из ове године употребе за награде излагачима на овогодишњим изложбама.

IV

731) Прочитан је записник 40. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено: да продајна цена воћарском алату Кунде буде: белегија 22 дин., маказе 45 дин., калемарски нож од 9. $\frac{1}{2}$, см. 28 дин., а од 10 см. 32 дин.

V

Прочитан је записник 38. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

732) да се на име помоћи изда $\frac{1}{3}$ у књигама и $\frac{2}{3}$ у пољопривредној роби, за изложбе у Зеници 2000 дин., у Тузли 2000 дин. и у Фочи 1000 динара;

733) да се ствари за домаћичке школе уведу у Друштвени инвентар, па поломљене и дотрајале расходују по предложеном списку. Од конзервисаног воћа и поврћа да се остави по једна тегла, а остало да се распрода по цени коју предложи Набављачки Одбор;

734) да се Подружини у Ваљеву врати обвезница за кредитирање по правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши стим, да пошаље другу у којој да означи исплату дуга у две једнаке рате;

735) да се похвалнице за изложбе продају Подружинама у неограниченом броју по 4 динара комад;

736) да се начелно усваја понуда С. Пешића стим да му се у име награде личне и трошкова за магацин и др. призна извесан проценат од продаје;

737) да Обласни Одбори немају права на кредит по Правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши;

738) да се Обласним Задругама понуди сарадња на снабдевању задругара са пољопривредним потребама;

739) да се упут за оснивање Подружина и рад у њима одштампа у 2000 примерака;

740) да се распоред за прскалице и инсектициде по правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши пошаље на одобрење Министарству Пољопривреде и Вода са мишљењем с обзиром на потребу и број чланова у појединим Подружинама.

VI

Саопштења и предлози:

741) Прочитан је позив Главног Савеза Срп. Земљорад. Задруга из Београда на годишњи конгрес. Одбор прима знању.

742) Председник саопштава да члан Управе г. Т. Владисављевић није могао да иде као изасланик на изложбу у Лазаревцу и да је за то замолио члана г. Д. Спремића да он иде. Одбор прима знању.

743) Члан г. Н. Петровић реферише да је ишао на Конференцију Месног Одбора Народне Одбране и да је решено да се Збор не држи. Одбор прима знању.

744) Прегледана је скица дипломе за излагаче на изложбама па је одлучено: да се замоле стручњаци за мишљење као и да се прикупе понуде за умножавање.

Са овим је седница закључена.

43., одржане 10. октобра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: А. Рашковић, Т. Владисављевић, С. Партонић, Б. Ранковић, В. Матић, Д. Спремић, Б. Станисављевић и С. Ратковић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

745) Прочитан је и примљен записник 42. седнице Управног Одбора.

II

746) Прочитан је и усвојен записник 39. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 41, седнице финансијског Одбора па је одлучено:

747) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

748) да се прими знању, да је извршен преглед касе и нађено стање исправно;

749) да се дрва за огрев набаве од Д. Марисављевића по 145 дин. метар франко Друштвено двориште, као најповољнијег понуђача;

750) да се одбије понуда А. Панајотовића за писаћу машину;

751) да се поручи 100 књига налога.

IV

Прочитан је записник 41. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

752) да се одобравају набавке по рачунима бр. 9486, 9586 и 9891, пошто су извршене по поруџбинама;

753) да се од конзервисаног воћа и поврћа у Рибнику, задржи по једна тегла за углед, слатко употреби за Друштвену Славу, а остало поврће и воће (компоти) прода по 16 динара тегла,

V

Прочитан је записник 39. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

754) да се прими знању позив на изложбу у Битољу;

755) да се замоли срески економ из Сопота, да згодном приликом оде у село Рожанце и оснује Подружину.

VI

По осталим предметима одлучено је:

756) да питање награде за скицу дипломе за вински сајам проучи Одбор за извршење програма рада и да отвори оферте за умножавања, па поднесе мишљење. Исто тако, да предложи награде према штампаном списку излагача на сајму и изложби;

757) да се од Друштва „Биљана“ тражи да оно поднесе уверење о дрворину, и да се извести да ранија одлука остаје на снази;

758) да се од г-ђе Христине Бранковићке прими поклон у конзервисаном воћу, и да јој се изјави захвалност.

VII

Саопштења и предлози:

759) г. В. Матић члан Управе, реферише о изложби у Ваљевској Каменици. Одбор прима знању.

760) г. С. Партонић члан Управе реферише о изложби у Високом и предлаже да се за интензиван рад на унапређењу пољопривреде предложи Министарству Пољопривреде и Вода за одликовање г. г.: Светозар Бркановић срески поглавар, Митар Ђурић управник припомоћне закладе и Аксентије Комша ср. економ. Одбор прима знању извештај и усваја предлог за одликовања с тим, да се замоле и остала г. г. изасланици да поднесу предлоге за одликовања.

761) г. Б. Ранковић члан Управе реферише о изложби у В. Кикинди. Одбор прима знању.

762) г. Д. Спремић члан Управе реферише о изложби у Лазаревцу. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Ценовник

Књига које се могу добити код С. П. Д. у Београду.

Гајење поврћа од Т. Владисављевића — са 97 слика	40.—	дин.
Гајење пасуља и сочива од М. Лукићевића	10.—	„
Болести и штеточине гај. биљака од Ранојевића	10.—	„
Одломци из Аграрне политике од Грковића	5.—	„
Зимски Тежаков рад од Д. Лапчевића	3.—	„
Земљорадничке Коморе од Др. М. Марковића	5.—	„
Споменица 50 год. С. П. Д.	5.—	„
Пољска полиција у Србији од Д. Лапчевића	2.50	„
Дечији пољ. клубови од Др. В. Стојковића	2.—	„
Мара живинарка	2.—	„
Поуке о пољopr. газдовању од М. Ђурића	10.—	„
Наука о пољopr. газдовању од М. Дунића	25.—	„

Млекарство од А. Г. Јовановића	10.—	"
Конзерв. воћа и поврћа стерилисањем од Др. В. С.	3.—	"
" " " " сушењем	12.—	"
Једна практична сушница од Др. В. Стојковића	3.—	"
Берба и прерада шљива од Др. В. Стојковића . . .	15.—	"
Предлози С. П. Д. за трговинске уговоре	3.—	"
Путна пољопр. настава у Италији од Др. В. С.	8.—	"
Подизање врбе за плетарство од Д. Лапчевића . . .	3.—	"
Подизање живинарника од А. Г. Јовановића	2.—	"
Конзервисање јаја од А. Г. Јовановића	1.—	"
Извештај о пољопривреди округа Ужичког	12.—	"
Пчеларство од Ј. П. Јовановића	12.—	"
Једна погодна кошница од Ј. П. Јовановића	10.—	"
Дадан-блатова кошница од Б. Мићића	4.—	"
Винарство за школе и народ од Б. Ђ. Ранковића . . .	30.—	"
Успомене из живота П. Т. Тодоровића	10.—	"
Земљорадничкова читанка од Р. Вулића	5.—	"
Употреба калиметабисулфита од Б. Бошковића . . .	2.—	"
Ливадске траве и њихов избор од Др. Локота	7.—	"
Поуке о ђубрењу стајским и вешт. ђубр. од Николића	10.—	"
Све о кукурузу од Николића	25.—	"
Пшеница и раж од Николића	10.—	"
Кромпир у домаћој употреби од Зечевића	10.—	"
Поуке о поткивању стоке од М. Митровића	10.—	"
Хипологија (гајење и дресирање коња) од Цветковића	50.—	"
Пољска привреда у пословицама од Др. М. Влајинца	55.—	"
Луцерка и детелина од Николића	15.—	"
Грожђани мољци од Вукасовића	3.—	"
Воћке и воће од Б. Тодоровића	60.—	"
Привредне зграде (са 500 цртежа) од В. Несторовића	80.—	"
Бактерије и болести (латиницом) од В. Вуковића	25.—	"
Свињска куга од Др. Пласоја	3.—	"
Јагодичасто воће од П. С. Петковића	5.—	"
Широмер и његова употреба од Бошњака	10.—	"
Расе оваца у Србији (порекло) од Др. Т. Митровића	7.—	"
" " " " (вуна)	20.—	"
Гајење питомих зечева од Радојчића и Симића . . .	15.—	"
Гајење и трговина хмеља од Д. Арсића	20.—	"
Гајење лана и конопља од В. Радовановића	5.—	"
Гласник С. П. Д. I свеска	15.—	"
Пољопривредни Речник I свеска	20.—	"
Преглед излагача на изложби С. П. Д. 1926. год. бесплатно		
Гајење јахаћег коња од Газданова	15.—	дин.
Наука о храњењу домаће стоке од Др. Климера	60.—	"
Гајење пиварског јечма од Др. Радића	10.—	"
Прерада безалкохолних пића од Петковића	10.—	"
Радна стока у пољопривреди од Др. Влајинца	5.—	"

Правни савети за тежаке од Лапчевића	3.—	"
Ливадарство од Вукићевића	25.—	"
Трговина свежим воћем од М. Савића	5.—	"
И рада качкаваља од А. Јовановића	2.—	"
Заразне болести домаћих животиња од Др. Кондића	20.—	"
" " " " " " " " " " Др. М. А. Петровића	20.—	"
Вранчићеви доживљаји од М. А. Сјуена	12.—	"
Извођење и нега пилића од М. Ђурића	3.—	"
Агрономски преглед I	20.—	"
Социјална агрономија од Чајанова	20.—	"
Кука ћемо наше ђаке од Ристића	30.—	"
Обезбеђење стоке од Др. В. Стојковића	40.—	"
Гајење и нега шљива од Никетића	6.—	"
Потрошња хлебних жита у С. Х. С.	20.—	"
Гајење живине од Грујића	40.—	"
Обрађене површине (статистика) 1925 - 6 и 26 - 7	35.—	"
Сельчки кредит од Бајкића	50.—	"
Црни пришт од Др. А. Вуковића	25.—	"
Поткивање војно држ. стоке од М. Цветковића	40.—	"
Наша куварица на селу од Пешићке	2.50	"
Историја гајења памука код нас од Др. Влајинца	25.—	"
Виноградарство од Никетића	30.—	"
Прскање и запрашивање лозе (плакат) од Ранковића и Петровића	2.—	"
Комплети Тежака за 1913, 1922, 1924, 1925, 1926, и 1927 год. по	20.—	"
Пољопривредни календари за 1920, 1921, 1922, 1923, 1924, 1925, 1926 и 1927 г. по	3.—	"
Пољопривредни календари за 1928 год.	15.—	"

Новац за књиге слати унапред на адресу: Српско Пољопривредно Друштво — Београд (Немањина ул. бр. 11). Код кувовине преко 100.— динара даје се 20% попуст. Књиге се шаљу о прошку Друштвеном.

НА ЗНАЊЕ: Пољопривредни Календар за идућу 1929. годину са одабраном садржином дат је у штампу. Изнеће око 20 штампаних табака. Цена ће му бити само 10 динара. Поручбине и претплату слати Друштву одмах, јер ће се и експедиција вршити по реду примљених поручбина. Ко купи — наручи више од 10 комада, добије 20% попушта.

Прави пут

који води до оздрављења живаца!

Болесни, испрвадени живци огорчавају живот, проузрокују много јада, као бодан, тегодне боли, несвестицу, осећај страха, шум у ушима, поремећење пробаве, бесаницу, губитак воље за рад и друге але појаве.

Од свих боли ослободиће Вас

Једини прави Кола Лецитхин, храниво средство, које садржи обилно витамина, те је за човечанство постало извором благодати, унапређује на чудотворан начин функције тела, јача хрптењау и мозак, као и мишице и уда, даје снагу и нову вољу за живот. Прави Кола Лецитхин ствара често чудеса, води храниве твари до најкрајњих места стварања крви, освежује, соколи, уздржи човека младим и свежим.

Уверите се

само
о том,

да ништа неистинита не обећавам, јер ћу кроз идуће две недеље свакому ко ми пише,

посве бадава

и франко послати једну малу кутију Кола Лецитхина и књигу једног лекара са великим и дуготрајним искуством, који се је сам имао борити са боловима. Нанишите ми разговетно Вашу адресу, па ћу Вам послати одмах бесплатно, што сам обећао.

ERNST PASTERNAK, Berlin, S. O., Michaelkirchplatz 13, Abt. 352.

1-1

ВИНОГРАДАРИ! У интересу је сваког од вас да при извођењу ма ког посла у подруму има при руци књигу „**ВИНАРСТВО**“ која се добија код Српског Пољопривредног Друштва у Београду по цени од 30 дин.

Белики **ЦЕНОВНИК**
ИЛУСТРОВАНИ
ДОБИЈЕТЕ БАДАВА! ЗАТРАЖИТЕ ГА КОД СКЛАДИШТА
MEINEL I HEROLD

ТВОРНИЦА ГЛАЗБАЛА, ГРАМОФОНА И ХАРМОНИКА
R. LORGER MARIBOR Br. 144.

Виолине од Дин. 95.— Ручне хармонике од 85.—
Тамбура од 98.— Грамофони од 345.— навише.

ПОДМЛАЂИВАЊЕ

и лечење организма код
људи, жена и деце

Чувени енглески Др. Хајг утврдио је, да готово сви културни људи уносе у организам заједно са јелом и све могуће отрове (нарочито мокраћну киселину), које организам није у стању сам да уклони. Ови отрови ослабљују, па чак и атрофирају животне човечије жлезде, које снабдевају организам са ферментима енергије и снаге и тиме смањују код њега снагу, што изазива растројство размене материја, разноврсне болове и патње, и доводи човека до превремене старачке немоћи, па чак и смрти.... Но, срећом, чувени научњаци, као Браун-Секар, Карно, Штајнах и др. доказали су, да болестан, малаксали или немоћни организам, под утицајем физиолошког екстракта, (као што је

„КАЛЕФЛУИД“

Д. Калениченко) од животне жлезде снажне животиње, опет постаје здрав снажан, способан за рад и све његове физичке и умне способности долазе у норму; другим речима, организам се подмлађује.

Бесплатно се сваком шаље детаљна научна литература „Подмлађивање и лечење организма“, са лекарским оценама и писмима болесничким о безуветном дејству „КАЛЕФЛУИДА“ код разних болести. Обраћати се:

БЕОГРАД,

ШУМАДИЈСКА УЛ. БР. 33,

МИЛОШ МАРКОВИЋ

Сам пак „Калефлуид“ добија се у апотекама и дрогеријама целог света, па и у Југославији.

Г. г. лекарима шаље се бесплатно — франко ради терапевтских проба.

2—2

За набавке справа и материјала, које Подружине не врше преко С. П. Друштва, Друштво не прима одговорност.

ОГЛАШУЈТЕ У „ТЕЖАКУ“ који се штампа у 10.000 примерака и залази у најнапредније сељачке домове по свима крајевима наше Отаџбине.

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купите уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, fine од бокса дин. 196
полуципеле бокс дин. 175, дамске шеврс дин. 170, модне беш или сиве, елегантни израда дин. 198, fine лак дин. 199, за дечке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84
дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наручите преко дин. 500 поштарине слободно. Што не одговара се промени или врати новац. 16-13

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

10-2

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Уредништво и администрација „Тежака“ не прима одговорност за садржину приватних огласа.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 12 — X — до 28. — X — тек. год.

Пољопривредна, млински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара				кило-грама	дин.		динара				кило-грама	дин.	
	од	до	од	до		од	до	од	до	од	до		од	до
Пшеница	250	285	245	283	—	247	285	247	255	245	252	6,625.000	245	255
Раж	—	—	—	—	—	—	—	250	250	245	245	10 000	245	250
Јечам	235	240	230	235	—	235	235	250	300	245	295	80.000	245	300
Овас	245	250	240	245	—	240	245	250	252	245	250	150 000	245	252
Кукуруз	260	325	250	320	—	270	295	175	300	170	295	2,675 000	170	300
Брашно пшенично	250	365	240	360	—	272	362	215	367	205	357	950.000	205	367
Мекиње	160	185	157	180	—	160	177	185	187	180	182	465.000	160	187
Пасуљ	870	920	850	900	—	850	900	850	920	830	900	50.000	830	920
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	360	745	350	730	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	800	810	750	800	—	810	810	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	100.000	—	—
Кромпир	145	145	145	145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 430—432-50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за јностранство 65 дин. — Ђаци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампарија „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249.

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Бождар Ђ. Ранковић

Повећање производње јечма.

Повећање производње зрнасте хране јесте проблем моралне, друштвене и културне обнове свију народа. Како сви знаци говоре, да ће бити још узастопних сушних година, то се морамо постарати за борбу противу суше и избегнемо гладне године. Једна од тих мера јесте повећање производње јечма.

На конгресу привредника одржаном у Београду 1924. године донета је резолуција све садржине:

„Умолити Господина Министра Пољопривреде и Воде, да се форсира производња јечма место производње кукуруза за храну свиња намењених кланичној индустрији“. Даље стоји: „И ако Сточарско Одељење

Министарства Пољопривреде сматра горњи захтев за умесан и оправдан, до данас по њему није ништа посебно предузимано са званичне стране“.

Смисао горње резолуције не треба буквално разумети: да се под свима приликама и на свима положајима, на којима се успешно култивира кукуруз, замени производња кукуруза јечмом. Напротив: економски значај културе кукуруза толико је велики, да се његова култура нагло шири, чак и на оним узвишеним положајима, на којима слабо успева, а добила би се добра жетва јечма.

Однос кукуруза према јечму показују бројеви засејаних површина и извоза за прошле две године.

Кукурузом се просечно засејава око два милијона хектара и добија се у нормалним годинама преко 27 милијона твара; пшенице се засева око један и по (1.5) милијон хектара (осталих цереалија око пола милијона хектара) и добија просечно 14 милијона твара; док је под културом јечма било годишње просечно само 365.000 хектара и добивено просечно приноса по хектару (озимца 1190, пролетњег 850) 1020 кграма. Дакле кукуруз надмашује културу пшенице са 8%.

Статистика извозне трговине показује да је последњих 5 година извезено: кукуруза 3,400.000 твара и добивено 700 милијона дин., а пшенице 1,300.000 твара и добијено 460 милијона дин.

Из овог се види да кукуруз по извезеној количини надмашује пшеницу *три пута*, а са осталим цереалијама два и по пута.

У погледу вредности извоза, кукуруз надмашује све врсте жита два пута. Култура јечма, овса и др. цереалија подређени су извозу по трговинском билансу.

Збиља, код нас се опажа општа тежња да се кукуруз гаји пошто по то због своје родности и у оним сушним пределима и положајима изложеним сплакању, где би луцерка посејана са јечмом или овсом дали већи принос као сточна храна.

По свој прилици кукуруз се засева много највише зато: што се због оскудице у сточној и људској рад

ној снази мало сеје озимих усева и редовно остаје више земље за пролетње усеве.

Колико рескирамо, што стављамо велике површине под културу кукуруза, најбољи су докази две последње (1927 и 1928.) сушне године: јер смо због уништене жетве кукуруза сушом, изгубили за ове две године *четири милијарде динара*. То је губитак само по трговинском билансу извоза; у ствари овај је губитак још већи, кад се узме у обзир смањени број стоке, која је и каквоћом знатно опала због рђаве исхране.

За овакве прилике (сушне године) сасвим је природно, што се тражи замена кукурузу и препоручује повећање производње јечма. И ако јечам по садржини: беланчевине, скроба и масти, не може бити такмац кукурузу, ипак може, и треба, да заузме видно место за нормалну исхрану стоке и гојење.

За прошле две године добивен је жетвени принос кукуруза по хектару просечно 860 кграма у место 1900 кграма, колико се просечно средњом жетвом добија; међутим жетвени принос јечма (озимца) тих година био је 1020 кгр. по хектару. — Дакле већи принос јечма но кукуруза, 140 кгр. по хектару. Ово је дошло отуда, што за јечам (озимац) увек има довољно зимске и пролетње резервне влаге за његово успевање до досба зрења. — И кад би се рационалније земља обрађивала и одузело бар $\frac{1}{6}$ зиратне земље под кукурузом (а то су површине по брдима и узвишењима на којима кукуруз не успева) и ставили под културу јечма, добили би у место 2,900.000 тавара колико је годишње било за прошле две године — око 8 милијона тавара. Са овим вишком јечма изравњао би се мањак кукуруза уништен сушом, и наш трговински биланс био би активан; економски значај културе јечма знатно би одскочио и повукао собом (због плодоредом) јачу културу пићних биљака (граорке, репе, грашка и др.), што је важно и неопходно не само за храну свиња намењених кланичној индустрији, већ и као одлична храна за гојење говеди (као јарма — прекрупа), живине (за јаја) и као јарма са млечну стоку.

Сем тога, јечам је у употреби као хлеб у областима: сарајевској, мостарској и травничкој, а у осталим областима јавља се као допуна пшеничном и кукурузном хлебу са 10⁰/₁₀.

Као трговински артикал радо је тражен. Код нас нарочито у предратној Србији троши се за народну и сточну исхрану и у пиварству само $\frac{1}{18}$ део произведене количине, а већа количина (око 1400 вагона) извезе у иностранство.

У Немачкој исхрана војске врши се понајвише тараном од ољуштеног јечма и брашном од грашка и кромпира.

У свима државама на северу (северна хемисфера земље) јечам заузима 60⁰/₁₀ зрнасте хране.

Са своје многоструке употребе јечам треба код нас да заузме много видније место међу њивским усевама, но до сада. Увећаном културом јечма знатно ћемо ублажити штетни утицај суше онолико исто, колико би се ова учинила безопасном по културу кукуруза, да је изведен систем наводњавања.

Наши пољопривредници још с јесени, чим дигну жетву, праве распоред: на којима ће се њивама засевати поједини усеви. Како је крајње време сеидбе озимог јечма, то ће пољопривредници најбоље искористити зиратну земљу, *ако њиве брдске, на којима је ове сушне године била рђава берба кукуруза, — засеју озимим јечмом.* Само ваља имати на уму: да је јечам пробирач, тражи добру и јаку земљу. Ако су те њиве слабе, исплаконе, онда је боље засејати их: смешом луцерке и ражи или овсом за сточну исхрану, јер луцерка дубоким укорењавањем поправља и ђубри земљу.

Сасвим је природно да се званичним путем не може толико форсирати већа производња јечма, колико обавештавањем и упућивањем пољопривредника о користима гајења овога усева. — Али је случајно баш ових дана искрсао један згодан моменат, када се и са те стране много може потпомоћи јача култура јечма: Ових дана у предратној Србији и Црној Гори коми-

сије класирају земљишта за разрез порезе. Сасвим је згодно овом приликом дати олакшице и фаворизирати производњу јечма и сточне пиће на земљиштима која нису за културу кукуруза, пшенице и градинарских усева. На овај начин, поред осталог, много би се учинило за напредак сточарства.

Мир. Миљковић.

ИЗ ВОЋАРСТВА

Креч и ђубре за шљивике.

За наше шљивике може се слободно рећи да гладују. Мало који тежак, да ће га и преорати, а још је ређи домаћин, који ће свој шљивик како треба нађубрити. Многи виде у ђубрењу воћака један сувишан рад. Што му шљивик не рађа, сматра, као по себи разумљиву ствар, јер воћка треба да се одмори и подкрепи након обилатог рода. Морамо ставити руку на срце и искрено признати једну жалосну истину, када би наши шљивици рађали према томе, како их њихови сопственици негују и гаје, сигурно је да би шљива била у нас ретка воћка. Као што споменух, већина наших шљивика налазе се на већ посве изнуреним и изапраним земљама. То се најбоље опажа на самоме стаблу, јер пораст престаје, ако је гладна (посна) земља. Воћка изцвате (избехара) обилато, али услед несташнице биљне хране буде плод или ситан, или још пре времена опане у зачетку.

Најбоље је за воћке стајско ђубре и сточна осока. За млађе воћке узима се старо сагорело ђубре, а за старије сточна осока. — Стајско се ђубре разаспе испод капница дебла у ширини од $\frac{1}{2}$ метра и добро прекопа за педаљ дубљине. За старе воћке ископа се исто тако унаоколо у ширини једног корака и дубљини до 30 см. јарак и у њега након кише, саспе неколико канти водом разблажене осоке и јарак загре.

Као што је познато све културне биљке, па и наша шљива треба за свој опстанак и напредак поред азота (душика), фосфорне киселине и калија још и креча. Ако у земљи нема креча, неће бити ни обилатога рода. То је у велико случај код нас, јер су земље тако рећи изапане, пошто је угљенокисели креч усљед киша продро у дубину и тако је за воћку изгубљен. Од колике је важности креч по воћарство, сведочи нам и то, што наше дивље воћке: јабуке, крушке, трешње, рашељке расту искључиво на кречовитом земљишту. Босанска шљива је најбоља из села чија, земљишта садрже довољно креча, као што је Зовик, Бијела, Дубраве, Скакава и др. Несташица креча јако смањује род воћке.

Да ли неко земљиште има довољно креча, или не, може се изнаћи калциметром, којег имаду наши обласни пољопривредни референти и расадници, а може се свако и сам помоћи. Узме се грудa земље из воћњака и поспе са неколико капи сумпорне киселине, која се може купити у апотеци. Ако се чује шумљење, има креча, иначе не. Ко се жели о томе осведочити и да види разлику, може да врши и пробу са којом другом земљом, па и са малтером и чистим кречом.

Путујући летос по воћарским крајевима Немачке, имао сам прилике, да чујем мишљење немачких првих стручњака о ђубрењу воћака, па држим да ће то заинтересовати и наше привреднике. Тако г. др. О. Нолте, шеф одсека Немачког Пољопривредног Друштва у Берлину препоручује, да се изврши овај покушај са ђубрењем шљивика и у опште воћњака. На 1000 м². (босански дулум) воћњака имало би се узети:

200 кг. кречне прашине . . .	Дин. 80. —
50 „ суперфорсфата . . .	„ 33. —
25 „ калија од 42% . . .	„ 45. —
25 „ кречног душика (калц. цианамида) . . .	„ 75. —

Свега Дин. 233 —

Ако се узме, да на 1000 м². има 20 воћака, то ће коштати креч и вештачко ђубре за једну воћну 11 дин.

60 пара, а пошто је таково ђубрење довољно за 4 године, то би годишњи трошак за једну воћку износио само око 3 динара.

Кречна прашина разаспе се још сада у новембру по целом шљивику и плитко преоре, а у јануару—фебруару идуће године добро се измешају суперфосфат и кали, те такође поспу по шљивику и дрљањем затрпају. Пред саму вегетацију шљиве, дакле у другој половини марта, поспе се кречни азот. Испод капница шљива треба посути нешто више креча и вештачког ђубрета. Око самих воћака, а нарочито испод врхова грана у ширини од једног корака добро је земљиште мотиком прекопати.

Разуме се, да није довољно само воћњак пођубрити, него и све друге важније послове ваља провести. У првом реду очистити дебла од маховине и лишајева, сувих изумрлих и сувишних грана, гусеничијих гнезда, све ово спалити и одмах воћке окречити. Ко може добро ће учинити, да дебло до грана обложи кукурузовином, како не би зими кора пуцала. Где је штитаста ваш узела маха, имају се шљивици попрскати смесом карбокримпа и воде.

Горе наведена размера креча и вештачког ђубрета узета је према искуствима и њу ће требати временом довести у склад са нашим приликама. Свакако у првом реду ваљало би учинити покушај са кречом и стајским ђубретом у разним размерама.

Држим, да би Самоуправе требале, да посвете што већу пажњу опорављењу наших оронулих шљивика, за које се, изгледа, показује интересовање једино о берби. Буду ли се наши шљивици редовно преоравали, чистили од маховине, лишајева, сувих грана и гусеничијих гнезда и барем сваке четврте, пете године ђубрили, видеће се убрзо очигледан успех, а с тим у вези приметиће се и то, да шљива негована како треба и која не оскудева на храни, лако одолева и разним штеточинама.

1. XI. 1928. год.
Тузла.

Љубомир Стјепановић,
обласни пољопр. референт.

Припремање земље за сађење винограда*)

Услед тога што се земљиште, на коме ће се подићи виноград, не припреми како треба, нови виноград дуго времена куња, па често пута и пропадне од разних болести и штеточина, јер се оне на изнуреним органима чокоћа појављују у великом броју, те га на крају дотуку.

Стога се на припремање земљишта за сађење винограда мора обратити највећа пажња, да би усађена винова лоза на њему могла што већи низ година добро напредовати. Јер кад се једном усади винова лоза, многи посао који се пре тога могао извести лако и са мало трошка, после тога постаје, ако не немогућ, а оно врло скуп.

Припремање земљишта за сађење винограда обухвата више радова као: *крчење, поравњивање, просецање штаза и риљање или риголовање*, спровођење, мелиорацијоних радова (нарочито *одводњавање*), *ђубрење и подизање шераса*.

Крчење некадањег шумског земљишта у циљу да се на њему подигне виноград, треба извршити врло пажљиво, вадећи све пањеве и што више жила. Ако је земљиште неравно, треба скидањем земље са виших тачака и бацањем у удољице извршити што боље *поравњивање* земљишта, да би се доцније могло што лакше обрађивати. Ако на земљишту има преседластих места, где се скупља влага, треба ову одвести било покривеним било откривеним *одводним јарковима*.

Земљиште, на коме је била раније шума или виноград, не сме се одмах по крчењу употребити за сађење винограда. *Шумско земљиште*, по извршеном крчењу и поравњивању, треба што дубље поорати и затим засејати луцерку са овсем, па тек после три године изврши се риљање и сади виноград, а још је

*) У исто време и одговор на питање г. Живана Вељковића, из Поникве, ср. голубачког.

боље после луцерке посејати кукуруз, па тек онда изриљати. Старо *виноградско земљиште* по крчењу винограда још дуже треба да се одмара, читавих 5—6 година, т. ј. да се обради и посеје као у горњем случају, па тек онда да се подигне нов виноград. Ако се не жели тако дуго чекати, онда се можемо помоћи јаким ђубрењем земљишта: изриља се, добро очисти од жила и жилица, пођубри са 60.000 кгр. стајског ђубрета на хектар, посеје се затим нека лептираста биљка (обично граорица), која се у цвету преоре, пошто се претходно добро нађубри суперфосфатом, па се затим идућег пролећа сади виноград. Убризгавање у земљу 1000 до 1200 кгр. сумпор-угљеника по крчењу старог винограда, дозвољава пак да се одмах на том земљишту може садити нов виноград.

Код стрмих земљишта треба, пре риљања, извршити *просецање Ђушева*, а код равних положаја, просецање путева врши се по риголовању, односно по обележавању редова проско уклањањем једног реда притока, тако да се добије пут двоструке ширине редова у винограду.

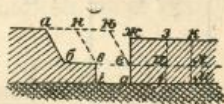
Код врло стрмих положаја, потребно је изградити *терасе*, иначе ће изриголована земља бити кишом снесена у низину. Изграђивање терасе почиње са доњег, нижег краја земљишта. Терасе могу бити равне и косе, али равне терасе нису за препоруку. Подизање тераса врло је скупо, што их са данашњим издатцима око винограда, чини нерентабилним, нарочито, ако се подижу подзиђивањем каменом. Пошто су терасе врло скупе, то се неки помажу и на тај начин, што не риљају целу стрму површину, него се копају само шанчеви, јаркови, за половину ширине обичног размака између редова лоза, т. ј. ако је ред од реда 1.10 м., онда се копају јаркови 0.75 м. ширине. Неизриљани део земљишта у том случају служи као бедем, који спречава одношење земље.

Риголање (риголовање, риљање или дубоко орање) земљишта одређеног за виноград мора се у сваком случају извршити, ако хоћемо да виноград буде на-

предан. Главни циљ риголања је омогућавање да се у дубоко прекопаној земљи за време зиме и с пролећа прикупи што већа количина воденог талога, којим се користи винова лоза за време јаких летњих суша, стога се риљање врши на све већу дубину у колико се иде више на југ, односно у колико су земљиште и дотични крај сувљи. Тако на северу, односно на влажнијим земљама, риља се на 40 и 50 см., а на југу и сувим земљама, где ретко падају кише, риља се на 60 см. па и до 1 метра. Због тога да би од риљања имали ону праву корист, т. ј. да риљевина служи као сместиште за влагу, риљање треба вршити још *с јесени* или најдаље *почетком зиме*. Али се риљањем поред прикупљања влаге постиже: олакшавање *ожиљавања* винове лозе у мекој земљи, *мешање ђубрива* са земљом и *уклањање* из земље ситних *жила* и *жилица*, којима се обично на винову лозу преноси *шрулежница* на жиле винове лозе, услед чега опстанак винограда може бити доведен у питање.

Приликом риљања на обичну дубину од 45 до 60 см. горњи слој земље баца се на дно јаме и доњи слој дође на површину, ако се риљање врши са ашовима, а ако се врши плуговима, онда се горња и доња земља мешају. То се ради, ако су и горњи и доњи слој земље приближно једнаког састава. Али се дешава и то да је доњи слој земље сасвим различитог састава од горњег, на пр. каменит, шљунковит, врло кречан, врло смоначав и т. д., док је горњи слој добра земља, онда пре риљања треба промислити, да ли пробитачно, да се ова два слоја мешају и мењају положај. Од избацивања на површину ситнијег шљунка и ситног камена, нарочито шкриљца и ако су помешани са земљом и мање количине кречњака и иловаче из здравице, нема никакве опасности и штете, али избацивање крупног шљунка и камена без земље, као и велике количине иловаче могло би бити од штете, јер би се отежала обрада винограда. А ако би се избацила на површину велика количина кречњака, овај би могао изазвати жутицу или хлорозу винове лозе, пошто би га киша у јакој мери

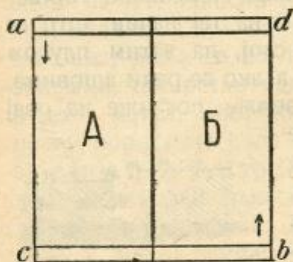
растварала и наносила на жиле винове лозе. Исто тако ако се риља на већу дубину од 60 см., штетно је мешати слојеве земље, т. ј. горњу плодну земљу бацити у велику дубину, од 70 и више сантиметра, где не би била добро искоришћена од жила. Немешање горњег и доњег слоја земље постиже се на тај начин, што се плугом прво прериља горњи слој, па затим плугом подривачем издуби здравица; а ако се ради ашовима, онда се то немешање слојева земље постиже на овај начин: први шанац за риљање ископа се, не као обично већ на прелом *а б в г д е ж* (в. сл. 42.) и из њега избаци земља; затим други шанац риља се овако: горњи слој земље *е ж з и* баци се на: *а б в н*, а доњи слој *д е и ј* баца се у *в г д е*; па затим даље *и з к л* баца се на *н њ е в, ј и л м* на *д е и ј* итд.

Сл. 42. Пресек риљевине, где се здравица не меша са орањом.

Риголање се врши или ашовима и људском радном снагом или плуговима са сљочном или машинском снагом. 1) Риљање ашовима је много боље, једначитије и правилније, али је и врло скупо. Оно се у осталом код нас најчешће и употребљава, пошто је људска радна снага сразмерно јефтина. Оно се врши на тај начин, што се на једном крају земљишта, где се жели подићи виноград, ископа шанац од 1 м. дужине и дубине, на коју желимо вршити риљање, а избачена земља однесе на супротни крај, да се њоме затрпа последњи шанац. Затим се копа, идући у назад, други шанац исте ширине и дубине и земља из њега баца у први, па онда трећи шанац, из кога се земља баца у други и тако даље до краја парцеле. Последњи шанац затрпава се пренетом земљом из првога шанца. Ако је земљиште нагнуто, риљање почиње са доње, ниже стране. Да се не би преносила велика количина земље из првог шанца у последњи, може се то избећи на тај начин, што се риљање не врши одмах на целој ширини земљишта, него на узане парцеле (на

пример само две, А и Б сл. 43), па кад се изриља прва парцела А, онда се почиње риљати друга Б, али се ова друга парцела почиње риљати са супротног краја, *a*, те се земља из њеног првог шанца баца у

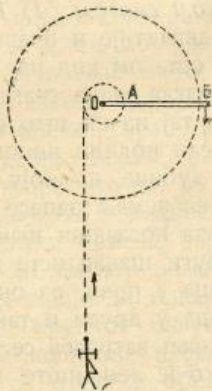

Сл. 43. Риљање по парцелама

последњи незатрпани шанец *c* прве парцеле А, а кад се изиђе на крај друге парцеле, онда се земља из првог шанца *a* прве парцеле баца у последњи шанец *d* друге парцеле.

2. Риљање *п*луговима риљачима много је јефтиније, само треба пазити да се изврши подједнако на жељену дубину. Вуча *п*луга може се вршити *не*о-

средно са стоком, или тракторима са бензинским или другим моторима. Пошто за непосредну вучу плугова риљача треба да се употреби велики број сточних запрега, које се често не могу наћи, то се много више место непосредне вуче употребљује нарочити витао (чекрк, гепл), који може окретати један пар волова, или парна машина и бензински мотор са малом снагом. Чекрк се у главном састоји из једнога ваљка ОА (в. сл. 44), око кога се намотава конопац који вуче плуг; ваљак се окреће око своје осовине посредством једне јаке полуге ОАБ, на чијем су крају упрегнути један или два коња или вола, — у колико је полука ОАБ дужа, у толико је потребно мање снаге за окретање ваљка, али је рад у толико спорији. Чекрка има разних. Кад се једна бразда изриља плугом, плуг се празан враћа уназад, да се почне друга бразда итд. Да би се избегао овај застој у послу враћањем пра-

Сл. 44. Риљање помоћу чекрка

зног плуга у назад, може се конопац пребацити преко два преносна котура, тако да се променом правца окретања чекрка може риљати и у повратку. Упутство за овај рад добија се при поруџбини гепла од фабрике.

3) Онај, који не може вршити риљање са плуговима риљачима, како је горе описано, а желео би да појефтини риљање, може то учинити тако, што ће *обичним плугом поорати* земљиште што дубље, па ће затим почети риљање ашовима, као и обично, само се први *поорани слој земље* не ради ашовом, него се при риљању *мошником свлачи у шанац*, па се продужи риљање доњих слојева ашовом.

Пре или за време риљања треба извршити *ђубрење* земљишта са што већом количином (50-60.000 кгр) добро згорелог стајског ђубрета или компоста. Овоме ђубрету добро је додати и које фосфатно вештачко ђубре: 800 кгр. суперфосфата, ако је земљиште кречно, или 1000 кгр. Томасове згуре, ако је земљиште бескречно. Ђубрење при риљању може се изоставити само онда, ако је изриљано земљиште доброг састава, плодно, па и тада при сађењу треба сваки засађени чокот нађубрити са малом количином добро згорелог стајског ђубрета.

У идућем броју видећемо, како треба садити виноградну лозу.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВИНАРСТВА.

Нега нових вина.*)

По завршетку бурног врења црних и белих вина треба нарочиту пажњу обратити на негу тих младих вина, јер су она у том стању лако подложна болестима и квару, те свака и мала непажња и грешка, може да им јако нашкоди у будућности.

*) У исто време одговор на питање г. Косте Милошевића, учитеља у с. Гњилану.

Бурно врење црног вина траје, ако су услови повољни, свега неколико дана, 4—5 највише, па потом постаје све слабије, док се након 8 до 14 дана потпуно не заврши. И обично после 14 дана, кад се ово врење заврши, младо црно вино већ се може оточити са комине. Само ако хоћемо, да нам црно вино буде више обојено, да добије мало више опорости и киселине, можемо га држати још који дан на комини, па и то ако је грожђе било здраво, а ако је било натруло и рђаво, не смемо чекати ни 14 дана, па морамо отакати. Овде у многоме одлучује искуство подрумарско и његова вештина да кушањем вина може оценити, кад га треба оточити са комине, па да оно буде „пуно“, „хармонично“, т. ј. да су у њему алкохол, танин и киселина у доброј сразмери.

Оточено црно вино са комине или како се оно лепо зове *самоток* и оно вино које се добије цеђењем комине помоћу цедница обично се помеша и из врионице преноси и разлива у бурад од 200 до 800 литара запремине, која су смештена у подруму за млада вина, где су превирала и бела вина, па се даље негују као и ова.

Бурно врење белих вина траје нешто дуже него кого код црних вина, зато што бела вина превире у подруму за млада вина, где је топлота мања него што је у врионици, где превире црна вина. Али и овде врење траје највише до 3 недеље, па се после тога са буради, у којима је извршено врење, скину врањеви за превирање и бурад долију до врха, па је даља нега као и код црних вина.

Приликом бурног врења како црних тако и белих вина целокупна количина шећера из шире не претвори се у алкохол, него увек остаје у младом вину још извесна, истина мала, количина шећера, али ипак толика, да може бити опасна по здравље вина, ако се у њему дуже времена задржи, нарочито ако дочека лето. Та количина преосталог шећера мора се, дакле, из младог вина уклонити, ако се не жели да се доцније у њему залегу и размноже клице болести, којима овај остатак

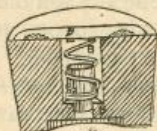
шећера служи као храна. А ово уклањање остатка шећера из младог вина врши се одмах по њиховом смештању у бурад и подрум за млада вина.

При отакању црних вина са комине и при допуњавању буради са белим вином по њиховом бурном врењу, младо вино долази у додир са ваздухом, па се стога и гљивице алкохолног врења, које су услед бурног врења заморене и клонуле, под утицајем ваздуха освеже и почну поново, готово неприметно да раде, те утроше и онај остатак шећера. Та појава зове се *тихо или споредно алкохолно врење младих вина*.

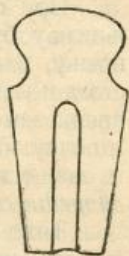
Тихо врење младих вина, дакле, врло је важно, јер се њиме уклања из вина остатак шећера, а с тим се у велико отклања и могућност доцнијег кварења вина. *Стога што тихо врење, морамо пошћемоћи, да се изврши правилно и до краја, а што ћемо пошћети, ако подрум, у коме се чувају млада вина, одржавамо у почетку за време од 2 до 3 недеље на тојлоши од 10 до 15° С.* и ако при смештању младих вина у бурад ова добро проветримо. Стога ако је у почетку у подруму топлота испод 10° С, онда га морамо загревати пећима или мангалима.

Због овог тихог врења младих вина морамо обратити пажњу још и на то, како ћемо бурад са младим вином затворити. Ако би ову бурад херметички (потпуно) заврањили, онда би се могло десити то, да неко од њих прсне под притиском угљен-диоксида, гаса, који се ствара приликом алкохолног врења, како бурног тако и тихог. Зато бурад са младим вином не смемо потпуно затворити, него преко отвора за врањ ставимо један лист хартије и притиснемо га са песком. Још је боље, ако купимо нарочити врањ за затварање буради са младим вином. Такав је на пр. *Ноелов врањ* (види сл. 45). Ноелов врањ, као што слика показује, по средини је бушан и ту шупљину затвара један чеп на федеру — челичној опрузи, тако да се, под притиском угљен-диоксид из бурета, чеп издигне, па кад угљен-диоксид одиђе, чеп се поново спусти, тако да ваздух не може унутра у буре.

Кад се после две три недеље тихо врење потпуно изврши, онда се бурад допуне, потпуно заврање обичним врањем, или још боље врањем, који је по средини, од дна па све до врха, шупаљ, као што показује сл. 46. Подрум се више не одржава на топлоти од 15° С, него се остави утицају хладноће, која почетком зиме наступа. Под утицајем хладноће, младо вино почиње да се бистри, тако да се пред Божић може преточити. За све ово време као и даље после првог претакања ваља стално сваких 4—5 дана, допуњавати бурад, доливањем вина исте каквоће. Ако само за неку недељу не вршимо доливање буради, можемо бити сигурни, да ће нам се вино *укисели* или ће се појавити *вински цвет*.

Сл. 45. Ноелов врањ, пресечен преко средине.

Сл. 46. Шупаљ врањ, пресечен преко средине.

Бож. Ђ. Ранковић

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Соба за спавање

Још и сад не само по селима него и по варошима нашим најмања се пажња обраћа соби за спавање. Најлепше собе се наместе за пријем гостију. За спавање се одабере најгора, често и најмања соба. Ништа неразумније од овога. У соби за спавање проводимо најмање једну трећину свога живота. У детињству још и више. И већ само због ове чињенице, мора се обратити нарочита пажња на ову собу, на њену чистоћу и намештај.

За спавање треба одабрати највећу и најмирнију собу у стану. Ако подижемо нову кућу, морамо се нарочито побринути за ову собу. Најбоље је, ако је ова соба окренута истоку. Собе, окренуте северу и

западу нису погодне за спавање. Соба мора бити пространа и не сме је употребљавати велики број лица за спавање. Врло је штетан обичај по нашим селима, да само једна соба служи за спавање свима укућанама. А још је штетнија и опаснија заједничка постеља за све укућане. Такве собе за спавање расадници су свих могућих заразних болести, а нарочито јектике.

Соба за спавање треба да има велике прозоре, не сме да буде заклоњена од сунца. Сунце је најбоље средство за прочишћавање соба од клица. Али велики прозори су потребни и ради бољег проветравања.

Често се налазе собе за спавање са подом од цигала, а још чешће без пода, него само набијена земља служи као под. И једно и друго је нездраво. Нарочито је убиствен под од набијене земље. Таква кућа не може бити сува. Земља садржи много влаге. У соби се пролива вода, испарава се не само вода него и тело, обућа и одело, а ту влагу упија земљани под. И није чудновато, што се из јутра осећа човек у таквој соби као опијен, има главобољу. И није чудновато, што се у таквој соби залегу заразне болести, а нарочито што много болују деца од разних болести, у првом реду од малокрвности и отечених жлезда. Услед тога је и побољевање одојчади врло често, па чак је и смртност већа. И ако немамо могућности, да све просторије патошемо даскама, треба бар у соби за спавање да наместимо под од дрвета. Али није довољно само поставити овај под на гредице непосредно над земљом. Ако хоћемо да нас под заиста чува од земље, треба одкопати бар 30—50 сантиметара земље, па насути чистим препраним речним шљунком, шљаком или сличним сувим материјама. Десет до петнаест сантиметара над овим насипом поставља се дрвени под.

Што се тиче намештаја собе за спавање, најбоље је, ако садржи само оно, што је за спавање потребно: постеље, сточић крај њих, две три столице, један срман. Разни украси, слике, ћилими по поду или зидовима нису потребни, јер се ту нагомилава прашина. Може се дозволити простирка пред постељом.

Али постеља мора бити угодна и засебна за свако лице. Постеље треба најмање 1,20 мет. да су удаљене. У једну собу за спавање не треба поставити много постеља. За свако лице треба бар 20 кубних метара простора, те према томе треба и намештати постеље. Најбоље је, да се имају засебне собе за децу, а засебне за одрале.

Свакако да ово зависи и од величине стана и од могућности материјалних. Али бар они, који располажу свима могућностима, не треба да су штедљиви у овом погледу, јер ова штедљивост значи штету у здрављу.

Др Ст. З. Иванић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Код моје живине појавило се последњих дана оболење кресте са отоком ока, које се потпуно затвара, тако да се траг од очију сасвим изгуби. Ободело грло куња два до три дана, крила оборена, перје накомештено. Четвртог или петог дана угине. Код трећег случаја саветовао ми је један пријатељ да мажем оболеле делове кресте и ока глицерином три пута дневно. Тако сам успео да то грло спасем. Појава се догодила код кокошака, а код остале живине, коју имам свих врста, није било оболења.

Чеда В. Јанковић,
Скопље.

Одговор: Болест, која се је појавила код ваше живине јесте *дифтерија*. Живинска дифтерија је различита болест, доста опасна, која се појављује код све врсте живине како младих тако и одраслих. Ова болест код живине нема везе са људском дифтеријом, њу проузрокује сасвим засебан микроб, различит од оног, који проузрокује дифтерију код људи. Сличност је у томе што се код живине као и код људи болест показује у облику скрама на слузокожама. Код живине се те скраме појављују или на слузокожи у устима и то је *усна дифтерија*, или на слузокожи носа, то је онда *носна дифтерија* или најзад на слузокожи очију

и то је онда *очна дифтерија*. Често пута ове скраме могу постојати на сва три места код једног истог грла. Код ваше живине је случај *очне дифтерије*. У овом случају у почетку се појави запаљење очне слузокоже, не трпи светлост, капци су затворени и под капцима се формирају скраме са пиктијастом течношћу, које учине да се очи надују и сасвим затворе. Болесник ништа не види, и ако сама очна јабука није у почетку болесна. Тек доцније оболи и сама очна јабука тако, да може око потпуно да исцури. Поред тога као и у свима заразним болестима показују се општи знаци: немање апетита, перје накомтрешено, крила опуштена, невеселост, и т. д. Сама болест нема увек исту јачину, док у извесним случајевима у запату оболи само по неко грло и лако преболи, докле у другом случају болест узима велике размере и нанесе доста штете и губитака. Што су у вашем запату обелеле само кокошке, то је или пука случајност, или је ту играло улогу то што су оне биле ослабљене услед ношења или чега другог (митарења?), те су биле мање отпорне.

Лечење: Као и у свима заразним болестима и овде треба повести рачуна на првом месту, да се ширење болести спречи. Све дезинфиковати. Очистити и окречити кокошарник; у случају угинућа лешеве закопати што дубље у земљу. Давати по мало плавог камена у води свој живини, или белог карбола у мећи (на двадесет комада живине по једну кашику белог карбола).

Код оболеле живине од очне дифтерије у почетку, док још није око отекло, опрати им са следећим раствором:

Nitrate d' argent	1 gr.
Eau distillée	300 gr.

А ако је око већ отекло онда, просећи чистим ножем очни капак (хоризонтално) да се сва она маса од скрама и пихгијасте течности истисне напоље и онда премазати истим раствором. Раствор, кога смо назначили, може се заменити са јод-глицерином (1 део јод-тинтуре и 4 дела глицерина).

Код осталих облика диферије употребљава се исти лек за премазивање оболелих места, пошто се претходно скраме скину чистим платном.

Обреновац

Милутин Фр. Геџ,
срески ветеринар.

Питање: Имам једног вола који има у оба ока неке живе животиње, које стално мрдају, миле по очима; животиње су беле, танке, дугачке око 2—3 см. Кад је време тамно, во сузи на очима и већ постоје беле флеке. Молим Друштво, да ме обавести, чим бих вола излечио од ове болести.

Добросав Стојковић,
из Каоника (крушевачки).

Одговор: Код вашег је вола једна паразитарна болест очију, која је доста честа у нашим крајевима. Те мале животињице, танке и беле дугачке 2—3 см., које стално мрдају и миле по очима припадају групи кончастих црва, у науци звана *филарија*. Начин њихова живота није тачно познат — несумњиво је да се множе преко јаја; како се заражује во, то се тачно незна. Главно је да се у оку оболелог грла и то изван очне јабукe (између капака и очне јабукe) виде те ситне животињице, кончастог облика, беле, којих има у доста великом броју и испреплетане су обично као замршен конац. Нарочито их има много у носном углу ока испод трећег очног капка. Њихово присуство изазива надражај очне слузокоже и проузрокује њено запалење, услед чега је слузокожа црвена и оболело око сузи. У почетку болесник види лепо на око и сама очна јабука је нетакнута — очна јабука је потпуно чиста и провидна. Доцније, ако се не лечи, приметете се и беле пеге на роњачи; ове се беле пеге шире постепено и у дубину, постају читаве ранице, око се црвени и даље могу да изазову гнојење ока, које временом подпуно исцури. У том случају сматра се да ти бели црви играју само улогу преносиоца микроба, а да само гнојење проузрокују разни микроби.

Док је још у почетку, болест се лако лечи. Треба црве пажљиво повадити из ока (обратити се ветеринару) и прати око борним раствором за очи, — затим сипати

у очи између капака неколико капи следеће тећности, коју купити у апотеци:

Nitrate d' argent	1 gr.
Eau distillée	200 gr.

Ово учинити једаред дневно.

Ако је болест већ узела маха, препоручује се исти начин лечења, само је успех у питању.

Обреновац.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

ЛИСТАК

М. Митровић, ветер. п. пуков. у пенз.

Сточна хигијена

— Наставак —

Храна. Под храном подразумевамо све оне материје, које животиње узимају у себе у циљу одржања живота, растења, производње и одржавања снаге и живости у раду. Стока и живина црпи у главном храну из биљног царства. *Храна садржи у себи:*

1). *Азотне материје.* Оне служе за градиво и обнову телесног ткива и крви. Овде спадају све протеинске материје — беланчевина. Оне се налазе у великој количини у зрнастој храни: овсу, јечму, пшеници, ражи, кукурузу, пасуљу и т. д. Као и у детелини, сену, травама и т. д.

2). *Безазотне материје* служе у вези са светлошћу, ваздухом и водом за произвођење телесне топлоте, снаге и енергије. Овде спадају: масти и угљени хидрати: шећер, штирак, целулоза (дрваста влакна) и друге. Ове материје налазе се у свој зрнастој храни а нарочито: у ражи, јечму, овсу, кукурузу, пшеничним мекињама, детелини, ливадском сену и т. д.

3). *Минералне материје* служе за изградњу костура — кости, и чине део градива, који образују мозак, кичмену мождину и крв. Овде спадају: сумпор,

фосфор, гвожђе, со, креч, разне алкалије и земља. Од ових најважнија је за исхрану стоке и живине со, фосфоро-кисели креч веома је потребан за образовање костију, а гвожђе за стварање крви.

4). *Вода*, која је за живот потребна налази се од части у самој храни, а већим делом уноси се у тело појењем. Она садржи у себи више или мање минералних материја, а поглавито креча.

Приложена таблица показује хранеће материје по њиховој вредности:

Х Р А Н А	Азотне (протеинске) хранљиве материје	Без-азотне материје	Масли (зетјини)	Целулоза (дрваста влакна)	Пепела	Воде
Овас	12	56	6	10	3	13
Јечам	10	64	2	7	3	15.5
Кукуруз	10	62	7	6	2	13
Раж	11 $\frac{1}{2}$	67	2	3 $\frac{1}{2}$	2	14.5
Пшеница	13	66.5	1 $\frac{1}{2}$	3	2	14
Елда	9	59	1 $\frac{1}{2}$	15	1 $\frac{1}{2}$	14
Пиринач	8	76	1	1	1	13
Грашак	22	53	2	7	2	14
Пасуљ (боб)	25.5	46	1 $\frac{1}{2}$	10	3	14
Пшеничне мекиње	14	55	4	9	5	13
Сено ливад. добро	13.5	45 $\frac{1}{2}$	3	19	8	16
Сено ливад. лошије	9	40	2	29	6	14

Да би стоку и живину могли одгајити и одржавати у живому, снази и енергији, да ова буде здрава и способна за рад и производњу, нужно је да их посведневно хранимо храном која садржи све напред поменуте материје. По себи се разуме да се стока и живина мора хранити према својој врсти, старости, годишњем добу, начину живота и рада и разноврсне продукције. На пр. другојачије са хране преживари а другојачије свиње, и т. д. *Сисанчету* је за прво време по рођењу главна храна материно млеко, које садржи у себи све хранљиве материје које су за растење тела потребне. Али се оно мора поступно навикавати и на суву храну, само што ћемо му у томе случају давати више хране из групе 1 и 3, за боље успевање, а наро-

чито га треба хранити храном која има у себи доста фосфора и креча за образовање костију.

У зимском добу стоци ваља давати више хране, која загрева, у којој има више масти. Радној стоци (коњи и волови) ваља давати више суве хране која је богата са беланчевинама и угљеним хидрашима, група 1 и 2. Стоци намењеној за шовљење — гојење треба давати више хране, која је богата са беланчевинама и масти и увек им давати зрнасту храну у виду прекрупe — јарме за лакше и боље искоришћавање*). Бременој стоци треба подешавати храну, у којој су заступљене све напред поменуте материје, а нарочито у којој има доста градива за младунче. А млечној стоци треба давати јаку храну, у којој има поред напред побројаних материја и доста воде. Отуда је пашњак — паша за млечну и сву другу производну стоку сем радне од особитог значаја.

Стока се обично храни у три obroka: изјутра, у подне и увече. Највећу количину хране нарочито сена треба радној стоци давати увече.

Не треба хранити, а нарочито појити сувише заморену стоку, док се не одмори.

Чистоћа. Чистоћа — нега шела — тимар је од неоцењиве користи за здравље стоке. Народна изрека је у праву кад вели: „да је чистоћа половина здравља“. Само чисте животиње могу бити здраве. Прљава и нечиста стока ружно изгледа, и поред најбоље хране не може да надредује и да се одржава у добром здрављу.

При чишћењу стоке (тимар) човек је у додиру са њом. Он се тако рећи са њом разговара. Том приликом човек стоку мази, милује и поучава, а непослушну и ћудљиву опомиње и кажњава. Тимаром се чисти сточно шело — довршина коже и тиме олакшава рад знојних жлезда и дисање. Ошмирена чиста стока лепо изгледа и боље искоришћава храну. Чиста млечна стока даје увек више и

*) Уопште зрнасту храну свим проживарима треба давати у виду прекрупe — јарме.

боље млеко; бремена стока боље у својој угроби исхрањује младунче, чиста овца даје бољу вуну и т. д.

Чишћењем стоке — *шимаром се отклањају многе болести*. Код нечисте стоке залегу се на површини и у кожи разни паразити као: гњиде, ваши, шугавци, угрци и т. д., које дражењем производе свраб и немир код стоке, кваре кожу, затварају кожане отворе (поре) и ометају правилан рад жлезда и коже. И с погледом на ово *купање стоке* је (кад то време дозвољава) од великог значаја и права благодет за здравље.

Стоку треба чистити — *шимарити* — *сваки дан, и шом приликом увек очистити код волова пайке, а код коња копити, и што нарочито доњи део: табан, жабицу и петте.*

Потков. *Што је код људи обућа, то је код радне стоке (коњи и волови) потков.* Потков као и обућа има својих добрих и рђавих страна, али је радној стоци добар потков од користи. Поткована стока слободније се и лакше креће, нарочито на клизавим и каменетим путевима, те према томе поткована лакше и боље ради.

Добар потков не сме да жуљи копиту — *табан, жабицу, и петте код коња, а код волова пайке.*

Да би знали, какав треба да буде потков, потребно је да прво упознамо копиту и папак:

Копица и пайак није једноставна рожна маса, како то по спољашности изгледа, већ су то рожне чауре, у којима се унутра налазе: кости, тетиве (суве жиле), везнице, рскавице, жилице и живци. На копити и папку на доњем делу споља види се једна *бела линија*, која показује границу, докле сме да належе потковица на табан, као и докле се сме, да укуцава ексер у копиту и папак при поткивању.

Код поткова разликујемо летњи и зимски ков. *Летњи*, код кога су ступци на потковицама тупи, и *Зимски*, код кога су ступци оштри, да се стока, на поведици не клиза.

На негу копита и папака (чистоћа) и потков ваља обратити велику пажњу, јер од рђавих копита и па-

пака и рђавог поткова код радне стоке велику штету трпи сопственик и народна економија — коњарство. Због њих врло често стока (нарочито коњи) за рад онеспособљава и може се употребити само за ограничен рад, а постајући богаљ, губи цену.

Радну стоку треба пошкивати сваких 6 недеља и увек кад обоси.

(Свршите се)

БЕЛЕШКЕ.

Са X Загребачког Збора. — Редовни велики јесењи Међународни Сајам Загребачког Збора одржан је у времену од 25. VIII. до 3. IX. ове године. Он је ове године био проширен за још две важне гране народне привреде: *на изложбу народних радова и на сајам и изложбу стоке.*

И поред тешких економских прилика успех како Великог Сајма, тако и изложбе народних радова и изложбе и сајма стоке није ни најмање изостао иза успеха ранијих сајмова. Посета је била врло добра.

РАД С. П. ДРУШТВА И ПОДРУЖИНА.

Управном Одбору Српског Пољопривредног Друштва Београд.

На основу одлуке Управног Одбора посетио сам, као делегат Друштва, пољопривредну изложбу у Параћину, приређену за срез параћински, па ми је част поднети о томе следећи извештај:

Среска сточарска изложба у Параћину била је заказана за 16. септембар о. г., али тога дана на изложбу није било дошло више од 60 излагача са нешто више од 120 изложених грла свих врста стоке. Ти излагачи били су махом из најближих села, док општине и села која су удаљенија од Параћина на изложби тој нису била заступљена. Једно због тако слабог одзива, а друго што је и број награда за изложбу био велики, као а што највећи део среза није био од над-

лежних обавештен о овој изложби, — сложили смо се како цео обласни одбор, тако и сви оцењивачки судови, да се та изложба одложи за 30. септембар о. г., а да се до тога времена земљорадници из среза параћинског, на све zgodне начине, о овој изложби обавесте.

На дан 30. септембра о. г. изложба је одржана. Она је била врло добра. Било је излагача из свију општина и села среза параћинског, а било је изложено и врло много стоке свих врста, а нарочито крупне, рогате, тако, да је параћинско вашариште било цело заузето стоком. И за време рада оцењивачких судова излагачи са стоком стално су пристизали.

Приређивачки одбор сачињавали су: срески поглавар из Параћина, председник општинског суда из Параћина, обласни посланици: г. г. Лазар Манојловић и Мика Урошевић, трговци из Параћина и Милош Петровић из Горње Мутнице.

Изложбу је у 9.30 часова отворио председник обласног одбора г. Александар Васић, објаснивши значај изложбе.

Одмах после отварања изложбе почели су рад оцењивачки судови и нису га прекидали, докле га нису свршили. Када су оцењивачки судови свршили своје прегледе и дали оцене, извршена је подела награда, тако, да су излагачи стога дана, одводећи своју стоку, однели и награде. *Вредности награда износила је 22.600 динара.* Све ове награде биле су у справама и алатима, као: плуговима, дрљачама, прскалицама за лозу и воћке, маказама, ножевима, мотикама, лопатама, вилама, грабуљама и т. д.

Награде излагачима распоређене су овако:

I. У групи коња: једна премија 800 дин.; 3 прве награде по 500 дин.; 6 других награда по 300 дин.; 9 трећих награда по 200 дин. и 12 четвртих награда по 150 дин. Свега 31 награда у износу 7.700 дин.

II. У групи говеди: једна премија 600 дин.; 3 прве награде по 500 дин.; 9 других награда по 300 дин.; 12 трећих награда по 200 дин.; 24 четвртих награда по 150 дин. Свега 49 награда у износу 10.800.

III. У групи оваца: две награде по 300 дин.; две награде по 200 дин.; четири награде по 150 дин. и шест награда по 100 дин. Свега 14 награда у износу 2.200 дин.

IV. У групи свиња: две награде по 300 дин.; две награде по 200 дин.; четири награде по 150 дин. и шест награда по 100 дин. Свега 14 награда у износу 2.200 дин.

V. У групи коза: једна награда од 300 дин.; две награде по 200 дин.; четири по 150 и шест по 100 дин. Свега 13 награда у износу 1.900 динара.

Награде, које се нису издале излагачима ситне стоке, подељене и издате су излагачима крупне стоке, на који је

начин број и вредност награда код говеди доста повећан, јер је говеди на изложби било највише заступљено.

Присутних сељака на изложби било је врло много и они су ту остали све, докле награде нису раздате, када су отишли својим домовима. Од варошана било је присутних Параћинаца и Ђупричана прилично.

2. октобра 1928. год.
Београд.

Никола Ж. Петровић,
члан Управе, инспектор
Министар. Пољоприведе.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва:

44., одржане 17. октобра 1928. г. у Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић и чланови Б. Станисављевић, С. Ратковић, Д. Спремић, А. Рашковић, Б. Ранковић, В. Матић, Т. Владисављевић, Н. Петровић и М. Стојановић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

763) Прочитан је и примљен записник 43. седнице Управног Одбора.

II

764) Прочитан је и усвојен записник 40. седнице Књижевног Одбора.

III

765) Прочитан је и примљен знању записник 42. седнице Финансијског Одбора, по коме је извршен преглед и овера рачуна преко 1000 динара.

IV

Прочитан је записник 42. седнице Набављачког Одбора па је одлучено:

766) да се препарат „Анализ“ пошаље Н. Пољпр. Школи у Шапцу ради огледа;

767) да се набави од Гл. Савеза Срп. Земљ. Задруга из Београда пет круњача, који да се продају по 850 дин.;

768) да се набави од Гл. Савеза Срп. Земљор. Задруга 150 Еберхартових плугова;

769) да се прима знању стање магацина с тим, да се за тријере „Маро“ шаљу отплате према могућности.

V

Прочитан је записник 40 седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

770) да се Подружини у Б. Луци пошаље за награде излагачима на изложби 500 динара у књигама, као помоћ Народне Банке;

771) да се молба Е. Варешлије за помоћ ради подизања ђубришта упуту Мин. Пољопр. и Вода, пошто Друштво нема буџетске могућности;

772) да се у циљу контроле промета семена од луцерке замоли Мин. Финансија, да врши контролу преко својих органа и сваку неправилност достављају непосредно и хитно Пољопр. Огл. и Контрол. Станицама. У истом смислу замолити и Велике Жупане, Обласне Одборе и Пољоприв. Дружине;

773) да се исплати М. Величком 2000 див. за израду скице дипломе за вински сајам, а литографисање да се уступи М. Јовановићу за 16.100 дин. у 10.000 примерака, као најповољнијем понуђачу;

774) да се плакати о сузбијању шљивине штитасте ваши пошаљу установама по предложеном распореду и да се о овоме извести Мин. Пољопр. и Вода и замоли да препоручи растурање.

VI

Саопшћена и предлози

775) Г. А. Рашковић члан Управе, реферише о изложби у Богатићу. Одбор прима знању.

776) Г. М. Стојановић члан Управе реферише о изложбама у Ваљеву у Шапцу. Одбор прима знању.

777) Прочитано је писмо о смрти Милана Ј. Петровића редовног члана. Одбор прима знању са „Бог да му душу прости.“

778) Прочитан је позив Јадранске Страже на договор о узимању учешћа на прослави десетогодишњице ратне морнарице. Одбор одређује за делегата г. Н. Петровића, члана Управе.

Са овим је седница закључена.

45., одржане 24. октобра 1928. г. Друштвеном дому у Београду

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, п.председник Др. Т. Митровић и чланови: М. Стојановић, Т. Владисављевић, С. Партонић, С. Ратковић, Б. Станисављевић, Н. Петровић, Б. Ранковић, Д. Спремић и В. Матић.

Председавао председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

779) Прочитан је и примљен записник 44. седнице Управног Одбора.

II

780) Прочитан је и усвојен записник 41. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 43. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

781) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

782) да се прими знању, да је лиферант испоручио 40 м. дрва за огрев;

783) да се одобрава утрошак 1870 дин. за оправку стана Друштвеног економа.

IV

Прочитан је записник 43. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

784) да се одбију понуде за кречни прашак и семе јабука;

785) да се откупе два круњача примљена као мустре, по рачуну бр. 9426.

IV

Прочитан је записник 41. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

786) да се Земљорадничка Задруга из Церика упуту на Фитопатолошки Завод у Сарајеву, коме је бесплатно дат карбокримп за тамошње пољопривреднике;

787) да се одобрава Подружници у Петровцу Пож. да задржи непродату робу до идућег пролећа с тим, да на њену вредност изда обавезу;

788) да се молба Централног Хигијенског Завода за помоћ ради испитивања штитасте ваши и инсектицида против ње упуту Министарству Пољопривр. и Вода, пошто је кредит одобрен Друштву исцрпљен.

789) да се одобрава накнадни издатак од 500 дин. за израду натписа на дипломама за изложбе и сајмове, златним, сребрним и бронзаним словима.

V

Саопштења и предлози:

790) Г. С. Партонић члан Управе извештава да је Набављачки Одбор прегледао приспели дрворин и да је нашао да неколико канта цуре. Предлаже, да се фабрици скрене

пажња на рђаво паковање и да се тражи накнада. Такође да се дрворин испита, и да се ургира код поручиоца којима је одобрено издавање по I распореду, да одмах пошаљу обавезе односно новац. Одбор усваја предлог с тим, да се позове заступник фабрике и да Набављачки Одбор са њим уреди ствар у погледу паковања и квалитета.

791) Пошто је оштампан летак за сузбијање шљивине штитасте ваши, то је одлучено: да се штампање исплати на терет кредита од једног милиона динара.

792) Г. М. Стојановић уредник Календара моли да се Календару одреди цена, пошто ће ускоро бити готов одлучено је: да цена буде 10 дин. са 20% рабата преко 10 књига.

793) Г. Б. Ранковић члан Управе предлаже, да се упрости манипулација око продаје у Друштвеном дому. Одлучено је: да Финансијски Одбор са г. Б. Ранковићем проуче то питање и идуће седнице поднесу предлог.

Са овим је седница закључена.

Велики **ЦЕНОВНИК**
ИЛУСТРОВАНИ
ДОБИЈЕТЕ БАДАВА! ЗАТРАЖИТЕ ГА КОД СКЛАДИШТА
MEINEL I HEROLD
ТВОРНИЦА ГЛАЗБАЛА, ГРАМОФОНА И ХАРМОНИКА
R. Lorange MARIBOR Br 144. 2—
Виолине од Дин. 95.— Ручне хармонике од 85.—
Тамбура од 98.— Грамофони од 345.— навише.

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из Лозног Расадника

„Митицац“

Смедерево.

Тражите ценовник од г. Жике Поповића економа из Смедерева.

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купите уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шедешине дин. 171, fine од бокса дин. 196
полуцифеле бокс дин. 175, дамске шеврс дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, fine лак дин. 199, за дечаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84, дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наручбине преко дин. 500 поштарине слободно. Шта не одговара се промени или врати новац. 16-14

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

10-3

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежака“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читљиво руком писане.

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду
 Цене за 100 кгр.
 Од 29 — X — до 13. — XI — тек. год.

Пољопривредни, млињски и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара		динара		кило-	дин.	динара		динара		кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	242	272	237	270	—	242	275	240	252	237	247	5,400.000	237	252
Раж	—	—	—	—	—	—	—	250	250	245	250	—	—	—
Јечам	235	240	230	232	—	235	236	260	300	255	295	180.000	255	300
Овас	242	255	237	250	—	241	254	255	255	250	250	110.000	250	255
Кукуруз	250	330	245	325	—	259	327	252	297	250	292	2,890 000	250	297
Брашно пшенично	260	365	250	360	—	270	370	215	367	205	357	940.000	205	367
Мекиње	180	185	170	180	—	—	—	185	187	180	182	175.000	180	187
Пасуљ	—	—	—	—	—	—	—	880	920	870	900	20.000	870	920
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	370	770	360	760	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекmez од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	720	800	700	750	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	70	70	70	70	70	70	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	135	145	130	145	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 432.50—433 50 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баци и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ.В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ

ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Закон о сузбијању и угушавању сточних зараза

Дванајестог маја ове године Народна Скупштина је изгласала „Закон о сузбијању и угушавању сточних зараза“ и исти је већ ступио на снагу. Мислимо, да није потребно наглашавати важност овога закона у земљи, где је сточарство једна од главних привредних грана и где се још увек трпе огромне штете од сточних заразних болести. Нарочито је овај закон важан за наш пољопривредни свет, те смо решили да у овом чланку објаснимо читаоцима „Тежака“ главне његове средбе. Ово је у толико потребније, што наш свет не познаје ни дужности ни права, која му овај закон даје. Непосредни повод за ово дало ми је питање Јо-

вана Северина из Ковачице, чије овце цркавају и он тражи одговор преко „Тежака“ и ако му је дужност била по овоме закону, да болест одмах пријави власти и право, да му ветеринар бесплатно, односно о државном трошку, утврди болест и предузме потребне мере за угушивање исте. Зато нека Северин сматра ово као одговор и на његово питање, јер је несумњиво да је код његових оваца била нека заразна болест, само се по податцима, које је он у питању дао, не може тачно утврдити која. И он је требао болест одмах да пријави властима и још истога дана би ветеринар био код његових оваца. Зато у будуће при појави какве заразне болести, одмах пријавити властима.

„Закон о угушивању и сузбијању сточних зараза“ донесен је у циљу заштите домаћих животиња од разних болести, као што му и само име говори. У том циљу закон доноси одредбе, којима се ставља под стручни надзор државних ветеринара сав промет стоке и сточних сировина, којим се могу заразне болести домаћих животиња пренети како у самој земљи тако и у иностранство.

Пошто је појава заразне болести на једном месту опасност и за осталу стоку, *по чл. 34. истог закона изрично наређује да сваки сопственик животиње, која оболи од какве заразне болести, мора исто одмах пријавити општинској власти и оболелу стоку издвојити* и тако је држати до доласка ветеринара. Ово пријављивање заразе закон ставља у дужност и свима органима власти, а и свима осталим грађанима, макар не била њихова стока у питању. По чл. 39. истог закона општинска власт је дужна појаву заразне болести доставити одмах среској власти, а *по чл. 40 среска власт је дужна да одмах изашаље среског ветеринара, који ће на лицу места утврдити болест и по закону предузети потребне мере за угушивање исте.* Ове законске одредбе најважније су за наше пољспривреднике, јер се они о њих најчешће греше, а с друге стране не искоришћавају своје право на бесплатну ветеринарску помоћ у слу

чају зарази, јер чл. 107. закона предвиђа да грошкови око изласка ветеринара падају на терет државне касе. То је једна општа мана нашег света, да не пријављује заразу, само да се не би промет са стоком забранио, а много је њих, који своју болесну стоку терају на пијаци, продају и тиме шире заразу. А други, који нису толико несавесни гледају, како им стока црква и не користе се ветеринаром.

Најзад чл. 111. закона говори о оштрим казнама за оне, који се огреше о одредбе овог закона. Ове су казне доста строге (до 5.000 дин.).

Ово треба да имају на уму сви сточари, јер их непознавање законских одредаба неће извинити, нити ослободити одговорности.

Милутин Фр. Геџ,
ср. ветеринар

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Сађење винограда*)

Сађење винове лозе врши се у јесен, па и за све време *преко зиме*, кад лишће опадне и то у јужним, топлим крајевима и у сувим земљама, а у крајевима севернијим, хладнијим и влажнијим треба садити *с пролећа* и то кад се земља провене и загреје. Код нас се сађење обично врши с пролећа, у марту и априлу, а ако су јесен и зима суве и благе, може се садити почев од јесени, па за време лепих зимских дана и продужити све до краја априла месеца; само за време топлијих пролетњих дана треба лозу за сађење чувати у хладним траповима, да не крену сокови. Ако је пролеће кишно и хладно, увек је боље оставити сађење за доцније, кад се земља провене и загреје и успех примања биће бољи, него да се сади у хладну и влажну земљу.

*) У исто време одговор на питање г. Живана Вељковића, из Поникве.

Пред сађење треба извршити поравњавање мањих неравнина на изриголованом земљишту, па потом подрљати.

Затим се приступа *обележавању редова и места* за сађење винове лозе. То се најбоље врши помоћу конопца или јачег капапа.

Одредити право растојање између редова и чокоћа у редовима од велике је важности за напредовање винограда. Треба добро оценити све чињенице, које утичу на то, да ли да се сади ређе или чешће, па према њима, т. ј. према клими, плодности земље и стању влаге у њој, према сорти лозе и њеној бујности, према начину резидбе засадити што је могуће већи број чокоћа.

Сади се ређе: од 1.20 до 1.50 м. у топлим, јужним крајевима; у плодним и влажним земљама; ако је подлога бујна, као (рупестрис) и окалемљена сорта такође бујна (као скадарка, смедеревка); ако се лоза орезује на дугачке кондире и лукове и најзад ако се жели виноград обрађивати плугом.

Сади се чешће, на 0.90 до 1.10 м.: у севернијим, хладнијим крајевима; у посним, slabим и сувим земљама; ако је подлога слаба (рипарија) и окалемљена сорта такође (зачинак); ако се примењује ниска резидба и ако се за обраду земље употребљује људска радна снага.

За јужно-србијске винограде најбоље је растојање 1.50 м., за северну Србију 1.30, а за северније наше крајеве око 1 м.

Од велике је важности такође одредити и правац редова. Правац редова треба да је готово увек код нас север-југ, јер је тако чокоће најбоље изложено сунцу; само у појединим местима Јужне Србије и то на сувим земљама, боље је управити редове од истока на запад, да би на тај начин у подне, за време најјаче жеге, чокоће једно друго заклањало.

У примени су два начина сађења: у *квадрати* и у *шроугао* (в. сл. 47. и 48.). Сађење у квадрат врши се овако: Средином изриголоване парцеле обележи се

пored затегнутог конопца права линија од севера на југ. И с једне и с друге стране ове линије, на изабраном остојању, рецимо од 1.30 м., обележе се други редови, паралелно оној првој линији. Затим се опет средином парцеле, али сад у правцу исток-запад обележи, поред затегнутог конопца, једна права линија, која сече под правим углом раније обележене редове, па се према тој линији повлаче друге паралелне линије на 1.30 м. одстојања.

Сл. 47. — Сађење у квадрат.

Сл. 48. — Сађење у троугао.

На местима, где се ове линије секу, побости кочиће, и ту ће се доцније засадити чокот.

Сађење у троугао је боље, јер се земљиште искоришћује боље; боље је осветлење чокоћа и земљиште се може орати у три правца, између редова; само се оно теже изводи: Као и код сађења у квадрат повуче се средином парцеле у правцу север-југ једна права линија. Ако је изабрано растојање 1.30 м., онда се паралелно овој линији повлаче и с једне и с друге стране од ње друге праве линије, али на растојању од 0.65 м. После тога опет средином парцеле повуче се права линија у правцу исток-запад, а управно на оне прве линије, па се и с једне и друге стране ове линије повлаче паралелно праве линије на растојању само од 0.60 м. Сада се намести ма где се линије правца север-југ и правца исток-запад секу, али прескачући по један пресек, обележе кочићима та места, на којима ће се доцније засадити чокот.

Виноград се може подићи на два начина: *сађењем резница и прпорака америчке лозе и гоштовим калемовима*. Засађене се резнице и прпорци с пролећа у марту друге године окалеме на суво, у пола процепа или у цео процеп или пак у мају—јуну на зелено. Почиње се уводити у праксу, у топлијим крајевима и калемљење засађених резница и прпорака на спавајуће окце крајем јула и у августу месецу исте

године не одују (у овим случајевима, виноград у првој години се одује у мају, а у другој години, у мају и јуни), па калемови који се не приме, калеме се идуће године, као обично у марту на суво или у мају на зелено.

Други начин подизања винограда, *гошовим калемовима*, за препоруку је свима виноградарима, који сами не могу обавити калемљење. Могу се садити зрели калемови из сандука, из стратификале, али то није за препоруку, већ је много боље садити зреле калемове, тек пошто су се ожилили у прпорцишту.

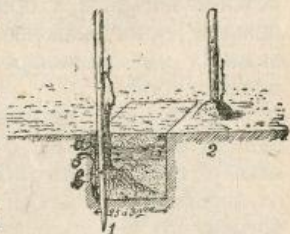
Ако се саде резнице, треба их углавити, т. ј. доћи крај резнице пресећи на коленцету, одмах испод дијафрагме; сва окца, изузев горњег, одсећи и изнад горњег окца на 1 см. направити кос пресек, супротно од окца.

Ако се саде прпорци и калемови, онда се са њих одсеку све жиле, које се налазе по врху и средини њиховој, а оставе само најдоње жилице, пошто се претходно скрате на 6 до 10 см. Што се тиче ластара, они се или орезају на једно окце, или се не орезају. Ако се сади с јесени, не орезају се калем тада, него тек с пролећа и то на 1 или 2 окца. А ако се сади с пролећа, може се ластар орезати на једно окце, али је у већини случајева пробитачније само одсећи горњи рђаво здрвењени крај ластара и то из ових разлога: У јаким, ђубревитим земљама намноже се црви и инсекти, који могу уништити све доње зелене ластаре који су у земљи, али у том случају остају они горњи ластари, који се идуће године орезају. Пораст неорезаних калемова снажнији је. У овом случају, кад се калем не орезају, треба у току године лачити све горње зелене ластаре, а остављати само најдоњи, за резивање идуће године.

Сађење припремљених калемова врши се овако: На обележеним местима ископају се рупе 25—30 см. у квадрат и довољно дубоке, према дужини калема. Ваља пазити да све рупе за сађење винове лозе буду у истом правцу, са исте стране код свих кочића, како се правац редова не би квариио. Глава калема намести

се уз кочић и управи се ка југу, а жиле калема укосе се ка северу и распостру на убачену земљу по дну рупе, пазећи да спојно место калема дође у земљу највише на 1 см. од површине. Ако је риљевина ско-рашња, треба спојно место да дође и на 2 см. испод површине земље, а ако је давнашња, онда може доћи на саму површину; ако је виноград на стрмој страни, онда спојна места калемова у дну стране треба да су изнад земље за 1—3 см., а горе при врху, да су у дубини од 2 до 3 см, пошто се при обради вино-града земља са горњег краја постепено свлачи доле, те се горњи редови чокоћа откривају, а доњи затр-павају. На распострте жиле набаца се слој земље од 10 см., па се ногом добро угази и набије, да земља добро прионе уз жиле. Ако се то не уради, и жиле нису добро претрпане земљом, већ око њих има ваз-духа, онда се калем осуши.

После тога баци се у јаму 1—2 прегрши добро згорелог ђубрета или компоста, па онда опет земља и нагази ногом. Ако се сади с пролећа, по топ-лом времену, добро је овако засађени калем залити водом. Најзад се глава калема огрне земљом, тако да изнад земље буду 2—3 окца, а глава да је на 2—3 см. у земљи. Ако се сади с јесени, треба огрнути калем читавих 10 см. изнад главе, да буде добро

Сл. 49. — Сађење калемова ви-нове лозе: 1. Стављање калема у земљу: а) земља; б) слој ђу-брета; в) земља. 2. Посађен калем.

заштићен од мраза, па с пролећа збацити земљу са калема, да глава чокота буде на 2—3 см. у земљи. Слика 49. показује, како се сади винова лоза.

Бож. Ђ. Ранковић.

Уредништво и администрација „Тежака“ не
прима одговорност за садржину приватних огласа.

Наше живинарство и његов значај.

Живинарство наши пољопривредници (произвођачи), можемо рећи 99%, сматрају као једну од најспореднијих и најнезнатнијих грана пољске привреде. Не поклањају му тако рђи никакве пажње, нити му дају значаја. Али ако узмемо и погледамо који од извештаја нашега извоза и спољне трговине, добијамо другу слику о значају живинарства код нас. Узмимо н. пр. извоз од 1927. год., који према званичним подацима трговинске статистике изгледа овако: после извоза дрвета за грађу (у вредности 885 400.000 дин.), свиња (518,000.000 дин.), длази одмах извоз јаја у вредности 512,800.000 дин. Као што видимо на тренем месту целокупног нашег извоза стоји извоз јаја, без осталих живинских производа (месо, перје). Тек после оваквог једног опажања, можемо боље да оценимо, какву важност има живинарство код нас, и поред садашњег његовог стања.

Да бацимо летимичан поглед на данашње стање нашега живинарства. Знамо да за коње, говеда, и сву осталу стоку, наш пољопривредник, изак у већини случајева има шталу, и ако не баш свагда пропису. За живину то већ није — или је бар врло редак — случај. Живини је место код нас на неком дрвету (дуду) напољу, или у најбољем случају у некој отвореној шупи међу пољопривредним справама. У таквим приликама, разуме се, ни од кокоши са најбољим особинама, не може се очекивати да и зими носи.

Не стојимо боље ни са исхраном живине. Срећа је једино у томе, што су природни услови код нас у већини случајева повољни, те живина налази себи довољно хране. Редовно има толико растора, да уз оно мало зрна што добије ил' не добије, нађе себи траве, инсеката и др. што јој је потребно за одржавање. То је лети, то јест у времену, док не стегне зима и не падне снег. Тада већ за нашу живину настају тежи

дани, и треба да има нагомилано доста резерве, да би одржала голи живот само, а о ношењу јаја ни говора. Добија тада живина по мало зрна, и то је све; али не добија оно, што је лети могла сама себи да нађе у трави (зеленилу), инсектима (бубицама) и др. Не добија зато, јер је код нашег пољопривредника дубоко укореењено, да се живина храни једино са зрном. Међутим ми јој морамо давати — ако хоћемо да стално носл — нарочито зими, и друге хране коју она у зрну не добија, и не може иначе да је нађе.

О нези и здравственим приликама живине да и не говоримо, колико штете имамо, због своје непажње нехата и незнања. Колико нам живине пропада годишње само од колере и других заразних болести, против којих имамо данас већ сигурних средстава за одбрану, пелцовањем серумима и вакцинама. Колико нам младе живине пропада услед недовољне неге и непажње (назеба), и то незнамо.

Када овоме додамо још и неразуман начин гајења живине, (јер то код нас није важно, од каквих је родитеља остављено пиле, и колико ће се година држати у запату), тада тек добијамо праву слику великог губитка у овој важној грани наше пољопривреде.

Мали је обим овога чланка, да би смо могли опширно да изнесемо све потребе разумног живинарства. Ипак ћу зато покушати да у неколико тачака сведем све главније потребе, које би могле да допринесу унапређењу нашега живинарства. При томе ћу се у главном држати кокоши, јер се она код нас највише гаји.

1) За приплод ваља остављати само ране пилиће и од најбољих носиља. Не треба се лакомити на боље уновчење раних пилића. У приплоду их не треба држати дуже од $3\frac{1}{2}$ —4 године живота. Јер кокош, средња носиља, снесе у току целог свог живота око 600 јаја, и то за прве три године треба да снесе по 120—150 комада годишње; оно друго јој остаје да носи кроз цео остали живот. Треба се старати и за освежавање крви, узимањем мушких грла из другог запата.

Добро би било да у овоме и држава или области узму донекле учешћа. Да набављају, добра и за поједине крајеве одговарајуће петлове, из наших бољих и сигурних запата, и да их раздељују, или замењују са грлима појединих обичних произвођача.

2) Само толико живине треба држати, колико простора имамо, да на њему може наћи све, што јој је потребно, (изузев ако јој нарочитим и вештачким начином не накнађујемо све те потребе). У претрпанним двориштима и живинарницама, чешће су и заразне болести. Двориште треба држати чисто, чешће га дрљати, (по потреби и прекопавати), а по могућству отравити.

3) У ову ћемо тачку да сведемо све потребе живине, на првом месту исхрану. За исхрану живине тешко је установити тачну меру, нарочито лети. Често пута лети код нас живина налази све своје потребе на оном простору где живи. Тако да јој није потребно давати у опште хране или само по мало зрна.

Зато се ипак морамо упознати са свима потребама живине, да би смо у појединим приликама знали оценити, шта им све недостаје.

Да почнемо са зрном. Лети као што рекосмо у већини случајева код наших пољопривредника, где има довољно простора, налази живина траве, инсеката, црвића (на ђубришту), и других разних отпадака, тако да јој је уз то довољно давати само по мало зрна, и то најбоље мешаног: овса, јечма, проје (просо), и кукуруза. У случају да живина нема довољно паше и хране, треба јој лети давати дневно по 1 кг. зрна на 10 комада (одраслих). Зимом се то мора повећати на $1\frac{1}{2}$ кг. У недостатку зелене хране, добро је спремити, т. ј. преко лета насушити лишћа некога дрвета (багрена, тополе, врбе, букве, храста). Тамо где има таквих дрва или шума, може се то лако, и у већини случајева бесплатно спремити за зиму. Врло је добро и сено од детелине, па и репа у недостатку зелене хране. Суво лишће и детелина се иситне запаре са врелом водом, и обично мешано са другом храном

дају живини да једе. Врло је важно, ако хоћемо да нам живина и зими носи, давати јој топлу храну. У недостатку инсеката (бубица), животињских отпадака, добро је давати живини млевене кости (које иначе бацамо). За ту сврху, има малих ручних млинова. Осим тога треба живина да има у свако доба — нарочито је то важно за носиље, — довољно креча. То јој се може најбоље давати у иситњеним љускама од јајета (које такође бацамо). У противном је приморана да сама тражи, те често виђамо како кљује и тражи око куће креч и малтер. Добра носиља мора да утроши годишње скоро половину од целокупне своје тежине креча, за образовање љуске од јајета.

Важно је осим тога да живина има стално на расположењу крупнијег песка (шљунка) и ситног песка. Шљунак она гута и служи јој, (пошто нема зуба) за ситнење (дробљење) хране. Ситни песак пак, потребан јој је за купање, чишћење од инсеката (вашију). Добро је у тај песак помешати и пепела.

Ништа мање од хране, важна је и вода за пиће. Стално свежу и чисту воду, треба да има живина преко целог дана на расположењу. О томе треба нарочиту бригу водити. Зими да није вода замрзнута.

4) Најмање се води рачуна и највише нам недостају добри живинарници. Ако хоћемо пак да нам живина и зими носи, треба уз остале потребе имати и добар живинарник. У доброг живинарника треба да је температура стална. Несме бити зими у њему прехладно, а лети претопло. Код нас се такав живинарник обично најјефтиније може да направи од дрвета, (са двоструким зидом од дасака). Живинарник треба да је тако направљен, да се чистота у њему лако може да одржава (кречењем, дезинфиковањем). Под да му је по могућству бетониран, и да се посипа (ради лакшег чишћења) по њему простирка. Седала за живину да су довољно широка и удаљена једно од другог, и сва у једној висини. Према броју живине треба да има и гњезда у живинарнику, на 5—6 носиља по једно. Гњездо да је тако направљено, да се носиља у

њему може да скрије. Да има у њему стално по једно јаје, (полог од гипса или порцелана). Гнезда су у живинарнику потребна с тога, да живина не лута, и носи ма где, по слами, шупи, штали. Са гнездом (нарочито контролним) се лакше могу да контролишу носиље, да би се остављала јаја за приплод само од оних, које најбоље носе. Живинарник несме бити претрпан живином. Мора бити довољно светао, и подешен за добро ветрење, без велике промаје.

5) Нарочиту пажњу ваља посветити нези и исхрани сасвим младе живине, јер је она с почетка врло осетљива и њжна. Мора се чувати од хладноће, кише, ветра, па и од велике врућине (јаког сунца). Просторију, где се млада живина налази треба по потреби загревати. Касније кад излази напоље, треба се побринуту за скровишта од кише и др. На исхрану треба исто тако велику пажњу обратити. Тек други трећи дан после лежења, треба почети са храћењем. У почетку им ваља давати ситну, кашасту и топлу храну, пазити, да се храна не уквари. С времена на време, треба их прегледати, те ако имају вашију очистити. Сразмерно велике губитке имамо у младој живини, због недовољне неге и рђаве исхране.

6) Још једно велико зло, које нам много штете наноси, јесу заразне болести живине. Не спречавамо болести и не лечимо живину, мада данас већ имамо сасвим поузданих средстава за сузбијање и лечење баш тих најопаснијих болести живине (вакцине и серуми). Ако се код некога појави зараза, не води рачуна о томе, не одстрањује оболелу живину, и не закопава угинулу. Тако да се зараза брзо шири, и захвата цео крај, а често и целу државу.

Набројали смо укратко, само најважније потребе и средства за побољшање нашега живинарства.

Да видимо на крају, какве још све користи имамо од живинарства осим извоза и продаје живине и њених производа. Огромне користи имамо од живинарства у погледу народне исхране. Од колике је важности код нас живина за она села, удаљена и раштр-

кана газдинства, где нема касапница. Где је још осим тога корист од перја, без кога данас ни једна кућа не може да буде. Не смемо на крају превидети још једну важну корист, коју нам даје живина, као веран и неуморан сарадник у уништавању силних штеточина, животињског и биљног порекла (инсекти, мишеви, коров).

Када све те користи скупимо, онда тек видимо, колика је многострука вредност и велик значај живинарства. Наше прилике и услови су пак нарочито повољни за гајење живине, јер су код нас у већини мала газдинства, где се са успехом — и код најсиромашњијих — може да развија живинарство. Ту није потребан велик улог, и најпре се наплаћује уложен новац и труд. Рад у живинарству пак може са успехом да сбављају старије или младе особе, које иначе нису способне за остале пољопривредне радове.

*

Заиста би велика штета била, када нам већ прилике и услови то дозвољавају, и када видимо огроман значај и вредност живинарства, да се ипак не користимо свима средствима која нам стоје на расположењу, те да уз већу пажњу, и боље разумевање не само удвостручимо, него удесетостручимо корист и приход од нашега живинарства.

Миленко Милошев,
инж. агр.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Покривачи за спавање.

Што је одело преко дана, то су покривачи за ноћ. Можда су покривачи и важнији и од одела, јер будан човек се креће, више је у стању да осети неповољне утицаје времена и топлоте, него човек у сну.

У сну спавају сва чула, осећања су много мања

него у будном стању, па нас може ухватити прехлада. Нарочито је покривач важан у хладне и влажне јесенске и зимске ноћи.

За лето су врло добри лаки платнени или још боље памучни покривачи. Лети је потребно, да се телу омогући испаравање, да му се омогући издавање топлоте. Ако се завијемо у дебеле, вунене покриваче, биће нам врућина, ознојићемо се, нећемо моћи спавати. А и ако заспамо, излажемо се опасностима, да се у току ноћи откријемо, или да се онај зној охлади, те да нам се тако одузме из тела већа количина топлоте, и тако смањи одпорност тела и дође до наzebних оболења.

За зиму су врло zgodни памучни или вунени дебели покривачи: ћебе или јорган најбоље пристају за ово време. Али ове покриваче треба општити платненим чаршавом. Ово рубље треба бар сваких 15 дана мењати. Покривачи морају да буду довољно дугачки и широки, морају бити меки, да не изазивају трење и чешање тела.

За време сна наше тело производи много мање топлоте него у будном стању. Покривач треба да подешава и задржава тело од великог издавања топлоте. Нездраво је јако подложити пећ. Топлота у спаваћој соби не сме бити већа од 12—16 степени. Само у случају болести може се допустити и топлота од 18 степени. Најздравије је пак спавати у незаложеној соби, само се треба добро покрити.

Др. Стев. З. Иванић

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: Имајући једну парцелу винограда на једној узвишици нагнутој северу и северо-западу, дакле, тако рећи најгори положај виноградски и на брисаном и отвореном простору изложеном северном ветру, стално сваке године добијао сам слаб квалитет грожђа, па наравно и вина. Размишљајући шта да радим, а чувши од старијих људи, да кад

се у јесен ореже гица, да пре сазри, решим се, пре три године, те орежем у јесен неколико стотина чокота. Резултат је био тај, да је у пролеће чокот раније потерао, и раније прецветао, и раније сазрео, и кад сам обрао, грожђе је дало исти проценат шећера као и у најбољим виноградским положајима. Не смејући, да се поуздам у једно-годишње искуство, идуће две године вршио сам пробу на истој парцели, а и на другом једном југу изложеном положају, да сазнам резултат и на бољем положају. Резултат је био исти као и пре, само стот разликом, што је на положају југу изложеном, било грожђе изврсног квалитета, и за два степена — процента шећера боље него на истом положају са пролетњим резањем.

Охрабрен овим трогодишњим искуством, ја сам се решио у јесен 1927. год., те сам орезао обе парцеле, које сам имао и на северној и на јужној страни. После резања виноград сам прекопао дубоко и загрнуо. Резултат је ове године био изванредан. На оном делу винограда окренутом северу добио сам ширу од 18° шећера, а ниједно грожђе у нашој околини, које смо као задругари предавали „Јеличкој Винарској Задрузи“ у Чачку и то из најбољих виноградских места, није пребацило овај проценат шећера. А из моје јужне парцеле, по оцени мојих суседа, виноградача, грожђе није имало ове године такмаца ни по шећеру ни по крупноћи. Осим тога треба имати на уму, да ја мој виноград нисам сниско залемао, мада је то општа појава код наших виноградача, да лозу поткусе на 50—60 сантиметара и поводом овогодишње суше грожђе је страдало и потпарило се.

Па како се околни виноградачи, интересују овим мојим начином обраде винограда, и многи се спремају да јесенас режу, а и сам ћу опет да режем, то молим Пољопривредно Друштво, како оно гледа на ову праксу, као и то: Да ли се сме у будуће резати у јесен, и има ли утицаја јесење резање на пораст чокота и на рађање у дотичној години и наредним.

3-XI-1928. год.

Андрија Прелић,
земљорад. из Јежевице — Чачак.

Одговор: Резидба винсве лозе долази у најважније радове у винограду. Ако се она не изврши како треба и у време кад треба, те године берба је доведена у питање.

Зато резидбу винограда мора вршити онај, који познаје свој посао и чак шта више, који добро познаје и виноград, који реже, т. ј. од два подједнако вешта резача, боље ће орезати онај, који је виноград засадио, неговао га и резао, него други, који је дошљак.

С тога добар резач, ако не познаје виноград, пре почетка посла увек се распита, колико је година виноград стар, како је дотле рђао, нарочито прошле године, на којој је подлози окалемљен, са којом је сортом окалемљен итд. Па и после ових општих обавештења, он сваки чокот добро промотри, пре него што ће почети резидбу, па га тек онда почиње резати. Најгори су они резачи, који мисле да знају свој посао, па ржу сваки чокот од реда, на брзину, и све на исти начин.

Стога што је ово питање једно од најважнијих у виноградарству, о њему ћемо другом приликом опширније говорити. За сада да се ограничимо на постављено посебно питање.

Сва ваша запажања, које сте имали у току трогодишњег рада у вашем винограду, су тачна, али изискују неколико објашњења:

Виноград се може резати од пада лишћа, у јесен, па све до пролећа, до почетка кретања сокова. Резидба за време зиме, наравно, може се вршити тамо, где су зиме доста благе и где се лоза не огрће, па и тада резидба се не сме вршити по мразу. Они који имају велике винограде, а радна снага је недовољна и скупа, принуђени су на овакав рад, т. ј. на резидбу од јесени па до касног пролећа.

Правило је да винову лозу треба у редовним приликама и кад је виноград мали, те се посао може свршити брзо, орезати пред крај зиме. Ако се реже с јесени, онда виноград треба добро огрнути, јер је орезани виноград осетљивији на мразу од неорезаног.

Има међутим случајева, кад се мора резати касно с пролећа, кад су сокови већ кренули, па често пута и кад су горњи пупољци већ потерали у ластаре. Таква позна резидба врши се на јаким, бујним виноградима, који слабо роде.

Јесења и зимска резидба чува лозу, чува њену снагу, стога се она врши у младим виноградима и у изнуреним виноградима, старим или у опште рђаво негованим. Пролетња пак резидба, која тера на род, препоручује се за винограде у пуној снази, који се редовно

ђубре и добро негују. У овој чињеници налази се и одговор на постављено питање. Пошто сте виноград резали у јесен, ваш виноград је мање понео рода, него да је орезан у пролеће. У пролеће ваш је виноград пре кренуо, зато што је сва храна појурила на неколико остављених окаца, те су она потерала раније. Пошто је пак виноград мање родио, боље је отхранио ту малу количину грозђа, те је оно боље сазрело.

Од ове јесење резидбе можете само користити имати и ја вам је препоручујем, пошто сте с њом досада били задовољни. Том јесењом резидбом можете само повећати бујност и дуг живот вашем винограду. Тек у случају, ако запазите, да ваш виноград слабије рађа, а бујан је, морате га резати доцније, с пролећа.

Бож. Ђ. Ранковић.

Питање: Имам виноград на американској подлози од три године, кога је „ала“ (јак ветар) упола уништио. Пошто знам, да са потсађивањем, попуњавањем празних места, тешко иде, то молим за обавештење, да ли могу оно преостало, живо чокоће да повадим и на једном крају засадим, а остатак да посадим новим калемовима?

Душан Миличевић,
из Трњана (моравског)

Одговор: Прво треба да се уверите, да ли је ветар заиста уништио потпуно чокоће, т. ј. да ли је американска подлога сува или није. Ако је подлога још жива и ако је она од рупестрис ди лота, онда би пробитачније било, да све оставите како је. Да јесенас орезете преостало чокоће краће — на резнике, а оно што је уништено од „але“, а још је живо, орезати у главу, па идуће године у мају—јуну оне подлоге које потерају ластаре, окалемити на зелено. Приликом огртања винограда нађубрити га стајским ђубретом добро сгорелим.

Ако је чокоће потпуно, из корена уништено, суво, онда је заиста много боље да урадите, како и сами предлагете, него да вршите попуњавање празних места. Само у том случају морате и живе и суве чокоће пажљиво повадити, са свима жилама, риљајући изнова

целу површину, коју намераваге засадити виномом лозом и добро нађубривши (в. чланак „Припремање земље за сађење винограда“ и „Сађење винограда“ у прошлом и овом броју „Тежака“).

На друго питање, о прекалемљивању, одговоримо доцније, кад томе послу буде време.

Бож. Ђ. Ранковић

ЛИСТАК

М. Митровић,
ветер. п. пуков. у пенз.

Сточна хигијена

— Свршетак. —

Рад и одмор. *Без рада нема живота.* Рад код живих бића састоји се у покретању. Ми разликујемо код стоке две врсте рада — покрета, *физиолошки*; рад срца, ћелија, жлезда и појединих органа у самом телу, н. пр. варење, које ми не видимо. И *физички*: кретање — рад мишића. Мишићни рад је код животиња двојак: у слободи по природном нагону, по вољи саме животиње, н. пр. кретање на пашњаку, и *физички*: које животиње изводе у запрези, товару, јахању и т. д. по вољи човека. *За све ове врсте радова пошребан је и одмор.*

Рад органа за варење (желудац и црева и т. д.) ограничен је временом. Он почиње од тренутка, кад животиња узме у себе храну, па док се ова у желуцу не свари. Овај рад траје око 3-4 часа, и у том добу треба да су животиње што је могуће дуже поштеђене од рада — да се одмарају. *И тежак физички рад одмах после храњења, кад је желудац џун, ремети варење и веома је штодлив за здравље радне стоке.* Стога је у интересу и сточног здравља и рада, да се стока после храњења по могућству што дуже одмори.

Упошреба стоке (коњи, волови) за рад зависи од расе, старости и развијености. Поједине расе пре ста-

савају и за рад оспособљавају. Стоку треба за рад употребљавати кад заврши растење (коњи после 3, а говеда — волови после 2 год. старости). *Рад треба да је поштан, према њиховој снази — развићу,* јер и стока има своје детињство.

Стоку треба за рад обучаваћи. При овоме ваља бити стрпљив и поступати са њом лепо, да се не исквари и не постане пакосна и ћудљива: *на рад стоку треба прво привикаваћи* и то увек са лепим речима и миловањем. Па тек ако видимо, да ово не помаже и стока неће да слуша, онда је треба кажњавати и то прво опоменом, оштром речју, па кад и ово не помаже, онда је тек треба пажљиво ошинути прутим или танким бичем. *За време сваког рада, а нарочито тежег, треба стоку добро хранити и давати јој довољно одмора.*

Стоку не треба никад претоварати, јер се овим сатире и брзо осипљиви или уаруми (постане ћудљива и неће да ради). *Тежина рада треба да буде увек у сразмери према снази стоке.* Кад стока лепо ради и слуша, треба је увек миловати и говорити јој лепе речи, јер ово стока воли. *Нарочито ваља пазити да зими радна стока буде заштићена од јаке хладноће.* И кад је ознојена и одмара се, треба увек да буде покривена. А на јакој поледици да буде поткована зимским ковом, да се не клиза.

Мучење стоке при раду и законом је забрањено. И ко своју стоку мучи: глађу, жеђу, претоваривањем, тучом, псовком и злостављањем, поред греха који чини: постајући стоци мучитељ уместо хранитељ и бранитељ и поред законске казне коју на себе навлачи, наноси себи и материјалну штету, јер му стока брзо — пре времена пропада.

Ваља увек имати у виду: да је после рада стоци пошребан одмор, и уколико је рад био тежи, уколико и одмор треба да буде већи.

Стрвиште (сточно гробље). Свако село треба да има по могућству једно заједничко стрвиште — место, где ће се лешеви угинуле стоке закопавати. Ово место

треба да је суво оцедно и склоњено и удаљено од људских станова и сточних стаја, главних друмова и путева. *Стрвиште треба да је увек ограђено и за стоку, живину и псе неприступачно.* На случај, ако је ово у неушореним и великим селима неизводљиво, онда треба да има више оваквих заједничких места у селу која треба да су под сталном контролом месне општинске власти.

Од уређености стрвишта зависи у главном сирећавање сточних, а посредно и људских зараза.

Ето то су углавном основи сточне хигијене.

Сад кад смо се са сточном хигијеном упознали, хоћу да учиним неке напомене у циљу што бољег чување људског и сточног здравља:

Болести стоке је велико зло и штета за привреду — сточара — и народно здравље. Истина је да се већином стока побољева и заражује, да не кажемо скоро искључиво, нашом кривицом и непажњом: због наших грехова и грешака. Н. пр. човек мучи стоку: глађу, жеђу претоваривањем и злостављањем, па му она липсава — то је грех. Или: сувише уморну и ознојену стоку напоји хладном водом, или из нераздевања претовари, па му она под теретом угине „то је грешка“. Као што је грешка, и ако неко држи здравог брера поред зараженог, па се и овај зарази. Или ако се не држимо чисто, па стока добије шугу и разне лишајеве. Или рањавим рукама додирујемо лешеве и измет угинуле стоке од прострела (Anthrax), или уишребимо за ојанке кожу, или за чарале вуну од лешева угинуле стоке од прострела, па се заразимо и добијемо пришти и ш. д.

Правило је да људи живе одвојено од стоке у становима, а стока према врсти у својим стајама и обрима. Да се здрава стока држи одвојено од оболеле и заражене. А лешеве угинуле и заражене стоке и њихов измет да се или спаљују или закопавају на место ограђено и склоњено и за стоку и живину неприступачно. Али се на жалост ми тог правила не придржавамо. Већ често путо људи спавају са здравом, па и болесном

штоком, у загушљивим и пољавим сточним стајама и оборима.

На свиње, а нарочито живину на селу мало ко да обраћа пажњу. Док међутим ове животиње, а нарочито живина, су главни разносачи нечистоће и свих заразних клица. Живина се лако побољева од туберкулозе и ову болест преноси на свиње, шелада, људе, а нарочито малу децу. Туберкулозне клице код живине налазе се најчешће у њиховом измету.

Код нас на селима живина се не држи у ограниченим просторима, како би требало да буде, већ се већином гаји у слободи, што важи донекле и за свиње. Она је стално у људским и сточним двориштама и становома у додиру са људима и стоком, а нарочито у додиру са малом децом, која се са живином — пилићима забављују. Живина је час на ђубришту, час у врту, њиви и ливади; по туђим двориштима. Иде — проналази и кљуца стрвине и сваку другу нечистоћу, па ову после разноси по људским и сточним двориштима и становима.

За карактеристику и доказ напред наведеног нека нам послуже ова два примера.

У једном дворишту на селу, лежи лети једно чељаде у хладу, које болује од плућне туберкулозе, ту кашље и пљује, а око њега квочка са малим пилићима, или уопште пилеж кљује његове туберкулозне испљувке и измет. Мала деца играју се без обзира око болесника, хватају пилиће, милују их, љубе, и завлаче њихове мале главе и кљунове у своја уста, и онда се чудимо, како се разноси туберкулоза?! Или: У сточној стаји или дворишту болује једно грло од заразне болести прострела (Anthrax), која болест прелази и на људе у виду пришта, а кокоши и пилићи га прескачу, и газе и кљуцају његов крвав измет и другу нечистоћу, у коме се налазе клице ове блести. *Па одакле тако заштрљане одлазе на штогове сена и сламе, где чејркају и кљуцајући ове заразне клице остављају да се са храном — сеном и сламом дају здравој стоци да побољева. Или одатле непосредно одлазе у људске*

и сточне станове и стаје и на тај начине сеју пришт код људи и прострел код здраве стоке. И онда треба ли се чудити што се заразне болести, а нарочито туберкулоза, код људи и стоке шире и стално одржавају?!

Мислим да сам са предњим примерима довољно илустровао нашу непажњу и алкавост, која се граничи са злочиним: и која нас често и живота стаје. А и да не говоримо о огромној штети, коју отуда трпимо, и која се пење на стотине милиона и милијарде, коју нам сточне заразе причињавају. *Па се надам да је крајње време да се пренемо, и да уз пријемоћ људске и сточне хигијене и закона за сузбијање и угушивање сточних заразних болести, који је сада у Народној Скупштини изгласан, настанемо: да се сточне заразне болести у нашој земљи сведу на најмању меру.* На тај ћемо начин не само најбоље очувати здравље домаће стоке и подићи нашу привредну моћ — богатство, него и нарочито очувати људско здравље, које нам је и најдрагоценије.

На завршетку хоћу да учиним сточарима још ове напомене:

Ко жели да буде прави сточар, он мора да буде добро упознат са сточном хигијеном и привредном — економијом.

У рационалном сточару мора да буде оличен и хигијеничар и привредник: Први (хигијеничар), да би знао да чува људско и сточно здравље у циљу што боље производње. А други (привредник) да би умео са што мање издатака, што дуже да црпи највише користи од своје домаће стоке и живине и њихових производа, без уштрба за њихово здравље, (вештачка нега и исхрана). Јер н. пр. шта би вредело сточару, ако би својом економском умешношћу и знањем са мало издатака (вештачка нега и исхрана) постигао за неко извесно време највише користи од стоке и њихових производа, ако би му ова услед прекомерног рада и производње ослабила, побољевала и пре времена

онеспособљавала. У овоме случају место користи сточар би имао штету.

Према овоме вештина рационалног сточарења састоји се у овоме:

1) Да сваки сточар набавља и одгајује што бољу стоку и живину, од добре расе, погодне за његов крај и прилике.

2) Да при гајењу стоке поступа по правилу сточне хигијене, како би најбоље очувао здравље стоке и њену способност за рад и продукцију.

3) Да спречава код људи и стоке заразне болести.

4) Да одгајује стоку и повећава њену производну моћ на што економскији начин, а да то не буде на уштрб њеног здравља (ово је највећа вештина).

5) Да сваки сточар сматра за своју дужност, и да се такмичи: да његова стока и живина буде најбоља, и њихов рад и производи да буду првокласни.

Овако радећи, сточар стиче свој глас, који се на далеко чује. Његова се стока и живина на ијаци најбоље цени и њихови производи најбоље плаћају. А у овоме и јесте сврха сточаревог рада и његова и наша ошћа корист.

БЕЛЕШКЕ

Радови у децембру. — У дому и дворишту. — Надзор над житницама, траповима и котарима. Затварају се трапови (земунице) и подруми. Збијање (пресовање) суве кабасте хране (сена и сламе). Зимска вршидба — млаћење — у плевнама. Круњење кукуруза. Превртање жига. Зимски ручни радови: плетарство, резбарство, ткање, вез и др. Посек свиња, говеда и оваца и спрема за зимницу. Читање стручних књига.

Око стоке и живине. — Повећање сламе за простирку. Обратити већу пажњу на стеоне краве, као и за време тељења. По сунчаним данима изгонити овце по стрњикама, кукурузиштима и угарима. Проветравање сточних стаја, а за то време да стока буде напољу у оборима. — Код живине као прошлога месеца.

На њиви и ливади. — Орати кад год време допусти.

Извожење гноја. Чистити јаркове и јаме. Изводити разорима воду са влажних места. Оправка путева и ограда.

У градини. — Риљање празних одељења кад год време допусти. Препокривање усева сламом.

У воћњаку и расаднику. — Довршује се орезивање семенастих воћака чим настану мразеви. Извожење стајског гноја, вештачких гнојива и др. Одбрана од зечева. Храћење корисних птица.

У винограду и подруму. — Наставља се дубоко риљање за оснивање нових садова. — У подруму: доливање, затварање буради где је врење завршено; отакање вина да се одвоји од великог талога (стеље).

На њчеланику. — Кошнице не узнемирати; чувати их од мишева и других штеточина.

Код свилобуба. — Јаја свилобуба у зимовнику.

Пољопривредници! — Српско Пољопривредно Друштво у Београду има из ранијих година комплете „Тежака“, које продаје по 20 динара једно годиште. У том „Тежаку“ можете наћи врло корисне поуке из свију грана пољопривреде:

У „Тежаку“ за 1924. год.

Како се употребљавају кланични отпатци за исхрану живине; Зашто поцрвени шума на лози; Кад и како треба појити овце; Зашто пшеница полеже; Борба противу суше; Како се прибира и сеје семе од чалије; Израда дезертних-пенушивих вина; Како се и кад лимун калем; Какве се бубе појављују на искласалом ражу; Како се и кад калеме јабуке и крушке на спавајуће окце; Уништавање штеточина на купусу; Услед чега пропадају црни лукови; На коју страну треба окренути кошнице; Ваља ли сејати детелину на ледину; Да ли је практично давати стоци со да лижу; Како се и кад режу малине; Да ли се на сушници Д-р В. Стојковића може сушити кукуруз; Какав изгледа виноград засађен „Отелом“; Коју количину плав. камена треба додати сумпору; Које су отровне змије; Како се подиже модерни рибњак; Појава и спречавање инсеката на кромпиру; Како треба подићи модеран живинарник; Да ли вештачко ђубре треба бацати с јесени; Може ли се женка оплодити од два мужјака; Како се и кад сеје багремово семе; Како се подиже жива ограда.

Читајте „Тежак“ и уписујте међу својим познаницима нове претплатнике! Тражите комплете „Тежака“ из ранијих година, који се могу добити по 20 динара. Обновите претплату за 1929. г.!

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

46., одржане 31. октобра 1928. г. у Друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Ратковић, Д. Спремић, Б. Ранковић, М. Стојановић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

794) Прочитан је и примљен записник 45. седнице Управног Одбора.

II

795) Прочитан је и усвојен записник 42. седнице Књижевног Одбора.

III

Прочитан је записник 44. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

796) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1.000 динара;

797) да се усваја предлог о отварању излога на магацину бр. 1. стим, да Одбор прикули понуде.

IV

Прочитан је записник 44. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

798) да се набави 50 кгр. сумпора на азбесту;

799) да се одобрава набавка по рачуну бр. 10305, пошто је извршена по поруџбини.

V

Прочитан је записник 42. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

800) да се обвезнице које се узимају по правилнику за сузбијање шљивине штитасте ваши, допуне текстом по предлогу Друштвеног адвоката;

801) да у будуће Финансијски Одбор са благајником, воде бригу и старање о наплати Друштвених потраживања;

802) да се у циљу јаче акције на сузбијању шљивине штитасте ваши, понова замоле Обласни Одбори у шљиварским крајевима, да развију што јачу пропаганду за борбу против ње. Такође им опет послати плакете и правилник.

VI

803) Саслушан је извештај инспектора о извршеном прегледу Подружина, па је одлучено: да се у циљу уредне отплате дугова, означи у обвезницама рок плаћања као и то, да ће се по истеклом року тражити наплата преко суда са 12% интереса. О овоме известити Подружине расписом. За идућу седницу да се стави на дневни ред питање обезбеђења Друштвених потраживања, па да се утврди текст и рок по обвезницама.

VII

По осталим предметима одлучено је:

804) По списку дуговања Подружина бр. 10335, да Финансијски Одбор поднесе предлог за тражење наплате судским путем од оних Подружина које не раде нити одговарају на Друштвена тражења. Њихове обвезнице да се таксирају код Пореског Одељења;

805) у Одбор за припрему за Друштвену Славу да уђу г. г. чланови Управе: Н. Петровић и А. Рашковић, и чиновници: благајник и инспектор;

806) да се одбије молба М. Османовића, којим тражи справе на кредит.

VIII

Саопштења и предлози:

807) Г. Б. Ранковић члан Управе предлаже да у будуће присуствују седницама Управног Одбора и чиновници, како би се могла одмах добити обавештења и мишљења по појединим питањима. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

47., одржане 7. новембра 1928. г. у Друштвеном дому
у Београду.

Били су присутни г. г.: председник М. Миљковић, председник Др. Т. Митровић и чланови: В. Матић, Т. Владисављевић, С. Партоњић, Н. Петровић, А. Рашковић, Б. Ранковић, М. Стојановић и Б. Станисављевић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I

808) Прочитан је и примљен записник 46. седнице Управног Одбора.

II

809) Прочитан је и усвојен записник 43. седнице Књижевног Одбора.

Прочитан је записник 45. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

810) да се прими знању да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

811) да се тражи наплата дуга судским путем од Подружина у: Бијељини, Берову, Голупцу, Грабовици, Дебру, Модричу, Савинцу, Сурдулици, Струги и Сарајеву, пошто ни на многобројна тражења нису дуговања измириле;

812) да се овлашћује Финансијски Одбор, да на основи прикупљених понуда да у израду намештање излога са ролетнама и преграде за канцеларију на магацину бр. 1, али да укупни издатци не смеју прећи суму од 10.000.— динара.

IV

Прочитан је записник 45. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

813) да се дрворин не може примити у онако слабим кантама како је лиферован, пошто је лиферент био дужан да дрворин лиферује у бурадима од 50 и 100 кгр., како је поручено актом бр. 8741 од 29. августа о. г. У кантама у каквим је сад испоручен може се примити једино тако, ако лиферент да изјаву, да прима на себе сву штету која би настала до места до којих га буде Друштво испоручивало;

814) да се од понуђача рафије тражи, да понуде обнове у фебруару идуће године;

815) да се понуда бр. 9666 за прскалице одбије.

V

Прочитан је записник 43. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

816) да се у будуће узимају од Подружина обвезнице које да гласе овако:

ОБВЕЗНИЦА

На динара (.....)
примљених од Српског Пољопривредног Друштва у Београду, у пољопривредним справама, алату, семену и материјалу, за чланове Пољопривредне Подружине у с тим, да ову суму дуга исплаћујемо Друштву по тромесечном обрачуна и исплатимо га најдаље до 1. децембра ове године, изузев дуга за берзанску робу (семена детелине, рафије и плавог камена), који дуг имамо исплатити у року од месец дана по пријему.

Ако дуг не исплатимо у означеним роковима, обавезни смо на дужну суму плаћати 12% на име интареса; а Друштво може наплату дуга са интересом од 12% тражити и од нас из наше имовине и судским путем, пошто за горњу суму јамчимо солидарно са Пољопривредном Подружином коју представљамо.

Потписати овом обвезницом примамо на себе и све обавезе ове Подружине из ранијих година и јамчимо солидарно са Пољопривредном Подружином за исплату истих.

817) да се извести Савез Срп. Земљорад. Задруга у Сарајеву, да и Задруге које траже на кредит прскалице за сузбијање шљивине штитасте ваши, морају дати обвезнице уз гаранцију Савеза;

818) да се састави распоред прскалица и инсектицида, од накнадно примљених пријава, и пошаље Мин. Пољоприв. и Вода на одобрење;

819) да се усваја распис који се има упутити Подружинама непосредно и преко Тежака, о примедбама на њихов рад.

VI

Саопштења и предлози:

820) По извештају уредника Календара да је Календар за 1929. г. оштампан и на основу његовог предлога о хонорисању радова одлучено је: а) да се исплати по штампаном табаку: уреднику 250 дин.; оригинални радови по 1200 дин.; прерађени радови по 500 дин. и прештампани радови по 300 дин. б) да се поклони по један примерак у кожном повезу Њ. В. Краљу, Њ. В. Краљици и г. Министру Пољопривреде и Вода; у платненом повезу: члановима Управе; у полуплатненом повезу: Друштвеним чиновницима, писцима и начелницима Млнистар. Пољоприв. и Вода, и броширано: уреднику Календара 50 ком. и уредништвима стручних и политичких листова 10 ком. в) да уредник спреми приказ Календара и штампа га у 1000 примерака, ради пошиљаја установама и др. интересентима.

821) По реферату председника о рибарској изложби, која би се имала приредити о Друштвеној Слави, одлучено је, да се изложба одложи за годишњи збор, због краткоће времена и немања локала.

822) Прочитан је позив Гл. Савеза Срп. Земљ. Задруга на редовну скупштину, Одбор прима знању.

823) Прочитано је решење Мин. Пољопрвр. и Вода којим одобрава измене Друштвених правила усвојене на овогодишњем редовном збору. Одбор прима знању.

Са овим је седница закључена.

Пољопривредним Подружинама!

Из извештаја-реферата поднесених Друштву од стране његовог инспектора за Подружине, о нађеном стању при инспекцији рада код 62 Подружине, које су до сада прегледане, Управа Друштва увидела је и утврдила следеће:

1. Да се најважније рачунске и материјалне књиге — дневних касе, магаџинска и признаничка књига или књига продаје, не воде код свих прегледаних Подружина уредно, што је узрок, да се много што шта заборави и документа затуре, те није лако средити рачуне и утврдити право стање установе; а много пута се деси да је због овога стање рачуна непрегледно па и неправилно, а то све иде на штету установе.

2. Да су неке Подружине својим члановима давале справе, семе и материјал на почек а од ових нису узимале њихове личне обвезнице код општинске власти потврђене, те се је дешавало, да са наплатом дуга тешко иде кад до суда дође. Подружина се ставља у немогућност да свој дуг Друштву на време исплати, а то све иде на штету свих чланова и кредита установе као целине.

3. Има на жалост случајена, где Управа Пооружине не води довољно рачуна о одговарању својим обавезама према Друштву и члановима својим, ни онда кад за то имају могућности. Тако не враћају благовремено своје дугове друштву чак и у том случају кад Подружина располаже са готовином, било да се ова валази на приплоду код каквог новчаног завода, било код Подружинског благајника или код другог часника. Овим се Друштво ставља у немогућност да својим обавезама одговара и врши нове набавке, Подружина губи право на нов кредит, те тако се у незгодан положај доводе и Друштво и чланови небригом и нехатом неколицине људи.

4. Да су одговорни часници појединих Подружина више без знања њеног Управног и Надзорног Одбора — на своју руку од Подружинског и Друштвеног капитала чиниле неке позајмице или га давали на друге сврхе (за подизање споменика изгинулим у рату, на обраду среских воћних расадника, на набавку среске приплодне стоке и т. д.). Све се ово противи прописима Правила Подружинских и крње се интереси и Друштва и Подружина. Новац Подружински може се употребити само на сврхе које су правилима и буџетом предвиђене као и на сврхе одређене одлукама годишњих скупштина Подружинских, а никако на друге, па ма како оне хумане биле.

5. Да је било случајева, где Управни Одбор Подружине о утрошку Подружинске имовине доноси одлуке, које немају основа ни по Подружинским Правилима ни по одлукама годишњих скупштина, заборављајући да они не могу и не смеју такве одлуке доносити, јер их пред скупштином и контролом не могу правдати-бранити, те оне ни вредности не могу имати, јер Управни и Надзорни Одбор имају само скупштинске одлуке и правила да извршују.

6. Да неке Подружине немају инвентаре — спискове своје имовине и књижнице, а то је неопходно потребно да се зна

шта Подружња има од непокретне и покретне имовине и зашта је свој новац давала и трошила.

На основу изложеног, а да би се обезбедио правилнији и агилнији рад у Подружнинама, а тиме и његових и Подружњинских чланова интереси били што боље заштићени, то је у седници Управног Одбора Друштва од 31. октобра ове године одлучено, да се свима Подружнинама саопшти следеће:

а) Да ће се кредит у идућој години давати само оним Подружнинама, које своја дуговања за ову и раније године измире до краја ове 1928. године;

б) Да се у будуће Подружнинама, које своја дуговања не измире у року обвезницом њиховом одређеном, наплаћује на дужну суму интерес од 12% рачунајући исти од истека одређеног рока за исплату дуга, до дана наплате истога;

в) Да се Подружнинама препоручи да све рачунске и материјалне књиге и обрасце уредно воде; и

г) Да се према неуредним Подружнинама за наплату дуга из ранијих година предузму законске мере и наплата судским путем тражи.

Достављајући предње свима својим Подружнинама, Друштво их моли да предузму све потребне мере, да своје књиге доведу у потпуно исправно стање и благовремено одговоре својим обавезама према Друштву и члановима, а уложу сав могући труд и старање да се изложене примедбе у будуће не дешавају.

Бр. 10513 из канцеларије Срп. Пољ. Друштва, 10. новембра 1928. год. у Београду.

Велики **ЦЕНОВНИК**
ИЛУСТРОВАНИ
ДОБИЈЕТЕ БАДАВА! ЗАТРАЖИТЕ ГА КОД СКЛАДИШТА
MEINEL I HEROLD
ТВОРНИЦА ГЛАЗБАЛА, ГРАМОФОНА И ХАРМОНИКА
R. Langer MARIBOR Br 144. 2—
Виолине од Дин. 95.— Ручне хармонике од 85.—
Тамбура од 98.— Грамофони од 345.— навише.

ФУЛА (ПАМУКА) ЗА КАЛЕМЕ

У паклама од 250 грама; дебљине
бр. 4, 6 и 8 има на стоваришту

МЕСАРОВИЋ И ПАВЛОВИЋ 7

Краља Петра 21

БЕОГРАД

Краља Петра 21

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купите уз најнижу цену и најбољег квалитета, само кол индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Br.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, fine од бокса дин. 198 полуципеле бокс дин. 175, дамске шеврс дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, fine лак дин. 199, за де-чаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84, де-че бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Br. 78. Наруч-бине преко дин. 500 поштарине слободно. Шта не одговара се промени или врати новац. 16-15

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

10-4

Двогодишње ВИНОВЕ ЛОЗЕ

калемњене на зелено, нај-бољих винских и столних сората. 1—3 годишње воћне сад-нице, воћне дивљачице и руже.
„Специјално стручна производња“.
Препоруча се интересентима уз најповољнију послугу

Јанко Шарих

дипл. стручњак за виногр. и воћар-Пейроварадин — Мајур (Срем).
Илустровани ценовници бесплатно!
У држави највећи лагер винове лозе!
Цене умерене без конкуренције! 4-1

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИ ЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежак“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар чит-љиво руком писане.

Пољопривредници!

Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА
ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА
 по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 14. — XI — до 28. — XI — тек. год

Пољопривредни, млињски и друга производа	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понуда		тражња		закључено		понуда		тражња		закључено			
	динара				кило-	днн.	динара				кило-	днн.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	240	272	237	270	—	236	262	242	247	237	245	6,525.000	238	247
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	228	290	220	285	—	—	—	260	300	255	295	70.000	255	300
Овас	228	252	225	248	—	—	—	250	252	245	247	30.000	245	252
Кукуруз	245	310	240	300	—	—	—	240	292	237	287	2,410.000	237	292
Брашно пшенично	260	360	250	350	—	—	—	215	360	205	350	915.000	205	360
Мекиње	160	187	157	183	—	—	—	180	187	175	182	275.000	175	187
Пасуљ	860	900	840	850	—	—	—	880	880	870	870	10.000	870	880
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	375	750	365	740	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	680	720	650	700	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сеао	95	100	90	97	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кромпир	135	135	130	130	—	—	—	110	110	104	105	40.000	104	110
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 437—441 днн.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за јностранство 65 днн. — Баџи и војници добијају лист у пола цене. — Претплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају. — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штеднионице број 50350.

Штампариа „Св. Сава“ М. Сладековића — Бранкова 16. — Телефон 249

ПОД НАЈВИШОМ ЗАШТИТОМ

Њ. В. КРАЉА АЛЕКСАНДРА I.

ТЕЖАК

ОСНОВАН 1869. ГОДИНЕ
ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ
СРПСКОГ ПОЉОПРИВРЕДНОГ ДРУШТВА

За С. П. Друштво власник,
председник, Мирко Миљковић

Одговорни уредник,
Божидар Ђ. Ранковић

Може ли се повећати принос пшенице.

Питање повишења приноса пшенице не интересује само сваког пољопривредника, од тога зависи у врло великој мери и опште благостање.

И ова је година била необично подесна за пшеницу, ипак приноси у већини случајева не задовољавају. Да би се култура пшенице колико толико исплатила, потребно је постићи у најмању руку просечан принос од 20 метр. центи по хектару. И поред овако подесне године, — може се рећи, да су само 20% земљорадника у плодној Мачви постигли тај принос; иначе он се кретао од 14—17 метара по хектару.

Па ипак су економи задовољни са таквом жетвом, јер за бољу не знају. Мерило од кога полазе је, да од 1918. год., која је по плодности била слична овој 1928. год., већина најбољих економа није била у стању да прекорачи просечни принос од 15 мет. по хект. Што је најнеутешније, већина сматра, да треба да прође још доста година, па да се доживи овако лепа жетва, као што је ове године била.

Ако се пажљиво посматра стање, у коме се наша пољопривреда налази, онда се може лако видети, да се по садањем начину обраде и неге пшенице — бољи приноси не могу ни очекивати. Узроци, који ово нежељено стање у нашој пољопривредној производњи одржавају, су многобројни. Ми ћемо овде прегледати само најважније и напоменути шта је потребно чинити за њихово отклањање.

Избор доброга семена као најјефтинији и најсигурнији начин повишења приноса. Главни узрок за слабе приносе на јаким и често ђубреним земљама је рђаво семе. Тај узрок је ове године очигледан.

Сви они који располажу овако плодним земљама, а који већином сеју домаће сорте пшенице, увидели су ове године каквом се ризику излажу, сејући на јакој земљи пшеницу са слабом сламом, као што је наша домаћа. Многи су, услед тога, што им је пшеница полегла још пре цветања или одмах после цветања, видели најлепше своје наде уништене. Домаће сорте пшенице посејане на плодним земљама — обећавале су својим изгледом у мају месецу принос од 25—35 мет. центи по хектару. После оних бујних киша крајем маја слика се изменила, пшеница је полегла, пала, а са њом заједно и нада на висок принос. Међутим, до свега тога не би дошло, да су те земље биле засејане са неком сортом, која не полеже тако лако.

Као што каже Рислер, једно од најјефтинијих и најбољих средстава побољшања у производњи пшенице, које земљорадник може увести и које ће дати највише чисте зараде и на најсигурнији начин смањити трошкове производње, јесте избор семена, које ће нај-

боље одговарати његовој земљи. У пракси се сматра, да добар избор семена може повисити принос за 30%.

Данас има у нашој земљи доста имања, која се баве производњом оплемењеног семена и земљораднику неће бити тешко набавити га. Ни издатак за куповину доброг семена не треба жалити, јер ће још прве године бити надокнађен. Из вишегодишњег искуства могу препоручити ове сорте пшенице као врло добре, како у погледу приноса тако и у погледу отпорности према разним болестима и полегању: „*Риети*“ фам. 11.“; „*Карлоша Штрамели*“; „*Бон фермије*“ и „*Тузела болоњска*“.

Постепено сиромашење земље као последица рђавог плодореда и нередовног ђубрења стајским ђубретом. Слаби приноси долазе и отуд што су наше земље исцрпљене сталним сејањем пшенице и кукуруза. Зна се, да је пшеница биљка, која исцрпљује и слаби земљу као и кукуруз. Сејати наизменично ова два усева, води постепеном, али сигурном осиромашењу земље. Када се има у виду и та околност, да наши земљорадници (нарочито у Мачви) врло нередовно и слабо ђубре своје њиве стајским ђубретом, онда је јасно, зашто им пшеница даје врло слабе приносе.

Један огроман корак ка повишењу приноса био би усвајање четворогодишњег плодореда, у коме би се 25% земаља сејало лептирастим биљкама — луцерком, црв. детелином, грашком, грахорицом итд. Последица овога плодореда била би већа производња стајског ђубрета, одмарање земље и боље распоређен рад преко године и богаћење земаља азотом, тим најважнијим и најскупљим хранљивим састојком.

При овоме плодореду површина засејане пшенице била би мања, али би приноси били већи.

Вештачко ђубре као средство за повишење приноса. И ако су наше земље ослабљене рђавим плодоредом и неуредним ђубрењем стајским ђубретом, ипак се приноси, нарочито, пшенице, могу подићи употребом вештачког ђубрета. Зна се, да је производња пшенице скочила од онога доба, кад су се почела употребља-

вати вештачка ђубрива у већим размерама. Из статистичких података јасно се види, да је просечни принос пшенице у већини европ. земаља у толико већи, у колико та земља троши више вештачког ђубрета. Код нас међутим потрошња вештачког ђубрета је сасвим незнатна, и ако се његова употреба и на најслабијим земљама исплаћује. Ја сам у 1927. год. постигао са вештачким ђубретом „Нитрофоскал Руше“ на најслабијој земљи принос од 1700 кгр. по хектару, док је неђубрени хектар дао само 780 кгр. У 1928. год. на земљи сличног квалитета принос на ђубреној парцели са „Нитрофоскал Руше“ био је 2800 кгр., док је неђубрена дала само 1500 кгр. Из овога се види, да се употреба вешт. ђубрета исплаћује и да наши земљорадници греше, што га не употребљују.

Прњавор—Мачва.

М. Ј. Самуровић.

ИЗ ВИНОГРАДАРСТВА.

Ђубрење винове лозе.

Виновој лози, као и другим биљкама, потребна је храна, коју она највећим делом узима из земље. Стога је потребно ђубрити земљу, која је већ дала усев; ово нарочито важи за виноградска земљишта, јер су права виноградска земљишта обично посна, песковита и шљунковита, те у толико више изискују ђубрета.

Сувише јаке, бујне земље нису за винограде, јер на њима виноград само буја, тера у лист и лозу, а доноси мало рода. Сувише посне земље, пак, не могу исхранити винову лозу, те и на њима винова лоза не доноси довољно и доброг рода.

За ђубрење винове лозе најбоље је стајско ђубре и компост, али да су добро сагорели, иначе ако је ђубре свеже, несагорело, жиле винове излажу се трулежници. Ако се винова лоза ђубри само стајским ђубретом, потребно је на један хектар винограда 40—

60.000 кгр. ђубрета сваке четврте године, према томе да ли је земљиште мање или више испошћено.

Ако нема довољно стајског ђубрета, можемо се помоћи и вештачким ђубривима: чилском шалитром, калцијум-цијанамидом, суперфосфатом, томасовом згуром и калијевим ђуретом. У овом случају виноград се ђубри прве године са стајским ђубретом у количини око 20.000 кгр., а друге и треће године растурити по 100—150 кгр. чилске шалитре или цијанамид; даље 300—500 кгр. томасове згуре (за некредна земљишта) или суперфосфата (за кредна земљишта) и 60—100 кгр. калијевог ђубрета. Сем чилске шалитре, која се употребљава с пролећа при одгртању винограда или првом прашењу, сва остала ђубрива растурају се у винограду с јесени пред огртање и при огртању затрпавају, а ако се не доспе да се то учини, може се ђубре разносити и за време зиме. Калцијум цијанамид може се употребити и с јесени и рано с пролећа, пред одгртање.

Услед тога што се код нас врло слаба пажња поклања ђубрењу винограда, а они су обично подигнути на правим виноградским земљама, т. ј. земљама доста посним, песковитим, шљунковитим и каменитим, просечан принос винове лозе у грожђу је врло мали, а трајање винограда кратко, на велику штету виноградача.

Бож. Ђ. Ранковић.

ИЗ ВОЋАРСТВА

Кад и како је најбоље садити воћке.

Поред осталих грешака, које се чине у воћарству, чини се и та, што се код наших воћара уобичајило скоро искључиво пролетње сађење воћака, и то често тако доцкан, да воћке, које се саде, већ су близу листања. Овако засађене воћке са набубрелим пупољцима брзо пролистају, па чак и процветају, и обрадују наивног воћара, да су се примиле, да после два три дана увену, и воћка угине.

Међутим, јасна је ствар, да су код воћке још пре- или одмах по сађењу, које се изводи касно у пролеће, избили пупољци и лист под утицајем топлоте на рачун резервне хране, која се налази нагомилана у воћкиним ћелицама. Ако воћка као што је овде случај, пролиста, а жилице није учврстила за земљу, да помоћу њих одмах почне црпети храну, лист и пупољци брзо увену, јер су утروшили сву резервну храну, а помоћ за даље растење нису од корена добили.

Нисам за то, да се потпуно из праксе избаци про- летње сађење, јер је оно још добро, ако се изводи рано фебруар—март, али ипак препоручујем, да се воћке саде у јесен, па и преко целе зиме (ако земља није смрзнута и сувише влажна), јер их је боље поса- дити и по највећој хладноћи и зими, него прекасно у пролеће (април—мај). Најбоље је време за сађење во- ћака: новембар и децембар.

При избору воћака за сађење треба обратити пажњу на сорте, које се траже у дотичном крају, као и на порекло, старост и бујност воћака.

Најбоље су воћке за сађење са већ образованом круном, које су старе од 3—4 године, јер такве воћке брзо донесу род, те земљиште, на коме је воћњак за- сађен, не лежи неискоришћено. Затим боље је воћку у растилу неговати и формирати јој круну, него то чинити на сталном месту.

Воћке за сађење треба набавити из најближег самоуправног расадника или пољопривредне школе, где ћемо бити сигурни о пореклу и вредности истих. Воћке су тако јефтине, да савесни воћари треба да избаце стару навику да дивљаке кржљаве, чворновите и посве слабе ваде из шуме, саде и калеме у својим воћњацима, јер је то само дангуба која иде на штету воћара и општег пољопривредног напретка...

Земљиште одређено за воћњак треба у јесен по могућности обилно поћубрити стајским ђубретом, ду- боко преорати и одмах што дубље и шире рупе иско- пати, најмање са два апова у дубину, а један метар

у пречнику. Ову земљу из рупе добро помешати са изгорелим ђубретом или компостом.

Воћке за сађење треба да имају довољан број жила које не смеју бити при вађењу много повређене. Пре сађења ове жиле треба оштрим воћарским ножем или маказама мало скратити, па потопити у густо благо, спремно од обичне земље, говеђе балеге, мало пепела и воде. Ово је врло важна радња, те се не сме изоставити при сађењу воћака. Блато се прилепи за све жиле, тако да оне чим почну расти, нађу у својој непосредној близини довољно хране.

Воћке је најбоље садити у квадрат на већем растојању, које је од 5—12 метара према врсти воћке. Уз сваку посађену воћку удари се по једна јача претка, за коју се на два три места привеже воћкино стабло. Ова претка спречава њихање воћака, јер се при најмањем њихању најтање и најважније жилице у земљи кидају, што много шкоди напретку воћке.

У пролеће у овако засађеном воћњаку посејати луцерку, коју држати у воћњаку све дотле, докле воћке не почну добро рађати (4—5 г.), затим се луцерка преоре и у воћњаку се више ништа не сеје, него само оре.

Воћњак треба даље најбрижљивије неговати, од непријатеља и штеточина чувати, по потреби ђубрити и окопавати.

Ко буде овако чинио, тај ће у своме воћњаку наћи не само много уживања и здраве разоноде, већ и материјалне користи и имаће објект од велике вредности.

Миливоје Н. Лолић. — Шабац.

НАРОДНО ЗДРАВЉЕ.

Срчане болести и трудноћа.

За време трудноће, жена је под извесним већим оптерећењем него иначе. Ово оптерећење зачетком повлачи и већи рад срца. Не само због тога што жена

носи већи терет, него што јој је иначе тежина, него
ш више што зачетак у њеној утроби тражи за своју
исхрану сокове из материног тела. За нормално и
здраво срце ово није нарочито велико оптерећење. Али
болесно срце било услед неке урођене мане, или услед
каког обољења, нарочито заразних болести, може да
се још више погорша под овим оптерећењем. У много
случајева, ако жена у другом стању не води рачуна о
исправности свога срца, јављају се за време трудноће
опасна погоршања, па после порођаја чак и тешке,
сталне мане остају.

Овome се још придружују и друге околности. Ако
жена са иначе slabим срцем за време трудноће има
велика напрезања услед тешких радова, ако се рђаво
дегује и храни, ако живи под иначе тешким околно-
стима, излаже се назебима, пије опојна пића, пуши, не
одмара се довољно, све те околности такође рђаво
утичу и погоршавају стање неног срца.

Надаље врло рђаво утичу на погоршање срчаних
обољења, нарочито обољења срчаног мишића врло
чести порођаји. После учестаних порођаја често долази
до сталног и неправилног обољења срчаног мишића.
Та тај начин скраћује се живот жени, она постаје за
део свој живот неспособном, јер срце не може да из-
држи ни најмање напоре.

Ако постоји обољења срчаног мишића за време
трудноће, може жену на порођају и смрт задесити.
Али и мане на срчаним залисцима може трудноћа по-
горшати. Због тога се извесним случајевима и забра-
њује женама да затрудне, а ако затрудни мора се труд-
ноћа прекинути. Извесне срчане мане представљају за
живот врло велику опасност.

Жена у другом стању треба дакле да има
здраво срце. И зато је сасвим оправдано, што је у
малим земљама већ уведено, да се пре ступања у брак
прегледају оба будућа брачна друга, да ли су здрави
у сваком погледу и за брачни живот способни.

Али и за време трудноће потребно је да жена
потражи лекарски преглед. Само је лекар у стању, да

према њеном општем стању здравља и тела оцени и утврди, да ли јој је срце у стању, да издржи трудноћу, као и да јој да савета у случају каквог обољења.

И баш у интересу свога срца жена за време трудноће треба да буде у свему умерена, нарочито у јелу и раду. Њој је потребан редован одмор и сан, али никако лежање или седење, него и умерено кретање. Нарочито треба да се уздржава од употребе опојних пића. Ова пића утичу неповољно не само на срце женино, него и на доцнију млечност дојиље, па чак и на сам зачетак.

Да жена остане здравом, те да се може радовати својој деци и у њима уживати, потребно је да очува своје здравље, док их носи у својој утроби, а то ће моћи само, ако зна, како се за то време треба чувати.

Др. Ст. З. Иванић.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ.

Питање: За време летошњих великих суша овце су ми много слинавиле, тако да је имало неколико, које нису могле потпуно да дишу, остајући цео дан гладне.

Обрад Јашовић,
Члан Пећске Пољопр. Подружине,

Одговор: Тешко дисање и слинављење код оваца због чега оне по кадшто неће да једу, долази услед обољења слузокоже у душнику и носу, и обољења плућних бронхија и плућа. Обично овом приликом овце имају мању или већу грозницу.

Узроци су ове болести: назеб, јаки ветрови, хладне стаје, нечист ваздух, љут дим, прашина и т. д. Али могу да буду узрок и плућни црви — глисте (Стронгилус), који живе код оваца у плућним бронхијама и плућима.

Знаци су код ове болести: кашаљ, овце јако слине на нос, тешко дишу, имају грозницу и слабо или никако не једу. Поједини од ових знакова могу и да

изостану, што зависи од јачине болести. Ако је болест у великом степену, онда овце лако и липсују. Болест обично траје 2—3 недеље.

Лечење: Болесне овце зими треба држати у шойлој стаји, у којој је ваздух чист. Болесна грла треба сваки дан кадити са паром кључале воде, у коју ваља сипати катрана или шершеншинског зејтина. Око груди облагати их са шойло влажним облогама и појити их са млаком водом. Ну свакако у свима тежим случајевима, кадгод је то могуће, треба се обраћати за помоћ ветеринару.

М. Митровић,
мар. лекар.

Питање: Моје овце болују од неке опасне болести. Свако болесно грло мокри неколико капи крви, а после кратког времена угине. Овце су здраве до последњег времена.

Јован Северин.
ратар из Ковачице.

Одговор: Уопште мокрење крви код стоке је само један од многобројних знакова, који се јављају код појединих болести мокраћних органа и крви. Узроци болести су разни, а нарочито поједине заразне болести и тровање.

Мокрење крви код ваших оваца, које су на паши, и од којих вам је неколико угинуло наводи на сумњу да су оне боловале од маларије (Piroplasmosis), коју болест проузрокују „крпељи“. Крпељи се прилепе на кожу код оваца и остале стоке, кад су ове на паши, и сисањем крви ову заразе. (Ово бива онако исто као и кад човек добије маларију од уједа комараца). Ова се болест нарочито јавља код стоке, која се држи и пасе на влажним — мочарним пашњацима, и за време великих поплава. На пр. у Румунији поред Дунава за време поплава ова болест силно сатира стоку, а има је доста и у Јужној Србији.

Знаци су ове болести: грозница (ватра), у почетку затвор, потом пролив, малаксалост, стока слабо једе, јако омршави и теже оболела за неколико дана угине.

Лечење: Чим се на стоци приметите крпељи, треба их са коже чистити — скидати, а чим се ова болест приметити, ваља стоку (овце) одмах сместити и хранити у стаји, а на паши их више не изгонити. И о овоме што пре известити ветеринара, да он предузме лечење.

У пределима где ова болест стално влада, корисно је вршити код здраве стоке, (која нија од ове болести боловала) „заштитно пелцовање“, да се не би од ове болести поболела, док је на паши.

Скреће се пажња пољопривредницима, да у случају сличних обољења, узму мало крви од оболелих оваца, једну кап, и да је на чистом парчету обичног стаклета размажу и пошаљу Друштву за предузимање даљих мера.

М. Митровић,
мар. лекар.

Питање: Једна од мојих крава брани да се музе без телета, ма да има доста млека; када се веже кратко или држи за улар и почне мустити, она све млеко уздигне и тек се умуже по једна до две чаше, а чим се престане мустити, она спусти млеко у сисе. Ако се понови мустити, она чини исто. Сада јој је треће теле и ово се обнавља стално, јер теле после 4—5 месеци одрасте велико да је тешко пуштити га под мајку. Молим да ми се објасни, имали пута и начина да ову навику код краве одстранимо?

Војимир С. Тешић,
извозник из Гор. Милановца.

Одговор: Узроци са којих краве немају и не дају млека (*Agalactia*) разноврсни су. Међу њима су главни: каква унутарња болест, — нарочито стомака и црева, рђаво храњење, дуго гладовање, као и тежак рад (ако се кртва преже); даље могу да буду узроци у обољењу или каквом недостатку (дефекту) самог вимена и сиса, и на послетку: јака плашња за телетом и страх ако краву музе непознато лице. *И нарочито ако се кртва при мужи везује, шуче и уоштите злоставаља и грди.* А има и таквих случајева, где се кртва даје мустити само у својој стаји.

И према опису код ваше краве узрок се без сваке сумње налази међу овим последима, с тога ойробајте овако :

Одредите да краву храни и негује само једно лице, које је мирне и благе нарави и воли животиње; храните је храном у којој има и доста воде, као: н. пр. лети зелена трава — паша, а зими требер, сточна репа и т. д. Краву при мужи не везујте, већ пустите теле да се у прво време око ње налази, где може неко да га држи пред кравом, а поспите га по леђима влажним посољеним трицама (мекињима) да га крава лиже. После неколико дана постепено измичите теле даље испред краве да га она може видети, а дајте јој увек при мужи мало посољених влажних трица. Ако се крава при мужи на трице навикне, онда ће те је моћи мустити и без телета.

Надам се, да ће ово помоћи. А на случај, ако ово не помогне, онда је ураните на право месару.

М. Митровић,
мар. лекар.

Питање: Концем септембра ове године водила је једна од мојих крава, те сам други дан опазио, да ту нешто није у реду. И заиста сам видео четвртог дана, како из отеченог водопуста капље жућкаста вода. Отворивши vulves видим, да је крава заражена и да је оболела на заразним вагиналним катаром. Од тог доба до данас лијечим њу млаким раствором *alauna* и „*Bissulinom*“ (*Hydrogorgirum sozojodolicum*) без некаквог већер успеха. Шта да радим са том кравом, да ли има томе какви други лек, колико би је времена још требало лечити и коначно да ли њу уопште могу излечити?

Едуард Винклер,
Бања Лука, Петричевац.

Одговор: Врло је незгодно на овако постављено питање дати добар одговор. Пре свега од чега болује поменута крава, да ли је тачно, да је код ње случај заразног вагиналног катара? Ако је обично запаљење вагине, онда је до сада са употребљеним лековима требало да оздрави. У таквом случају три су савета, који се могу дати:

1) Да се крава приведе ветеринару на преглед, који ће тачно утврдити природу болести, те према томе и начин лечења. Врло је важно овде утврдити природу инфекције.

2) Пошто се је обољење догодило одмах после „вођења“ то је логично довести болест у везу са биком, који је на краву скакао. Зато у интересу осталих крава потребно је и бика прегледати, да се одстрани од приплода, ако болује од какве преношљиве болести.

3) Овај случај нам даје прилику, да скренемо пажњу читаоцима „Тежака“ на хигијену оплођававања, да је потребно увек обратити пажњу на здравље и мужјака и женке приликом парења, јер се неке болести могу пренети при истом, а с друге стране од болесних родитеља увек и пород сноси последице.

Милутин Фр. Гец,
ср. ветеринар.

Питање: У мом селу на теоцима старим до једне године појавили се лишаји по глави и врату. Ја сам моје теоце мазао са машћу, коју су ми овдашњи ветеринари давали и лишаји прођу, кад се намаже неколико пута, али за кратко време опет се болест појави. Где има лишаја, ту је длака спала и болесно место стоји као кора од хростова дрвета. Молим за савет, како се лечи ова болест?

Никола Таталовић,
Дољани — Штип.

Одговор: Тачна је дијагноза болести — телад у вашем селу болују од *лишаја*. То је једна паразитарна кожна болест, коју проузрокују ситне голим оком невидљиве гљивице из реда трикофита (*Tricophyton mentagrophytes*). Трикофит значи биљка, која живи на длаци, и ове су гљивице добиле то име зато, што се оне развијају у и око длаке. Код говеди болест се најчешће јавља на младим теоцима и то већином на глави и врату, ређе на осталим деловима тела, а изузетно на ногама.

Знаци болести. У почетку се појави мало, округло испупчење коже, на чијој се површини длака накостреша и умрси; надражена покожица се перута и све,

длаке и труп се улепи, образујући неку врсту красте, по којој је длака опала „као кора од храстовог дрвета“. Те се красте шире у круг и достижу величину једног динара или петодинарке. Више таквих краста, ако се не лече, ширећи се, могу да се споје у једно и онда се добију већа оболела поља неправилног облика. У почетку те су красте прилепљене за кожу и ако покушамо да их скинемо, под њима је кожа отечена и крвава. Доцније красте се саме одвајају у своме центру, док се на ивицама још држе за кожу и тада се под крастом налази мало гноја, а кожа је упаљена и показује ситне рупице, из којих је длака исчупана. Кад прва краста одпадне, гној под њом начини другу красту, која се сасуши и отпадне у облику перута. Кад и ова друга краста отпадне, остаје гола кожа, из које ускоро ниче нова длака. Ове красте изазивају умерен свраб и оболело грло се чеше. За цео овај процес, да красте саме отпадне и израсте нова длака, потребно је 6 недеља до 3 месеца, те за то време болесник оздрави без икаквог лечења. Али болест за то време доста усплоди стоку и шири се и на друге.

Болест се најлакше преноси са оболелог грла на здраво, а може се пренети и на човека, који негује болесну стоку.

Лечење: Пошто је болест паразитарне природе, треба се старати, да се униште њени проузроковачи, те ситне гљивице на оболелој стоци, а с друге стране да се спречи зараживање друге, здраве стоке, или поновно оболевање већ једаред излечене стоке. За лечење се употребљавају разна дезинфицирајућа средства у облику масти или течности.

Прво треба измазати красте обичном машћу или сапуницом да омекну и поскидати их, око краста још за 1 см. ошишати длаку и *све спалишти*, да се болест не шири, пошто у крастама има тих гљивица, проузроковача болести. Затим оголела места и један сантиметар око њих намазати којим од препоручених лекова. Ту се може употребити јод-тинктура, креолинска маст (3⁰/₁₀), или такозвана Сабурова маст:

Huile de cade pure }
Lanoline } à 5 gr.
Vaseline }

Свако од ових средстава има успеха, те су и оне масти, које сте ви употребљавали, излечиле ваше теоце. Само сте погрешили, што се нисте постарали, да спречите поновно зараживање т. ј. што нисте извршили дезинфекцију штале и прибора. Требало је простирку спалити, шталу очистити и окречити, под полити^окречним млеком, јасла и прибор попарити кључалом водом, или креолинским раствором и најзад избећи додир здраве и прездравеле стоке са болесном, од које се она поново заражује.

Учините то овом приликом, пошто употребите исту маст, коју сте и до сада употребљавали и болест се неће више на вашим теоцима појављивати.

Обреновац.

Милутин Фр. Геџ,
ср. ветеринар.

БЕЛЕШКЕ.

Просвета — Српско Просветно и Културно Друштво у Сарајеву известило је Српско Пољопривредно Друштво у Београду, да је својим члановима препоручило „Пољопривредне Поуке са Календаром за 1929.“, које је издало С. П. Друштво и то упућујући им распис, који овако почиње: „*Просвета* ове године неће издавати свога календара. Упозоравајући Вас на ово у исто вријеме јављамо Вам, да је за наш сеоски свијет од свих календара, који излазе, најбољи Календар Српског Пољопривредног Друштва у Београду. Календар је особито добро уређен... и т. д.“

Захваљујући братској „Просвети“ на овој лепој пажњи, Српско Пољопривредно Друштво у Београду моли и остала Удружења, своје редовне чланове и читаоце „Тежака“ да се заузму око растурања у народу ове заиста корисне књиге. Књига је врло јефтина — 10 динара, а ко поручи више од 10 комада, добије 20% попушта.

„Ресавски Гласник“. — Под овим насловом отпочеће излазити у Свилајницу од 1. јануара идуће године нов недељни лист за народну просвету, привреду и забаву. Цена листу биће 2 динара од појединог броја или 72 динара годишње.

Рукописе и претплату прима А. Шулигој, књиговођа Ресавске Задруге у Свилајци и Станисмир Катић, економ у Црквенцу.

Вашари стоке у Тиролу. — Аустријско Посланство у Београду доставило је Српском Пољопривредном Друштву списак важнијих вашара стоке, који ће обавити у Тиролу у времену од 15. децембра ове године, па до 30. априла идуће године. На захтев, Друштво ће сваком послати обавештење.

Вашари стоке за извоз у Аустрији. — Српско Пољопривредно Друштво добило је од Аустријског Посланства у Београду списак вашара стоке за извоз, који ће се одржати у Аустрији у току идуће 1929. године. Обавештења даје Српско Пољопривредно Друштво на захтев.

„Пољопривредне Новине“ — Под овим насловом отпочео је излазити у Београду нов пољопривредни месечни лист са поучном садржином из свију грана пољске привреде и домаћинства. Лист прима питања и даје одговоре о свему ономе, што интересује наше земљораднике. Поред тога сваки претплатник има права на бесплатне мале огласе из области пољске привреде.

Лист је врло добро уређен и ми га препоручујемо сваком пољопривреднику и привреднику. Цена појединачним бројевима је 2 динара. Претплата се прима најмање за пет бројева, а шаље се одговорном уреднику и власнику *Тими Владисављевићу, Београд* (Карађорђева улица бр. 85.).

Нов начин пољопривредне пропаганде — У низу мера, које братска Чехословачка Држава изводи у циљу унапређења пољопривреде, уведена је и ова: *поучна предавања из пољопривреде путем безжичног телефона*. Основано је нарочито Друштво под именом: *„Radio Agricole“* са седиштем у *Прагу (Na Florenci 27)*, које нас је умолило да објавимо његов недељни програм предавања од 2. до 8. децембра. Пошто је рок за ова предавања прошао, то само наводимо, неке тачке тога програма: *„Заједнички рад вреди злато“*. — *„По реду у амбару познаје се добар домаћин“*. — *„Башишце“*. — *„Мере за поправку пораста ливадских траве“*. — *„Ушлицај мраз на дрво“* и т. д.

Анасонлија је миришљава љута ракија, којој се додаје анасон. Справља се овако: Прво се одмери количина анасона, коју треба додати ракији, рачунајући на сваки литар ракије 2.5 грама анасона, па се та количина анасона раствори у 1 до 5 литара ракије загревањем у једном затвореном суду, сипа у осталу ракију и промеша.

Анасонлија се добија и на тај начин, што се при печењу комине баци у казан на сваких 100 кгр. комине 8 гр. анасона, па се добијена мека ракија препече, или се пак та количина

анасона баци у казан са меком ракијом, која се затим прече у љуту.

Употребљава се нарочито у Ј. Србији. с. п.

Пољопривредници! — Српско Пољопривредно Друштво у Београду има из разних година комплете „Тежака“, које продаје по 20 динара једно годиште. У том „Тежаку“ можете наћи врло корисне поуке из свију грана пољопривреде:

У „Тежаку“ за 1925. год.:

Како се сеје вештачко ђубре; Како да уништиш мишеве у црвеној детелини; Како треба подизати вештачке рибаке; Да ли треба гајити рибе где има пијавица; Како треба спречити угињавање живине; Како треба подизати вештачке ливаде; Може ли се ђубрити чилском шалитром спремљена земља за детелину; Бели босиљак одлична паша за пчеле; Да ли треба краве одмарати по парењу; Зашто црно вино није пустило град; Сађење калемова окалемљених на зелено; Да ли треба из сандука садити на стално место страт. калемове; Чиме би заменио људску снагу при окретању сечке; Како треба гајити врбу у рити; У којем периоду пшеница троши највећу влагу; Како треба производити четинарске саднице; Зашто лимунова дрва не рађају; Уништавање пиревине; Средства против вилине косице; Да ли смеју бити притке пободене ма с које стране; Зашто треба виноград заламати; Кад је лимун најподесније калемити; На који се начин може уништити бурјан-аптовина; Сејање детелине и луцерке и употреба вештач. гнојива; Каква детелина успева у брдским местима; Како треба сузбијати смолоточину итд.

У „Тежаку“ за 1926. год.

Зашто су се младе крмаче поново париле; Како се сеје семе од глога и дивље руже; Црвоточина на кукурузу; Оплављено млеко које се додаје бордовској чорби; Какво је ђубре потребно за пиринач; Зашто се суше гранчице код кајсија; Да ли се може конзервисати поврће у лимане кутије; Употреба струготина за сточну простирку; Црв на зрелим калемовима лозе; Зашто орах жути; Набавка апарата за давање угљен-диоксида.

Моле се г. г. претплатници да најдаље до 15. јануара 1929. год. обнове претплату за „Тежак“.

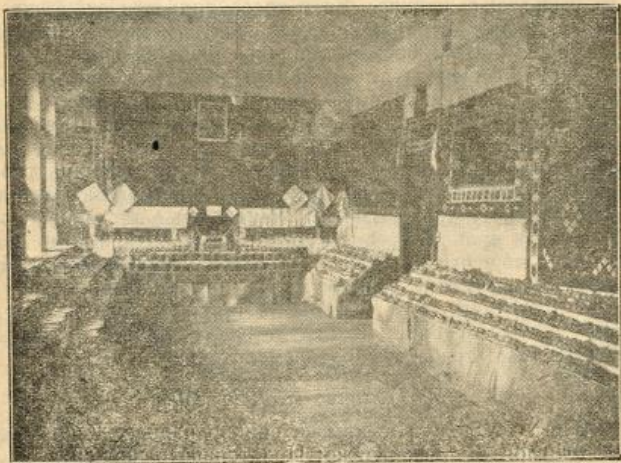
Српском Пољопривредном Друштву

Београд.

Према решењу Управног Одбора од 1. октобра текуће године Бр. 9544, као делегат Друштвени, присуствовао сам пољопривредној изложби у Високом 7., 8. и 9. октобра текуће године, па ми је част поднети овај извештај :

Изложбу је приредио обласни одбор Сарајевске области у заједници за пољопривредном подружином.

Изложба је била смештена у три Одељења Српског Дома.

Сл. 50. Са изложбе у Високом у Босни.

Изложбу је по предходном престављању од стране Среског Поглавара г. Бркановића а у присуству малобројних посетиоца, отворио је члан обласног одбора г. Петровић Велики Жупан у пензији, а за овим сам ја у неколико речи објаснио присутнима значај ових изложба и похвалио енергичан рад приређивачког одбора.

На изложби су били заступљени ратарски, градинарски, воћарски и пчеларски производи и ручни радови, укупно у 2.116 примерака.

Код свију култура а нарочито код пшенице, јечма, јабука и крушака било је одличних примерака.

На име награда дато је и то:

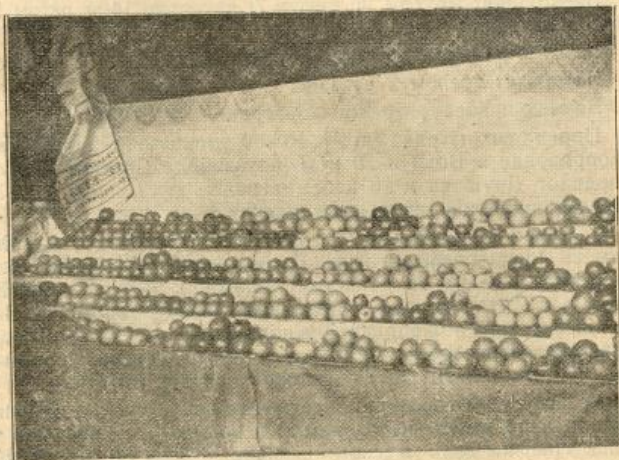
Награде обласног одбора:

1.) 2 ветрењаче, 2 круњача, 2 сејалице за кукуруз, 2 окопачице, 2 пресе за воће, 2 машине за гњечење — муљање воћа, 20 компл. воћарског алата, 20 плугова, 40 врећица од по 5 кгр. семена луцерке, 100 врећица од по 20 кгр. селекционираног семена од пшенице и 200 пољоприв. књига.

2.) Награде Српског Пољопривредног Друштва: 4 сакова плуга, 4 воћарска ножа, 50 пољопривредних књига и 20 похвалница.

3.) Награда Пољопривредне Подружине 1 плуг саков.

4.) Награда Српске Земљорадничке Задруге: 1 плуг и

Сл. 51. Са изложбе у Високом у Босни.

5.) Награде грађана у разним справама, алатима и другом материјалу 50 комада.

Предње награде распоређене су од стране оцењивачког Суда овако:

За пшеницу: првих 2; других седам, трећих 16; четвртих 20; и петих 35, свега 80 награда.

За јечам: других 2; трећих 7; четвртих 10 и петих 50, свега 69 награда.

За оvas: других 1; трећих 1; четвртих 2 петих 5, свега 9 награда.

За раж : треће 4 награде.
За наполицу : четврта 1 награда.
За хелду : четврта 1 награда.
За лан : четврту 1 награда.
За кромпир : другом 1, у трећој 10 награда, свега 11 награда.
За купус : другом 1 и четвртом 5, свега 6 награда.
За паприке : другом 1 награда.
За сточну репу : четвртом 1 и петом 5, свега 6 награда.
За пасуљ : четвртом 4 и петом 6, свега 10 награда.
За кукуруз : другом 1 и петом 10, свега 11 награда.
За јабуке : другом 2; трећем 10 и четвртом 15, свега 27 награда.
За крушке : другом 2; трећем 7; четвртом 14 и петом 12 свега 35 награда.

За суве шљиве : другом 1 и трећом 2, свега 3 награде

За орахе : трећом 2 награде.

За мед и восак ; трећом 2 награде.

Поред ових награда дато је 10 ком. диплома Министарства Пољопривреде и Вода и 20 ком. похвалница Српског Пољопривредног Друштва и то као I награде, а уз сваку I, II, III и IV награду и пољопривредне књиге.

У опште узевши и по броју изложених предмета и каквоћи предмета као и уређењу, изложба је *пошћуно усїела* и може се уврстити у једну од најбољих изложба, зашта је највећа заслуга г. г. Митра Ђурића, управника среске припомоћне. Завкладе и секретара пољопривредне подружине ; Светозара Бркановића поглавара среског и Аксентија Комше среског економа, који нису жалили труда, да изложба испадне што боља.

У заслугу им треба приписати и то : што су код грађана створили лепо мишљење о овим изложбама, те су трговци и остали грађани дали и своје награде — њих 50 на броју. Међу којима се нарочито истиче Муслиманска Банка, која је дала као награду једну уложну књижицу са улугом од 300 дин.

Изложбу је посетило преко 3000 које сељака које грађана из места.

Захвалан Друштву на поверењу.

18. октобра 1928. год.

Београд.

Софроније Ј. Партонић.

Члан Управе.

Записници седница

Управног Одбора Српског Пољопривредног Друштва

48., држане 14. новембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутви г. г.: Председник М. Миљковић, под-председник Др. Т. Митровић и чланови: С. Партонић, Т. Владисављевић, Б. Станисављевић, С. Ратковић, А. Рашковић, Б. Ранковић, М. Стојановић и Н. Петровић.

Председавао председник г. М. Миљковић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

824) Прочитан је и примљен записник 47. седнице Управног Одбора.

II.

825) Прочитан је и усвојен записник 44. седнице Књижевног Одбора.

III.

Прочитан је записник 46. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

826) да се прими знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

827) да се прими знању, да је на магацину бр. 1 уступљена израда излога Кости Савићу за 2980 дин. а зидарски радови Фрањи Гржанићу за 1000 дин. стим, да Друштво набави потребне трегере;

828) да се прима знању, да је извршен преглед стања касе на дан 1. новембра о. г. стим, да се приликом идућег прегледа 1. децембра састави упоредни преглед примања и издавања с обзиром на суме одобрене буџетом и учини предлог за вирманисање. Такође, да се у будуће подноси и списак вредности у течају.

IV.

Прочитан је записник 46. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

829) да се изјава Друштва Биљане од 13. ов. м. не може примити како је написана, већ да има бити јасно назначено, да ће овом Друштву накнадити штету, ако дрворин исцури, што канте нису биле јаче да издрже транспорт. Ако такву изјаву неће да да, овда нека дрворин испоручи у бурадима

од 50 и 100 кгр. како је и био поручен. Такође се не може примити ни у бурадима од 200 литара;

830) да се примљена мустра инсектола упути на испитивање г. Др. М. Градојевићу.

V.

Прочитан је записник 44. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

831) да се обвезница Подружине из В. Дренове прими као исправна;

832) да се Подружини из Чачка врати обвезница да је таксира;

833) да се упути молба Обласном Одбору у Скопљу, да уступи Друштву бесплатно плац са зградом ради отварања филијале;

834) да се у циљу пропаганде за борбу против шљивине штитасте ваши, учини предлог Министарству да се изда бесплатно карбокримп Подружинама и то по 150 литара: у Ваљеву и Чачку и по 100 литара у Шапцу, Каменици В., Г. Милановцу, Руднику, Честину, Аранђеловцу, Краљеву, Ариљу и Рибнику;

835) да се Правила Друштвена и Подружинска и упут за оснивање Подружина, штампају по 2000 примерака. Понуде да прикупи Финансијски Одбор и рад уступи најповољнијем понуђачу;

836) да се у циљу оснивања сеоских читаоница и Књижица, ступи у везу са Обласним Одборима;

837) да инспектор у току овога месеца изврши преглед код Подружина у: Шапцу, Ср. Митровици, Иригу, Богатињу, Липолисту, Владимирцима, Лозници, Крупњу, Зворнику и Сребрици. и да на путу проведе 11 дана.

VI.

Саопштења и предлози:

838) Прочитане су многобројне честитке упућене Друштву о Слави, међу којима и честитка Председника Владе г. А. Корошца која гласи: „Молим Вас, да изволите примити моје честитке на Славу уз лепе жеље за напредак и успешан рад Друштва“, — као и честитка Кметijske Дружбе из Љубљане, која гласи: „Потписана Кметijsка Дружба најљубазније се захваљује на позиву на прославу Крсног Имена Св. Краља Милутина 12. ов. м. Дружба жали што не може узети учешћа на тој прослави братског Друштва, али шаље своје најискреније честитке“. Одбор прима знању све честитке са узвиком: Живели!

839) г. С. Ратковић члан Управе реферише о изложби у Б. Луци. Одбор прима знању стим да поднесе писмени извештај. Са овим је седница закључена.

49., држане 22. новембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г. председник М. Миљковић и чланови: Д. Спремић, С. Ратковић, А. Рашковић, С. Партонић, Б. Станисављевић, В. Матић, Н. Петровић, Т. Владисављевић, Б. Ранковић и М. Стојановић.

Председавао Председник г. М. Миљковић.
Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

840) Прочитан је и примљен записник 48. седнице Управног Одбора.

II.

841) Прочитан је и усвојен записник 45. седнице Књижевног Одбора.

III.

Прочитан записник 47. седнице Финансијског Одбора, па је одлучено:

842) да се прими знању, да су прегледали и оверени рачуни преко 1000 динара;

843) да се по молби г. Т. Стојановића, благајника Сарајевске Подружине, обустави судски поступак до коња о. м. против Подружине, а он ће покушати да се дуг мирним путем ликвидира.

IV.

Прочитан је записник 47. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

844) да се прими дрворин који је испоручила Биљана А. Д., пошто пристаје да накнади штету, ако дрворин испури услед тога што су канте слабе и не буду могле да издрже транспорт;

845) да се одбију понуде бр. 10233 за плугове и бр. 10326 за калијеву со.

V.

Прочитан је записник 45. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

846) да се начелно усваја предлог, да се из помоћи добивене од Министарства Пољопривреде и Вода за курсеве, природе ови курсеви: винарски у Београду и Власотинцима, шљиварски у Ваљево и Чачку и градинарско-живинарски у Топчидеру и Врњачкој Бањи. Одбор за извршење програма рада, да проучи ово и поднесе детаљан предлог;

847) да се одговори Самоуправ. Одбору Бачке Области, да прскалице може добити за готов новац или на повуку, а никако да им се тамо пошаљу, па да их исплате ако их њихова комисија прими;

848) да на шљиварској Конференцији, коју сазива Мин. Пољ. и Вода, узму учешћа сви чланови Управног Одбора, и да се позову и Подружине из шљиварских крајева, да упуте делегате о свом трошку;

849) да Финансијски Одбор прикупи понуде за калиграфско исписивање диплома за вински сајам и изложбу.

VI.

По осталим предметима одлучено је:

850) да се прими знању утрошак кредита на сузбијање шљивине штитасте ваши стим, да се књижење врши по засебним књигама, и документа одвојено држе;

851) да се за служитеље у магацину набаве два мантила за рад. Куповину да изврши г. С. Партонић, члан Набављачког Одбора;

852) да испоручене Календаре за 1929. год. прегледа Књижевни Одбор, па ако одговарају условима, онда рачун да овери Финансијски Одбор.

Са овим је седница закључена.

50., држана 28. новембра 1928. г. у Друштвеном Дому у Београду.

Били су присутни г. г.: Подпредседник Др. Т. Митровић и чланови: Д. Спремић, Т. Владисављевић, С. Ратковић, С. Партонић, Н. Петровић, В. Матић, Б. Ранковић, М. Стојановић и А. Рашковић.

Председавао председник г. Др. Т. Митровић.

Бележио секретар г. М. Дамњановић.

I.

853) Прочитан је и примљен записник 49. седнице Управног Одбора.

II.

854) Прочитан је и усвојен записник 46. седнице Књижевног Одбора.

III.

Прочитан је записник 48. седнице Финансијског Одбора па је одлучено:

855) да се прима знању, да су прегледани и оверени рачуни преко 1000 динара;

856) да се Друштвена готовина, која се налази на приплоду по седам књижица код Држав. Хипотарне Банке, пренесе на једну књижицу. Готовина разних фондова и ликвидираних Подружина има се у будуће водити по посебним књижицама;

857) да се наплата дуга од Подружина које не одговарају својим обавезама, тражи судским путем на основи извода из текућих рачуна од потписника обвезница односно представника Подружинских. У будуће да по овим дуговањима инспектор за Подружине буде референт Финансијском Одбору;

858) да се Подружина у В. Поповићу ослободи дуга у 3613 динара, пошто је утврђено да је погрешно задужена;

859) да се уступи Штампарији Св. Сава штампање Правила као најповољнијем понуђачу и то: 2000 примерака Друштвених за 1500 динара и 2000 примерака Подружинских за 3300 динара, рачунајући у те суме и корице, повез и обрезавање са три стране.

IV.

Прочитан је записник 48. седнице Набављачког Одбора, па је одлучено:

860) да се одбију понуде бр. 10700 за вештачка ђубрива и бр. 10614 за рајграс;

861) да се по понуди 10832 за копчице тражи један комад на преглед.

V.

Прочитан је записник 46. седнице Одбора за извршење програма рада, па је одлучено:

862) да се обвезница Ваљевске Подружине на 40.000 динара прими, пошто је исправна;

863) да се прима знању писмо Пиротске Подружине којим се одриче прскалица одобрених јој по првом распореду;

864) да се поред пројектованих курсева на прошлој седници, приреди по могућству и градинарско-живинарски курс у См. Паланци.

VI.

865) По молби Средишњег Одбора Народне Одбране да му се поклони 260 Календара за 1929. г. одлучено је да се одговори, да могу добити на поклон раније године, а за

1929. г. да им се не могу поклонити и поред најбоље воље, јер су штампани у ограниченом броју.

VII.

Саопштења и предлози:

866) Подпредседник извештава да је г. Н. Милојевић академски сликар израдио по поручбини слике Њ. В. Краља и Њ. В. Краљице, али да га рад и урамљивање стају 300 динара више, поред погођених 3000 дин. Одбор одлучује, да се г. Милојевићу призна тај вишак од 300 динара.

867) Г. Д. Спремић члан Управе реферише о изложби у Б. Луци. Одбор прима знању стим, да поднесе и писмени извештај.

868) Г. Б. Ранковић члан Управе, предлаже да се тражи ослобођење од поштарине, које да важи за целу државу, пошто се такво ослобођење даје и другим установама. Одбор усваја предлог.

Са овим је седница закључена.

Свима Пољопривредним Подружинама!

По чл. 17. досадањих Правила за Подружине, Редовне Годишње Скупштине чланова Подружинских имају се одржати сваке године у времену од 1. до 12. јануара.

Код Редовне Годишње Скупштине пуноважно решавају и по каквом дневном реду предвиђено је чл. 18. и 19. Подружинских Правила.

Шта све Управни и Надзорни Одбор треба да спреми за Редовну Годишњу Скупштину и овој на претрес и одобрење поднесу предвиђено је чл. 13. и 15. Правила за Подружине.

На основу измена и допуна Правила овога Друштва, које је одобрио Господин Министар Пољопривреде и Вода, које измене повлаче за собом измене и допуне и Подружинских Правила, а с обзиром на предстојеће припреме и радове за држање годишњих скупштина, Друштво сматра за потребно да својим Подружинама скрене пажњу и препоручи им следеће:

1. Да све Подружине настану и своје редовне годишње скупштине неодложно одрже у року Правилима њеним одређеном.

2. Да Управни и Надзорни Одбори Подружина благовремено припреме све, што је потребно за правилан рад годишњих скупштина.

3. Да Подружине благовремено на скупштину позову све своје чланове, а извести Друштво о дану држања ових.

4. Да је чл. 6. Правила за Подружине измењен у толико, што ће Подружине у будуће бити дужне да од улога свакога свога члана за дошћичну годину шаљу каси Друштва по 30 динара.

5. Да се избор чланова Управног Одбора Подружина у будуће има вршити сваке друге године тако, да се једне године врши избор Председника и 4 члана, а друге године потпредседника и 3 члана. Односно, избор се има вршити сваке године, али само једне половине, те ће мандат новоизабраним члановима трајати две године.

6. Да Подружине по обављеним годишњим скупштинама, а најдаље за 15 дана пошаљу Друштву извештај о раду скупштина са свима прилозима по чл. 13. досадашњих Правила, списком свих својих чланова до тог времена уписаних, припадајућим улогом за њих, са записницима првих седница новог Управног и Надзорног Одбора о конституисању и годишњим извештајем и билансом о раду и стању Подружине за ову годину.

7. Да Подружине обратe пажњу на распис Друштва бр. 1975. оштампан у бр. 6. Тежака за ову годину и предложе по једно лице за награду за успешан рад Подружине у овој години.

На крају изложеног саопштава се да су нова Правила за Подружине, са упутом за оснивање ових и даљи рад у њима, дата у штампу и да ће их Друштво до краја ове године доставити свима Подружинама.

Достављајући предње, Друштво моли да се све Подружине по истом управљају и уложе сав труд и старање, да се годишње скупштине благовремено одрже и годишњи извештаји о раду и стању Подружина и извештаји о раду скупштина Друштву доставе благовремено ради штампања у Друштвеном годишњем извештају.

Бр. 11153. Од Српског Пољопривредног Друштва, 5. децембра 1928. год. у Београду.

Велики
ИЛУСТРОВАНИ
ДОБИЈЕТЕ БАДАВА! ЗАТРАЖИТЕ ГА КОД СКЛАДИШТА

MEINEL I HEROLD

ТВОРНИЦА ГЛАЗБАЛА, ГРАМОФОНА И ХАРМОНИКА

R. Lorgier MARIBOR Br 144. 4—

Виолине од Дин. 95.— Ручне хармонике од 85.—
Тамбура од 98.— Грамофони од 345.— навише.

Оферирам првокласни кром-
пир способан за
сађење познатих
сората: „ШНЕФЛОКЕН“,
„ШТОКАУЕР“ и „КРАЉИЦА“
уз цену од 160 дин. постављено
вагон Словеначка — ПЕТАР Ј.
МИОВИЋ, кр. двор. лиферант,
угледна економија и виногра-
дарство Шент Иљ код Марибора

Б О Л Н И М

Слабим, нервним, који се брзо зама-
рају и вену (Људи жене и деца)

Здравље човечијег организма одржава се и повраћа само помоћу здравих његових животворних жлезда, које уливају у крв специјалне ферменте енергије, који повраћају разну способност код организмових ћелија, проносећи кроз овај жар младалачке снаге и осећаја пуног живота. (Др. С. Воронов).

Иначе нарушава се размена материја и организам се ђубри са отровима размене (мокраћна киселина и др.), пре времену малаксава, вене и умире. Но после засињавања организма са ферментима енергије („Калефлуид“ Д. Калениченко), узетим од жлезде јаке животиње, „организам се брзо опоравља од сваке болести и његова радна способ-

ност, немоћ и чак смрт протеже се на много година даље“. (Др. С. Воронов).

Г. г. лекарима —gratis-франко ради пробе над болесницима шаље се „Калефлуид“.

Бесплатно шаље се сваком литература о „Калефлуиду“ са посматрањима многобројних професора и лекара. Обрати се: Београд Шумадијска бр. 33. Милош Марковић.

Захтевајте само прави „Калефлуид“ Д. Калениченко, на етикету кога су означене награде (grands prix, велике златне медаље) које је он добио на изложбама у Паризу, Лондону, Брислу Риму и др.; чувајте се фалсификата, ако се бринете о своме здрављу и о радом стеченом новцу.

„Калефлуид“ Д. Калениченко налази се у бољим апотекама и дрогеријама свију земаља, шаље се и на доплату.

Уредништво и администрација „Тежака“ не
прима одговорност за садржину приватних огласа.

БЕСПЛАТНЕ ПОКЛОНЕ

може добити сваки читаоц

САМО

49 Дин.
60 п.

кошта прави швајцарски џепни часовник бр. 100 Анкер Рем. Роскопф.

САМО

69 Дин.
20 п.

изврстан часовник бр. 111 са Радиум-бројчаником и Радиум скалаљкама уз 3 год. гаранцију.

Ови су поклони тачно описани у великом илустрованом дивот — ценовнику часовничарске радње Сутнер.

ВЕЋ ПРЕКО 30 ГОДИНА

ужива светска фирма Х. Сутнер најбољи глас због свог солидног рада и због поуздано добре квалитете своје робе. Код фирме Сутнер све се готово купује уз

оригиналне фабричне цене

и без ризика јер се измењује што не одговара или се враћа новац. Пошаљите одмах вашу тачну адресу фирми

H. Suttner, Ljubljana, br. 950

и посла ће вам потпуно бесплатно велики илустровани дивот — ценовник о џепним сатовима, часовницима за руку, свој златној и сребрној роби, накиту и т. д.

Сутнеров часовник „ИКО“ служи кроз цео живот!

САМО

64 Дин.
20 п.

кошта прави 16 см. високи Анкер — бутилник бр. 105.

Огроман избор у ценовнику мршких и женских сатова, златне и сребрне робе, прстења, лапаца итд. часовника са шеталицом, кукавица итд.

ФУЛА (ПАМУКА) ЗА КАЛЕМЕ

У паклама од 250 грама; дебљине бр. 4, 6 и 8 има на стоваришту

МЕСАРОВИЋ И ПАВЛОВИЋ

Краља Петра 21

БЕОГРАД

Краља Петра 21

ЦИПЕЛЕ

гарантовано ручног производа купићете уз најнижу цену и најбољег квалитета, само код индустрије ципела

R. Stermecki, Celje, Bg.: 78. Slov

Пошковане од кравине дин. 150, јаке од шелешине дин. 177, fine од бокса дин. 196
Полуципеле бокс дин. 175, дамске шеврс дин. 170, модне беш или сиве, елегантна израда дин. 198, fine лак дин. 199, за дечаке дин. 165, за девојке од бокса дин. 84
дечје бокс дин. 64, од козине дин. 30.

Пре него купите ципеле, тражите бесплатан, богато илустрован ценовник са више хиљада слика од: R. Stermecki, Celje, Bg. 78. Наручбине преко дин. 500 поштарине слободно. Шта не одговара се промени или врати новац. 16-16

ПРЕПОРУЧЕНО ОД МИНИСТАРСВА ПОЉОПРИВРЕДЕ И ВОДА

за уништавање ваши и других штеточина на воћкама:

ВОЋНИ КАРБОЛИНЕУМ

ЛОСОЛ

— Хрватска индустрија катрана д. д. — Загреб Рачкога ул. 18-а —

Стовариште у Београду:

ЗДЕНКО Ј. АЉАНЧИЋ, Краљевића Марка 6. -- Тел. 40-98.

Двогодишње

ВИНОВЕ ЛОЗЕ

калемњене на зелено, најбољих винских и столних сората. 1—3 годишње воћне саднице, воћне дивљачице и руже. „Специјално стручна производња“.

Препоруча се интересентима уз најповољнију послугу

Јанко Шарич

дипл. стручњак за виногр. и воћар-Пешћоварадин — Мајур (Срем). Илустровани ценовници бесплатно! У држави највећи лагер винове лозе! Цене умерене без конкуренције! 4-2

ПАЖЊА Г.Г. САРАДНИ ЦИМА:

Моле се г.г. сарадници „Тежак“ да рукописе достављају откуцане на машини или бар читливо руком писане.

Пољопривредници!
Читајте и препоручујте пријатељима ваш лист „Тежак“.

Остати здрав — избјећи болестима

Ако си озебао или кијавичав, имаш ли хладне ноге, трпип на главобољу, мигрени, муче ли те реуматични болови, или су ти ослабили живци и мишице, си ли душевно и телесно уморан, ако рђаво спаваш, муче ли те зуби, чулање у зглобовима, болови у лицу и у целом телу ако си сувише осетљив на ладан ваздух, и показују се код тебе иначе знакови слабости и недовољног крвотока, то је доказ, да ниси у твојим здравим данима ама баш ништа учинио, да се тих зла очуваш. Чини оно, што су ти већ и дедови и прадедови са једнако добрим успехом искушали. Употребавај изнутра и споља искушани, прани Фелеров миомирисни „Елзафлуид“. У апотекама и сличним радњама боцица на покус 6 дин., двострука боца 9 дин. велика специјална боца 26 дин. Поштом барем један пакет, који садржава 9 боцица за покус, или 6 двоструких или 2 специјалне боце, за 62 дин. Два таква пакета само 102 дин., све већ са поштарином и паковањем. Нарудбе треба да буду тачној адресоване на

EUGEN V. FELLER LJEKARNIK, STUBICA DONJA, ELZATPG 366 — HRVATSKA.

Ако вам је уз то потребно и добро средство за стомак, наручите уједно Фелерове Елза-пилуле, које благо терају, 6 кутија за 12 динара.

ПРВОКЛАСНУ КАЛЕМЉЕНУ ЛОЗУ

можете са највећом гаранцијом и по сниженим ценама добити из Лозног Расадника

„**Митинац**“

Смедерево.

Тражите ценовник од г. Жике Поповића економа из Смедерева.

ПРЕГЛЕД ЦЕНА ПОЉОПРИВРЕДНИХ ПРОИЗВОДА

по извештајима Продуктне Берзе у Београду и Н. Саду

Цене за 100 кгр.

Од 29. — XI — до 12. — XII — тек. год.

Пољопривредни, мљински и други производи	БЕОГРАД						НОВИ САД							
	понула		тражња		закључено		понула		тражња		закључено			
	динара				кило-	дин.	динара				кило-	дин.		
	од	до	од	до	грама	од	до	од	до	од	до	од	до	
Пшеница	238	272	236	270	—	239	260	236	265	234	258	3,270.000	234	265
Раж	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Јечам	218	295	215	290	—	—	—	232	300	227	295	60.000	227	300
Овас	220	247	217	242	—	—	—	245	247	240	242	95.000	240	247
Кукуруз	240	310	240	300	—	237	240	237	285	232	282	1,660.000	232	285
Брашно пшенично	260	360	250	350	—	—	—	215	365	205	350	710.000	205	365
Мекиње	175	175	165	165	—	—	—	182	195	175	190	290.000	175	182
Пасуљ	860	900	840	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Маст	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Кожа	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Гра-хорица	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
суве шљиве	390	750	385	740	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Пекмез од шљива	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Ораси	680	680	650	650	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Сено	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	110.000	—	—
Кромпир	—	—	—	—	—	—	—	110	115	104	110	190.000	104	115
Лук	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Хмељ	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Ратна штета 436—437 дин.

Лист излази 1. и 15. — Цена листу на годину за Краљевину С. Х. С. 30, а за иностранство 65 дин. — Баца и војници добијају лист у пола цене. — Преплата и рукописи упућују се Срп. Пољопривредном Друштву у Београду. — Рукописи се не враћају, — Цена огласима по такси. — Рачун код Поштанске Штедионице број 50350.